YILMAZ GÜNEY

Bir Çirkin Kral

Turhan Feyizoğlu

GENİŞLETİLMİŞ YENİ BASKI

YILMAZ GÜNEY Bir Çirkin Kral

Turhan Feyizoğlu

ty TEKİN

YILMAZ GÜNEY / BİR ÇİRKİN KRAL
TURHAN FEYİZOĞLU

Biyografi

© Tekin Yayınevi
TÜRKÇE YAYIN HAKLARI

Yayıma Hazırlayan
Sevim Erdem

Kapak Resmi ve Tasarımı
Fırat Bingöl

Sayfa Tasarım
Gülizar Ç. Çetinkaya

2. Basım
(Tekin Yayınevi 1. Basım)
Nisan 2014

Baskı ve Cilt
Yaylacık Matbaası
Litros Yolu, Fatih Sanayi Sitesi, No: 12/197-203
Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 567 80 03
Sertifika No: 11931

TEKİN YAYIN DAĞITIM SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Ankara Cad. Konak Han, No: 15/A
Cağaloğlu - İstanbul
Tel: (0212) 527 69 69 - 512 59 84 Faks: (0212) 511 11 22
www.tekinyayinevi.com
info@tekinyayinevi.com
Sertifika No: 12336

ISBN: 978-9944-61-066-7

TURHAN FEYİZOĞLU

YILMAZ GÜNEY
BİR ÇİRKİN KRAL

Sevgili Kosar ailesine

Yazıştığımız dönemlerden sonra

Sevgiler

[illegible]

7.2.14

Kurucusu
KEMAL KARATEKİN

TURHAN FEYİZOĞLU 9 Eylül 1958, İspir/Erzurum doğumlu. İspir Lisesi (1980) mezunu. İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda okudu (1980/1983), Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi'ni bitirdi (1983-1987). Çeşitli işlerde çalıştı. Basında ilk yazısı 28 Ocak 1979 tarihinde "Cumhuriyet" gazetesinde yayınlandı. Yazıları ve yazı dizilerinin yayınlandığı bazı gazeteler: Cumhuriyet, Bizim Gazete, Çağdaş Marmara, Devrim, Alternatif Süreç, Ses.

Yazıları ve yazı dizilerinin yayınlandığı bazı dergiler: Bilim-Sanat, Yarın, Yazın, Berfin Bahar, Özgürlük, İks, Devrimci Gençlik, Sosyal Demokrat, Mustafa Kemal, 68'liler Birliği Vakfı Bülteni, Güney, İleri, Türk Solu, Eski, Dünyada Türk Haber.

"Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS)", "PEN Yazarlar Derneği", "Edebiyatçılar Derneği", "68'liler Birliği Vakfı", BESAM ve daha birçok demokratik kitle örgütünün yönetim kurullarında çalıştı, üyesi oldu.

YAYINLANMIŞ KİTAPLARI:

1- Deniz/ Bir İsyancının İzleri,
2- Türkiye'de Devrimci Gençlik Hareketleri Tarihi (1960-68), birinci cilt,
3- Mahir/ On'ların Öyküsü,
4- İbo/ İbrahim Kaypakkaya / İhtilalin Fidanı,
5- Sinan / Nurhak Dağlarından Sonsuzluğa,
6- Fırtınalı Yıllarda Ülkücü Hareket,
7- Fikir Kulüpleri Federasyonu / Demokrasi Mücadelesinde Sosyalist Bir Öğrenci Hareketi,
8- Fırtınalı Yılların Gençlik Liderleri Konuşuyor,
9- Yılmaz Güney / Bir Çirkin Kral,
10- Ahh Marilyn / Marilyn Monroe,
11- İki Adalı-Hüseyin Cevahir ve Ulaş Bardakçı,
12- Mustafa Suphi / Türk Ocağı'ndan Türkiye Komünist Partisi'ne,
13- Bir Paylaşma Planının Perde Arkası / Türkiye 1945,
14- Denizler ve Filistin,
15- 15-16 Haziran 1970/Türkiye'yi Sarsan İşçi Direnişi.
16- Türkiye Gençlik Hareketleri Tarihi (1944-1974). Beş cilt.

Kemal Deniz FEYİZOĞLU ile
(Hacı) Orhan Samih FEYİZOĞLU'na sevgimle.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 13
Hikâyeciliği 21
Sinemacılığı 67
Fırtınalı Bir Hayat 235
Siyasal Etkinlikleri 313
Aşk Yaşamı, Hastalığı ve Ölümü 391
Dipnotlar 470
Ekler 500
Kaynaklar 527
Fotoğraflar 585

KISALTMALAR

AP: Adalet Partisi.

AST: Ankara Sanat Tiyatrosu

AÜ: Ankara Üniversitesi

AÜ-ÖB: Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği

AÜ-TB: Ankara Üniversitesi Talebe Birliği

AÜ-YOTB: Ankara Üniversitesi Yüksek Okullar Talebe Birliği

BÜD: Büyük Ülkü Derneği

BYYO: Basın Yayın Yüksek Okulu

CGP: Cumhuriyetçi Güven Partisi

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CKMP: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

Dev-Genç: Devrimci Gençlik

Dev-Güç: Devrimciler Güçbirliği

DDKO: Devrimci Doğu Kültür Ocağı

DGM: Devlet Güvenlik Mahkemesi

DP: Demokrat Parti

DİSK: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DÖB: Devrimci Öğrenci Birliği

Doç.: Doçent

Dr.: Doktor

DTCF: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

FKF: Fikir Kulüpleri Federasyonu

GEE: Gazi Eğitim Enstitüsü

GP: Güven Partisi

HDK: Hür Düşünce Kulübü

HÜ-ÖB: Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Birliği

İETT: İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel

İPSD: İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği

İTİA: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi

İTÜ-ÖB: İstanbul Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği

İTÜTOTB: İstanbul Teknik Üniversitesi Teknik Okul Talebe Birliği

İYÖKD: İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği

İYTOTB: İstanbul Yüksek Teknik Okul Talebe Birliği

İÜÖB: İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği

MC: Milliyetçi Cephe

MDD: Milli Demokratik Devrim

MGK: Milli Güvenlik Konseyi

MGM: Metro Goldwyn Mayer

MHP: Milliyetçi Hareket Partisi

MİSK: Milliyetçi İşçiler Sendikaları Konfederasyonu

MİT: Milli İstihbarat Teşkilatı

MSP: Milli Selamet Partisi

MP: Millet Partisi

MTGT: Milliyetçi Türk Gençlik Teşkilatı

MTTB: Milli Türk Talebe Birliği

ODTÜ-ÖB: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği

ODTÜ-SFK: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyalist Fikir Kulübü

PK: Posta Kutusu

Prof.: Profesör

PTT: Posta TelgrafTelefon

Sine-Sen: Sinema Emekçileri Sendikası

SBF: Siyasal Bilgiler Fakültesi.

SD: Sosyalist Devrim

SDD: Sosyal Demokrasi Derneği

SDDF: Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu

SFK: Sosyalist Fikir Kulübü

SGÖ: Sosyalist Gençlik Örgütü

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği

TCK: Türk Ceza Kanunu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

THA: Türk Haberler Ajansı

THKGV: Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı

TDGF: Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu

TGS: Türkiye Gazeteciler Sendikası

THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu

THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi

TİP: Türkiye İşçi Partisi

TKP: Türkiye Komünist Partisi

TMGD: Türkiye Milli Gençlik Derneği

TMGT: Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı

TMTF: Türkiye Milli Talebe Federasyonu

TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası

TÖDMF: Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu

TRT: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu

TSİP: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi

TÜT: Türk Ülkücüler Teşkilatı

TÜTÜS: Tütün Üreticileri Sendikası

ÜNAS: Üniversite Asistanları Sendikası

ÜO: Ülkü Ocakları

ÜOB: Ülkü Ocakları Birliği

ÜOD: Ülkü Ocakları Derneği

YİS: Yapı İşçileri Sendikası

YTP: Yeni Türkiye Partisi

ÖNSÖZ

Sinema deyince özellikle çocukluk, gençlik dönemimdeki sinema ile ilgili olaylar "film" gibi gözümün önünden geçti.

Çocukluğumun bir dönemini yaşadığım İspir'de ilk sinema işletmesini "Ermeni Şevket" olarak anılan aile dostumuz Şevket Dumlu (1910-05.03.1968), Cumhuriyet Caddesi'nde 1965 yılında bizim dükkânın hemen yanındaki 40 metrekarelik bir dükkânda açmıştı. Daracık, şimdiki "Cep Sineması" diye tabir edilen küçük bir yerdi.

Birkaç kişinin tepkisi dışında İspir halkının sinemaya ilgisi ve düşkünlüğü çoktu. Sinemacılıktan önce arzuhalcilik yapan Şevket Dumlu kendisini eleştirenlere de, "Siz yaptığınız işlerle ben de yalan ve gölgeyle para kazanıyorum," derdi.

Haftada bir kere yapılan kadınlar matinesindeki aşırı yoğunluk nedeniyle kadınların çoğu yer bulamadığı için geri dönüyordu.

Sinemaya ilginin bu derece yoğun olması üzerine İspir'de ikinci sinema Rüstem Coşkun tarafından açıldı. Makinistleri ise Ahmet Bozkuş ile Alaattin Bayrak'tı. Ahmet Bozkuş sinema makinistliğini Manisa Doğu Kışla'da askerliğini yaparken öğrenmişti. Vahdettin Güçlüel, *Altay'dan Gelen Yiğit* filmini Rüstem Coşkun'un açtığı sinemada izlediğini söylemektedir.

Rüstem Coşkun'un (Ö.1987) açtığı ikinci sinema salonu nedeniyle Şevket Dumlu, 50 kuruşa sattığı bilet fiyatını 25 kuruşa indirmek zorunda kalmıştı.

Dönemin İspir Müftüsü Hacı Ali Başkapan'ın bile birkaç defa film izlediğini biliyorum. Çünkü Müftü Ali Başkapan, babam Kemal Feyizoğlu ve ben birlikte gitmiştik. Şevket Dumlu, sinemayı yaklaşık üç sene işlettikten sonra İspir'in ilk kadın esnaflarından olan Emine Akyol ile oğlu Temel Akyol'a devretmişti.

Emine Akyol ile oğlu Temel Akyol, sinema işletmecisi oldular. Mesure Karataş'ın amcasının oğlu olan Temel Akyol, ayrıca İstanbul'da uzunca bir süre kalmış, kültürlü bir gençti.

Temel Akyol ile annesinin işlettiği yeni sinema salonu daha çağdaştı. İki katlı, balkonlu ve geniş bir mekândı ayrıca kadınlar için haftada bir özel gösterim yapılıyordu.

Motorsiklet ve hız tutkunu olan Temel Akyol, motorsiklet kazası sonucu 29 Temmuz 1970'de, yirmi yedi yaşındayken öldü. Bütün İspirliler o gün hastanedeydik.

Şevket Dumlu ile Temel Akyol'u sevgiyle anıyorum.

Temel Akyol evliydi ve küçük yaşta bir çocuğu vardı. Ailenin zor duruma düşmemesi için komşumuz İspir Milli Eğitim Müdürü Fehim Emeç (Öldürülen gazeteci Çetin Emeç'le akrabadır.) devreye girdi ve sinema işletmesinin devamını sağladı. Sinemanın bütün işlerini Erzurum Atatürk Üniversitesi öğrencisi Fikret Şimşek, lise öğrencisi Kemal Emeç ve İlhan Dursun yürütmeye başladı. Genç, çalışkan ve yaratıcıydılar. Değişik filmlerden parça keserek 30 dakika süren bir film yapmışlardı. Bu genç yöneticilerin ilk gösterime sundukları film, Yılmaz Güney'in oynadığı filmlerinden *Kargacı Halil* filmiydi.

Dönemin Belediye Reisi Sebahattin Öztürk, 1973'te çağdaş bir sinema salonu yaptırmıştı. Bundan sonraki sinema işletmecisi komşumuz Hafız Eser ile Ali Meral oldu. Ali Meral altı ay sonra sinema işletmeciliğinden ayrıldı. Bunun üzerine Kemal Eser, Hafız Eser ve Nuhbey Eser sinema işletmeciliğini yürütmeye başladı. Nuhbey Eser'in kayınbiraderi Celal Yılmaz'la arkadaştık. İstediğimiz filmleri getirtip gösterime sunuyorduk.

Videonun piyasaya çıkması, televizyon kanallarının artması ve siyah beyaz yayından renkli yayına geçilmesiyle birlikte sinemaya olan ilgi de azaldı.

Sonuçta sinema kapandı.

Sinema, küçük yerleşim yerlerinde yaşayanlar için dış dünyayla bağlantının en önemli aracıydı. Sinema dünyaya açılan penceremizdi, "hayal" dünyamızdı, "büyülü" dünyamızdı.

***

Çocukluk dönemimden itibaren sinema dünyasının içindeydim. Fırsatını bulduğumda sinemaya gider yerli ve yabancı filmleri izlerdim. Çok sevdiğim filmler olunca birkaç defa izlerdim.

Kendim için pille çalışan ilkel bir film seyretme makinesi yapmıştım. Sinemadaki film parçalarını topluyor, bunları yapıştırdıktan sonra iplik makaralarına sardığım film parçalarını, el fenerlerinde kullanılan mercekle beyaz perdeye yansıtıyordum.

Seyrettiğim her filmin başkahramanından etkilenir, ona benzemeye çalışırdım. Seyrettiğim filmin konusuna göre mahalledeki veya okuldaki arkadaşlarla filmin kahramanlarını oynar, birbirimize filmin kahramanının adıyla hitap ederdik.

Tahtadan oyuncak tabanca ve tüfek yapar; Eşref Kolçak'a, Göksel Arsoy'a, Yılmaz Güney'e, Ahmet Tarık Tekçe'ye, Fikret Hakan'a, Cüneyt Arkın'a, Ayhan Işık'a benzemeye çalışırdık.

Vahi Öz'le kahkahalara boğulur, kendimizi filmin güzel kadın oyuncusu karşısındaki Eşref Kolçak, Cüneyt Arkın, Ayhan Işık, Ediz Hun, Göksel Arsoy gibi oyuncuların yerine koyardık.

Ellerimizde tahtadan yaptığımız kılıçlar, ok yay, mızrak ve topuzlarla "Köroğlu", "Malkoçoğlu", "Karaoğlan", "Çakırcalı Mehmet Efe" olurduk. İzlediğim filmlerin etkisiyle "düş" ile "gerçek" arasında gidip gelirdim. Konusunu ayırmadan her türlü filmi izlerdim. Çünkü "Kovboy" filmlerinde doğa vardı ve biz de doğayla iç içe yaşıyorduk. Bunun için kovboy filmlerini hiç kaçırmazdım.

Sinemada Sophia Loren, Marilyn Monroe, Clauda Cardinelle, Jayne Mansfield, Ursula Andress, Jane Fonda ve Brigitte Bardot gibi âşık olduğum yabancı kadın sanatçılar; John Wayne, Marlon Brando gibi izlediğim yabancı erkek sanatçılar vardı.

***

Ortaokul birinci sınıfa giderken film kahramanlarından birine öykünmeye kalktım. Yerden yüksekliği beş metreyi bulan çatıya dayandırılmış uzun bir ağaçtan sürünerek aşağı inmek istedim. Aşağı inerken ağaç da tutunduğu yerden kaydı ve birlikte yere düştük. Kolum kırıldı. Bu ve buna benzer onlarca kaza ve sakatlanmalara rağmen oyunculuktan vazgeçmemiştim.

Film seyrederken kahramanla bir olur, "kötü" adamları yok etmeye çalışırdık. Kahraman tehlikedeyse "Aman dikkat et", "Pusuya yatmış kendini kolla" diye bağırır, elimizdekileri perdeye fırlatır, tehlikeyi önlemeye çalışırdık. Kadın oyuncuya tecavüz eden kötü adamı görünce kadını korumak için perdeye saldırırdık.

Bölgede yaşayanların değişik tepkileri, sadece "televizyon" gel-

diği zaman değil anlatılanlara göre "radyo", "otomobil" ve "sinema" geldiği zaman da yaşanmıştı.

Otomobil kendi kendine nasıl yürüyordu, küçük kutunun içindeki ses nereden çıkıyordu? Televizyon geldiği zaman nerden daha iyi çeker diye yansıtıcıyı yerleştirmek için bütün dağlar, tepeler dolaşılmıştı.

Bazı anılar hüzünle karışık oluyor. Bunları yazarken "Pir Nafız" lakabıyla anılan Nafız Dursun geldi gözlerimin önüne. Yaşadığım ve paylaştığım çok şey vardı onunla. Kendi kendine öğrenmesine rağmen elektrikle çalışan her türlü cihazın tamirini yaptı. Genç yaşta ölen "Pir Nafız"ı hatırlayınca hüzünlendim.

Hayatı dolu dolu yaşayan birisiydi. Hemen her işte vardı. Mizah yönü çok güçlüydü. Yoktan var etmeyi beceren birisiydi. Militandı. İlginç ve çarpıcı sloganlar bulurdu.

"666-B" bu sloganlardan sadece bir tanesidir. Bu sloganın açılımı şöyle idi: "6. ayın, 6. gününde, 6. saatte Başbakan Ecevit."

"Pir Nafız" ilginç yemekler yapmayı severdi. "Taş Köfte" onun eseridir.

Sevda Ferdağ'a, Fatma Girik'e, Nebahat Çehre'ye, Devlet Devrim'e, Leyla Sayar'a, Hülya Koçyiğit'e, Gönül Yazar'a, Seher Şeniz'e, Perihan Savaş'a âşık olur; onların sakız içinden çıkan resimlerini biriktirir, kitap ve defterlerimizin sayfalarına yapıştırır, film afişlerini duvara asardık.

Beğendiğimiz artistlerinin adreslerini dergi ve gazetelerde bulur onlardan imzalı fotoğraflarını isterdik.

Sinema dünyamız sadece bunlarla ilgili sınırlı değildi.

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden hemen sonra "geri kalmış bölgelerin" kalkındırılması için TMTF, TMGT ve MTTB aracılığılıyla üniversiteli gençlik tarafından bir kampanya başlatılmıştı.

Bu kampanya çerçevesinde eğitici-tanıtıcı-bilgilendirici filmler, seyyar film makineleriyle hükümet konağının önünde ya da ilkokulun bahçesinde vatandaşa izlettirilirdi.

İstanbul'a ilk kez 1975 Ağustos ayında gelmiş, on beş gün kalmıştım. Fındıkzade'de tesadüfen bulduğum Niğde Öğrenci Yur-

du'nda kalmıştım. Burada birçok öğrenciyle tanıştım. İstanbul'da kaldığım süre içinde yaptığım işlerden bazıları şunlardı:

Harun Karadeniz'in 15 Ağustos 1975'te, Kadıköy'de yapılan cenaze törenine katılmıştım.

"Güney Film"e giderek Yılmaz Güney'in adresini almış, daha sonra, birkaç defa "bayram" ve "yılbaşı" nedeniyle kart göndermiştim. Ondan da bana yanıt gelmişti. *Güney* dergisi çıktığında birçok kişiye gönderildiği gibi abone olmam için bana da bir yazı gönderilmiş, "Çirkin Kral" Yılmaz Güney'e hayranlığım nedeniyle, "Güney" dergisine abone olmuştum. Aynı filmine defalarca gitmiştim.

Odamın duvarlarında Mustafa Suphi, Nâzım Hikmet, Behice Boran, Deniz Gezmiş, Mahir Çayan, Che Guevera gibi politik kişiler, Vietnam savaşı hakkında fotoğraflar, yerli yabancı sinema ve müzik sanatçıları, ayrıca bir futbol takımının posterleri vardı. 12 Eylül 1980 günü, yapılan darbenin ardından evi aramaya gelen "görevli" doğruca kütüphaneme yöneldi. Hatta yazılan tutanakta sadece "Yılmaz Güney'in" fotoğrafları ve afişleri"nin olduğu belirtilmişti.

Eve gelen "görevli" subay, okuma tutkunu birisiymiş. Küçücük bir yerleşim merkezindeki bir evde yaşayan bir gencin odasında, *Kur'an* kitabından başlayıp Marx'ın *Kapital* kitabına kadar değişik konularda yüzlerce kitap olduğunu görünce şaşırdı. İlgisini çeken bazı kitaplar olduğunu görmüş ve birçok kitabı alıp okuduktan sonra geri vermişti. Bu kitaplardan birisi *Nasıl Briç Öğrenilir?* adlı kitaptı.

***

"Dünyada iki kusursuz kişi vardır: Biri ölmüştür, öteki doğmamıştır," derler. Bu kitapta, çocukluk dönemimde seyrettiğim film kahramanlarından birisi olan "Çirkin Kral" anlatılmaya çalışılmıştır. Televizyonun yaşamımızda olmadığı bir dönemde ben ve benim gibi gençler, sinema oyuncularından birisi olan Yılmaz Güney'i o günün dergi ve gazetelerinde yayınlanan haberlerle tanıdı ve sevdi. Sevdiği için bu haberleri biriktirdi, arşiv yaptı. Bunu yapanlardan birisi de bendim. Yılmaz Güney'in "Çirkin Kral" olarak anılan dönemiyle ilgili gazete ve dergilerde yayınlanmış haberlerini, hikâyelerini imkânlar ölçüsünde derledim ve bir kısmını konularına göre düzenleyerek sunmaya çalıştım. Bu yazılı belgelerden bir kısmını yayınlamak isteyen sanat ve edebiyat dergileri ile Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı'na verdim. Yayınladılar. Sinema dünyasıyla ilgili hazırlandığım ikinci kitap "Ahh Marilyn" oldu.

***

Bu kitabın hazırlanmasında dostluklarını ve katkılarını esirgemeyen değerli dostların adlarını belirtmeyi bir borç bilirim.

Numan Acar, Bülent Ağaoğlu, Selahattin Akın, Köksal Akıncı, Sevinç Onur Akıncı, Osman Akınhay, Erkan Aksucu, Selahattin Aktaş, Selvigül Altaş, Fahri Aral, Haşmet Atahan, Haydar Atmaca, İdris Atmaca, Taner Ay, Kaya Aydoğan, Derya Ayyıldız, Rıfat N. Bali, Şenay Tüysüz (Baran), Hasan Başaran, Hamil Başkapan, Salih Başkapan, Murat Batmankaya, Kâmuran Bayhan, Bedri Baykam, Kadri Bektaş, Muazzez Bektaş, Mihriban Bilir, Namık Kemal Boya, Ahmet Fazıl Boyacı, Ahmet Bozkurt, Edibe Buğra, Bingül Caner, İkbal Caner, Soner Canpolat, Hüseyin Çağal, Kadriye Çağdaş, Şen Çakır, Gülsev Çakmak, Nâzım Çalışan, Emre Çalışır, Bülent Çalışkan, İpek Çalışlar, Tanır Çelik, Ayhan Çınar, İsrafil Dağlar, Mikail Dağlar, Halim Demir, Remzi Demiray, Ümit Deniz, Latif Dinçaslan, Aydın (Aziz) Doğan, Nurhan Doğmuş, Cafer Döngel, Mehmet Şinasi Duman, Adnan Duran, Mevlüt Ekinci, Yılmaz Elmas, Ali Cemal Emeç, Cemalettin Tuncer Emeç, Kemal Emeç, Aydın Engin, Ayhan Erdoğan, Şükriye Erkal, Ecevit Erman, Kenan Rıfkı Ertuğrul, Arslan Eroğlu, Hayri Eroğlu, Şaban Ese, Çetin Eşit, Ahmet Feyiz, Halil Feyiz, Ali Ednan Feyizoğlu, Demet Feyizoğlu, Erşen Yetke Feyizoğlu, (Hacı) Hızır Feyizoğlu, Özdek Barış Feyizoğlu, Saime Mukadder Feyizoğlu, Süphan Şahin Feyizoğlu, Sona Feyizoğlu, Tuna Feyizoğlu, Güngör Gençay, Hüseyin Yalçın Göksel, Yelda Gül Göral, Servet Salih Gören, Mevlüt Gülveren, Turhan Günay, Berat Günçıkan, Mahmut Gündüz, Hasan Basri Gürses, İbrahim Hatipoğlu, İsmet Hocaoğlu, Ali Işık, Rasih Nuri İleri, Muharrem İnan, Nilüfer İncekara, Emine İnci İşbulur, Dursun Kablan, Celâl Karaca, Emin Karaca, Onur Karaca, İsmet Kemal Karadayı, Gönül Karataş, İhsan Karataş, Metin Karataş, Etabey Karatoprak, Erol Karavaizoğlu, İlker Karavaizoğlu, Erol Kasar, Meral Kasar, Taylan Umutcan Kasar, Deniz Kasar, Selçuk Kaya, Dursun Kırbaş, Hüseyin Kıvanç, Zahir Kızılkaya, Ergin Konuksever, Yılmaz Koruk, Turgut Kuş, Masis Bogos Kürkçügil, Ayşe Lale, Gülden Lale, Mustafa Lale, Tülay Lale, Sedef Narçın, Seyit Nezir, İdris Semih Nişancı, Cemil Orkunoğlu, Erol Önderoğlu, Gülsüm Özalp, Kemal Özdemir, Turgut Özdemir, Gökhan Özgüney, Şaban Öztürk, Uğur Öztürk, Ömer Peker, Ahmet Rıza, Şükran Saraç, Ramazan Sarı, Vezir Sarıyer, Atilla Sarp, Hüseyin Şahin, Deniz Şahinoğlu, Cemil Şenokur, Şeref Şenokur, Ali Şişman, Barış Terkoğlu, Nezih Törün, Yal-

çın Tunç, Coşkun Turgut, Bünyamin Türk, Hakan Uzun, Hüseyin Uzun, Fatma Ülger, Haydar Ünlü, Saim Üstün, Mahmure Vaizoğlu, Saygı Yağmurdereli, Hasan Hüseyin Yalvaç, Onur Yaman, Zemzem Yaşar, Seyfettin Yazıcı, Yılmaz Yeşildağ, İsmail Yeşilyurt, Mustafa Kemal Yeşilyurt, Ömer Yeşilyurt, Ahmet Yıldız, Fatma Yıldız, İbrahim Yıldız, İlhan Yılmaz, Şanar Yurdatapan, Rıza Zıngal, Dilşad Zülkadiroğlu, Mustafa Zülkadiroğlu.

***

Ahmet-Nalan Onkar, Aydın Şahin, Ayhan Feyizoğlu, Ayhan Ustabaş, Asıf Cengiz Aytekin, Altan Beyaz, Bahtışen Karahan, Belgin Yöyen, Bircan Şengün, Burhan Çarkı, Cafer Alp, Cahit Kaya, Cuma Yılmaz, Cavidan (...), Dilek Dinçer, Esin Aslan, Filiz ve Şener (...), Filiz Özden, Firdevs Kafadar, Ferudun Cemal İnal, Güray Yalıncak, Hasan Dikici, Hüseyin Barlas, Haluk Tekeli, Hasan Hüseyin Köse, İskender Erdoğan, Kaan Büyükikiz, Kemal Güzelsin, Kenan Karadağ, Keriman Dikici, Kürşat Öztürk, Mazlum Temel, Mehmet Özcan, Mehmet Yılmaz, Mustafa Akman, Mustafa Kubilay, Önder Kızılkaya, Özcan Karaçam, Özcan Bulmuş, Raşit Şahin, Serap Karakuş, Şahin Çiçek, Tahir Ozan, Tamer Karaman, Ufuk Karaman, Ufuk-Günsel Demirel, Zeki Aksoy.

***

'68'liler Birliği, Atatürk Kütüphanesi (Taksim), Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Cumhuriyet Gazetesi arşivi, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Kütüphanesi ile Milliyet Gazetesi arşivlerinde çalıştım.

***

Açıkşehir Yayınları, Bağlam Yayınları, Çalı Kültür Sanat Dergisi ve Kitabevi, Dönüşüm Yayınları, Etik-Us Yayınları, Dönence Diabank, Gerçek Sanat Yayınları, İnter Yayınları, Sosyalist Yayınları, Yaba Yayınları ile Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı'nın bazı çalışanları yardımcı oldu.

Gazeteci, şair ve yazarlardan: Aydın Engin, Vedat Günyol, Tarık Dursun Kakınç, Hasan Kıyafet, Mebruk Doğan Koloğlu, Agâh Özgüç, Arda Uskan ve Nurer Uğurlu bazı yazı ve şiirlerinin kitabımda yayınlanmasını kabul ederek katkı sundular.

Fotoğraf sanatçısı ve gazeteci Güngör Özsoy, çektiği bazı fotoğraflar ile yaptığı bir söyleşiyi kitabımda yayımlamama izin verdi. Yönetmen Ertem Göreç ile Duygu Sağıroğlu, şair yazar sanatçı

Nihat Ziyalan, zaman yaratıp benimle söyleşi yapmayı kabul etti. Gazeteci ve yazar Zeki Oğuz, Yılmaz Güney'in Konya'da sürgünde bulunduğu dönem ile ilgili bilgi, döküman ve fotoğraf gönderdi. Açıkşehir Yayınları sahibi Arslan Eroğlu, görsel malzeme vererek katkıda bulundu.

Sinema hakkında araştırma yapan Mustafa Gökmen'i belirtmeden geçemeyeceğim. Yıllardan beri sinema hakkında belgeler topladı ve bunları kitaplaştırarak okuyucuya ulaştırmaya çalıştı.

Sabri Kuşkonmaz, Halil İbrahim Özcan, Turgay Olcayto ile İskender Özsoy dostluklarını hiçbir zaman esirgemediler.

Avukat Erhan Erel diğer kitaplarıma olduğu gibi bu kitabıma da katkıda bulundu. Hem anılarını anlattı hem de belge ve fotoğraf verdi.

Avukat Fikret İlkiz, yayınlanmadan önce kitabı okudu ve düşüncelerini belirterek kitaba katkıda bulundu.

***

Bir kişinin gücünün; para pul, mal mülk ve makam yetkisi gibi onu dıştan var eden güçler değil de, bunlar olmadan veya elinden alındıktan sonra kendi varlığını hissettirebildiği ölçüde gücü olduğu söylenir. Arkadaşım Haydar Atmaca'nın bana gönderdiği bir dizede ise bu duygu şöyle dile getirilmiştir:

"Fani dünyanın padişahı değiliz biz, gönül hırkalarını yanar giyeriz biz, dostlarla ağlar dostlarla güleriz biz."

***

İsimlerini belirtebildiğim bütün arkadaşlarıma, dostlarıma, beni sevenlere, yardımcı olanlara ve katkıda bulunanlara sonsuz teşekkür ederim.

Turhan FEYİZOĞLU

BİRİNCİ BÖLÜM
HİKÂYECİLİĞİ

"Bir kikirik sevdik 'on korkusuz adam'da"

İdris Atmaca

Bazı oyuncular sinemadan önce yazıyla epey ilişki kurmuşlardır. Fikret Hakan (Bumin Gaffar Çıtarak) ve Cüneyt Arkın (Fahrettin Cüreklibatır) bu oyunculardan yalnızca ikisidir.

Turgut Özatay ile Hüseyin Baradan gazetecilik yapmışlardır. Özatay, gazetecilik yaptığı yıllarda, ayrıca *Kırıntı* ve *Mücadele* adlarında iki de dergi yayınlamıştı. Ahmet Tarık Tekçe, kardeşi Cemil Tekçe'yle *Paravan* ve *Pandispanya* adlı dergileri çıkartmıştı. Öztürk Serengil, *Akşam* gazetesinin 1964 yılında verdiği günlük eklerde, "Sayın Okurlarım" başlığı altında yazılar yazmıştı. Fatma Girik, "Fatoş'la Başbaşa" başlığıyla *Yeni Asır* gazetesinde; Filiz Akın, "Filiz'in Köşesi" başlığıyla *Demokrat İzmir* gazetesinde yazılar yazmış, Hüseyin Baradan da *Demokrat İzmir* gazetesinde muhabirlik yapmıştı.

Türkân Şoray, senaryo yazarlığı ve yönetmenliğin dışında *Buruk Acı* ve *Buğulu Gözler* adlı iki roman yazmış, bu romanlar *Yeni İstanbul* gazetesinde yayınlanmıştı; bu iki roman daha sonra filme de uyarlandı

Buruk Acı ve *Buğulu Gözler* adlı romanlarını aslında Adnan Özyalçıner yazmış ama Türkan Şoray'ın adı kullanılmıştı. Öneri daha önce Hasan Pulur'a yapılmış ama o kabul etmemişti.

Yılmaz Güney'i kamuoyuna tanıtan ilk ürünler hikâyeleridir.

Güney, Adana Erkek Lisesi'nde öğrenciyken edebiyat dergilerinde ve gazetelerin kültür sanat sayfalarında hikâyeleri yayınlanmaya başlanmıştır.

Yılmaz Güney bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"On üç yaşlarındaydım. Bir Macar romanı okumuştum. Adı *Pal*

Sokağı Çocukları idi. Nasıl etkilenmiştim, hiç unutamam. Örneğin, romanın kahramanlarından terzinin oğlu 'Nemeçek' hâlâ aklımdadır. Çocukların sokak kavgası, beyaz buharlar çıkartan hızar makinesi ve Nemeçek'in ölümü.

Köyde bir Yakup vardı. Şiir yazar, şiir okurdu. Beni etkilemişti. Hayranlık duyuyordum ona. Çok da hızlı koşuyordu. Oysa ben ne onun kadar hızlı koşabiliyordum ne de onun gibi şiir yazabiliyordum.

Lisenin ikinci sınıfındayken, okul duvar gazetesine hikâyeler yazma merakı... Belki bir kişilik ispatından gelen bir şey. İlk hikâyemi okulda gazeteye basmadılar. Hasta olan karısını şehre getiren, parası pulu olmayan, bu yüzden doktora tavuk vermek isteyen bir köylünün öyküsüydü bu. Ben o zaman sosyalistlik nedir, sol cephe nedir, solculuk nedir bilmiyordum.

Adana'da iken hikâyeler yazmaya başladım. Aramızda toplanarak *Varlık* dergisini, *Yeni Ufuklar*'ı, *Pazar Postası*'nı izlemeye başladık. Daha önce boş bir adam sayıyordum kendimi. Oysa artık koltuğumun altında *Yeni Ufuklar*'ı taşıyan ve bundan gurur duyan bir adamdım. Sonra hikâyelerim yayınlandı. İlk kez kendime güven duydum. Hikâyeci Yılmaz Güney'dim."[1]

Bu dönemde, Adana Erkek Lisesi'nin kültür ve edebiyat kolu başkanı Nurer Uğurlu'dur. Lisede *Püren* adlı bir sanat ve edebiyat dergisi de çıkartılmıştır. Bu dergide, "eli kalem tutanların" yazıları yayınlanmıştır.

Yılmaz Güney'in hikâyelerinin dışında şiirleri de vardır. "Bekleyiş" başlıklı şiiri şöyledir:

Kapısını çalan tüm evrene açık kalbim,
Yol ortasında,
Ilık bakışlarımızı bekler,
Gözlerim,
Yolların kalabalıklığınca yalnızım,
Tatlı bir burkuluşla dalacak,
Arzular ansızın.

Yılmaz Güney, "yazma" eyleminin kendi yaşamı açısından ne derece önemli olduğunu şu cümlelerle açıklamıştır:

"Gerek yazmak, gerekse sinema yapmak benim varlık nede-

1. Cumhuriyet Edebiyat-Sanat Eki, 1 Kasım 1970.

nimdir. Bugün, verdiğim demokrasi mücadelesinin en temel araçlarıdır. Cezaevinde ancak yazabilirdim. Bir direnme biçimi olarak yazmak, kendimi sürekli biçimde diri tutmak yani yaşamak. Bütün roman ve hikâyelerimi cezaevinde yazdığım düşünülürse yazma eylemimin anlamı daha iyi anlaşılır sanıyorum."[2]

"Bizim Romanımız Türkülerde Yazılıdır"

Yazılı edebiyatımız kadar sözlü edebiyatımız da güçlüdür. Masallar, efsaneler, deyimler, ağıtlar, maniler, karşılamalar, deyişler, türküler sözlü edebiyatın en önemli öğeleridir.

Halk; yiğit ölüyor türkü söylüyor, yangın oluyor türkü söylüyor, âşık oluyor türkü söylüyor, ayrılık oluyor türkü söylüyor, sel geliyor türkü söylüyor. Halkımız duygularını türkülerle dile getiriyor.

Edebiyatla ilgilenen gençler de, "Bizim romanımız türkülerde yazılıdır," diyordu.

Nurer Uğurlu bu konuda şunları söylemektedir:

"Adana'da herkes eline sazını alır türkü söylerdi. Kadınlar çok güzel ağıt yakardı. Erkekler çok güzel uzun hava çekerdi. Özellikle bu, içki masasında çok güzel oluyordu. Gençler hep bir ağızdan türkü söylerdi. Herkesin sevdiği türküler vardı. Yılmaz Güney'in de gençken sevdiği ve söylediği türküler vardı. Bunlardan bir tanesi 'Yenice Yolları' türküsüydü. Yılmaz, Yeniceli idi. Bazen elini kulağına atar bu türküyü söylerdi:

Yenice yolları bükülür gider,
Zülüf ağ gerdana dökülür gider,
Yiğidin sevdiği güzel olunca,
Ömrü sıra sürünür gider.
Kırmızı gül olsan har olamazsın,
Sen de benim gibi yar bulamazsın."

Nasır, Salkım ve Doruk Dergileri

Türkiye'de yayınlanan kültür ve sanat dergileri ile gazetelerin sanat sayfaları hakkında ayrıntılı bilgi vermek ayrı bir kitap konusudur. Fakat Güney'in gençliğinin geçtiği yörede neler yapılmaktadır, buna değinelim istiyoruz.

1950'li yıllarda Adana'da beş altı tane edebiyat dergisi çıkmak-

2 Yılmaz Güney, İnsan, Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 50.

ta, yerel olarak yayınlanan gazetelerde ise haftanın belli günlerinde "kültür, sanat ve edebiyat" sayfaları hazırlanmaktaydı.

Sadece Adana'da değil bölgede de kültür ve sanat etkinlikleri çok canlıdır. Örneğin İskenderun'da *Sel*, Mersin'de *Kıyı*, Gaziantep'te *Meşale* adlarında edebiyat dergileri yayınlanmaktaydı.

Yılmaz Güney, lise ikinci sınıfta ilişkilerini geliştirmişti; artık çeşitli dergi ve gazetelerde hikâyeleri ve şiirleri yayınlanıyordu.

Güney'in bazı hikâyeleri Adana'da çıkan *Salkım*'da, bazı şiirleri de *Nasır* dergisinde yayımlanmıştı.

Mustafa Necati Özsu'nun sahibi ve yazı işleri müdürü olduğu *Nasır* dergisi, Seferhisar Ulamış köyünden yönetilmekteydi. İlk sayısı, Şubat 1956'da yayınlanmıştı.

Ali Kemal Şenadam'ın sahibi ve yazı işleri müdürü olduğu *Salkım* dergisinin ilk sayısı ise 15 Nisan 1954'te yayınlanmıştı.

O dönemde *Salkım* dergisinde ürünleri yayınlananlar arasında Tanju Cılızoğlu, Emine Şenadam, Nezihe Araz, Ergin Günce, Demirtaş Ceyhun, Hacı Can, Hüseyin Cöntürk, Agâh Özgüç, Şahinkaya Dil, Nihat Ziyalan, Ömer Nida, M.Atıf Özbilen, Nurer Uğurlu, Muzaffer Erdost, Bülent Habora, Dursun Akçam, Muzaffer Uyguner, Sadi Samra, Semih Sergen, Oben Güney, Tuncer Yanar, Nurettin Sözen, Hatice Tunç, Kemal Özer, Kemal Bayram Çukurkavaklı, Çiğdem Batur, Afif Yesari, Sait Faik, Orhan Çetinkaya ve Hülâgü İlhan Tunç da vardı.

Sadece hikâyeler yazmakla kalmayan Yılmaz Güney, ayrıca bir "fikir-sanat" dergisinin çıkmasına da katkıda bulundu: "*Doruk* Aylık Fikir ve Sanat Dergisi." A. Mithat Konuklar derginin sahibi ve yayın yönetmeni, Yılmaz Güney ise sekreteriydi.

Doruk adlı derginin ilk sayısı Eylül 1955'te çıktı. İlk sayıda yazıları yayınlananlar arasında şu isimler de vardı: Hülâgü İlhan Tunç, N. Özdarendeli, Yıldız Açarbiçer, Kubilay Görür, Güler Hüner, Faruk Ergöktaş, Mithat Konuklar, Jale Asımgil, Ünsal Yücel, Anıl Karaboğa, Ömer Nida, Sadi Samra, Fevzi Akçınar, Ünver Çınar, Yılmaz (Güney) Pütün, Yıldırım Keskin.

Doruk dergisinin sahibi A. Mithat Konuklar'ın kaleme aldığı "çıkış yazısı" şöyledir:

"Her derginin ilk sayısının bu ilk sayfasında görüşünü açıklayan nitelikte bir yazı yayınlanması âdet olmuştur. Biz de bu âdetten

ayrılmak istemedik. Ne var ki bizim bu dergiyi çıkarmakta kesin, belirli bir amacımız: Başka bir deyimle, çok çeşitli, bazen birbirinin büsbütün tersi anlayışların kaynaştığı modern bir toplumda şu ya da bu yanı tutup, tek yönlü bir yolda yürümeye niyetimiz yok. Bizce önemli olan yazının şu veya bu görüşü savunmasından çok, sanat değeri taşımasıdır. Bir yazının sanat değerini saptamaya gelince; bu işin çok zor, hatta bazen imkânsız olduğunu okurlarımız bilirler. Bir toplumun sanat ürünlerinden, o sayısız yapıttan yüzyıllar sonrasına kaç tanesi kaldığı düşünülür, en yetkili eleştirmenlerin bile bu işte yanılmalara uğradıkları göz önüne alınırsa bu zorluk daha iyi anlaşılır. Bu işte biricik çıkar yolu; bilgiye, sağduyuya, deneylerin kazandırdığı -pozitif bilimdeki deney anlaşılmasın- sonuçlara dayanarak, bir yazıyı seçmek yolunu tutmak isteriz. Bu arada 'fikir ve edebiyat alanını kapsayan dil davası, bütün gençlikle birlikte, bizim de davamızdır,' diyoruz."

"Varsa da O Yoksa da O"

Edebiyatla ilgilenenler zaman zaman bir araya gelir, tartışır, yazdıkları şiirleri ve hikâyeleri birbirlerine okur, görüş alışverişinde bulunurlardı. Kendine özgü mekânları vardı. Birbirini seven bir arkadaş çevresi kurulmuş, eserlerin değerlendirileceği ortamlar yaratılmıştı.

Hülâgü İlhan Tunç, Adana Erkek Lisesi'nden arkadaşı olan Yılmaz Güney için, 17 Ağustos 1955'de yayınlanan, "Varsa da O Yoksa da O" başlıklı bir şiir yazmıştı. Şiir şöyledir:

O şimdi yatağına uzanmış,
Bağları bahçeleri özlüyordur.
Bir ışık vurmuş saçlarına,
Türküler söylüyordur,
Gözlerinde bir yıldız,
Ipıl ıpıl,
Lime lime,
Parlıyordur,
Bir çıksa pencereye,
Ne kadar kuş varsa havada,
Buğday gibi serpilir önüne,
Bütün dağlar ağaçlar,
Ayaklarına eğilir,
Bir baksa gözlerime,
Bütün cansızlar dirilir.

Edebiyatla ilgilenenler, zaman zaman çeşitli etkinlikler de düzenliyordu. Adana Halkevi'nin düzenlediği şiir yarışması bunlardan biriydi.

Adana Halkevi'nin bahçesi edebiyat tartışmalarının yapıldığı en canlı mekânlardan birisidir. Masaların etrafında öbek öbek kümelenen gençler istedikleri konuları tartışmaktadırlar. Orhan Çetinkaya, Nihat Ziyalan, Özdemir İnce, Şükrü Üstün, Hülâgü İlhan Tunç, Yılmaz Güney, Bülent Habora, Turan Ceyhun, Demirtaş Ceyhun, Ömer Nida, Fevzi Yetkiner, Faruk Ergöktaş, Nurer Uğurlu ve bir kumaş mağazasında tezgâhtarlık yapan Mahmut isimli gençle bir grup oluşturmaktaydılar.

Halkevi'nin bahçesinde her mevsim edebiyat sohbetleri ve etkinlikleri yapılır, bunlara Arif Nihat Asya, Nurullah Ataç gibi dönemin önde gelen edebiyatçıları da çağırılırdı.

Bu etkinliklerden biri, bir şiir yarışması 28 Nisan 1956 Cumartesi günü Halkevi salonunda yapılmıştı. Etkinliğe elliye yakın şair katılmıştı.

Jüri heyetini şunlar oluşturuyordu: Adana Erkek Lisesi Edebiyat Öğretmeni Dr. Kaya Bilgegil, Adana Erkek Lisesi Edebiyat Öğretmeni Enver Mücen, Adana Kız Lisesi Edebiyat Öğretmeni Ulviye Arkan, Adana Kız Öğretmen Okulu Edebiyat Öğretmeni Türkân Arıpınar, Edebiyat Öğretmeni Şemsettin Sayü ile Avukat Kemal Göksel.

Dereceye giren şiirler ve şairler şunlardı: Birinci; "Deli Irmak" şiiriyle Hülagü İlhan Tunç, ikinci; "Adana Şehri" şiiriyle Ali Püsküllüoğlu, üçüncü; "Bu Şehir ve Ben" şiiriyle M. Şükrü Üstün, dördüncü; "Duygusuz Tabiat" şiiriyle Sadi Sarma, beşinci; "Artemes" şiiriyle Nihat Ziyalan.

Şair Özdemir İnce, bu yıllarda tanık olduğu ve yaşadığı bazı olayları özetle şöyle anlatıyor:

"Adana'da o yıllarda onlarca genç edebiyatçı vardı. Üç edebiyat dergisi yayınlanıyordu: Güney, Salkım ve Yağmur. Benim ilk şiirim 1953 yılında Yağmur Dergisi'nde yayınlandı. Nihat da ben de 17 yaşlarındaydık.

Yılmaz'ın nüfus kâğıdında 1937 yazıyordu ama daha büyüktü. İlkin Nihat Ziyalan ile tanıştım. Tanışmamız bir edebiyat matinesinde olmalı. Nihat da şiir yazıyordu. Yılmaz'la beni Nihat tanıştırdı. Nihat bizim akıl hocamızdı o sıralar.

"Bir gün, Mersinli şair, yazar ve ressam adaylarının dershane ve kıraathane olarak kullandığı Akkahve'de pipo tüttürerek oturuyordum. 16 yaşında pipo içmeye başladım, hâlâ tüttürüyorum. Yılmaz elimi kerpeten gibi sıktı. Ve böylece ömür boyu sürecek 'üçlü' kuruldu. Adana-Mersin arasında her hafta gidip geliyorduk ama üçümüz de henüz Torosların ötesine, Urum memleketine gitmemiştik. Ne İstanbul'a ne Ankara'ya.

Ama Türkiye'nin en önemli dergisi, Vedat Günyol'un yayınladığı Yeni Ufuklar'da yazıyorduk. Ben Ankara'da yayınlanan Kaynak'ta da yazıyordum. İlk telif ücretim olan on lirayı Yücel Dergisi'nden almıştım. Nihat, İkinci Yenicilerin Ankara'da yayınlanan Pazar Postası'nda yayınlamaya başlamıştı. Edebiyat tarihçileri atlamıştır ama Nihat, İkinci Yeni şiirinin en önemli kurucularından biridir.

Yılmaz, sanırım 1954'ten itibaren Yeni Ufuklar'da öyküler yayınlamaya başladı. Bir yıl sonra On Üç Dergisi'nde yayınlanan bir öykü yüzünden 1956 yılında mahkûm oldu.

1955 yılıydı. Adana'da bir kebapçıda kebap yiyip şarap içiyorduk. Aramızdan biri, 'On yıl sonra bizi bütün Türkiye, yirmi yıl sonra bütün dünya tanıyacak,' dedi. Şerefe kadeh kaldırdık."

"17-18 Yaşındayken Dört Yüz Küsur Kitabım Vardı"

İlk okuduğu romanlardan birinin *Pal Sokağı Çocukları* olduğunu söyleyen Yılmaz Güney, edebiyatla olan ilgisi hakkında özetle şunları anlatmıştır:

"Lise yıllarımdayken yazı yazmaya, hikâye yazmaya merak sardım. Önce okulun duvar gazetelerinde hikâyeler yazdım. Daha sonra da dergi çıkarma sevdasına kapıldım. Şiirle, hikâyeyle, sanatla, edebiyatla uğraşan genç yeniyetmelerle birlikte *Doruk* diye bir dergi çıkardım. Okuyordum, çok okuyordum. On sekiz yaşına vardığımda İngiliz, Fransız, yeni Amerikan edebiyatını bütün boyutlarıyla biliyordum. Ve kazandığım paranın büyük bölümü kitaba gidiyordu. 17-18 yaşındayken dört yüz küsur kitabım vardı. Ancak bir şey eksikti. Belli bir şey olmadığı için gelişigüzel okuma vardı.

Şimdi yine hayatımda dönüm noktası olan bir olaya değineceğim. 1955'te genç bir şair beni bir arkadaşa götürdü. Güzel şiir okuyan bir adamdı. Kırmızı bir defter vardı. El yazması. Bana oradan şiirler okudu. Çok güzel şiirlerdi. Kim yazdı bu şiirleri; 'Abi,

sen mi yazdın?' dedim. 'Nerede o şans,' dedi. Birbirlerine baktılar, sonra bir sır açıkladılar. 'Bunları yazan Nâzım Hikmet'tir,' dediler. Nâzım Hikmet'i orada tanıdım. Kırmızı ciltli küçük bir deftere el yazısıyla yazılmış Nâzım Hikmet'in şiirleri. Çok iyi hatırlıyorum, Adana'da. Hemen o akşam şiirlerinden birini, 'O mavi gözlü dev'i aldım, ezberledim. Onun şiirleri yasak ya! Bu Nâzım Hikmet şiiri demek bana gurur veriyor. Ve ben de daha önce okuyan, yazan bir adam olarak dedim ki: 'Acaba ben de şair olabilir miyim?' Fakat aslında benim şiire yeteneğim yoktu.

Benim hikâyeye merak sarmama 1956'da polisle karşılaşmam neden oldu. Daha önce de polisle belli şeyler olmuştu. Çünkü daha önce ben komünistlere merak sarmıştım. Onlar da yasak adam ya! Yapayalnız, gittikleri yer, geldikleri yer, ilişki kurdukları insanlar o kadar tecrit edilmiş insanlar ki... Ve ben onların yolunu gözleyip onlara bakıyordum. Kahraman adamlar, herkes korkuyor onlardan. Onlarla ilişki kurmaktan korkuyor. Ben onları hayranlıkla seyrediyordum. Hikâyeler yazdım."[3]

Yaprak ve Çiçek

Lise öğrencisiyken bir taraftan da çalışan Yılmaz Güney, ilk önce And Film'in, daha sonra Kemal Film'in pursantaj memurluğunu yaptı. Kemal Film'in Adana Bölge Müdürü A. Mithat Konuklar'ın finanse ettiği *Doruk* isimli derginin Eylül, Ekim, Kasım 1955 tarihli ilk üç sayısında hem sekreter hem de yazar olarak çalıştı. *On Üç*, *Yeni Ufuklar*, *Pazar Postası* ve *Bir* isimli edebiyat dergilerinde de hikâyeleri yayınlanıyordu.

Bu dergilerde yayınlanan hikâyelerden bazıları şunlardır:

"Kırmızı Değirmen Sokağı", "Üçün Biri", "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri", "Hamid Çavuşun İnadı", "Ölüm Beni Çağırıyor", "Yasaklar Hiç Bitmeyecek", "Yarınlara Usançlı Tutku", "Mavisiz Yalnızlık", "Deli Çocuklara Tutku"

Yılmaz Pütün adıyla, 10 Ağustos 1955'te yayınlanan ilk öyküsü, "Yaprak ve Çiçek" adındaydı. Bir lise öğrencisinin karşılıksız aşkını yansıtan hikâye özetle şöyledir:

"Ağlamaktan kızarmış gözlerimle, kararmaya mahkûm bir günün sonunda seni düşündüm sevgilim... Birkaç haftalık maceranın, ömrü boyunca sürmesini isterdi yaprak. Hatta toprağa dü-

3 Yılmaz Güney, a.g.e, s. 23, 24.

şüp çırpındığı zaman, sevgilisi gelip onu ta göklerin sonsuzluğuna uçursun. Onun küçük, yumuşak gagasında, sararmış hayatının yeşermesini isterdi. Heyhat... Şimdi rüzgârın önünde sürüklenen sarı, hayat için çırpınan yaralanmış bir yaprak... Vefasız sevgili meşguldür şimdi. Bir zamanlar etrafında döndüğü yaprağın mevcudiyetinden bile habersizdir. Çılgın âşık, çiçekten ümit verici bir tebessüm bekler. Ona yaklaşmak için fırsat kollar. Yaprak, çiçeği kıskanır. Ondan nefret eder. Çiçek, komşusunun düşüncelerinden bihaberdir. Nihayet yaprak, kinini açığa vurur, çiçeği güneşten korumaz. Onun solup güzelliğini kaybetmesini ister. Benekliye fırsat çıkmıştır. Arkadaşının yaptığına ağlayan çiçeğe yaklaşır: 'Ben varım ya. Sizi ben korurum, bütün tehlikelere göğüs gererim,' der. Çiçek, sempati beslediği kuşun gösterdiği alakaya sevinir. Araları iyidir artık. Serçe de benekliyi kıskanmaktadır. Kuş, çiçeği kanatlarının altına alır. Birbirlerini sevmeye başlarlar. İkisi de sevmek ve sevilmenin verdiği sarhoşluk içinde mesutturlar. Çiçek akşam serinliğinde mışıl mışıl uyurken kendinden geçer. Sevgili kuş, sihir dolu kokuyu içerisine sindirmiştir. Sevgiyle çiçeğe bakar.

Tatlı geçen günlerin sonu gelmek üzeredir. Çiçek sararmaktadır, yaprak buna sevinir. Pırıl pırıl bir günde çiçek, sevgilisinin kolları arasında ebedi yolculuğuna çıkar. Gözyaşlarını döken sevgili günlerce çırpınır. Yaprak, çiçeğin ölümüne sevinmişti bir zaman. Sevgilisinin tekrar kendisine döneceğini zannetmişti. İşte bunda aldanmıştı. Benekli, sevgilisinin donmuş hatıralarıyla günlerini azap içinde bitirir. Yeni yeni ölüm kokan şarkılar söyler. Günün birinde bir sapan taşı, onu kanlar içinde sevgilisinin düştüğü toprağa serer. Kanlar içindedir.

Çırpınır, yaprağa bakar. Yaprak ağlar, hıçkırır. Sapanlı çocuk, ayağından yakalamıştır benekliyi. Kuş vurmanın verdiği sevinç çığlıklarını atarak, kedisinin pençesine fırlatır. Önce bir çırpınış. Sonra derin bir sükût, benekli tüyler, rüzgârla uçuşur çiçeğin gittiği istikamete... Nihayet gittin sevgilim. Arkanda, soluk renkli birkaç çiçekle, bir avuç hatıra ve yapayalnız kalan beni bıraktın. Yazacağını vaat ettiğin mektubunu bekledim günlerce, aylarca bekledim. Hâlâ da bekliyorum sevgilim, hâlâ da..."

Değişik dergi ve gazetelerde yayınlanan bu hikâyelerin dışında ayrıca filmleri için yazdığı öyküler de vardır Güney'in.

Topal Koşma

Yılmaz Güney'in edebiyatla ilgisi sadece hikâyeyle sınırlı kal-

mamış, kitap eleştirisi de yapmıştı. Nezihe Meriç'in *Topal Koşma* adlı hikâye kitabı hakkında *Salkım* dergisine bir eleştiri yazısı yazmıştı. Yazı aynen şöyledir:

"Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, bir kitap daha sundu bize. Topal Koşma."

"Meriç'in kahramanları hep ekinli kişiler... Aydınların, aydın görüşüyle veriyor olayları. Yaşayışları, davranışları, dilleri hep Meriç'in elinde. Kahramanlar hareketsiz. Olaylar içinde gösteremiyorlar kendilerini. Bunu Meriç'in kadın dünyasının durgunluğuna verelim. Kahramanlar bu dünyayı delip çıkamıyor. Bir Nil var çıkan. En canlısı Nil. Cıvıl cıvıl bir kız. Nil'i unutamayacağız gibime geliyor.

Meriç'in dili pek akıcı olmamakla birlikte hikâyeleri güzel. Susuz VIII ile Susuz X en güzellerinden. Susuz X'da ayrı bir hava var. Kocasını bekleyen bir köylü kadını anlatır. Dil, yaşayanların dilidir. Köylü dili. Bazı bölümlerde ister istemez şaşıyoruz. Nezihe Meriç'in kadın olmasından mıdır nedir, beklemiyoruz böylesini.

Bakın Susuz X'dan bazı parçalar; 'Aç fistanını. Aç fistanını koyim.', 'Bi yanın şişer gız. Uyandırak.', 'Memem başlarında hançer ucu. Bir erkek sırtının karanlık uzaklığında dişi arzular gevşeyip dağılıyor', 'Her akşam diyo Hüsniye. Çocuğu olmuyo. Gız gibi elbet. İki tane doğurdum. Baba çıka. Sırtını çevirip yatıyo. Ayda yılda bir. Garıya gidiyo elbet.', 'Öğretmenin anası bi ilaç yapacak bana. Üç gün içeri bırakacakmışsın.', 'Arzulu, diri diri istekli rahim ateşi gibi.' Susuz VIII'de; 'Allah kahretsin. Bu bizim herifler kızları öper, sever, benzetir, sonra evlenmek için ellenmedik, dillenmedik ana baba kuzuları ararlar."

Bunlar şaşırtıcı değil aslında. Hepsi gerçek. Ama bir kadının bunları söylemesi, böyle erkekçe konuşması bizi şaşırtıyor. Nezihe Meriç derinliğine inebilmek için kadınlığını unutuyor bazen. Çoğu erkek hikâyecilerimizin söyleyemediklerini söylüyor.

'Ben önemliyim önce,' diyen Meriç, yine de insanlara yararlı olmayı düşünüyor. Onların mutluluğunu, esenliğini istiyor. 'Ben Avrupalı görüşe sahip bir adamım. Kadın da erkek gibi çalışabilir pekâlâ. İşbölümü.' En büyük davamıza dokunmuş Meriç. İş bölümü meselesine. İnsanları iyi tanıyor Meriç. Kadınların iç dünyasını şöyle veriyor bize: 'Evinin içinde sabahtan akşama kadar sakin kafayla dolaşamaz. Kocası ve çocukları için güzel kokular sürünmüş,

neşeli bir kadın olmanın tadına varamaz. Eliyle yemek pişirmenin, temizlik yapmanın, evin düzenini mutluluğunu yaşayamaz. Erkenden kalkıp kahvaltı etmeye vakit bulamadan sokağa fırlamaya, otobüs duraklarında ömür tüketmeye zorunludur.' (Susuz IV)

Karanlık, sıkıcı kısımların yanında şiirleşen kısımlar da yok değil hani (Susuz V). 'Konsolda ayna. Aynada duvar. Duvarda bir çivi. Çivide bir kadın hırkası...' Bu bize Jacques Prevert'in bir şiirini hatırlattı. (Salt şu parçayı alalım.)

'Anasının karnında bir çocuk/Anası ıstıraplar içinde/Babası koridorda/Koridor evin içinde/Ev şehrin içinde/Şehir karanlıklar içinde...'

Bozbulanık'ı okuyanlar, bu kitabı da seveceklerdir. Okurlarımıza salık veririz, *Topal Koşma*'yı okuyun. Susuz VIII'de Nil size tekerleme söyleyecek: Yengem kızı Ferdane/Amcam kızı Dürdane/ Amcam kızı Dürdane."[4]

Vedat Günyol'la Mektuplaşma

Yılmaz Güney, gecikmeli olarak 1956 yılında liseyi bitirmiş, 1956 sonbaharında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırmıştı.

Devam zorunluluğu olmadığı için daha çok Adana'daydı. Hem çalışıyor hem de okuyordu. Her dönemde sanat ve edebiyat konularında çeşitli topluluklar vardı. Bireyler, ilgisine göre bu çevrelerden birinin içinde yer alırdı.

Sanat ve edebiyata ilgisi süren Güney, *Yeni Ufuklar* dergisinin yayın yönetmeni Vedat Günyol'la da mektuplaşır, derginin Adana'da dağıtılması işiyle uğraşır.

Bu yıllarda Yılmaz Güney'in nasıl bir çevrede yer aldığını Vedat Günyol'a yazdığı mektuplardan görebiliriz.

Adana'dan Günyol'a yazdığı iki mektuptan biri olan 16 Ekim 1956 tarihli mektup şöyledir:

"Vedat Abi, abi dememi hoşgörün. Yakın bulduklarıma hep böyle derim. Nihat (Ziyalan) tifoya tutuldu. On gündür yatıyor. Şimdilerde biraz iyice. Dergi gönderilmesi için yazmış size. Bekliyoruz. Nihat kırk demişti. Siz elli yolladınız. Ben, bu yakınlardaki kentlerde bulunan arkadaşlara mektup yazdım. Cevap alamadım

4 Salkım, 15 Ağustos 1956, sayı: 40.

daha. Onların da kendi çevrelerinde çalışacaklarını sanıyorum. Burada Şükrü Tekbaş her ay biraz yardımda bulunacağını söyledi. Biz de elimizden geleni yapacağız. Hürmetler abi, Yılmaz Pütün."

Vedat Günyol'a Adana'dan yazdığı 8 Aralık 1956 tarihli diğer mektup ise şöyledir:

"Vedat Abi, dergileri bugün aldım. Ben bundan evvelki bir yazımda elli tane gönderilmesini yazmıştım. Kırk tane geldi. Bu kez de otuz tane geldi. Acele yirmi tane daha postalamanızı rica ederim. Size sık sık yazmak istiyorum. Ama işlerim o kadar çok ki: Dar Film'in muhasebesini tutmaktayım. Ayrıca derslere çalışmak zorundayım. Ankara Hukuk Fakültesi'ne kayıdımı yaptırdım. Fırsat buldukça da okuyorum. Abi, sizi bazen düşünüyorum. Nasıl anlatayım: El, kol, vücut olarak değil. Bir biçim veremiyorum zaten size. Kaç yaşında olduğunuzu bile bilmiyorum. Bildiğim tek şey iyi bir insan oluşunuzdur. *Yeni Ufuklar* için her şeyi yapmaya hazırız. Daha çok yazamıyorum. Patron derdi. Yanımda konuşuyor. Dergiye yeni yılında başarılar dilerim. Hürmetlerimle. Yılmaz Pütün."[5]

Yeni Ufuklar Dergisi

Yayınlandığı dönemde, en etkili edebiyat dergilerinden birisidir *Yeni Ufuklar* dergisi.

Vedat Günyol ile Orhan Burian, dergiyi ilk önce *Ufuklar* adıyla çıkartmışlardı.

İlk sayısı Şubat 1952'de çıkan derginin "sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden" Orhan Burian'dı. Aylık olarak yayınlanan dergide, 1952 yılında yazıları yayınlanan yazarlardan bir kısmı şöyledir:

Vedat Günyol, Orhan Burian, Muzaffer Erdost, Güzin Dino, Oktay Rıfat, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Müştak Erenus, Attila İlhan, Orhan Kemal, Cavit Orhan Tütengil, Nurullah Berk, Ayhan Hünalp, Tarık Dursun Kakınç, Nurullah Ataç, Bülent Ecevit.

Orhan Burian'ın ölümünden sonra, *Yeni Ufuklar* adıyla yayınlanmaya başlanan derginin, 1956 yılında sahibi Hadiye Tolun'du.

Vedat Günyol, kendisiyle yapılan bir söyleşide, Yılmaz Güney'in dergiyle olan ilişkisi hakkında şunları anlatmıştır:

"Yılmaz Güney sık sık mektup yazıyordu. Öykülerini çıkardığım için çok memnundu. Sonra bana şu resmini gönderdi. Bir de benden dergi istedi, elli tane gönder satayım dedi. Ben de her ay elli

5 Milliyet Sanat, 1 Eylül 1987, sayı: 175.

tane *Yeni Ufuklar* dergisi gönderdim. Parası geliyordu bana, hepsi satılmış gibi. Sonradan öğreniyorum ki, ancak beş tanesini satarmış, üstünü cepten verirmiş, böyle bir yakınlığı vardı. Sonra İstanbul'a geldiğinde benim evimde kaldı bir hafta on beş gün kadar. Derken bir iş buldu bir film şirketinde, Galatasaray Lisesi'nin orada. Sık sık görüşüyorduk, o bana gelirdi, ben gidiyordum. Hatta bir ara İnce Memed'i bana oynatmak istediler. Yaşar Kemal'in filminde toplandık, bir Amerikan rejisör gelmişti, fakat kabul etmedim. Öyle birtakım şeyler vardı. O yine yazı yazıyordu. Derken filmler çevirdi, önce gangster filmleri çevirdi, sonra aklı başında filmlere döndü. En son o savcıyı öldürmeden on beş gün önce Bilgi Yayınları'nın sahibi bizi Taksim'de bir açıkhava gazinosunda misafir etti. Orada yanımdaydı, Fatoş da yanındaydı. Bana dedi ki, şimdi film çekiyorum, geldikten sonra beni bırakmayın beraber çalışalım. Böyle bir yanı da vardı. İki yıl önce Paris'e gittim, onun Perre Lachaise denen mezarlıktaki mezarının başında resim çektirdim. Gayet sade bir mezarlık."[6]

Kafam Çok Berbat Abi

Yılmaz Güney bu dönemde arayış içindeydi. Değişik dergiler okumakta, değişik kişilerle arkadaşlık yapmakta, konuşmakta, tartışmaktaydı.

Bu yıllarda tartıştığı kişilerden birisi de şair Sadi Samra'ydı. Güney, şair Sadi Samra'yla "gerçekçilik" üzerine bir süre Adana'da yayımlanan yerel gazetelerin sanat sayfaları aracılığıyla tartışmışlardı.

Genç yaşında karşılaştığı her fikirden etkilenen Yılmaz Güney, Vedat Günyol'a yazdığı 28 Haziran 1957 tarihli mektubunda bu dönem yaşadığı iç bunalımlarını şöyle aktarmaktadır:

"Abi, bugünlerde sosyal sürrealizm çalışıyorum. *Pazar Postası*'nda çıkan 'Mavisiz Yalnızlık', sosyal sürrealist diyebileceğim bir öykümdür. Dün *Serseri Neron*'u bitirdim. Bu da öyle. Kafam çok berbat abi. Okudukça insanlardan uzaklaşıyorum. Böylesi daha iyi. İçlerinde olduğum zaman hislerime yeniliyorum. Basit, kötü bir gerçekçilik oluyor bu. İlk bakışta çok önemli bir olay, aslında önemli

6 Vedat Günyol, Yeni Ufuklar dergisinin yayımını durdurmak zorunda kaldığı zaman Yeni Ufuklar dergisinde yazısı yayınlanmış bulunan bütün kişilere bir mektup göndererek "kapanış sayısı için yazı yazmalarını" ister. Buna yanıt verenler arasında Yılmaz Güney de vardır. Yılmaz Güney'in Kayseri Cezaevi'nden Vedat Günyol'a gönderdiği 12 Eylül 1976 tarihli mektup şöyledir: (Devamı için bkz.Dipnotlar Bölümü)

değildir belki. Bir olay sonucu tepkileniyorum; sonra da gidip bunu yazıyorum. Böyle olunca ortaya yalnız olay konulmuş oluyor. Ama bu olay bilinçaltımıza yerleşir de bir zaman sonra çıkarsa daha iyi olur kanısındayım. O zaman dış etmenlerden tamamen kurtulmuş, düşüncelerimizle esas anlamını kaybetmiş bir olay karışımı bilincimizden dışarı çıkar. Esas anlamını kaybetmiş bir olay dedim. Bununla şunu anlatmak istiyorum: Bence şimdiki olay değil de, olayı meydana getiren nedenler önemli. Olayın gürültüsü patırtısı esas sorunu örter. Örneğin; bir kavga olmuştur... Şimdi bu karı kocanın kavgası çok önemsiz bir nedene dayanır. Ama işi karıştırırsak kavganın uzun zamandan beri birikmiş bazı nedenler sonucu çıktığını görürüz. Bilmem anlatabiliyor muyum? Kavganın, kocanın eve geç gelmesiyle başladığını düşünelim. Şimdi burda kavgaya sebep kocanın geç gelişidir. Oysa kadın eskiden de bazı nedenlerle içerlemiştir. Koca evi geçindirecek kadar para kazanamıyordur, çocukları vardır, sefildir. Komşuları sinemaya gider, bu gidemez. Buna benzer bir yığın neden. Ama biz kavgayla başlayan olay etrafında düşüncelerimizi toplarsak eksik olur bu. Yok, bu olay bilinçaltımıza yerleşip başka bir olayın etkisiyle çıkarsa, esas olay silik kalır. Fakat olayın nedenlerini bir ikinci olaya eklersek öykümüz daha iyi olur kanısındayım. Ben, bu kanıdayım. Ferit Edgü'nün yazısını dikkatle okudum. Beni doyurmadı. Bunun için bir yazı yazmayı düşündüm, sonra da vazgeçtim. Aradan biraz zaman geçsin. Bakalım Edgü dedikleri üzerinde direnecek mi? Öyle sanıyorum ki Edgü, okuyan bir insan. Acaba okudukları Edgü'yü değiştirmeyecek mi? Günlerin getirdiği mutlulukla yetinecek mi? Bunun için ayrıca kendisine mektup yazacağım. Verirsiniz. Mektuplaşmak iyi olur, değil mi abi? Özdemir İnce dün Adana'daydı. Bugün Ankara'ya gitti. Mektuplarını cevapsız bıraktığınız için kırıldığınızı sanıyor. Böyle düşünmesinin doğru olmadığını söyledim. İkinci Yeni'yi nasıl buluyorsunuz? Beni pek sarmıyor. Burada *Bugün* diye bir gazete çıkar. Çarşambadan çarşambaya sanat eki hazırlanıyor. Bu sayfada Sadi Samra'yla (Türk Düşüncesi'nde yazar) tartışmaya girdim. İkinci Yeni'yi savunuyorum. Onlarla bir olmaktansa İkinci Yeni'yi savunmak daha iyi. *Varlık* okuyan gençler hep Sadi'yi tutuyor. Sonucu yazarım. Yarın elli lira postalıyorum. 12 buçuk lira daha göndereceğim. Dergileri beklerim. Hürmetler Abi. Yılmaz Pütün."[7]

Yılmaz Güney İstanbul'a Geliyor

Yılmaz Güney ile Vedat Günyol arasındaki mektuplaşmalar

7 Milliyet Sanat, 1 Eylül 1987, sayı: 175.

sürmektedir. Yılmaz Güney'in 31 Ağustos 1957'de Adana'dan Vedat Günyol'a yazdığı mektupta özetle şöyle demektedir:

"Bu yıl İstanbul'a geliyorum. İktisat Fakültesi diye niyetlendim şimdiden. Sabah fakülteye, öğleden sonra da işe. Çalışacağım İstanbul'da. Çalışmazsam olmuyor. Burdan para gönderecek kimsem yok. İş buldum orda. Yine Dar Film'de çalışacağım. Film satın alma ve satma bölümünde. Benim iş de bu zaten. İsterlerse muhasebelerini yaparım. Sizinle buluşmak, görüşmek çok zormuş... Demirtaş'la (Demirtaş Ceyhun) konuştum, şimdiden randevu almamı söyledi. İstanbul'a geldiğimde sizi nasıl bulacağım? Ben Ekim'in üç veya beşinde İstanbul'da olacağım. Sizinle 6 Ekim Pazar günü buluşmamız mümkün mü? Pazar günü işiniz pek olmaz diye düşündüm. Yine siz bilirsiniz, uygun bir zaman söyleyin, ben sizi bulurum. Dergi çıkar çıkmaz gönderirsiniz artık. Saygı ve hürmetler."

Bu mektuptan Yılmaz Güney'in İstanbul'a ne zaman geldiği de ortaya çıkmaktadır. 3 veya 5 Ekim 1957 günü İstanbul'dadır Yılmaz Güney.

Güney, Vedat Günyol'un evinde Ekim 1957'de bir hafta kadar kalmış olabilir.

1958-1965 yılları arasında, kaldığı bazı yerlerin adresleri şöyledir:

1) Nişantaşı Kuyumcu İrfan Sokağı No: 38. (Sümer ve Atilla adlı Adanalı iki hemşehrisiyle birlikte aylığı 180 liraya kiralamıştır.)

Üç arkadaşın kiraladığı yer sanatçı Enver Demirkan, annesi ve kardeşlerinin oturduğu evin bir odasıydı. İnsanlara yardım etmeyi seven Duhter Demirkan Hanım'a Yılmaz Güney, "Tabiat Ana" derdi.

Yılmaz Güney, senaryosunu yazdığı *Arkadaş* filminin bir sahnesinde "Tabiat Ana"yla olan ilişkisini anlatmış, arkadaşının kızı Melike ile Tabiat Ana'nın evine giderek, öğrencilik yıllarında arkadaşı Cemil ile "Tabiat Ana"nın evinde kaldığını belirtmiş, odada yattığı yeri göstermiştir.

Apartmanın en üst katında sinema oyucusu Handan Adalı ile yönetmen eşi Hicri Akbaşlı oturuyordu.

Yılmaz Güney Handan Adalı ile eşinin aracılığıyla film şirketlerinde zaman zaman çalışmaya başladı.

Bir yıl kadar bu evde üç arkadaşıyla birlikte kirada kalan Yılmaz Güney, diğer iki arkadaşının evden ayrılmasıyla aylık kirayı

ödeyemediği için Nişantaşı'ndaki evden ayrıldı, bir dönem Kadırga Öğrenci Yurdu'nda kaldı.

Duhter Demirkan ve çocukları da bu sırada ilk önce Cihangir'e ardından Bebek'e taşındı. Yılmaz Güney de ailenin bir ferdi gibi onların gittiği evlerde kalıyordu.

Bu durum Yılmaz Güney'in 1961'de tutuklanmasına kadar devam etti.

Duhter Demirkan (Tabiat Ana), birkaç defa Yılmaz Güney'i Nevşehir Cezaevi'nde ziyarete gitti.

2) Topkapı, Davutpaşa Tavukuçmaz, Sanayi Apartmanı No: 47/49. (Bu adres iddianameden alınmıştır. Fakat böyle bir adres yoktur. Tavukuçmaz; Topkapı, Davutpaşa'da değil Taksim, Cihangir Mahallesi'nde bulunmaktadır.)

3) Fatih'te Neşvet Toraman ile Metin Film'in sahibi Işık Toraman'ın Bebek'teki evinde pansiyoner olarak kalmış.

4) 1951'deki TKP tevkifatında yer alan Suavi Barutçu'nun Beyoğlu'ndaki evinde kalmıştır.

İktisat Fakültesi Öğrenciliği

Yılmaz Güney, 1956-1957 öğrenim döneminde Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırmış fakat okula devam etmemişti.

1957-1958 öğretim döneminde İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne kaydını yaptırmış, ama bu okula da çeşitli nedenlerle devam edememişti.

İstanbul Üniversitesi'ne bu dönem kayıtlar 16 Eylül 1957 Pazartesi günü başlamış, 15 Ekim 1957 Sah günü akşamı son verilmişti. Üniversiteye kayıt yaptıran adaylar, 21 Ekim 1957 Pazartesi günü sınava girmişler ve kazananlar asıl kayıtlarını yaptırabilmişlerdi. İstanbul Üniversitesi'nin bütün fakültelerine 1695 öğrenci alınmış, sınavı kazananlardan 500 öğrenci İktisat Fakültesi'ne kaydedilmişti.

İstanbul Üniversitesi, yeni öğrenim dönemine 1 Kasım 1957 tarihinde Fen Fakültesi konferans salonunda düzenlenen törenle başlamıştı.

Üniversitenin açılış töreni olaylı geçmiş, tören salonunu dolduran öğrenciler, konuşmasında Demokrat Parti iktidarını övücü sözler geçtiği için Rektör Ali Tanoğlu'nun sözlerini sık sık alkışlarla kesmişlerdi.

Bu dönemde, Milli Eğitim Bakanlığı'nın altısı erkek biri kız, özel şahısların işlettiği otuz ikisi erkek, altısı kız yurdu bulunmasına rağmen yeni öğrenim dönemi bazı öğrenciler için barınma sorunuyla başlamıştı.

"Yazar Olmak İstiyordum"

Yılmaz Güney, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde okumak için 1957 sonbaharında İstanbul'a geldiği günlerde sanat ve edebiyat çevresine girmiş, burada yeni tanıştığı kişilerle ilişkisini geliştirmişti.

Güney, yazın dünyasıyla ilişkisini şöyle anlatmıştır:

"Bu ara edebiyata merak sardım. Ünlü yazarları okuyor, onlar üstüne düşünüyordum. Bir süre sonra yolumu seçmiştim. Yazar olacaktım. Köyümü gösterip, 'Yılmaz, bu köydendi,' diyeceklerdi. İlk hikâyelerim, günlük Adana gazetelerinde yayınlandı. Sonra Ankara'da, İstanbul'da çeşitli sanat dergilerinde ismim görüldü. Artık 'Yılmaz Pütün' diye biri vardı yeryüzünde. Yüreği heyecanla dolu, kavgayla dolu bir adam vardı. Yazar olmak istiyordum. İki üç sayfa hikâye yazıyordum. Soluğum kesiliyor, olur mu diyordum. Adamlara bak... Kalın kalın kitaplar yazmışlar. 'Roman yazacağım, romancı olacağım,' diyordum. Roman yazmak için ne yapmak lazım? Burada, Adana'da roman yazılmaz, İstanbul'a gitmek lazım. Yani roman yazmak için değil, ilişkilerini daha ileri götürmek için İstanbul'a gitmek gerekiyordu. Ve ben İstanbul'a gittim. İstanbul'a gittim; bir yandan üniversiteye devam ediyordum, bir yandan çalışıyorum, bir yandan da yazarlarla ilişki kurmaya çalışıyorum. Birden şunu gördüm. Bir pastane var. Yazarlar oraya gider. Yazarların pastanede ne işleri var? Yazarların meyhaneleri var. Yazarları ilk olarak oralarda gördüm. Adını koyamadığım bir eksiklik var. Mesela o zaman birtakım komünistlerle konuşuyorum, yok, bir eksiklik var. Bilincim yetmiyor, bilincim yetse diyeceğim şu, şu eksiklik var. O sıralarda mahkeme sonuçlandı. Hapis cezası verdiler. Ben hapishaneye gideceğim diye düşünüyorum. Onlar yok dediler, önce temyize gidecek. Üzüldüm. Yatağımı falan her şeyimi hazırlamıştım."[8]

Yazar Onat Kutlar, Dar Film'in merkezinde çalışan ve edebiyata olan ilgisini İstanbul'da da sürdüren Yılmaz Güney'i nasıl tanıdığını şöyle anlatmıştır:

"Onu 1957'de tanıdım. İstanbul'a yeni gelmişti. Dal gibi bir ço-

8 Yılmaz Güney, İnsan / Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 25.

cuktu. Gururlu ve kendine güvenen... Sinema dünyasıyla ilgili değildi. İlgi alanı edebiyattı. Öyküler yazıyordu. O sıralar biz *A* dergisini çıkartıyorduk. Yılmaz dergiye gidip geliyor, toplantılarımıza katılıyordu. İlk karşılaştığımızda öykü yazdığını bilmiyordum. Onun bulunduğu toplantıda pek çok genç vardı. Kimi şiir kimi öykü yazıyordu. Yılmaz'ın edebiyatın hangi dalıyla ilgilendiğini bilmiyordum. Hangi dalla ilgili olduğunu anlamak için zemin yoklama amacıyla, 'Yeni şiirlerin var mı?' diye sordum. Ağırına giden bir söz söylemişim gibi dik dik bana baktı. 'Ben şiir yazmıyorum, hikâye yazıyorum,' dedi."

Onat Kutlar'ın 1959 yılında A Dergisi Yayınları'nca yayınlanmış İshak adlı bir hikâye kitabı vardı.

Güney'in Onat Kutlar'ı tanıması ise daha öncedir. Yılmaz Güney, sinema işletmeciliği nedeniyle Doğu ve Güneydoğu'da değişik il ve ilçelere gittiği zaman orada kaldığı günlerde değişik çevrelerle yakınlık kurmuştu. İş nedeniyle Gaziantep'e de defalarca gitmişti. Babasının görevi nedeniyle bir dönem Gaziantep'te bulunan Onat Kutlar, bu konuda şunları anlatmıştır:

"1950'de yayınlandı ilk şiirim ve 1952'de yayınlandı ilk hikâyem; 36 doğumlu olduğuma göre demek ki 14 yaşında ilk şiir (*Küçük Dergi*'de, Adnan Benk ve Vedat Günyol'un yayımladıkları) 16 yaşında ilk hikâye: Seçilmiş Hikâyeler'de 'Volan Kayışı' adında, hiçbir kitabımda yer almayan bir hikâye. Oldukça erken. Bunlar Gaziantep'te oluyor. Orada küçük bir çevremiz vardı. Ülkü Tamer, hatta bir seferinde Yılmaz Güney de gelmiş ama ben hatırlamıyorum, o söyledi sonradan. Adana'da *Salkım* dergisini çıkaranlar gelir giderdi. İşte Orhan Gürsel tabii. Yani küçük bir edebiyat çevremiz vardı. İstanbul'a gelince var olan edebiyat çevresine sorumsuzca daldım. Kısa bir süre sonra, 1956'da *A* dergisini çıkardık. Erdal Öz, Adnan Özyalçıner, Kemal Özer, Ülkü Tamer, Demir Özlü ve diğer arkadaşlar."

Vedat Günyol'la da görüşme isteğinde olan Yılmaz Güney, 26 Şubat 1958'de Vedat Günyol'a şu mektubu göndermiştir:

"Abi, keşke Adana'dan hiç gelmeseydim. Hiç olmazsa ordayken ara sıra mektubunuzu alıyordum. Geldiğim günler ne iyiydi. Konuşabiliyorduk. Şimdi benim işler karmakarışık oldu. Size telefon bile edemedim. Bilmem beni affettiniz mi? Size 'Serseri Neron'u gönderiyorum. Yeni baştan yazdım. Bilmem bu sefer nasıl oldu. Ayrıca 'İyi Günler Pazarı'nı yolluyorum. Bu yeni hikâye. İstanbul'da te-

mize çekip hikâye gözüyle bakabildiğim tek yazı. Bunları bir gözden geçirmenizi rica edeceğim. Pazartesi günü, yani ayın üçünde, Cumhuriyet'ti değil mi? Karaköy'deki. Oraya geleceğim. Saat yedide ancak gelebileceğim. Bu sefer sizi bekletmeyeceğimi umarım. Siz de gelirseniz çok memnun olacağım. Hürmetlerimle."

Yenikapı Çevresi

Edebiyat ve tiyatroyla ilgilenen başka üniversiteli gençler de vardı. 1957-1958 öğrenim döneminde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenciliğe başlayan Aydın Engin, bu çevreyi şöyle anlatmıştır:

"1950'den sonraki Soğuk Savaş Dönemi nedeniyle Türkiye'de antikomünist histeri çok yüksekti. Sosyalizmi öğrenmek değil öğrenememenin mümkün olduğu yıllar. Hiçbir kitap yoktu. Özellikle 1960-1961'li yıllar İstanbul'da aydınların varoluşçu düşünceden kopup yavaş yavaş sola meylettikleri, solu tanımaya başladıkları yıllardır. Aksaray'dan Yenikapı'ya doğru inerken sağ köşede bulunan gittiğimiz bir kahvehane bulunuyordu. Ondan sonrası boş arsa idi. Boş arsadan sonra da deniz vardı.

Ben, bir taraftan Tahir Alangu, Edip Cansever gibi edebiyatçıların, yazarların el yazısıyla yazdığı yazılar ile Adalet Cimcoz gibi çevirmenlerin çevirilerini daktilo ederken, aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Tiyatrosu'nda amatör tiyatroculuk yapıyordum.

Çoğu öğrenci olan edebiyata meraklı gençler, Yenikapı'daki bu kahvehanede bir araya gelir, saatlerce süren tartışmalar yapardık. Oranın sürekli müdavimlerinden şu anda hatırlayabildiklerim arasında; Doğan Hızlan, Bülent Habora, Nizamettin Üstündağ, Altay Direk, Mustafa Gökçeli, Adnan Özyalçıner, Ferit Öngören, Atilla Özkırımlı, 'Bambino' lakaplı Avukat Münir, 'Umbor Mehmet' lakaplı Mehmet Dinçel, Ataol Behramoğlu, Konur Ertop, Ergin Ertem, Feridun Aksın, Osman Saffet Arolat, Serdar Bozok, Özcan Başer, Namık Behramoğlu, Süreyya Berfe, Asım Bezirci, Ülkü Tamer, Demir Özlü, Kemal Özer, Onat Kutlar vardı. Yılmaz Güney'i de oraya Adanalı bir arkadaşımız getirmişti, 'Yılmaz Pütün' diye.

Yenikapı'daki kahvehanelerde ve Yenikapı'nın hızar atölyelerinin bulunduğu arka sokaklardaki ucuz meyhanelerde yaptığımız uzun süreli ve yüksek sesli tartışmalarda Yılmaz, tartışmalara pek

katılmayan ve en sessizlerden birisiydi. Yazdığı bir hikâyeden dolayı 141. maddeden yargılanıyordu. O dönemin koşullarını düşünürseniz üzerinde bir endişe vardı.

Hikâyelerini okumak istediğimi söylediğimde, önemsemez bir halde, "Boş ver. Ne yapacaksın, işin mi yok, geçmiş günler!" gibi bir şeyler söylemişti.

Pelür kâğıda yazılmış bazı hikâyelerini getirdi. Okudum. Varoluşçu, anlaşılması zor, soyut hikâyeler olarak buldum. Bir konuşmamızda, sosyalizmi keşfetmeye ve sanatın kitleleri bilinçlendirmekte önemli olduğuna ilişkin bazı yargıları oluşmaya başlamış üniversiteli bir öğrencinin ataklığıyla, bu hikâyelerin sanatsal değerlerinin düşük, ele aldığı konuların da önemli olmadığını söylemiş, 'Hatta yargıç olsaydım bu hikâyeleri mahkûm etmezdim. Çünkü bu hikâyelerde 141. maddeyi ihlal etmek değil, tam tersine, bu hikâyeleri okuyanlar, bunlar da hikâye mi? diye bırakırlardı,' gibi şeyler söylemiştim Yılmaz'a.

Hukuk Fakültesi öğrencisi olan Onat Kutlar'la iyi arkadaştı. Onat'la da Yılmaz'ın hikâyeleri üzerine konuşmuş, Yılmaz'ın hikâyelerini beğenmediğimi, tatsız tuzsuz, özenti ve Kafka taklidi hikâyeler olduğunu, anlaşılmamayı hüner sayanlardan hoşlanmadığımı söylemiştim. Onat da, 'Ama benim de öyle hikâyelerim var!' demişti. Bunun üzerine, Onat Kutlar'ın 'Yusufçuk' hikâyesi üzerine uzun bir konuşma yapmıştık. Ben, 'Yusufçuk'un iyi bir hikâye olduğunu, Yılmaz'ın hikâyelerininse kötü olduğunda ısrar etmiştim.

Hikâyelerini savunan, yazıcılık sanatında yol almayı önüne koymuş birisi için oldukça sert bir yargıydı. O dönem, Yılmaz'la yakınlaşamamızın, benden pek hoşlanmamasının nedeninin altında bu yatıyor olsa gerek ki, iyi dostluk kuramadık. 1962-1964 arasında Erzincan'da askerliğimi yapmaya gittim. Döndükten sonra Yılmaz'la yeniden bir araya geldik."

Senaryo Yazarlığı

Yılmaz Güney, bir taraftan dergi ve gazetelere hikâye yazarken bir taraftan da zaten içerisinde yer aldığı sinema dünyasında senaryo yazarlığı yapmaya başladı.

Yazdığı bir hikâye yüzünden hakkında dava açıldığı için "Pütün"ü bırakıp, "Güney" soyadını kullanmaya başlamıştı.

Atıf Yılmaz Batıbeki, 1958 yılında yaşadığı bir olayı şöyle anlatıyor:

"Yılmaz Güney, Dar Film şirketinde çalışıyordu. Sinema maki-

leri ticaretiyle uğraşan şirket, film işine de girmek istedi. Senaryosunu Yaşar Kemal'in yazdığı filmi ben yönetecektim. Yaşar Kemal, çekeceğimiz *Bu Vatanın Çocukları* filminin senaryo taslağını yazıp getirdi. Onunla senaryonun ayrıntıları üzerinde çalışırken, Yılmaz Güney yanımıza gidip geliyordu. Girgin bir delikanlıydı. Zeki ve yetenekli. Zaten onun başarısı edebiyattan gelmesinden kaynaklanıyor. Yeşilçam'da, yazarlıktan gelme çok az kişi vardı. Yılmaz Güney, daha sonraki aşamalarda, önüne gelen senaryolara yazarlık gücünü katıp kendi oyun karakterine uygun değişiklikler yaptı. Bu sayede büyük başarılar elde etti. Yaşar Kemal'le çalışmamız arasında, 'Bir de ben bakabilir miyim?' diyerek senaryoyu aldı. Doğrusunu söylemek gerekirse, senaryoyu o sahiplendi. Neredeyse Yaşar Kemal'le ben devre dışı kaldık. Ekler yaptı. Kendine göre yeniden düzenleyip getirdi."

1966'da yayınlanan ilk romanı *Boynu Bükükler* romanının arka kapak yazısında ise senaryo yazarlığı konusunda şu bilgiler verilmiştir:

"Yıllar önce, Adana'da, Kuruköprü semtinde 'Dar Film' şirketinin küçücük yazıhanesinde başlamıştı senaryo çalışmalarına ve o gün bugündür bu dev istek büyüdü, gelişti, karşımıza ünlü bir senarist ve aktör olarak çıktı."

Atıf Yılmaz Batıbeki, Yılmaz Güney'in senaryo yazma çabası konusunda ise şunları anlatmıştır:

"Çok zeki bir çocuktu. Sinemayı çok seviyor, sık sık bize geliyordu. Kısa zamanda aileden biri haline geldi. Alışverişimizi yapar, çocukla ilgilenir ve ne iş verirsen hemen üstlenirdi. Bu arada tek amacı vardı: İyi bir sinemacı olabilmekti. Eli kalem tuttuğu için hemen senaryolara el attı."[9]

Yılmaz Güney, *Bu Vatanın Çocukları* isimli ilk filminde yönetmen yardımcısı ve oyuncuydu. İkinci filmi *Alageyik*'te de başrol oyuncusu olduğu gibi bir taraftan yönetmen yardımcılığı yaptı, bir taraftan da senaryoya katkıda bulundu.

Güney, Atıf Yılmaz'ın yardımcısı olarak *Tatlı Bela* filminin çekimlerinde çalışırken 15 Haziran 1961 Perşembe günü gözaltına alındı.

"Bu Hikâye Hayatımda Bir Dönüm Noktası Oldu"

Yılmaz Güney, "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adlı hikâ-

9 Atıf Yılmaz, Söylemek Güzeldir, Afa Yayınları, İstanbul, Mayıs 1995, 2. Baskı, s. 156, 157.

yesi nedeniyle bir buçuk yıl ağır hapis, altı ay Konya'da sürgün ve ömür boyu amme haklarından mahrum kalma cezasına çarptırıldı. Güney, "Bu öykü hayatımda bir dönüm noktası oldu," diyordu.[10]

Güney, bundan sonra da değişik olaylar nedeniyle sık sık gözaltına alındı, tutuklandı ve hayatının büyük bir bölümünü "Mahpus Yılmaz Güney" olarak geçirdi. Cezaevinde de boş durmadı; roman, öykü, senaryo yazdı, oradan film yönetti, dergi çıkarttı. Yaşamının önemli bir bölümünü cezaevinde geçirdiği için filmlerinin ve hikâyelerinin ana temaları hapishane odaklı oldu.

Film setinde gözaltına alınan Güney, bir süre Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'nde yattıktan sonra Nevşehir Cezaevi'ne nakledildi.

Güney, Nevşehir Cezaevi'ndeyken ne yaptığını özetle şöyle anlatıyor:

"Nevşehir Cezaevi'ne götürdüler beni. Orada hayatımın akışı değişti. İlk romanımı, *Boynu Bükük Öldüler*'i orada yazdım. Nevşehir Cezaevi benim ilkokulumdur."[11]

"Cezaevine girdiğimde kendi kendime şunu dedim: Burada bir buçuk yıl yatacaksın. Altı ay da sürgünün var. Bir program yap kendine. Neler yapabilirsin. Geçmişi değerlendirdim. Ve birinci olarak, sen roman yazmak istiyorsun. Burada roman yazmanın en iyi şartları var.

Bir; roman yaz. İki; siyasi olarak belli hedeflerin var. Kendine sosyalist diyorsun. Komünizm propagandasından ceza yedin. Bunu öğrenmeye çalış. Üç; çıkınca ne yapacaksın, sanatla, sinemayla ilgileneceksin. O zaman sinemadaki taktiğin, stratejin, hedeflerin ne olacak. Bunları tespit et.

Cezaevinde önüme koyduğum programlardan biri roman yazmak idi. Onu çözdüm. İlk romanı cezaevinde yazdım: *Boynu Bükük Öldüler.* Sonra Fransızcaya çevrildi, *Yüreğir'in Tarlaları* ismiyle çıktı. Romanı masada yazmadım. Ranzada yazdım. Masa yok ki. İkincisi; sosyalizmi öğrenme meselesini başaramadım. Çünkü gelen ayrıca denetimden geçiyordu. Ayrıca o dönemde sosyalizmi tam anlamıyla kavramaya yol açacak yayınlar yoktu."[12]

---

10 Lise öğrencisi olarak başlayan ve üniversite öğrencisi olarak mahkeme karşısına çıkan Yılmaz Güney'in tepkilerinden bir tanesini gazeteci ve yazar Ahmet Kahraman kitabında özetle şöyle anlatmaktadır: (Devamı için bkz.Dipnotlar Bölümü)

11 Yılmaz Güney, Hücrem, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, Eylül 1975, 3. Baskı, s. 37, 38.

12 Yılmaz Güney, İnsan / Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999. s.25.

Nevşehir Cezaevi'ndeyken arkadaşları, dostları ona yardım ettiler.

Halim Spatar, Vecdi Özgüner, Cemil Ormanlar ve Suavi Barutçuoğlu; Şişli, Bomonti'de ARMO Mobilya Fabrikası'nı kurmuşlardı.

Spatar, Özgüner ve Barutçuoğlu, 1951 TKP tevkifatında tutuklanmışlardı; Cemil Ormanlar, kameraman Kenan Ormanlar'ın ağabeyiydi.

İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu mezunu Arif Keskiner, Suavi Barutçuoğlu'yla birlikte ARMO'da iki yıla yakın fabrika müdürlüğü yaptı.

Arif Keskiner bu konuda şunları yazmıştır:

"Fabrikada çalıştığım sırada, Yılmaz'la sürekli mektuplaşıyorduk. Suavi'ye Yılmaz'ın selamlarını söylüyor ve Yılmaz'ın isteklerini iletiyordum. O dönemde, her ay Yılmaz'a iki yüz elli, bazen beş yüz lira para gönderiyorduk hapishaneye. Yine bir gün, Yılmaz'dan aldığım bir mektupta bir daktilo almamızı istiyordu. Durumu Suavi'ye anlattım. 'Git, bak bakalım. Kaç paraymış sor, öğren,' dedi.

Bankalar Caddesi'nde satılırdı daktilolar. Orada küçük bir çanta daktilo buldum. Şu anda markasını unuttum, ama fiyatı hâlâ hatırımda. Tam dokuz yüz liraydı. 'Tamam,' dedi Suavi, 'git al.'

Daktiloyu alıp geldim. Ama bunu Nevşehir'e nasıl gönderecektik? Daktilo cezaevine girer miydi bilmiyorduk. Yine de birisinin götürmesi gerekiyordu. Bizim kamyonetin şoförü Aydın çok becerikliydi. Her işi bilir ve çözümlerdi. Durumu Suavi'ye anlattım. Bir hafta sonu kamyonetle gider gelirdi. Nitekim de öyle yaptık. Aydın götürüp Yılmaz'a teslim etmişti daktiloyu. Yılmaz çok sevinmişti. Teşekkür dolusu mektuplar yazmış, ayrıca da Aydın'a bol bol selam göndermişti."[13]

Nevşehir Cezaevi'nden 11 Aralık 1962 Salı günü serbest bırakılan Yılmaz Güney, sürgün cezasını çekmek üzere Konya'ya gitti.

Boynu Bükükler

Güney, Nevşehir Cezaevi'nde, 1962 yılında yazdığı romanı *Boynu Bükükler*'i iki bölüm halinde yayınlamayı düşünmüş ve bir bölümü ancak 1966'da yayınlayabilmişti.

Adanalı hemşehrisi Şükrü Tekbaş'a adadığı kitabının kapak resmi Bedri Koraman tarafından çizilmişti.

13 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 183, 184.

Demirtaş Ceyhun'un yazdığı arka kapak yazısında belirtildiğine göre, kitabın kahramanlarından Remzi'de Yılmaz Güney'in çocukluğu, Halil'de ise gençliği anlatılmaktadır.

Adanalı hemşehrisi yazar Demirtaş Ceyhun, *Boynu Bükükler* hakkında şunları anlatmıştır:

"1965 yılıydı, iyi anımsıyorum. Çünkü genel seçimler vardı ve TİP'in en parlak dönemiydi. Demek 10 Ekim günüymüş. Arif Keskiner, o zamanki eşi Alis'i alıp bize gelmişti, ikindileyin. Daha ortalık kararmadan da sofrayı kurmuştuk. Sonra da sandıklar açılmaya başlanır başlanmaz Parti'ye gideceğiz, sonuçları öğrenmek için. İşte, o coşkulu akşamüstü rakısının da uçarılığıyla demek. Sağdan soldan konuşurken, söz gene Yılmaz Güney'e geldi dayandı. Arif Keskiner o günlerde Yılmaz Güney'in menajeriydi çünkü. Yılmaz Güney, Niğde'de hapiste ve Konya'da sürgündeyken bir roman yazmıştı ve bir gazetede tefrika ettirmesi için Arif'e vermişti. Ama Arif'in dediğine göre, o günlerin en çok satan gazeteleri ne *Akşam* ne *Hürriyet* romanı tefrika etmeye yanaşmıştı. Yılmaz ise romanının bir an önce yayınlanmasını istiyordu. Öte yandan ünü de öyle yaygınlaşmıştı ki 'Çirkin Kral' olarak. Hayranlarının sayısı milyonları bulmuştu neredeyse. Dedim ya... Demek biraz da akşamüstü rakısının coşkusuyla... Biz daldık gittik birden. Yılmaz'ın romanını niçin biz basmayacaktık. Beş bin satsak şu kadar kazanırdık, on bin satsak şu kadar, yirmi bin satsak şu kadar... Nasıl olsa Yılmaz Güney denilince çılgına dönen yüz binlerce hayranı var. Arif'le o akşam karar verdik, yarından tezi yok bir yayınevi kurup Yılmaz'ın romanını basmaya. Çünkü Yılmaz hem telif ücretini istemiyordu hem de romanın satışını arttıracak öyle şeyler vaat ediyordu ki... Örneğin, romanı numaralı yayımlayacaktık ve bir süre sonra noter huzurunda çekilecek bir kurayla kazanan on kişiye, Yılmaz filmlerinde rol verecekti. Her filminin galasında kitap imza günleri düzenleyecekti. Romanını tanıtan bir reklam filmi çekecek ve bundan böyle yapacağı film sözleşmelerine bir madde ekleterek, bu reklam filminin de o filmlerin gösteriminden önce oynatılmasını şart koşacaktı. Film çekmeye gideceği yerleri bize önceden bildirecek, biz de oradaki kitapçılarla işbirliği yaparak kitap imza günleri düzenleyecektik. Kitabın çıktığı gün büyük bir kokteyl verecek ve bütün film yıldızlarının gelmesini sağlayacaktı. Böylece kitabın magazin basınında da reklamı yapılmış olacaktı. Daha neler neler... Ama

ne var ki, o günlerde Arif de ben de çulsuzun, parasızın biriydik. Yayınevi kurabilmek ve romanı bastırabilmek için mutlaka parası olan bir ülkücü ortak daha bulmalıydık. Hemen ertesi gün, sevgili dostum mimar İlban Öz'ü aradım, buldum ve ikna ettim ortaklığa. İlban Öz, yayınevine sermaye olarak hemen on beş bin lira verecekti. Ayrıca Cağaloğlu'ndaki evlerinin bodrum katını da düzenletip yayınevine verecekti. Gerçekten de hemen kolları sıvadık. Bir yandan romanın daktilosunu gözden geçirip yayma hazırlarken, bir yandan da Bedri Koraman'a o zamana göre bayağı yüksek bir ücret ödeyerek kapak resmi yaptırdık. Şömizli, şık bir kitap olsun istiyorduk. Ve kitabı *Boynu Bükükler* adı altında on bin adet bastık. Yayınevinin adı da 'Anadolu Yayınları' idi. Romana övgülü bir arka kapak yazısı da yazmıştım imzamla. O yazı için kimlerden eleştiri almadım. Ne yağcılığım kalmıştı ne tüccarlığım... Ama beni böyle şiddetle eleştirenler, romanı övdüğüm için demediğini bırakmayanlar sonradan jüri üyesi olarak romana Orhan Kemal Ödülü vermekten de geri kalmadılar. Her neyse. Yılmaz Güney'in bize bir şartı daha vardı: Romanın dağıtımını Suavi Barutçu'nun o sıralar Nurer Uğurlu ve Selahattin Hilav'la birlikte yeni kurduğu dağıtım şirketine verecektik. Yanılmıyorsam şirketin adı Kİ-DA (Kitap Dağıtım) idi ve dağıttığı ilk kitap bu oldu. Tabii dağıtamadığı... Yılmaz Güney bize verdiği sözlerden yalnızca bir tanesini yerine getirdi, o da kokteyl... Gerçekten görkemli bir kokteyl verdi kitabın çıkışı onuruna. Bütün Yeşilçam geldi neredeyse kokteyle. Magazin basını da fotoğraf altı yazılarıyla romanı güya tanıttı. Ama meğer magazin basını okuyucusu kitap okumazmış. Yılmaz, öteki vaatlerini tutmadı ama. Örneğin Arif, günlerce ardından koşturdu ve iki olanak sağladı güya. Birincisi: Yılmaz, Taksim Sineması'ndaki bir filminin galasında kitap imzalamaya nihayet razı olmuştu. Hemen o gün bir adam bulduk, ücret ödedik, taksi parası verdik, kitapları gönderdik. Ama Yılmaz o gün galaya gelmedi. Dolayısıyla kitap geriye döndü olduğu gibi, bir dolu masrafla. İkincisi: Yılmaz, Urfa, Mardin yöresine film çekmeye gidecekti. Bize programı gönderdi, tarihler verdi ve Adana'da, Osmaniye'de ve Gaziantep'de kitap imza günleri düzenlememizi istedi. Adana'yı yetiştiremedik ama Osmaniye'de ve Antep'te birer kitapçı bulduk, haberleştik, anlaştık ve koli koli kitap gönderdik, konsinye olarak. Osmaniye'den transit geçti Yılmaz, hiç uğramadı. Antep'teki kitapçıya da duyurulan günden bir gün önce gitti. Tabii, kimsenin haberi olmadığı için, Antep'te çok az sayıda

(birkaç tane) kitap imzalamış ancak. Çevredeki tamirci çıraklarından dükkânın önü ana baba günü olmuş ama kimse kitap almamış. Yılmaz'da müthiş bozulmuş bu duruma, öfkeyle çekmiş gitmiş. Bir daha da uğramamış. Zaten, aynaya silahla ateş edip olaylar yaratmıştı o gezisinde. Gözaltına filanda mı alınmıştı neydi? Tabii, ne kitaplar geri geldi ne de onca masraf.

Yılmaz'ın bir daha da yayınevi sahipleri olarak yüzünü görmedik. Çünkü gırtlağa kadar borca batmıştım. On bin kitap bize 17-18 bin liraya mal olmuştu. İlban Öz'ün verdiği on beş bin lira yetmemişti. Sağa sola borcumuz vardı üç bin lira kadar. Kİ-DA ise anımsadığım kadarıyla ancak iki yüz küsur kitap satabilmişti. O da borçlarımızı zar zor kapatıyordu. Ben, Bayındırlık Müdürlüğü'nde 1200 lira maaşla çalışıyordum, mimar olarak. Ne yapacağımızı şaşırdık. Arif'le haber üstüne haber saldık Yılmaz'a, aman hiç olmazsa şu okurlara rol vereceği sözünü tutsun diye. Noterden bir senet versin de ilan edelim diye koştuk. Ne gezer. Göremedik bile. Nice sonra Yılmaz haber saldı, zararımızın hiç olmazsa bir kısmını çıkaralım diye bir film şirketine beş bin liralık kitap aldırttı. Lakin beş bin lira nakit değildi, film şirketi bono vermişti. Bonoları tahsile verdik, ödenmedi. Bir öğrendik ki şirket iflas etmiş. Bu kez de avukat Müşir Kaya'dan (Canpolat) rica ettik bizi kurtarsın diye. O şirket sahiplerinin ardından koşturdu ve galiba dört taksitte ödeme sözü aldı, hatta ilk taksidi de avukatlık ücreti saydı. Ama sadece ilk taksit ödendi, öteki taksitler ödenmedi. Çaresiz, ben İlban Öz'e borçlandım. Üçte bir hisse olarak ve anımsadığım kadarıyla o günlerde İlban'a da birkaç bin lira (ola ki iki bin, iki bin beş yüz lira kadar) ödedim. Ama tamamen ödeyemedim. İlban daha sonraki günlerde evin altını dolduran 8-9 bin kitabı bir eskiciye tanesi doksan kuruş mu, bir lira mıydı neydi, öyle bir fiyatla toptan devretmiş, zararın bir kısmını çıkarayım bari diye. Öylesine nefret etmiştim ki bu olaydan, kitaba arka kapak yazısı da yazmış olduğum halde, eve o kitaptan bir tanesini bile sokmamıştım. Hâlâ kitaplığımda o kitaptan bir tane bile yoktur. Yılmaz Güney'le de hapisten çıktığı galiba 1972 yılına dek konuşmamıştım."[14]

1966'da Yılmaz Güney'in romanını tefrika etmeyen *Hürriyet* gazetesi, 1974'te romanlarının tefrika hakkını almıştı.

14 Salim Şengil. Anılarda Kalan Portreler, Cem Yayınları, İstanbul, 1991, s. 134-137.
"Romanını Filme Çekecek" başlıklı haberde şunlar belirtilmektedir: "Türk Sineması'nın eski fakat şöhrete yeni ulaşan aktörü Yılmaz Güney, bir bakıma kendi hayatını yazdığı Boynu Bükükler romanını, yaz sezonunda filme almaya niyetlenmiş." (Siz, 28 Mart 1966, sayı: 8.)

Kitabını İmzalıyor

Boynu Bükükler üç cilt halinde basılacaktı. Kitabın ilk cildi, Anadolu Yayınevi tarafından 208 sayfa olarak basıldı ve 10 liraya piyasaya sürüldü.

Yılmaz Güney, *Boynu Bükükler*'in ilk cildini, 9 Mart 1966 Çarşamba günü İstanbul'da, Laz Hakkı'nın işlettiği İş Adamları Kulübü'nde verdiği bir kokteylde imzaladı.

Nebahat Çehre, Tijen Par, Figen Say, Peri Han, Mete Kalkavan, Gönül Yazar, Terzi Übeyde, Tunç Başaran, Tülin Elgin ve Tunç Okan da kokteyle katılanlar arasındaydı.

Gazeteci ve yazar Tarık Dursun Kakınç, *Milliyet* gazetesinde kitap tanıtım köşesinde yazdığı yazıda, *Boynu Bükükler* hakkında şunları yazmıştır:

"*Boynu Bükükler*. Kapakta üç tane Yılmaz Güney. İçerde bir adet Yılmaz Güney daha. Sinema oyuncumuzun seriyal hayat serüveninin hikâyesi. Daha birinci ciltte..."

Baskılar Kınanıyor

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra Türkiye'de yeni bir dönem açılmış, özgürlük rüzgârları her alanda esmeye başlamıştır.

Yeni dergiler, gazeteler çıkmaya başlamış, birçok fikir rahatça dile getirilip tartışılmaya başlanmıştır. Görece özgürlük olmasına rağmen dönemin ceza yasaları nedeniyle komünist fikirlerin savunulması halen yasaktır.

On beş yaşındaki Gürbüz Şimşek adlı öğrenci, iki TİP üyesi ile yazar Orhan Kemal (Mehmet Raşit Öğütçü), 8 Mart 1966 günü, "komünizm propagandası yaptıkları" gerekçesiyle tutuklanırlar. Orhan Kemal, tutuklu olduğu Sultanahmet Cezaevi'nden 13 Nisan 1966 Çarşamba günü serbest bırakılır.

Ruhi Su ile Yaşar Kemal, "komünizm propagandası yapmakla" suçlanır.

Sanatçılara ve yazarlara karşı girişilen baskı hareketi ile ilgili, 13 Mart 1966 Pazar günü bir bildiri yayınlanmıştır. Bildiri ve imzalayanlar şöyledir:

"Adalet Partisi iktidarının son günlerde özellikle sanatçılara ve yazarlara karşı girişmiş olduğu baskı hareketinin, Anayasamızın öngördüğü düşünme, yazma ve yayınlama özgürlüğünü ortadan

kaldıracak yönde geliştiğini görüyor ve Türk kamuoyu önünde, sorumluluk taşıyan bütün yöneticileri uyarmayı ödev biliyoruz.

Otuz yılda otuza yakın şiir kitabı yayınlanmış ünlü şairler, dünya çapında ün yapmış yazarlar, halkımızın gerçek ve soylu sesinin ta kendisi olan saz şairlerimiz, tanınmış sanatçılar ve aydınlar, yıllarca kullanıla kullanıla artık inandırıcılığını kaybetmiş ve gerçek yüzünü açığa vurmuş olan yıldırma ve kara çalma metotlarıyla susturulmak istenmektedir.

İktidar, iç ve dış politikadaki yanlış tutumlarını örtbas etmek gayretinin telaşı içinde, halkın ve gerçek yurtseverlerin hayatı pahasına kazanılmış ve 27 Mayıs Anayasası'nda ifadesini bulmuş olan kutsal haklarımızı kısıtlamak istemektedir.

Hiçbir yanlış niyet ve davranışı örtbas edemeyecek olan ve insan hak ve özgürlüklerini hiçe sayan bu gibi teşebbüslerin sonuna kadar karşısında bulunacağımızı bildirir, arkadaşlarımıza reva görülen haksızlığı Türk halkı önünde protesto ederiz.

Özdemir Asaf, Tektaş Ağaoğlu, Mustafa Ağaoğlu, Hamdi Avcıoğlu, Oğuz Aral, Enver Aytekin, Zeki Alasya, Mehmet Akan, Osman Saffet Arolat, Aydemir Akbaş, Nihat Acemi, Serpil Akalın, Semih Balcıoğlu, Hüsamettin Bozok, Yusuf Ziya Bahadınlı, Mücahit Beşer, Asım Bezirci, Murat Belge, Turgut Boralı, Umur Bugay, Seçkin Bozkaya, Süavi Barutçu, Dr. Cevat Çapan, Engin Cezzar, Edip Cansever, Sermet Çağan, Celalettin Çetin, Meral Çelen, Tanju Cılızoğlu, Demirtaş Ceyhun, Yalçın Çetin, Ferruh Doğan, Zeki Dinçoy, Sabahattin Eyüboğlu, Refik Erduran, Ege Ernart, Füsun Erbulak, Mehmet Ali Ermiş, Muammer Erol, Lütfü Erişçi, Konur Ertop, Aydın Engin, Füreyya, Mehmet Fuat, Yılmaz Güney, N. Girgin, A. Günyaz, Hüseyin Güneş, Ahmet Gülhan, Selahattin Hilav, Doğan Hızlan, Yüksel Hız, Metin İlkin, Muammer Karaca, Şerif Hulusi, Tarık Dursun Kakınç, Bedri Koraman, Onat Kutlar, Şükran Kurdakul, Altan Küçükyakını, Zihni Küçümen, Tuncel Kurtiz, Turgut Kut, Ercüment Behzat Lav, Ziya Metin, Fethi Naci, Aziz Nesin, Doğan Özgüden, Demir Özlü, Fahir Önger, Ferit Öngören, Güzin Özipek, Leyla Erbil, Ahmet Eksilen, Aziz Cihat, Nuran Öngören, Vasıf Öngören, Oğuz Oktay, Bekir Petel, Rüknettin Resuloğlu, İlhan Selçuk, Turhan Selçuk, Prof. İsmet Sungurbey, Güner Sümer, Duygu Sağıroğlu, Gülriz Sururi, Bülent Seren, Mehmet Şeyda, Salim Şengil, Sennur Sezer, Nehar Tüblek, Ülkü Tamer, Zühal Tekkanat, Atil

Tokatlı, Tolga Tiğin, Zeynep Tedü, Haluk Tarakçıoğlu, Kenan Tat, Ali Ulvi, Ulvi Uraz, Mina Urgan, Nevzat Üstün, Şükrü Üstün, Nur Uğurlu, Selami Üney, Suzan Ustan, Tonguç Yaşar, Suat Yalaz, Cengiz Yörük, Ali Yalaz, Savaş Yurttaş, Ercan Yazgan."

Behzat Ay'ın Evinde Edebiyat Sohbetleri

Yılmaz Güney, fırsat buldukça diğer sanat etkinliklerini de izlemiş, yazar ve edebiyatçılarla bir arada olmuştu.

Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney'i, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun (AST), 5 Eylül 1967-30 Eylül 1967 tarihleri arasında İstanbul'da sahneleyeceği tiyatroların özel galalarında görürüz.

AST oyuncuları, *Durdurun Dünyayı İnecek Var*, *Pazar Gezintisi* ve Orhan Kemal'in yazdığı *72. Koğuş* adlı oyunlarıyla İstanbul seyircisinin karşısına çıktı.

72. Koğuş'un oyuncuları arasında Nihat Ziyalan, Ayberk Çölok, Elif Türkân Çölok, Erkan Yücel, Tunca Yönder ve Güner Sümer de vardı.

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre, *72. Koğuş* adlı tiyatro oyununun Dormen Tiyatrosu'nda düzenlenen galasına katıldı. Orhan Kemal ve karısı, Tolga Aşkıner, Ferit Erkal, Semiramis Pekkan, Ayfer Feray, Ergun Özcan, Aydemir Akbaş, Çetin Altan ile karısı, Zafer Davutoğlu ile karısı ve Esin Kenter galaya katılanlar arasındaydı.

Yılmaz Güney'in bir dönem sık sık uğradığı evlerden birisi de yazar Behzat Ay'ın Suadiye'deki eviydi. Güney ile yönetmen Remzi Göntürk, sık sık Behzat Ay'ın evine uğramakta, Ruhi Su'nun 45'lik plakları dinlenmekteydi. Behzat Ay'ın oğlu Taner Ay, tanık olduğu bu sahneleri belleğinde halen tatlı birer anı olarak saklamaktadır.

Salim Şengil

Güney'in *Boynu Bükük Öldüler* kitabını tek cilt halinde yayınlayan ilk yayıncı Dost Yayınları sahibi Salim Şengil'dir.

Kitabın, *Dost* dergisinin Temmuz 1971 tarihli 81. sayısında yayınlanan ilanı şöyledir: "Yılmaz Güney'in Boynu Bükük Öldüler. Yılın Romanı Yeni Çıktı. 370 sayfa, 15 Lira."

Salim Şengil, *Boynu Bükük Öldüler*'in basılmasını ve Yılmaz Güney'le ilgili anılarını, *Anılarda Kalan Portreler* isimli kitabında şöyle anlatmıştır:

"Bir gün Özdemir İnce geldi: 'Anamla bunu -Nezihe'ye ana derdi-

okuyuverin de beğenirseniz basın,' dedi. Elindeki kâğıt tomarı *Boynu Bükükler*'di. Bu romanın yarısını bu adla dostum Demirtaş Ceyhun, Anadolu Yayınları adıyla kurduğu yayınevinden çıkarmış, bununla da kurduğu yayınevi batmıştı. 'Nesini okuyayım, biliyorum,' dedim. Özdemir, önerisinin ucunu bırakmadı, sabah akşam isteğini yineledi. En sonunda romanın tümünü bize okuttu. Bitmesine on, on beş satır kala Nezihe ile birlikte gözyaşlarımızı tutamamıştık. Nasıl olurdu da bu roman satmaz, işportaya düşerdi! Bir türlü aklımız almıyordu bunu. Romanın noktalaması bozuktu. Bir iki yerinde romanın akışını bozuyor dedim. Bu özür önemli bir neden değildi, düzeltildikten sonra rizikosu göze alınır, yeniden basılabilirdi.

Özdemir'e, 'Yayımlayabiliriz,' dedim. 'Roman otuz altı bin liraya çıkar. Yirmi bin lira Yılmaz katkıda bulunsun. On altı bin lira ile emeğimizi biz koyalım. Kitap tutar, satılırsa, yirmi bin lirasını geriye verir, her dört bin baskı için beş bin lira da telif hakkı öderiz. Bundan sonraki baskıları da Dost Yayınları arasında çıkacak. Romanını tutturamazsak onun parası ile bizim katkımız ve emeğimiz gitmiş olur.'

Yılmaz önerimizi öğrenince, uçağa atladığı gibi Ankara'ya gelmiş. Sanat Sevenler'de buluştuk. Yanında tanımadığım iki kişi daha vardı. Sonradan öğrendim, fedaileriymiş bunlar. Yılmaz'la otururken Özdemir İnce de geldi.

Yılmaz şartlarımızı kabul etmişti. Sanat Sevenler'de içtik. Anlaşmayı kutladık. Yılmaz, yalnız bir noktaya karşı çıkmıştı. Roman tutarsa yirmi bin liranın geriye verilmesini, ayrıca telif hakkı ödenmesini bir türlü istemiyordu. 'Olmaz, dedim, 'bakarsın bu kez roman tutar, biz de sanatçının hakkını yemiş oluruz.'

Yılmaz habire, 'Abi sen bana beş lira ver, onu çerçeveletip duvara asarım. Ben, dört yüz bin lira bir filmden alıyorum. Beş lira yazımdan, ilk telif hakkım olur,' diyordu. 'Olmaz. O zaman romanını basmam, kusura bakma,' dedim.

Bu konuyu epeyce tartıştıktan sonra en sonunda, 'Ne yapalım, öyle olsun...' diyerek kabul etti.

Bir hafta içinde ilk beş bin lirayı gönderecekti.

Özdemir İnce, Yılmaz Güney ve iki fedaisi birlikte çıktılar Sanat Sevenler'den. Sonradan Özdemir'den öğrendiğime göre, Sanat Sevenler'den çıkarlarken fedailerden biri Özdemir'in beline bir tabanca yerleştirmiş. Özdemir, 'Ne oluyoruz!' derken, Yılmaz, 'Bizim yanımızda böyle olması gerek...' demiş.

Bir kumarhaneye gitmişler. Özdemir'i özel, ayrı bir odaya almışlar. Önüne de altı, yedi çeşit viski koymuşlar. Özdemir şaşırmış. 'Ne olacak bunlar?' demiş. Onlar da 'İstersen banyo küvetine dökelim, viskiyle banyo yap,' karşılığını vermişler.

Özdemir: 'O gece Yılmaz barbut oynadı, parası varmış demek, oysa sana beş bin lirayı vermedi, sonraya bıraktı. Ben, parası yok sanmıştım, demek varmış. Romanının basılması için ben araya girdiğimden bozuldum.'

Sonradan gazetelerde okudum. Yılmaz Güney'in fedailerinden biri ve kumarhane sahibi, işyerinin kapısında tabancayla öldürülmüştü.

Yılmaz Güney bir hafta içinde beş bin lirayı gönderecekti, gelmedi. Oysa ben hemen işe başlamıştım. Sonra Özdemir'e telefon etmiş. Eşi Fatoş uçakla geliyormuş. Özdemir havaalanına gitti, beş bin lirayı alıp getirdi. Geri kalan para için Yılmaz Güney vadeli senetler göndermiş postayla.

Bunun üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra, bir gece yarısına doğru Yılmaz eve telefon etti:

'Abi nasılsın?' diyerek çok saygılı bir şekilde hatırımı soruyordu. Bu saatte pek zamanı değildi ama herhalde romanı soracak düşüncesiyle, 'Ne olsun, iyilik sağlık,' dedim, arkasından da merakını gidermek için ekledim:

'Romanın diziliyor...'

'İçkin var mı, gelebilir miyiz?'

'Buyur gel.'

Eve geldiler. Yanında tanıdıklarımdan başka tanımadığım birkaç kişi de vardı. Tanımasam da Yılmaz Güney'le gece yarısı gelen konuklara diyecek bir şeyim yoktu.

Yılmaz daha oturmadan, ayakta iken, 'Demek dizgiye verildi abi?' dedi. 'Kolonları göstereyim sana...'

Geceleri durmadan dizgilerin düzeltmelerini Nezihe'yle karşılıklı yapıyorduk. Gittim çalışma odasından getirip gösterdim.

'Bundan sonra başka romanlarım, senaryolarım, hepsi Dost Yayınları'ndan çıkacak. Basarsın değil mi abi?'

'Basarız, niye basmayalım! Hele bunu bir başaralım, gerisi kolay...'

Sofra kuruldu, yeniliyor, içiliyordu.

Göreme'de film çeviriyormuş Yılmaz, oradan gelmişler, sabahleyin de döneceklermiş. Nezihe bir aralık beni mutfağa çağırdı.

'Bu adamlara bir şey söyle.'

'Ne oldu?'

'Ne getirsem, istiyor musunuz? diye sorduğumda, kafalarını önlerinden kaldırmadan sadece, sağ ol yenge, çıkıyor ağızlarından, ne evet ne hayır diyorlar. Kızıyorum, birinin başına köfte tabağını geçireceğim.'

Konuklar arasında Yılmaz'ın fedaileri de vardı. Bunun üstlendikleri görevin raconu olduğunu Nezihe'ye anlatmaya çalıştım.

Sabaha yakındı, gittiler.

On, on beş gün kadar sonra saat yarımda gene Yılmaz telefon etti. Bu kez yanında Devlet Tiyatrosu'ndan Raik Alnıaçık, Şeref Gürsoy gibi sanatçılar vardı. Gene sofralar kuruldu, yenildi içildi; sabaha yakındı, gittiler.

Bir gün dostum Mahmut Tali Öngören eve geldi. Daha önce Yılmaz Güney'in geriye aldırttığı on beş bin lira tutarındaki senetler yerine, daha küçültülmüş, süreleri uzatılmış olanları getirdi. Ne yapabilirdik? Hiçbir şey! Girmiştik bir kez bu işe...

Kitap çıktı. Gazetelere, radyolara bol reklam verildi. Radyo reklamını özellikle Yılmaz Güney istemişti. İlk baskısında *Boynu Bükükler* olan romanın adını *Boynu Bükük Öldüler* diye değiştirmiştim. Bir de, Yılmaz Güney'in sinema seyircisiyle, roman okuyucusunu ayrı tutmak düşüncesiyle sinemacılığını karıştırmadan roman yazarlığını tanıtmaya çalışmama karşın roman gene de satmıyordu. O sıralar Yapı Kredi Bankası'nın desteğiyle, yayımcıların büyük ustası olarak bellediğim değerli Vedat Nedim Tör'ün düzenlediği 'Yunus Emre Semineri'ne çağrılmıştım. Öğle yemeği için verilen aralarda birkaç yazar, sanatçı dostla Boğaz'da bir lokantaya ya da Bebek'in sırtlarındaki Ayazma'ya gidiyorduk. Her seferinde ilk kadehten sonra konuyu *Boynu Bükük Öldüler*'e getiriyordum. Gördüğüm şuydu: Çoğu eleştirmenin yazar olarak Yılmaz'a güveni yoktu. Romanın basımı üzerinden iki aydan çok bir zaman geçmiş olmasına karşın sofrada bulunanlardan daha bir kişi bile romanı okumamıştı. Bunu açıkça söylüyorlardı. Onun sinemacı yeri ayrıydı.

Üçay aradan sonra roman üzerine yazılar çıkmaya başladı. Gene de önemli bir satış değildi. Orhan Kemal Roman Armağanı'na kita-

bi aday gösterdim. Bunun kulisini yapmaya çalışırken Yılmaz Güney tutuklandı. Bu olaydan sonra romanın satışı biraz oynadı. Ara sıra dostum Demirtaş Ceyhun'la buluştukça şakalaşırdık:

'Nasıl oluyor abi! Ben bu kitapla battım, sen satıyorsun.'

'Bana basarken sormadın ki! Sorsaydın nasıl olacağını sana söylerdim. Yayıncılık bu; mimarlığa, muhasebeciliğe benzemez,' der, gülüşürdük.

Bir seferinde o da romanın basım işine nasıl girdiğini, nasıl bu duruma düştüğünü uzun uzun anlatmıştı. Şimdi belleğimde kaldığı kadarıyla yazmak konuyu açıklığa kavuşturmak için yeter artardı bile. Gene de herhangi bir yanlışlığa düşmemek için dostumdan o günlerde bana söylediklerini yarım sayfa halinde özetlemesini rica etmiştim. O bana üç sayfa halinde yazdı.

Boynu Bükük Öldüler, Orhan Kemal roman ödülünü kazandı. Arkasından Yılmaz Güney'e Altın Koza film armağanı verildi, bir gün sonra da jüri bu kararını geri aldı. Gelişen bu olaylar romanın satışı üzerinde etkisini göstermeye başladı.

Avukat Ali Yaşar dostum Ankara'ya gelmiş. Bir gece Aziz Çalışlar'ın babasının evinde yemek yiyip içiyorlarmış. Bana telefon ederek davet ettiler, ben de kalktım gittim. Sohbetin bir yerinde Ali Yaşar, 'Yılmaz, romanında düzeltmeler yapacakmış. Salim Abi ikinci baskısını yapmasın, diyor,' dedi. Ben de, 'Ona selam söyle, romanda yapılacak önemli bir değişiklik yok. Yeni bir şeyler yazmaya baksın içerde. Dışarı çıktıktan sonra düzeltir, şimdi oyalanmasın,' karşılığını verdim ve ilk olarak beş bin lira ödemede bulundum. Yaşar da avukatı olarak bir makbuz verdi. Bundan sonraki ödemeler çekle Yılmaz'ın eşi Fatoş Pütün adına yapıldı. Bir seferinde çeki Fatoş Güney diye yazmışım. Banka tanıdığı için parayı ödemiş. Ali Yaşar bir başka gelişinde Ankara'da anlatmıştı.

Romanın ikinci basımını yaptığımda 12 Mart'ın ağır baskısının en yoğun olduğu günlerdi. Kitap depolarımız basılıyor, yasak olmayan kitaplarımız götürülüyordu. *Boynu Bükük Öldüler*'i kendi depomda bulundurmuyordum. Bir sefer alıp götürürlerse, sıkıyönetim uygulamalarına göre yasak kitapmış gibi işlem görebilir, böylece de toplanmadan sonra üstünden geçecek zaman içinde roman unutulur giderdi. Bu yüzden, baskıyı yapan matbaanın kâğıt deposunda, kırımı yapılmamış halde, paket kâğıtların yanında,

baskısı olmamış, paketi açılmış kâğıtlar gibi bekletiliyor, gerektikçe katlanıyor, harmanlanıp beş yüz kitap olacak kadarına kapak geçince alıyor, elimde fazla tutmadan istekleri karşılıyordum. Kimi, matbaanın işlerinin sıkışık olduğu günlerine rastladı mı, romanı almam gecikiyor, birkaç gün yok sattığı oluyordu. Kimi de beş yüz kitabın dağıtımını matbaadan yapıyordum. Kitabı, yasalar dışındaki uygulamalar sonucu kaptırmamak için bunlara katlanmak gerekiyordu. Bu da yayıncı olarak görevimizdi. Bir yandan da kitabın işportaya düşen basımı satılıyordu.

Boynu Bükük Öldüler'in üçüncü basımına geçeceğim sıra, Yılmaz Güney'in yeni avukatı olduğunu söyleyen Doğan Tanyer eve telefon etti, görüşmek istediğini söyledi.

'Müsait bir gününüzde ziyaretinize gelmek istiyorum,' dedi.

Nezihe, Türkiye içinde kaçak olarak yaşıyordu. Bu yüzden yayınevini Çankaya'daki evimize taşımıştım. Ben yokken Nezihe'yi aramaya gelecek polisler ya da kitap toplamak için gelen sıkıyönetim görevlileri dairenin kapısını kırmasınlar, bir de ondan olmayalım diye önlem almıştım aklımca. Apartmanın alt katında büyük bir kitap depom vardı. Çevremizdeki apartmanların birinde çalışan bir kapıcının gece lisesinde okuyan oğlu gündüzleri yanımda çalışıyor, postalanacak kitap paketlerini yapıyor, ayak işlerini görüyordu. Bir de ben olmadığım zaman, ikiz olarak bağlattığım telefona bakıyordu. Herkesin eve gelip gitmesini istemiyordum.

Doğan Tanyer'in telefonuna karşılık olarak bizim işyerinin Çankaya'da bulunduğunu, onun ise çok merkezi bir yerde olduğunu, benim gitmemin daha kolay olacağını söyledim. Gideceğim günü ve saati kararlaştırdık. Gittim. Doğan Tanyer, Yılmaz Güney'in işleriyle ilgilendiğini söyledi ve 'Herkes Yılmaz'ı borçlu çıkarırken sizden eşine para geliyormuş, nedir bu? İncelediğim dosyalardan bir şey anlayamadım,' dedi.

'Romanını basarken yirmi bin lira katkıda bulunmuştu. Onu ve telif hakkını ödüyorum.'

'Aranızda yazılı bir anlaşmaya rastlamadım.'

'Evet, yazılı bir anlaşma yok ama sözlüsü var.'

'Allah, allah...' dedi. 'Birisi geliyor, falan yerde, falan gece benden seksen altı bin, bir başkası, bilmem nerede bir gece benden kırk bin lira almıştı,' diyor. Yılmaz'a soruyorum, 'Hatırlamıyorum, öyle

diyorlarsa öyledir, ödeyin,' diyor. Ben de ödüyorum. Seninki ise tersine işliyor, sen gönderiyorsun.'

Konuyu başından sonuna dek özetleyerek ona anlattım, notlar aldı.

'İstersen' dedim, 'Özdemir İnce'yi de çağıralım, bir de onu dinle. İşin içinde bir tek o var. Kitabın basılması için o aracı olmuş, Yılmaz Güney'le konuşmamız sırasında o da bulunmuştu.'

'Gerek yok, size itimadım var. Yalnız bir sözleşmeye bağlayalım, böyle olmaz!' dedi Doğan Tanyer.

'Olur,' dedim, 'mademki ille de sözleşme yapalım, diyorsun öyle olsun. Hani şimdiye dek sözleşmesiz yürüttük de...'

'Ben bir taslak hazırlar telefon ederim, siz de görür ondan sonra imza edersiniz.'

Üç gün sonra Doğan Tanyer telefon etti, sözleşmenin hazır olduğunu söyledi.

Gittim, taslak yerine hazırladığı sözleşmeyi önüme koydu. İki gündür kendi kendimi yiyordum zaten. Yılmaz Güney'le aramızda olan sözlü anlaşmayı eksiksiz uygulamış, katkıda bulunduğu parayı ve telif hakkı tutarını almak istememesine karşın, zaman geçirmeden kuruşu kuruşuna ödemiştim. Şimdi sözleşme yapılması istemini bir türlü anlayamıyordum.

Daha fazla düşünecek durumda da değildim. Sık sık kitap depolarımız basılıyor, her seferinde 12 bin, 10 bin, 7 bin, 5 bin, 3 bin kitap götürülüyordu. Biri dışında (*Nâzım Hikmet'in Bütün Eserleri*), bu götürülen kitapların hiçbirisi için değil yasak kararı, toplama kararı bile yoktu. Götürülen kitaplar arasında çocuk masalları bile vardı.

Ama ne yapacaksın! Elimizden susmaktan başka ne gelebilirdi. Üstelik de Nezihe toplanan o kitaptan ötürü bir buçuk yıl hapis, altı ay da Adana'da sürgün cezasına çarptırılmıştı. Tebligatı almamak için Türkiye içinde kaçak olarak dolaşıyordu.

Bu şartlar içinde işlerim başımdan aşkındı. Taslak yerine önüme aslı sürülen sözleşmeyi -anlattıklarımdan başkası yazılmaz- güvencesiyle okumadan imza ettim. Sonra konuşurken sözleşmenin bir maddesi gözüme ilişti. *Boynu Bükük Öldüler* iki baskı yapılmışmış, üçüncü bir ek baskıymış yapılacak olan. Ben böyle bir şey söylememiştim, bu gerçeğe de aykırı olurdu. Bu durum karşısında

şaşırdım kaldım. Sözleşme daha önümdeydi yırtabilirdim, bunu yapmadım. Yalnız, Yılmaz Güney'in sayın avukatına, 'Doğrusu, durup dururken sözleşme yapılmak istenmesinin gerekçesini, bir de sözlü anlaşmamızda bulunmayan birtakım sözcüklerin yazıya konulmasının nedenini bir türlü anlayamadım. Yalnız bu romanın tüm baskılarını değil, bundan sonra yazacaklarının, senaryolarının da baskılarını Dost Yayınları'na veriyordu. Ama şu anda içeride olan bir kişinin arkasından bunları tartışacak değilim ben. Nasıl olsa yakında çıkar, konuşmalarımızı anımsayınca anlaşmayı geçerli saymaz,' dedim. Ona da Yılmaz Güney'e verilmek üzere ödemede bulundum ve bir makbuz aldım.

Daha sonra Avukat Doğan Tanyer'e, Yılmaz Güney adına ödemede bulunmak için kendisini bulamadığımı söyleyerek ona ait bir banka hesap numarasını vermesini istedim, böylece de daha kolay ve zamanında para yatıracağımı bildirdim. Böylece verilen hesaba telif hakkını yatırmaya başladım.

Dört bin olarak basılan üçüncü basımdan daha elimde 2.500 adet kitap varken, bir de baktım ki *Boynu Bükük Öldüler,* Bilgi Yayınları'ndan çıkıverdi. Yılmaz Güney bu kez Doğan Tanyer'in yaptığı yazılı anlaşmayı da bozmuş olsa bile -ki böyle bir şey olmadı- bir başka yayınevi romanı basamazdı. Yasa açıktı! İhtiyati önlem alır, kitabı toplatabilir, zararımı alabilirdim. Bilgi Yayınevi'ne de bu bir ders olurdu. Ama bu gibilerle uğraşmaktan nefret eder olmuştum.

Bununla da yetinmedi, Yılmaz Güney'den bir süre sonra bir protesto geldi. Romanının üç basımda o günkü şartlarda 12 bin basmama karşın, 72 bin basıldığını çekinmeden söylüyor, 200 bin lira telif hakkı istiyordu. Beğendiniz mi?

Bir gün Yaşar Kemal'e rastladığımda Yılmaz Güney'in iddiasını söyledim, güldü:

'Baba' dedi, -bana böyle seslenir- 'Benim İnce Memed, bunca baskıdan sonra bile bu tiraja ulaşmadı.'

Bir başka gün konuyu Aziz Nesin'e açtım.

'Çıldırmış mı bu?' dedi ve ekledi: 'Nerede bu bolluk!'

İki ünlü yazarımızın da birleştiği bir nokta oldu:

'Bizi mahkemede tanık göster...' demeleri.

Bir gün Özdemir İnce'ye, 'Gördün mü başıma açtığın belayı!' dedim.

O da Yılmaz'a kızgınlığını ona çok ağır bir mektup yazmakla

hafifletmeye çalıştı. Mektubu bana da okudu yollamazdan önce. Bunun üzerine Yılmaz Güney'in birkaç kez görüşme isteğinde bulunmasına karşın, ölünceye dek bir daha onunla görüşmedi bunu biliyorum.

Bütün bu olup bitenlerin nedenini, niçinini bugüne dek hâlâ bulmuş değilim, değer miydi?"[15]

"Bu Kaçıncı Baskıdır Bilmiyorum"

Boynu Bükükler ve *Boynu Bükük Öldüler* adlarıyla diğer yayınevleri tarafından yayımlanan kitabının ilk yayınlanışları hakkında Yılmaz Güney, Güney Filmcilik tarafından Kasım 1975'te yapılan *Boynu Bükük Öldüler* kitabının önsözünde özetle şunları anlatmıştır:

"*Boynu Bükük Öldüler*, Nevşehir Cezaevi'nde, siyasiler koğuşunun en dip köşesinde, rutubetli bir duvara komşu bir ranzada, geceli gündüzlü on altı aylık bir çalışmanın ürünüdür. Ranzamdan hiç indirmediğim küçük bir masam vardı. Yatma zamanı gelince, ayakucuma çeker, ayaklarımı altına sokar uyurdum. Çoğunlukla, anlattığım insanları görürdüm düşlerimde, onlarla yaşardım.

63 Haziranı'nda sürgünden döndüğümde, bir gazetede yayınlanması olanaklarını aradım, bulamadım.

66'da, bir arkadaş basmak istedi. O günlerde ünü giderek artan bir sinema oyuncusuydum. Adım 'Çirkin Kral'dı.

Kitabı iki bölüm halinde yayınlamayı düşündüler. Ben de katıldım bu düşünceye ilk başta. Katıldım ama yanlışlığını anladığımda geç olmuştu. *Boynu Bükükler* adıyla çıktı birinci bölümü. Sinema oyuncusu 'Çirkin Kral' Yılmaz Güney'in gölgesinde, tek bölümüyle yarım, anlaşılmaz ve anlamsız bir kitaptı ve kaçınılmaz bir başarısızlığa uğradı. Başka türlü de olamazdı. Bu başarısızlıkta tayin edici pay benimdir. Arkadaşların bana ve kitabıma bir ticaret aracı gözüyle bakmalarına göz yummamam ve bin bir sıkıntıyı içeren on altı aylık emeğimin onurunu korumam gerekirdi ki bunu yapamadım.

Sonuç... Elinizdeki kitabın yarısı olan *Boynu Bükükler*, arkadaşlarca, elli kuruştan bir başka yayınevine devredildi ki yaptığımız son bir anlaşma gereğince kitapların bana verilmesi gerekiyordu. Onlar da kapağına bir filmimden iki resimle süsleyip bir 'artist' kitabı biçimine soktular.

15 Salim Şengil, Anılarda Kalan Portreler, Cem Yayınları, İstanbul, 1991, s. 124-133.

Bu olaydaki hatama, hayatımın sayısız hatalarından biri olarak bakıyorum...

Elinizdeki gerçekten kaçıncı baskıdır, bilmiyorum. Dost Yayınevi sahibi Salim Şengil'den başkası da doğrusunu bilemez sanırım. Çünkü kendisinde 1971'de yapılan 'dört binlik birinci baskı' günümüzde de satılmaktadır.

Bir ülkede büyük hırsızlar, sahtekârlar, dolandırıcılar varsa, bunların küçükleri de olacaktır. Bir sistemin temeli sömürüye, haksızlığa ve zorbalığa dayanıyorsa, kişisel sömürüler, haksızlıklar, zorbalıklar da olacaktır. Bir ülkeyi yönetenler hile ve entrika yapıyorlarsa, günlük ilişkilerimiz içinde de bunun yansımaları olacaktır. Süte su katılacaktır, kadın satılacaktır, ahlaksızlık erdem olacaktır.

Biz, hayatın her alanında burjuva ideolojisine sahip her sınıftan insana kuşkuyla bakıyor ve onların her konudaki ahlak ve değer anlayışlarına, sözlerine kesinlikle güven duymuyoruz. Bu yüzden, şu veya bu yayıneviyle aramızdaki çelişkiye, mahkeme planında çözülecek bir çelişki gözüyle bakmıyoruz. Çünkü Salim Şengil ve onun gibileri, ancak kendilerini var eden, besleyen, yataklık eden maddi temelle birlikte, efendileri ve yardakçılarıyla birlikte yok oldukları zaman aramızdaki çelişki de çözülmüş olacaktır.

Bütün namussuzlukların, ahlaksızlıkların, haksızlıkların kaynağı olan emperyalist sömürü ve bu sisteme bağımlı çarpık, kapitalist sistemin ülkemizde de yıkılacağını, modern revizyonistlerin, reformistlerin yenileceğini, antiemperyalist demokratik halk iktidarının kurulacağını ve sosyalizmin inşasının ilk adımlarından birini oluşturacağını biliyorum. Günlük hayatımız içinde var olan bireysel tatsızlıklardan, sıkıntılardan, şikâyetlerden tutun da, kaynağı bulunamamış ideolojik, siyasi, toplumsal bir yığın çelişkinin de ancak kesintisiz ve aşamalı devrimlerle, birbirini zorunlu kılan devrimlerle sağlıklı çözümlere ya da çözüm süreçlerine kavuşacağına inanıyorum."

Orhan Kemal Roman Ödülü

1962 yılında Nevşehir Cezaevi'nde yazılan ve ilk baskısı 1966 yılında "Anadolu Yayınevi" tarafından yayınlanan kitabın tamamı, 1971 yılında *Boynu Bükük Öldüler* ismiyle Dost Yayınları tarafından yayınlandı.

"Orhan Kemal Roman Ödülü" için 1971 yılı içinde yayınlanmış Türk romanlarından armağana aday olan kitapların içinde *Boynu Bükük Öldüler* romanı da vardı.

Seçici kurul, 20 Mayıs 1972 Cumartesi günü, saat 14:00'te toplandı. Üyelerden Hüsamettin Bozok toplantıda yoktu.

Başkan Vedat Günyol, gündemin tek maddesi olarak, Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazanacak eser üzerine yaptığı konuşma sonunda; Yılmaz Güney'in *Boynu Bükük Öldüler* romanının, Fikret Otyam, Nurer Uğurlu, Rauf Mutluay ve Fethi Naci'nin oylarıyla ödülü kazanmış olduğunu açıkladı.

Adına ödül konan, edebiyat dünyasındaki adıyla Orhan Kemal, esas adıyla Mehmet Raşit Öğütçü de Adanalıdır.

Boynu Bükük Öldüler romanı, Yılmaz Güney'in doğduğu, bildiği bir yöre olan Adana Yenice ile yöre insanlarını konu almış, romanda ayrıca özyaşamsal öğeler ağır basmıştır.

Orhan Kemal Ödülü'nü 1973 yılında da *Büyük Gözaltı* romanıyla Çetin Altan kazanmıştı.

2 Haziran 1970'te Sofya'da ölen Orhan Kemal'in Basınköy'deki evinde, 2 Haziran 1973 Cumartesi günü anma ve ödül töreni düzenlendi.

Anma töreninde, Orhan Kemal'in karısı Nuriye Öğütçü ile Vedat Günyol, 1972 yılının ödülünü *Boynu Bükük Öldüler* eseriyle kazanan ve Selimiye Askeri Cezaevi'nde tutuklu bulunan Yılmaz Güney'in karısı Jale Fatma Pütün ile Sağmalcılar (Bayrampaşa) Cezaevi'nde tutuklu bulunan Çetin Altan'ın karısı Kerime Altan'a ödüllerini verdiler. Jale Fatma Pütün ile Kerime Altan'a ayrıca gümüş zemin üzerine altın şeritli birer plaket de verildi.

Ödüllerin verilmesinin ardından Rauf Mutluay konuşma yapmış, daha sonra törene katılanlara çiğ köfte ikram edilmişti.

"Halkın Sanatçısı, Halkın Savaşçısı Demektir"

Orhan Kemal Roman Ödülü'nü 1974 yılında *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* romanıyla Sevgi Soysal kazanmıştı. Ödül töreni, 5 Haziran 1974 Çarşamba günü, İstanbul'da Sinematek salonunda beş yüze yakın sanatçı ve iş adamının katılımıyla yapıldı.

Ödül törenine Çetin Altan, Sevgi Soysal, Nurer Uğurlu, Rauf Mutluay ve Yılmaz Güney ile karısı Jale Fatma Pütün de katılmıştı.

Yılmaz Güney, sık sık alkışlarla kesilen bir konuşma yapmış ve yazar olmaya özenmesinin aslında Orhan Kemal'e duyduğu hayranlığın yattığını söylemiş ve özetle şunları söylemiştir:

"Halkın sanatçısı, halkın savaşçısı demektir. Savaşçılar ölür, fakat onların yarattığı birikimler, onların bıraktığı sağlıklı miras, çok sonralara ulaşacaktır. Evet, Orhan Kemal yaşayacaktır. Onun yaşamasını hiçbir kuvvet, hiçbir güç önleyemeyecektir."

Yıldızlardan Ses Dergisi Okurlarına Yeni Yıl Armağanı

Şevket Rado'nun "imtiyaz sahibi ve neşriyat müdürü" olduğu *Ses* dergisi, 1972 yılında, okuyucularına yeni yıl armağanı olarak sinema ve ses sanatçıları tarafından alınan bazı eşyaları hediye etti.

Örneğin; Filiz Akın: Saç spreyi, Fatma Girik: 5 adet Parker tükenmez kalem, Cem Karaca ve Kardaşlar: 20 tane kitap, Nebahat Çehre: 2 adet transistörlü radyo, Orhan Gencebay: 5 adet long play, Fikret Kızılok: Bağlama, Zeki Müren: Bir elbiselik kupon kumaş, Tamer Yiğit: Montgomery, Emel Sayın: Bir peruk ve bir parfüm, Kartal Tibet: 2 adet kadın kol saati, Selçuk Ural: 3 adet sigara tablası, Yılmaz Güney: 50 adet kendi yazdığı kitap.

Yılmaz Güney'in *Boynu Bükük Öldüler* kitabını kazanan 50 *Ses* okuyucusu şunlardır:

1. Ayşen Benuğur (Ankara), 2. Feride Ormancı (Kırşehir), 3. Aynur Bor (İstanbul), 4. Halil Dökülmez (Maraş), 5. Nuşin Ergun (Ankara), 6. Adviye Şimşek (Ankara), 7. Nail Yetkin (Kurtuluş), 8. İlknur Ot (Nazilli), 9. Feride Göçen (Almanya), 10. Mualla Öztürk (İstanbul), 11. Burhan İrfan (Diyarbakır), 12. Hediye Çakır (Uzunköprü), 13. Canan Yücel (İstanbul), 14. Mustafa Bıyıkoğlu (Samsun), 15. Osman Şentuna (İzmir), 16. Nermin Ataman (Trabzon), 17. Meral Sarıoğlu (Samsun), 18. Nezaket Tosun (İzmir), 19. Ali Namlı (İstanbul), 20. Zeynep Soysal (Adana), 21. Sevgi Gürbüzer (İstanbul), 22. Ender Akkoyunlu (İstanbul), 23. Aygül Dazlık (İzmir), 24. Hikmet Koçak (Konya), 25. Abdullah Çelikkol (İstanbul), 26. Tülin Öztürk (Denizli), 27. Ayla Uçar (Karabük), 28. Mine Atagül (Zonguldak), 29. Fergün Karakaç (İzmir), 30. Mesadet Çelenk (Kilis), 31. Bihterin Polat (Çankın), 32. Samiye Murat (İstanbul), 33. Bahar Tunakan (İzmir), 34. Tülay Akgöl (İzmir), 35. Mehmet Tekgök (Eskişehir), 36. Saadet Doyurur (Babaeski), 37. Ergün Çentez (Antalya), 38. Handan Örakay (Ankara), 39. Emin Erder (İstanbul),

40. Çiğdem Güventürk (İzmir), 41. Gül Akyürek (Ankara), 42. Nurşen Haznedar (Ankara), 43. Bingül İzberk (Bursa), 44. Serap Erbatu (Manisa), 45. Seda Çalşık (İzmir), 46. Yasemin Kepenek (Trabzon), 47. Hülya Emine Karalı (Karabük), 48. Benal Çabuk (İzmir), 49. Satber Dincioğlu (İzmir), 50. Ülker Aşaroğlu (İzmir).

12 Mart 1971 Dönemi Yazarlığı

Yılmaz Güney bütün hikâye, roman ve filmlerine yaşam öyküsünden bazı anları, deneyimleri ve anılarını da katmıştır.

Güney, ikinci uzun tutukluluk dönemini 12 Mart 1971'de verilen muhtıradan sonra yaşadı. Bazı siyasi olaylara karıştığı gerekçesiyle 17 Mart 1972 tarihinde gözaltına alındı, yargılandı ve mahkûm edildi.

Hapishanedeki yaşamını okuma ve yazmayla değerlendiren Güney, Selimiye Askeri Cezaevi'ndeyken kendisiyle yapılan bir söyleşide neler yaptığı konusunda şunları anlatmıştır:

"Bu şartlar içinde sen kendine düşen görevi yaparsın. İçinde bulunduğun şartları değerlendirirsin, yazarsın, çizersin, okursun. Biz de bunları yapmaya çalıştık. Zaman söz konusu değildi. Gün bekleme durumu yoktu, gün saymadık. Birtakım zorlukların, gerekliliklerin halledilmesi gerekliydi. Onları yapmaya çalıştık.

Okumak da, düşünmek de bir şeyin çözümü için gerekliyse yapılmalı. Bilgi, bizim için herhangi bir şeyi çözmek için bir araçtır. Okumayı belli şeyleri aşmak, çözmek için kullanmak zorundayız. Okudum. Çok okudum. Gerek Türk edebiyatını, gerekse eksikliğini duyduğum ekonomi ve felsefi birtakım konuları; en çok da, Türk toplumunun bugüne gelişini, hangi aşamalardan geçtiğini. Bütün bunlar hakkında bizim görüşlerimiz var. Bunları dışarda anlatacağız. Burada anlatacaklarımız eksik kalacak."

18 Mayıs 1974'te CHP-MSP koalisyon hükümetinin çıkarttığı afla 20 Mayıs 1974 günü serbest bırakılan Yılmaz Güney, bu tutukluluk döneminde yazdıklarını kitaplaştırdı.

Salpa, *Sanık*, *Hücrem* isimli kitaplar, bu hapislik döneminin ürünleriydi.

Yılmaz Güney, Hürriyet Gazetesini Ziyaret Ediyor

Yılmaz Güney, oğluyla birlikte, 22 Mayıs 1974 Çarşamba günü *Hürriyet* gazetesini ziyaret etti.

Gazetenin bütün bölümlerini gezen, çalışmaları izleyen Yılmaz Güney, yazı işleri ve teknik kısım personeli ile tek tek tanıştı.

Hikâyelerinin yayınlanması için *Hürriyet* gazetesini seçme sebebini ise şöyle açıkladı:

"Geniş kitlelere varmayı amaçlayan bir sanatçı olarak bu yolda, sinemada gösterdiğimiz uğraşının yanında roman ve hikâye gibi sanat dallarını da yaygın ve derinliğine halka ulaşmanın bir parçası olarak görüyorum. Romanımı halka ulaştırmanın en etkili aracı olduğu için *Hürriyet*'i seçtim."

Salpa ve *Sanık* adlı hikâyeleri *Hürriyet* gazetesinde peş peşe yayınlandı.

Bu konuda *Hürriyet* gazetesinde yayınlanan ilan şöyledir:

"Açıklama... Tutukluluğu sona ermiş olan Yılmaz Güney'in tüm anıları, yazacağı roman, fotoroman ve hikâyeleri ile yayınlanmış olan eski roman, fotoroman ve film hikâyelerinin yeniden basılması ve Türkiye'deki gazetelerde basın ve yayın hakları Hürriyet Gazetesi tarafından alınmıştır. Bu anlaşma gereğince Hürriyet Gazetesi'nin rızası olmadan Yılmaz Güney'in eserleriyle ilgili hiçbir yayın yapılamaz. Üçüncü şahıslara duyurulur. HÜRRİYET."[16]

Yılmaz Güney'in İnce Cumali fotoromanı da *Hürriyet* gazetesinin *Kelebek* ekinde 26 Aralık 1973 tarihinden itibaren yayınlanmaya başlandı.

Hücrem ile Salpa

Güney, cezaevinden çıktıktan sonra, cezaevinde de birlikte olduğu arkadaşı gazeteci Mebruk Doğan Koloğlu'yla bir söyleşi yaptı. Söyleşide, *Salpa* ve *Hücrem* adlı kitapları hakkında şunları açıklamıştı:

"Henüz Babıâli'de bir yerim olduğu kanısında değilim. Belki ilerde olacaktır, yani bir yazar olmak demek Babıâli'de yeri olmak anlamına gelmez sanıyorum. Ancak bir gazetede yazarak Babıâli'nin bütün sıkıntılarının içerisinde pişerek bir insan Babıâlili olabilir... Biz Babıâli'nin sıkıntısını çeken arkadaşlardan farklı bir ortam içindeyiz. Sinema ortamı içerisindeyiz. Ben iyi yazarım gibi bir iddia taşımıyorum. Onu açıklamalıyım önce.

Salpa değişen bir insanın romanıdır, daha doğrusu uzun hikâyesidir. Salpa sadece benimle değil, bugün Türkiye şartlarında çok

16 Hürriyet, 21 Mayıs 1974.

insanda parçaları bulunan bir kişidir. Aslında şunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bütün insanlarda bir parça salpalık vardır. Önce salpa nedir? Salpa birtakım şeyler yapmak isteyen fakat bunlara bilinci yetmeyen bir adamdır. Salpa iyi niyetlidir, salpa aslında yiğittir. Salpa toplumun içerisinde bir yer sahibi olmak istemektedir. Kendi ve toplumlar üzerinde oynanan oyunun az da olsa bilincine varmıştır. Salpa inletilen bir insandır, onun için her insanda bir parça salpalık vardır diyorum. Salpa birtakım güçlerce yönetilen bir insandır, salpa özgür değildir, salpa bağımsız değildir. Bunun için birtakım insanlarda salpalık vardır. Şimdi bu salpa zaman zaman bendeki değişimleri, bendeki düşünce bocalamalarını falan da içinde taşıyorsa da salpa tam olarak ben değilim. Salpa bizim toplumdaki değişim içerisinde, ortak kişilikleri içinde barındıran bir tiptir. Hapishanede oluşmuştu bu düşünce ve o hapishanenin getirdiği zorlamalarla ve hapishanenin getirdiği etkilerle pişmiştir. Ve sanıyorum ki şöyle bir netice olacaktır: Salpa birtakım insanlarda sarsıntı, birtakım insanlarda da dudak bükme, birtakım insanlarda beğenmeme duyguları yaratacaktır. Fakat bunlar benim için hiç önemli değildir. Çünkü herkesin *Salpa*'dan etkileneceğini, salpayı kendi içlerinde yaşayacağını ve hatta salpanın yapmak istediklerini zaman zaman kendilerinin yapacaklarını biliyorum.

Hücrem benim ikinci vatanım, ayrı bir dünyam... Orada kimlerle karşılaştım? Kimlerle, neler konuştum? Hücremde yapayalnızken yaşamım neydi... Bunlardan bazı pasajlar aktardım... Her şeyi veremedim. Çünkü daha soluklayamadım tümünü... Parça parça fakat kişiliğimin değişimini içere içere *Hücrem*'i okuyacaksınız. Benim dünyam *Hücrem*'i."[17]

"Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz"

Yılmaz Güney, 1974 affıyla mayıs ayında serbest bırakılır bırakılmaz hemen sinema dünyasında işler yapmaya başladı ama yaklaşık dört ay sonra yeniden cezaevi günleri başladı.

Endişe isimli filminin çekimleri için Adana'dayken, Yumurtalık hâkimi Safa Mutlu'yu 13 Eylül 1974 günü öldürdüğü için tutuklanan Yılmaz Güney'in yaşamı, bundan sonra artık yurt dışına firar edene kadar değişik cezaevlerinde geçecektir.

Güney, cezaevindeyken zorunlu olarak daha çok yazıya dönük çalışmalarına ağırlık verdi.

17 Hürriyet, 2 Temmuz 1974.

Ankara Merkez Cezaevi'ndeyken 4 No'lu sıbyan koğuşundaki çocuk tutukluların cezaevindeki yaşam koşulların iyileştirilmesi için yaptıkları eylemi *Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz* ismiyle romanlaştırdı. Hatta çocuk tutukluların yaptığı bu eylemden sorumlu tutularak Kayseri Cezaevi'ne nakledildi. Güney, romana konu olan eylemi daha sonra *Duvar* adıyla filme de çekti.

Yılmaz Güney, bu arada siyasi yanı ağır basan bir sanat ve edebiyat dergisi çıkartarak politik olarak ne düşündüğünü, ne yapmak istediğini aktarmaya çalıştı. Derginin birinci sayısı, Ocak 1978'de *Proleter Devrimci Mücadelede Güney* adıyla çıktı.

Şubat 1979'da yayınlanan 14. sayısının Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yasaklanması üzerine derginin yayınına son verildi.

Yılmaz Güney'in siyasi yazıları, *Güney, Yurtsever Devrimci Demokrat, Demokrasi Bayrağı* ve *Mayıs* isimli dergilerde yayınlandı.

Güney dergisinde yayınlanan bazı yazılarla ilgili hakkında çeşitli davalar da açılan Yılmaz Güney, tutuklulara sağlanan olanakları kullanarak cezaevinden dışarıya çıkma izni almış ve tutukevine bir daha geri dönmemişti; 12 Ekim 1981 tarihinde yurt dışına firar etti.

İzin ve firar olayı, Yılmaz Güney'in cezaevinde yazdığı senaryoyla *Yol* filminde anlatılır.

Güney, firarından sonra sanatsal faaliyetini Paris'te devam ettirdi.

Duvar filminin öyküsünü yazdı, filmini çekti. Bu, Yılmaz Güney'in son sinema eseri olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM
SİNEMACILIĞI

"Sinema Yapmak İçin Yarı Deli Olmak Lazım"

Yılmaz Güney'in oyuncu olarak yer aldığı *Yiğit Yaralı Olur* (1966), *Beyoğlu Canavarı* (1968), *Can Pazarı*/Öleceksin (1968), *Namus ve Silah* (1971) ile *Sahtekâr* (1972) filmlerinin yönetmeni Ertem Göreç, Yılmaz Güney hakkında şunları söylemiştir:

"Bence Yılmaz Güney, hem senarist hem oyuncu hem yönetmen hem de yapımcı olarak çok iyi bir sinema adamıydı. Fakat ne yazık ki, sinema dışı ilişkilerinden dolayı gerektiği noktaya gelemedi. Çok daha iyi filmler yapabilirdi.

Sinema dışı ilişkilerinin bir bölümü Yılmaz'ı olduğundan çok fazla yüceltip büyüttüler, bir başka topluluk da Yılmaz'ı çok küçülttüler. Bence Yılmaz'ın sinemadaki yeri o iki topluluğun değerlendirmesinin tam ortasıdır.

Tabii ben Yılmaz'ı setten tanıyorum. Yönetmen ve yapımcı olarak nasıldı onu bilmiyorum. Ama benimle çalışan oyuncuların içinde değerlendirmemde en ön sıradaki birkaç arkadaşımızdan biriydi. Oyunculuğu herkes tarafından kabul edilmiş birisidir, Yılmaz. Yönetmenliğini yaptığımız filmlerde bir rahmetli Ayhan Işık'ı, bir de Yılmaz Güney'i yâd ederim. Hakikaten işlerinde gayet disiplinli, mesleğinin kurallarına uyan, meslektaşları ile ilişkisi gayet yumuşak ve gelişmiş iki oyuncuydu.

İranlı bir sinema işletmecisi sinema hakkında çok güzel bir şey söylemiş: *'Hayal satirem.'* Yani hayal satıyor. Hayal satmak için düş kuracaksın. Sinemacılık sıradan bir insanın yapacağı iş değil. Sinema yapmak için yarı deli olmak lazım."

Çocukluğu

Yılmaz Güney, Adana'nın Karataş ilçesi Yenice köyünde Mehmet Ağa'nın evinde dünyaya geldi. Babası Hamit Pütün, Mehmet Ağa'nın çiftçi başı olduğu için ağanın kendisine tahsis ettiği evde

oturuyorlardı. Yılmaz Güney'in nüfus cüzdanındaki tarihe göre doğum tarihi: 1 Nisan 1937'dir. Nüfus cüzdanının geç çıkartılması nedeniyle bu tarih kesin değildir.

Bazı belgelerde doğum tarihi, 3 Nisan 1931 olarak verilmektedir.

Adana'nın Karataş ilçesine bağlı Yenice köyünde doğan Yılmaz Güney, "Adana Yeşilyuva Mahallesi, Cilt: 126, Sahife: 99, Hane no: 10" nüfusuna kayıtlıdır.

1938 yılında Leyla adındaki kız kardeşi doğdu.

Kardeşleri kan davası yüzünden öldürülen baba Hamit Pütün, Şanlıurfa'nın Siverek ilçesine bağlı Desman köyündendi. Kan davası nedeniyle Adana'ya kaçmış, Yenice köyüne yerleşmişti. Hamit Pütün, daha sonra yerleştiği Karataş ilçesinin Oymaklı köyünde, 21 Aralık 1976'da öldü.

Annesi Güllü (Asıl adı Nafiye'dir), Muş'un Varto ilçesine bağlı Darabi köyündendi. Cibran aşiretinden olup, I. Dünya Savaşı'nda Rus ordularından kaçarak ailesiyle Siverek'e yerleşmişti. Burada tanıştığı, "Koço" adıyla anılan, berberlik yapan kişiyle 1920 yılında evlendi, çocukları oldu. Berber Koço, 1922 yılında Emine Hanım'la evlendi ve Güllü'nün üzerine kuma getirdi.

Güllü Hanım, Koço'dan üçü kız, üçü erkek altı çocuk doğurmuştu. Mehmet ve Lütfiye dışındaki diğer çocuklar ölmüştü.

1930 yılında kocası Koço ile Siverek'ten Adana'ya gelen Güllü (Nafiye), kocasının altı yıl sonra yeniden Siverek'e dönmek istediğinde gitmedi. 16 yıl sonra kocasını bıraktı, altı yıldır Adana'da kaldıkları Yenice köyünden ayrılmadı.

Güllü Hanım ile Hamit Bey, Yenice köyünde, 1936 yılında evlendi. Yılmaz Güney, bir söyleşisinde, "babasının annesini kaçırdığını" anlatmıştır.

8 Ocak 1996 yılında ölen Güllü Pütün, dini inançları olan, namaz kılan, çocukluğunda olanakları olmadığı için hiç okula gidememiş bir kadındı. Güllü Pütün okuma yazma bilmezdi. Hamit Pütün ise okuma yazmayı askerde öğrenmişti.

Yılmaz Güney, anne ve babası hakkında şunları anlatmıştır:

"Babam Urfa'nın Siverek ilçesinde doğmuş. Kan davasından oradan Adana'ya kaçmış. Ailede tek erkek olarak kendisi kalmış. Kan davası... Bizim oralarda kan davası müthiştir... Ama babamı

sevmem... Annemi bırakıp başka kadınla evlendi... Çocukluğum bölündü, parçalandı... Çocukluğumu bilemedim. Adana'nın Yenice ilçesinde doğdum... Ama nüfus kâğıdım, altı yıl geç çıkmıştır.

Nüfus kâğıdımda doğum tarihim 1 Nisan 1937 olarak yazıyor ama bana babam yıllar önce işin doğrusunu söyledi. 'Sen ne zaman doğdun bilmiyorum oğlum,' dedi. 'Yalnız bildiğim bir şey var. Senin nüfus kâğıdını sen doğduktan yıllar sonra aldık.' Babam nüfus kâğıdımı ben kaç yaşındayken aldığını bilse yine çıkaracağım doğumumu, ama onu da bilmiyor."

THKP-C davasından birlikte yargılandıkları eski hava subayı İbrahim Keskin, Yılmaz Güney'le ilgili olarak şunları anlatmıştır:

"Yılmaz'la ilginç bir geçmişimiz var. Adana'da Malatça çiftliğinde üç yaşında beraberdik. Otuz üç yaşında da Selimiye Cezaevi'nde beraber olduk. Üstelik aynı siyasal yapıdaydık, yani sol. Yılmaz'ın babası dayımın çiftliğinde çalışırdı. Bizim orada 'evdeci' denir. Eee, buna rahat maraba da diyebiliriz. Ben ağa soylu, o ırgat soyluydu. Biraz diyalektiğe biraz da dayıma ters düşerek solcu oldum. Ağaları değil, emekçileri tuttum. Böylece Yılmaz'la üç yaşında başlayan dostluğumuz otuz üç yaşında cezaevinde sürdü."[18]

Yenice'de İbrahim Keskin'le üç yaşında oyun oynadıkları zaman Fariz'ın oğlu Erol, bir de Mehmet Ağa'nın oğlu Cahit vardı küçük Yılmaz'ın oyun oynadığı.

"Benim Savaşım İsmail'in Ölümüyle Başlar"

Yılmaz Güney, çocukluk günlerini ve ailesini şöyle anlatıyor:

"Çocukluk günlerim, anamın acıklı, türkülü masallarıyla, hikâyeleriyle doludur. Yenice'de, o uzun kış geceleri, masal anlatsın diye zengin evlerine çağırırlardı anamı. Anam, beni ve benden iki yaş küçük bacımı da götürürdü. Kadınlar, çocuklar bir odaya doluşur, anamı dinlerdik. Herkesi ağlatırdı anam. Biz de ağlardık. Masal kahramanlarının ağzından türküler söylerdi anam; dokunaklı ve etkili...

Zengin evlerinde bize, ceviz, kızılcık kurusu, pestil verirlerdi. Ben bunların bir kısmını yer, bir kısmını da kan kardeşim İsmail'e götürürdüm. Kara kuru bir çocuktu İsmail. Dişleri kapkaraydı. Sekiz yaşlarındaydık. Ben ve İsmail. Yüreğir ovasında, Yenice'nin iki küçük atıydık. Varlıklı çocukların atı olurduk ikimiz. İpleri renkli

18 Hasan Kıyafet, Mahpus Yılmaz Güney, Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Ekim 1998, s. 35.

kâğıtlarla süslenmiş gemlerimiz vardı. Akşamları okuldan çıkınca, at olur uçardık; ben ve İsmail. Çocuklar yorulup evlerine gidince ikimiz kalırdık. Ben onun atı, o da benim atım olurdu, sırayla. Akşamları at olur uçardık Yenice'de. İkimiz de dal gibi inceydik. İsmail hepimizi, bütün atları geçerdi; hep birinci olurdu. Bir gün, sonuncu geldiğim için, atı olduğum çocuk beni dövdü. Çok dokunmuştu bu İsmail'e. Ben ağlıyordum sümüğümü çekerek. Çocuklar bırakıp gitmişlerdi bizi. Duvarın dibinde, akşamın serinliğinde yalnızdık. İsmail gözlerini uzaklara dikmiş, suskun bekliyordu:

'Bir daha kimsenin atı olmayalım,' dedi bana. O güne dek, hep başkalarının atı olurduk. Bizim hiç atımız olmadı birbirimizden başka. Düşündük, karar verdik. Kimsenin atı olmayacaktık artık.

Fakat sözümüzde duramadık. Bizi dövdü çocuklar... Korkumuzdan yine at olduk onlara.

'Şimdi çocuğuz,' dedi İsmail, 'Ama bir gün büyüyeceğiz, kocaman olacağız. İşte o zaman atı olmayacağız kimsenin.'

Büyüyünce kimsenin atı olmayacaktık.

Bir yıl sonra İsmail öldü. Su toplamıştı karnı. Öküz arabasıyla acele Adana'ya götürmüşlerdi; hastaneye. Kurtulamadı... Öküz arabasıyla getirdiler ölüsünü. Onu, köyümüzün küçük mezarlığına gömdüler. Eski bir tahta diktiler başucuna... Helvasını dağıttılar. Anası çok ağladı İsmail'in. Ben de çok ağladım. Ve ona söz verdim.

Büyüyünce kimsenin atı olmayacaktım.

İşte benim savaşım İsmail'in ölümüyle başlar. Yoksul çocuklar kimsenin atı olmasın diye de sürer gider. Ve İsmail, bütün dünyanın ezilmiş, yoksul çocukları adına yaşar, büyür içimde.

Ta Yenice'den başlayıp, o tarlalardan, kırlardan başlayıp, olumlu olumsuz bir yığın konaktan geçerek bugüne dek uzanan yaşama çizgim çeşitli zikzaklarla doludur. Hayatımın her aşamasında etkinliğini gösteren hareket ettiricim şuydu; kimsenin atı olmayacaktım... Ama at olmaktan da kurtulamadım hiç..."[19]

"Baban Bir Ana Daha Getiriyor"

Güllü Pütün'den Yılmaz ve Leyla adında iki çocuğu olduktan sonra Hamit Pütün, eve ikinci bir kadın daha getirdi.

Hamit Pütün'ün evlendiği iki kadın da daha önce evlenmiş ve

19 Yılmaz Güney, Hücrem, Güney Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Eylül 1975, s. 29-31.

ilk kocalarından da çocukları vardı. Bir ırgatın karısı olan Sebiha Özaltun, kocasını bırakıp Hamit Pütün'le 1945 yılında imam nikâhıyla evlenmişti.

Hamit Pütün ile Sebiha Özaltun'un Yaşar, Güzide, Özden ve Ayşe adında dört çocukları oldu.

Yılmaz Güney bu konuda şunları anlatmıştır:

"Sekiz dokuz yaşlarındaydım. Anam ağlıyordu evimizde. Komşular anamı yatıştırmaya çalışıyorlardı. Akşamdı. Ne olduğunu anlayamıyordum.

'Baban bir ana daha getiriyor,' dediler bana.

O akşam, ikinci anamı eve getirdi babam. Yeni anamın çiçekli fistanı vardı. Uzun boylu, güzel bir kadındı. Anam köşeye çekilmiş, göğsünü yumruklayarak ağlıyordu.

Çocukluğumun mutlu günleri gitmişti artık. Anam, bacım, ben, babam ve yeni anam kerpiçten bir göz evimizi paylaşmaya başladık.

Çok içki içerdi babam. Esrar da içerdi. Okumayı yazmayı askerde öğrenmişti. Çavuş olmuştu. Düşman sahibi olduğu için yanında silah taşırdı. Babamla ilgili ilk anılarım içinde, içki, silah ve kitap vardır.

Bazı geceler kitap okurdu babam. Tekleyerek, her kelimesinin üstüne basarak, o kalın ve dokunaklı sesiyle. Bir başucu kitabı vardı. 'Atatürk'tü adı. Çok severdi Atatürk'ü... Bir de Esat Mahmut'un romanlarını okurdu.

Beni hiç dövmedi babam. Anamdan çok dayak yedim. Oklavalar kırardı üstümde. Sesimi çıkarmazdım. Çok acırdık anama. Çok acırdım.

Çocukluğumun unutulmaz acılarını taşırım. Evimizde hiç huzur olmadı. Babam sık sık anamı döver, bizi evden kovardı. Köyde, evimizin önünde bir dut, iki incir ağacı vardı. Babamın bizi kovduğu günlerde, biz bu ağaçların altında yatardık. Bazen de anamız, bacımla benim elimden tutar, Adana'ya kadar yürürdük. Yirmi yedi kilometreydi Adana. Orda kirvem vardı. Yol boyunca Kürtçe türküler söyler ağlardı anam. Biz Kürtçe bilmezdik, ama anamızın hali ağlatırdı bizi."[20]

Güllü (Nafiye) Pütün, Hamit Pütün tarafından üzerine bir kuma

20 Yılmaz Güney, a.g.e, s. 40, 41.

getirildiği için Yenice'de fazla duramadı. Adana'da amcasının oğlunun yanına gitti. Daha sonra, bir ev tutarak oğlu Yılmaz ve kızı Leyla'yla yaşamaya başladı. Kızı Leyla, 1955 yılında Ömer Demirezen'le evlendi.

Hamit Çavuş'un İnadı

Yılmaz Güney, babası, analığı ve diğer kardeşleriyle ilişkileri hakkında bazı anılarını "Hamit Çavuş'un İnadı" başlıklı hikâyesinde yansıtmıştır. Hikâye şöyledir:

"Başını nereye sonunu nereye koyacağım? Vallahi işte böyle, şu baş ve son meselesi. Evet, dediğim gibi. Başını ve sonunu koyacağım kısmı bir türlü bulamıyorum. Ortada bir hikâye iskeleti var, ama herifin ne eli ne de kolu yerinde. Sakat mı sakat. Hikâyem evden çıkınca başlamalı. Neyse evden çıktım. Yanımda Nurdoğan var. Köye gidecek otobüs bulamadık. Bir kamyona atladık. Şoför babacan bir herif. 'Cara,' dedi. 'Sağ ol, kullanmıyoruz,' dedim. Düşünüyorum. Üç gündür düşündüğüm bir hikâyenin sonunu düşünüyorum. 'Kadın yatağında doğruldu. Dönmek mi dedi. Her kuvvetli rüzgârda sallanan eve mi? Sovan ekmek yemiye mi?' Erkek elleri cebinde sırtını kapıya yaslamış. 'O zamanlar çok mesuttuk Güneş,' dedi. 'Yine o günlere dönelim. Yine birbirimizin olalım. Aradan geçen uzun yıllar bizi ayırmamalı.' Kadın, bütün dişiliğini göstererek güldü. Kapı açıldı. İçeriye yaşlı bir baş uzandı. 'Ne oluyorsun,' dedi, 'her müşteriyi bu kadar tutsan halimiz duman!' Kapıyı çekip gitti. Bir silah patladı. Kadın önce güldü, sonra gözleri donuklaştı. 'Sümer,' dedi 'senin için...' Başımı soğuk cama dayayıp serinlemek istedim. Kadını düşündüm. Adı biçimsizdi. Nermin olsun. Kendi kendime sinirlendim. Niye öldürdüm sanki. Oysaki o yaşamak istiyordu. Acaba kamyonun lastiğinde kaç patlak var? Belki üç belki beş. 'Kaç?' diye Nurdoğan'a sordum. 'Dokuz,' dedi. 'Ne biliyorsun,' dedim. Saatini göstererek, 'Daha bu sabah ayar ettim,' dedi. Güldüm. Belki lastikte de dokuz patlak vardır. Bir harp patlasa ne olur acaba? Bu sakalla soğan doğrar muhakkak.

'Niye konuşmuyorsun?' diye sordu Nurdoğan.

'Konuşuyorum.'

'Konuşuyorsun biliyorum, ama ben duymuyorum.'

'Duymasan da olur. Önemli değil.'

Nurdoğan sustu. Şimdi bir boza olsa da içsek. Boza yirmi beş kuruş. Kamyon Çinçin'i geçti. Burada seneler öncesi yediğim kaşar

peyniri esaslıydı. Yanında taze çay vardı. Parasını arabacı Derviş vermişti. Eskiden burası arabaların durak yeri idi. Bu dolmakalem de çok esaslı. Yaşa Kemal ağa.

Mihmandara geldik. Kamyon durdu. Kasap, mangalda et kızartıyordu. Sıcak et kokusu şoförün burnunu yaktı. "Ulan Göbek," dedi. "Bir parça et getir." Göbek, etten bir parça ekmeğin arasına koyup getirdi. Herife sövdüm. Ne olurdu sanki biraz da bize getirse. Biz Allahın kulu değil miyiz? Nurdoğan ete baktı. Herifin şapırdayan ağzına baktı. Betül'ü düşündü. "Yürümese daha çok severim," dedi. Ben kimi düşünsem şimdi? Aysel'i mi, Güneş'i mi, Mimi'yi mi? Hangisini düşüneceğimi şaşırdım. Ha sahi! Bildiğiniz iyi bir kundura tamircisi var mı? Kunduralarımın dibi delindi de. Düşünecek şeyi buldum. Acaba kaç çivi çakılacak? Nurdoğan'ın düşünceleriyle benimkiler birbirine karıştı. Çekiç, kundurama vurulacakken Betül'ün kafasına değdi. Kusura bakma, istemeyerek oldu.

Solaklıyı da geçtik. Buralarda da amma yağmur yağmış ha. Nurdoğan'a Malaççayı gösterdim. Gelinali çiçeklerinin köyü. Şimdi ıssızsın biliyorum. Eski şen günleri göresim geldi. Ben de o günleri senin kadar istiyorum.

Yüzbaşı'dan Bey köyüne kıvrıldık. Toprak yol çok güzel. Şoför, "Bu köprüyü hâlâ yapmadılar," dedi. Yarım kalmış köprüye baktım. Yapılmış olsa üstünden geçerdik. Hendeklerde su birikmiş. Bulanık yağmur suları. Bembeyaz bulutların altında kuru çalılar, Allah'a el açmış. Bulutların bir kısmı kara. Kırmızı Değirmen'in Hasan'ı olsa süpürürdü şimdi bunları.

Bey köyüne geldik. Nurdoğan şoföre para verdi. "Eyvallah," dedik. Köyde bir sessizlik vardı. Belki, şehrin gürültüsüne alışık olmadığımız için bize öyle geldi. Bir iki horoz ötmesi, köpek havlamasından başka gürültüsü olmayan sokaklardan çiftliğe doğru yürüdük. Babam köy kahvesinde, bastonu kucağında oturuyordu. Yanına gidip elini öptüm. Oradakilere selam verdik. Hepsi tek tek, "Merhaba efendi," dedi. Babamı biraz daha yaşlı buldum. İhtiyarlıyordu. Onda eski canlılığı göememek beni üzüyordu.

Getirdiğim gazeteye göz gezdirip hep partiden konuştular. Acaba öğleye ne yemeği var? Analık ne yapacak?

'Baba,' dedim. 'Fırsat bulursak Kadıköy'e gideceğiz.'

'Olur oğlum,' dedi. 'Mehmet sizi enterle götürür.'

'Yok babacığım. Yaya da gidebiliriz.'

'Niye yaya gidecekmişsiniz. Mehmet sizi enterle götürsün.'

Babamın yanında oturan biri, 'Çavuşağa,' dedi, 'Yenice'de düğün var.' Babam bize döndü. 'İsterseniz Yenice'ye gidelim. Paşa Mustafa'nın düğünü var.' Nurdoğan'a baktım. 'Gidelim,' dedim. Kahvedekilere eyvallah dedik. Ne iyi şu insanlar. İnsan gürültüsüne susamış sokaklardan istemeye istemeye sessiz geçtik. Küçük çocuklar bize bakıyordu. Birisi, 'Hamidanın oğlu şu direk gibisi,' dedi. Çocuğa baktım, yarım kadar yok. Binbir yokluk içerisinde büyüyen çocuklar, yaşamayı hepimizden fazla seviyorlar.

Nurdoğan da, ben de Yenice'ye kadar yaya gitmek istiyorduk. Canımızın istediği an oturur, canımızın istediği an koşar, taş atar, yürürdük. İstediğimiz olmadı. Babam yaya gitmemizi doğru bulmadı. Nurdoğan, 'Babanı hiç sevmedim,' dedi. Şu anda bizi düşünen kimse var mı? Varsa parmağını kaldırsın. Oysaki biz herkesi düşünüyoruz.

Rüzgâr sararmış kuru hıltanlar üzerinde ıslıklar çalarak kışa hazırlanıyor. Rüzgârla sallanan otlar bize selam verir gibi. 'Nerelerdesiniz?' diyorlar sanki. Bizde onlara selam veriyoruz. Köye yaklaştıkça davul sesi daha iyi duyuluyordu. Davulun sesi uzaktan hoş gelir derler. Gerçekten öyle. Davulu buradan dinlemek ne hoş. Babam bıraksa da buradan dinlesek. Babam davul çalabilir mi acaba? Aman duymasın.

Yenice şen... Çocukluğumun köyü. Hiçbir şey değişmemiş. Salt ben biraz uzamışım. Yine o topraklı yol, yine eski kesik horoz ötmeleri. Kışın üzerinde kaydığım göl. Şair olsaydım, mısralar düzerdim şimdi. Düğün evine gittiğimizde bizi iyi karşıladılar. Selamlaştık içenlerle. Ağabeyim kadehini şerefime kaldırdı. Onun arkasına hepsi, 'Çavuşağa, oğlunun şerefine,' diye kadeh kaldırdılar. Babam bana baktı. Güldüm. Babamı abimin yanına oturttular. Nurdoğan, 'Kırılma ya, babanı hiç sevmedim,' dedi. Biraz sonra Sıtkı geldi, 'Baban erkek adam be,' dedi. 'Dedi ki, git çocuklara bir şeyler ver de içsinler, dikkat et fazla kaçırmasınlar.' Nurdoğan'a baktım. Başını yere eğdi. Ayakkabısına baktı, 'Buna herkes molla işi diyor,' dedi. Papuçlarını sildi, parlattı. Başı ayaklarına düştü. İçki soframızda bir piliç vardı.

Biraz salata, fasulye, kavun, portakal vardı. Rakı da rakıydı hani. Aradan ne kadar geçti bilmiyorum. Kafam bir uzayıp bir daha uza-

dı, küt... Masmavi göğe değdi. Gök eğrildi. Bir çıkıntı oldu gökte. Güm. Olduğum yere düştüm. Pıss. Sıtkı katıla katıla gülüyordu. 'Allah sana da boy vermiş, koskoca kapıyı görmedin mi?' Kapıyı nereden görecem. Ben nerelere gittim, kafam nereye değdi? Nurdoğan da kafasını çarptı. Dışarıya çıktığımızda biri iki, ikiyi bir görüyorduk. Nurdoğan, 'Yediğim tavuk içerde yumurtlamasın.' İşte bir bu eksikti. Yumurtacılık mı yapacaksın be adam? Abimle göz göze geldik. Kadehini yine şerefime kaldırdı. Allahtan içtiği rakıda ölmüş sinek olmalı. Kuş gibiyiz. Kuvvetli bir rüzgâr bizi karşı Toros eteklerine sürükleyebilir. Oraları soğuktur şimdi. Paltomuz da yok ki... Nurdoğan'ın gözlerine baktım. Gözlerine de gülüyordum. Abime doğru yürüdüm. Alnına dökülen siyah saçlarını okşadım. 'İyi misin gardaşım,' dedi. Biri adımı sordu. Adım. Adım ne sahi? Adımı unuttum. Yukarıda içki içtiğimiz yerde kalmıştır. Sizin de isminizi unuttuğunuz gün oldu mu hiç?

Babamdan ne kadar ricada bulunduysam, atla gitmeyi kabullendiremedim. Mehmet, enteri çalıştırmış bizi bekliyordu. Köyden çıktığımızda neler düşündüğümüzü bilmiyorum. Güneş hendeklerdeki yağmur sularına düşmüş, güneşi seviyorum. Başım güneşin bulunduğu suya düştü. Suda güneşin sıcaklığı var. Nurdoğan türkü söylüyor. 'Cemo gider askere, alır gelir teskere, vay Cemo, uy Cemile.' Siz, "Cemo" türküsünü bilir misiniz? Ta uzaktan dokunaklı bir türkü duyuluyordu. 'Ayrılık ateşten bir ok, nazlı yardan hiç haber yok.' Kendi kendime mırıldanıyorum bu türküyü. Etin kilosu kaç kuruş? Çoktandır et almıyorum.

Kadıköy'e girdik. Mehmet bizi bıraktı gitti. Bir an olduğumuz yerde durduk. Rüzgârın geldiği yöne döndük. Rüzgâr bizden Adana'ya selam götür. Nurdoğan'ın Betül'üne, benim de Aysel'ime uğra. Bizi gördüğünü, onları sevdiğimizi kulaklarına fısılda. Bir bahçenin önünden geçtik. Yedi sene evvel, burada bir mendilim kaybolmuştu. Biraz sonra gelip aramalıyım, belki bulurum.

Kahveye girip Cavid'i sorduk. Kaynamış çekirdek aldık. Cavid geldi. "Merhabalar," dedi. Merhaba dedik. Biraz oturup konuştuk. Sonra futbol oynadık. 2-1 mağlup olduktan sonra soğuk su içmek esaslı oluyor. Cavid yemek getirdi. Etli bulgur pilavı, taze fasulye, salata. Yenice yolundan bir traktör geliyordu. Nurdoğan, 'Bizi almaya geliyorlar,' dedi. Yemeği bitirmiştik ki, traktör evin önünden geçti. Babam naylondaydı. Gözlerimizin yapışıp kaldığı baldan, bir

lokmadan fazla alamadık. Nurdoğan, 'Hamit çavuşun inadı tuttu,' dedi. Cavid'e Allahaısmarladık deyip ayrıldık.

Bey köyüne gelene kadar, balla peyniri düşündüm. Nurdoğan'ın da aynı şeyi düşündüğünü sanıyorum. Çünkü ikide bir bana, 'Baban olmasaydı, ne güzel balla peyniri yiyecektik,' diyordu. Babam kafayı bulmuştu. Daktilo adamın parmaklarını acıtıyor. Hele insan uykusuz olursa. Sabahleyin yedide kalkmam gerek. İş var. Babamın gözleri kıpkırmızı. Ceketinin altından silahı görünüyor. Başını kaldırdı. Güldü. Güldüğü zaman daha çok seviyorum.

Eve gittiğimizde analık bizi bekliyordu. İki anam var. Sizin de var mı? Babamın uykuya ihtiyacı vardı. Çıkıp divana uzandı. Üstünü örttüm. Analık yemek hazırlamış. Eline sağlık. Gelene kadar acıkmıştık. Zaten üç güvercin, iki piliç kızartmıştı. Taze ekmekle yanaştık. Sofrada bir şey kalmadı. 'Tavuk suyu ister misin?' dedi. Nurdoğan mideyi yokladı. 'Yer var daha,' dedi. Tavuk suyu geldi. Ekmeklerimizi suya doğradık. Nurdoğan'ın kafası kaşığıma düştü. Saçları olmasa başını yerdim. 'Al şu kafanı kaşığımdan,' dedim. Kaşığımı elimden aldı. Analık, 'Yağlı ayran var,' dedi. Getir... Daha duruyor musun?

Yemekten sonra tarlaları gezmeye çıktık. Mimi'nin hikâyesini anlattım. Esin'den bahsettim. 'Hem Mimi'ye hem Esin'e âşık oldum,' deyince anlatacaklarımdan vazgeçtim. Gözümüzün gördüğü yer tarlaydı. Bu yemyeşil tarla. Bu hür topraklarda ölümsüz yaşamanın sevincini çıkaran insanlara gıpta ediyorum. Onlar gibi yaşamak, gün ışığıyla hayata atılıp her gün yeniden doğmak istiyorum. Bir toprak yığınına oturup dönen kafamızı durdurmak istedik. İlerde bize doğru üç eşekle bir sürü çocuk geliyordu. Nurdoğan'ın yüzü güldü. Çocuklar yanımıza geldiler. 'Sarı biri,' 'Hamidanın oğlu hanginizse benim eşeğime binsin,' dedi. Çocuğu kırmamak için eşeğe bindim. Nurdoğan da birine bindi. Ayaklarımız yere sürtüyordu. Eşek yarışı yaptık. Benim eşek arkada kaldı. Eşeği değiştirmek istedim. Kara kuru bir çocuk, 'Benimkine bin ama zottik atar, düşürürse karışmam ha,' dedi. Zottik ne güzel laf. Zottik atan eşeğe bindim. Düşürmeye çalıştı. Düşer miyim hiç. 'Teksaslı düşer mi?' dedim Nurdoğan'a. 'Unutma ki Teksaslı eşeğe binmez,' dedi. Ne olur sanki Teksaslıyı eşeğe bindirdiysek. Eşek yarışları çok güzel geçti. İkinci yarışı ben kazandım. Kazanana armağan verseler ne hoş olurdu. Ne istersen onu alalım deseler ne derdim acaba? İki yüz elli gram antepfıstığı.

Yarıştan sonra eve gittik. Babam hâlâ uyuyordu. 'Bu gece burada kalın,' demişti. Oysaki biz kalmak istemiyorduk. İşimiz gücümüz vardı. En iyisi bir yalan uydurup sıvışmalıydı. Kulağına, 'Babacığım arkadaş bizi otomobille götürmeye gelmiş. Yok, yok rahatsız olma. Uyumana bak, bizim yüzümüzden rahatsız olmanı istemem. Keyfine bak, Allahaısmarladık.'

Yola koyulduk. Akşam serinliğinde, ince köy yollarında bin bir hayal kurarak gidiyoruz. Tarla kuşları cıvıl cıvıl ötüyorlar. Toprak kokusunu içimize çekiyoruz. Buz gibi toprak üzerinde yalınayak seke seke gidiyoruz. Serin akşam rüzgârı saçlarımızda dolaşırken, bir ağızdan türkü söylüyoruz. Nurdoğan bir ara, bir mektep şarkısı söyledi. Çocukluğumuzu, geri gelmeyecek o şen, her şeyin güzel olduğu günleri andık. Şimdi de bizim için her şey güzel ama o günlerin güzelliği başka bambaşkaydı. Güneş ufukta kaybolmak üzere, güneşi düşünüyorum. Acaba o da her güneş batışında birini düşünür mü? Ben onu her an düşünür dururum. Nurdoğan, 'Şu mezar taşlarından birine otursak nasıl olur?' diye sordu. Mezar taşlarına oturduk. Taşına oturduğum mezardan bir ses duyar gibi oldum. 'Kalk üstümden, ben sofu adamım, sarhoşla yan yana oturmam.' Hemen yerimi değiştirdim. Nurdoğan, 'Çoktandır kimse ölmüyor sanırım,' dedi. 'Evet,' dedim. 'Bu insanlar ölümsüz yaşarlar.' Güldü. Mezarlıkta gülmek ne kadar hoş olabilir. Mor mor mezarlık çiçeklerinden topladık. Nurdoğan, 'Bunları Betül'e götüreceğim,' dedi. Ben de Aysel'im için çiçek topladım. Bir kertenkele bir taşın üzerinden bize gülüyordu. Biz de ona güldük. Kafasını salladı. Gitti.

Şoseye çıktığımızda akşam karanlığı çökmüştü. Rüzgâr upuzun kargılarda akşam türküleri söylerken biz sabahı düşünüyorduk. Gelen otomobil, otobüslere el kaldırsak da durmadılar. Hiç de sabahki şansımız yoktu üzerimizde. Nurdoğan ıslık çalıyordu. Ben de bir hikâye düşünüyordum. Hikâyeme bir kahraman yarattım. Karşıma diktim. Bir otomobil çarptı, çocuğu öldürdü. Kabahat bende. Yolun ortasında niye düşündüm sanki. Kahramanıma ağladım.

Önümüzde bir askeri cip durdu. 'Binin,' dediler. 'Yalnız balığa dikkat edin.' Askere teşekkür edip bindik. Cip, deniz ve balık kokuyordu. Deniz kokusuna biterim. Bu koku oldukça unutmayacağım birisi var. Adana'ya kadar onu düşündüm.

Köprübaşı'nda cipten indik. Bizi getiren başçavuş kendini tanıttı. Hasbi Ballı. Gerçekten bal gibi bir herif. Biz de kendimizi tanıt-

tık. Nurdoğan, 'Boş bir gününde bize uğrarsan memnun oluruz,' dedi. Başçavuş, 'Neredesiniz?' diye sordu. Nurdoğan, 'Kuruköprü'de Dar Film' dedi. 'Unutma, Dar Film.'

Adana'mızda, ayrıldık ayrılalı bir değişiklik yoktu. Yolda Nihat'ı gördük. 'Humus yer misin?' dedim. Herif aç... 'Yerim,' dedi. 'Hadi humus yemeye gidelim. İsterseniz siz de gelin. Paralar benden. Çorba içecek değiliz. Paramız var. Humus yiyeceğiz.'"

"Ortaokulda Bazı Çocuklara İmrenirdim"

Dokuz yaşından beri çalıştığını söyleyen Yılmaz Güney'in, çocukluğundan ölene dek yaptığı işlerden bazıları şöyledir:

Simit satıcılığı, gazoz satıcılığı, fayton sürücülüğü, sığır gütmek, at arabacılığı, bağ bekçiliği, traktör sürücülüğü, pamuk tarlalarında ırgatlık, kantar kâtipliği, pursantaj memurluğu, film işletmeciliği, muhasebecilik, hikâye yazarlığı, senaryo yazarlığı, yönetmen asistanlığı.

Yılmaz Güney'in çocukluğunun ve gençliğinin geçtiği dönem, İkinci Dünya Savaşı yılları olan 1945'li yıllar ve sonrasıdır.

Pütün ailesi, Türkiye'de yaşayan milyonlarca aile gibi yoksuldu. Hamit Pütün, bir ara define arayıcılığı da yapmış, bu olay *Umut* filmine konu olmuştur.

Güney, ilkokul ve ortaokul öğrenciliği dönemine dair bazı anılarını şöyle anlatmıştır:

"Doğduğum ev okuldu o zaman. Osman adında uzun boylu bir öğretmenimiz vardı. A'ları, B'leri öğretti bize. Kitaplarda şirin, temiz yüzlü, iyi giyimli çocuklar, büyük nehirlerin resimleri vardı. 'Yarın bayram, bir kaşık ayran sana da yeter, bana da yeter,' derdi kitaplardan biri. Ama hiçbir bayramda ayranını bizimle paylaşan olmadı. Babam okumamı istiyordu. Büyük adam olacaktım ona göre. Üç sınıflı köy okulunu bitirip Adana'ya gittiğimde, hiçbir zaman büyük adam olamayacağımı anladım.

İlkokulda 'prizma yapın', 'küp yapın' derler ya. Adana'ya geldiğimiz sene öğretmen bize de 'küp yapın' dedi. Eve geldim, babama söyledim. Babam güldü, 'Gam kasavet çekme evlat,' dedi bana. 'Ben şimdi sana bir küp yaparım ki görenin parmağı ağzında kalır.' Yaptı da, sağ olsun. İki yanı kulplu, altı ayaklı mukavva küpümü sarıp sarmaladım, okula gittim. Sınıftaki çocuklar da yapmışlar, ama ba-

kıyorum onlarınki dört köşe dört köşe şeyler. İçimden gülüyorum. 'Kulpsuz küp olur mu, hoca hepsine kızacak,' diyorum. Ben üç sınıflı köy okulunda okumuşum, ne bilirim geometrideki küpü. Sonra hoca geldi ve arkadaşlarım günlerce benle eğlendiler, babamın yaptığı o küp yüzünden.

Ortaokulda bazı çocuklara imrenirdim. Voleybol oynarlardı, futbol oynarlardı, mandolin çalarlardı. Ben hiçbirini yapamazdım bunların. O yıllarda çalışıyordum çünkü... Vaktim olsaydı futbol da oynardım, voleybol da. Ama dediğim gibi vaktim yoktu ve bunları yapanlara imrenirdim hep.

Okul yıllarında en büyük arzum izci olmaktı. Fakat izci elbisesi alacak param olmadığı için bir türlü izci olamadım.

Benim ortaokulda İngilizcem çok iyiydi. Garip değil mi? O kadar ki, hoca beni etüt hocası tayin etmişti. Belirli günler sabah okula gelir, arkadaşlarımı İngilizce çalıştırırdım.

Bisiklet için deli olurdum, çıldırırdım. Ama ne bisiklet alacak paramız vardı ne de benim kiralayacak harçlığım. Şöyle bir yalan bulmuştum. Her Allahın günü evde bir şey unutmuş numarası yapar, bir arkadaşımın bisikletini alır, teneffüste eve gidip gelirdim."[21]

Yılmaz Güney Kovboy Filmlerinden Etkilenmiş

Yılmaz Güney, sinemayla karşılaşmasını şöyle anlatmıştır:

"Sinemayla karşılaşmam on üç yaşında oldu. Kavgalı, dövüşlü filmlerin gösterildiği fukara sinemalarına gidiyorduk. Kendimizi daha rahat hissediyorduk bu sinemalarda. Mesela bir Galatasaray Sineması vardı, çok güzeldi. Önünden geçer bakardık. Ama çok lükstü, girmeye korkardık. İstesek parasını verip gidebilirdik. Ama ne kıyafetimiz ne de yapımızı uygun görmezdik o sinemaya.

İlkokulda Ekrem Yuvarlak adlı bir arkadaşım vardı. Sinemaya onunla giderdik. O yıllarda başladığım sinema seyirciliği yıllar boyu devam etti. Bütün Amerikan serialleri, komediler...

İlk gördüğüm bir kovboy filmiydi. Köyden sırf o filmi görmek için sinemaya gitmiştik. Üç dört arkadaştık ve içlerinde sinemaya ilk giden bendim. Benimle şakalaştılar, kovboy perdede görününce, 'Ulan saklan, silahını almış bak. Besbelli sana kızdı,' dediler, beni sıranın -koltuk yoktu gittiğimiz sinemada- altına sakladılar.

21 Ses, 19 Şubat 1972, s. 8.

Adana'da, Tan Sineması'nda ilk kovboyları tanıdım. Çok sevdim onları. Ne güzel yürürlerdi, ne güzel bakarlardı şapkalarının altından. Beyaz sedef kabzalı tabancaları aklımdan çıkmazdı hiç... Yüreğimiz onlarla birlikte çarpardı... Kızılderilileri düşman bellemiştik... Teksas, Kansas City, Oklahoma, Nevada... hepsi bildiğimiz yerlerdi...

O günlerde Amerika benim için kahraman kovboylar ülkesiydi... Gangsterleri bile kardeşlerimizden yakındı...

Amerika bilincimize kovboyları, acımasız gangsterleri, çikletleri, kareli gömlekleri, blucinleri, güzel kadınlarıyla girdi. İncirlik Havaalanı yapımı için gelen Amerikalılar, arkalarında çiklet ve cigara isteyen bir kuyrukla dolaşırlardı. Adana'nın en güzel yerlerinde, en pahalı otellerinde kalırlardı. Barlarda kadınlar Amerikalılarla kırıştırmak için can atarlardı." [22]

Etkilenmenin kaynağına bakalım. Kim kimden etkilenmiş.

"Uzaktan Kumanda" köşesinde yazıları yayınlanan gazeteci Yüksel Aytuğ, "Atilla Gümüş'ün Arşivinden Gümüş Yıllar" başlığı altında, zaman zaman sinemaya dair belgesel bilgiler aktarmaktadır.

"John Wayne Meğer Köroğlu'ndan Esinlenmiş" başlıklı yazı bu konuda önemli olduğu için aynen aktarıyorum:

"Kovboy filmlerinin en önemli yıldızı hiç kuşkusuz John Wayne'dir. Wayne, 1979 yılında yaşamını noktalayana dek rol aldığı yaklaşık 250 filmle Hollywood'un gelmiş geçmiş en büyük oyuncularından biri olarak kabul edilmektedir. Genç kuşakların ekranlar yoluyla tanıdığı bu 'kovboylar piri'nin yaşamında, Türk folklorunun en önemli karakterlerinden olan Köroğlu'nun önemli bir yeri vardı. Wayne, basınımızın geçmişteki ustalarından Hikmet Feridun Es'le yaptığı bir söyleşide, özellikle at ve atçılık ile ilgili efsanelere büyük ilgi duyduğunu belirtir ve 'Benim Türkiye'de çok önemli bir dostum var. Hatta üstadım. Dünyanın en büyük süvarisi,' der. Hikmet Feridun, şaşkınlıkla dinlerken ünlü oyuncu devam eder: 'O, benim bugün filmlerde yaptığımı, yüzlerce yıl önce yaşayan biri. Dağların atlı bekçisi; Köroğlu. Bugünkü kovboy hikâyelerinin hemen hepsi, bir 'Bolu Beyi ile Köroğlu' öyküsüdür. Utah'taki Salt Lake City Üniversitesi'nde Köroğlu üzerine büyük incelemeler yapıldığını, hatta

22 Ses, 19 Şubat 1972, s. 8.
Okuyucu için bilgi: Yılmaz Güney'in 1970 öncesi rol aldığı bazı filmlerde etkilenmelerin neler olduğu konusunda yapılan değerlendirmelerden bir kısmı şöyledir: (Devamı için bkz.Dipnotlar Bölümü)

bir kitabın ders olarak okutulduğunu biliyor musunuz? Bu kitabı Profesör Joseph S. Jacobson yazmış. Benim merakımı bildikleri için bir tane de bana gönderdiler. Ayrıca Köroğlu ile ilgili bir başka kitabı da bizzat satın aldım.' Köroğlu'nun Kır Atı'nın, birçok kovboy filmindeki 'yıldız at' kavramıyla çakıştığını da vurgulayan Wayne, ertesi gün Joseph S. Jacobson'un yazdığı Köroğlu kitabının bir kopyasını Hikmet Feridun Es'e gönderir."[23]

"Kendimi Birden Marko Polo Zannettim"

Sinemaya giremeyen Yılmaz Güney, on üç yaşındayken sırtına film afişlerinin olduğu panoyu alıp mahalle aralarında film reklamı yapmaya başladı. Süreç içinde, reklam çığırtkanlığından makinist yardımcılığına geçti. On dört yaşında makinist oldu. Hayatı, okulla sinema arasında geçiyordu.

Köyden bir komşusu Adana'da sinema makinistliği yapmaktaydı ve sinema işletmecileriyle ilişkileri vardı. Yılmaz Güney, Adana Lisesi'nde birinci sınıftan ikinci sınıfa geçtiği yılın yaz döneminde, makinist komşusunca And Film'in Adana bürosuna götürüldü. İşe kabul edildi ve And Film'in Adana işletme bürosunda yedi lira yevmiyeyle çalışmaya başladı. İşi, pursantaj memurluğudur (depoculuk ve dağıtım görevlisi). And Film, Melike Demirağ'ın babası Turgut Demirağ'a aitti.

Bisikletle film makaralarını sinemadan sinemaya ve film şirketine getirip götürme işini yaptı.

O yıllarda yazlık sinemalar çok yaygındı.

Yılmaz Güney, Adana'da yaptığı bu işi ayrıca Adana dışında da yapıyor; yanına yerli film şeritlerini alıyor, Diyarbakır, Elazığ, Mardin, Gaziantep, Siirt, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Muş dahil 22 il ve bu illerin ilçelerinde dolaşıyordu. Her dolaştığı il ve ilçede götürdüğü filmi diğer izleyicilerle birlikte izliyor, izleyicilerin değişik film karelerinde ne tür tepki verdiklerini gözlemliyordu. Bu gözlemler daha sonraki yaşamında sinema dünyasında neler yapacağına dair fikirler edinmesini sağladı.

And Film yetkilileri Yılmaz Güney'e, ilk olarak *Fato Ya İstiklâl Ya Ölüm* filmini vererek göreve başlattı.

Adana'da Yılmaz Güney ile pursantaj memurluğu yapan Hülagü İlhan Tunç, bu konuda şunları anlatmıştır:

23 Sabah, 11 Mart 2003.

"Birlikte gittik Dar Film'e. Böylece ben de Yılmaz'la birlikte pursantaj memurluğuna başladım. Pursantaj memurluğu, hem hamallıktır hem de patron vekilliği. Her filmin hangi tarihte, hangi şehirde oynayacağını işletme belirler. Sen de filmi alır, o tarihlerde gösterilmesi gereken şehirlere götürürsün. Filmin oynayacağı salona giren kişilerin tek tek kontrolünü yaparsın. Biletli mi, kaçak mı? Yani bir anlamda kontrol memuru. Böylece salon sahibi sana yalan söyleyemez. Daha sonra, filme giren insan sayısına karşılık hisseyi alır, patrona getirirsin. Gittiğin şehirde bazen bir bazen iki gün kalırsın. O tarihte filmler sinemalarda bir ya da iki gün oynatılırdı. Ben, Yılmaz'la birlikte bu işi yapıyorum. Ayrıca yeni yerler görüyoruz. Film başlarken kapılar kapanır, biz de salona girer, filmi izlemeye başlarız."[24]

Yılmaz Güney bu dönem yaptığı iş konusunda şu bilgileri vermiştir:

"Adana'da Kemal Film Bürosu'nda pursantaj memuru olarak çalışıyordum. Bizim büronun filmi sinemada oynarken, içeriye biletsiz adam girmesin diye kapıda beklerdim. Üç dört yıl çalıştım böylece. Yirmi otuz kiloluk film kutularını sırtımda taşıdım çoğu zaman. Aldığım parayla ancak karnım doyuyordu. Yarı aç yarı tok yaşıyordum o günlerde."

Güney, yaptığı işin karşılığı olan yedi lira yevmiye yerine altı lira ödenmeye başlayınca And Film'in Adana bürosundan soğudu, buradan ayrıldı. O sırada Kemal Film'in pursantaj memuru aradığını bir arkadaşından öğrenmişti. Pehlivan Palas Oteli'ne giderek Kemal Film'in o zamanki Adana şubesi müdürü A. Mithat Konuklar'la konuştu. Sekiz lira yevmiyeyle işe alındı.

Yılmaz Güney bu konuda şunları anlatmıştır:

"Kemal Film'in Adana bürosunda iş buldum. Pursantaj memurluğu yapacaktım. *Kanun Namına* adlı filmle bütün Güneydoğu'yu gezecektim. Kendimi birden Marko Polo zannettim. Üç ay, devamlı, şehirleriyle, kazalarıyla bölgeyi taradım. Ve Lütfi Akad'la Ayhan Işık'a ilk hayranlığım orada başladı."

Bütün yaz boyunca film şirketine ait filmleri il ve ilçelere götürerek sinemalara dağıtan Güney, yeni öğrenim dönemi başlayınca, Mithat Konuklar'dan gelen, "Okuldaki eğitim zamanının dışında gel burada çalış, sana ayda 60 lira vereyim," teklifini hemen kabul etti.

24 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 176.

Bu sırada Lütfi Akad ile Osman Seden, Adana'ya gitmişti. Yılmaz Güney bu olayı şöyle anlatmıştır:

"O yıllarda Lütfi Akad ile Osman Seden Adana'ya geldiler bir gün. Büroya uğradılar. Düşünebiliyor musun? Ben sinemaya ilgi duyan bir çocuk bir delikanlıyım, küçük küçük senaryolara başlamışım ve günün birinde *Kanun Namına* adlı filmin senaristi ile rejisörünü karşımda görüyordum. Büyük bir şeydi. Yıllar sonra söyledim, hatırlamadılar bile."

Bir süre Kemal Film'de çalışan Yılmaz Güney, daha sonra 250 lira aylıkla Dar Film'in Adana bürosunda çalışmaya başladı.

"Ben Ona Marlon, O Bana Belmondo Derdi"

Çocukluk ve gençlik arkadaşı Nihat Ziyalan, Yılmaz Güney'in pursantaj memurluğu yaptığı döneme tanık olmuş, aynı zamanda sinema ve sanat dünyasında da yer almış birisidir.

Nihat Ziyalan, o döneme ait anılarını şöyle anlatmıştır:

"1938 yılında Adana'da doğdum. İlkokulu, ortaokulu, liseyi Adana'da bitirdim. On yaşımda iken üçüncü sınıf öğretmenimin teşvikiyle okul piyeslerinde oynamaya başladım. Adana Şehir Tiyatrosu'nda aştı yıl, Ankara Sanat Tiyatrosu'nda iki yıl çalıştım.

Yılmaz Güney çocukluk arkadaşımdır. Aynı mahallede oturuyorduk. Beraber büyüdük. Aynı mahallede beraber topaç çevirdik, beraber uçurtma uçurduk. Bağlarda, bahçelerde, tarlalarda beraber kuş avladık, elma, erik, üzüm çaldık. Sonra lise yıllarında beraber heyecanlandık, beraber ileriye ait tasarılar kurduk. Okulda da beraberdik. Ankara Sanat Tiyatrosu'nda oynarken bir gün telefon etti, 'Acele İstanbul'a gel. Filmlerde oynayacaksın,' dedi. *At Hırsızı Banuş* filmiyle sinemaya başladım.

Kanal köprünün orada, bir ağacın altında hıyar yiyerek resim yapıyordum. Okuldan kaçmıştım. Kanalda suya atlayıp yüzenleri de seyrediyordum. Yılmaz'ı kanalda yüzerken gördüm. Bizlerin, beden eğitimi derslerinde giydiğimiz uzun, dizden aşağı sarkan siyah donlarımız vardı. Bu uzun siyah donla suya atlayıp çıkan Yılmaz'la göz göze geldik! Çünkü göz göze gelindiğinde etkisinde kalınmayacak bir insan değildir. O zamanlar bile Yılmaz, gözünde şimşekler çakan, böyle cazibesi olan bir insandı.

Aramızda bir selamlaşma oldu. Geldi. 'Ben Yılmaz Pütün,' dedi.

'Ben Nihat Ziyalan,' dedim. Tanıştık. Yılmaz'a, 'Hıyar yer misin?' diye sordum. 'Yerim,' dedi. O sırada siyah donundan sular süzülüyordu. Hıyarı donuna sildi, yemeye başladı. Ondan sonra Yılmaz'la arkadaşlığımız başladı. Adana'da Yılmaz'a rastladığım zaman, İsmail Barlas'ın yanında, Dar Film Şirketi'nde muhasebecilik yapıyordu. Ben on üç yaşından beri yazıp çiziyorum. Şairliğim, yazmamla birlikte tiyatro oyunculuğunu da yürütmeye çalışıyorum. Birlikte büyüdüğümüz sıralarda, Yılmaz sinemaya o kadar meraklıydı ki, ellerini kamera gibi yapar, 'Bu kamera, hadi oyna bakalım!' diye yalancıktan film çekerdi. Kendi aramızda uydurduğumuz senaryolarla, pozlar atarak, karşılıklı oyunlar oynar, konuşmalar yapardık. O zamanki artistlerden esinlenerek örneğin ben ona 'Marlon' derdim, o bana 'Belmondo' derdi."[25]

Filmcilik Sanatımız

Nihat Ziyalan, on altı yaşındayken, "Filmcilik Sanatımız" başlıklı bir yazı yazmıştır. Daha çocuk denecek bir yaşta sinema üzerine yapılan bu değerlendirmeyi o dönemin gençlerinin sinema hakkında düşüncelerini yansıtması açısından önemli bulduğum için kitaba almayı uygun gördüm. Yazı şöyledir:

"Yıllardır beyaz perdeyi dolduran filmlerimizi seyrediyoruz. Hepsindeki hazırlanış anlayışı aynıdır:

1. Taklit
2. Çıplaklığın teşhiri
3. Az masrafla çok kazanç.

Beyazperdenin salahiyet ve tecavüz sahasını düşünmeden özelliklerimizi bırakıp taklide giriyoruz. Seyircilerimiz kendilerine benzemeyen biriyle karşılaşmakta. Filmin kahramanıyla beraber yaşamaktan çok uzaktır. Onun içindir ki, kendi hayatımıza istinat edip toplumsal yaşayışımızı tam manasıyla canlandıramıyor ve bize has olmayan, yaraşmayan taklitten kurtulamıyoruz. Teessürle söylemek isterim ki beyazperdenin muazzam salahiyetini bir Alman, Amerikan, İngiliz, İtalyan ve Fransız filmlerinde görebiliyoruz. Sanat ve eserlerinin istemeyerek âşığı oluyor, tekrar tekrar görmek istiyoruz. İşte bu şekilde de endüstri ve toplumsal yaşayış-

25 Birbirlerine Marlon ile Belmondo adını takan iki gençten Yılmaz Güney, senaryosunu yazdığı, yönetmenliğini yaptığı ve oynadığı Vurguncular filmi hakkında yapılan eleştiride Jean Paul Belmondo'nun oynadığı Borsalino filminden etkilendiği söylenir. Gazeteci Altan Demirkol'un bu konuda yayınlanan haberi aynen şöyledir: (Devamı İçin bkz. Dipnotlar Bölümü)

larının faaliyetini de yerleştirmiş, gerek propagandalarını da yapmış bulunuyorlar."[26]

Sinemanın Arka Kapısında Sabırla Bekleyen Çocuklar

Şimdiki gibi değildi. Bir dönem, sinema, "halkın tek ve en ucuz eğlence" aracıydı. Buna rağmen bu eğlenceye, olanaksızlıkları nedeniyle katılamayanlar daha çok çocuklardı.

Ali Habip Özgentürk, bir anısını anlatarak bu ucuz eğlenceye nasıl katıldığını şöyle anlatmaktadır:

"1955 mi 56 mı, neyse o yıllarda Adana'da yazlar çok uzun sürerdi. Her köşe başında bir yazlık sinema ve her yazlık sinemada her gece değişen filmler... Sevgili Onat Kutlar'ın dediği gibi, 'Sinema bir şenliktir' yoksul mahalle çocukları için. Genç, esmer, ipince, çok güzel gülen bir adam hurda bisikletiyle ve paslı film kutularıyla yazlık sinemalara her gece gelirdi. Sinemadan sinemaya film bobinleri taşıyan bu adamı, çocuklar sinemanın arka kapısında sabırla beklerdi. Bu genç; esmer, ipince, çok güzel gülen adam, her akşam sinemaya gidecek parası olmayan o çocuklara arka kapıyı gizlice açardı. Biz de, 'Eyvallah Yılmaz Ağabey,' diyerek o güzelim Adana göğünün altındaki sinemanın büyülü karanlığına dalardık. Bütün yaz her gece böyle sürüp giderdi."

Sinema sanatçısı Mümtaz Alpaslan da anılarını yazdığı kitabında, yatacak bir yer bulmak umuduyla Seyhan Nehri kenarında dolaşırken bir sinemanın bahçesini süpüren Yılmaz Güney'le tanıştığını, bu gencin kendisine yardımcı olduğunu, çalıştığı sinemanın her işine koştuğunu; kapıda bilet sattığını, makinist olduğunu, gösterime sunulacak filmleri seçtiğini, Jack London'un, Çehov'un, Sabahattin Ali'nin, Gorki'nin, Dostoyevski'nin, Nâzım Hikmet'in, Zoşçenko'nun kitaplarını okuduğunu uzun uzadıya anlatmıştır.

İlkokul, Ortaokul ve Lise

Yılmaz Güney çalışırken okumuş, okurken çalışmıştır. Bütün yaşamı çalışmayla geçmiştir. Okul eğitimini de üniversite dönemine kadar aksatmamıştır.

Yılmaz Güney, ilkokulu üçüncü sınıfa kadar Karataş ilçesinin Yenice köyünün ilkokulunda okudu. Aile, Adana'ya göç ettiği için dördüncü sınıfı Adana'da İnönü İlkokulu'nda, ilkokul son sınıfı da Adana İnkılap İlkokulu'nda bitirdi.

26 Salkım, 1 Ağustos 1954, sayı: 8.

Ortaokulu, Adana Ortaokulu'nda, liseyi 1955-1956 döneminde Adana Erkek Lisesi'nde orta dereceyle bitirdi.

Güney, hem çalışır hem de okurum düşüncesiyle ilk olarak Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırdı. Hukuk Fakütesi'nde devam zorunluluğu olmadığı için ders kitaplarını alıp Adana'ya dönerek Dar Film'de çalışmaya devam etti. Fakat yürütemedi ve fakültenin yıl sonu sınavlarına bile giremedi.

Dar Film'le iş ilişkileri yoğun olduğu için öğrenimini İstanbul'da sürdürmeye karar verdi.

3 veya 5 Ekim 1957'de İstanbul'a geldikten sonra, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne kaydını yaptırdı.

"İstanbul'u Zapta Geldim, Dinlemedi"

Anadolu'da yaşayıp da İstanbul'da yaşamak istemeyen genç yok gibidir. Her gencin hayalinde olan bir kenttir İstanbul. Gençlerin düşlerini gerçekleştirmede arzu ettikleri bir yerdir. Ayrıca, sanayileşmenin getirdiği köyden kente göç olgusu da söz konusudur.

Yılmaz Güney'in kendini Osmanlı İmparatorluğu Padişahı Fatih Sultan Mehmet'le özdeşleştirdiği ilginç bir açıklaması vardır.

Bazı imparatorluklara başkentlik yapmış, değişik kültürleri barındırmış İstanbul, yirmi bir yaşındaki Osmanlı İmparatoru Fatih Sultan Mehmet tarafından 29 Mayıs 1453 Salı günü sabahı fethedilene kadar 28 defa muhasara edilmiş fakat alınamamıştı.

İstanbul'un fethini gerçekleştirmek isteyen Osmanlı Devleti İmparatoru Fatih Sultan Mehmet, Edirne'deyken bir gece uykusundan uyanmış ve sadrazamı Çandarlı Halil Paşa'yı çağırarak şunları söylemiştir:

"Allah'ın yardımı ve peygamberin imdadı ile İstanbul'u alacağız."

Bu sözün birçok nedeni vardı. Bunlardan bir tanesi de Peygamber Hazreti Muhammed Mustafa'nın, "İstanbul elbet fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden ordu ne güzel ordudur," sözünün bir görev olarak farz edilmesiydi.

Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'un fethiyle ilgili şu sözleri de söylemiştir:

"Amacım İslam'ın bayrağını İstanbul üzerine dikmektir. Başka bir amacım yok. Bu kalenin tarafımdan alınması buyurulmuşsa eğer, kuleleri ve burçları taş toprak yerine demirden de olsa, öfke-

min ateşiyle eriteceğim. Balmumu gibi eriyecek. Yok, eğer nasip değilse, bu durumda da iyi niyetimden dolayı mükâfat göreceğim. Ama eğer bağışlayıcı Allah lütfederse, tertemiz niyetlerle O'na dönmüş kulunu terk edip umutsuz kılmaz. Tacım, tahtım en yüce makam İstanbul'dur. Ya ben bu şehri alacağım yahut da bu şehir beni alacak; sağ veya ölü, boş bile olsa, istediğim bütün İstanbul."

Yirmi bir yaşında İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet, iddialara göre, Venedik Yahudisi Jacob tarafından zehirlendiği için kırk dokuz yaşındayken, 3 Mayıs 1481 Perşembe günü İstanbul'da ölmüştür.

Şair Arif Nihat Asya, İstanbul'un Fatih tarafından fethedilmesiyle ilgili olarak "Fetih Marşı" başlıklı bir şiir yazmıştır.

Asya'nın bu uzun şiirinin iki dizesi şöyledir:

"Yürü, hâlâ ne diye kendinle savaştasın?

Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın."

Yılmaz Güney, İstanbul'a geldiğinde kendi anlatımıyla Tünel'de ayda 90 lira ödeyerek bir pansiyon odasında kalmıştır.

Parası bitene kadar pansiyonda kalan Yılmaz Güney, daha sonra buradan ayrılarak yeni bir yere gitmek zorunda kalır.

Tünel'de kaldığı pansiyonun sahibesiyle yaptığı konuşma ilginçtir.

Yılmaz Güney bir mektubunda bu konuşmayı şöyle anlatmaktadır:

"Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u aldığı zaman yirmi bir yaşındaydı. Ben de yirmi yaşında geldim İstanbul'a ve Tünel'de bir pansiyon odasını zapt ettim, günlüğü dört liraya ve 'Merhaba İstanbul şehri, hemen teslim ol, beni uğraştırma lüften,' dedim. Dinlemedi. Pansiyon sahibi, yaşlı bir madamdı. Bana sordu:

'Niye geldin İstanbul'a?'

'İstanbul'u zapta geldim madam,' dedim.

Güldü. Oysa ben ne kadar ciddiydim. Atım ve kılıcım olmadığı için inanmadı kimse."[27]

Yılmaz Güney İstanbul ile ilgili duygularını daha sonra şöyle anlatmıştır:

27 Yılmaz Güney, Selimiye Mektupları, Güney Yayınları, İstanbul, s. 114.
Yılmaz Güney'in "Salpa" adlı öyküsünde de İstanbul'un fethiyle ilgili şöyle bir cümle vardır: "Fatih İstanbul'u aldığında yirmi bir yaşındaydı," diyordu Kıvırcık. Kıvırcık yirmi bir, Salpa on dokuz yaşındaydı." (Yılmaz Güney, Salpa, Güney Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Mart 1975, s. 40.)

"Büyük adam olamayacağımı bir daha anladım İstanbul'da. Çünkü babamın büyük bildiklerinin hiçbiri büyük adam değildi. Ben, küçük adam olarak kalmaya, küçük adam olarak yaşamaya mahkûmdum. Çünkü geldiğim yer orasıydı. Ve bu bana gurur veriyordu. İstanbul'u bir türlü sevemedim. Koca şehirde bir yabancıydım. Hâlâ, günün birinde, bırakıp gidecekmişim gibi gelir bana."[28]

"İçeriye Yalnız Adanalıları Alabilirsiniz Demiştim"

Büyük yerleşim merkezlerine gelenlerin yaptığı ilk iş, akrabalarını ve hemşehrilerini bularak onların yardımını ve desteğini almaktır. Yılmaz Güney de İstanbul'a geldiğinde öyle yapıyor.

Yaşar Kemal (Yaşar Sadık Kemal Göğçeli), Yılmaz Güney'le nasıl tanıştığını ve ona nasıl yardımcı olduğunu özetle şöyle anlatmıştır:

"Yılmaz ilk defa bana geldi. *Cumhuriyet*'te çalışıyordum. Ben o zaman *Cumhuriyet*'e gelen mektupları okuyorum, röportaj yapıyorum, fıkra yazıyorum, bir de makaleleri koyuyorum... Anadolu bürosunu da sonradan ben kurdum. O zaman Babıâli'de adım ağır işçiydi. O kadar çok çalışıyorum ki, beni görmeye gelenlere yok dedirtiyorum. İçeriye yalnızca Adanalıları alabilirsiniz demiştim. Kapıdakiler Adanalı birisi gelmiş deyince göndermelerini söyledim. Esmer, kara kuru bir çocuk geldi. İktisat fakültesinde öğrenciymiş. Tünel'de bir pansiyonda kalıyormuş. Parasını veremediği için çıkmak zorunda kalmış. Paraya ihtiyacı varmış ve iş arıyormuş. Cevat Fehmi o zaman gazetenin Genel Yayın Müdürü, ona gittim. Yılmaz bana bir hikâye okudu, baktım Türkçesi sağlam. Cevat Fehmi'ye Yılmaz'ı methettim. O da bana bulursan bir işe al, dedi. Tabii gazetede iş bulamadım. Sen ne iş yaparsın, diye sordum. Her işsiz gibi ne iş olsa yaparım, dedi. Birdenbire aklıma geldi ve Adana'da ne iş yaptığını sordum. Adana'da Alsaray Sineması'ndan Asri Sinema'ya, oradan açık hava sinemasına kaset taşırmış.

Ben de o zamanlar *Bu Vatanın Çocukları*'nı yazmış ve Dar Film'e satmıştım. Atıf Yılmaz filmin rejisörü. Atıf başaktörü bana gösteriyor, gösteriyor beğenmiyorum. Aradan dört beş ay geçti. Bunlar da filmi bir an önce yapmak istiyorlar. Ben Atıf'a telefon ettim. Ona şöyle bir hikâye anlattım: 'Atıf, bak ben geçen gün Adana'ya git-

28 Perde, 6 Kasım 1967, sayı: 45.
Taşradan İstanbul'a ya da büyük kentte gelen, yani göç eden bir kişinin duygularını yansıtan öyküler çoktur. Bu öykülerden bazıları filmlerde aktarılmıştır. (Devamı için bkz.Dipnotlar Bölümü)

miştim. Bir çocuğu çok beğendim. Yakışıklı, büyük de kabiliyeti var.' Atıf, 'Gönder,' dedi. Yılmaz'a da al şu taksi parasını dedim ve Atıf'a gönderdim. Yılmaz her şeyi cin gibi anladı. Bir sözleşme yaptılar üç bin liraya, yarısını da peşin verdiler. Yılmaz, iki saat sonra geldi. Daha önce kendisine verdiğim paraları iade ederek, 'Al abi paralarını,' dedi... Daha sonra, *Bu Vatanın Çocukları* filmi çekildi. O filmin senaryosunda benim ismim yok. Azmi Kütüval'ın ismi var. Benim adım olunca sansür kurulu filmi onaylamıyor... Azmi Kütüval sansür polisi. Kütüval daha sonra bu senaryodan senaryo mükâfatı kazandı. Sabahattin Eyüboğlu'yla gidip Kütüval'ın ödül törenini izledik. Benim yerime ödül aldı. O senaryoyu o devirde on bin liraya satmıştım. Maaşımızın seksen lira olduğu düşünürsen on bin lira çok para. Sonra *Ala Geyik*'i yazdım. Önce öyküsünü yazdım. Beş bin lira verdiler. Senaryoyu getirince beş bin lira daha alacağım. Mukaveleyi yaptık. Başaktör Yılmaz Güney, rejisör Atıf Yılmaz, Hürrem Erman imza etti. Beş bin lirayı aldım cebime koydum. Ardından öbür cebimden de senaryoyu çıkarıp buyurun dedim. Hürrem Erman baktı baktı, muhasebecisini çağırdı ve bir beş bin lira daha getirmesini istedi."[29]

"Senaryo Yazarı ve Yönetmen Olurum Diye Düşünüyordum"

Yılmaz Güney İstanbul'a geldikten sonra Dar Film'in İstanbul'daki bürosunda dağıtım sorumlusu olarak çalışmaya başladı.

İstanbul'daki yaşamı, bir taraftan öğrencilik, bir taraftan çalışma yaşamı, bir taraftan da edebiyat dünyası olarak devam ederken mahkeme sonuçlanmış ve mahkûm edilmişti. Bundan sonrasını Yılmaz Güney şöyle anlatmaktadır:

"Ben cezayı yiyince bulunduğum işyeri sahibi beni hemen çağırdı. Ben sandım ki bana 'geçmiş olsun' diyecek. O zaman da Menderes hükümeti var. Menderes'le de bunların arası çok iyi. Dağıtım şirketi, tekellerden biri. Oranın da dağıtım bölümünün sorumlusuyum. Çok iyi biliyordum işi o zaman. 'Mahkemen ne oldu?' dedi. 'Ceza aldım,' dedim. 'Biliyorum, ben de seni onun için çağırdım zaten,' dedi. 'Burası,' dedi, 'milliyetçi, vatanperver, namuslu bir müessesedir,' dedi. 'Burada komünistlerin çalışması mümkün değildir,' dedi. 'Onun için şu andan itibaren burayla işin bitmiştir,' dedi. Çıktım, arkadaşlar da durumu biliyor. 'İşten atıldım,' dedim. 'Vah,

29 Cumhuriyet Dergi, 26 Şubat 1995, sayı: 466. Gülriz Sururi, kendisiyle yapılan bir söyleşide, "Onca oyun oynadınız ama bir tane bile sinema yok, niye?" diye sorulan soruya özet olarak şu cevabı vermiştir: "Şöyle bir şey vardı. Yapımcılar o zaman Adanalı, varlıklı insanlardı. Bizi tanımıyorlar." (Radikal İki, 3 Ağustos 2003.)

vah!' dediler. İşten atıldıktan bir saat sonra iş buldum. Çünkü Atıf Yılmaz film yapıyordu. Yaşar Kemal'in bir hikâyesinden. Bir dayanışma örneği olarak, Atıf Yılmaz bana, 'Sen bize senaryoda yardım edersin,' dedi. Yaşar Kemal de çıkardı 500 lira verdi hemen. Bunlar olumlu şeyler. Ve Yaşar Kemal'in lirası, Atıf Yılmaz'ın desteği; ben birden sinemaya senaryo yardımcısı olarak girdim. Hemen adımı da değiştirdim. O zamana kadar adım Yılmaz Pütün. Sinema ilişkisine girince dedim ki: 'Benim adım Yılmaz Pütün değil, Yılmaz Güney.' Yılmaz Güney orada bir girdi. Kaçak adı olarak o kaldı.

Bu ceza olayının hayatımdaki yaptığı değişiklikleri şöyle özetleyim: Ben kısa bir dönem içinde senaryo yardımcısı olarak sinemaya girdim. Ve hemen ikinci asistan olarak reji bölümünde Atıf Ağabey'e yardım ederek çalışmaya başladım. Ve bir süre sonra da filmde düşündükleri başoyuncu rolünü beğendiğim için ve bir başkası da parayı az bulduğu için ben Atıf Ağabey'in ani bir kararıyla filmde de oynamaya başladım. Atıf Ağabey bana filmde sen oyna deyince baktım, ciddi mi falan dedim. Küçük bir rol oynasak... Birden ben senaryo yardımcısı, reji yardımcısı ve aktör olarak... Ve ilk filmden sonra, o ataklık bir güven uyandırdı ki Atıf Ağabey'in iki ay sonra yapacağı filmde, bir Yaşar Kemal hikâyesi idi o da. *Alageyik*, ben orada da başrol oynadım. Ve oynamamla birlikte çok büyük iş yaptı o film. Ve birden ben aktör olarak çağırılmaya başlandım. Hayatta hiç aktör olmayı düşünmemiştim. Sinemaya başlayınca ben bir şey dedim. Senaryo yazarım ve rejisör olurum. O duyguyla bana gelen bütün teklifleri geri çevirdim. Ben rejisör olacağım demeye başladım.

Cezaevine gireceğim üç, üç buçuk yıllık zaman içinde Necati Cumalı'nın *Tütün Zamanı* diye bir romanı vardı. Onda oyuncu olarak oynadım. Yine Atıf Yılmaz'ın iki filminde oynadım. Ama ağırlık senaryo ve yönetimde geçti. Ve cezam kesinleşti, fakat değişerek. Cezam bir buçuk seneye, sürgün altı aya düştü ve beni bir gün film setinden polisler aldılar ve hapishaneye götürdüler. Buraya kadar olan dönem, hayatımın birinci bölümü."[30]

"Senden Oyuncu mu Olur?"

Yılmaz Güney'in "Hayatta aktör olmayı düşünmemiştim," dediğini doğrular nitelikte bir açıklamayı, şair ve yazar Ülkü Tamer özetle şöyle anlatmaktadır:

30 Yılmaz Güney. İnsan, Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul. 4. Baskı, 1999, s. 25-27.

"Sanırım 1959'du. Saraçhane'de, bulvar üstündeki küçük kahvede (yani *A Dergisi*'nin yazıhanesinde) oturuyorduk. Yılmaz geldi. Yılmaz Pütün. Işıl ışıldı.

'Hayrola?' dedik. 'Yeni bir öykü mü yazdın?'

'Bir filmde oynuyorum,' dedi. *Bu Vatanın Çocukları*'nda. Hem de başrol.'

'Sen şaşırmışsın,' dedik.

'Atıf Yılmaz yönetiyor,' dedi.

'Atıf Yılmaz da şaşırmış. Senden oyuncu mu olur!'

İki Yılmaz'ın da şaşırmadığı kısa sürede kanıtlandı. *Bu Vatanın Çocukları*'nı aynı ikilinin *Alageyik*'i izledi. Yılmaz Pütün de Yılmaz Güney oldu."[31]

"Serde Hemşehrilik de Var"

Atıf Yılmaz (Batıbeki), Yılmaz Güney'le tanışmasını şöyle anlatıyor:

"Dar Film şirketinin sinema alanına gireceği söylentisi duyulmaya başladı. Nasıl oldu tam hatırlamıyorum, birden kendimi işin içinde buldum. (Nasıl olduğunu sanırım Yaşar Kemal daha iyi hatırlıyordur.) Yılmaz Güney'i ilk kez Dar Film'de tanıdım. (Agâh'ın kitabına bakıyorum: Yıl 1959). Yılmaz, Adana'da lisede okurken Dar Film'in Adana bürosunda çalışıyormuş. Üniversiteye, İstanbul'a gelince, onu buradaki merkeze almış olmalılar.

Her neyse... Yaşar, *Bu Vatanın Çocukları* adlı bir senaryo yazacak. Ben de yönetmenliğini yapacağım. Dar Film'in elemanlarından Sıtkı Şumnulu da firmayı temsilen prodüktörümüz olacak. Yaşar'la arada bir Dar Film'in bürosuna uğruyoruz. Yılmaz her karşılaşmamızda en sevimli ve en inatçı haliyle yanımda çalışmak istediğini söylüyor. Yaşar, ben, Yılmaz, Çukurovalıyız ya, serde hemşehrilik de var.

Yılmaz'ın kendine has özel taktiklerle, sessiz sedasız, istediği yere, işe sızma yeteneği vardır. Neden sonra fark edersiniz bu yeteneğini. Kızım Kezban üç dört yaşlarında olmalı. Onun hatırına Sarıyer'e yazlığa gitmişiz. Yılmaz'ın ısrarlı taleplerine olumlu yanıt verdim mi? Tam olarak hatırlamıyorum. Yılmaz'ı Sarıyer'de Kezban'ı gezdirirken buldum birdenbire. Ya da ilk eşim Nur'u onu ufak tefek şeyler almak için çarşıya yollarken. Sarıyer'de bir kahvede Ya-

31 Milliyet Pazar, 10 Şubat 2002.

şar'la senaryo çalışıyoruz. Bakıyorum Yılmaz da yanımızda. Üstelik gayet hoş öneriler de getiriyor. Yaşar'dan da, benden de daha gönüllü, daha çalışkan. İktisat fakültesinde okuduğunu, asıl adının Yılmaz Pütün olduğunu, küçük hikâyeler yazdığını öğreniyorum. Yılmaz, senaryo yardımcılığından başlayarak önce ikinci asistanlığa, sonra bu iki iş yetmezmiş gibi filmdeki rollerden birine de el atıyor. Genç, atak bir Kuvayı Milliyeci rolüne.

Bu Vatanın Çocukları da bir yol hikâyesiydi. Güneydoğu Anadolu'dan başlayıp Ankara'ya kadar uzanan amansız bir takibin hikâyesi. Biri kız biri oğlan iki çocuğa, Ankara'ya Mustafa Kemal'e götürülmek üzere bir mektup veriliyor. Çocukların peşinde onları öldürüp mektubu almak isteyen iki kötü adam var. Talat Gözbak'la Bilge Zobu... Yılmaz da çocukları korumaya çalışan genç bir Kuvayı Milliyeci. Başroller iki küçük çocukla Talat Gözbak'ın. Küçük oğlan çok yetenekli çıkıyor, kız ise tam bir felaket. Bir ara geri yollamayı bile düşünüyorum. Prova filmi çekmeden, çocuk da olsa, başkasının referansıyla oyuncu almanın acısını çekiyorum. Yedi sekiz yaşlarında olan kızın adı Nesrin. İlerde bizim küçük Nesrin'in ünlü dansözümüz Nesrin Topkapı olup çıktığını öğrenip şaşıracağım. Meğer oyunculuğun dışında başka yetenekleri de varmış.

Yılmaz Güney'le *Bu Vatanın Çocukları*'nda başlayan önce usta çırak, sonra abi kardeş ilişkimiz, aramızdan beklenmeyen ayrılışına kadar sürecektir.

Filmin en ağırlıklı bölümü Kapadokya'da çekilecek. Uçhisar'ın tek oteline yerleşiyoruz. *Yaşamak Hakkımdır*'daki tercümanımız Çağlayan, sinemayı sevmiş, Kumpanya filminden başlayarak asistanlığa terfi etmiş. İlk günden Yılmaz'a takmaya başlıyor. En büyük takıntısı da Yılmaz'ın gülüşü. Yılmaz'ın otuz iki dişini gösteren bir gülüşü vardır. Sevmeyeni sinir edebilecek bir gülüş. Çağlayan'ın bu takıntısının altında yatan biraz da kadınca bir kıskançlık. Yılmaz'ın gelişiyle ikinci plana atılma kuşkusu. Gerçekte de öyle oluyor. Yılmaz akıl almaz enerjisi ve sinema sevgisiyle her işe koşuyor. Henüz pek yerine oturmamış da olsa yazarlığıyla, kültürüyle, dünya görüşüyle hepimizin gözünde farklı bir ağırlık kazanıyor. Getirdiği önerilerin çoğu biçimle ilgili, benim artık taraftar olmadığım çarpıcı kamera hareketleri... O sıralarda özden kopuk bir biçimciliğin yapay etkisine sığınmanın anlamsızlığını fark etmeye başlamıştım. Bir ulusal sinema dili bulmamız, onu sindirmemiz gerektiğini düşünüyor, araştırıyor, uygulamaya çalışıyordum.

Oyuncu olarak ilk sahnelerini çekmeye başladığımız gün Yıl-

maz'ın iyi oyunculuğunu aşırı derecede hızlı davranmakla eşdeğer tuttuğunu fark ettim. Yıldırım hızıyla koşuyor, atın üstüne zıplıyor, dörtnala sürüyor, dizginlere asılıp yere atlıyor, gideceği yere doğru adeta uçuyor. Yılmaz'ı bir kenara çekip yarı şaka yarı ciddi, bu hızla oynamaya devam ederse, seyircinin onu görüp tanımasına pek imkân olmayacağını söyledim. Bütün içinde o sahnenin gerektirdiği psikolojik durumu hissetmeye çalışmasını, o psikolojinin hareketlerin hızını da belirleyeceğini anlatmaya çalıştım. Gene de film boyunca hızına yeteri kadar engel olamadığımı söylemeliyim. Yılmaz, daha sonraları yönetmen ve oyuncu olarak, o günlerdeki sinemaya ve oyunculuğa yaklaşımının tam tersini uygulayacaktır."[32]

"Abi, Kafamdaki Delikten Beynim Akıyor"

Atıf Yılmaz, *Bu Vatanın Çocukları* filminden sonra *Alageyik* filminin çekiminde Yılmaz Güney'le yaşadıklarını şöyle aktarıyor:

"Kısa bir süre sonra Yılmaz'ın bir özelliğini daha fark ediyorum. Hastalık hastalığı mı desem? Bilinçaltı bir ölüm korkusu mu desem? Örneğin bir sabah perişan halde geliyor. 'Abi ben verem oldum,' diyor. 'Yılmazcığım durup dururken bu verem de nereden çıktı?' diyorum. Öksürmeye başlayarak gerçek bir veremli olduğunu kanıtlamaya çalışıyor. O kadar da zayıf ki! İster istemez telaşlanıp hastanelere taşınmaya başlıyoruz. Röntgenler, tahliller, muayeneler... Yılmaz sapasağlam çıkıyor. Aradan beş on gün geçmiyor. Al sana başka bir ölümcül hastalık daha...

Bu Vatanın Çocukları'ndan sonra Yılmaz'ı gene Yaşar'ın resimli roman haline getirilmiş bir öyküsünden kotardığımız *Alageyik* filminde, hem de baş erkek rolünde oynattım. Bir yarış sahnesi vardı filmde. Atlar eğitilmiş değildi, sahnenin sonlarına doğru Yılmaz attan düştü. Başı bir kayanın sivri ucuna çarpmış (o halde sahneyi tamamlamıştı sanıyorum). Otele dönüp başına ilkel bir tedavi uygulayıp yatırdık. Odamda çalışıyorum. Biri gelip Yılmaz'ın beni çağırdığını söyledi. Kalkıp odasına gittim. Filmin baş kadın rolünü oynayan Pervin Par, yardımcım Halit, diğer arkadaşlar Yılmaz'ın başına toplanmış. Odada bir ölüm sessizliği. 'Hayrola, nasılsın?' demeye kalmadı, Yılmaz, yüzünde ölmek üzere olan bir adam ifadesi, bitkin bir sesle, 'Abi, kafamdaki delikten beynim akıyor,' demez mi? Yastığı gösterdiler. Gerçekten de başındaki yaradan sarı bir sıvı akmış. Bir telaş, hastane, doktor... Antalya'dayız. Gelen doktor da hayatının ameliyatını yapmaya kalkmaz mı? Yılmaz'ın saçlarını usturaya vu-

32 Atıf Yılmaz, Söylemek Güzeldir, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Mayıs 1995, s. 156-159.

rup, kafasını açıp, yedi santim içeri girip... Hem de Yılmaz'ın yanında söylüyor bunları. Yılmaz ölmek üzere, melül melül bana bakıyor. Doktor bir de, 'Sakın kıpırdatmayın,' demez mi? Yılmaz'ı ilk uçakla İstanbul'a yollayacağız da, doktorun elinden kurtarmanın imkânı yok. Acele bir plan kurup ertesi sabah hastaneye, doktora gidiyoruz. Erol Taş, kaza haberini duyar duymaz uçağa atlayıp gelen Yılmaz'ın abisi rolünde. Arada filmcilere küfrü basarak, hayatının rolünü oynamaya başlıyor. Doktora kardeşini İstanbul'a götürmeye geldiğini söyleyerek, 'Bana engel olmaya kalkanı...' diye kükrüyor. Eli, filmde kullandığımız sahte tabancalardan birine gidiyor. Doktorun beti benzi atmış: 'Siz bilirsiniz,' diyor. 'Aslında onu kurtarabilirdim. Saçından şöyle on santim çapında bir yeri tıraş edip, kafatasını açıp...' Doktoru kendi söylemiyle baş başa bırakıp kahkahalarımızı tutmaya çalışarak kendimizi dışarı atıyoruz. Panik içinde öleceği saati bekleyen Yılmaz'ı ilk uçağa atıp İstanbul'a postalıyoruz.

Filmin yapımcısı Hürrem Erman'ı durumdan haberdar etmişiz. Yılmaz'ı havaalanından alıp doğruca hastaneye götürmüş. Doktor, Yılmaz'ın yarasına şöyle bir baktıktan sonra biraz penisilin tozu ekip, 'Git, çalışmaya devam et,' demiş. (Her an ölümü bekleyen Yılmaz, sanırım biraz bozulmuştur.) Saçları usturaya vurup, kafatasını kırıp, yedi santim içeri girecek cerrahı bir daha göremedik. İlerde filmi gördüyse, herhalde en çok, Erol Taş'ın sahte abi rolüyle attığı kazığa bozulmuştur.

Aradan uzun yıllar geçip Yılmaz o ölümcül hastalığa yakalandıktan sonra, Paris'ten yolladığı bir mektupta, 'Kulağına kötü haberler gelirse inanma abi,' diye yazacaktır. 'Onikiparmak bağırsağımda basit bir ülserim varmış, o da hızla iyileşiyor.' Mektubuna, kendisinden dolayı Türkiye'de başıma bir iş gelmesin diye de 'Yavuz' imzasını atmıştı."[33]

"İşin Gerçeğine Gelince"

Bu Vatanın Çocukları filminin senaryosu, Yılmaz Güney'in ilk senaryo çalışmasına katkılarından birisidir. Yılmaz Güney bu konuda şunları söylemiştir:

"Yaşar Kemal sinemaya geçişimden önce de benim önümdeki örneklerden biriydi. Yani yazar olarak örneklerden biriydi. Benim sinemacı olmamda da payı olan bir insan. İlk senaryo çalışmam onun bir hikâyesi üzerinden oldu ve bu hikâyede üç kişinin imzası vardır. Atıf Yılmaz'ın, Yaşar Kemal'in ve benim. *Bu Vatanın*

33 Atıf Yılmaz, a.g.e.,, s. 158-160.

Çocukları idi ismi. Yine ondan sonra *Alageyik* diye bir hikâyesinin senaryosunda beraber çalıştık. İlk filmde de oynadı ve ikinci filmde de oynadı. Üçüncü film gene Yaşar Kemal'in bir hikâyesi. Senarist olarak çalıştım orada."[34]

Atıf Yılmaz, Yılmaz Güney'le ilk dönem sinema çalışmalarıyla ilgili anılarını anlatmaya şöyle devam etmektedir:

"Agâh Özgüç'ün kitabında *Alageyik* filminin senaryosunu, benim ve Yılmaz'ın birlikte hazırladığımız yazıyor. İşin gerçeğine gelince, elimizde doğru dürüst bir sıralama bile olmadan Antalya'ya doğru yola çıkıyoruz. Uzun yönetmenlik yaşamımda senaryosuz çektiğim ilk ve son film. Elimizde *Alageyik*'in resimli romanı, kafamda filmin yapısı ve dünyasıyla ilgili birtakım fikirler, resimler var. Arada aklıma yeni şeyler geliyor. Bir mizansen, bir konuşma... Elime geçen kâğıtlara not ediyorum. Gece odamda, ertesi gün çekeceğim sahneleri tasarlamaya uğraşıyorum. Aynı günlerde Memduh Ün'ün yapımcısı olduğu başka bir film daha çekiliyor. Antalya'da (yönetmeni galiba Orhan Elmas)... İki ekip aynı otelde kalıyoruz.

Memduh, sevgilisi Muhterem Nur'dan ayrılmış, ortalıkta dolaşıp duruyor. Niyetini seziyorum. Kâh Pervin'in peşinde dolanıyor kâh kendi filminin kadın oyuncusu Fatma Girik'in. Sonunda Fatma'da karar kılıyor. O günlerde başlayan Fatma Girik, Memduh Ün ilişkisi sıcaklığından hiçbir şey kaybetmeden (sanırım daha çok da Fatma'nın gayretiyle) bugüne kadar sürecektir. Parmak hesabı yapıyorum, tam tamına otuz beş yıl. Yapım yönetmenimiz Şeref Gür. (Şeref daha öğrenciliği sırasında muhasebe yardımcısı olarak Erman Film'e girmiş, geçen uzun yıllar içinde Erman Film'in yöneticiliğine, ortaklığına kadar yükselmişti. Erman Film'in yaptığı kaliteli filmlerin çoğunda onun önemli payı olduğunu biliyorum.)

Şeref'in bir barcılık, pavyonculuk dönemi vardır. O dönem daha geçmemiş olmalı ki, Şeref'in öncülüğünde Antalya pavyonlarına devama başlıyoruz. Pavyonda çalışan konsomatris bir kız, bir süre hayatımızın odak noktası oluyor. Malum hikâyelerden biri: Filmlerde küçük roller oynayan, sanırım sinemayı biraz da vitrin olarak kullanan kızcağız ilk anda cazip gelen teklifler alıp Antalya'da bir pavyonda çalışmaya başlıyor. Borçlandırılıyor. Karşılaştığımızda, İstanbul'a evine dönmek isteyen kızı, pavyoncular çeşitli

34 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 133.

tehditlerle Antalya'ya hapsetmişti. En başta Şeref, bazı arkadaşlar, kızı piyasadan tanıyorlar. Hoşluk olsun diye masaya konsomasyona çağırdığımız kız, ağlayarak durumunu anlatınca, bizimkilerin erkeklikleri kabarıyor. Şeref'in komutanlığı altında kızı kaçırıp bizim otelin bir odasına yerleştiriyorlar. İşten o kadar bunalmıştım ki, kızın kaçırılıp otele yerleştirilmiş olduğunu, bir gece barcılar ve fedailer oteli basınca fark ediyorum. İş baskınla sonuçlanınca devreye Yılmaz giriyor, barcı takımını püskürtüyoruz.

Ok yaydan çıkmış bir kere, baskına baskınla cevap vermek lazım, barı basmaya karar veriyoruz. Elimizde filmde kullandığımız tarihi çakaralmaz tabancalar, pistovlar, hançerler var. Yılmaz'ın liderliğinde herkes silahlarını kuşanıyor: 'Bizim elimizden kız almak ha,' deyip pavyona doğru yola çıkıyoruz. Gelişimiz haber alınmış olmalı. Pavyona dalıyoruz ki, ortada orkestra elamanlarının dışında, kimsecikler yok. Kavga için biriktirdiğimiz enerji açıkta kalıyor. Yılmaz, orkestraya bir halay çalmalarını emrediyor. Mendilini çıkarıp başa geçiyor. Orkestra tek bildiği havayı çalmaya başlıyor: 'Lorke...' Şöyle bir saat kadar halay çekip birikmiş enerjimizi boşaltarak otele dönüyoruz. Antalya'nın kabadayılarında iş olmadığına karar veriyoruz. Kaçırdığımız kız, filmin sonuna kadar bizimle kalıp ekip otobüsüyle İstanbul'a dönüyor.

Alageyik benim açımdan da, Yılmaz açısından da başarıyla sonuçlanmış, Yılmaz bir anda büyük kitlelerin sevgilisi olmuştu. Bir sinema dergisi *Alageyik*'i yılın en iyi filmi seçmiş, sevgili dostum Metin Erksan buna çok bozulmuştu."[35]

"*Alageyik*'in Biraz Aceleye Geldiği Her Halinden Belliydi"

Alageyik filmine konu olduğu söylenen öykünün resimli romanı, 17 Temmuz 1958 ile 2 Eylül 1958 tarihleri arasında *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlandı. Resimli romanın yazarı Yusuf Karataylı, çizeri Sezgin Burak'tı.

Romanın bittiği gün şöyle bir ilan yayınlanmıştır:

"Bu sütunlarda heyecanla takip ettiğiniz Alageyik, Atıf Yılmaz'ın rejisörlüğü altında en seçkin artist ve teknisyen kadrosuyla filme alınmaktadır. Erman Kardeşler."

(Erman Film'in sahiplerinden Hürrem Erman, 9 Mart 2003 Pazar günü hayata veda etmiştir.)

35 Atıf Yılmaz, a.g.e, s. 160-162.

Alageyik filmi hakkında değişik yorumlar yapılmıştır.

Kim dergisinde, *Alageyik* filmi hakkında yapılan değerlendirme şöyledir:

"Atıf Yılmaz'ın bu mevsim iki filmi daha gösterilmişti. Yaşar Kemal'den adapte edilen *Alageyik*'in biraz aceleye geldiği her halinden belliydi. Filmin senaryosu üzerinde yeter derecede çalışmamış olan Yılmaz, oyuncuları da ihmal etmişti. *Alageyik*'ten seyircinin zihninde kalabilen tek olumlu taraf, Mike Rafealyan'ın birbirinden güzel kır peyzajları idi."[36]

Sinema eleştirmeni Tuncan Okan da, *Alageyik* filmi hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Geyik avcısını temsil eden genç kabiliyet Yılmaz Güney'in kameradan korkarmış gibi, ürkek hareketler takınması garip. Pervin Par cazip, fakat dramatik kabiliyeti bakımından kifayetsiz. *Alageyik*'te, yalnız, Atıf Yılmaz'ın plan çalışmaları seyircide müspet bir intiba bırakabiliyor. Yılmaz'ın genel planlardan tespit ettiği dış sahneler, Antony Mann'ın Western filmlerindeki açıkhava peyzajlarını hatırlatan tabii bir güzelliğe erişmiş."[37]

Beyoğlu'ndaki Taksim Sineması'nda, 12 ile 18 Şubat 1959 tarihleri arasında bir hafta gösterilen *Alageyik* filmine Tuncan Okan tek yıldız vererek filmi "zayıf" olarak değerlendirmiştir.

Karacaoğlan filmiyle ilgili bir yazı yazan Selmi Andak'ın, "Başarılı Folklor Filmi/Karacaoğlan'ın Kara Sevdası" başlıklı yazısında değerlendirmesi de şöyledir:

"Atıf Yılmaz Batıbeki: Halk psikolojisine uygun olarak çevirdiği başarılı filmlerine en iyi bir örneğini daha eklemiştir. Filmin biraz uzun ve başlangıçta yavaş olmasına rağmen."

Yılmaz Güney ile ilgili hiçbir değerlendirmenin yapılmadığı yazıda belirtildiğine göre, Şan Sineması'nda gösterime girmiş olan filmin, "folklor oyunlarını ve türkülerini düzenleyen ve okuyan Ruhi Su'dur."[38]

---

36 Kim, 12 Haziran 1959, sayı: 55, s. 31.
Okuyucu için bilgi: Film hakkında çıkan haberlerden bir tanesi de şöyledir: "Erman kardeşler, Yusuf Karataylı'nın kaleme aldığı Alageyik isimli halk efsanesinin beyaz perdeye nakliyle ilgili son hazırlıklarını yapmakta. Film, rejisör Atıf Yılmaz'ın idaresinde çevrilecek." (Akis, 19 Temmuz 1958, sayı: 219.)

37 Milliyet, 13 Şubat 1959.

38 Cumhuriyet, 15 Ocak 1960.

Film eleştirmeni Hayri Caner de şunları belirtmiştir:

"*Karacaoğlan'ın Kara Sevdası*'nın başarısını alkışlarken, *Düşman Yolları Kesti*'de karşılaştığımız sanat birliğinin (Yılmaz, Refiğ, Güney ve Kemal dörtlüsü) diğer film çalışmalarında da sağlanmasını dileriz."[39]

Bu Vatanın Çocukları

Bu Vatanın Çocukları filminin basın mensuplarına özel gösterimi 3 Mart 1959 Salı günü Beyoğlu'ndaki Emek Sineması'nda yapıldı.

"Sinemamızda Yeni Bir Çıkış/Bu Vatanın Çocukları" başlıklı yazısında, Ali Gevgilili'nin değerlendirmesi özetle şöyledir:

"Yılmaz Güney ile Atıf Yılmaz'ın birlikte düzenledikleri çekim senaryosu ve çevriliş sırasındaki tutumları, bu bakımdan, bir sinema eseri yaratmak düşüncesine dayanmaktadır. Filme aşklar, bayraklar, uydurma kahramanlıklar sokulmamıştır. Rejisör ile asistanı Güney, küçüklüklerden kaçınmasını bilmişler; konuyu değme ustaları aratmayacak bir güçle işlemiş, geliştirmişlerdir. Film, benzerini ancak Üç Arkadaş'ta gördüğümüz sinemanın o kendine vergi havasını taşımaktadır."[40]

Filmle ilgili olarak yayınlanan ilanda ise şunlar belirtilmiştir:

"Türk filmciliğinin en güzel eseri; *Bu Vatanın Çocukları.* Nurhan Nur, Talat Gözbak, Yılmaz Güney, Bilge Zobu. Reji: Atıf Yılmaz. Prodüksiyon: Dar Film."[41]

"Tamamlanmış Bir Senaryo Olmadan Çekime Çıkıldı"

Atıf Yılmaz'ın o dönemde asistanı olan Halit Refiğ, *Alageyik* filmi hakkında kendisiyle yapılmış bir söyleşide özetle şunları anlatmıştır:

"Almanlarla yapılacak projenin senaryo çalışmalarının ardından Türkiye'ye yeni dönmüştüm. Benim projem daha suya düşmemişti. Buradaki çalışmalar başlamadan önce onu ziyaret etmiştim. Yılmaz Güney'le *Bu Vatanın Çocukları* filmi üzerinde çalışma yapıyorlardı. Sonra benim yapacağım film tasarısı çıkmaza girdi. Onlar bu arada *Bu Vatanın Çocukları* filmini bitirdiler. Ondan sonra *Ala-*

39 Spor, 20 Ocak 1960.

40 Vatan, 7 Mart 1959.

41 Cumhuriyet, 14 Mart 1959.

geyik tasarısı üzerindeydiler. Atıf Yılmaz işte o zaman beni çağırdı. 'Sen mademki o filmi çekemiyorsun. Gel beraber çalışalım,' dedi. Orada da yine benzer bir çalışma içinde bulundum. *Alageyik*'in konusu da Yaşar Kemal'in bir hikâyesinden alınmaydı. Onda da Yılmaz Güney başrolde oynamaktaydı. O film sonuna doğru Antalya'da çekildi. Benim açımdan çok ilginç bir çalışmaydı.

'Yılmaz Güney de senarist olarak bu filmde gözüküyor.'

'Evet. Eh işte.'

'Asistanlık da yaptı mı bu filmde?'

'Vardı, ama tabii şimdi başrolde de oynadığı için asistanlık yapmaya fazla zaman ayıramıyordu. Yılmaz Güney esas ertesi yıl yaptığımız çalışmada asistan olarak daha fonksiyoneldi.'

'Sizin senaryo yazımındaki katkınız bu sefer ne ölçüde oldu?'

Onda da senaryo çalışmasına katıldım. Ama var olan filmin senaryosunun ana belirleyicisi ben değildim. O gene Atıf Yılmaz'dı. Hatta şöyle söyleyeyim. Bu film için elde tamamlanmış bir senaryo olmadan çekime çıkıldı. Öyle ani çekilmesi gereken bir şey oldu. Diyalogların bir kısmı sette yazılmaktaydı. O film çalışması da benim açımdan çok faydalı oldu. Orada Atıf Yılmaz'ın bu işin pratiğini götürmedeki olağanüstü yatkınlığını gördüm. Çünkü *Yaşam Hakkımdır* nispeten tamamlanmış bir senaryodan yapılan bir filmdi. *Alageyik* ise alelacele yapımına girişilmiş bir filmdi. Yaşar Kemal'in hikâyesinden bir kaba olay hattı ortaya çıkartılmıştı. Diyaloglar tam değildi. Sahne dizilişi de işte böyle bir kaba şekilde hazırlanmıştı."[42]

Türk Film Festivali

Türk Sinema Sanatçıları Derneği, Türk filmlerine verilmek üzere Oscar'a eşit bir ödül yaratmak amacıyla, 16 Şubat 1959 Pazartesi günü, dernek başkanı Baha Gelenbevi liderliğinde İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu üyelerini ziyaret etti. Cemiyetin yönetim kurulu üyeleri ile derneğin yönetim kurulu üyeleri, bu konu-

42 İbrahim Türk, Halit Refiğ/Düşlerden Düşüncelere Söyleşiler, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Kasım 2001, s. 71, 72.
Yılmaz Güney'in 1960 öncesinde reji asistanı olarak çalıştığı filmlerden iki tanesi şunlardır:
a) "Suçlu: Atıf Yılmaz, senaryosunu yazdığı Suçlu'yu hazırlıyor. Reji asistanları, Halit Refiğ ve Yılmaz Güney. Oyuncular Turgut Özatay, Şükran Sabuncu, Baki Tamer ve iki küçük oyuncu. Atilla Engin ve Hülya Demirtay. Prodüksiyon: Erman Kardeşler." (Spor, 27 Ocak 1960.)
b) Yılmaz Güney'in reji asistanı olarak çalıştığı diğer film, Hazreti Ömer'in Adaleti adlı filmdir. (Spor, 15 Mart 1960.)

da ne yapacakları hakkında karşılıklı görüş alışverişinde bulundu.

Yapılan görüşmelerin sonunda, İstanbul Gazeteciler Cemiyeti tarafından, 20-26 Mayıs 1959 tarihlerinde Beyoğlu Saray Sinemasında "Türk Film Festivali" düzenlendi.

Festivale katılan filmler şunlardı:

Üç Arkadaş, *Funda*, *Beraber Ölelim*, *Ben Kahpe Değilim*, İtiraf, *Ayrılık*, *Bir Kadın Tuzağı*, *Karasu*, *Kederli Yıllar*, *Zümrüt*, *Dokuz Dağın Efesi*, *Yaprak Dökümü*, *Alageyik* ve *Dertli Irmak*.

Festivali düzenleyen jüri, Atıf Yılmaz'ın *Bu Vatanın Çocukları* adlı filmini de yarışmaya davet etti. Sonuçlar, 29 Mayıs 1959 günü yapılan gala gecesinde açıklandı.

Türk Film Festivali jürisi şu kişilerden oluşmuştu: Burhan Arpad, Orhon Arıburnu, Adnan Benk, Salah Birsel, Erdem Buri, Sabahattin Eyüboğlu, Ali Gevgilili, Tarık Dursun Kakınç, Şadan Kamil, Osman Nuri Karaca, Halit Refiğ, Tuncan Okan, Çetin Özkırım, Nijat Özön, Haldun Taner ve Semih Tuğrul.

Jüri tarafından değerlendirilen filmlerden hiçbiri birinciliğe layık görülmedi, sadece Fikret Hakan'ın başrolünü oynadığı ve en çok oyu alan *Dokuz Dağın Efesi* filmi, jürinin "özel armağanı"na layık görüldü.

Atıf Yılmaz da, *Bu Vatanın Çocukları*'ndaki çalışması nedeniyle, "1958-1959 döneminin en başarılı rejisörü" seçildi.

Türk Sineması İçin Hürriyet Beyannamesi

27 Mayıs 1960 İhtilali'yle iktidarı ele geçiren Milli Birlik Komitesi, antidemokratik yasaların değiştirilmesi için çalışmalara başladı ve iktidarda olduğu süre içinde birçoğunu değiştirdi.

Türk Sineması'nın bazı işletmecileri, yönetmenleri ve sanatçıları da 1939 yılından kalma "Sansür Nizamnamesi»nin değiştirilmesi için 11 Haziran 1960'da şu bildiriyi yayınladı:

"1. 19 Temmuz 1939 tarihli 'Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolüne Dair Nizamname', sinemanın dev adımlarla ilerleyen bir sanat ve endüstri kolu olmasına; üstelik düşünce hürriyeti ve sanatçının çalışmasıyla ilgili bir hukuk düzeninin 21 yılda geçirdiği değişikliklere rağmen bugüne kadar olduğu gibi kalmıştır.

Bu nizamname iki kanuna dayanılarak çıkarılmıştır. Bunlardan biri, yayınlandığı günden yakın zamanlara kadar 'antidemokratik'

damgasını her vakit haklı olarak yemiş; bu yüzden değişikliklere uğramış olan 14 Temmuz 1934 tarihli 'Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'dur. Öbürü de basın, radyo, tiyatro, sinema gibi çeşitli düşünce kollarını baskı altına sokmak için çıkarılan 26 Mayıs 1934 tarihli 'Matbuat Umum Müdürlüğü Teşkilatına ve Vazifelerine Dair Kanun'dur.

2. 1939'da meydana getirilen ve ilk biçimini bugün de sürdüren bu nizamname demokrat bir düzenle hiçbir yönden uyuşmayacak özelliktedir.

3. Bu nizamnamenin aksaklıkları başlıca üç kolda toplanabilir:

a) Sansür Nizamnamesi'nin yasaklanan hususları gösteren 10 ana maddesi her türlü tefsire elverişli, her tarafa teşmil edilebilir mahiyette olduğundan ortada belirli bir durum yoktur. Senaryolar ve filmler belli esaslara göre gözden geçirilmektedir. Bu bakımdan verilen kararlar hiçbir vakit birbirini tutmamaktadır.

b) Sansür Kurulu tamamıyla hükümet erkânından meydana gelmektedir. Bir tek meslek temsilcisi yoktur.

c) Bu elverişsiz durumlara karşılık sinemacının uğrayacağı maddi ve manevi zararlara karşı gerçekten işleyebilecek, hakkını aramasını sağlayabilecek bir dayanak yoktur.

4. Yirmi bir yıl önce meydana getirilen; değil bugünün şartlarına, hatta meydana getirildiği zamanın şartlarına bile uygun olmayan bu sansür nizamnamesi de bütün öbür 'antidemokratik' kanunlar gibi tasfiye edilmeyi beklemektedir.

5. Hazırlanacak yeni Sansür Nizamnamesi'nin çalışmalarına meslekten de (prodüktör, rejisör, sinema yazarı) davet edilmelidir.

Baha GELENBEVİ (Türk Sinema Sanatçıları Derneği Başkanı), Çetin KARAMANBEY (Prodüktör, rejisör), Burhan ARPAD (Yazar), Lütfi AKAD (Rejisör), Metin ERKSAN (Rejisör), Atıf Yılmaz BATIBEKİ (Rejisör), Naci DURU (Prodüktör), Hürrem ERMAN (Prodüktör), Nusret İKBAL (Prodüktör), Nejat DURU (Prodüktör), İlhan FİLMER (Prodüktör), Nuri ERGÜN (Rejisör), Osman Fahri SEDEN (Prodüktör-Rejisör), Memduh ÜN (Prodüktör-Rejisör), Halit REFİĞ (Senaryo yazarı), Attilâ İLHAN (Senaryo yazarı), Hulki SANER (Rejisör), Erdoğan TOKATLI (Tenkitçi), Tuncan OKAN (Tenkitçi), Baykan Sezer (Tenkitçi), Ali GEVGİLİLİ (Tenkitçi), Semih TUĞRUL (Tenkitçi), Tarık Dursun KAKINÇ (Senaryo yaza-

rı ve tenkitçi), Çetin ÖZKIRIM (Tenkitçi), Efkan EFEGAN (Film aktörü), Reha YURDAKUL (Aktör-Prodüktör), Ayhan IŞIK (Film aktörü), Eşref KOLÇAK (Film aktörü), Osman ALYANAK (Film aktörü), Nijat ÖZÖN (Sinema yazarı)."

Türkiye İşçi Partisi de (TİP), 27 Mayıs 1960 Anayasası'na aykırı gördüğü bazı yasa maddelerinin değişmesi için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Bu yasa maddelerinden bazıları değiştirilmiş bazıları olduğu gibi bırakılmıştır.

TİP, "Film sansürü, Anayasa'ya aykırı" diye Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuş, Anayasa Mahkemesi de, 8 Temmuz 1963 tarihli 204/128 sayılı kararı ile "Sansürün dayandığı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 6. maddesinin Anayasa'ya uygun oluşu" dolayısıyla Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermişti.

Dolandırıcılar Şahı, Kızıl Vazo ve *Tatlı Bela* Filmleri

Yılmaz Güney, 1960-1961 yıllarında bazı filmlerde küçük de olsa rol almıştı. Bu filmlerden üç tanesi şöyledir: *Dolandırıcılar Şahı, Kızıl Vazo* ve *Tatlı Bela.*

Kızıl Vazo isimli filmin oyuncu kadrosu şöyledir: Belgin Doruk, Göksel Arsoy, Yılmaz Güney, Şaziye Moral, Mümtaz Ener, Ahmet Tarık Tekçe, Hüseyin Baradan, Bilge Zobu ve Yusuf Çağatay. Vedat Türkali'nin (Abdülkadir Pirhasan) senaryosunu yazdığı filmi Güven Film Şirketi çekmişti. Yönetmen, Atıf Yılmaz'dı.

Tatlı Bela isimli filmin oyuncuları da şöyledir: Orhan Melih Günşiray, Neriman Köksal, Turgut Özatay, Yılmaz Güney, Ayfer Feray, Ahmet Tarık Tekçe, Suphi Kaner, Necdet Tosun, Salih Tozan, Sami Hazinses, Oya Tan, Sahiba İzer. Filmin yönetmeni Atıf Yılmaz'dı.

Yılmaz Güney'in küçük de olsa rol aldığı diğer filmin ismi *Dolandırıcılar Şahı* adlı filmdi. Filmde oynayanlar Orhan Melih Günşiray, Nurhan Nur, Nilüfer Sezer, Kadir Savun, Ahmet Tarık Tekçe, Suphi Kaner, Yavuz Yalınkılıç, Yusuf Çağatay, Nejat Saydam, Nubar Terziyan.

Yerli Film'in çektiği filmin yönetmeni Atıf Yılmaz'dı. *Dolandırıcılar Şahı* filminin sahnelerinin büyük çoğunluğu Lüleburgaz'da çekildi.

Atıf Yılmaz ile Orhan Melih Günşiray'ın kurduğu Yerli Film şirketinin ilk kordelası *Dolandırıcılar Şahı* adlı filmin İstanbul'da özel gösterimi, 31 Mart 1961 Cuma günü yapıldı.

Bir dönem Sine-Sen Genel Başkanlığı da yapan Mevlüt Ekinci, "Yılmaz Güney'in ilk rol aldığı filmlerden birinin Orhan Günşiray'ın başrolünü oynadığı bir film olduğunu, Yılmaz Güney'in bu filmde bir avukatı canlandırdığını, bu rolün çok küçük bir rol olduğunu ve Yılmaz Güney'in filmde 'Allah cezanı versin Osman Bey!' dediğini" söylemiştir.

Yılmaz Güney ile 1950-1951 yıllarında "Milli Emniyet'te vatani vazifesini ifa eden" Orhan Melih Günşiray, daha sonra, 1971 yılında, İbret ve *Vurguncular* filmlerinde de birlikte oynamışlardır.[43]

"En Meşhurlardan Biri Olmayı Cezaevindeyken Planlamıştım"

15 Haziran 1961'de İstanbul'da tutuklanan Yılmaz Güney, 8 Temmuz 1961'de Nevşehir Cezaevi'ne nakledildikten sonra sinema çalışmaları hakkında neler tasarladığını şöyle anlatmıştır:

"Cezaevine girdiğimde kendi kendime şunu dedim: Burada bir buçuk yıl yatacaksın. Altı ay da sürgünün var. Bir program yap kendine. Neler yapabilirsin. Geçmişi değerlendirdim... Çıkınca ne yapacaksın, sanatla, sinemayla ilgileneceksin. O zaman sinemadaki taktiğin, stratejin, hedeflerin ne olacak. Bunları tespit et... Sinemada ne yapmam gerektiği konusunda çeşitli alternatifler var. 1. Asistanlık yaparım, bıraktığım yerden başlarım. 2. Asistanlık bulamazsam birtakım küçük roller bulurum, geçimimi sağlar, direnirim. Ancak bunu yapabilmek için sinema ilişkilerini çok iyi bilmek gerekiyordu. Sinemada kim ne yapıyor, kim ne yapmış ne etmiş, kimin kimle ilişkisi var. Bütün bunları öğrenebildiğim kadar öğrenmeye çalıştım. Bunu da başardım.

"Amaçlarımı gerçekleştirebilmek için aktör olmayı, hem de en meşhurlarından biri olmayı cezaevindeyken planlamıştım. Cezaevinde tüm hesapları yapıp tüm taktikleri geliştirmiştim ve çıkar çıkmaz hepsini teker teker uyguladım."[44]

"Baştan Söylesem Bunu Filmde Oynayamam"

Nevşehir Cezaevi'nden 11 Aralık 1962'de tahliye olan Yılmaz Güney, Konya'da altı aylık sürgününü tamamlamaya gitti.

Konya'daki sürgünden sonra ne yaptığını Yılmaz Güney şöyle anlatıyor:

43 Sinema, 18 Ocak 1961, sayı: 10.

44 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 10, 27, 28.

"İlk cezam ve cezaevi günlerim, akıldan çıkmaz acılarıyla, değişim için verdiğim mücadelelerle hayatımın ilkokulu oldu. 1962'de, daha farklı ve kararlı bir insan olarak cezaevinden çıktım. Altı ay Konya'da sürgün kaldım ve 1963 Haziran'ında, büyük hayallerle, büyük tutkularla İstanbul'a döndüm. Sürgün bitmişti... Benim için yeni bir mücadele başlamıştı; içimde dinmek bilmeyen fırtınalar esiyordu, sanki dünyayı fethe çıkıyordum.

63'te sürgünden döndüm, altı yedi ay iş bulamadım. Yine aç kalmadım. Resim falan yapan gencecik insanlar vardı. Bana sahip çıktılar. Herhalde bir nedeni var. Nedir bilmiyorum. Ama dayanışmayı bütün hayatımda gördüm. Resim yapıyorlardı, ben içini boyuyordum. Fakat resim yapmayı beceremem. Birtakım küçük yardımlarda bulunuyordum. Daha önce tasarladığım reji asistanlığı yaparım dedim, küçük roller alırım dedim, olmadı. Kimse bana rol vermedi. O zaman ben şu kararı verdim: Dedim ki, ben başrol arıyorum. Ben star olacağım, adım buraya yazılacak. Bir taraftan aydınlara güveniyordum. Roman yazmışım, kimse bununla ilgilenmiyor. Ancak 63'ün sonunda küçük firmalarla; kapkaççı, hırsız, elini versen kolunu kapan firmalar var, onlarla çalışırsam belki bir şey yaparım diye düşünmeye başladım.

Niye şansım yoktu? Niye bana şans vermiyorlardı? Çünkü o günün koşullarında starların hepsi çok yakışıklı adamlardan oluşuyordu. Ayhan Işık, Göksel Arsoy, Orhan Günşiray, Ediz Hun. Adam sokakta yürüdüğü zaman herkes dönüp bakıyor. Ben sokakta yürüdüğüm zaman kimse bana bakmıyor. Niye bakmıyor? Çünkü ben herkese benziyorum. Bana diyorlar ki, 'Sen zayıfsın, çirkinsin, burnun büyük, kulağın da böyle; yani sen oynarsın belki filmlerde de, böyle başrol oynayacaksın, kitleleri arkandan getireceksin, bu olmaz.' dedim, 'Daha iyi ya işte. Ben çoğunluğu temsil ediyorum. Siz azınlığı temsil ediyorsunuz. Ben çoğunluğu temsil ettiğim için benim şansım daha fazla. Sokaktaki herhangi bir adam bana baktığında kendisini benim yerime koyacak. Böyle, böyle olacak,' dedim. Bunun üzerine kafa yordum. Ve kendim oynayacağım senaryolar yazmaya başladım. Çok basit, çok sıradan, günlük ilişkiler içerisinde, duygusal şeyler yazdım. Ve sürgün sonrası ilk filmim İkisi de *Cesurdu.* Bir kabadayı ama kabadayılık yapmak istemiyor. Memleketine gitmek istiyor. Anasını görecek; öldürüyorlar. Çok basit bir hikâye ama bunu yapmak için yapımcıya ihtiyacımız

vardı. Böyle bir yapımcı buldum, daha doğrusu bana geldiler. Ferit Ceylan diye bir adam. İlk defa rejisörlük yapacakmış. Genç bir aktör; ilk defa başrol oynayacakmış. Rejisör diyor ki bana; sen asistanlık yapacaksın fakat adın yazılmayacak, senaryoyu etme falan beraber olacak. Fakat benim adım yazılmayacak. Başrol oyuncusu olarak öbürü gözükecek, ben de küçük bir rol alacağım. Senaryoyu da öyle yazdım zaten. Benim rolüm çok küçük. Konuşmuyorum, böyle klasik kahramanlık falan da yapmıyorum, hiçbir şey yapmıyorum. Ve film çıktı. Fakat başka film çıktı ortaya. Ve biz birden hadım edilen adam haline geldik. Çok küçük paraya yapılmış film sükse yaptı. Bunun üzerine birtakım kapkaççı firmalar var, onlar çağırdılar beni. 'Sen ne film yaparsın?', 'Böyle böyle film yaparım.', 'Ne alırsın?' 'On bin lira alırım.', 'Altı bin lira,' dediler. Adam senet veriyor, müşteri senedi değil kendi senedini veriyor. Biliyorum, ödemeyecek. Ödemesine imkân yok. Baştan söylesem bunu, filmde oynayamam. Onun için ben ödedim: Tamam ama biraz da para ver ağabey. Altı bin liraya anlaşmışız, üç yüz lira peşin veriyor. Alıyorum üç yüz lirayı çünkü ihtiyacım var."[45]

"Kendimi Yeşilçam'a Kabul Ettirememiştim Henüz"

Yılmaz Güney, Konya'daki sürgün cezasını tamamladıktan sonra geldiği İstanbul Yeşilçam'da yaşadıklarını ise şöyle anlatmıştır:

"Yeşilçam'ın cellatları karşımdaydılar hep. 'Bu adamdan olsa olsa boyacı, kömürcü çırağı, kapıcı, odacı olur,' diyorlardı. Şimdi düşünüyorum da, onlara kızamıyorum bile. Nasıl kızayım, zavallı insanlar onlar. Hele bunlar içinde Osman Seden'i unutmam hiç. O günlerde benim için demiş ki, 'Benim büromda 60 lira haftalıkla çalışan adama ben değil başrol oynatmak, 60 bin lira vermek, 60 kuruşu bile çok görürüm!' İşte bu Osman Seden'in yıllar sonra Adana'ya nasıl geldiğini, karşımda nasıl durduğunu, ne şekilde konuştuğunu anlatmayacağım. Benim insanlara her zaman hürmetim vardır. Kimseyi kırmak istemem.

45 Yılmaz Güney, a.g.e, s. 15, 19, 28, 30.
Yılmaz Güney, Konya'daki sürgün bittikten sonra İstanbul'a geldiğinde Yeşilçam'da karşılaştığı sorunları, bir başka söyleşisinde şöyle anlatmıştır: "1961'de zorunlu olarak iki yıl sinemadan uzaklaştım. Uzaklaşmama rağmen içimde bir ateş vardı. Bu iki yıl sinemanın uzağında kendimi sessiz sedasız gelecek günlere hazırlıyordum. İşte İkisi de Cesurdu adlı filmim oyuncu ve senaryocu olarak iki yıl sonra sinemaya dönüşümün ilk filmi oldu. Ve bu filmimle oyuncu olarak dikkati çekmiştim. Ardından bir sürü film yaptım. Hepsi de küçük, isimsiz şirketlerin filmleriydiler. Çünkü büyük şirketlerin kalın enseli patronları bana iş vermeye cesaret edemiyorlardı. Öyle ki içlerinden beni burunlayanlar, 'Kömürcü çırağından oyuncu olur mu?' diyenler bile oldu. Oysa ben 'Sokaktaki Adam'dım. Ve bana iş vermeyen kalın enseli prodüktörler 'Sokaktaki Adam'ı tanımıyorlardı. 'Sokaktaki Adam'ın dramını bilmiyorlardı." (Pazar, 29 Ocak 1971, sayı: 749.)

Üçüncü filmim *Tütün Zamanı*'na başladığım zaman ümitsizlikler içindeydim. Kendimi Yeşilçam'a kabul ettirememiştim henüz. Arkamdan müstehzi gülüşler oluyordu, ama bunun böyle olmasında benim suçum yoktu. Hikâyeler, senaryolar tutarsızdı. *Tütün Zamanı*'nın iş yapmayacağını söylediğim zaman rejisör Süreyya Duru gülmüş, 'Yapar yapar, merak etme,' demişti. Ve film beklenen işi yapmadı, bütün suç da benim üzerime yıkıldı. Her şeyi benim mahvettiğim iddia edildi. Hatta bazıları kıs kıs güldüler. Süreyya Duru'ya, 'Biz size demedik mi, bu adamdan artist olmaz. Oynatmakta hata ettiniz,' dediler. Fakat aynı filmi, ben şöhret olduktan sonra ikinci defa piyasaya çıkardıkları zaman ilk vizyonun parasından iki misli fazlasını topladılar. Ve bana yaltaklanmaya başladılar.

Derken bir kazaya uğradım. Yazdığım bir hikâyeden dolayı hapse düştüm. Sonra da sürgün. Yeşilçam haram olmuştu bana sanki. Ama ben her şeye rağmen, 'Yaşasın hayat... Yaşasın insanlar,' deyip kötümserlikle karışık bir iyimserlik içinde mücadelemi sürdürmeye çalışıyordum. O günlerden aklımda kalanlar ve unutmadığım anılar şunlar: Bursa Sokağı'nda her gün yüzlerce defa selamlaştığım ıslak parke taşları, ahşap evimizin sıvaları dökük duvarları, borçlu olduğum küçük meyhaneler, paketi bozup taneyle sigara satan garsonlar, uyuyabilmek için gazete yakıp ısındığım uzun kış geceleri, Beyoğlu'nun ara sokaklarının kötü kadınları. Hey gidi günler hey! Hepinize selam. Hiçbirinizi unutmadım. Ölünceye kadar da unutmayacağım.

Sıkıntılar içinde Balık Pazarı'nın ara sokaklarında ucuz şaraplar içtiğim o ilk günlerde çok başrol teklifleri aldım. Fakat hiçbirini gözüm tutmadı o senaryoların. Çok iyi biliyordum ki, film iş yapmayacak ve okkanın altına yine ben gidecektim. Zaten kalbimde de yönetmenlik denen aslan yatıyordu. Bu yüzden o günlerde bana çok parlak gelen 500 ila 600 liralık teklifleri reddedip(!) Atıf Yılmaz'a asistanlık yapmak için ta Maraş'ın Çığşar Dağları'na gittim. *Karacaoğlan'ın Kara Sevdası*'nı çekiyorduk. Bir ay sonra İstanbul'a döndüğümüz zaten son bir ümitle, bugün kendisini 'en büyük rejisör,' olarak ilan eden bir yönetmenden iş istedim. Yüzüme karşı, 'Olmaz,' demedi ama bal gibi atlattı beni. Arkamdan da alaylı bir iki cümle duydum sonra. İkisi de *Cesurdu, Koçero* falan derken bugünkü Yılmaz Güney'im artık."[46]

46 Ses, 30 Ocak 1971, sayı: 5.

Suphi Kaner'in İntiharı

Yılmaz Güney, Konya sürgünü sonrası İstanbul'a geldiği dönemde, Yeşilçam hakkında anlattığı bazı sorunları yaşayan başka aktörler de vardı.

Prodüktörler Cemiyeti, çeşitli nedenlerle aktör Suphi Kaner hakkında "geçici" olarak filmlerde oynatmama kararı almış, bunun sonucunda hiçbir şirket ona iş vermemeye başlamıştı.

Oysa Suphi Kaner, kendisiyle yapılan bir söyleşide şunları söylüyordu:

"Tam on yaşındaydım. Sinemalarda fındık fıstık satarak hayatımı kazanmaya başladım. Daha sonra programcılık yaptım, boş film kutuları taşıdım, platolarda işçi olarak çalıştım. Nihayet iki buçuk lirayla figüran olarak film çevirmeye başladım. On sekiz yıldır bu işlerin peşindeyim. Yüz on filmde rol aldım. Sinemanın içinden yetiştim ben. Beni ancak ölüm sinemadan ayıracaktır."

Söylediği gibi "sinemadan ancak ölüm" ayırmıştır Suphi Kaner'i. Kendisine rol verilmemesi üzerine girdiği bunalım üzerine, gittiği bir arkadaşının evinde, herkes yattıktan sonra uyku hapları içen Supni Kaner, 25 Ağustos 1963 Pazar günü intihar etmiştir.

Suphi Kaner'in filmlerde oyunculuk yapmasına engel olduğu iddia edilen Pesen Film'in sahibi Nevzat Pesen, yaptığı açıklamada, "intihar olayına çok üzüldüğünü" belirtmişti. Nevzat Pesen de 10 Şubat 1973 Cumartesi günü intihar etti.

Eşref Kolçak ile Fikret Hakan Rolü Kabul Etmeyince Güney Başrolde

Yılmaz Güney'in İstanbul'a geldikten sonra rol aldığı ilk film, İkisi de Cesurdu'du.

Bu filmde, "Yerli Lolita" olarak adlandırılan 13 yaşındaki Hilal Esen de oynamıştı. Mandolin çalan bu küçük kız, Ali Duran'a (Yılmaz Güney'e) âşık olmuştu.

Bazı sahneleri, Adana'daki pavyonların birinde çekilen bu filmde Samim Meriç, "beş kuruş almamış" olan Yılmaz Güney'e buna karşılık şirketin Adana bölgesi işletmeciliğini vermiştir.[47]

İşletmeci Samim Meriç adına yönetmen Ferit Ceylan'ın çektiği, İkisi de Cesurdu filmi, 29 Şubat 1964 Cumartesi günü özel bir se-

47 Agâh Özgüç, Arkadaşım Yılmaz Güney, Broy Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Mayıs 1988, s. 16.

ansta basın mensuplarına ve davetlilere izletildi.

Yılmaz Güney, Samim Meriç, Semra Sar, Hilal Esen, Ersun Kazançel ve Yaşar Tunalı'nın rol aldığı filmin bu özel gösteriminde bazı aksilikler yaşandı.

Salonun ışıkları söndürüldü, her yer karartıldı ve film başlatıldı. Ama beyazperdede hiçbir şey gözükmüyor, sadece konuşmalar duyuluyordu. Teknik bir arıza olmuştu. Bu bir süre böyle devam edince filmi izleyenlerden yazar Yaşar Kemal şöyle bağırmıştı:

"Dikkat edin beyler, en iyi Türk filmini seyrediyoruz! Bir daha bu fırsat ele geçmez."

Film hakkında yapılan bir değerlendirme şöyledir:

"İşte seyredenlerin dudaklarından düşmeyen yepyeni bir film ismi... Geçenlerde yapılan hususi gösterisinden sonra herkes bu kordelada ilk reji denemesini yapan Ferit Ceylan'ı candan tebrik ettiler... Mevcut rejisörler arasında, ilk kordelası olmasına rağmen mühim bir yer tutacağına, İkisi de Cesurdu filmini seyredenlere inandıran genç rejisör Ferit Ceylan'ın bu kordelasında Samim Meriç, Semra Sar ve Yılmaz Güney oynuyorlar."[48]

İkisi de *Cesurdu* filminden sonra gazeteci Odhan Baykara ile Atilla Karsan'ın hazırladığı haber söyleşi şöyledir:

"Türk Sineması olumlu bir yolda mıdır? Zaman sinemamıza bir şey kazandırıyor mu? Bu sorular Türk Sineması'nda çeşitli çevrelerde cevaplandırılmaktadır. Bir yön, aşırı olarak, Türk Sineması'nın batacağını ve ancak yeni bir neslin olumlu çalışma yapabileceğini ileri sürmektedir. Bazı film yıldızlarını da içine alan sorumsuz çevre ise bugünkü düzenden memnun görünmekte ve imkânsızlıkların içinde kıvranıldığını bildirerek, 'Bu şartlarda bu kadar film yapılır,' demektedir.

Genç aktörlerden Yılmaz Güney'le konuşurken Türk Sineması üzerinde durmuştuk. Yazdığı bir hikâye yüzünden hapse girerek sinemadan bir süre ayrılan Güney, İkisi de Cesurdu filmiyle tekrar perdeye dönmüştü. Yeni filmleri için hazırlanan Yılmaz Güney, Türk Sineması'nın en büyük eksikliğinin beyin olduğuna inanmaktadır. Türkiye'de iyi rejisör, iyi oyuncular vardır. Ancak değerlendirecek bir beyin eksiktir. Paranın önemli olmadığını ileri süren genç aktör şunları söylemiştir: İyi film yazmak için çok para gerek-

48 Artist, 17 Mart 1964, sayı: 12.

miyor. İyi niyetli çalışma şart. Türkiye'de çok para harcamadan da güzel kordelalar yapılabilir.

Yılmaz Güney, *Bu Vatanın Çocukları* adı filmde, Eşref Kolçak ile Fikret Hakan rol kabul etmeyince doğrudan doğruya başrol oynamıştır. Genç aktörle sinemayı bir kenara iterek, kendi hayatından konuşuyoruz. 'Kadın,' diyor, 'ya düzen veren ya da altüst eden bir şeydir. Kullanmasını bilmek lazım. Genel olarak Türkler kadını kullanmasını bilmiyor. Kadın konusunda zayıf kalıyoruz.'

Hayat hikâyesini dinliyorum. Adanalıymış. Küçüklüğünde çobanlık, pamuk toplayıcılığı, bağ bekçiliği, arabacılık yapmış, bunlara rağmen yılmamış ve liseyi bitirerek İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne girmiş, şimdi ümidi beyazperdede.

Tekrar sinemaya dönüyoruz. Bir şeyler yapmak isteyen ancak elleri, kolları bağlı bir insanın sıkıntısı görülüyor Yılmaz Güney'de: 'Yıllardan beri halka dram verildi. Halk bıktı. Şimdi de devamlı olarak komedi filmleri veriliyor. Bakalım halk bıkınca nasıl bir yol takip edilecek,' diyor.

Güney, Türkiye'de filmcilerin kendilerini yetiştirmek için bir güç harcamadıklarına üzülüyor."[49]

Yılmaz Güney, bunları söylediği dönemde, kendisi de eleştirdiği filmleri bir süre yapmak zorunda kalmıştır.

"İki Ay Oldu Film Halen Bitmedi Diye Artist ve Çalışanlar İş Bıraktılar"

Başta Cüneyt Arkın olmak üzere bazı sanatçılar, yurt dışında bazı sinema toplantılarında kaç film çevirdiniz sorularına 200 film çevirdiklerini söylediklerinde yabancı sinemacıların çok şaşırdıklarını açıklamışlardır.

Çünkü sinema sanayisinin doğduğu, büyük yatırımların yapıldığı bu ülkelerde bir sanatçı yılda en çok iki veya üç filmde rol almaktadır.

100, 150, 200 filmde başrol oynadığınızı söylediğinizde ya abarttığınız düşünülecek ya da dalga geçtiğiniz sanılacaktır. Abartı ve şaka değil söylenenler. Buna bir örnek vermek istiyorum. Başrolünü Tanju Gürsu'nun oynadığı, senaryosunu Orhan Kemal'in bir romanından alan *Gurbet Kuşları* filminin kırk kadar artist, figüran ve teknisyeni, filmin çekimlerinin iki aydır sürmesi ve henüz bitmemesi nedeniyle,

49 Akşam, 1 Nisan 1964. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

8 Ocak 1964 günü, iş bırakma eylemi yaptı. *Gurbet Kuşları* filminin beyazperdede görünen ve görünmeyen personel kadrosu, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Bölümü dershanesinde, dahili sahnelerin çekimi esnasında, toplu halde rejisör Halit Refiğ'e başvurarak filme devam etmeyeceklerini bildirdi.

Aralarında Tanju Gürsu, Filiz Akın, Sevda Ferdağ, Hüseyin Baradan, Özden Çelik, Danyal Topatan, Pervin Par'ın da bulunduğu artist kadrosu, "şimdiye kadar oynadıkları filmlerin 20 ila 30 gün arasında tamamlandığını, bu filmin ise 60 günde henüz yarısına geldiğini" söylemiş, aynı müddet zarfında üç film çevrileceğini iddia ederek, maddi zarara girdiklerini ileri sürmüşlerdi.

Filmin rejisörü Halit Refiğ de, "Avrupai bir film çekiyorum. Titiz çalıştığım için bu kadar sürdü. Çekim bir buçuk ay kadar daha devam edecektir," demişti.[50]

"Neden Bir Türk Oyuncusu Dünya Çapında Bir İsme Sahip Olmasın?"

İkisi de *Cesurdu*, Yılmaz Güney'in daha da tanınması için önemli bir etken olmuş, Yılmaz Güney'den söz etmeyen dergiler bile ondan söz eder olmuşlardı.

Bir dönemin en etkili magazin yayını olan *Ses* dergisinde Yılmaz Güney ile ilgili ilk haber, "Yılmaz Güney" başlığıyla yayınlandı. Haber şöyle:

"Otuz üç yaşında bir genç, Yılmaz Güney... Uzun boylu, esmer, saçlarına da hafiften kır düşmüş... Üç yıllık bir ayrılıktan sonra, baba evine koşarcasına Türk Sineması'na döndü. Buna sevinenler olduğu gibi kızanlar da oldu... Ama her şeye rağmen yerini sağlamlaştıran ilk kurşunu attı: İkisi de Cesurdu... Bu filmde çizdiği 'Kabadayı Ali Duran', seyircinin aklından kolay kolay çıkmayacak yapıda bir oyundu... Ne var ki Yılmaz Güney şanssızdı. İkisi de *Cesurdu*, Beyoğlu sinemalarında hafta bulamadı. Kıyı bucak sinemalarında harcanıp gitti.

Yılmaz Güney'in Türk Sineması'na girişi yanık bir türküye benzer... O zaman da tek bir filmle adını duyurmuştu. *Alageyik*... İktisat fakültesinde öğrenciyken tesadüf kendisini rejisör Atıf Yılmaz'la tanıştırmış...

'Atıf Yılmaz benim ustam, inandığım insan. Sinemada bana bü-

50 Ses, 20 Haziran 1964, sayı: 26. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

yük imkânlar tanıdı. Bir gün Türk Sineması'na büyük faydalarım olursa, bunu Atıf Yılmaz'a borçlu olacağım.'

Yılmaz Güney eskisinden daha güçlü, eskisinden daha inançlı. Sinemayı gerçekten seviyor. Ertesi günkü çalışmaya katılmadan önce rolünü ezberleyip aynanın karşısında kendi kendine prova yapıyor. Üşenmeden okuyor...

'Okumayan sinema oyuncusu, yalnız kabiliyetine güveniyorsa, bir gün yıkılmaya mahkûmdur. Bizde sinema oyuncusu için okul olmadığına göre, kendi kendimizi yetiştirmek zorundayız. Neden bir Türk oyuncusu dünya çapında bir isme sahip olmasın?' derken üzüldüğü yüz ifadesinden açıkça belli Yılmaz Güney'in...

Bugünlerde genç rejisör Remzi Contürk'ün yönettiği *Allah'ın Bahçeleri* ile Nuri Akıncı'nın *Kamalı Efe*'sini tamamlamaya çalışıyor. Evet, Yılmaz Güney gene dillerde. Türk Sineması'nın en iyi oyuncularından biri olan Yılmaz'ı yavaş yavaş anlamaya başladılar."

Kocaoğlan Oyunu Sinemaya Aktarılıyor

Ziya Gökalp'in yeğeni, tiyatro oyuncusu ve yazar Orhan Asena'nın yazdığı ve oynadığı *Kocaoğlan* adlı bir tiyatro eseri vardır. 1961 yılında Küçük Tiyatro'da sahnelenen oyunun film uyarlamasında, çekimlere 1 Temmuz 1964'de Yalova Çınarcık'ta başlanmıştır.

Orhan Asena'nın bu oyununu tiyatroda sahneye koyan Ziya Demirel filmi de çekmiştir. Kocaoğlan'ı da, bu rolü tiyatroda canlandırmış olan Şeref Gürsoy oynamıştır.

Devlet Tiyatrosu sanatçılarından Erol Aksoy ile Mürüvvet Seyfioğlu'nun da rol aldığı filmin çekimini Fer Film, Fahriye Tamkan yapmıştı. Erol Aksoy aynı zamanda reji yardımcılığını üstlenmişti.

Kocaoğlan filminin diğer oyuncuları şöyledir: Yılmaz Güney, Evrim Fer, Senih Orkan, Ali Şen, Hayri Caner, Kenan Pars, Vahi Öz.

Yılmaz Güney'in Maaşlı Senaristi

Yılmaz Güney'in rol aldığı filmlerde, filmlerin bazı senaryolarını kendisi, bazı senaryoları başkası yazmıştır.

Yılmaz Güney'in rol aldığı bazı filmlerin senaryosunu yazanlardan birisi de gazeteci ve yazar Aydın Engin'dir.

Bir Çirkin Adam, *Aç Kurtlar*, *Belanın Yedi Türlüsü*, *Kovboy Ali*,

Çirkin Kral Affetmez, *At Hırsızı Banuş*, Çifte Yürekli, *Yedi Belalılar*, *Canlı Hedef*, Çirkin ve Cesur, *Aslan Arkadaşım/Kuduz Recep*, *Piyade Osman*, *Pire Nuri*, *Benim Adım Kerim*, *Bana Kurşun İşlemez*, *Eşkıya Celladı*, *Kasımpaşalı*, *Kasımpaşalı Recep*, *Krallar Kralı*, *Ve Silahlara Veda*, *Yedi Dağın Aslanı*, *Arslanların Dönüşü*, *Tilki Selim*, *At Avrat Silah* ile *Eşrefpaşalı* adlı filmlerin senaryolarını yazdığını söyleyen gazeteci ve yazar Aydın Engin, bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi dördüncü sınıf öğrencisi iken o dönem toplumcu bir amaçla öğrenciliğe ara vererek 1962-1964 yıllarında yedek subay öğretmen olarak Erzincan'a gitmiştim.

Askerden geldikten sonra, Gülriz Sururi-Engin Cezzar Topluluğu'nun sahnelediği, Yaşar Kemal Göğçeli'nin yazdığı *Teneke* adlı oyun ile Haldun Taner'in yazdığı *Zilli Zarife* adlı oyunda rol almıştım. Bu oyunlarda Tuncel Kurtiz de rol almıştı. Yani birlikte oynamıştık bu oyunlarda. Tiyatroda bir taraftan dramaturgluk, bir taraftan oyunculuk yapıyordum. *Teneke* adlı oyun, 22 Kasım 1965 günü sahnelenmeye başlamıştı.

Gümüşsuyu'nda aynı evi paylaşacak kadar yakın arkadaşım olan ve hem tiyatroculuk hem de sinemacılık iş kolunda çalışan Tuncel Kurtiz, bir gün, beni *Teneke* ile *Zilli Zarife* adlı oyunlarını seyreden Yılmaz Güney'le tanıştırmak istediğini, Yılmaz Güney'in senaryo konusunda birisine ihtiyacı olduğunu söyledi.

Yılmaz Güney'in o sıra Talimhane'de Nebahat Çehre'yle kaldığı bir çatı katı vardı ve Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney o sıra evlenmemişlerdi. Talimhane'deki çatı katındaki eve Tuncel Kurtiz'le birlikte gittik. 1960 veya 1961'deki tatsız tartışmayı yok sayarak sanki ilk kez tanışıyormuş gibi Yılmaz'la bir araya geldik. Sonra bu tanışma meselesi aramızda alay konusu oldu.

Yılmaz Güney, bana bir iş konuşması çerçevesinde, 'Yeşilçam'da çok güçlü olmak istediğini, bunun için çok filmde rol alacağını, çekilecek filmlerin belki kötü olabileceğini, ama kafasındaki sinemayı yapmak için şimdilik buna mecbur olduğunu' söyledi. Hatta 'Senin kafandaki bütün yaratıcılığı emecem, sömürecem. Bu kötü filmler döneminde de benimle beraber yürümen lazım,' dedi.

Doğrusu bunlar beni en azından o dönem için heyecanlandırmadı. Sinemacılık sektörüne girmek niyetinde de değildim. Yılmaz, niyetli olmadığımı görünce, 'Aramızdaki ilişki profesyonel bir

ilişki olacak. Her ay benden 1.500 lira maaş alacaksın. Yani benim maaşlı senaristim olacaksın. Bugün başlıyorsun. Maaşın da bugün başlıyor,' dedi. Anladım ki, Yılmaz, Hasan Kazankaya'yla birkaç film için anlaşmış, hatta avans bile almıştı.

Çekilecek filmlerin hiçbir şeyi belli değildi. Sadece Yılmaz Güney filmi olacaktı. Seyircinin beklediği Ayhan Işık, Belgin Doruk, Eşref Kolçak, Türkan Şoray filmleri gibi.

Bir karşılaştırma yapmak için söylüyorum. Gülriz Sururi-Engin Cezzar Tiyatrosu'nda dramaturgluk yapıyor, bazı rollerde oynuyor ve iyi para alanlar arasında sayılanlardan birisi olarak ayda 750 lira elime geçiyordu. Yılmaz'ın her ay için teklif ettiği 1.500 lira para iyi paraydı.

Bir ara Onat Kutlar, geldi. Beni görünce Yılmaz'a, 'Çok sevindim Aydın'la beraber olmana,' dedi.

Sabaha kadar süren bir konuşma olmuştu. Yapılan konuşmaları izledikten sonra, Onat, Yılmaz'a döndü, 'Bundan sonra kötü filmlerin daha az kötü olmasını sağlarsınız,' dedi. Sonra bana döndü, 'İyi şeyler yapmak için ben Yılmaz'ın söylediklerine katılıyorum. Ne olur biraz katlan,' dedi.

Yılmaz Güney'in senaristliği, İngilizcede 'ghostwriter' hayalet yazar dedikleri, yani kendisi görünmeyen şekilde senarist olarak çalışılacağını anladım. Senaryolarda benim ismim geçmemesi şartıyla kabul ettim.

Yazılacak senaryoların özellikleri hakkında da konuştuk. Örneğin, senaryolarda hikâye şu ölçüler üzerinde kurulacaktı:

Basit olacaktı. Uzun konuşmalar olmayacaktı. Yılmaz'ın filmde oynadığı kahraman, filmin başında sokaktaki vatandaş kadar o kadar ezilsin, horlansın, duyguları o kadar bastırılsın ki, filmin finalinde kahraman intikamını aldığı zaman, filmin kahramanıyla kendisini özdeşleştiren seyirciler, 'oh be' desinler, sevinsinlerdi. Drama sanatında bu vardır. Senaryoda filmin sonuna kadar kahramanın ezilmişliğini filmin finaline kadar biriktirip beslerdik. Zorbalığın, şiddetin egemen olduğu senaryolarda basit bir mantık kullanılır. Toplumdaki ezilmişlikten, yoksulluktan kaynaklanan her türlü bastırılmış duyguları, öfkeleri, hınçları görünüşüyle toplumun üst kesiminden birisi değil onlardan birisi, sokaktan birisi olarak gösterilmeye özen gösterilirdi.

Yılmaz Güney, başı sonu belli olan bütünsel bir hikâye tasarlamak isterse bunu yapabilecek yetenekte idi. Fakat o günkü yoğun çalışma içinde buna gerek görmüyordu. Sadece, bazı görüntüler ile bazı senaryolara katkılarda bulunmuştur.

Bu görüntülerden bazı örnekler vermek istiyorum.

At Avrat Silah filminin senaryosu üzerinde konuşurken Yılmaz, 'Hamama atla gireyim,' dedi. Hepsi bu kadar. Öyle bir sahne Zeyrek'te bir hamamda çekildi.

At Hırsızı Banuş filminin senaryosu yazılırken Yılmaz, kendine özgü bir görüntü eklememi istedi. 'Beyaz bir atla Beyoğlu'nda İstiklal Caddesi'nden geçeyim,' dedi. Senaryoya öyle bir sahne yazdım ve öyle bir sahne çekildi.

Yılmaz Güney'in filmlerinde çok ciddi kavga sahneleri olurdu. Bu nedenle Yılmaz Güney'in bu filmlerinde iyi kavga sahneleri veren 'Oski Hüseyin' olarak adlandırılan Hüseyin Zan, İhsan Gedik, Faruk Panter, Danyal Topatan, Hayati Hamzaoğlu gibi bir ekibi vardı.

O sıralar Türkiye'de döviz kıtlığı vardı. Ham film karaborsadan bulunabildiği ve küçük firmalarla film çekildiği için bir film çekmek amacıyla 5 bin metre negatif kullanılınca 2.000, 2.200 metrelik bir film ortaya çıkıyordu. Daha fazla negatif kullanılınca şirket, 'Battık, iflas ettik,' diyordu.

O sırada, tiyatro kökenli yönetmen Orson Welles'in *Yurttaş Kane* filmiyle ilgili bazı yazılar yayınlandı, kitap yayınlandı. *Yurttaş Kane* filmi hakkında yayınlanan yazılarda, 600 bin metre negatif film harcandığı ve sonuçta 2.800 metrelik bir film çıktığı söyleniyordu. Bunu okuyunca şaşırdık. 6 bin olmazsa bile 60 bindir, 600 bin metre olamaz, diye düşündük. Bu konuyu sinema yazarı Nijat Özön'e, 'Efendim, bu böyle mi?' diye telefon açarak, sorduk. 'Dur. Ben de şüpheye düştüm. Araştırayım,' dedikten sonra, 'Evet. 600.114 bin metre imiş. Doğru,' diye yanıt verdi. Yılmaz da, 'İşte sinema böyle olur. Film çekmek aslında çiçek toplamak gibidir. Ne kadar çiçek toplarsan o kadar güzel bir buket yaparsın,' demişti. Negatif film kullanma olayıyla ilginç bir şey yaşadık. *Yedi Dağın Aslanı* diye bir film çekilecek. Filmde kullanılan negatifler harcama sınırını epeyi aşmış ve 7.200 metre olmuştu. Yılmaz Atadeniz ile Yılmaz Güney bir gün geldiler. 'Yahu biz endazeyi kaçırdık. 7.200

metre film çekmişiz,' dediler. 'Eeee,' dedim. 'Battık,' dediler. 'Ne yapacağız?' diye sordum. 'Bundan iki film yapabiliriz,' dediler. 'Sen senaryoyu uzat. *Tarzan* ve *Tarzan'ın Dönüşü* filmleri gibi iki devam filmi olsun,' dediler. Senaryo elverişliydi. Uzattım ve iki senaryo parası aldım.

Senaryolarda bazen seyirciyi çok fazla ilgilendirmeyecek katkılar da yapardım. Şiir katardım, güzel sözler eklerdim. Bu katkılar filmin bütünlüğünü değiştirmez ama beni mutlu ederdi. Tiyatrocu alışkanlığımla ayrıca, bazı sahnelerin sözleri çok uzun olurdu. Bu nedenle Yılmaz'la aramızda sürekli tartışırdık. Yılmaz, uzun sözleri istemez, 'Boş ver onları. Şöyle bir baksın, şöyle bir yürüsün, şöyle bir dönsün,' derdi ve senaryodaki uzun konuşma yerlerinin bazılarının üzerini çizerdi. Aksiyon filmleri olduğu ve bir anlamda patronum olduğu için kabul ederdim.

Senaryoyu yazar verirdim, filmin çekimi boyunca sette olmazdım. İş için değil gezmek, eğlenmek için bazen sete giderdim. Bir keresinde filmin çekimi için Erzurum'a gidildi. Üç dört gün kaldık Erzurum'da. Kış idi. Yılmaz'la bir sinemaya gittik.

O dönem, Kartal Tibet'in başrolünü oynadığı *Karaoğlan* filmleri modası geldi. Bu filmler iyi iş yapıyordu. Yılmaz da, 'Böyle bir film yapalım,' dedi. *Karaoğlan* filminin konusuna uygun bir iki film senaryosu yazdım.[51]

Yedi Dağın Aslanı veya *Aslanların Dönüşü* oynuyordu. Filmin bir sahnesinde, 'Sevmek suç olur mu? Bu dünya öküzün boynuzu üzerinde değil, âşıkların yüzü suyu hürmetine ayakta duruyor,' diye bir konuşma geçiyor. Bunu daha önce senaryo üzerine Yılmaz'la konuşurken çıkartalım, çıkartmayalım diye tartışmıştık ve benim üstün gelmemle çıkartılmamıştı.

Erzurum'da bu filmi seyrederken filmin bu tartışılan sahnesi seyirci tarafından alkışlanınca, 'Bak gördün mü? Tartışmayı ben kazandım,' demiştim. Yılmaz da, 'Tesadüf,' diye karşılık vermişti.

Asya Tipi Üretim Tarzı (ATÜT) tartışmalarının olduğu bir dönemde, yönetmenliğini Duygu Sağıroğlu'nun yaptığı *Aslan Arka-*

51 Kartal Tibet'in başrolünü oynadığı "Karaoğlan" tipinin yaratıcısı ve filmin senaristi Suat Yalaz, "Yılmaz Güney'in Karaoğlan rolünü çok istediğini belirtti. Yalaz şunları söyledi: 'Yılmaz Güney, 'Ben karakaşlı kara gözlüyüm. Benden iyi Karaoğlan mı bulacaksın? Ben bu rolü istiyorum,' dedi. Ancak o zaten çok ünlüydü ve olsa olsa Altay'dan Gelen Yiğit Karaoğlan değil, Altay'dan gelen Yılmaz Güney olurdu. O da Kartal Tibet'i gördüğünde en doğru kararı vermişsin dedi bana." (Hürriyet, 20 Ağustos 2002.)

daşım/Kuduz Recep filminin senaryosunu yazarken şöyle bir sahnenin olmasını istemişti Yılmaz:

Yunan kuvvetleri, kasabanın caddesine doğru top arabaları, makineli tüfekler, mitralyözlerle gümbür gümbür girmeye başlayacaklar, onların orada bir iki saat oyalanması çok önemli olacak ve Yılmaz Güney, ibrikten avucuna su döküp abdest aldıktan sonra 'Bismillahirrahmanirrahim' diyerek silahını eline alıp Yunan işgal kuvvetlerine karşı tek başına mücadele verecekti.

Yılmaz'ın anlattığı ve senaryoda geçmesini istediği sahne buydu.

Diğerlerini ben kurgulayacaktım. Senaryoyu yazdım. Filmin bazı ilk sahneleri Polonezköy'de çekildi. Yılmaz gece çağırdı. Yalnızdı. Rolünü kastederek, 'Bu böyle olmaz. Filmde benim rolüm çok durağan geçiyor. Ben diğer rolü alayım,' dedi.

Senaryonun bazı sahnelerini değiştirerek yeniden yazdım. Yılmaz Güney'in rolünü Metin Serezli, Tuncel Kurtiz'in rolünü de Yılmaz Güney oynadı. Düz rollerden pek hoşlanmıyordu.

Gene bu dağınık anılar içinde *At Hırsızı Banuş* filmiyle ilgili bir anımı aktarmak istiyorum, Yılmaz'ın sinema anlayışını yansıtmak açısından.

Filmin çekimi bitmiş. Yılmaz, bir gün, 'Gel şunun iş kopyasını seyredelim,' dedi. İş kopyası demek, filmin ham hali demektir. Yani, kaba montajının yapıldığı, hepsinin seyredildiği ve çekilmiş negatiflerin ayıklandığı zamandır. Gittik seyrettik. Dostça gidiyor her şey. Harala gürele, kahkahayla. Koyalım koymayalım. Şurayı değiştirelim. Filmin sonuna gelindiğinde bir baktım, bir metre çapında borular var. Bunların içinden geçiyorlar, ateş ediyorlar falan. En sonunda da Yılmaz Güney ile Semiramis Pekkan ölüyor. Yazdığım senaryoda hiç böyle şeyler yoktu.

Filmin çekimi için gidilen yerde bu boruları görünce senaryoyu ona göre değiştirmişler. Benim yazdığım senaryoya göre, filmin finalinde kız ile erkek, batan güneşe doğru yürüyecek, film mutlu sonla bitecekti. Çekilen sahnelerde ise kız ile oğlan filmin sonunda ölüyorlar.

Yılmaz'a 'Niye böyle yaptınız?' diye sorduğumda, 'Tam gün batarken görüntü içime öyle bir keder soktu ki, kızı da oğlanı da öldürdük,' dedi.

Erzincan'da askerlik yaparken *Aykırı* diye bir oyun yazmıştım.

Yazdığım bu oyun, Gülriz Sururi-Engin Cezzar Topluluğu tarafından 1967 yılının Ekim ayında sahneye koyuldu. Mesleğe yeni başlayan birisinin yazdığı bir oyunun profesyonel bir sahnede Engin Cezzar, Gülriz Sururi, Tuncel Kurtiz, Semra Karaca, Ali Poyrazoğlu, Müjdat Gezen tarafından oynanması çok önemli bir itici güçtür. *Aykırı* adlı oyunum çok yankı yaptı. Ayrıca, Tuncel Kurtiz, ben, Tuncer Necmioğlu ve Umur Bugay, 1967'de 'Halk Oyuncuları (HO)' adı altında kendi tiyatromuzu kurmuş, ağırlığı kendi tiyatromuza ve çalışmalarımıza vermiştik. Bu sırada Yılmaz'ın askerlik sorunu çıktı ve askere gitti. Özet olarak, 1965 yılından 1968 yılına kadar Yılmaz Güney'le birlikte oldum ve senaryo yazıcılığı yaptım Yılmaz'a. Yazdığım bu senaryolardan bir kısmı ben bu alandan ayrıldıktan sonra sinemalaştırıldı.

Yeşilçam'ın acımasız çarkının içinde sanatsal kaygı taşımadan, kalite gözetmeden yapılan ve kendisinin bile benimsemediği filmleri daha sonra kendi istediği sinemayı yapabilmek için yaptığını söylüyordu. *Umut* filmine giden yol böyle kare kare örülmüştür. Bir sohbetimizde şunu söylemişti:

'Bak adını kullanmıyorsun. Senin adın kirlenmiyor. Ben kirleniyorum. Hiç kimseye muhtaç olmadan istediğim filmleri çekecek hale gelmenin başka yolu yok. Ama bir gün öyle güçleneceğim ki, hiç kimseye muhtaç olmadan bunu yapacağım ve istediğim filmleri çekeceğim,' demişti."[52]

Yılmaz Güney'in filmdeki diyaloglarını yazan başka kişiler de olmuştur. Güney, aklına gelen bazı şeyleri yazması için yanında bazı yazıcılar çalıştırmıştır. Yönetmen Ali Özgentürk, üniversite öğrenciliği döneminde bu işi yapanlardan birisidir.

"Oyunu Kurallarına Göre Oynadı"

1950'li ve 1960'lı yıllarda içte ve dışta sanayileşmenin Türkiye'ye getirdiği değişikliklerle toplumda altüst oluşlar yaşanıyordu. Alışkanlıklar değişiyor, yeni yaşam tarzları sunuluyordu. Değişen toplumsal üretim biçimine uygun yasalar çıkartılıyor, bireylerin yaşam biçimlerini buna göre düzenliyordu.

Sanayileşmenin getirdiği etkilerle köyden şehre göç hızlanmış, hak arama mücadelesi toplumun her alanında yaygınlaşmaya baş-

52 Gazeteci Aydın Engin, Yılmaz Güney'le olan arkadaşlığı ve yazdığı senaryolar hakkında 31 Ocak 2000 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan yazısı şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

lamıştı. Yeni iş alanları yaratıldığı gibi işsiz kalanlar da ortaya çıkmıştı. Değişim her alanda farklı biçimde yaşanmaktaydı. Değişim kolay değildir. Değişime karşı direnenler olduğu gibi değişim isteyenler de vardı. Fakat eski düzeni değiştirmenin hiç de kolay olmadığı toplumsal tarihte görülmüştü.

Bir dönem Sine-Sen başkanlığını yapan Mevlüt Ekinci, Yeşilçam Sineması hakkında şunları belirtmiştir:

"Her sektörde olduğu gibi sinemanın da ilk aşamada bir endüstri kolu olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, bazı çevrelerce Yeşilçam sineması olarak adlandırılan sektörde yer alan işletmecinin, yönetmenin, oyuncunun, çalışanların hepsinin ayrı ayrı kuralları vardır. Bu kadar çok kuralın olduğu bir yerde kendini kanıtlamak, istediğini yapmak kolay değildir. 1960'lı yıllarda Türkiye'deki sinema endüstrisinin bazı katı kuralları vardı. Sinema endüstrisinin bu katı kurallarının dışında, bu endüstrinin etkilediği alanları da göz ardı etmemek gerekir. Her aktörün ve aktristin kendine özgü seyircisi vardı. Bu seyircilerin toplumsal işbölümü içindeki çalışma anlayışları ve beklentileri farklıdır. Bu seyircilerin kültürel düzeylerini gerçekçi olarak değerlendirmeden bir sonuca varılamaz. Yılmaz Güney, bu kadar çok etkilenmenin ve kuralların içinde oyunu kurallarına göre oynayarak istediğini yapmaya çalıştı. Yılmaz Güney hakkında bir çalışma yapılıyorsa, esas olarak onun sinema anlayışı hakkında bir çalışma yapılırsa Yılmaz Güney daha iyi anlatılabilir diye düşünüyorum."

"Biz Türk Sineması'nda İki Fahişeyiz"

Yeşilçam'ın kurallarına göre film yapan Yılmaz Güney, 1970 yılında kendi istediği filmleri yapma aşamasına gelmişti. Bu aşamaya kadar geçen süreci nasıl değerlendirdiğini yine aynı dönemde birlikte hareket eden sanatçı arkadaşları anlatmıştır.

Umut filminin İstanbul Sinematek'te ilk gösteriminde Tuncel Kurtiz, Onat Kutlar ve Yılmaz Güney bir araya geldi.

Sinema düzeninde sömürü düzenini anlatmak amacıyla Yılmaz Güney, Tuncel Kurtiz'le kendisini kastederek sohbetleri sırasında Onat Kutlar'a şunları söyledi:

"Biz Türk Sineması'nda iki fahişeyiz. Ben ve Tuncel Kurtiz. Ama şimdi artık bu fahişeliğin dışına çıkmak istiyoruz. Bu fahişelikle elde ettiklerimizle bu kirlerden arınmaya çalışacağız ve *Umut* bizim için yeni bir başlangıç olacak."[53]

53 Ahmet Soner, Herkes Ondan Söz Ediyor, Güney Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Ekim 2000, s. 103. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Yılmaz Güney'in bu dönemde sinema hakkında düşündükleri, bir anlamda ABD'li sinema sanatçısı David Wark Griffth'le aynıdır.[54]

"Galiba Ben de Bir Paranoitim"

Hiçbir iş kolay değildir. Özveri ister, sevgi ister, çaba ister. Sinemada da durum böyledir. Filmin bir sahnesi belki onlarca defa çekilir. Olmayan şeyler yaratılır.

Mevlüt Ekinci, bu konuda bir anısını şöyle anlatmıştır:

"*Hudutların Kanunu* filmini Urfa'da çekiyorduk. Filmin bir sahnesinde beyaz eşek olması gerekiyordu. Fakat beyaz eşek bulunamadı. Ben, siyah bir eşeği beyaza boyadım. Sahne öyle çekildi."

Yeni bir karakter yaratmak, yeni bir kişilik yansıtmak da kolay değildir.

Gazeteci ve yazar Çetin Altan'ın *Mor Defter* adlı eserinin film olarak çekilmesine Kasım 1964'te başlandı.

Mor Defter isimli eserin filme çekilmesi hakkında yapılan çalışmalarla ilgili, "En Canlı Örnekler Oradaydı" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Bir akıl hastasının, Rodin'in eserinden başarıyla kopya ettiği 'Düşünen Adam' heykelinin önünde durduk. Başhekim Dr. Faruk Bayülkem aktör Yılmaz Güney ile rejisör Nuri Ergün'e izahat veriyordu:

'Tıp dilinde paranoit dediğimiz ruh hastaları, genellikle alıngan ve kuşkulu olurlar. En küçük bir hareket ya da bir bakıştan çeşitli anlamlar çıkarabilecek kadar hassastırlar. Arkalarında bir ayak sesi duysalar takip edildiklerini, hatta öldürüleceklerini sanırlar. Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi, olaylardan, gördüklerinden çıkardıkları sonuçlar, daima aleyhlerine çevrilmiş birer silah namlusudur. Çok çabuk sinirlenip hırsa kapıldıkları gibi, birdenbire de sakinleşirler. Yılmaz Bey'in sinemada canlandıracağı rol de bu çeşitten bir ruh hastası olmalı. Böyle bir rolde, dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, aşırı mübalağalara kaçılmamasıdır... Göze batıcı, sert davranışlar paranoit mizaçlı bir hastanın dış yapısına hiç uygun düşmez, inandırıcılığını kaybeder. Şimdi sizlere bu tip ruh hastalarından bazılarını göstereceğim. Onları iç ve dış yapı olarak,

54 Ali Gevgilili, Çağını Sorgulayan Sinema, Bağlam Yayınları, İstanbul, Mayıs 1989, s. 17-22.

daha yakından tanıyacaksınız,' dedi ve akıl hastalarının bulunduğu, duvarlarla çevrili bahçeye doğru yürüdük.

Bakırköy Akıl Hastanesi'ndeydik. Başhekim Dr. Faruk Bayülkem, paranoit hastalar konusunda, oyuncu Yılmaz Güney ile rejisör Nuri Ergin'e bilgi vermeye çalışıyordu. Her iki sinema sanatçısının gayeleri, paranoit denilen ruh hastalığını yerinde incelemekti. Yazar Çetin Altan'ın *Mor Defter* adlı oyununu Nuri Ergün beyazperdeye aktaracak. Yılmaz Güney de başroldeki akıl hastası Suphi'yi canlandıracaktı. Filmin diğer rollerinde Evrim Fer, Senih Orkan, Cahit Irgat ve Ali Şen var.

Bahçede akıl hastaları kendi hallerinde sessiz sedasız dolaşıyorlardı. Bazıları da ağaçların gölgelerine oturmuş, anlamsız gözlerle çevrelerine bakıyorlardı. Başhekim karşıdan gelen bir hastayı göstererek, 'İşte paranoit mizaçlılardan biri,' dedi. 'Biz, böylelerine tıp dilinde 'Demansparanoit' deriz, yani toplum içinde yaşayabilmesi imkânsız bir hasta.

Bu arada hastaların çalıştıkları dokuma havlu, demir, briket ve marangoz atölyelerini de gezdik. Elişi ve nakış çalışmaları dışında Yılmaz Güney'in en çok dikkatini çeken de ruh hastalarının yaptıkları monokini mayolar oldu. Nitekim ertesi gün hastaneyi ziyaret eden aynı filmin oyuncularından Evrim Fer de bir monokini aldı.

Başhekim, Yılmaz Güney'e dönüp, 'İşte, meşgul ederek tedavi usulünden elde edilen olumlu sonuçları görüyorsunuz.' dedi. 'Bu çeşit çalışmalarla hem hasta tedavi ediliyor hem de hastaneye yararlı oluyor.'dedi.

Dönüşte Yılmaz Güney kulağımıza şu sözleri fısıldadı: 'Bu inceleme sonucunda kendimle ilgili bir gerçeğe vardım. Galiba ben de paranoitim... Demek ki mizacımdaki tedirginlik ve huzursuzluğumun sebebi bu. Böyle bir teşhisi kendi kendime koymak beni üzüyor, ama Çetin Altan'ın *Mor Defteri*'ndeki ruh hastası Suphi'yi pek zorluk çekmeden oynayabileceğim."[55]

"Oyunculuk Üzerine Bir Deneme"

1965 yılına girerken, Yılmaz Güney'in "Oyunculuk Üzerine Bir Deneme" başlığıyla bir yazısı yayınlandı. Yazı şöyledir:

"Oyuncu hayatın kazandırdığı çeşitli deneylerin ışığı altında, temsil edeceği karakterin en ifadeli ve halka en yakın yanlarını bu-

55 Ses, 7 Kasım 1964, sayı: 46.

lur; bunu, fizik ve manevi yapısı içinde geliştirip olgunlaştırarak, estetik bir biçimde seyircisine ulaştırır. Oyuncunun işi, seyirciyi inandırmaktır. Hikâyedeki durum ya da olay gerçeğe ne denli yakınsa, başarı gerçeğe o kadar yakındır.

Kimi zaman, alışılmış kalıplar içinde seçilen karakter, oyuncunun fizik yapısına aykırı düşebilir. Ama teknik yanı ve manevi gücü kuvvetli bir oyuncu için aykırılık diye bir şey, hiçbir zaman söz konusu olamaz. Usta oyuncu, bütün terslik ve kabalıkları yumuşatıp kendine uydurur. O zaman seyirci, o karakter içinde oyuncuyu yadırgamaz. Bu uydurma, aşırılıktan kurtarılıp düze indirildiği gibi, duruma göre, düzden aşırılığa da götürülebilir. Oyuncunun ustalığı, bu dengeyi kurmak ve oyun süresince ölçülü olmakla başlar. Temsil ettiği tipin içinde kaybolup kendini unutturan oyuncu, inandırıcılığı sağlamış olur.

Başarıyı sürdürmek, yalnızca halkın sempatisine bırakılmamalıdır. Sürekli çalışmaya, tekniğin ve manevi güçlerin zenginliğini uzun süre korumaya zorunludur oyuncu. Bunları ihmal etmek ya da önemsememek, yarı yolda kalmak demektir.

Oyuncu, insanın evrensel niteliklerini durmadan yenileyen, onu türlü biçimlerde kendi hayatına ortak eden yüce kişidir. Oyuncuya gösterilen saygı, insanın kendi benliğine duyduğu saygıdır aslında. Ama bu, yaratıcı kaynakları, iç tepileri coşturan, yeni yeni imkânları esinleyen bir etkendir çoğu zaman. Halkın beğenmesi, oyuncuyu daha iyiye zorunlu kılar, kimini de eskitir, şımartır. Gerçek oyuncu, verdiğini değil vereceğini düşünen, bunun için de yaptığı her şeyi deneme sayan, kendini aşan kutsal kişidir."[56]

"İmparator Olmak Olağanüstü Meziyetler Gerektirmez"

Bazı meslekler, diğer mesleklere göre kamuoyunun gündemini daha çok meşgul eder. Sinema bu iş kollarından birisidir. Sinema iş kolunda çalışanların her hareketi, her sözü hemen her gün kitle iletişim araçları tarafından izlenir ve yayınlanır. Zaten, sinemada ortaya çıkan ürünleri toplumun her kesimi izlemekte ve onlar üzerinde bir iz, etki bırakmaktadır. Bunun yanı sıra, her iş kolu kendine özgü bir dil yarattığı gibi sinema da kendine özgü bir dil yaratmış; giyim, saç biçimi, bakış, davranış, cinsellik, müzik ve diğer konularda yeni modalar ortaya çıkartmıştır.

56 Sinema 65, Ocak 1965, sayı: 1.

Türk Sineması'na "kral" sıfatını kim sokmuştur?

"Hep Krallığını Korumak" başlığıyla yayınlanan bir haberde bu konu şöyle açıklanmaktadır:

"Kral kelimesini Ayhan Işık çıkardı. Daha doğrusu bu kelimeyi Amerika'dan dönerken getirdi. Orada Clark Gable, Garry Cooper gibi yarım asırlık jönprömiyelere Amerikan sineması 'King' diyordu. Ayhan, konuşmalarında, 'Nasıl Clark orada King ise, ben de burada King olarak kalacağım,' diyordu. Yerli sinemada güzellik ve yakışıklılığa ek olarak en fazla parayı alan krallık tahtına oturabilecekti. Ayhan Işık belki de güçlü rakipleri olmadığı için, iktidarı kolayca elde etti ve gerçekten en yüksek ücret olan 60.000 lirayı aldı. Amerika'daki deyim Ayhan Işık vasıtasıyla Türk Sineması'na da böylece ithal edilmiş ve yayılmış oldu. Ama Avrupa sinemasında böyle deyimler yok. Onlar erkeğin yakışıklı veya çok para almasına bakıp da 'kral' demiyorlar. Eğer sanatını iyi icra edebiliyorsa, ona 'iyi aktör' diyorlar. Şimdi, yakışıklılık tarafını ele alalım: Ayhan Işık, Amerika'ya, Hollywood'a gitti, orada kendinden çok çok fazla yakışıklı erkeklerin figüran bile olmak için sıra beklediklerini gördü ve film çeviremeden geri döndü. Ama yılda 150 film çevrilen bir memlekette, beş altı sinema jönprömiyesi olursa, o memlekette 'kral' hatta 'imparator' bile olmak olağanüstü meziyetler gerektirmez. İyi bir 'sinema politikası', Tanrı'nın verdikleriyle birleşirse, sahibini, bugünkü ortamda kolayca servet sahibi yapar."[57]

Ayhan Işık, *Yıldız* dergisinin 1951 yılında düzenlediği yarışmada, Belgin Doruk ile birlikte birinci seçilmişti.

Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitiren Ayhan Işık, sinema sanatçılığının yanında bazı yayınevlerinde çizgi roman alanında çalışmış yetenekli bir kişiydi.

Çirkin Adam

1960'lı yılların ilk dönemlerinde Türk Sineması'nda başrolde oynayan; Ayhan Işık, Cüneyt Arkın, Eşref Kolçak, Ekrem Bora, Ahmet Mekin, Ediz Hun, Kuzey Vargın, Göksel Arsoy, Tanju Gürsu, Ahmet Tarık Tekçe, Muzaffer Tema, Orhan Günşiray gibi erkek oyuncular; Belgin Doruk, Leyla Sayar, Muhterem Nur, Devlet Devrim, Fatma Girik, Sevda Ferdağ, Türkân Şoray, Hülya Koçyiğit, Nebahat Çehre gibi kadın oyuncular vardır.

57 Ses, 18 Nisan 1964, sayı: 17.

Yılmaz Güney'in Türk Sineması'nda "jön" olarak adlandırılan diğer isimlerle birlikte anılmaya başladığı yıl, 1965'tir.

Bu dönem bazı kişiler "kral" olarak adlandırılmaktaydı.

Değişik toplumsal kesimler içinde, bu dönemin "kral"ları çoktur. Örneğin, Sinemacılar Kralı Ali Cemali, Türk Sineması'nın Kralı Ayhan Işık, Maceralar Kralı Orhan Günşiray, Şeker Kralı Hayri İpar, Ye Ye Kralı Erkut Taçkın, Twist Kralı Öztürk Serengil (bir gazete ise Twist Kralı olarak Cem Karaca'yı göstermiştir), Dans Orkestraları Kralı İlhan Gencer, Gece Kulübü Kralı Adem Çavdar, Gece Kulübü Kralı Hasan Kazankaya, Kabadayıların Taçsız Kralı Süleyman Sırrı Prodan, Dilenciler Kralı Musevi Yasef Kalavra, Gol Kralı Metin Oktay, Gazinocular Kralı ise Fahrettin Arslan'dır.

"Kral" olarak adlandırılan isimler dönem dönem değişmiş, biri gitmiş diğeri gelmiştir. Sinemanın kralları olduğu gibi prens ve prensesleri de olmuş, daha sonra kendilerini "imparator" olarak ilan eden bazıları da çıkmıştır.[58]

Örneğin, sanat dünyası üzerinde yayın yapan bir dergi, "1965 Yılı Kimleri Sevindirmişti?" başlığıyla şu değerlendirmeyi yapıyordu:

"65 yılından 66 yılına geçerken yerli sinemanın başa güreşecek iki ismi akla geliyordu... Yılların yıpratamadığı kral Ayhan Işık ve film âleminin en yeni imparatoru Yılmaz Güney."[59]

Film platoları sahibi Sohban Koloğlu, "krallık" hakkında şunları söylemiştir:

"Filmciliğimiz bir tek krala bağlanamaz ki! Ayhan Işık, salon kralıdır; Sadri Alışık, komedi kralıdır; Yılmaz Güney, vurdulu kırdılı filmlerin kralıdır diye ayırım yapılmalı! Seyirci Ayhan'ı tertemiz bildiği için krallığa layık görüyor. Yılmaz Güney çekirdekten yetişme iyi bir oyuncudur. Konuyu alıp etüt etmesi, rolün üstünde denemeler yapması, sette boş vakitlerinde bile rolünü çalışması lehinde söylenebilecek hususlardır."[60]

Yılmaz Güney, ilk önce "Çirkin Adam", sonra "Çirkin Kral" olarak adlandırıldı.

Yılmaz Güney'in "Çirkin Adam" olarak nasıl adlandırıldığı, "Sinemamızın Sessiz ve Güçlü Oyuncusu Yılmaz Güney" başlıklı yazıda şöyle anlatılmaktadır:

58 Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

59 Yelpaze, 5 Ocak 1966, sayı: 708.

60 Perde, 12 Haziran 1967, sayı: 24.

"Sinemamızın sessiz, fakat emin adımlarla ilerleyen bir oyuncusu var: Yılmaz Güney. Bugüne kadar 15 20 filmde başrolü oynadığı halde birçoklarının hâlâ meçhulü.

Yılmaz Güney, hayat hikâyesini şöyle anlatıyor: 'Çocukluğum yokluk içinde geçti. Çok sıkıntılı günler gördüm. Okula devam ederken bir taraftan da çalışıyordum. Liseyi Adana'da bitirdim. Uzun müddet tahsilime ara vermek mecburiyetinde kaldım. Her şeyi göze alarak İstanbul'a gelmeye karar verdim. İktisat fakültesine girdim.'

Yılmaz Güney iktisat fakültesinde yazdığı bir yazıdan ötürü mahkemeye verildi. Solculukla itham edildi. İki yıla mahkûm edildi. Mahkûmiyeti sırasında da Yılmaz Güney boş durmadı, İngilizce öğrendi.

Sert hatlı, çirkin fakat iyi oyuncu hayatını anlatmaya devam ediyor:

'Adana'da liseye devam ederken bir taraftan da birçok film şirketinin bölge temsilciliğini yapıyordum. İstanbul'a geldiğim zaman önce bu şirketlerde asistan olarak çalıştım. Ufak rollere çıktım. Herhalde kendimi kabul ettirmiş olacağım ki, verilen roller gittikçe büyüdü. Şimdi hayatımdan çok memnunum.'

Uzun boylu, esmer, Anadolu çocuğu Yılmaz Güney'i, en çok kızdıran hadise geçenlerde Prodüktörler Cemiyeti'nde hakkında sarf edilen sözler olmuş:

'Böyle çirkin bir adamın oynadığı filmler nasıl oluyor da tutuluyor, demişler. Evet, böyle... bana çirkin diyorlar. Hepsi haklı, çirkinim. Fakat seyirci kabul etmiş vaziyette beni. Demek ki çirkinlikten ötede bir şey buluyorlar bende. Bu da oyunculuğum olsa gerek. Türk Sineması'nda ben bugüne kadar gelmiş bir ananeyi yıktım. Sinemada çirkin oyuncu da oynar ve muvaffak olur, sevilir. Avrupa'da, Amerika'da bu böyle değil midir? Nice güzel olmayan oyuncular vardır.'

Yılmaz Güney rolüne nasıl hazırlandığını da şöyle anlatıyor:

'Muhakkak senaryoyu okurum. Senaryonun yorumunu yaparım. Bu rol nasıl oynanmalı? Canlandıracağım tip nasıl olmalıdır? Bu tipin özellikleri nelerdir? Bu tipteki insanlar nasıl hareket ederler? Bunlar kendi kendime sorduğum ve cevaplandırdığım ilk suallerdir. Bundan sonra canlandıracağım tipi yakınlarımın veya

gördüğüm şahıslar üzerinde arar ve incelerim. Filme başlamadan evvel artık ben o insan olmuşumdur. Bundan sonra işlerim gayet kolaylaşır.'

Yılmaz Güney, kendisini çirkin diye itham edenlere çok söyleyecek sözü var herhalde, sözü döndürüp dolaştırıp oraya getiriyor:

'Ortalıkta bir çirkin adamdır gidiyor. Herkesin ağzında. Fakat er geç onlar da beni kabul edecekler. Mücadelemden vazgeçmeyeceğim. Mücadelemi kazandıktan sonra çekileceğim sinemadan. Zaten ben bu piyasanın adamı değilim. Beklediğim günler geldikten sonra memleketime döneceğim. Küçüklüğümden beri hasretini çektiğim küçük bir çiftlik satın alıp hayatımın sonuna kadar orada yaşayacağım. Bu arada meşguliyetlerimden biri de yazı yazmak olacaktır. Şimdi pek fırsatını bulamadığım yazarlığa o zaman sakin bir kafayla devam edeceğim. O günleri bekliyorum."[61]

Murat Köseoğlu, Turgut Demirağ, Hürrem Erman, İhsan Noyan, Hulki Saner, Nüzhet Birsel ve Vasil Anar bu dönemde Prodüktörler Cemiyeti'nde sorumluluk üstlenmiş kişilerdi.

Yılmaz Güney ya kendisinin ya da başkalarının kendisine yakıştırdığı "çirkin" sıfatını filmlerinde ve oynadığı fotoromanında kullanmıştır.

Çirkin Kral Affetmez, oynadığı bir filmin adıdır.

Yılmaz Güney, 1969 yılında *Saklambaç* gazetesinde *Asılacak Adam* adlı fotoromanda oynamıştır.

Çocuk İsmail rolünde olan Yılmaz Güney ile Ayşe isimli kör bir genç kızın tesadüfen karşılaştıkları tren yolculuğunda kendilerini tanımak için yaptıkları konuşmada aralarında geçen bir bölümde Yılmaz Güney kendisini şöyle tanımlamaktadır:

Esmerim. Uzun, kavruk gibi ince bir boyum, patlıcan gibi kocaman bir burnum var. Ve de çirkinim.

İnanmıyorum. Çirkin değilsiniz.

İnanın... Oldukça çirkinim."

"Kadınlar, Dünyanın Her Yerinde Çirkin Erkekler İçin Deli Olmaktadır"

1960'lı yıllarda her alanda eskiye oranla toplumsal dönüşüm yaşanmaktaydı. Toplumsal yaşama her alanda katılım artmış, istekler, beğeniler de değişmişti.

61 Perde, 8 Mart 1965, sayı: 10.

"Çirkin" sözcüğü, Hollywood filmlerinde bir filmin adı bile olmuştu.

Marlon Brando ile Sandra Church'ın 1960 yılında başrolünü oynadığı Çirkin Amerikalı adlı bir film çekilmişti.

1957'de gittiği ve altı buçuk yıl kaldığı Amerika'da altı filmde oynayan Feridun Çölgeçen, Türkiye'ye geldiğinde, 16 Temmuz 1963 Salı günü yaptığı açıklamada, Amerika'da artist olarak çalışmanın güçlüklerini anlatmış ve özetle şöyle demiştir:

"Hollywood'da başarıya ulaşmak için yakışıklı olmak mühim değildir. Birinci olarak şahsiyet, ikinci şans, tesadüf ve sanat kabiliyeti gelmektedir."

"Çirkin Adam" yakıştırmalarına, adlandırmalarına tepkiler değişik olmuştur. Zonguldak'tan Salih Eryiğit'in yazdığı ve "Prodüktörlerimize" başlığıyla bir sinema dergisinde yayınlanan okuyucu mektubu şöyledir:

"Bir sinema seyircisi olarak bu sözlerimi size söylüyorum. Çirkin olduğu halde filmleri tutuluyor, dediğimiz aktör Yılmaz Güney'in rollerini, acaba bir sanat yönünden mi yoksa seyircinin gözünü sahte bir rolle boyayan bir sanat yönüyle mi mukayese ediyorsunuz? İşte bunun içindir ki milyonlarca paramız dışarıya gidiyor. Neden mi? Çünkü biz sinema seyircileri, bütün bu görüş ve düşünceler karşısında yerli filmleri benimseyemiyoruz. Sebebi de sizlersiniz. Mesela, Amerikalı aktör Antony Quinn çirkindir. Alain Delon ise çok yakışıklıdır. Neden Antony Quinn, Oskar Armağanı'na namzet gösteriliyor da Alain'in ismine rastlanmıyor. Açıklamak istediğimiz, sinemada seyirci artık aktörde sanat yapma kabiliyeti arıyor. Yılmaz Güney de bunu yapıyor. Nasıl mı? İşte İkisi de *Cesurdu* adlı film, sinemadan çıkarken seyircinin onun hakkındaki takdir sözleri. İşte *Kara Şahin* adlı filmi, film tatminkâr değilse de Yılmaz Güney'in rolü insanı tatmin ediyor. Soruyorum: Ayhan Işık, Göksel Arsoy gibi aktörler, Yılmaz Güney'in *Kara Şahin*'deki rolü gibi bir rolle seyirci karşısına çıktılar mı? Hiç görmedik. Çıkamazlar da. Çünkü jönlükleri bozulur, ama unutmasınlar ki 'Sanat, sanat için' yapılmalıdır."[62]

"Kadınlar Artık Çirkin Erkeklere Bayılıyor" başlığıyla yayınlanan bir yazıda ise şu değerlendirmeler yapılmıştı:

62 Perde, 29 Mart 1965, sayı: 13.

"İngiltere'nin en yüksek tirajlı günlük gazetesi *Daily Mirror*'ın tanınmış kadın yazarı Marjorie Proops, bir etüdünde, dünyanın her tarafında çirkin erkeklerin yakışıklı erkeklerin yerini aldığını ve kaba tipli erkeğin günümüzün kadını indinde en makbul erkek tipi olduğunu bildirmiştir. Giyim konusunda olduğu gibi, kadınların erkek tipleri bahsindeki zevklerinde de büyük değişiklikler vuku bulduğunu ifade eden yazar; bundan on yıl, yirmi yıl önce kadınları bir bakışla bayıltan Robert Taylor gibi, Tyrone Power gibi erkeklere artık hiçbir kadının değer vermediğini de ilave etmektedir. Gazetenin ortasındaki iki sahifesini tahsis ettiği yazıda günümüz kadınlarının basit, sade ve bilhassa çirkin tipli erkekler için deli oldukları ifade edilmektedir."[63]

Türk Sineması'nda Dönemeç ve Yeni Tipler

Sinema adamı, gazeteci ve yazar Tarık Dursun Kakınç, Türk Sineması hakkında yazdığı bazı yazılarda Yılmaz Güney'e de yer vermiştir.

18 Nisan 1965 tarihli *Milliyet Hafta Sonu* ekinde, "Türk Sineması İçin Tehlikeli Dönemeç" başlıklı yazısında Tarık Dursun Kakınç, Türk Sineması'nın içinde bulunduğu dönemde, 'jön'lerle ilgili olarak özetle şunları yazmıştır:

"Seyirci Göksel Arsoy'un yerine Ediz Hun'u, Orhan Günşiray'ın yerine Cüneyt Arkın'ı, Eşref Kolçak'ın yerine de Yılmaz Güney'i koymuştur. Yenilerden, aydın gelecek görünüşe göre Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın'ındır."

Sanat dünyasında yeni bir tip yaratmak çok önemlidir ama kolay değildir. Yeni bir tip yaratmak yaratıcılık ve yetenek gerektirir.

22 Mayıs 1965 tarihli *Milliyet Hafta Sonu* ekinde, "Vatandaş Ali" başlığıyla şu yazı yayınlanmıştır:

"Yılın, mevsim sonuna kadar tek 'dolu' oyuncusu Yılmaz Güney, 'jön' olmanın ötesinde sinemada bir 'tip' yaratma yoluna girdi. *On Korkusuz Adam*'da çizdiği 'Konyakçı' tipini daha iki filmde de sürdürdü. Bunun yanı sıra Güney, bir ikinci 'tip' daha ortaya koyacak ve onu deneyecek. Bu, sürekli olarak itilip kakılan, ezilen, ağzı var dili yok bir halk adamı tipidir."[64]

63 Sinema Postası, 7 Mart 1966, sayı: 187.

64 Kitle iletişim araçlarında bu dönem sık sık Yılmaz Güney'in sinemacılığı hakkında yazılar çıkmakta, söyleşiler yapılmaktadır. Bunlardan bazıları şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Sokaktaki Adam ya da Yılmaz Güney

1965 yılında Yılmaz Güney hakkında üst üste yazılar ve haberler çıkmaktadır.

Sinema 65 adlı derginin Temmuz 1965 tarihli 7. sayısında, derginin teknik yönetmeni Agâh Özgüç'ün "Sokaktaki Adam Ya da Yılmaz Güney" başlığıyla yayınlanan yazısı şöyledir:

"Oyuncu, çeşitli deneylerin ışığı altında temsil edeceği karakterin en anlamlı ve halka en yakın yanlarını bulur. 'Oyuncunun işi, seyircisini inandırmaktır. İşte oyuncunun ustalığı, bu dengeyi kurmak ve oyun süresince ölçülü olmakla başlar,' diyen Yılmaz Güney, Türk Sineması'na ucuz bir tesadüfle gelmemişti. Güney'in sanatla ilk ilişkisi, Fikret Hakan gibi kelimelerle başladı. Bazı sanat ve edebiyat dergilerine 'Yılmaz Pütün' takma adıyla hikâyeler yazıyordu. İktisat fakültesinde öğrenimine devam ederken Atıf Yılmaz'la tanıştı. Ve onun aracılığıyla da sinemaya geçti.

1959'da çevirdiği ve ilk filmi olan *Alageyik*'te Yılmaz Güney, geyik avlamak için dağlara çıkan bir Anadolu delikanlısını oynadı. Ve bu ilk filmiyle dikkati çekti. Aynı yıl çevirdiği ikinci film ise, konusunu Kurtuluş Savaşı'ndan alan *Bu Vatanın Çocukları* oldu. Atıf Yılmaz'ın yönetiminde çekilen her iki film de '1959'da I. Türk Film Festivali'ne katıldı. Ölçülü bir oyunu vardı Yılmaz'ın. Oyunculuğunun yanı sıra da Atıf Yılmaz'a asistanlık yapıyor ve çekim senaryolarını birlikte hazırlıyorlardı. Bu çalışmalara karşılık, Yılmaz'ın asıl amacı, 'gerçek oyuncu' olmaktı. Ne var ki, bu ilk zorlamaları, direnmeleri hep boşa çıktı. O özlediği oyunculuk çizgisinin dışında kaldı. Bu başarısızlığın başlıca sebebi, o sıralarda Orhan Günşiray, Göksel Arsoy gibi yakışıklı jönlerin sinemada kurdukları hegemonya idi. Üstelik 'kenar mahalle delikanlısı' tipinin temsilciliğini yapan ve köşe başlarını tutmuş iki oyuncu daha vardı karşılarında: Ayhan Işık ile Eşref Kolçak. Böyle bir dönemde aradan sıyrılmak gerçekten zordu. Öyle ki Göksel Arsoy bir kalabalık arasında hemen dikkati çekerken, Yılmaz Güney'e belki de dönüp kimse bakmayacaktı. Yılmaz Güney her gün yolda rastlanabilecek neviden bir halk tipiydi. Kenar mahallenin ezilmiş delikanlısıydı, 'Sokaktaki Adam'dı. Bu 'Sokaktaki Adam'ın kavruk, kuru yüzüne, iri yassı burnuna, ince yapısına başta prodüktörler olmak üzere bütün bir sinema piyasası önce güldü. Uzun bir süre 'tek başına' kalmanın, özellikle anlaşılamamanın acısını yaşadı. Ve en son Cavidan Dora

ile Orhan Arıburnu'nun yönetiminde *Tütün Zamanı*'nı çevirdikten sonra silindi afişlerden.

Şöhretlerini sadece 'bebek yüz'leriyle sürdürmeye çalışan 'jön'lerin sinemadaki yaşayışları kısa oluyordu. İşte Yılmaz Güney, üç mevsim sonra tekrar sinemaya döndüğünde, zaman aşımının getirdiği bu gerçekleri gördü. Ne Göksel Arsoy'un romantizmi ne de Orhan Günşiray'ın filmlerdeki iğreti kahramanlıkları kalmıştı. Seyirci her iki tipi de itmişti. Eşref Kolçak da güçlükle ayakta durabiliyordu. Daima yüksek ücretler peşinde koşan Ayhan Işık ise piyasadaki ekonomik çıkmazın girdabına kapılmıştı. Öztürk Serengil'in 'Tayfur', Sadri Alışık'ın 'Turist Ömer' tipleri de araya girmiş ve bir 'kör dövüşü' başlamıştı. Bu furya içinde 'kenar mahalle delikanlısı' tipinden açılan boşluğa Yılmaz Güney daldı. Başlangıçta ezildi, tökezlendi. Gene de yılmadı. Sonuna kadar direndi. Ve İkisi de Cesurdu'yla ilk çıkışını yaptı. Bu filmde çizdiği 'Kabadayı Ali Duran' tipi Türk Sineması'na Yılmaz Güney'i ikinci defa getirdi. Kısa bir süre içinde adı 'iyi oyuncu'ya çıktı Yılmaz'ın.

Yılmaz Güney'in 'Çirkin Kral' sloganı da ortaya şöyle atıldı: Prodüktörler Cemiyeti'nin bir toplantısında konuşuluyordu.

Söz Yılmaz Güney'e geldi: Yılmaz Güney'in bütün çirkinliğine karşılık filmleri Anadolu'da iş yapıyor. Çirkin bir adamın bu derece tutulması şaşılacak şey, dediler.

Gerçekten de 'çirkin' dedikleri bu genç oyuncunun filmleri para getirir olmuştu. *Koçero, Kara Şahin* ve özellikle *On Korkusuz Adam* bu filmlerden sadece birkaç tanesiydi.

Yılmaz Güney, Tunç Başaran'ın yönettiği *On Korkusuz Adam*'da, Türk Sineması'na yeni bir tip getiriyordu. Bu yeni tipin adı 'Konyakçı' idi. Ve bütün macerası bir konyak şişesine bağlanmıştı. Anadolu seyircisi sevmişti 'Konyakçı'yı. Kırık bakışlarında, ezik gülüşlerinde kendilerini bulur gibi oldular. Bu, seyirciyle Yılmaz Güney arasında sempatik bir yakınlaşmanın sonucuydu. 'Konyakçı' tipi, Yılmaz Güney'in tutarlı olması için belki de bir vesileydi. Asıl gerçek halk içinden gelmiş basit görünüşlü bir kişinin, halkın sözcülüğünü yapmasıydı. İşte bu 'sözcü', toplumun alt katında yaşayan seyirciyi 'aşağılık duygusu'ndan biraz olsun sıyırabildi. Üstelik bu katın seyircisi, 'bebek yüzlü jönler'i tutan, genellikle 'evde kalmış, resimli roman okuyucusu kızlar'dan daha az kaypaktı.

Anadolu seyircisinin Yılmaz Güney'i tutması da, birden prodüktörlerin gözlerini açmıştı. 'Hazırlop bir miras'a konarcasına Yılmaz Güney'in üzerine üzerine gidip, 'Yılmaz Bey, acaba hangi aylarda boş günleriniz var, sizinle çalışmak isteriz,' dediler.

Sırtlarını dönüp burun kıvırdıkları bu 'çirkin adam' nihayet sözü edilir bir kişi haline geliverdi.

Jön'ler arasında 'iyi oyuncu' sloganının öncülüğünü yapan Fikret Hakan'a (sırasıyla) Turgut Özatay, Ahmet Mekin ve en sonra da Yılmaz Güney katılınca, Türk Sineması'nda yeni bir dönem başladı: 'Güzel adam' hegemonyasının çözülüşü ve 'Çirkin Adam' döneminin başlayışı.

Kavruk yüzlü, iri gölgeli, yassı burunlu Yılmaz Güney'in ağır bastığı bu yeni dönemde, Ayhan Işık'ın fiyatı inmiş, bazı jönler ucuza oynadıkları için fazla iş yapar olmuşlardı. Bu arada sarsıntı geçiren tiplerden biri de Öztürk Serengil'in 'Tayfur'u olmuştu. Sadri'nin 'Turist Ömer'ine de yol görünmek üzereydi.

'Başarıyı sürdürmek, yalnızca halkın sempatisine bırakılmamalıdır. Gerçek oyuncu, verdiğini değil, vereceğini düşünen ve her denemesiyle kendini aşan bir kişidir,' diyen Yılmaz Güney'in, Ayhan Işık ve Eşref Kolçak'tan teslim aldığı 'Kenar Mahalle Delikanlısı' tipini olanca gücüyle yaşatmaya çalıştığı görülüyordu."[65]

"Yılmaz Güney Tatlı Su Kahramanı Değil"

Agâh Özgüç'ün, bu dönemde Yeşilçam sinemasının "star" yapısıyla ilgili "Türkân Şoray ve Tatlı Su Kahramanları" başlıklı bir yazısı yayınlandı. Yeşilçam sinemasının "star"larının 1965 yılında nasıl çalıştığı hakkında değerlendirmelere konu olan yazısı şöyledir:

"Türkan Şoray'ın Türk Sineması'ndaki yeri nedir? Ana konuya girmek için, öncelikle buradan, Şoray'ın Türk Sineması'ndaki yerinden yola çıkmak gerekir... Ve Türkan Şoray günümüz sinemasının belli başlı ün yapmış üç kadın oyuncusundan biridir. Diğer iki kadın oyuncu, Hülya Koçyiğit ve Fatma Girik'in üzerinde olup onlardan daha çok tutulmaktadır. Ve buna göre de film yapımcılarına verilen işletme avansları, 'Türkan'lı filmler' için daima yükselmekte, bölge satışlarında da belirli bir artış görülmektedir.

İyi oyuncu 'star' demek değildir. Türk sinemasında oyuncuların

65 Agâh Özgüç'ün, Ses dergisinin 10 Temmuz 1965 tarihli 28. sayısında yayınlanan "Çirkin Kralın Suçu" başlıklı yazısı da şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

'star'lık 'ölçü'leri öncelikle seyirci 'sempati'sine, sonra da işletmeci 'yatırım'larına bağlıdır. Ve sadece 'iyi oyuncu' olarak isim yapmak 'star' demek değildir. Örneğin Fikret Hakan, Türk Sineması'nda 'iyi oyuncu' olarak isim yapmasına ve çeşitli armağanlar almasına karşılık, bir Ayhan Işık, bir Göksel Arsoy ya da bir Ediz Hun gibi 'star' olamamıştır. Bundan böyle de hiçbir işletmeci, 'star'lı filmlere tanıdığı avansı, Fikret Hakan'a ya da başkalarına aynı ölçüde tanımaz.

İşte Türkan Şoray, Hülya Koçyiğit ve Fatma Girik'le birlikte 'star'lık ölçülerine tıpatıp uyan kadın oyuncudur. Ve isim yapmış genç bir kadın oyuncunun en tehlikeli dönemi de sinemada 'genç kız'lıktan 'kadın'lığa geçişidir. Türkan Şoray, bu dönemden rahatlıkla sıyrılmış ve üstelik 'kadın'lığa geçişi de en çok ona, sinemadaki görüntüsüne yeni bir hava katmıştır. Öyle ki, en iyi resim veren kadın olarak gözleri doldurmakta, bütün dişiliğiyle de şöhretini aynı seviyede sürdürmektedir.

Yerine bir başkası hazırlanıp karşısına değişik ve ezici havalı bir kadın oyuncu çıkarılmadıktan sonra, yerinin kolay kolay alınamayacağı da gerçektir. Ve bugün Türkan Şoray'ın Türk Sineması'nda en 'geçerli' kadın yıldız oluşunun tekmil sebepleri de, yukarıda sıraladığımız özelliklerine dayanmaktadır. Yoksa iyi ya da kötü oyunculuğuna değil... Ve iyi ya da kötü oyuncu olup olmaması da ayrı bir yazı konusudur.

Türk Sineması'ndaki kadın oyuncu 'saltanat'ı genellikle büyük şirketlerde geçerli olmaktadır. Öyle ki, ısmarlanıp tezgâha konulan senaryolar, kadın kahramanlara dayanmakta, erkekler ise kadınların karşısında bir 'oyuncak' olmaktan öteye geçememektedir. 'Saltanat' konusunda en ağır basan kadın oyuncu da Türk Sineması'ndaki yeri bakımından Türkan Şoray'dır. Şoray, karşılıklı oynadığı her jönün üstüne afişlerde adını yazdırır. Senaryoda dilediği biçimde değişiklik yaptırır. 'Öpüşme, soyunma' sahnelerini öncelikle sansürden geçirir. 'Emir' verir. Daha ileri gidip oynayacağı filmin oyuncusunu, hatta rejisörünü bile 'sempati' duymazsa değişmesini şart koşar ve bütün bu 'kanun'lara Hürrem Erman dahil kimse karşı çıkamaz, 'gık' diyemez. Alınan bütün boykot kararları da 'blöf'tür. 'Mahkemeye vermeler, tazminat yaygaraları', bir yerden sonra 'tıs'lar... Önünde sonunda, yine Şoray'ın önünde 'düğme iliklenip' yeni yeni anlaşmalar yapılır. Ve böylece de bütün atıp tutan prodüktörler yenik düşerler. Olan, erkek oyunculara olur. Türkân

Şoray'ın arzusu üzerine birlikte oynadıkları 'jön'ler, birer 'yem' vazifesi görür... Ve 'hâkimiyet' kayıtsız şartsız Şoray'ındır.

Türkân Şoray'a, Ayhan Işık hariç, bütün diğer 'jön'ler oyuncak olmuşlardır. Bu jönler, İzzet Günay, Ediz Hun, Cüneyt Arkın, Ekrem Bora, Tunç Okan'dır. Oysaki bütün bu erkek oyuncular, daha küçük şirketlerde çeşitli kadın oyuncularla oynamışlar ve filmlerin bütünü içinde sürekli bir hâkimiyet kurmuşlardır. Bu konudaki örnekler şöyle sıralanabilir: Metin Film'in *Cehennem Arkadaşları*'nda Cüneyt Arkın, Adalı Film'in Ölümün Ücreti'nde İzzet Günay, Kral Film'in *Aşka Susayanlar*'ında Ekrem Bora, *Bir Caniye Gönül Verdim*'de Tunç Okan, karşılıklı oynadıkları kadın oyuncuların yanında ağır basmışlardır, bu ağır basmaların genellikle iki sebebi vardır: Biri, küçük çaptaki şirketlerin 'erkek' filmi yapmaları, öteki de Türkan Şoray gibi oyunculara istedikleri parayı ödeyememeleri. Böylece, bu şirketler söz konusu 'jönlerin yanlarına Pervin Par'ları, Nebahat Çehre'leri, Ajda Pekkan'ları, Sevda Ferdağ'ları, (Fatma Girik de dahil) takarak, 'erkek kahraman'ların sürüklediği filmler yapmaktadırlar.

Ülkü Erakalın, 'kadın' filmlerinin en önde gelen rejisörlerinden biri sayılır. Ve genellikle bütün filmlerinde 'kadın'ları anlatmaya çalışır. Onun meselesi sadece kadındır, 'kadınlar'dır. 'Erkekler' ise 'tatlı su kahramanları' olarak kalır. Bu filmlerden biri de, Tunç Okan'ın oynadığı *Veda Busesi*'dir. *Veda Busesi*, Tunç Okan'ın filmidir ve genç oyuncu yeni olup ve bu 'yeni' oluşunun getirdiği yumuşaklıkla, ne Türkân Şoray'a ne de aracılık eden rejisöre karşı çıkmamıştır. Oysa başlangıçta Tunç Okan, kadın seyircinin tutması ve şöhrete daha kestirme yoldan gidebilmesi için böyle romantik bir filmde oynatıldığı biliniyordu. Ne var ki, tipine karşı bir rol oynatıldığından istenilen amaca varılamamış, varılamadığı gibi de Tunç Okan öteki erkeklerin durumuna düşmüştür. Rejisör Ülkü Erekalın filmin çekimi sonunda durumu fark etmiş, fakat Türkan Şoray'ı kaybetmemek, onunla bir daha çalışamamak endişesiyle ses çıkaramamıştır. Şu halde, Türkan Şoray'a oyuncak olan sadece erkek oyuncular değildir, rejisörler de bu geleneğe ister istemez boyun eğmektedir.

Türkân Şoray'ın 'çifte oyuncak'lar serisine Ediz Hun'la İzzet Günay da katılmaktadır. Bir 'Romeo-Jüliet' adaptasyonu olan *Elveda Sevgilim* de 'erkek' değil, 'kadın' filmidir. Kemal Film, bu filmde

de 'jön'ü Türkân Şoray'ın 'maşası' olarak kullanmıştır. Ve üstelik Ediz Hun, afiş ve fenerlerde üçüncü yazılmıştır. Ediz Hun, sürekli olarak Türkan Şoray'ın karşısında oynatılmakta, ne var ki aynı haklar bu gözde 'jön'e tanınmamaktadır. *Seven Kadın Unutmaz* ve *Vahşi Gelin*'in hikâyelerinde ve afişlerinde bu gerçekler belirgindir.

Türkan Şoray'a 'oyuncak' ya da 'basamak' olmayan tek erkek oyuncu, Ayhan Işık'tır. Ayhan Işık, Türkan Şoray'la çeşitli filmlerde oynamış, hepsinde de Şoray'ın üzerine yazılmıştır. Sürekli olarak da ağır basmasını bilmiştir. Çünkü Ayhan Işık da Türk Sinması'ndaki yeri bakımından, Türkan Şoray'la aynı haklara sahip bir oyuncudur. Tabii Türkan Şoray gibi adı 'star'a çıkmış bir oyuncu olarak... 'İyi oyuncu' olarak değil.

Yılmaz Güney, kadın kahramanların oyuncağı olmamak için büyük şirketlerde oynamayı şiddetle reddetmektedir ve Erman Film'in prodüksiyonlarında oynamamak için, Hürrem Erman'dan maksatlı olarak 100 bin lira ücret istemiştir. Birçok jönün, Erman Film'de oynayabilmeleri uğruna fiyat kırdıkları halde, Yılmaz Güney tam tersini yapmıştır. Bir başka şirket de Yılmaz Güney'i, Türkan Şoray'la karşılıklı oynatmayı istemiştir. Ve bu teklife karşılık da Yılmaz Güney, adının afişlerde Türkan Şoray'dan önce yazılmasını şart koşmuştur.

Güney'in prodüktörleri yokuşa sürmesinin nedenleri açıktır. Büyük şirketlerde 'Tatlı Su Kahramanı' olmaktansa, küçük şirketlerde şöhretinin gerektirdiği biçimde 'erkek' filmleri yapmak daha avantajlıdır. Kadın gölgeleri altında oyunculuk yapmaya karşı çıkan Yılmaz Güney; Fatma Girik, Hülya Koçyiğit olmadan da filmleri bugün için iş yaptırmaktadır."[66]

"Eline Bir Tüfek Alıp Ortaya Çıkan Kendince Kral Oluyor"

Ayhan Işık, Topağacı'ndaki evinde, yaşanan bu tartışmalar hakkında şu açıklamayı yapıyordu:

"Avrupa'da sinema artistleri kapalı stüdyolar içinde çalışır. Kimse onları çalışırken görmez. Biz dün gece çalışırken bir kadın bana baktı, baktı, sonra yanındaki kadına döndü, 'Vah zavallı adam. Çamurlar içinde kalmış... Ayhan Işık dedikleri artist bizim yürüdüğümüz bu pis yerlerde kavga edip yerlerde yuvarlanıyor demek. Olur mu böyle şey?' dedi. Yani bizim sinemada çalışma şart-

66 Sinema 65, Kasım-Aralık 1965, sayı: 11-12.

ları böyle işte... Bir de krallıktan bahsediyorlar, ama ne pahasına olduğunu düşünen var mı? Avrupa'daki sinema yıldızlarının çalışma şartlarını düşünün, bir de bizim halimize ne dersiniz? Allah akıl versin derim. Beni kastederek, 'Ondan 2.500 lira fazla alıyorum. Asıl kral benim,' diyenlere de bir cevabım var: Beni şimdiye kadar kimse geçemedi. Bugün de asla geçemezler, yarın da... Ben sinemadan ayrılmadan kimse yerimi alamaz. Eline bir tüfek alıp ortaya çıkan, mantar tabancası patlatan, tahta bıçak çeken kendince kral oluyor. Ben o tüfeği, tabancayı 15 yıl taşıdım. Ordunun bayrağını, sancağını taşıyan er gibi... Eğer aktörlük derlerse, 15 yıl her çeşit oyunu en iyi şekilde oynadım. Armağanlar kazandım. Eğer iş, bilek kuvvetine dayanıyorsa, çıksınlar hepsinin bileğini büker, o eğri büğrü sahte kralların sırtını yere pestil gibi yapıştırırım... Krallık ne demek, onlar otomobil silicisi bile olamaz. 'Ben halk çocuğuyum' diye demagoji yapıyor, sonra da metreslerinin istediği şarkıyı söylemedi diye adam bıçaklıyorlar. Bu mu krallık, bu mu artistlik? Artist demek, duygulu, sanatkâr ruhlu, kibar, zarif, efendi insan demektir. Onlar halk çocuğu da ben imparator oğlu muyum? Ben de Fatih'te Sofular Mahallesi'nde halk içinde büyüdüm. Sefalet çektim, paramız olmadığı için üç yıl okula gidemedim. Ben de ekmeğimi taştan çıkardım. Halk çocuğu olmak için köyden mi gelmek lazım? Şehirde, İstanbul'da halk çocuğu yok mu?"[67]

Ayhan Işık, bu tartışmalara rol aldığı bir sinema filmiyle de yanıt vermiş gibidir. Başrolünü oynadığı filmlerden biri, *Krallar Ölmez* adını taşımaktadır.

1965'te Filmcilik ve Ücretler

1965 yılında yıldızı parlayan Yılmaz Güney hakkında gazeteci Tuncan Okan'ın "21 Oyuncu 211 Film Çevirdi" başlığıyla yayınlanan yazısında şu bilgiler verilmiştir:

"Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın, 12'şer adet film çevirmiştir. 18'er adet filmle Selma Güneri ile Sevda Ferdağ birinci sıradadır. Yılmaz Güney, şirketine göre film başına 5 bin, 10 bin, 30 bin lira almaktadır."[68]

"Yıldızların Çoğu Müsrif" başlıklı yazıda ise, Güney ile ilgili olarak şunlar yazılmaktadır:

67 Ses, 5 Mart 1966, sayı: 10. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)
68 Milliyet Hafta Sonu eki, 22 Ağustos 1965.

"Adı 'Çirkin Kral'a çıktı çıkalı Yılmaz Güney'in de talihi açıldı ve pek yaver gitmeye başladı. Fiyatı 5.000 ve 7.500 lira iken birdenbire 30.000 liralara yükseliverdi. Devam eder mi, etmez mi? Kesin bir şey söylenemez. Güney, bu kazandıklarının çoğunu bono olarak almaktadır. Kırdırsa bir türlü, elinde tutsa bir türlü. O işin en kolay yanını bulmuştur: bonolarıyla alışveriş etmek. 165.000 lira vermiş bir araba almıştır. Henüz katı yoktur. Gece hayatını ve para harcamasını pek sever."

Sinema eleştirmeni Turhan Gürkan, 12 Ocak 1966 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde, "1965'te Türk Filmciliği" başlıklı yazısında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Verimsiz bir şekilde sona eren 1965'te Türk Sineması'nda yapılmayan bazı şeyler denenmiş, fakat bunlar da filmciliğimizin geleceğine hiçbir değer kazandırmamıştır. Güldürü filmleri belki hiçbir dönemde bu denli başkaldırışla piyasayı kaplamamış, vurdu kırdılı gangsterlik özentisi filmler hiçbir zaman 1965'teki rekor erişkiye çıkamamıştır. 1965'in göze çarpan özellikleri olarak 'Hazret'li Peygamber filmleriyle, futbolcuların hayatını yansıtan kordelaları sıralayabiliriz. Bu arada Türk romanlarına karşı da aşırı bir saldırı başlamış ve bu yıl şimdiye değin görülmemiş bir şekilde roman ya da piyesten film yapımına girişilmiştir. Anarşist davranışlı insanların kahramanlaştırıldığı vurdulu kırdılı filmler 1965'te Türk Sineması'nda yalnız yumruk grafiğinin yükselmesine yardım etti. Bir James Bond salgınıdır başladı böylece. Bir batında dört tane birden Türk James Bond'u çıkarıldı. Hem de adı sanı duyulmamış kişiler arasından. Yılmaz Güney, Yılmaz Gündüz gibi artistlerin boy gösterdiği kabadayılık üstüne kurulu bu filmlerin önde gelenleri, *Kırallar Kıralı*, *Sayılı Kabadayılar*, *Haracıma Dokunma*, *Kan Gövdeyi Götürdü*, Üçünüzü de Mıhlarım, *Kanlı Yumruk*, *Dokuz Canlı Adam*. Yılmaz Güney, 1965'te en çok vurdu kırdılı filmlerde oynamış, bir yıl önce Yeşilçam'da 100 liraya iş bulamazken, bu yıl ücretini 50 bin liraya çıkarmasını bilmiştir. 'Çirkin Kral' diye ün yapan Güney'in 1965'teki kazancı 500 bin liranın üstündedir."[69]

1971 yılına geldiğinde Yılmaz Güney, fiyatını film başına 100 bin liraya çıkartmıştı.

"Yılmaz Güney, Skandallar Kralı da Oldu"

Yılmaz Güney, karıştığı veya yaptığı olaylarla gazetelerin haber

69 Cumhuriyet, 12 Ocak 1966.

sayfalarında görünmekle birlikte, film eleştirmenleri ile sinema hakkında haber yayınlayan gazetelerin köşelerinde de Yılmaz Güney hakkında bazı değerlendirme yazıları çıkmaya başladı. Bütün bunlar Yılmaz Güney'in ününe ün kattı ve daha çok tanınmasına vesile oldu.

Nihat Behram'ın yazdığına göre, bir görüşmelerinde Güney, Behram'a, "Ben Yılmaz Güney'im, osuruğum bile merak konusudur", demiştir.[70]

16 Ocak 1966 tarihli *Milliyet* gazetesinde, "Yılmaz Güney Skandallar Kralı da Oldu" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Güney, filmlerde canlandırdığı rolleri özel hayatında da sürdürmeye meraklı çıktı: Yasak aşklar, bıçaklama olayı, yersiz çekişmeler ve kavgalar... Bütün bunlar bir sinema 'yıldızı'nın ününü gölgeleyen birer unsurdur... Yılmaz Güney'in sinema serüveni hayli çilelidir. Ne bir yarışma kazandı, ne de günlerden bir gün yolda giderken bir yıldız avcısının gözüne çarptı ve 'artist' oluverdi. Güney, işletmecilik yapıyordu, sonra İstanbul'a geldi ve rejisör asistanı oldu, senaryo yazarlığına girişti. Çevirdikleri birkaç filmde ufak rollerde göründü ve oyunculuğa kendisini alıştırdı. İlk filmi Pervin Par'la birlikte çevirdikleri *Alageyik*'tir. Ardından yine Atıf Yılmaz'ın rejisörlüğünde *Bu Vatanın Çocukları*'nda oynadı ve araya uzun susuş dönemi girdi. Güney, geride bıraktığımız 1965 yılı başlarında birdenbire yine sinema pazarında görünüverdi. Bir iki deneme yapmış fakat seyircinin ilgisini çekememişti. Ayhan Işık'ın, İzzet Güney'in, Eşref Kolçak ile Orhan Günşiray'ın sürümlü olduğu o yılda Yılmaz Güney bu oyuncuların onda biri bir fiyatla ortaya çıktı fakat yalnız bir film, *Koçero*'yu yapabildi. Bu ise Güney'i üne eriştirmek için yetti de arttı bile. Adının başına bir de 'Çirkin Kral'lık ekleyen Güney, yavaş ve güvenli adımlarla bir yıl içinde rekor seviyede film çevirdi: yirmi beş. Beş bin liradan yine aynı yıl içinde fiyatı elli bin liraya yükseldi. İşin buraya kadar olanında örneğine defalarca rastlanılan sinema dünyasının öbür oyuncularının serüvenlerinden pek farkı yoktu. Olmayacaktı da. Ama Güney, nasıl birdenbire şöhret merdivenlerini koşar adım tırmanıp çıktıysa, orada durmayı beceremeyecek görünüyor. Gün geçmiyordu ki, Güney'in adının karıştığı bir skandal duyulmasın. Güney, sinema oyuncusu olup kişiliğini

70 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 358. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

topluma aktardığında bağımsızlığından da fedakârlık zorunluluğunu duymuyordu... Yavaş yavaş işin rengi de kararmaya başladı. Güney, türlü aşk hikâyelerinin kahramanı haline geldi. Bunların yanı sıra, filmlerde canlandırdığı rolleri özel hayatında da sürdürmeye meraklı görünüyordu. Bir gece kulübündeki bıçaklama olayı, bir kavga, Antakya'da yersiz çekişmeler ve son olarak da geride bıraktığımız hafta içinde yeni bir hadisenin başkahramanı oluşu işin tuzu biberiydi. Güney'i, eşi bir gece kulübünde kadın oyunculardan Nebahat Çehre'yle 'kıstırmış', demediğini koymamış, olay büyümüş ve sonra da Bayan Güney yoldan geçen bir arabanın altında kalmıştı. Sinemada uzun ömürlülüğün seyirci ilgisine bağlı olduğu gerçeği biliniyordu ama Güney bir tek şeyin farkında değildi herhalde: Aynı seyircinin merhametsiz ve affetmez oluşunun."

1965'te En Çok İş Yapan Oyuncu ve Çirkin Kral

Yılmaz Güney, 1965'te en çok iş yapan oyuncu olmuş ve yazılanlara göre 20 filmde oynamıştır.

"1965'in Olayları" başlığı altında yayınlanan haberde bu konuda şu bilgiler verilmiştir:

"Yerli film dünyamızın 1965'teki en büyük olayı Yılmaz Güney'in bir yıl içinde 'efsane' haline gelen şöhretidir. 1958'de yerli film piyasasına Atıf Yılmaz'ın yardımcısı olarak giren, daha önceleri de Kemal Film'in Adana bürosunda kontrol görevlisi olarak 150 lira haftalıkla çalışan genç adam... Yanık tenli, iri burunlu, siyah saçlarına kır düşmüş, ince, uzun ve zeki bir genç... Konuşurken şivesi, soyadı gibi, güney illerimizin havasını getiriyor. Zeki ve hassas... 'İnsanüstü' sayılan başarısında, uzun uzun incelemeye değer gayet ciddi yönler var. Burada kısaca ifade etmek istersek şöyle diyebiliriz: Beş milyon yerli film seyircisinin bugüne kadar bir yandan 'mermer yüzlü' oyun gücü olmayan, kadın kılıklı jönlerinden bıkması, öbür yandan da Eşref Kolçak, Fikret Hakan, Ayhan Işık'ın 'halk kahramanı' tipinin uzun süre boş bıraktığı kapısından içeri, tıpkı filmlerinde olduğu gibi, 'balıklama' dalmasıdır. Yılmaz Güney, bir yıl içinde, beş bin liradan elli, altmış bin liraya çıkan ilk Türk sinema oyuncusudur. Yerli sinemanın yarım asırlık tarihinde bir eşi dahi olmayan bu 'jet yükseliş' kadın veya erkek hiçbir 'star'a nasip olmamıştır. 1965'e *Mor Defter*'le giren Yılmaz Güney, *Halime'den Mektup Var*, *On Korkusuz Adam*, Üçünüzü de Mıhlarım, *Konyakçı*, *Krallar Kralı*, *Kahreden Kurşun*, *Kan Gövdeyi Götürdü*,

Gönül Kuşu, Kanlı Buğday, Beyaz Atlı Adam, Dağların Oğlu, Haracıma Dokunma, Sayılı Kabadayılar, Yaralı Kartal, Torpido Yılmaz, Güneş de Doğar, Korkusuzlar, Silahıma Yeminliyim ve *Davudo* filmlerini çevirdi. 'Jön karakter' diyebileceğimiz tipte oynayan ve film sayısı bakımından da 1965'te rekoru elinde tutan Yılmaz Güney 'efsanesi' bir 'kuyruklu yıldız' gibi çok ender görünebilecek olaylar arasında sayılacaktır."[71]

Ali Kırca, "Karşı Kıyının Hayalleri" başlıklı yazısında, Yılmaz Güney'in "Çirkin Kral" tiplemesi ve filmleri hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştır:

"Yılmaz Güney, son yıllarında çevirdiği 'sosyal içerikli' filmleriyle efsane olmuş filan değildi... Daha ilk yıllarında, 'Çirkin Kral'ken etrafında pervane olan 'harikulade kadınlar' nedeniyle, sıradan insanların 'idol'ü ve 'efsane'si olmuştu."[72]

"Sen Bunların Duygularını Sömürüyorsun"

Yılmaz Güney "vurdulu, kırdılı", "kabadayı" konulu olarak nitelenen filmleri hakkında şunları anlatmıştır:

"Filmler çok iş yaptı. Onun ardından biz Anadolu'daki o küçük işletmelerin aradığı, yatırım yapmak istediği bir adam haline geldik. Adana'dan, Samsun'dan, Ankara'dan adamlar beni, Yılmaz Güney filmi var mı diye aramaya başladılar. Ben birden meşhur oldum ve bu sırada beni İzmir'e davet ettiler. İkisi de Cesurdu'nun galası olacak. İzmir'e gittim. Yirmi yedi sinemada oynuyor. Ben dedim ki: 'Oraya gittiğimde halkı ajite edeceğim.' Ve gittim. Herkes alkışlıyor; bir kısmı tanımıyor falan, fakat bir süre sonra ben çok meşhur bir adam olacağım. Mecburum meşhur olmaya, çünkü iyi şeyler düşünüyorum. Hayatımızı anlatacağım filmlerimde. Bir şeye ihtiyacım var. Yani İstanbul'da Anadolulu olduğum için horluyorlar. Bana sahip çıkın. Size söz veriyorum. Beni destekleyin, şunları şunları yapacağım.

Bu sözlerim üzerine bütün İzmir ayağa kalktı. Sinemaya girdiğim ve çıktığım zaman arasında iki değişik insan vardı. Daha önce filmi fena değil, ama öbür tarafı kararlı. Ve 27 sinemada konuşuldu yeniden. Müthiş bir şey oldu. Ve daha sonraki filmlerde bu seyirci büyük destek sağladı. O filmler için de gittim oraya. Ve

71 Ses, 1 Ocak 1966, sayı: 1.
72 Sabah, 14 Temmuz 1999.

Adana'da, İzmir'de, Ankara'da belli başlı yerlerde halkla yüz yüze gelme olayı başladı. Sokakta konuşuyorum, halk çeviriyor. İlk defa sinemada bir adamın militan seyirciye sahip olması olayı çıktı. Ben işe militanca sarıldım ama siyasi anlamda militanca değil. O işin gereklerini yaptım ve bu beni çok olumsuzluğa götürdü. Onu söyleyeyim, çünkü samimi görüyor beni. Filmde oynadığım adamları hayatımda oynamaya başladım. Kavga, dövüş ediyordum, adam bıçaklıyordum. Her şey birbirine karıştı. *Marmara Hasan* diye bir film çektim. Döndüm, bir yere gittim, kavga çıktı, üç kişiyi bıçakladım, gazeteler yazdı; Yılmaz Güney üç kişiyi bıçakladı. Bıçaklamak kötü bir şey. Ama filmlerde oynadığım tipler kabadayı tip. Gazeteler yazıyor, Yılmaz Güney çifte silahla yakalandı. Tabii, çünkü çift silah taşıyorum. İşte bilmem nerde dokuz kişiyle kavga etti. Tabii filmlerde öyle yapıyorum.

63'ün sonu 64, 65; iki yıl yaptığım filmlerin kitleyle kurduğu bağ Türkiye'de sinema tarihinde görülmemiş bir olaydı. Herhangi bir yere gittiğim zaman on binlerce insan sokağa dökülüyordu. Dükkânlar kapanıyordu. İtfaiye geliyordu, yol açmak için. O zaman siyasi liderler falan gittiğinde bu kadar büyük ilgi toplamıyordu. İşte ben ünlü bir adamdım. Param vardı, ilişkilerim iyiydi. Her şey iyiydi, bir şey vardı ki benim içimde beni rahatsız ediyordu. Şu soruyu sordum: Sen bir düşünce adamıydın, bir davan vardı. Ama bugün bak, binlerce insan senin arkandan geliyor, sen bunlara ne söylüyorsun. Sen bunların duygularını sömürüyorsun. Bu insanlar şu şu şeyleri seviyor. Sen o şeyleri yapıyorsun. Zaten senin karşı olduğun insanlar bu yolu kullanıyorlar. Sen onun bir parçasısın şimdi. Bu gerçeği kavradığım zaman bir taraftan onu kabul etmek istiyorum, teorik olarak tespit ediyorum, bir taraftan da kendime bahaneler bulmaya çalışıyorum. Bocalayan bir adam haline geliyorum. İki Yılmaz Güney var şimdi. Gerçekten bu koşulların içinde biçimlenmiş, herkesin kolundan tuttuğu, bir prodüktör buradan çekiyor, öbürü oradan çekiyor, diğer taraftan bir Yılmaz Güney var, bütün bunlardan rahatsızlık duyuyor. İki adam birbiriyle çelişiyor. Bunun üzerine sinemada, siyasi hayatta, insan ilişkilerinde birtakım değişikliklerin olması gerektiğini düşündüm. Sinemada Atıf Yılmaz gibi, Duygu Sağıroğlu gibi yönetmenlerle çalışmak, ikincisi; genç birtakım insanlara olanak tanımak. En çok bu konuda çabam oldu. İlk defa film yapacak insanlara şans tanımalıyım ve film yapmalarını sağlamalıyım. Siyasi olarak Türkiye'de yeni bir

dönem başlamış, bir yığın klasik çevriliyor, dünyanın gerçekten siyasi olarak tahlilini yapabilecek şeylere temel olabilecek kitaplar çevriliyor. Bunları okumalısın. İnsan ilişkilerini daha derinliğe indirmelisin. Yani böyle çevrende daha aydın insanlarla, daha halktan insanlarla ilişkiler kurmalısın diye düşünüyorum. Ve 1965'in sonunda Duygu Sağıroğlu'yla başlayan bir çalışmaya girdim. 66'da Lütfi Akad'la, Atıf Yılmaz'la, yani Türkiye'nin en ileri gelen rejisörleriyle. Ve bu arada dört genç insanla film yaptım. Bir zamanlar beraber resim yaptığımız Remzi Cöntürk ilk filmini benimle yaptı. Yani sinemada en azından 15-20 genç insan ilk filmlerini benimle yaptılar. İyi rejisörlerle çalıştım, bir taraftan okumaya başladım, bir taraftan o dediğimiz insan ilişkilerini kurmaya çalıştım. Fakat bütün bunlarda yine bir başka eksiklik vardı. Şimdi oraya geleceğim. Benim içimde olan çelişme hayata yansıyordu. Şöyle yansıyordu. Bir yanıyla gerçekten iyi filmler ki o günün koşullarına göre Lütfi Akad'ın *Hudutların Kanunu*, *Kurbanlık Katil* vb. birtakım filmler, o günün en kaliteli filmleri, fakat diğer tarafta yine birtakım insan ilişkilerinden kopamadığımızdan kavgalı, dövüşlü filmler iç içe bir şey izliyordu. Bir taraftan filmlerim yasaklanıyordu, yani Lütfi ağabeyin yaptığı filmler, Atıf ağabeyin yaptığı filmler sansürle cebelleşiyordu. Sansür yasakladıkça bende direnme artıyordu. Fakat bu arada şöyle bir uzlaşma çizgisi belirdi. İşte bu filmler sansüre takılır, şu olur, bu olur, şeyle bağlarımızı tam kopartmayalım. Zaten istesen de koparamıyorsun. Adam yakana yapışmış çünkü. 68'e kadar bu böyle sürdü. Fakat sansürden dolayı, bilmem neden dolayı, arkadaşlarını seçişlerinden dolayı, onların da Yeşilçam'a koşullanmalarından dolayı, benim yarattığım koşullanmadan dolayı yine bir şeyler eksik kaldı. 68'de rejisör olmaya karar verdim. Filmleri ben yapacağım dedim. İlk filmim *Seyit Han* o uzlaşmanın ürünüydü. Yani bir yanıyla gerçekten iyi sinema, bir yanıyla da şapkalı birtakım adamlar, kovboy falan, birtakım şeyler birbirine karışmış durumdaydı.

Bu işin içinden çıkamayacağım, düşünmem gerekli dedim. Onun için askere gitmeliyim. Askerde düşünürüm, hapishanede düşündüğüm gibi dedim."[73]

73 Yılmaz Güney, İnsan, Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 30-32.
Yılmaz Güney'in, İzmir'de, "27 sinemada oynuyor" dediği İkisi de Cesurdu filmine ait yayınlanmış haber bulamadım. Kasımpaşalı Recep adlı filme ait 1965 yılında yayınlanmış haberleri aktarıyorum: Kasımpaşalı Recep adlı film, İzmir'de Şenocak Sineması'nda 15 Kasım 1965 günü, Büyük

"İnce Memed Türk Sineması'nda Tam 17 Defa Çevrildi"

Türk Sineması'nda zaman zaman seyircinin, zaman zaman da resmi görevlilerin filmlere yönelik tepkileri gündeme gelmiştir.

1960'lı yılların ilk evresinde çeşitli tepkilerin gösterildiği filmlerden bazıları şöyledir: *Yılanların Öcü*, Şafak Bekçileri, *Susuz Yaz*, *Karanlıkta Uyananlar.*

Yılanların Öcü adlı film, Fakir Baykurt'un aynı adlı romanından yönetmen Metin Erksan tarafından 1962 yılında sinemaya uyarlandı.

Sansür Heyeti, filmi önce yasaklamaya çalıştı, ancak kamuoyunun tepkileri sonucu dönemin cumhurbaşkanı Cemal Gürsel bu girişime müdahale etti ve "vatandaşlara" filmi izlemelerini önerdi. Bunun üzerine Sansür Heyeti, "Bu film yurt dışında Türkiye'yi temsil edemez," diyerek Türkiye'de gösterimine izin vermek zorunda kaldı. Yurt dışında gösterilemez yasağına rağmen *Susuz Yaz* filmi "Berlin Film Festivali"ne habersizce gönderildi ve ödül kazandı. Bunun üzerine yurt dışı yasağını koyanlar, alınan ödül üzerine filmi övmeye başladılar.

Yılmaz Güney ile Selma Güneri'nin başrollerini oynadığı *Ben Öldükçe Yaşarım* adlı film, sevişme sahnelerinin bulunduğu gerekçesiyle, 13 Nisan 1966 günü Sivas'ta ilgili makamlarca önce gösterimden kaldırılmış, sonra filmin gösterimine yeniden izin verilmiştir.

Yaşar Kemal'in İnce Memed romanını filme almak için Sansür Kurulu'na birçok kereler başvurulmuş fakat izin alınamamıştır.

"İnce Memed" rolü için adı geçenlerden Yılmaz Güney, bu konuda özetle şunları söylemiştir:

"İnce Memed'in çevrilmesine izin vermeyen Sansür Kurulu'nun tutumuna hâlâ şaşarım. Yabancı ülkelerin çevirmek için paylaşamadıkları romanı Sansür Kurulu geri çevire, Danıştay inceleyedursun, İnce Memed Türk Sineması'nda tam 17 defa çevrildi. Başka başka adlarla ve bunların yüzde 90'ında da ben oynadım."[74]

Üçüncü Antalya Film Festivali

Antalya Film Festivali'ne katılacak filmlerin seçimi için 16 ile 22

Sinema, Saray Sineması ve Tayyare Sineması'nda 16 Kasım 1965 günü, Eşrefpaşa Ferah ve Köşk Sinemalarında 20 Aralık 1965, Kulüp ve Lale Sinemalarında 21 Aralık 1965 günü gösterime girmiştir.

74 Cumhuriyet, 27 Temmuz 1970.

Mayıs 1966 tarihleri arasında İstanbul'da Rüya Sineması'nda jüri üyeleri ve izleyiciler için bir gösterim düzenlendi.

İlk elemeyi yapan ön jüri üyeleri şunlardı:

Turhan Gürkan (gazeteci), Nevzat Pesen (rejisör), Nejat Özer (Rüya Sineması Müdürü), Galip San (stüdyo sahibi), Faruk Yener (müzisyen), Nurhan Nur (artist), Erol Altınışık (prodüktör).

Yarışma filmlerinden *Ben Öldükçe Yaşarım* da gösterime katılan filmlerden biriydi. Beş dakikalık arada oyuncu Feridun Çölgeçen, filmin prodüktörü Mualla Özbek'in önünde eğilip ikiye katlanarak tebriklerini sundu ve "Duygu Sağıroğlu, Türk Sineması'nın Bergman'ı. Halit Refiğ'ler Duygu Bey'e asistanlık yapsın," deyince tepki aldı.

Yılmaz Güney'in oynadığı filmin gösterimi sona erince, jüri üyelerinden Nevzat Pesen, prodüktör Turgut Demirağ'a, "Ayhan Işık bu filmi görsün de avantür nasıl oynanırmış öğrensin," dedi.[75]

Antalya Müzik, Tiyatro ve Film Festivali, 25 Mayıs 1966 Çarşamba günü Antalya Belediye Meydanı'nda saat 10.00'da başlatıldı.

Festivalle ilgili, Türkiye Sinema İşçileri Sendikası Genel Başkanı; 17 rejisör, 3 senaryocu, 26 sinema ve tiyatro oyuncusu, 9 görüntü yönetmeni, 11 sinema yazarı, 19 sinema teknisyeni ve 21 sinema emekçisinin imzasıyla bir bildiri yayınlandı.

Bildiri özetle şöyledir:

"1964'te ilk defa olarak yapılan Antalya Film Festivali, sonuçları bakımından Türk Sineması için çok zararlı olmaya başlamıştır. Antalya Film Festivali, kendi çizgisinin, gösteri ve festival sınırlarını aşarak festivalde yapılan değerlendirmelerle Türk Sineması'nı sınırlayan ve Türk Sineması'na kendi değer ölçüleri empoze etmek cüretini gösteren bir kurum kılığına bürünmüştür. Bu değer ölçüleri herkes için geçerli olmadığı gibi bizim de kabul etmediğimiz, karşı olduğumuz ölçülerdir. Bu değer ölçülerini, Türk Sineması'na empoze etmeye Antalya Film Festivali'ni düzenleyenlerin ne hakkı ne yetkisi vardır."

Lütfi Akad, Ertem Göreç, Çetin Karamanbey, Ayla Algan, Beklan Algan, Nilüfer Aydan, Selma Güneri, İzzet Günay, Metin Erksan'ın imzalarının da bulunduğu bildiride şunlar söz konusu edilmiştir:

75 Akşam, 21 Mayıs 1966.

"1. Festival, sonuçları bakımından Türk Sineması'na yararlı değil, zararlı olmaktadır,

2. Festival, Sine-İş grevine karşı çıkarak dürüstlüğünden şüphelenilen bağlar ve anlam kazanmıştır,

3. Prodüktörler, çalışanların istekleri dışında festivale katılmaktadır,

4. Jüriler yetkisizdir ve bu yılın jürisine yabancı ülkelerin basın ataşeliklerinin alınması sinemamıza karşı yapılmış bir hakarettir,

5. Jüriye alınan Sine-İş Başkanı istifa etmiştir."

Antalya Film Festivali'nin film jürisi şöyleydi:

Kayhan Türkçü (gazeteci), Ümit Deniz (senarist), Ata Karatay (Emek Sineması İdare Meclisi üyesi), Nejat Duru (prodüktör), Dario Moreno (film yıldızı ve şarkıcı), Orhan Arıburnu (artist), Dr. Alyanak (rejisör), Kemal Baysal (foto direktörü), Demirhan Altuğ (müzisyen), Davut Ergün (Sine-İş temsilcisi), Amerikan Basın Ataşesi, İngiliz Basın Ataşesi, Fransız Basın Ataşesi, Alman Basın Ataşesi, İtalyan Basın Ataşesi, İsrail Basın Ataşesi ve Antalya'dan 3 jüri üyesi.

Festivalin sonunda ortaya çıkan sonuçlar bazı eleştirilere neden oldu.

Agâh Özgüç'ün yazısına göre jüri üyelerinden birisinin tepkisi şöyle olmuştu:

"*Ben Öldükçe Yaşarım*'da Yılmaz Güney ve *Murad'ın Türküsü*'nde Fikret Hakan'ın oyunculukları gümbürtüye getirilmiş, birincilik ödülü Ekrem Bora'ya verilmiştir. Bunun nedenlerini sorduğumuzda, jüri üyelerinden Nejat Duru, 'Fikret Hakan'la Yılmaz Güney'in ahlaksızlıklarından gına geldi artık,' demiştir."[76]

"Fasulye Ticareti Yapar Gibi Filmcilik Yapmak İstiyorlar"

Prodüktörler Sendikası, Aralık 1966'da yaptığı toplantıda artistlere verilecek ücretler hakkında bazı kararlar aldı.

Alınan karara göre artistler üç sınıfa ayrılıyor ve birinci sınıfta sayılan Türkan Şoray, Fatma Girik, Hülya Koçyiğit, Sadri Alışık, Ayhan Işık, Yılmaz Güney, Fikret Hakan, Gönül Yazar, Cüneyt Arkın gibi oyuncuların fiyatı film başına 25 bin lira olarak tespit ediliyordu.

76 11 Haziran 1966.

Ümit Utku, Murat Köseoğlu, Nüzhet Birsel, Hulki Saner ve Naci Duru gibi prodüktörlerin aldığı kararda ayrıca, kararlarına uymayan firmaları kara listeye alıp sinemalarında filmlerini oynatmama kararı da vardı.

Ümit Utku bu konuda şunları söylemişti:

"Sanatçıları sınıflara ayırmaktayız. 1967, filmciliğimiz için dönüm yılı olacaktır. Birinci sınıf artistler için tespit ettiğimiz en yüksek rakam 25 bin liradır. Kararımıza uymayan firmaları kara listeye alıp filmlerine sinemalarımızda yer vermeyeceğiz.

Bu fiyatları beğenmeyen artistlere film çevirtmeyeceğiz. Yeni yeni kabiliyetler bulup çıkaracağız. Zaten böylesi daha iyi olur."

Prodüktörler Sendikası'nın bu kararı artistler arasında tepkiyle karşılandı. Haberi duyan Yılmaz Güney bu konuda şunları söylemişti:

"Ben de fiyatı 75 bin liraya çıkardım. Bu baylar bilsinler ki bizim fiyatımızı ve sınıfımızı halk tespit eder. Halkın gücünü bilmeyenlerin yanılgısı her zaman her yerde olduğu gibi bu konuda da büyük olacaktır. Sinemadan anlamayan birtakım adamlar gelmiş, fasulye ticareti yapar gibi filmcilik yapmak istiyorlar."

Atıf Yılmaz bu konuda şunları anlatmıştır:

"Yılmaz, kendi aklı, yeteneği ve emeğiyle sinemanın en çok para getiren oyuncusu olduğundan, onu film yapmak için ilk çağıranlardan birinin Memduh olduğunu ve Yılmaz'ın bu teklifi reddettiğini hatırlıyorum. Kuşkusuz, Yılmaz'ın Memduh'un teklifini reddetme nedeni sadece geçmişte söylenen sözler değildi. Yılmaz, sanırım bilinçli olarak, dönemin kalıplaşmış Yeşilçam sineması kuralları içine hapsedilmek istemiyordu. O kalıpları kırmak, yeni taze bir şeyler yapmak istiyordu. Bu nedenle, sadece Memduh Ün'ün değil, dönemin bütün büyük yapımcılarının para açısından parlak tekliflerini reddediyor, sözünü geçirebileceği, düşündüklerini ödünsüz uygulayabileceği yapımcıları seçiyordu."[77]

Yılmaz Güney, karşı olduğu sistemle mücadelesini değişik alanlarda sürdürmüştür. Sisteme karşı mücadelenin bir alanı da hemşehrilerinden destek almaktı. Güney'in doğup büyüdüğü yer Adana'dır. Adanalı olmanın sinemada Güney'e bir katkısı olmuş mudur? Adanalı olan Nihat Ziyalan, bu konuda şunları söylemiştir:

"Türk Sineması'nda bir dönem Adanalıların egemenliğinden söz

77 Atıf Yılmaz, Söylemek Güzeldir, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Mayıs 1995, s. 204.

edilebilir. Yeşilçam'da işletmecilerin hâkim olduğu bir dönem vardı. İşletmeciler, 'Şunlar şunlar şu paraya oynayacak,' bono verip dayatıyordu. Onların o yapılarına dayanarak film çevriliyordu. İşletmecilerin bu baskısını kırmak için bazı şeylere dayanmak gerekiyordu."

Yılmaz Güney, çevireceği filmlerde Yeşilçam'ın bazı kadın artistlerini de boykot ettiğini ve yeni yıldızlarla çalışacağını da süreç içinde gündeme getirdi.

Askerlik görevini yaparken bir buçuk aylık hasta raporu alıp İstanbul'a gelen Güney, 12 Eylül 1969 Cuma günü doğruca film setine gitti.

Belanın Yedi Türlüsü adlı filmin çalışmalarını izleyen ve filmdeki kadın oyuncuları beğenmediğini söyleyen Yılmaz Güney, Mine Soley'in değiştirilmesini ve yerine yeni artistler bulunmasını istedi.

Güney, "Sinemadan bazı parazitleri temizlemeye azmettim. Filmlerimde artık Yeşilçam'ın sürtüklerini oynatmayacağım," dedi.

2. Altın Koza Film Festivali için yeni bir film hazırlayacağını belirten Yılmaz Güney, bu arada saçlarının rengini beyaza yakın sarıya boyattı.

"Rol icabı saçlarımın rengini değiştirmem, hayranlarım arasında şaşkınlık yaratıyor. Zaten saçlarım da artık rengârenk oldu," diyen Yılmaz Güney, kendi kendine aldığı, "Yeşilçam'ın kadın oyuncularına boykot" kararını yeni filmlerinde uygulayacağını belirtti.

Bu arada, dost tavsiyesiyle üç kadın artist adayı tespit eden Güney, bunlarla temasa geçti ve filmlerinde oynamaları için onlara cazip tekliflerle gitti. Bunlardan biri Feri Cansel'di.

Nuri Ergün'ün yönettiği *Belanın Yedi Türlüsü* ile *Kabadayının Sonu* filmlerini çeviren Güney, Çirkin ve Cesur filminin çekimine başladı.

Yılmaz Güney bu konuda şunları anlatmıştır:

"Film senaryosuz çekiliyor. Kamerayı alıp delikten ne görüyorsam onu çekiyorum. Tıpkı sahnede tuluat oynar gibi. Diyalogları aklıma geldiği gibi sette, çalışma anında yazıyorum. Böyle daha rahat, daha verimli oluyor. Akşam oldu mu, yarın şöyle bir sahne çekeceğim, diye kaygılanmıyorum. Belirli bir yerde ve sahne düzeninde yapılan bu tür çalışmaların sonucu sade, yapmacıktan ırak, özentisiz oluyor ve bana çok şey kazandırıyor. *Seyyit Han*'ı da böyle

senaryosuz çektim. *Aç Kurtlar*'ı da. Çirkin ve Cesur adı gibi kimliği, yaşantısı ve sonu da gerçekten çirkin. Zaten bana Çirkin Kral demiyorlar mı? Kahramanımız bir büyük gangster şebekesine bağlı kiralık bir katil. Yaşantısında sürüyle kadın var. Hiçbiriyle cinsel ilişki kuramamış. Bir fahişenin oğlu bu kişi. Babasını tanımıyor. Yaptığı tüm işler çirkin. Ve günün birinde öldürdüğü adamlar listesine, bu tanımadığı babasını da ekleyiveriyor. Mezarının başında öldürdüğü adamın büyüttüğü kızla karşılaşıyor. İlk kez ona yakınlık duyuyor. Cinsel yönden ilişki kurduğu bu genç kızla, hiçbir gizliye saklıya yer vermeksizin birbirlerine yaşantılarını anlatıyorlar. Gerçek ortaya çıkınca kız kaçıyor. Çirkin adam şimdiye değin hep başkaları için adam öldürmüştür. Şimdiyse kendi için öldürecektir ve bu kendisidir. Kendini vurmaya iğreniyor, başkalarına öldürtüyor sonunda."[78]

14 Artist ve Yönetmen İçin Kovuşturma Açılıyor

Sinema da diğer iş kolları gibi ticari bir faaliyet olduğu için bazı yasalara tabi tutulmuştur.

Vergi beyannamesi vermedikleri iddiasıyla 14 artist ve yönetmen hakkında, 1967 yılında, ilgili devlet kurumlarının yetkilileri tarafından kovuşturma açıldı.

Yusuf Sezgin, 9 Şubat 1967 Perşembe günü İstanbul Basın Savcılığı'nda bu konuyla ilgili ifade verdi.

Bu dönemde haklarında kovuşturma açılan diğer sanatçılar ve yönetmenler şunlardır:

Gülsün Kamu, Önder Somer, Ahmet Mekin, Danyal Topatan, Senih Okan, Tülin Ergin, Mine Sun, Hüseyin Peyda, Kuzey Vargın, Yılmaz Güney, Metin Erksan, Öztürk Serengil ve Semih Sezerli.

Vergi Dairesi'nden gelen uyarı çağrılarına cevap vermedikleri için bazı sinema sanatçıları mahkemeye verildi.

Ahmet Mekin ile Yusuf Sezgin, 1 Mart 1968 Cuma günü İstanbul 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nde bu konuda ifade verdi.

Mahkemeye çağrılıp da ifade vermeye gitmeyenler şunlardı: Fatma Girik, Yılmaz Güney, Tülin Elgin, Senih Okan, Danyal Topatan.[79]

78 Cumhuriyet, 24 Kasım 1969.

79 Tercüman, 2 Mart 1968.

Yılmaz Güney'in 1967 yılına ait ödemesi gereken vergi miktarı, otuz sekiz bin altı yüz kırk beş lira kırk kuruştur.

Şişli Vergi Dairesi, 100 bin lira vergi borcundan dolayı 1970 yılında Yılmaz Güney hakkında takibata geçerek Amme Alacakları Kanunu'nun 80. maddesini uygulamaya karar vermişti. Bu maddeye göre, vergi borcunu ödemezse Yılmaz Güney'in menkul ve gayrimenkul bütün mallarına el konulacaktı.[80]

"Portakal Yiyemeyen Çocuk Şimdi Altın Portakal Sahibi Oluyor"

4. Antalya Film Festivali, 1967 yılında yapıldı.

Festivale Ekrem Bora, Selma Güneri, Fatma Girik, Yılmaz Güney, Nebahat Çehre, Yılmaz Duru, Semiramis Pekkan, Memduh Ün, Mustafa Yılmaz, Davut Ergün, Erol Batıbeki, Ayfer Feray, Erol Günaydın ve Dadaş Film'in ortaklarından Hamit Gürsoy gibi sanatçı, yönetmen ve işletmeciler de katılmıştı.

Festivale katılan filmler şunlardır:

Hudutların Kanunu, *Yaprak Dökümü*, *Kanun Benim*, *Zalimler*, Çalıkuşu, *Güzel Bir Gün İçin*, *Bir Millet Uyanıyor*, *Allahaısmarladık*, *Ayşecik Sokak Kızı*, *Malkoçoğlu*, *Peygamberler Diyarı*, *Sürtüğün Kızı*.

Oylama sonucunda, "En Başarılı Erkek Oyuncu" Yılmaz Güney, "En Başarılı Kadın Oyuncu" Fatma Girik ve "En İyi Rejisör" ise Yılmaz Duru seçildi.

Yılmaz Güney, Mut ilçesinde, Ömer Lütfi Akad'ın çevirmekte olduğu, *Kızılırmak-Karakoyun* filmindeki çalışmalarını bir gün için yarım bırakarak Nebahat Çehre'yle birlikte otomobiliyle Antalya'ya gitti.

Antalya Belediye Başkanı Avni Tolunay, ödüllerin dağıtılması için bir "Kapanış Gecesi" düzenledi. Ödül dağıtım töreni, 13 Haziran 1967 Salı günü Antalya Şehir Kulübü'nde yapıldı.

Fatma Girik, "Altın Portakal"ını alırken iki elini yüzüne kapatıp sevincinden ağladı. Yılmaz Duru, "Selamünaleyküm" diyerek sahneye çıktı.

Ödülünü aldıktan sonra "Önce merhaba," diyerek sözlerine başlayan Yılmaz Güney, özetle şunları söyledi:

80 Hafta Sonu, 9 Nisan 1970, sayı: 168.

"Ben de Antalya gibi bir portakal diyarı olan Adana'nın çocuğuyum. Küçük yaşlarımda bir tek portakala özlem duyar, alamadığım için üzülürdüm. Çocukluğumda portakal yiyemediğim günler olmuştu. (Bir kadın, 'Ah yavrum,' diye bağırır.) Bugün bana altın portakal veriyorlar. Şimdi portakalın altınına sahibim. Nasıl gurur duymayayım. Pek mutluyum. Bunu üç yıldır Türk sinema seyircisinin bana gösterdiği ilginin bir örneği olarak kabul ediyorum. Söylemek istediğim bir şey daha var: Türk Sineması'nı hor görenler, tepeden bakanlar şunu bilmelidirler ki, sinemamızı ancak benimseyerek, el ele vererek kalkındırabiliriz. Yoksa tepeden bakmakla değil. Bana bu heykeli jüri değil, halkın sevgisi kazandırdı. Çocukken altın portakal değil, bildiğimiz portakalı bile alacak param yoktu."

Yılmaz Güney, ödülünü karısı Nebahat Pütün'ün (Çehre) elinden aldı.

Ödül dağıtımında haksızlık olduğunu düşünen Güney, sinirlendi ve toplu fotoğraflar çekilirken aldığı heykeli, baş aşağı tutup suratını astı. Yılmaz Güney, hırsını ve hiddetini gece gittiği Motel Derya'da üç pencere camını kırarak yatıştırmaya çalıştı.

"Türk Sineması'nın Clay'i Yılmaz Güney"

Sinemada ilk ödülünü 4. Antalya Film Festivali'nde alan Yılmaz Güney, festival hakkında düşündüklerini kendisiyle yapılan bir söyleşide açıkladı. Söyleşi özetle şöyledir:

"Parası vardı, hele Anadolu'da büyük şöhret sahibiydi, fakat bunca yıldır bir armağan kazanamamıştı. Antalya'daki zaferinden sonra Güney, 'Prodüktör istemese de en yüksek ücreti bana veriyor, jüri bana muhalif de olsa oyun gücüm karşısında oyunu benim lehime kullanmak zorunda kalıyor. Demek ki en kuvvetli benim, çünkü halkın desteğine dayanıyorum,' diyor.

Taksim'de Aydede Caddesi'nde, 'Kıvılcım' Apartmanı'nın en üst katındayız. Yılmaz Güney, Nebahat Çehre çifti burada oturuyor. Köşedeki 'şömine'nin üzerinde son Antalya Film Festivali'nde kazandığı 'altın portakal taşıyan kadın' heykeli duruyor. Saat 19.00 suları... Yılmaz Güney, birkaç gün sonra, Duygu Sağıroğlu'yla başlayacağı filmin senaryosu üzerinde çalışmak üzere 'Duyguların evine' gitmiş. Bunu, eşi Nebahat Çehre söyledi. Yılmaz'ı beklerken konuşuyoruz. Nebahat Çehre, Yılmaz Güney'le evlendikten sonra çok değişmiş.

Bir 'koca'nın aynı zamanda 'hoca' olması gerektiği; kişilik sahibi bir erkeğin eşine sağladığı faydayı gözümüzle görüyoruz. Sinema sanatı üzerine o kadar sağlam fikirleri var ki, hayret ettik. Artık sadece Yılmaz Güney'le (o da yılda üçü geçmemek üzere) film çevirmeye kararlı. Birbirlerini sevdikleri belli. Evde Yılmaz Güney'in annesi de var. Tıpkı oğlu gibi ince, esmer... Bir aralık İnce Memed'den söz açıldı. Nebahat Çehre, 'Osman Seden üç defa geldi, Yılmaz'ı İnce Memed'de oynatmak istiyor. Ona evvelce 'boyacı çırağı' diyenler de şimdi 'İki filmine 130.000 lira verelim,' diye adamlar yolluyorlar. Benim gayem, önce Bebek sırtlarında bir köşk yaptırmak... Orada geniş bir arazi satın alıyoruz...' diyor, tatlı tatlı anlatıyordu...

Bu sırada Yılmaz Güney geldi, hemen sarılıp yanaklarımızdan öptü. Samimi, kalender... Konuşmaya başladık. Konu, son Antalya Film Festivali...

'Mikrofonda, vakit olmadığı için söyleyemediğim şeyler var. Bir kere, Türk filmciliğini tanımıyorlar. Seçilen jüriler yetersiz. Türk filmlerini sevmeyen insan jüri üyesi olmaz. Jüri üyelerinden birinin bir gündelik gazetede yazdıklarını okudum. 'Oyun oynama'nın ne olduğunu bilmiyor. Peşin hükümlerle role, oyuncuya bir sürü kara sürüyor.'

'Bugüne kadar çevirdiğin filmler içinde en iyi film ve yerli sinemanın en iyi rejisörü?' sorusuna Yılmaz Güney, '*Hudutların Kanunu*, şimdiye kadar çevirdiğim filmlerin en güzeli... Lütfi Akad da bence, Türk Sineması'nın en büyük ustası,' diye cevap veriyor ve özellikle Lütfi Akad için, 'Oyuncuları, olağanüstü bir güçle yönetiyor. Soğukkanlı ve bilerek... Filmlerinin en büyük özelliği, baştan sona kadar aynı tempo, aynı bütünlük içinde akıp gitmesi... Duygularına kapılıp mübalâğaya kaçmıyor,' diyor.

Yılmaz Güney, bundan sonra, 'para kazanmak için' film çevirmeyecek. Bunu uzun uzun izah ediyor ve 'Lütfi Akad, Metin Erksan, Halit Refiğ, Memduh Ün, Ertem Göreç, Duygu Sağıroğlu, Atıf Yılmaz gibi rejisörlerle çalışacağım. İnandığım, güvendiğim sanatçılarla. Bugünlerde Duygu'yla, sonra Atıf'la birlikte film çevireceğim. Türk Sineması'na, gerçeklere dayanan, halkı kandırmayan filmler vermek istiyorum. Zaten hissedar olduğum bir film şirketim var. Günümüzün hikâyecilerinin kuvvetli eserlerini, milyonlarca sinema seyircisinin karşısına çıkaracağız. Böylece Türk sinema tarihine karşı olan borcumu ödemiş, bizden sonra gelecek

kuşaklara, iftihar edilecek eserler bırakmış olacağım. Gücümü de Antalya'da birinciliği muhalif bir jüri önünde bileğimin hakkıyla alarak gösterdim. Prodüktör beni oynatabilmek için en yüksek ücreti veriyor. Demek ki en iyi, en kuvvetli oyuncu benim. Çünkü halk tarafından, her zaman onun desteğine dayanıyorum,' diyor."[81]

"Bir Sarışın Olmadığı Kalmıştı"

Yılmaz Güney, Şeytanın Oğlu filminde rol gereği saçlarını sarıya boyattı. Bu konu ve film hakkında, "Bir Sarışın Olmadığı Kalmıştı" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Etiler'de, bahçeli iki ev var. Biri Cevat Mahruki, öteki Mesut Turfanda'nın köşkleri... Önlerinden her sabah geçerim. Geçen gün gene projektörler, elektrik kordonları, travelling arabaları, tahta raylar gibi 'film çekme malzemesi' bu evlerden ikisinin bahçesine yığılmıştı. Şöyle bir göz atıp geçmek üzereydim. Bahçe kapısından açık sarı saçlı, ince, uzun boylu bir adam çıktı. Altın çerçeveli siyah gözlükleriyle tam bir kuzeyli, bir Avrupalıydı.

'Yerli filmciler galiba gene bir ortak prodüksiyon yapıyorlar. Bu aktör de onlardan biri olacak?' diye düşünüp yolumu değiştirdim ve yanına doğru yürüdüm.

'Affedersiniz, bu evde çevrilen filmde mi oynuyorsunuz?' diye İngilizce ilk sorumu sordum. Ama adam başladı gülmeye... Kendi kendime, 'Deli mi nedir?' diye söylenmişim. Yabancı aktör birdenbire bana baktı ve garip bir şiveyle, 'Deli değilim! Yılmaz Güney'im!' demesin mi?

'Bunca yılımı artistler arasında, yan yana, baş başa geçirdim. Yılmaz Güney'in, arasında beyaz düşmüş, simsiyah, kıvırcık saçlarını, esmer tenini gayet iyi tanırdım.

'Acaba doğru mu söylüyor?' diye dikkatle bir daha baktım. O da bana yardım için kocaman siyah gözlüklerini çıkarmıştı. Evet, ağzı, burnu, yüzünün çizgileri, kemikli elleri, sırım gibi ince vücudu... Hep aynı... Garip şiveli konuşmasını değiştirdi:

'Gel ağam içeri... Orada, çalışırken gör bizi...' dedi.

Hava almak için dışarı çıkmıştı. Benimle salona girince bütün gözler üzerimize çevrildi. Filmin kadın oyuncusu Nilüfer Koçyiğit... 14 yaşında 14. filmini çeviriyor... Jönprömiye de Tunç Oral... Ama konumuz Yılmaz... Ona soralım dedik:

81 Ses, 1 Temmuz 1967, sayı: 27.

'Nasıl oldu da bu boyaya girdiniz Yılmaz Güney?'

Yanında gülümseyen filmin rejisörü Yılmaz Duru'ya baktı:

'İnandığım, güvendiğim rejisörlerden biri de Duru'dur... O beni kandırdı, saçımı boyattı... Şakaklarıma da beyaz pat sürdük. Böylece filmde jön değil baba rolüne çıkıyorum. Filmin adı Şeytanın Oğlu... Geçen sene de *Sevimli Haydut*'ta çeşitli makyajlar yapmıştım. İhtiyar kadın kılığına bile girmiştim. Zira film demek hep başka başka insanların hayatlarını temsil etmek demek... Aynı suratla, aynı makyajla ayrı kişilerin hayatı temsil edilir mi?'

Yılmaz gerçekten haklıydı. Şeytanın Oğlu veya *Büyük Cellatlar* adlı filmde Nilüfer Koçyiğit'in babası rolünde oynuyordu. Fakat kız, babasını 'amcası' olarak tanıyordu. Filmin çok ilgi çekici konusu kısaca şöyle: Bir cinayet kumpanyası var. İstediğiniz adamı öldürtmek için 50 bin lira veriyorsunuz. Fakat kumpanyanın reisi Şamil (Yılmaz Güney) bir adamı öldürmeden ve öldürtmeden önce hakkında tahkikat yaptırıyor. Topluma faydalı ise adamı öldürtmek imkânsız... Zararlı ise, para vermeseniz de öldürtebilirsiniz. Filmin sonunda kızı Lale'nin (Nilüfer Koçyiğit) sevgilisi Tunç (Tunç Oral), Şamil'e gidip Şamil'in öldürülmesini istiyor. Şamil de adamlarına emir veriyor. Fakat ölmemek için öldürüyor, kıyafet, şekil değiştiriyor. Sonunda adaleti kendi eliyle dağıtmak isteyen Şamil de ölüyor...

'Kötü filmleri de yaşatmak istemiyorum Türk Sineması'nda... Bu yıl 14 film çevirmiş olacağım... Bu 11. filmim... Hemen hepsi Türkiye'nin en iyi rejisörleriyle... Şimdi Atıf Yılmaz, Lütfi Akad ve Memduh Ün'le üç filmim kaldı... Bu yıl benden başka şuurla, planla, programla 'en iyi film' idealini gerçekleştiren başka oyuncu çıkmadı... Çıksa daha çok sevinirdim... Ama önümüzdeki festivallere girecek en az 10 filmim var... Bugüne kadar bir rakip çıkmadı. Bundan sonra çıkarsa sürpriz olur...'

Bu sırada sete Nilüfer Koçyiğit'in annesi Melek Koçyiğit, Hülya Koçyiğit'le geldi. Küçük kızının, filmin ilk günündeki çalışmasını görmek istemişti. Rejisör Yılmaz Duru, her hareket üzerinde titizlikle duruyor, mizansenleri uzun uzun tarif ettikten sonra bir kere de kendisi oynuyor ve örnek veriyordu. Nilüfer Koçyiğit, sadece makyaj ustası değil, oyun ustası da olan rol arkadaşı Yılmaz ağabeye layık bir oyun vermek için elinden geleni yapıyordu. Hayretle fark ettik, karşımıza geçen yılki Ölmeyen Aşk'taki Nilüfer'den tamamen ayrı bambaşka bir Nilüfer vardı.

Hülya Koçyiğit, Yılmaz Güney'in yeni saç rengini pek beğenmişti.

'Cüneyt de boyatmıştı, ama muvakkat boya sürmüştü, hem de sadece şakaklarına... Yalnız İzzet Günay benimle oynadığı son filminde şakaklarını berbere boyattı. Çünkü 40 gün aynı makyajla çalışacak,' dedi.

Yılmaz Güney'e son filmlerinde niçin 'fazla değişik' olmaya çalıştığını sorduk. Kaşlarını çatarak, düşünerek cevap verdi:

'Mümkün olsa daha fazla değişebilsem... Seyirci yılda 14 ila 15 filmimi görüyor. Hep aynı mekânlar, aynı rol arkadaşları, aynı rejisörlerle çalışıyoruz. Bunlar hep birbirine benzerlik, yeknesaklık yaratıyor. Bizde de bıkkınlık uyandırıyor. Yabancı artist yılda en çok iki film yapar. O da dünyanın ayrı ayrı ülkelerinde, ayrı ayrı ekiplerle... Bizde bu 250 film furyası oldukça yapılacak tek şey çok fazla değişmek... Benim seyircim bütün filmlerimi seyrediyor. Önce onu bıktırmamak, sonra sinema sanatının gerektirdiğini vermek istiyorum. Ben yalnız para kazanmak için film çevirmiyorum. Topluma etki yapmak, milyonlarca insanı eğitmek, yükseltmek için çalışıyorum.'

Rejisör Yılmaz Duru, adaşı Yılmaz Güney'in şakaklarını kendi eliyle beyazlattıktan sonra kameranın karşısına davet etti. Lon Chaney, Paul Muni, Peter Lorre ve daha bir hayli milletlerarası makyaj üstadına taş çıkartabilecek bu iki sanatçı arkadaşı Şeytanın Oğlu'yla baş başa bırakıp setten ayrıldık.

Öyle görünüyor ki Yılmaz Güney 'en iyi oyuncu' yarışında bu yıl da iddialı.

Dünyaya adalet dağıtıyor. Son filmi Şeytanın Oğlu'nda sarıya boyattığı saçlarıyla oynayan Yılmaz Güney, yeryüzüne adalet dağıtan bir cinayet şebekesinin reisidir... Adaletin ve kuvvetin sembolleri, terazi ve tabancasıyla.

Sarı saçlı Yılmaz'ı önce annesi bile tanıyamadı. Sonra anayla oğul kucaklaştılar.

Taksim Meydanı'ndaki Cumhuriyet Anıtı önünde Yılmaz Güney'in resmini çekerken onu tanımakta güçlük çektiler.

Yolda görenler de kim olduğunu anlamadılar. Fakat bir film çekme makinesi almak için mağazaya girince tezgâhtar çocuk beş dakika konuştuktan sonra Yılmaz Güney'in Yılmaz Güney olduğunu meydana çıkardı."[82]

82 Ses, 23 Eylül 1967, sayı: 39.

Yoklama Kaçağı Olarak Yakalanıyor

Her devlet, vatandaşlarının neler yapıp yapmaması gerektiğini yasalarda belirtmiştir. Bunlardan bazılarının vatandaşlarca yerine getirilmesinin zorunlu olduğu yasalarca açıklanmıştır. Örneğin vergi vermek, askerlik yapmak...

Sinema ve sanat dünyasında yer alanların bazıları askerlik hizmetini geç yapmıştır.

Örneğin, yönetmen Atıf Yılmaz, 48 yaşında askere gitmiştir. Yılmaz Güney de askerlik hizmetini geç yapanlardandır.

Adana'da Sarıçam semtinde, 17 Ocak 1968 Çarşamba günü *Pire Nuri* adlı filminin bazı sahnelerinin çekimi yapılmaktaydı. Film setine bir üsteğmen geldi ve Yılmaz Güney'e asker kaçağı olduğunu anlatarak, "Buyurun, Merkez Komutanlığı'na gideceğiz," dedi.

Arabaya binilerek Merkez Komutanlığı'na gidildi. Yılmaz Güney'in askerliğini yapması kararı alındı, 4 gün içerisinde Sivas Er Eğitim Merkezi'nde olması koşuluyla sülüs kâğıdı verilerek serbest bırakıldı.

Adana'nın Ulucami Askerlik Şubesi Başkanı Albay Basri Tanyer, bu konuda şunları söylemiştir:

"Soyadının Pütün olması sebebiyle 10 yıldan beri asker kaçağı olarak kalmış. Bu günlerde Adana'ya film çevirmeye gelmesi sonunda yakalandı. Yılmaz Güney'in 22 Ocak 1968 Pazartesi günü Sivas'taki birliğine teslim olması gerekmektedir. Ancak, kendisi film işleri olduğunu ve bir ay sonra birliğine teslim olacağını söylemiştir. Normal müddeti dört gündür. Şayet, dört gün içerisinde birliğine teslim olmazsa, birliği bizim kendilerine yazdığımız yazıyla müracaat ederse, o zaman kendisini yakalayıp Sivas'a göndereceğiz."

Otuz yedi yaşına kadar askerlik yapmamış olan Yılmaz Güney, bu konu hakkında şunları açıklamıştır:

"Yıllarca uğraşıp yerli sinemada kendime bir yer yaptım. İşlerim bu son günlerde yoluna girmeye başlamıştı. Bu sinema mevsimine Antalya'da birincilik kazanarak girmiştim. İstediğim rejisörleri ilk defa bu yıl seçtim ve birlikte filmler yaptım: Atıf Yılmaz'la *Kozanoğlu*, Lütfi Akad'la *Kızılırmak-Karakoyun*, gene Lütfi Akad'la *Kurbanlık Katil*. Bu üç filmle yerli, yabancı bütün film yarışmalarına gireceğim. Hem memleketimde, hem de yabancı ülkelerde ar-

mağanlar kazanacağıma inanıyorum. Şimdiye kadar hiçbir sinema oyuncusu benim gibi bilgiyle, şuurla, isteyerek, bilerek festival filmi, namuslu film yapmadı, yapamadı. Tam böyle bir devrede, iki yıl sürecek askere gitmem, benim için değil, ama Türk film dünyası için büyük bir kayıptır. Ama bu yaz, hayatımın yeni bir dönemine girecek ve askere kendim müracaat edip gidecektim. Askerlik borcumu, çok kişiden iyi bilirim. Ben, beni yetiştirenlere borçlu kalmam. Buradaki film biter bitmez Sivas'a gideceğim. Askerliğim orada başlayacak.

Ben, yeri yurdu belli olmayan bir insan değilim. Bundan önce üç defa vatani vazifeye başlamak için kendi isteğimle müracaat ettim! Her defasında sıhhi sebeplerle fiilen askerlik yapamayacağımı, çürüğe çıkarılacağımı söylediler. Fakat her defasında direttim. Bu yüzden askere gitmem gecikmiştir. Asker kaçağı olarak aranmam bir formalite yanlışlığıdır. Fakat bu yanlışlığın olmasına ayrıca çok sevindim. Zira sıhhi sebepler yüzünden alınamadığım bu şerefli vazifeyi yerine getirmek imkânına kavuşmuş bulunuyorum. Nebahat mı? Zaten Taksim'deki evi boşaltmıştık. O İstanbul'a gider gitmez bir ev satın alacak. Oraya yerleşecek. Artık kira evlerinde yaşamaya paydos. Adana'da iki üç ay kalıp birkaç film yapacaktım. Ama birinci filmi bitirince ben askere, Nebahat İstanbul'a gidecek. Annemle birlikte oturacak."

Nebahat Çehre bu olay hakkında şunları söylemiştir:

"Asker karısı olmak şereflerin en büyüğüdür. Kocamın yanı başında askerlik yapacağım. Fiilen orduya alınmasam da askeri bir hastanede hemşirelik yaparak kocamın yanından ayrılmayacağım. Türk halkı nice kadın kahramanlar yetiştirmiştir. Ben, kahramanlık için değil, fakat Türk törelerine uygun olarak eşimi yalnız bırakmayacak, onunla birlikte Sivas'a gideceğim."

Askerlik şubesine sevk edilen Güney, 22 Ocak 1968 tarihinde, kıtasında bulunması gerekirken yarıda kalan filmlerini bitirmek için süre istedi ve dört ay süre aldı.

"İstanbul Sadece Beyoğlu, İstanbul da Türkiye Demek Değildir"

Adana'da çekimler bittikten sonra İstanbul'a dönen Yılmaz Güney, çektiği filmlerin montajını, Hürrem Erman'ın Erman Film Stüdyosu'nda karısı Nebahat Pütün'le birlikte yaptı. Güney bu konuda şunları söylemiştir:

"İki ay kadar sonra askere gidiyorum. Adana'da çektiğim *Seyit Han*, bu yılın en sağlam filmlerinden biridir. İddialıyım. Üzerinde bir hayli uğraştım, çalıştım. Bir sekans çektiğim günler oldu. Bu filmde Nebahat'ı da oyuncu olarak tutacak halk. Değişik bir aşk şiiri *Seyit Han*. Artık Türk Sineması'na günahlarımı ödüyorum. 'Yılmaz Güney, vurdulu kırdılı, sıra filmleri yaptı, sıra filmlerinde oynadı,' diyenlere karşı da günahımı ödüyorum. Bu günah ödeme *Hudutların Kanunu*'yla başladı. *Kozanoğlu*, *Kurbanlık Katil*, *Balatlı Arif* ve *Toprağın Gelini*'yle devam ediyor. Oyuncu olarak Türk Sineması'nda bana düşen görevi yerine getiriyorum. Bu yıl beş büyük film yapacağım. Ve bu filmler son yıllarda yapılan en büyük filmler olacak, göreceksiniz? Bu filmleri rejisör olarak Lütfü Ağabey, Metin Erksan, Atıf Yılmaz, Duygu Sağıroğlu yapacak, birini de ben yöneteceğim. Dış pazara Türk filmlerinin çıkmasını gene ben sağlayacağım. Kimse benim için büyük laflar ediyor demesin. Ben gerçekleri söylüyorum. Bu ara Memduh Ün'le de film yapacağım. Üç Arkadaş'ı yeniden renkli ve sinemaskop olarak çekecek. Karımla da mutlu düzenimi sürdürüyorum."

Türk Sineması'nın içinde bulunduğu sorunlar hakkında Güney'in yanıtları şöyledir:

"Ben, çoğunlukla küçük firmalara ucuz maliyetli filmler yaparım. Yapımcıya, benimle anlaşmasından sonra bölge işletmecilerinden bonolar gelir. Satışlar sonunda bir 'Yılmaz Güney Filmi' yapımcısına 30 ila 35 bin lira, bölge işletmecilerine en az; Adana 25, İzmir 25, İstanbul 25, Samsun 10, Ankara 10 olmak üzere 80 bin lira kâr bırakır. Bu durumda, yüksek ücretimin bugünkü krizde payı olması için, filmlerimin iş yapmaması gerekir. Oysa zarar eden Yılmaz Güney filmi yoktur.

Benim özel bir durumum var sinemada. Ben, yapımcının sırtından kazanmıyorum, yapımcı benden kazanıyor. Yapımcı işletmeye filmini satmıyor, beni satıyor.

Bizim ülkede bu şarttır. En az on film yapmak zorundayız. Buna karşılık elbet on filmde oynayıp da başarılı olmak güç bir iştir.

Yalnızca iş yapması bir filmin iyi oluşu demek değildir. Çok iyi film de iş yapmıyorsa eksikleri var demektir.

Elimde ödenmemiş 500 bin liraya yakın bono var.

Büyük firmalar benim istediğim filmleri yaparlarsa çalışırım.

Onların isteğine boyun eğip, ucuz roman kahramanlarını oynamak benim işim değildir. Beyoğlu'ndaki dört duvar (sinema) sahipleri köy filmi, Yılmaz Güney filmi iş yapmıyor gerekçesiyle geçmezler. Ve istedikleri kadar, üç yüz metrelik bir caddede hüküm süren dört duvar sahipleri filmlerimi geçmesinler. İstanbul sadece Beyoğlu, İstanbul da Türkiye demek değildir. Ve Türkiye'nin yüzde 75'i köylüdür. Dört duvar sahipleri şahsi düşmanlıklarını bıraksınlar, kendileriyle yarışalım. Ben *Seyit Han* adlı bir filmimi koyacağım sinemalarına. Şimdiye kadar en çok iş yapan filmlerini geçmezse, iki yüz bin lira ödeyeceğim. Krizi Türk Sineması'na büyük firmalar getirdi. Ve bugünkü kriz, halkın onların suratına vurduğu en namuslu şamardır, uyansınlar."

Semine Günay'ın Cenaze Töreni

Sanatçı İzzet Günay'ın eşi Semine Günay, 4 Mayıs 1968 Cumartesi günü öldü. Günay'ın cenaze namazı, 6 Mayıs 1968 Pazartesi günü Teşvikiye Camisi'nde kılındı.

Cenaze namazına katılan isimlerden bazıları şöyledir:

Yılmaz Güney, Fikret Hakan, Ediz Hun, Sema Özcan, Süleyman Turan, Ekrem Bora, Tunç Oral, Reha Yurdakul, Sadri Alışık, Ayfer Feray, Günfer Feray, Turgay Seren, Haldun Dormen, Suavi Süalp, Fecri Ebcioğlu, Nüzhet Birsel, Salih Güney.

Cenaze namazından sonra Semine Günay'ın naaşı Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Güney, Sivas'a Askerlik Yapmaya Gönderiliyor

Yoğun bir uğraş içinde olan Güney, art arda *Marmara Hasan*, *Kargacı Halil*, *Aslan Bey* ve *Azrail Benim/Büyük Örfi* adlı filmlerine başlamıştı.

Güney'in Esen Püsküllü, Nihat Ziyalan, Gülgün Ok, Meriç Başaran, Sami Tunç'la oynadığı filmin çekimi Polonezköy'de yapılmaktaydı.

Azrail Benim filminin çekimleri yapılırken aynı anda *Aslan Bey* filminin çekimleri de yapılmakta, iki film birden bitirilmeye çalışılmaktaydı.

Herkesin Şile'de çalışıyor diye bildiği filmin prodüktör ve rejisörü Yücel Uçanoğlu, çekim için 200 bin lira harcadığı filminin yarıda kalmaması için mekân değiştirmiş, 18 Mayıs 1968 Cumar-

tesi günü Yeşilçam'a veda edip askere gitti diye bilinen Yılmaz Güney'in yeni bir ihbarla yakalanıp askere gitmesinden önce ekibi Polonezköy'e götürmüştü. İki buçuk gün süren geceli gündüzlü bir çalışmadan sonra *Azrail Benim/Büyük Örfi* filmin Yılmaz Güneyli sahneleri bitirildi.

Güney, 20 Mayıs 1968 Pazartesi günü akşamüzeri, İstinye'de arkadaşlarıyla birlikte bir gazinoda yemek yiyip içki içerken asker kaçağı olarak ikinci kez yakalandı. Önce, İstinye İnzibat Komutanlığı'na, ardından tutuklanarak Balmumcu Kışlası'na götürüldü. Geceyi burada geçiren Güney, ertesi gün Harbiye'deki Merkez Komutanlığı'na sevk edildi. Buradaki işlemlerden sonra saat 11.00'de Beşiktaş'taki Beyoğlu Askerlik Şubesi'ne götürüldü.

Nebahat Çehre, Nihat Ziyalan ve Abdurrahman Keskiner de askerlik şubesine gitti. Burada işlemleri yapılan ve eline sülüs kâğıdı verilen Yılmaz Güney'e, Askerlik Şubesi Başkanı, 'İki gün içinde Sivas'taki 5. Er Eğitim Tugayı'nda olman şart, şimdi serbestsin,' dedi.

Güney'e ayrıca, verilen süre içinde askeri birliğine teslim olmazsa zorla askere alınacağı ve "yoklama kaçağı" durumunda olduğundan 89. madde gereğince Askeri Mahkeme'ye verileceği açıklandı.

30. Piyade Alayı'nın 2. Temel Taburu'nun 1. Bölüğü'nde er olarak askerliğini yapacak olan Yılmaz Güney, kendi kullandığı otomobiliyle Sivas'a gitti, bu kentte binlerce hayranı tarafından tezahüratla karşılandı.

Askerlik gereği saçını ve bıyığını kestiren Güney, birliğine teslim olana kadar Sivas'ta bir otelde kaldı. Güney'in Sivas'a gelişi sırasında, kaldığı otelin önünde toplanan hayranları trafiğin bir süre aksamasına da neden oldu.

Davet üzerine 26 Mayıs 1968 Pazar günü Sivasspor-Giresunspor maçını seyreden Güney, maçtan sonra (masraflarını kendisi ödeyerek) iki takım oyuncu ve taraftarlarına turistik bir lokantada ziyafet verdi.

Güney, askerlik yaptığı dönemde aldığı ilk izninde Sivas'ta Kale Gazinosu'na gitmiş, bir sinemada gösterimde olan *Hudutların Kanunu* adlı filmini de izlemişti.

Askerlik yaptığı sırada değişik gazete ve dergilerde çıkan fotoğraf ve haberler üzerine, Tümen Komutanı Sabri Koçak, yasalara aykırı olduğu gerekçesiyle, Yılmaz Güney'e bir defasında 21 gün,

ikinci defasında da 10 günlük hapis cezası verdiği iddia edilmiştir.[83]

Sivas'taki Er Eğitim Tugayı'nda eğitim dönemini bitiren Yılmaz Güney, askerlik görevinin geri kalan bölümünü yapmak için Muş'taki 227. Piyade Alayı'na giderken, 7 Ekim 1968 Pazartesi günü, bir süre Elazığ'daki askeri birlikte kaldı.

Özel otomobiliyle Muş'taki askeri birliğine giden Güney'i Elazığ'da da hayranları karşıladı.[84]

Elazığ Turan Matbaası'ndan Turan Turan adlı gazeteci, Yılmaz Güney'le kısa bir söyleşi yaptı. Söyleşi şöyledir:

'Sivas mı, Elazığ mı?'

'Her yer vatandır, güzeldir. Ayırt etmem.'

'Yemekler biraz yaramış.'

'Karavanadan olacak.'

'Askerlik arkadaşları nasıl?'

'Hepsi iyi. Bir kardeş, bir ağabey gibiyiz.'

'Çarşıya ist*ediğiniz zaman çıkıyor musunuz?'*

'Ben her şeyden önce askerim. İzin alır çıkarım.'

'Sevdiklerinizi hiç özlediniz mi?'

'Evet özledim... Özledim... Özledim.'

'Kimi?'

'Kimi olacak, gâvurun kızı Döne'yi.'

'Döne mi?'

'Döne... Döne... Döne.'

Yılmaz Güney, Elazığ'daki askeri birlikte bir süre kaldıktan sonra Muş'taki askeri birliğine gönderildi.

Şair ve gazeteci İsmet Özel, şair ve tiyatrocu Üstün Akmen, oyuncu Tuncel Kurtiz, Herkül Milas ve Necmettin Yazıcıoğlu, Yılmaz Güney'in Muş'taki askerlik arkadaşlarından bazılarıdır.

Beşinci Antalya Film Festivali

5-15 Haziran 1968 tarihleri arasında yapılan 5. Antalya Film Festivali, 5 Haziran 1968 Çarşamba günü törenle açıldı.

Festivale katılmaya hak kazanan filmler şunlardı:

Kurbanlık Katil, İnce Cumali, *Vesikalı Yarim*, *Zilli Nazife*, *Devle-*

83 Saklambaç, 10 Temmuz 1968 ve 20 Temmuz 1968.

84 Saklambaç, 8 Ekim 1968.

rin İntikamı, *Bir Dağ Masalı*, *Son Gece*, Ölüm Tarlası.

Film dalında, İnce Cumali, *Vesikalı Yarim* ve Ölüm Tarlası filmleri, erkek karakter dalında Erol Taş (İnce Cumali filmiyle), senaryo dalında Türkan Duru (İnce Cumali filmiyle) "Altın Portakal" ödülünü kazandı.

Askerlik ve Tutukluluk Dönemindeki Üretimler

Yılmaz Güney, Mayıs 1968'de Sivas'ta askerlik yapmaya başladı, Mart 1970'de Muş'ta askerliğini bitirdi.

Askerlik yaptığı dönem içinde Yılmaz Güney, sekiz film çevirdi. Bu filmler şöyledir:

Belanın Yedi Türlüsü, *Aç Kurtlar*, *Bir Çirkin Adam*, *Bin Defa Ölürüm*, Çifte Tabancalı Kabadayı, *Güney Ölüm Saçıyor*, *Kan Su Gibi Akacak*, *Kurşunların Kanunu*.

Yılmaz Güney, askerlik yaptığı birlik komutanından izin alarak Aralık 1968'de İstanbul'a geldiği zaman birçok filmde oynadığı gibi ilk fotoromanı da bu dönemde çekildi.

Babasını öldürdükleri için kan davası yüzünden dört kişiyi öldürmüş "Çocuk İsmail" olarak tanınan bir katilin hayatını anlatan *Asılacak Adam* adlı fotoromanın senaryosunu Yılmaz Güney yazmıştı.

Bu fotoroman, (İren Kayno'nun Genel Yayın Müdürü ve Haldun Simavi'nin Web Ofset İleri Matbaacılık A.Ş. adına imtiyaz sahibi olduğu) *Saklambaç* gazetesinde ilk olarak 12–31 Mart 1969 günleri arasında yayınlandı. Fotoroman, ikinci olarak, Tevfik Yener'in haberler müdürü olduğu dönemde, 23 Mart 1974 ve 1 Nisan 1974 tarihleri arasında aynı gazetede tekrar yayınlanmıştır.

Rejisörlüğünü İren Kayno'nun, kameramanlığını da Cengiz Tacer'in yaptığı *Asılacak Adam* adlı fotoromanda oynayanlar şunlardır: Naşide Yılmaz, Nihat Ziyalan, Sami Tunç, Savaş Ekici, Ramazan Yeşilok, Cevat Alkan, Tülay Yanarışık, Nimet Sezer.

Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney'in başrollerini paylaştıkları *Beyoğlu Canavarı* adlı film de, *Saklambaç* gazetesinde 23 Eylül 1971 ve 19 Ekim 1971 tarihlerinde fotoroman olarak yayınlandı.

Yılmaz Güney'in, Muş'ta askerlik yaparken çevirdiği bir diğer film ise, *Aç Kurtlar* adlı filmdir. 27 Şubat ve 2 Mart 1969 tarihleri arasında Kurban Bayramı tatiliydi. Dört günlük tatil boyunca, film Muş'un karlı dağlarında çekilmişti. Filmin senaryosunu, yönetmenliğini ve başrol oyunculuğunu Yılmaz Güney üstlenmişti.

Abdurrahman Keskiner, filmin çekimi için gerekli olan bütün malzemeyi Muş'a taşımıştı.

Filmde, Yılmaz Güney'in yeğeni, lise ikinci sınıf öğrencisi Enver Pütün ile üvey kardeşi Osman Oymak da rol almıştı. Türkan Ağralı, Sırrı Elitaş, Sevgi Can, Bahri Özkan ve Hayati Hamzaoğlu da filmdeki diğer oyunculardı. Yılmaz Güney ile *Kovboy Ali* isimli filmde oynayan tiyatrocu Müjgan Ağralı da, filmde rolü olan 14 yaşındaki kızı Türkan Ağralı'yla birlikte Muş'a gitmiş, çekimleri izlemişti. (Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'nün Maliye ile Bayındırlık Bakanlıklarını yapmış olan Fuat Ağralı, Müjgan ile Türkân Ağralı'nın akrabasıdır.)

Son Havadis gazetesi sahibi Mustafa Özkan'ın Muş'ta astsubay olan kardeşi İsmet Özkan, izin alındıktan sonra askeri birliğe ait bir jeneratörü filmde kullanılması için çekim ekibine vermişti. Jeneratörün izinli de olsa kullanılmasında sorumlu olduğu gerekçesiyle hakkında soruşturma açılan İsmet Özkan, askeri mahkemede yargılandı.

Askerlikte çekimine başlanan ya da tasarlanan filmler için Abdurrahman Keskiner, her türlü yardımda bulunmuştu. Yılmaz Güney, izine gelmeden önce yapacağı çalışmalar hakkında Keskiner'e yazdığı mektuplarda neler yapılması gerektiğini belirtmişti.

Yılmaz Güney'in kısaca "Apo" diye tanınan Abdurrahman Keskiner'e gönderdiği mektuplardan üç tanesi özetle şöyledir:

Birinci mektup:

"Sevgili Apo, Bizim komutanlara, İstanbul'da çektiğim *Can Pazarı* filminin baş tarafı, aşağı yukarı dört kısımlık bir çalışması laboratuvarda yanmış dedim. Muş'a gelip film çekeceğimizi kimse bilmesin. Malatya deyin... Sirkeci'de, Remington marka bir mavzer vardı. Benden dört bin liralık bono istediler onun için... O silahı alın, gelirken getirin film için... Patlamayan tabanca gelirse, gelenin kafasında patlatırım. Selamlar."

İkinci mektup:

"Apo, filmdeki oyunculara dikkat et. Daha önce oynadığım kadınlarla oynamam, iki filmi de aynı kadınla yapmam. S...ci. b....tan karılar olmasın. Yine düzensiz bir çalışmaya girdik. Bu arada *Pazar* dergisinde çıkan yazı bizi duman etti. Durumlar oldukça karışık. O resimleri kim verdiyse bizim düşmanımızdır, askerliğin bitmesine 10 gün kaldı, başıma işler açmak istiyorlar. Her neyse. Oyuncuların

seçimine dikkat et. Senaryoda bizi küçük düşürecek, zedeleyecek bir durum olmasın. Artık yalnız kendimizi düşünmek zorundayız. Filmlerin yarı kalma pahasına her şeyi yıkar bırakır giderim. Artık taviz yok. Selam."

Üçüncü mektup:

"Abdurrahman Bey, mektubu getiren arkadaş, bizim komutanın kayınpederidir. Dört bin lirayı kendisinden almıştım. Eğer ödenmediyse, kendisine verin muhakkak. Beni mahcup etmeyin. Gazetecilerle başımı oldukça derde soktun. Buradaki halimi bir ben bilirim bir de Allah. Çetin buradan giderken, benim cebimde iki yüz lira para vardı. Hiç düşünmedin mi bu adam parasız pulsuz ne yapar orda diye. Gözlerinden öperim. Yılmaz."[85]

Yılmaz Güney, sadece askerdeyken değil, cezaevinde tutukluyken de sinema çalışmalarını devam ettirmiştir.

Sefa Mutlu'yu öldürdükten sonra Eylül 1974'te tutuklanan Yılmaz Güney, Isparta Cezaevi'nden firar edene kadar da 5 filme katkıda bulunmuştur.

Bu filmler şunlardır:

İzin, *Bir Gün Mutlaka*, *Sürü*, *Düşman* ve ilk önce *Bayram*, daha sonra *Yol* olarak adlandırılan film.

Bu filmlerden bazılarının senaryosunu cezaevinde yazmış, filmleri cezaevinden yönetmiş ve yine cezaevinde filmin kopyalarını izlemiştir.

Sürü adlı filmi kaba kurgulu halini Toptaşı Cezaevi'nde seyyar bir göstericiyle beyaz bir çarşafın üzerinde yönetmen Zeki Ökten'le birlikte, filmin kurgusuz halini de İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde izlemiştir.[86]

Düşman adlı filmin sessiz kopyasını da, İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde yönetmen Zeki Ökten'le izlemiştir.[87]

Birinci Adana Altın Koza Film Festivali

Türkiye'de ilk film yarışması, Haziran 1948'de "Yerli Film Müsabakası" adı altında düzenlenmişti.

85 Altan Yalçın, Yılmaz Güney Dosyası, Yöntem Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Temmuz 1974, s. 301-304; Agâh Özgüç, Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Şubat 1990, s. 115-124.

86 Sabah, 30 Mart 2002.

87 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 67, 68.

Bundan sonra değişik zaman ve yerlerde film yarışmaları düzenlenmeye çalışıldı. Örneğin, 1965 yılında Gaziantep'te Film Festivali, Kasım 1965'te İskenderun Altın Palmiye Festivali, 10-17 Temmuz 1965 tarihlerinde Adana Karataş Film Festivali, Eylül 1966'da İzmir Film Festivali düzenlendi.

Adana Film Festivali'nin temeli, Adana'da bir "sinema kulübü" kuran Ziya Darendeli adlı lise öğretmeninin, "Acaba bütün Adana halkına sinema sanatını sevdirecek ve Adana'nın adını Türkiye'nin dört bir köşesine duyurabilecek bir film festivali yapılamaz mı?" diye düşünüp çaba göstermesiyle atılmıştı.

Adana Sinema Kulübü kurucularının ilk toplantısı, Adana Kulübü'nde 8 Ekim 1968 tarihinde yapılmış, Ziya Darendeli yaptığı konuşmada kulübün amacını anlatmıştı.

Toplantıda geçici yönetim kurulu da seçilmiş, başkanlığa Rahime Ataş, ikinci başkanlığa İbrahim Sarıibrahimoğlu, yazmanlığa Hülagü İlhan Tunç, saymanlığa Tahir Akay, üyeliklere de Müzeyyen Olgun ve Muazzez Arpacılar getirilmişti.

Kulüp faaliyete geçtikten sonra Ziya Darendeli, Adana'da festival yapma düşüncesini Adana'nın zenginlerinden Şenel Türker'e açtı ve ondan destek aldı. Festival önerisi Adana Belediye Başkanı Erdoğan Özlüşen tarafından da olumlu bulundu. Belediye'nin desteği alınınca İstanbul'da temaslarda bulunuldu. Uzun görüşmeler sonunda festivalin Türk Film Arşivi'yle birlikte yürütülmesine karar verildi.

Adana Belediye Başkanı Erdoğan Özlüşen, Güney Sanayi'nin ortaklarından Şenel Türker, Doktor Rahima Ateş, Adana Sinema Kulübü Başkanı ve lise öğretmeni Ziya Darendeli, Adana Sinema Kulübü Sekreteri Hülagü İlhan Tunç'dan oluşan geçici yönetim kurulu ile İstanbul'daki Türk Film Arşivi yöneticileri birlikte Adana Film Festivali'nin tüzüğünü hazırladı.

Geçici yönetim kurulu, bu görevini daha sonra Şenel Türker'in başkanlığında kurulan ve Celile Kolakoğlu, Nurten Öğretmengil, Turgut Yalkın, Bozkurt Ursavaş, Necibe Zaimler, Selim Boysan'dan oluşan film festivali komitesine devretti.

Adana 1. Altın Koza Film Festivali, 15 Mayıs 1969 ve 22 Mayıs 1969 tarihleri arasında Adana'da yapıldı.

Jüri, Kemal Tahir'in başkanlığında sinema yazarı Turhan Gür-

kan, prodüktör Nusret İkbal, prodüktör Orhan Murat Arıburnu, İçişleri Bakanlığı temsilcisi Alim Şerif Onaran, Güzel Sanatlar Akademisi profesörlerinden Neşet Günal, Devlet Film Arşivi'nden Bülent Erkmen, sinema artisti Sema Özcan, Mimar Zeki Yüzüak, müzisyen Yalçın Remzi Yüreğir ve Adana eski milletvekili ve Belediye Başkanı Kasım Ener'den oluşturulmuştu.

Seyit Han filmindeki rolüyle Yılmaz Güney, yedi oyla "En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü aldı.

İşletmeci İrfan Atasoy, Muş'a telefon ederek Yılmaz Güney'i acele olarak Adana"ya çağırdı. Muş'ta askerlik yaptığı için ödülü almaya gelemeyen Yılmaz Güney'in yerine ödülü menajeri ve umumi vekili Abdurrahman Keskiner aldı.

Yılmaz Güney'in kendisi gidemedi ama telgrafı gitti. Telgrafı şöyledir:

"Üzgünüm, çaresizim. Elim kolum bağlı. Orada, aranızda olmayı ne kadar isterdim. Davetiyenizi o kadar çok okudum, o kadar çok baktım ki... Ve hep başımın ucunda. Bu kimselerin kolaylıkla anlayamayacağı bir duygudur. Ve benim acım, bu festivale gereken katkıda bulunamadığım için sonsuzdur. Bütün güçlerimle, maddi, manevi, her şeyimle yanınızda olmak isterdim. Omuz omuza. İstanbul'da, prodüktörler... Onlar ki, şu memleketin alın yazısını çizenlerle ortaktır... Daima, kendi yazdıkları oyunu kendileri oynarlar. Oyunun sonunu bilirler. Bu festivale katılmamalarının tek sebebi, sahnenin, çok namuslu seyirciler karşısında kurulmuş olmasıdır. Onlar için tek çare, kaçmak, oyunlarını, kendi oyuncaklarıyla istedikleri yerde rahatça sürdürmektir. Ve bu, şaşmaz bir gerçektir ki, bütün kötü çocuklar, günün birinde, oyuncaklarıyla yalnız kalırlar. Onları bu yalnızlığa mahkûm etmek bir borçtur. Selam... 1. Altın Koza Türk Filmleri Festivali halkçı Türk Sineması'na hayırlı olsun."

Adana 1. Altın Koza Film Festivali Başkanı yazar Kemal Tahir, Film Festivali'nden sonra *Seyyit Han* filmi ve Yılmaz Güney hakkında şunları söylemiştir:

"Biz, bu dönemde teknik yanlışlar, en açık senaryo hataları, hatta yer yer uygulamalar üzerinde durmamalıyız. Filmin genel havası yüzde yüz Türk'tür. Ayrıca dünyanın aradığı 'halk sineması' koşullarına da son derece uygundur. Sözgelimi aralıksız kurşun yediği halde kahramanın sendelememesi, hayatın gerçeğiyle sinemanın

gerçeği arasındaki büyük farkı en iyi belirleyen sahnedir. Yılmaz Güney gerçekten halktan yetişmiş, halkın bir şeyi nasıl görmek istediğini belki derin ilmiyle değil yaşantısıyla bilen bir halk sanatçısıdır. Böyle sanatçılardan bir aydın olarak benim öğrenecek çok şeylerim olduğuna inanıyorum."

Tezkere Alıyor

Yılmaz Güney, askeri birliğinden tezkere aldı, 23 Mart 1970 Pazartesi günü sabahı Muş'tan ayrıldı.

İstanbul'a gelen Yılmaz Güney, 29 Mart'ta Çatalca'ya gitti ve bir arkadaşının çıkardığı kavgaya katılarak birisini bıçakladığı için 18 ay hapse mahkûm olan Yıldırım Gençer'i hapishanede ziyaret etti. Daha sonra, arkadaşlarıyla birlikte Boğaziçi'nde bir gazinoya gidip hasret gideren Güney, bu arada, Nami Dilbaz'la iki film çevirmek için anlaştı.

Yılmaz Güney ile Nami Dilbaz, filmlerin senaryosu, filmlerde oynayacak oyuncular gibi hakkında konuşmak için Mecidiyeköy'deki King Otel'de bir araya geldiler.

Filmler, prodüktör Dilbaz'ın memleketi olan Kayseri bölgesinde çekilecekti. Kayseri, Talaş ve Ürgüp çevresinde çekilecek filmlerin senaryoları Güney'in müdahalesiyle yeniden yazıldı.

Yılmaz Güney'in Kayseri'de çevireceği iki filmi rejisör Orhan Elmas ve Mehmet Arslan, kameraman Rafet Şiriner ve Cengiz Batuhan çekecek, oyuncu olarak Hayati Hamzaoğlu, Birsen Menekşeli, Yılmaz Köksal, Oya Peri, Nevin Nuray, Nil Arma ve Hülya Tuğlu oynayacaktı. Ancak bu artistlerin bir kısmı, Kayseri'nin uzaklığını bahane ederek son anda gitmekten vazgeçtiler. Bunun üzerine yapımcı Nazmi Dilbaz, gazetelere, Yılmaz Güney'le başrolü oynayacak bir genç kız arandığını duyuran bir ilan verdi. Londra'dan gelen Nil Arma ile Fatoş Özer'e filmlerde oynama şansı tanındı.

Yapılan açıklamalara göre, 5 Nisan 1970 Pazar gününden itibaren Kayseri'de çalışmalarına başlayacak olan Yılmaz Güney, İmzam Kanla Yazılır ile *Onu Allah Affetsin* adlı filmlerini çekecek, 25 Nisan'da işini bitirerek İstanbul'a dönecektir. Yılmaz Güney, ayrıca Doğu Anadolu'da *Malabadi Köprüsü* filmini Yılmaz Duru'yla beraber yönetecek ve başrolde oynayacaktır.

Düşünmek Başka Şey Ağam, Yapmak Başka

Muş'taki askeri birliğinden terhis olduktan sonra İstanbul'a geldiği gün, kendisine sorulan, "Askerlikten sonra neler yapacaksın,

önünde uzanan yeni devrede neler olabilir?" sorusuna Yılmaz Güney şu yanıtı vermişti:

"Düşünmek başka şey ağam, yapmak başka. İki yıl bende hiçbir şey yapmadıysa bir birikim yaptı. Benim terazim doğru tartar ağam. İyi şeyler düşündüm, yeni şeyler düşündüm. Ama şimdi bunları bir bir saymak neye yarar? Ben deve kuşu muyum ki yapmadan düşüneyim, papağan mıyım ki yapmadan konuşayım? Durun hele, aylar bir bir geçecek, ben düşündüklerimi uygulama alanına geçireceğim ve o zaman konuşacağım. Ekime kadar olan zaman benim değil. Sattım onu, peş peşe filmler çevireceğim. Ekim ayında *Acı* adlı filmi çevireceğim."

Yılmaz Güney'e sorulan sorular ve verilen yanıtlar şöyledir:

'Ekimden sonra ne düşünüyorsun?'

'Ekime daha çok var. O zamana kadar bu şartlar içinde yapılabileceğimin iyisini yapmaya çalışacağım. Ekimden sonra inatla, hırsla yeni bir çalışmaya gireceğim. Yalnız olduğumu, yalnız kalacağımı bile bile yapacağım bunu.'

'Piyasada sizi seven kimsenin olmadığını mı ima etmek istiyorsunuz?'

'Ben, piyasada tam olarak omuz omuza vereceğim insanın bulunduğuna inanmıyorum. Ama iki şeyi birbirinden ayırmak lazım. İşbirliği yapacağımız adamlar var, omuz omuza vereceğimiz adamlar var. Omuz omuza vereceğimiz adam yokluğu belki de iki yılda bazı arkadaşlarla birbirinden farklı şeyler düşünmemizden ileri geliyor.'

'Peki ya evlilik?'

'Bak ağam. Adam vardır adımlarıyla gelir sinemaya. Adam vardır beyniyle gelir. Ben beynimle geldim sinemaya. Önümüzdeki aylarda yeni kavgalar bekliyor beni. Olanca yalnızlığım ve bu yalnızlığın gücüyle gireceğim kavgaya. Çok kişi gene sırt çevirecek bana. Kimse, 'Yılmaz şu iyi filmi yaptı,' demeyecek. 'Şurada silah çekmiş, burada hadise yapmış' cinsinden laflar edecek gene. Ama ben doğru bildiğim yolda gideceğim. Bu hep böyle oldu, yine böyle olacak. Böyle bir kavga içinde evliliği uzun süre düşünemem ben. Evlenirsem bile evleneceğim kadının kiloma uygun olması lazım. Peki, kiloma uygun kadın bulabilecek miyim? Sanmam.'

7. Antalya Film Festivali

"7. Antalya Film Festivali", 25 Mayıs 1970 ve 5 Haziran 1970 tarihleri arasında Antalya'da yapıldı.

Festival, pazartesi günü sabahın erken saatlerinden itibaren bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun ancak öğleden sonra dinmesi sonucu geç başladı.

Festival kervanı çiçeklerle donatıldı ve Antalya sokaklarında dolaştırıldı. Festival kervanında yer alan Yılmaz Güney, Fatma Karanfil, Engin Çağlar ve Zeynep Aksu, halk tarafından alkışlandı ve çiçek yağmuruna tutuldu.

Yılmaz Güney, festivalin açılışında kendisine büyük tezahürat gösteren Antalyalılara şöyle seslendi:

"Sinemada başarıya ulaşmam sizlerin bana gösterdiği bu sevgiden ötürüdür. Sizlere yüzlerce, binlerce değil, milyonlarca teşekkür borçluyum. Evet, ben bir çirkinim fakat şu berrak deniz kadar, saf ve temizim. Hayat bir ölüm kalım mücadelesidir. Fakat bu mücadele gayet efendice olmalıdır. Bir karıncayı dahi incitmek istemem fakat rol icabı hep kan döküyorum."

"Bu yıl derece alır mısınız?" diye soranlara, "Festivale bir çantayla geldim," gibi cevap veren Yılmaz Güney ile Engin Çağlar, gece uçağa binerek İstanbul'a geri döndüler.

Sinemanın ünlü yıldızlarından Zeynep Aksu da film çalışmaları olduğunu ileri sürerek Antalya'yı ikinci gün terk etti.

İstanbul'daki ilk elemeden sonra Antalya Festivali'ne katılmaya hak kazanan 10 filmin gösterilmesine 31 Mayıs 1970 Pazar günü başlandı. Öğle ve akşam olmak üzere beş gün devam eden gösterimleri jüriyle beraber halk da izledi.

Festival jürisi şu kişilerden oluşmaktaydı:

Nevzat Pesen (jüri başkanı ve prodüktör), İlhan Filmer (Lale Film Stüdyosu sahibi), Tarık Buğra (gazeteci), Altan Demirkol (gazeteci), Çetin Şencan (gazeteci), Selçuk Altan (gazeteci), Sadık Şendil (senarist), Ali Cemali (sinema sahibi), Kamuran Kıratlı (radyo ve televizyon spikeri), Kaya Çakmakçı (Antalya 4. Bölge YSE Müdürü), Meral Savcı (televizyon şefi), Işık Aras (tiyatro oyuncusu), Nüvit Kodallı (müzisyen), Melih Başar (film işletmecisi), Melih Üstüngör (prodüktör), Erdoğan Bağlum (sanatçı).

Festivalde yarışan 10 film şöyledir:

Bir Çirkin Adam (Yılmaz Güney, Feri Cansel-Güney Film), *Kınalı Yapıncak* (Hülya Koçyiğit, Engin Çağlar-Akün Film), *Yumurcak* (İlker İnanoğlu, Filiz Akın, Kartal Tibet-Erler Film), *Vatan ve Namık Kemal* (Fatma Girik, Cüneyt Arkın-Uğur Film), *Yuvanın Bekçileri* (Ayhan Işık, Belgin Doruk-Hisar Film), *Büyük Öç* (Yılmaz Duru, Zeynep Aksu-Tura Film), *Bir Türk'e Gönül Verdim* (Ahmet Mekin, Eva Bender-Erman Film), *Kördüğüm* (Zeynep Aksu, Tugay Toksöz-Gültekin Film), *Kalbimin Efendisi* (Hülya Koçyiğit, Ediz Hun-Arzu Film), *Turist Ömer Arabistan'da* (Sadri Alışık-Saner Film).

Bunların içinden, *Turist Ömer Arabistan'da* filmi, festivalde yalnızca Halk Filmi olarak yarışmıştı.

Antalya film birincilikleri, 4 Haziran 1970 Perşembe belli oldu. Yapılan açıklamada, *Bir Çirkin Adam* filmindeki rolüyle Yılmaz Güney en iyi erkek oyuncu, *Yuvanın Bekçileri* filmindeki rolü ile de Belgin Doruk en iyi kadın oyuncu seçildi ve "Altın Portakal" ödülünü kazandı.

Bir Çirkin Adam filmi, Altın Portakal ve *Kınalı Yapıncak* filmi de Gümüş Portakal ödüllerini almışlardı. Ayrıca, kısa metrajlı belgesel bir film olan *Vurgun*'a da Altın Portakal ödülü verildi.

Bir Çirkin Adam ve *Vurgun* filmleri, Avrupa Film ve Televizyon Teknisyenleri Birliğinin ödüllerini de aldı.

Yardımcı oyuncular olarak Hayati Hamzaoğlu ve Lale Belkıs da Altın Portakal ödülü kazandı.

Festivalin kapanış gecesi verilen ödül dağıtım balosunda "Altın Portakal" kazanan sanatçılardan Belgin Doruk, Yılmaz Güney, Hayati Hamzaoğlu, Yılmaz Duru ve İlker İnanoğlu da hazır bulundu.

Güney, ödülünü alırken sağ elinin başparmağını havaya kaldırarak geceye katılanları selamladı.

Yılmaz Güney, Belgin Doruk, Kriton İlyadis, Behlül Dal, Abdurrahman Keskiner, Yılmaz Duru ile Antalya Belediye Başkanı Avni Tolunay, toplu halde fotoğraf çektirdi.

Ödül dağıtım merasiminde, oyuncak bir bebeğin açık arttırmaya konulmasının sunuculuğunu Muazzez Arçay yaptı.

Antalya Belediyesi'nin yaptırdığı 27 ödülü kazanan film yıldızlarından başka, Avrupa Televizyon Birliği'nin üyelerine, biri İtal-

yan, biri de Fransız artistlerine, Türk Prodüktörler Cemiyeti ve Sendikası'na da "Altın Portakal" ödülü verildi.

Beş "Altın Portakal" heykel de, balo gecesinde yer alan İlhan Feyman Orkestrası elemanlarına verildi.

Yılmaz Güney kazandığı ödüller hakkında özetle şunları söyledi:

"Bugüne kadar üç ödül kazandım, ama henüz istediğimi, düşündüğümü yapabilmiş değilim. Sinemada, bugüne kadar her filmimde bir şeyler söylemek istedim seyirciye. Ama bütün sözümü söylemiş, sermayemi tüketmiş değilim. Daha yapabileceğim işler, söyleyeceğim çok sözler var. Zaman, Yılmaz Güney'in gücünün nerelere kadar ulaştığını, beni seven, sevmeyen herkese ispat edecek, göreceksiniz. İyiye, güzele ulaşmak kolay değildir. Zaman ister, çalışmak ister, birtakım şartlar ister. Her şeyden önce, iyiye, güzele para yatıracak gerçek sinema adamı ister. Yalnız da kalsam kavgamı sürdüreceğim ve sonunda muhakkak kazanacağım."

7. Antalya Film Festivali dolayısıyla Antalya'ya giden ve kendilerine "Genç Sinemacılar" adını veren bir topluluk, 4 Haziran 1970 tarihi, Antalya TÖS Salonu'nda kendi filmlerini halka gösterdikten sonra bir bildiri yayınladı.

"Genç Sinemacılar" yayınladıkları bildiride şunları belirtmişlerdi:

"Halkımız yurdunu sömüren Amerikan emperyalizmi, onun yerli işbirlikçileri ve feodal kalıntılara karşı, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye için devrimci mücadelesini verirken; ekonomik, politik, kültürel yönden sömüren Yeşilçam Sineması'nın 7. Antalya Film Festivali'ni, sinema cephesinin devrimcileri olarak kınıyoruz."

Yılmaz Güney Filmleri Haftası

Yönetmen ve öğretim üyesi Duygu Sağıroğlu, 1960'lı yıllarda yaşanan bazı tartışmalar konusunda özetle şunları söylemişti:

"Bazı çevreler Türk Sineması'nı kabul etmiyorlardı. Varlığını bile. Türk Sineması var bile demiyorlardı. Yok sayıyorlardı. Sinematek çevresi, 'Türk sineması yok,' diyordu. Sinema faaliyeti yaptıkları için diğer ülkelerin sinemacılarla işbirliğine gidiyorlardı. İşbirliğine gittikleri ülkelerin filmleri için film haftaları düzenliyorlardı.

Bu ülkelerin temsilcileri, 'Nasıl olur, hiç Türk filmi yok mu?' diye hayret ve şaşkınlıkla soruyorlardı."

1970 yılına gelindiğinde Yılmaz Güney, kendisini sinema dünyasına iyice kabul ettirmişti.

Örneğin, Yılmaz Güney için yapılan bir değerlendirmede, "Orson Welles ve Şarlo"yla aynı ölçüde olduğu iddia edildi.

"Türk Sineması'nın Harika Çocuğu" başlığıyla yapılan değerlendirme özetle şöyledir:

"Dünya Sinemasının dehaları kimdir? denildiğinde ilk olarak en yaygın isimler Orson Welles ile Charlie Chaplin (Şarlo) hatıra gelecektir. Bunlar, sinemanın yetiştirdiği büyük oyuncu, büyük rejisör ve hikâyeci şöhretleridir. Her dalda mükemmel olmasını bilen bu şöhretler, kendilerinden 'dâhi' sözüyle bahsettirirler. Türk Sineması'nın kendi imkânları ve çapı söz konusu edildiğinde ve bu ortamda bir dâhi arandığında akla gelen ilk isim, şüphesiz Yılmaz Güney'dir. Dünya sinemasında Orson Welles, Şarlo neyse Türk Sineması için de Yılmaz Güney böylesine biridir."[88]

Diğer ülkelerin filmleri için sinema haftaları düzenleyen Sinematek, 1970 yılında ilk defa Türk Filmleri Haftası düzenledi. Sinematek, bu haftada Yılmaz Güney'in bazı filmlerini seyirciye izlettirdi. Sinematek yöneticisi bu dönemde Onat Kutlar'dı.

Güney'in başrolü oynadığı filmlerin gösterilmesine, 1 Haziran 1970 Pazartesi gecesi, Beyoğlu'nda Yeni Melek Sineması'nda başlandı.

Kurbanlık Katil filminin gösterildiği galada davetlileri kapıda karşılayan Yılmaz Güney, hayranlarına fotoğraflarını da imzaladı.

Yılmaz Güney'in davet ettiği film artistlerinden Sezer Güvenirgil, Piraye Uzun, Süleyman Turan, Tunç Oral, Sezer Güvenirgil, Hayati Hamzaoğlu, Hülya Darcan, Tanju Korel, Bilal İnci, Tugay Töksöz, Mine Mutlu, Atilla Ergün ve Danyal Topatan, galaya katılanlar arasındaydı.

Filmin birinci yarısından sonra sahneye çıkan Yılmaz Güney, özetle şu konuşmayı yaptı:

"Bugün benim için önemli bir gündür. Bu yıl sinemada on üç yaşına giriyorum. Eğer bugüne kadar bir şeyler yapabildimse bunu, hiç şüpheniz olmasın sizlere borçluyum. Mücadelemde bana destek

88 Tercüman, 3 Haziran 1970.

olan sadece ve sadece siz seyircilerim ve sayıları hayli az olan dostlarımdır. Eğer ilerde yine bir şeyler yapabileceksem bu yine sizlerin desteğiyle olacaktır. Üçkâğıtçıların kol gezdiği bu sinemada basına çok iş düşüyor ve bütün bunlara rağmen bazı gazeteci arkadaşlar sorunlarımıza eğilmek yerine, beni devamlı hadise çıkaran, eli tabancalı bir kabadayı olarak göstermeyi tercih ediyor. Melek olduğumu iddia etmiyorum, ama Yılmaz Güney'in sinemaya getirdiklerinden, getirmek istediklerinden neden bahsedilmiyor."

Türkiye'de ilk defa Sinematek'te bir Türk sinema oyuncusu için düzenlenen haftanın programı şöyleydi:

1 Haziran 1970 Pazartesi günü, *Kurbanlık Katil*; 2 Haziran 1970 Salı günü, *Ben Öldükçe Yaşarım*; 3 Haziran 1970 Çarşamba günü, *Hudutların Kanunu*; 4 Haziran 1970 Perşembe günü, *Kozanoğlu*; 5 Haziran 1970 Cuma günü, *Seyit Han*; 6 Haziran 1970 Cumartesi günü, İnce Cumali; 7 Haziran 1970 Pazar günü, *Kızılırmak-Karakoyun*.

"Benim Kalemim Kameramdır"

Yılmaz Güney Filmleri Haftası'na katılan gazetecilerden Arda Uskan, bu konuda özetle şunları anlatıyor:

"Bundan 16 yıl önce, İstiklal Caddesi'ndeki 'Beyoğlu Sinemaları' bugünkü gibi birer mezbelelik değildi. 1970 yılında bir Mayıs gecesi, Beyoğlu'nun hemen arkasındaki daracık bir sokaktaki Yeni Melek Sineması'nın önünde karmaşık bir kalabalık toplanmıştı. Sıradan giyimli insanların yanı sıra, blucinli gençler, kürklü hanımlar ve çok şık giysili eşleri, sinemanın ışıklandırılmış kapısından içeri giriyorlardı. Daracık sokağa park etmeye çalışan lüks arabalar, bu curcunayı tamamlıyorlardı. O güne kadar hep yabancı film oynatan, 'elit' sinemalar arasında sayılan Yeni Melek'in kapısının üzerindeki ışıklı panoda, ilk kez bir Türk sanatçısının ismini içeren bir cümle yazılıydı: 'Yılmaz Güney Haftası, Toplu Gösteri...'

Daha önceki yıllarda vurdulu kırdılı sıradan filmlerle 'Çirkin Kral' diye nam salan Güney, o yıl *Bir Çirkin Adam*'la Altın Portakal ödülünü kazanmış, daha sonra Avrupa'da da yankılar uyandıracak olan *Umut*'un çekimlerini yeni bitirmişti. Eleştirmenlerin gözdesi ünlü *Seyit Han*'ını ise bir yıl önce gerçekleştirmişti. Yılmaz Güney gözle görülebilecek bir hızda ve biçimde 'kabuk değiştiriyordu.'

O gece, Yeni Melek Sineması'nın daracık sahnesine çıkıp elindeki cızırtılı mikrofondan seyircilerin birkaç sorusunu yanıtladıktan

sonra, gözlerini balkonda oturan, biz basın çalışanlarına dikerek, 'Siz...' diye bağırmıştı... 'Siz neden buradasınız... Bugüne kadar kayalara ateş etmemden tutun da kadınlarla olan ilişkilerime kadar her şeyi yazdınız... Neden filmlerim hakkında tek bir şey yazmadınız?' diye seslendi. Basın tribünü haline gelen Yeni Melek Sineması'nın balkonu bir anda donmuş kalmış, suspus olmuştu...

Yılmaz Güney, artık yaşam biçimiyle Yeşilçam'a ve onun basınına, 'başkaldırıyordu...' Bu başkaldırının ilk tanıklarından biri, o gece Güney'in, seyircisinin önünde azarladığı gazeteciler oluyordu. Ama bu başkaldırı, onu, bazı çevrelerde yalnızlığa itiyordu."[89]

1966 yılında "Vahşi Kediler" isimli müzik topluluğunda ritim gitar çalan ve bir dönem 400'e yakın fotoromanın yönetmenliğini yapan gazeteci Arda Uskan, bu azarlanmanın hemen ardından Yılmaz Güney'le bir söyleşi yapmıştı.

Oyunculuğu, yönetmenliği, Türk Sineması ve diğer bazı konular hakkında Arda Uskan'ın Yılmaz Güney'le yaptığı ve "Türk Sineması'nda Altın Portakallı Bir Güzel Adam" başlığıyla yayınlanan söyleşide Yılmaz Güney, kendisine yöneltilen sorulara şu yanıtları vermişti:

'Yapımcı, oyuncu, senaryocu ve yönetmen Yılmaz Güney olarak bugünü kadar dört film çevirdiniz: Seyyit Han, Aç Kurtlar, Bir Çirkin Adam ve Pire Nuri. Bunlar arasında arzuladığınız filmi yaptınız mı?'

'Hayır, herhalde birkaç sene daha yapamayacağım.'

'Teknik imkânsızlıkları bir yana bırakırsanız, bunların dışında ne gerekli böyle bir film yapmanız için?'

'İlki; sansür, ikincisi; memleketteki politik durum, üçüncüsü ise; teknik eleman yetersizliği... Bütün bunlar bir araya gelmeden imkân yok buna. Benim şimdi yaptıklarımın hepsi birer denemeden öteye geçemiyor. Ben kendimi ileriye hazırlıyorum. İnsanlar da dünya gibi devamlı değişme içindeler. Onun için hiçbir zaman 'durağım' yok benim. İstasyonu bilinmeyen bir tren gibiyim.'

'O zaman yine sinema yaparken öleceksiniz?'

'Herhalde... Ben hiçbir zaman, 'Bu işi yaptım artık, rahat ölebilirim' demeyeceğim ki...'

'Sinemada biçim mi, öz mü ön planda gelmeli?'

89 Nokta, 7 Eylül 1986, sayı: 35.

'Biçim, kaçmaktır, oyalanmaktır, kendini aldatmaktır. İşin aslı 'öz'dür. Söylemek istediğin sözdür. Söz de öyle büyük bir laf değil... Öyle küçük, öyle olağan bir hikâye anlatırsın ki insana bir şeyler söyler. Mesela; Sait Faik'in hikâyelerindeki hayata bağlanış gibi. Mesela; Cengiz Aytmatov'un 'Öğretmen Duşen'i, 'Cemile'si gibi. Onların hiçbirinde büyük laflar yoktur, ama yaşatır insanı...'

'Oyuncu olarak çevirdiğiniz filmlerde de sinemaya istediğiniz katkıyı verebiliyor musunuz?'

'Oyuncu olarak, alıyorum kendimi, bir rejisörün kafasının hizmetine veriyorum ve bütün gücümle çalışıyorum. Oyuncu olarak çok büyük bir görev var orada bana düşen. Ama yine de ben oyunculuk sınırları içinde bir Yılmaz Güney'im orada. Yönetmen olarak bu sınır alabildiğine genişliyor tabii. Ama ben oyuncu olduğum sürece sadece yüzümle, bedenimle, yani fizik olarak sınırlıyım. Kafamı da ortaya koyuyorum ama bir oyuncunun asıl malzemesi yüzüdür. Yüzünün imkânlarını geçemez hiçbir oyuncu...'

'Sinema genel olarak neyi konu almalı?'

'İnsanı... Ama bütün gerçeği, bütün derinliği ve bütün samimiyetiyle insanı. Ama bizde bu yoktur. Samimiyet yoktur, canlılık yoktur. Hepsi kartondur insanların, yapıştırmadır. Kötü adam kötüdür, iyi adam iyidir. Genç kız daima masumdur. Hiçbir insan, bizim sinemanın kötü adamı kadar kötü değildir mutlaka...'

'Bütünüyle Yılmaz Güney imzasını taşıyan bu dört filmde anlatmak istediğiniz bir ortak yön var mıydı?'

'Benim kafadan söylemek istediğim hiçbir söz yoktur. Hikâyeyi bile önceden resim olarak düşünürüm ben. Söyleyeceği sözü, sonradan kendisi söyler filmin.'

'O zaman işe biçim kaygısına girmiş olmuyor musunuz?'

'Hayır... Şöyle ki, bir gün bir resim çakılır benim gözüme. Bomboş bir bozkırda gördüğüm iki insan figürü takılır kalır kafama. Uzun bir süre sonra bir başka yerde gördüğüm, beni etkileyen bir başka leke düzeni ilk resimle birleşir. Günler geçip resimler birbirine bağlanınca hikâye çıkar ortaya. Bunun güçlüğünden dolayı, bütünüyle kendime ait olan sadece bir film çeviriyorum her yıl.'

'Bir örnek verebilir misiniz?'

'Ekimde çekimine başlayacağım *Acı* adlı film yedi senelik bir

birikimden sonra oluştu. Hâlâ da kâğıda kaleme geçmiş değildir. Benim kalemim kameram. Bütün filmlerimi senaryosuz çekerim. Şimdi ekibimi toplayacağım, gideceğim Akşehir'de gölün yanına, iki üç gün hiç çalışmadan bekleyeceğim. Güneş doğacak, güneş batacak, göl dalgalanacak, sazlar sallanacak, sular hışırdayacak, bir kuş ötecek... Şarj olmuş bir akü gibi başlayacağım sonra çekime. Bir ay mı sürer, bir buçuk ay mı sürer? Ben böyle avcı gibi ertesi gün ne çekeceğimi arayacağım her gece, o süre içinde... Bir matbaa hazırlığım yok yani benim.'

'Kısaca özgür olmak istiyorsunuz?'

'Kim istediği gibi özgür olabilmiş? Her insan memleketinin imkânları oranında özgürdür. Her sistem, bir kısım insanları şartlandırır, baskı altında tutar, bir kısmına ise bir yere kadar özgürlük tanır. Sistemin açıklarından faydalandığı sürece özgürdür insan. Çin'de de, Pakistan'da da böyledir bu... En basitinden, düşündüğün konu kısıtlar özgürlüğü... Yani her durumda bir tutsaklık var...'

'O zaman hikâyeyi de almadan yola çıkılsa!'

'Bir defasında yaptım öyle. Aldım kamerayı, sokağa çıktım... Meraklı bir adamın iki saat içinde neler yapacağını çekecektim. Ama prodüktör ancak bir gün dayanabildi bu işe... Bizim 'Meraklı Adam'da suya düştü tabii.'

'Türk Sineması bugünkü durumuna, sadece teknik imkânsızlıklar yüzünden mi düştü?'

'Bizdeki sinemacılar gereken savaşı vermemişler zamanında. Beyinleri birtakım şeylere zamanında zorlansaydı, bu teknik imkânsızlıkların önüne geçerlerdi. Hâlâ 1950 sinemasının artıklarıyla yaşıyoruz. Bir de teknik imkânsızlığı getiren sebepler var. Bilgi yetersizliği var, kararsızlık var... Tembellik var... En iyisi bile tembel bizimkilerin. Şimdi bana kızacaklar ama...'

'İstersen yazmayalım...'

'Yaz... yaz... Halkla ilişkilerini kesmeseler, birtakım kibirli öğeler peşinde koşmasalardı, bu duruma gelmezdik... Bir memleketin sinemacısı halkın sinemacısıdır...'

'İnsanları seviyor musunuz?'

'Kavram olarak evet... Ama yaşayan insanların çoğunu sevmiyorum. Sorumsuz insanı sevmiyorum aslında. Güneşlenen bir ba-

lik(iya ya da köprüden denizi seyreden birine karşı bir sevgi olmuyor içimde... İş yapan adamı, başarılı adamı seviyorum ben.'

'Yılmaz Güney'i seviyor musunuz?'

'Hiç sanmıyorum... Beni oyuncu olarak beğenirler pek çoğu... Ben beğenmem kendimi... Aynaya bile bakmam, saçımı bile taramam. Ben sadece inadımı severim... Yılmaz Güney sadece 'inadını' sever...'"[90]

Sakatlıkları, Seslendiricisi ve Dublörü

Yılmaz Güney, rol aldığı filmlerin sahnelerinin çekimi yapılırken çeşitli sakatlıklar geçirmiştir. Bunlardan bazıları şöyledir:

1966 yılında, *Ve Silahlara Veda* adlı filmin son çekim gününde Yılmaz Güney ile beyazperdenin kötü adamı rollerine çıkan Necdet Çağlar'ın bir sahnesi vardı. Filmde Necdet Çağlar, elinde bıçakla Yılmaz Güney'e saldıracak ve Yılmaz Güney de tekmeyle bıçağı savuşturacaktı. Ama Necdet Çağlar, rolüne iyice dalınca bıçağı Yılmaz Güney'in ayağına iki santim soktu. Yaralı ayağıyla filmin çekimi tamamlayan Yılmaz Güney, iki gün dinlenmek zorunda kalmıştı.

1968 yılında Polonezköy'de çevirdiği *Aslan Bey* adlı filmin bir sahnesinde "Godzilla Selahattin" adıyla anılan Selahattin Geçgel'i rol gereği öldürmesi gerekmekteydi.[91]

Filmin sahnesinde Yılmaz Güney'in tabancasından hakiki kurşunlar çıkınca bir Japon filminin oyuncusundan etkilenerek "Godzilla" ismini alan Selahattin Geçgel kanlar içinde yere yıkıldı. Hemen Baltalimanı Kemik Hastanesi'ne kaldırılan Selahattin, tedavi altına alındı. Aynı filmin çekimi sırasında atların ürkmesi sonucu Kerem Mertoğlu'yla birlikte attan düşen Yılmaz Güney, Amiral Bristol Hastanesi'ne kaldırılarak iki gün hastanede tedavi edildi. Ayaklarında bazı çatlaklar olan Mertoğlu da tedavi altına alınmıştı.

Yılmaz Güney'in çevirdiği *Piyade Osman* filminde de bir kaza olmuş, Güney, İzmit yolunda sekiz metrelik bir uçurumdan aşağı atlarken her yanı yara bere içinde kalmış ve birkaç gün yataktan çıkamamıştı. Güney, aynı filmde beline ip bağlayarak King Oteli'nin 10. katından aşağı inerken de ölüm tehlikesi atlatmıştı. Dublör kullanmayı çoğunlukla reddeden Yılmaz Güney, ölümü göze alarak

90 Milliyet, 8 Haziran 1970.

91 Selahaddin Geçgel (namı diğer Godzilla) 1967 Ekim'inde evlenmiş, Yılmaz Güney de dört bin lira harcayarak bu düğünün yapılmasını sağlamıştır.

bu sahneyi başarıyla çevirmiş, fakat bileklerini incittiği için birkaç gün kolları sarılı gezmişti.

Yılmaz Güney'in *Kanımın Son Damlasına Kadar* filminde de ayağı çıkmış ve çıkıkçıya gidip tedavi olduğu için çekim bir süre aksamıştı.

Film setinde yaşanan bir başka olayı da Hülya Koçyiğit şöyle anlatmıştır:

"Yılmaz Güney ile bir gün *Zeyno* filminin setindeyiz. Bir köyden kız kaçırma sahnesi var. Berbat bir arazinin üzerindeyiz. Ben öndeyim, o arkada; birden atın eğeri çözüldü. Bana dedi ki, 'Düşüyoruz, benim üzerime düşmeye çalış.' Gerçekten de çok kötü düştük. Ama beni öyle bir kavradı ki, yerdeki o çakıl taşlarına değmedim bile. Ama onun her yanı kan revan içinde kaldı. Onun o sahiplenme duygusu, kendini feda etmesi unutulmazdı."[92]

Mayıs 1971'de film çevirirken rol gereği figüranlara ateş etmekte olan Yılmaz Güney'in sağ ayağının dibinde barut patladı ve bir anda yere yığıldı. Ayağı kanlar içinde kalan Güney, hemen özel bir klinikte tedavi altına alındı. Dinlenme önerisine karşın Güney, topallayan ayağıyla sete giderek film çekimine kaldığı yerden devam etti.

Yılmaz Güney'i birçok filminde Abdurrahman Palay seslendirmiş; bazı filmlerinde ise Faruk Panter, Selahattin Geçgel ve Nevzat Kığı, Yılmaz Güney'in dublörlüğünü yapmıştır.

2. Altın Koza Film Festivali

"2. Altın Koza Adana Film Festivali", 19 Eylül ve 25 Eylül 1970 tarihleri arasında Adana'da yapıldı.

Yılmaz Güney, festivale iyi hazırlanmak için, Lale Film Stüdyosu'nda *Umut* filminin montajına, dublajına, müziklendirilmesine katıldı.

Güney, Necip Sarıoğlu'na filmin müziklerinin nasıl olacağı konusunda bilgi verdi, montajın tamamını denetledi, senkronizasyonunun yapılmasına eşlik etti.

Adana Film Festivali'ni ortaklaşa düzenleyen Adana Belediyesi ve Devlet Film Arşivi yöneticileri arasında yaşanan iç çatışmalar jüriye de sıçradı. Bu nedenle, Adana Belediyesi ile Devlet Film Arşivi yöneticileri, 23 Eylül 1970 Çarşamba günü ortaklaşa bir basın toplantısı

92 Kapris, 23 Kasım 2002, sayı: 25.

düzenleyerek, "Aramızda uyuşmazlık yok" açıklamasını yaptı.

Belediye Başkan Vekili Yaşar Avadan ile Devlet Film Arşivi Müdürü Sami Şekeroğlu, basında, "altmış bin liranın hesabı verilemiyor" şeklinde çıkan yayınların da gerçeğe uymadığını belirtmişlerdir.

Yılmaz Güney, eşi Jale Fatma Pütün'le Adana'ya, 22 Eylül 1970 Salı gecesi, uçakla gitti. Eşini yanından ayırmayan Yılmaz Güney, her gittiği yerde hayranlarının imza teklifleriyle karşılaşıyordu.

2. Altın Koza Film Festivali'ne katılan uzun ve kısa metrajlı filmlerden birinci gelecek filme Altın Koza Armağanı'yla birlikte 25 bin lira da ödül verilecekti.

Festivalde jüri 14 saatlik bir toplantıdan sonra sonuçları açıkladı.

En iyi film: Yılmaz Güney'in *Umut*. En iyi ikinci film: Halit Refik'in *Bir Türk'e Gönül Verdim*. En iyi üçüncü film: Bilge Olgaç'ın *Linç*. En iyi yönetmen: Bilge Olgaç. En iyi erkek oyuncu: *Umut*'un oyuncusu Yılmaz Güney. En iyi kadın oyuncu: *Boş Beşik*'in oyuncusu Fatma Girik. En iyi erkek yardımcı oyuncu: *Bir Türk'e Gönül Verdim*'in oyuncusu Bilal İnci.

Sonuçlar açıklandıktan sonra "En İyi Film" dalında ilk üç dereceyi paylaşan filmlerin rejisörleri sonuçlar üzerine şunları söylemişlerdi:

Yılmaz Güney: "Yarışma bir iki noksan dışında dürüst geçmiştir. Yalnız *Linç*'i görmediğimden, rejisör dalında ödül kazanan yönetmeni için bir şey söylemek istemiyorum. Ben rejisörlükte verilen kararı beğenmedim."

Halit Refiğ: "*Bir Türk'e Gönül Verdim*'in birincilikte çok hakkı vardı. Ayrıca rejisörlükte de ödül kazanmakta kendimi çok iddialı görüyordum. Bu nedenle sonuçlara itiraz ediyorum. Hak yerini bulmadı. Hakkımı İstanbul'da arayacağım."

Bilge Olgaç: "Ben filmimin ikinci gelmesini beklerken üçüncü geldi. Yarışma neticeleri üzerinde doğruluk bulmadığım tek nokta budur. Fakat yine de mutluyum. Çünkü birçok ünlü erkek yönetmenin arasında birinci gelmem herhalde övünülecek bir durum olsa gerek. Bundan sonra yapacağım ticari filmlerde başka imza kullanacağım."

Devlet Film Arşivi Genel Sekreteri Bülent Erkmen'e bir belediye memurunun saldırısıyla başlayan festival, yine olaylarla sona ermişti.

Yarışmada derece alan sanatçılara ödüllerini vermek için cumartesi günü balo düzenlendi. Kapanış balosuna davetli oldukları halde, kendilerine masa ayrılmaması ve uzun süre beklemelerine karşın hiçbir sorumlunun kendileriyle meşgul olmaması üzerine bazı gazeteciler ve sinema yazarları baloyu terk etti. Davetlilere yapılan hareketleri tasvip etmeyen Tonguç Yaşar ve diğer bazı jüri üyeleri ile Yılmaz Duru, Sedef Acar, Alkan Korkut gibi sanatçılar da gazetecilerle birlikte balodan ayrıldı.

Yılmaz Güney de, "Bu şartlar altında ben de burada kalmam," diyerek, balodan ayrılanlarla birlikte hareket etti.

Gazetecilere geri dönmelerini rica eden Belediye Başkan Vekili Yaşar Avadan'a, jüri üyesi Çetin Aşki Özkırım, "Sizin sorumluluğunuz yok. Biz şu anda mesleğimizin haysiyeti uğrunda savaş veriyoruz, huzur içindeyiz," dedi.

Kapanış balosunun verildiği Seyhan Baraj Gölü kıyısında bindikleri otobüsle şehre dönmeye çalışan davetliler ile sanatçıların yolu, belediye zabıta memurları ve polis ekiplerince kesildi, davetlilerin baloya geri dönmeleri istendi.

Sayısı yüze yaklaşan ve aralarında Yılmaz Güney, Jale Fatma Pütün, Bilge Olgaç, İrfan Atasoy, Çetin Aşki Özkırım, Erman Şener, Sedat Dizici, Tonguç Yaşar, Oktay Arayıcı'nın da bulunduğu sanatçı, gazeteci ve bazı misafirler, yollarının kesilmeleri üzerine araçlardan inerek toplu halde yürüyüşe başladılar.

Sessiz kınama yürüyüşü yapan davetliler ile sanatçılar, daha sonra kaldıkları otelde bir toplantı yaparak, belediye yetkililerinin, Adana'ya ayak bastıkları günden bu yana kendilerine gösterdikleri ilgisizliği kınadıklarını açıkladılar.

Gece yarısından sonra kaldığı Ağba Oteli'nde ikna edilerek baloya gitmesi sağlanan Yılmaz Güney'e beş bin liralık para ödülü ile Altın Koza ödülü verildi.

Festival başlangıcından beri Adanalılar arasında bulunan, sokakta şalvar ve tespihle dolaşan aktör Yılmaz Güney, gece yarısından sonra şehir caddelerinde gezdi ve hayranları tarafından omuzlarda taşındı.[93]

93 Gazeteci Salih Gökmen'in, Bizim Anadolu gazetesinin 12 Haziran 1971 tarihli nüshasında, "Umut

Faytoncular, Yılmaz Güney'i Diyarbakır'a Davet Ediyor

Diyarbakır sinemalarında *Umut* filmini seyreden Diyarbakırlı faytoncular, 26 Eylül 1970 Cumartesi günü, 200 kadar tebrik telgrafı yollayarak, Yılmaz Güney'i Diyarbakır'a davet ettiler.

Faytoncuların hayat hikâyesini oynadığı filmle Adana Altın Koza Film Festivali'nde "En İyi Film", "En İyi Aktör" ve "En İyi Yönetmen" unvanını kazanan Yılmaz Güney'in resimleri Diyarbakırlı faytoncular tarafından faytonlarına asılmıştı.

"Türk Sineması'nın Temel Sorunları"

"Türk Sineması'nın Temel Sorunları ve 2. Altın Koza Film Festivali'nin Aksayan Tarafları" konusunda, 29 Eylül 1970 Salı günü bir açık oturum yapıldı.

Açık oturuma katılan isimler şöyleydi: Altan Demirkol, Erman Şener (sinema yazarı), Yılmaz Güney, Âlim Şerif Onaran (eski Sansür Kurulu üyesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sinema Estetiği öğretim üyesi), Sezer Tansuğ (sinema yazarı), Yaşar Avadan (Adana Belediye Reis Vekili, Festival Komitesi Başkanı).

Açık oturumda yapılan konuşmalar şöyledir:

Altan Demirkol: "İlk defa eli yüzü düzgün filmlerin sayıca fazla oluşundan söz ediliyor. Siz ne dersiniz?"

Erman Şener: "Türkiye'de ilk festival 1948 yılında yapılmıştır. Fakat bugüne kadar herkesin ortak noktalarda birleştiği kaliteli film olmamıştır. Şimdi deniliyor ki, Türk Sineması gittikçe yozlaşıyor. Estetik değerlerini yitiriyor. Oysa şimdi önümüzde bunu ispat eden bir canlılık var. 2. Altın Koza Festivali'ne, Türkiye'nin hiçbir festivalinde görülmemiş sayıda kaliteli film katıldı."

Sezer Tansuğ: "Ama daha çok olması mümkün..."

Erman Şener: "Evet, ama hiçbir festivalde yoktu bu kadar. Türk Sineması'nın altın çağını yaşadığı 1958 devirlerinde bile yoktu."

Sezer Tansuğ: "Bu festivaller aslında, filmcileri iyi film yapmaya zorluyor. Daha doğrusu teşvik ediyor. Bu yılki festivalde gerçekten kaliteli filmler yer aldı. Artık öyle bir hale geldi ki, filmciler, festival için film yapar duruma geldiler."

Erman Şener: "Türk Sineması'nda iyi filmlere baktığımız zaman üç beş kişinin imzasını görürüz. Şimdi şöyle bir şey oldu Tür-

---

ve Sonrası" başlıklı bir yazısı yayınlanmıştır. İlginç bulduğum bu yazı özetle şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

kiye'de. İyiler daha iyiye giderken, ortada kalıp iyiye gitmesi muhtemel olan rejisörler kalmadı. Yani, şimdi ya çok kötü rejisör var ya da çok iyi rejisör. Kısacası, iyilerin sınırı neyse Türk Sineması da oraya kadar gidecektir."

Altan Demirkol: "Peki, Türk Sineması'nın kaderi iyi niyetli kişilerin eline mi kalmıştır? Yani, bu yolun genişlemesinde ve ilerlemesinde devletin bir katkısı bulunamaz mı?"

Âlim Şerif Onaran: "Devlet, Türk Sineması'na bugüne kadar elini uzatmamıştır. Türk Sineması kendi kendine bu seviyeye gelmiştir. Kendi yağıyla kavrulmaktadır. Bu memlekette, baştan beri ne bir sinema okulu var ne de devlet kredi açmaya yanaşır. Öyle bir devlet teşekkülü olmalı ki, himaye etsin sinemayı. Fakat sinemayı kendisi yapmayacak, demirperde gerisindeki memleketlerde olduğu gibi. Yalnızca, himaye edecek. Böyle bir şey olmamıştır Türkiye'de. Hayret ediyorum, bütün bunlara rağmen Türk Sineması az da olsa gittikçe gelişiyor."

Yılmaz Güney: "Ben, bu arada şunu belirtmek isterim: Halktan gelen para, işletmeciler, sinemacılar tarafından çalınıp bir kısmı prodüktörlere gidiyor. Bu paranın büyük bir kısmı ikinci bir çalınmaya uğruyor. Şöyle ki: Prodüktörlere gelen parayı, Türk Sineması'nın faydasına kullanılan para olarak bakmamalı. Çünkü prodüktörler, gelen parayı sadece filme yatırmıyor, hanlar, apartmanlar yaptırıyor. Yani, Türk Sineması'na giren para devamlı bir eksilme içinde. Bunun yanında devletin sinemaya girmesi hangi açıdan olabilir? Ancak teknik açıdan olabilir. Onun dışında film yapımında faydalı olamaz, kendisiyle çelişmeye düşer. Sansür Kurulu yapılan her şeye karşı çıkabilir. İyi filmin yapılabilmesi için bağımsız ve özgür sinemanın olması şarttır."

Âlim Şerif Onaran: "Ben de, bunun iki noktasına yani, devlet kredisi ve sansür problemine değinmek isterim. Devlet bir kere kendisi film yapmayacaktır. Kredi verecektir. Bunu da, sinemanın gelişmesi için gerekli olan hususlara dikkat ederek vermesi lazımdır. Sansür ise, bir çıkmaz içindedir. Aslında, bizde polis sansürü olmalıdır. Sansür bugün bir tüzüğe göre uygulanmaktadır. Bu tüzük eski bir tüzüktür. Tek parti zamanından kalmadır. Ve çok noksanları vardır. Sansür tamamen kaldırılsa ne olur? Aslında Anayasaya aykırı mıdır, değil midir? Bu da tartışma konusu. Bugün, sansürün devlet memurları tarafından değil, sansürü bilen kişiler

tarafından yapılması gereklidir. Sonunda ben derim ki, artık sansür kalkmalıdır."

Altan Demirkol: "Anlaşılıyor ki herkes sansürün kaldırılmasına taraftar. Şimdi, Yaşar Avadan Beyden rica edelim. Festivallerin Türk Sineması'na büyük katkıda bulunduğuna inanıyor musunuz? Festivallerde ne gibi özellikler göz önüne alınmalıdır?"

Yaşar Avadan: "Festivallerin Türk Sineması'na büyük bir katkıda bulunduğuna inanıyorum. Filmcileri ve artistleri teşvik etmek ve halkın dikkatini sinema üzerine çekmek açısından oldukça olumlu bir teşebbüs. Festivalleri, dar çerçeveler altında değil, geniş imkânlarla yaratmak lazım. Mesela, 2. Altın Koza Festivali, yalnızca Adana Belediyesi'nin üzerinde kalmamalıdır. Adana'daki müesseseler tarafından da desteklenmelidir."

Yılmaz Güney: "Doğru. Festival, yalnızca Devlet Film Arşivi ile Adana Belediyesi'nin olmamalıdır. Yardım elini uzatmayan Adana'daki müesseselerin yanı sıra, Türk filmcilerinin de bu konuda büyük suçu ve büyük eksikliği vardır. Gönül ister ki, filmciler de bir araya gelip festivale bir katkıda bulunsunlar."

Sonuç: "Bugün, kaliteli filmlerin sayısı her geçen gün artmaktadır ve 3. Adana Altın Koza Festivali'ne katılan sekiz filmin de kaliteli oluşu bunu ispatlamaktadır. Ayrıca, devletin, Türk Sineması'nı himaye etmesi istenmekte ve yıllardan beri sürdürülen sansürün kaldırılması uygun görülmektedir. İlerde, 'Altın Koza' daha olumlu, daha düzenli bir yola girdiği takdirde filmcilerin festivale daha çok rağbet göstermesi ve iyi film sayısının artması mümkün olacaktır."[94]

Yılmaz Güney ile Fikret Hakan Çiçek Pasajı'nda Buluşuyor

Yılmaz Güney ile Fikret Hakan (Bumin Gaffar Çıtanak), 1970 Kasım ayının son günlerinde, Abdurrahman Keskiner ve gazeteci Erman Şener'le Beyoğlu İstiklâl Caddesi'ndeki Çiçek Pasajı'nda bir araya geldiler.

Pasajın orta yerinde kurulu tezgâhtan midye dolması, pavurya, kokoreç, karides alıp "Entelektüel Cavit"in dükkânına gittiler.

Erzurumlu olan ve çevresinde "Entelektüel Cavit" olarak tanınan Cavit Güneş'in dükkânında bir şeyler içen Güney ile Hakan, hem birbirleriyle hem de dükkândakilerle sohbet ettiler. Çiçek Pa-

94 Milliyet, 30 Eylül 1970.

sajı'ndan ayrılmadan önce Adem Topuz'un "Çınar Birahanesi"nde de birer bardak bira içtiler.

Son Kızgın Adam Filmine El Konuluyor

Umut filminden sonra Yılmaz Güney'in başrolünde oynadığı *Son Kızgın Adam* filmi hakkında da sorun yaşandı. Bu sorun şöyle anlatılmaktadır:

"*Umut* filmi Danıştay kararıyla afişlere dönen Yılmaz Güney'in *Son Kızgın Adam* filmini sendika afişten indirdi. Filmin rejisörü, çıkan münakaşa ve anlaşmazlık yüzünden negatifleri benzin döküp yakmak isteyince *Son Kızgın Adam* mahkemeye düştü. Sonunda Prodüktörler Sendikası duruma 'aracı' oldu. Ve Yılmaz Güney'in başrolde oynadığı filme vizyona girmeden el koydu. *Umut*'tan sonra *Son Kızgın Adam*'ın mahkeme koridorlarına ve sendika dolaplarına düşmesi film şirketi ortaklarının birbirinden habersiz olarak işletmecilerden avans çekmeleriyle meydana geldi. Avansların Doğu Film sahibi Turgut Yeşiltepe'nin yurt dışında bulunması sırasında çekildiği ve filmin rejisörü ve ortağı Zafer Davutoğlu tarafından alındığı öne sürülüyor. Önce film sahibi mahkemeye başvurarak durumun aydınlığa kavuşturulmasını istedi. Sonra, filmin rejisörü Zafer Davutoğlu, Prodüktörler Sendikası tarafından sorguya çekildi. Ve filmin negatifine ve kopyalarına piyasaya çıkmadan bir gün önce sendika el koydu. Şimdi film sahibi ile film rejisörü arasındaki ortaklık anlaşmazlığı giderilmeye çalışılıyor. Yoksa *Son Kızgın Adam*, *Umut*'tan sonra Danıştaylık değilse bile mahkemelik olacak."[95]

Sinemadaki ticari ilişkiler nedeniyle yaşanan bir başka sorun da "Elveda Endişe" başlığıyla yayınlanan habere göre şöyle gündeme gelmişti:

"Ünlü oyuncuya avans vermiş olan birçok kişi, paralarını geri almak için kanuni yollara başvuracaklar. Bu konuda ilk adım Arzu Film'den geldi ve Güney'in *Arkadaş* filmine, 50 bin liralık bir alacak yüzünden haciz kondu. Bunun gerekçesini Arzu Film'in sahiplerinden Nahit Ataman şöyle açıkladı: 'Biz Yılmaz Güney'e, film çevirmek için 50 nim lira avans vermiştik. Fakat 12 Mart olaylarından sonra hapse girince bu proje yarım kaldı. Özgürlüğüne kavuştuktan sonra, gazetelere bir ilan vererek, kendi firmasından başka yere film çevirmeyeceğini ilan etti. Manasız bir davranıştı

95 Tercüman, 25 Ocak 1971.

bu. Kendisine ya filmi çevirmesi ya da aldığı avansı iade etmesi için birkaç kez haber gönderdik, fakat olumlu bir cevap alamadık. Bunun üzerine kanuni yola başvurmak zorunda kaldık. Ama haciz işlemi, onun yeniden hapse girdiği bir zaman rastladı. Yani kasıtlı bir davranış yok."[96]

Basın Balosu

Ankara Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenlediği geleneksel basın balosu, 21 Mart 1971 Pazar günü gecesi, Ankara'da Marmara Oteli'nde yapıldı.

Yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Nihat Erim'in, karısı Kamile Erim'le birlikte uzun süre dans ettiği basın balosunun şeref misafirleri arasında Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ile eşi de hazır bulunmuşlardı.

Marmara Oteli salonlarında sabaha kadar süren baloda Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Başbakan adayı Nihat Erim, Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları, baloya katılan sanatçılara ödüllerini dağıtmışlardı.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muhsin Batur, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Celal Eyiceoğlu sivil kıyafetleriyle baloya katılmışlardı.

Baloya; Yılmaz Güney, Jale Fatma Pütün, Ajda Pekkan, Emel Sayın, Romen sanatçı Margaritta Paslaro, Bulgar sanatçı Barlova, halk türküleri sanatçısı Nuray Akın, Ergün Özer, Orhan Sezener, Durul Gence Orkestrası, Kızlar Caz Topluluğu ve birçok sanatçı da katılmıştı.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Durul Gence'ye "Yılın Sanatçısı", Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç, Yılmaz Güney'e "Yılın En Başarılı Aktörü" ödülünü vermiş, Başbakan Nihat Erim ile Kuvvet Komutanları, Yılmaz Güney'i tebrik etmişlerdi.

Hava Kuvvetleri Komutanı Muhsin Batur, yılın sanatçı şiltini Ajda Pekkan'a vererek onu kutlamıştı.

Yılmaz Güney bir ara piyango bileti sattı ve uğradığı her masada, masadakileri tek tek başıyla selamladı. Altay Berk ile Semra Berk, aldıkları piyango biletini Güney'e imzalatmışlardı.

96 Ses, 5 Ekim 1974, sayı: 41.

Güney, sahnede kısa bir konuşma yapmış, "halk çocuğu" olduğunu söylemişti. İçkili olan Yılmaz Güney'in yaptığı konuşma baloda bir gerginlik yaratmışsa da bu gerginlik kısa süre içinde geçmişti.

Basın balosuna CHP eski Genel Sekreteri Kemal Satır ile karısı Memduha Satır, Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Timisi, Basın ve Yayın Genel Müdürü Altemur Kılıç ile karısı Güzide Kılıç, Ankara Belediye Başkanı Ekrem Barlas, DP Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli ile eşi, Hikmet Şimşek, Mine Bosut, Haluk Bosut, Sevim Alptürk, Özden Taşan, Aymelek Taşhan, Nejat Anter, Meral ve Bülent Savcı, Uğur Arslanoğlu, Demir Artüz, Nizar Beşir, Alp Gürkan, Necla Karamızrak, Sevim Erkaslan, Azmi Erkaslan, Rahşan Erkaslan, Turgut Menemencioğlu, Nonoş Atay, Ümit Atay, Lale Alev, Nilüfer Berkem ile oğlu da katılmıştı.

Jale Fatma Pütün, Ferruh Bozbeyli'nin masasında oturmuştu.

Marmara Oteli'ndeki baloya katılanlar, sabahın üçüne kadar eğlenmişlerdi.

"Yılın Sinema Sanatçıları" Ödülü

İstanbul Özel Yüksek Gazetecilik Okulu Öğrenci Derneği, 1968 yılında, okulun öğrencilerinin oy vererek seçeceği "Yılın Beğenilen Ses ve Sahne Sanatçıları" konulu bir yarışma düzenlemişti.

Aday olarak gösterilen sanatçıların isimleri karatahtalara yazılmış, öğrenciler bu isimler arasında birini tercih ederek oy kullanmışlardı. Toplanan oylar, Öğrenci Derneği'nde tasnif edilmişti.

Alınan sonuçlara göre en beğenilen sanatçılar şunlardı:

Ses sanatçıları: Zeki Müren, Perihan Kövenç.

Sahne sanatçıları: Yılmaz Güney ve Selda Alkor.

Sanatçılara, ödülleri 22 Nisan 1968'de düzenlenen törende verilmişti.

"Ruj e Nuar" adlı gece kulübünde yapılan ödül törenine Yılmaz Güney ile Selda Alkor katılmışlardır.

İstanbul Özel Yüksek Gazetecilik Okulu Öğrenci Derneği tarafından her yıl düzenlenen "Yılın Sinema Sanatçıları" unvanı, 14 Nisan 1971 Çarşamba günü, Fatma Girik ile Yılmaz Güney'e verilmişti.

Beş yıldan beri düzenlenen "Yılın Sinema Sanatçıları" anketinde Fatma Girik'e ilk, Yılmaz Güney ikinci defa birincilik verildi.

Sanatçılara ödüllerini vermek amacıyla Özel Yüksek Gazetecilik Okulu Öğrenci Derneği tarafından, 24 Nisan 1971 Cumartesi günü bir gece düzenlenmişti.

"Seyyit Han ve Umut'u Aşacağım"

İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom, Mahir Çayan ve arkadaşları tarafından 17 Mayıs 1971 Pazartesi günü kaçırıldıktan sonra 22 Mayıs 1971 Cumartesi günü öldürülmüştü.

Sıkıyönetim Komutanlığı'na bağlı görevlilerce gençleri yakalamak için yapılan aramalar sırasında Yılmaz Güney de, 23 Mayıs 1971 Pazar günü gözaltına alındı. Evinde yapılan aramada Dev-Genç'e ait bağış makbuzları ile yasaklanmış bazı sol kitaplar bulunmuştu.

Yaklaşık bir hafta kadar gözetim altında tutulan Yılmaz Güney, serbest bırakıldı.

Güney, serbest kaldıktan hemen sonra film çekmek için ekibiyle birlikte Ürgüp ve Göreme civarına gitti.

Senaryolarını yazdığı filmlerin yönetmenliğini ve başrol oyunculuğunu da üstlenen Güney, çekeceği filmler hakkında özetle şunları açıklamıştı:

"Sinemada iyi şeyler yapılabileceğine inanıyorum. Benim için önemli olan oyunculuk değil, yönetmenliktir. Oyunculuğu, ilerideki seyircimi hazırlamak ve yönetmenlik yapabilmek için gerekli kapitali sağlamak amacıyla yaptım ve yapıyorum. Yoksa öteden beri en büyük amacım, yönetmen olmaktı. Bunun ilk örneklerini *Seyyit Han*, *Aç Kurtlar*, *Bir Çirkin Adam*, *Umut* gibi filmlerle vermeye çalıştım. Bunların en başarılı sayılanları *Seyyit Han* ve *Umut* bence sadece birer denemeydi. Sinemadaki asıl savaşım bundan sonra başlayacak. Şimdi çevirdiğim *Kızgın Topraklar* ve sonra çevireceğim *Acı*'ya çok inancım var. Bunlarla *Seyyit Han* ve *Umut*'u aşacağım."[97]

Ürgüp ve Göreme civarında *Acı* ve *Ağıt* adında iki film çevirdi.

Acı filmi, Fatma Girik'in şarkıcı olarak çalıştığı gazinoyla yaptığı antlaşmaya uymak zorunda olması nedeniyle 14 günde çekilmişti.[98]

97 Cumhuriyet, 16 Haziran 1971.

98 Agâh Özgüç, Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Şubat 1990, s. 151.

İsmi ilk olarak, *Göç Yolları Tıkadı* ya da *Kızgın Topraklar* adını taşıyan film daha sonra gösterime *Ağıt* olarak sunuldu.

8. Antalya Film Festivali

8. Antalya Film Festivali, 1-8 Haziran 1971 tarihleri arasında Antalya'da yapıldı.

Festivale katılmak için jüriye sunulan filmlerin içinde Yılmaz Güney'in başrolünü oynadığı Şeytan Kayaları ile Güney Film'in çektiği *Vurguncular* vardı.

Arşevir Alyanak, Hüsnü Cantürk, Fatin Erişirgil, Ruhi Kahraman ile Aziz Altınay'dan kurulu festival ön jürisi, izledikleri 14 filmden 6'sını elemişti.

Elenen filmler arasında *Vurguncular* ile Şeytan Kayaları da vardı.

Festivalde yapılan değerlendirme sonunda Fikret Hakan, Filiz Akın, Sadri Alışık ve Suna Selen "Altın Portakal" ödülünü aldı.

Adana Altın Koza Jürisi Açıklanıyor ve Festivale Katılacak Filmler Belli Oluyor

Adana 3. Altın Koza Film Festivali'nde yarışacak filmleri değerlendirecek jüri üyeleri belirlendi ve katılacak filmlerin hangileri olduğu, 14 Eylül 1971 Salı günü açıklandı.

Yapılan açıklamaya göre, İstanbul Sinematek Derneği'nde ön jüriye gösterilen 15 filmden 5 tanesi elenmiş, seçilen 10 tanesi Adana'ya yollanacak ve büyük jürinin oyuna sunulacaktı.

18-26 Eylül 1971 tarihleri arasında yapılacak film festivalinde dereceye giren ilk üç filme "Altın Koza" heykeli ile çeşitli para ödülleri verilecekti.

Adana Belediyesi ile Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın ortaklaşa düzenledikleri Adana 3. Altın Koza jürisinin dedikodulardan uzak kalması için film piyasası dışından sağlanmasına çalışılmış ve çeşitli kuruluşlardan temsilciler istenmişti.

Ön jüri şöyle kurulmuştu: Osman Nuri Karaca (tiyatro yazarı), Dr. A. Alyanak (Prodüktörler Cemiyeti temsilcisi), Hakkı Başman (Adana Belediyesi temsilcisi), Nazih Coş (Türk Sinematek Derneği temsilcisi), Bülent Erkmen (Türk Film Arşivi temsilcisi), Agâh Özgüç (sinema yazarı).

Büyük Jüri: Aliye Rona (sinema ve tiyatro oyuncusu), Mücahit

Başer (gazeteci), Mahmut Tali Öngören (TRT-TV Müdürü), Tarık Dursun Kakınç (piyes ve senaryo yazarı), Çetin Aşki Özkırım (Türkiye Gazeteciler Sendikası temsilcisi-sinema yazarı), Sabahat Filmer (Prodüktörler Cemiyeti ve Film İşverenler Sendikası temsilcisi), Sami Şekeroğlu (Türk Film Arşivi temsilcisi), Tanju Akerson (Sinamatek Derneği temsilcisi), Doç. Önder Küçükerman (Güzel Sanatlar Akademisi temsilcisi), Erdoğan Özlüşen (Adana Belediye Başkanı), Nevzat Güven (gazeteci).

3. Altın Koza Film Festivali için ön jüri önünde yarışan filmler şunlardır:

Şeytan Kayaları: Yönetmen: İlhan Filmer, Oynayanlar: Yılmaz Güney, Tina Ros, Orhan Günşiray. Fine Film.

Ağıt: Yönetmen: Yılmaz Güney, Oynayanlar: Yılmaz Güney, Selmin Hürmeriç. Güney Film.

Umutsuzlar: Yönetmen: Yılmaz Güney, Oynayanlar: Yılmaz Güney, Filiz Akın. Akün Film.

Yarın Son Gündür: Yönetmen: Yılmaz Güney, Oynayanlar: Yılmaz Güney, Fatma Girik. İrfan Film.

Acı: Yönetmen: Yılmaz Güney, Oynayanlar: Yılmaz Güney, Fatma Girik, Hayati Hamzaoğlu. Özleyiş Film.

Sürgünden Geliyorum/Bütün İstanbul Bilsin: Yönetmen: Fikret Hakan, Oynayanlar: Fikret Hakan, Nebahat Çehre. Çiler Film.

Yedi Kocalı Hürmüz: Yönetmen: Atıf Yılmaz, Oynayanlar: Türkan Şoray, Salih Güney. Hisar Film.

Aşk Hikâyesi: Yönetmen: Nejat Saydam, Oynayanlar: Deniz Gökçer, Salih Güney. Acar Film.

Meçhul Kadın: Yönetmen: Duygu Sağıroğlu, Oynayanlar: Cüneyt Arkın, Fatma Girik. Uğur Film.

Senede Bir Gün: Yönetmen: Ertem Eğilmez, Oynayanlar: Hülya Koçyiğit, Kartal Tibet. Arzu Film.

Kiralık Katil: Yönetmen: İsmet Soydan, Oynayanlar: Tugay Toksöz, Arzu Okay. Gözlem Film.

Erkek Gibi Ölenler: Yönetmen: Yılmaz Duru, Oynayanlar: Yılmaz Duru, Feri Cansel. Tura Film.

Elvan: Yönetmen: Yılmaz Duru, Oynayanlar: Yıldıray Çınar, Sezer Güvenirgil. Ender Film.

Fatoş/Sokakların Meleği: Yönetmen: Nejat Okçugil, Oynayanlar: Ayhan Işık, Yeşik Okçugil. Okçugil Film.

İstanbul'daki ön eleme jürisi; bu filmleri izleyerek *Elvan*, *Erkek Gibi Ölenler*, *Fatoş*, *Kiralık Katil*, *Dikkat Kan Aranıyor* adlı filmleri elemiş, diğer 10 tanesini yarışmak üzere Adana'ya göndermiştir.

Erman Şener'in dediği gibi, "Festival, bir Yılmaz Güney Festivali olacak, Yılmaz Güney, Yılmaz Güney'le yarışacaktı."[99]

Ödüller

Adana'da 18 Eylül 1971 Cumartesi günü başlayan 3. Altın Koza Film Festivali, 25 Eylül 1971 Cumartesi gecesi yapılan baloyla kapandı.

Festival kervanına açık bir arabanın içinde Yılmaz Güney, Aliye Rona, Yılmaz Duru, Oya Peri ve Fatma Karanfil katıldı. Arabanın geçtiği yol boyunca, halk tarafından büyük tezahürat yapıldı sanatçılara.

Ödül töreninin yapıldığı baloda, film yarışmasında derece alan film yapımcılarına, aktörlerine ödülleri verildi. *Ağıt* filmiyle en büyük para ödülünü kazanan Yılmaz Güney, Festival Komitesi'nin verdiği 25 bin liralık çeki, Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'na (THKGV) bağışladığını açıkladı ve çeki Adana Valisi Osman Meriç'e takdim etti.

Yılmaz Güney'in bağışından sonra kendisine, İncirlik Hava Üssü Komutanı Albay Sinan Volkan tarafından Hava Kuvvetleri'nin teşekkürü ve başarı dilekleri iletildi.

Güney, üçüncü gelen *Umutsuzlar* filmi için kendisine verilen 10 bin liralık çeki de Adanaspor'a bağışladığını açıkladı ve bu çeki de Adanaspor Kulübü Başkanı Belediye Reisi Erdoğan Özlüşen'e verdi.

Ödül dağıtımından sonra verilen yemekte gözyaşlarını tutamayan Yılmaz Güney şunları söyledi:

"Memleketim olan Adana'da yapılan bu festivalin benim için anlamı çok büyük. Üç aylık çalışmamın mükâfatını görmenin mutluluğu içindeyim. Üç ay ipekböceği gibi çalıştım. Altından kozalar örmeye uğraştım. Çalışmam boşa gitmedi."

Prodüktör, senarist, rejisör ve en iyi erkek oyuncu ödülleriyle Adana 3. Altın Koza Film Festivali'nde 4 Altın Koza'yla birinci olan

99 Erman Şener, Festivaller, Anlam Yayınları, İstanbul, 1972, s. 56.

Yılmaz Güney, Altın Koza Film Festivali'nden fazla koza kazanmasını daha güçlü çalışmasına bağlarken Türk Sineması'nın para getiren film yanında, sanat ve oyunculuk yönü olan film yapma yoluna gitmesi gerektiğini belirtti.

İncirlik Türk Üs Komutanlığı'ndan, 26 Eylül 1971 tarihinde bir açıklama yapıldı. Yapılan açıklamaya göre, Yılmaz Güney, *Ağıt* filminin Ankara, İstanbul, İzmir, Adana ve Eskişehir illerindeki gala hasılatını yine Türk Hava Kuvvetleri'ni Güçlendirme Vakfı'na vermişti.

Umutsuzlar Filminin Galası

Yılmaz Güney ile Filiz Akın, ilk kez 1964 yılında *Prangasız Mahkûmlar* isimli filmde birlikte oynamışlardı. Yedi yıl aradan sonra *Umutsuzlar* filminde oynadılar.

İlk adı *Sultan* olan filmin adı değiştirildi, *Umutsuzlar* oldu.

Güney ile Akın'ın başrollerini paylaştıkları *Umutsuzlar* filminin galası, İstanbul'da 17 Aralık 1971 Cuma günü yapıldı.

Gala, Türk Kanser Vakfı tarafından vakıf yararına Emek Sineması'nda düzenlendi. Galada Vakıf Başkanı Betül Gorbon, bir konuşma yaptı.

Yılmaz Güney, Filiz Akın, Gani Turanlı ve İrfan Ünal sahneye davet edilerek kendilerine çiçek verildi. Galaya katılanlardan bazıları: Nüvit Tekül, Tiraje Bükey, Kerim Bükey, Yüksel Behlül, Şükran Dümer Oğuz, Burhan Oğuz, Hikmet Başar, Melike Özbek, Belma Korkut, Ayşe Beyazıd, Tülin Demir, Cenap Egeli, Perizat Perin, Lütfiye Taşpınar, Haydar Taşpınar, Elhan ve İsmail Türsan, Semra Emre, Simla ve Melih Soydan, Emin ve Sevinç Bengisu, Leman ve Cevat Konakçı, Sevil ve Bülent Güvenç, Nihat ve Hepsen Böytüzün, Harika ve Celal Yardımcı, Cezmi ve İnci Şahingiray, Erol Düren, Mücella Düren, Orhan ve Göksel Karaköse, Süheyla ve Vecih Yazıcı, Hikmet Sevil, Suna ve İlhan Sarvan, Joset ve Bubi Rubinştayn, Ender İlyasoğlu, Levent Sevinç, Suat Aysan (Bulut), Mehmet Bulut, Kısmet ve Lemi İpekçi, Lütfiye Arıbal, Ali Arıbal.

Güney Filmcilik

Yılmaz Güney; sinema oyunculuğu, senaryo yazarlığı, yönetmenlik yaptığı gibi, film şirketi de kurmuştu.

Bir ara, Kadir Kesemen'in sahibi olduğu "Dadaş Film'in hissedarlarından birisi olan Güney'in kurduğu film şirketinin adı, Güney Filmcilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'dir.

1971 yılında, Güney Filmcilik'te Mahmut Tali Öngören "müşavir", Sinematek'in kurucularından Jak Şalom "Dış Münasebetler Şefi"dir.

Değişik dönemlerde Güney Filmcilik'e ortak ya da yönetici olanlar ile diğer alanlarda çalışanlardan bazıları şöyledir:

Süha Pelitözü, Osman Tokcan, Yusuf Hayaloğlu, Hakkı Gümüştaş, Altan Yalçın, Mustafa Nihat Behramoğlu, Erol Gözmen, Mevlüt Gülveren.

Güney Film'in Avrupa'da dağıtım işlerini Almanya'da "Janus" ve "Politel" ile İsviçre'de "Cactüs" adlı bir şirket yapmıştır.

MGM Temsilcileri Yılmaz Güney'in Bazı Filmlerini İzliyor

Türk Sineması ile yabancı sinema dünyası arasındaki şirketler ve sanatçılar ilişkiler 1900'lü yılların başına kadar uzanır.

Bazı Türk Sinema sanatçıları yurt dışında bulunmuş ve birçok filmde rol almışlardı.

Örneğin, Feridun Çölgeçen ile Muzaffer Tema, uzun yıllar Amerika'da yaşamış ve bazı filmlerde oynamışlardı.

Yılmaz Güney, 1972 yılına gelindiğinde, yurt dışında ilgi gören bir aktör haline gelmişti. 1972'de Fransız sinemacılarından Henri Langlois'le tanışmış, ortak bazı işler yapmayı konuşmuşlardı.

Amerikan film şirketi Metro Goldwyn Mayer'ın (MGM) Avrupa ve Ortadoğu temsilcilerinden Leonard Stanislas ile Haim L. Eshel, 11 Şubat 1972 Cuma günü İstanbul'a gelmişlerdi. MGM Türkiye Distribütörü'nden Haim L. Eshel ile Leonard Stanislas, Akün Film İşletmesi'ni ziyaret ederek Orhan Kurtuluş'la dünya film piyasası hakkında görüştüler. Daha sonra Erman Film sinema salonunda Yılmaz Güney ve Hülya Koçyiğit'le tanıştılar.

Ağıt, *Acı*, *Umutsuzlar* ve *Baba* filmlerinden parçalar seyreden MGM temsilcileri, Türkiye'ye geliş sebeplerinden birinin MGM prodüksiyonuna Türk filmlerinin de alınması olduğunu belirtmişlerdi.

MGM Avrupa ve Ortadoğu temsilcisi Bay Eshel, Amerikan sinemasıyla ilgili şöyle konuşmuştu:

"Biz başoyunculara peşin ödeme yapmayız. Çünkü parayı aldıktan sonra rollerini önemsemiyorlar. Ve gecikme oluyor. Filmin çekiminden bitimine kadar bütün masraflarını karşılar ve bir mik-

tar avans veririz. Anlaşmada net bir ücret yoktur. Konulan maddeye göre başoyuncular yüzde 30, yüzde 25 kâra ortak olurlar. Filmin tutulması için iyi oyun gerekli olduğuna göre, iyi para kazanmak için de iyi oynamak mecburiyetinde kalırlar."

Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın

Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın, Türk Sineması'na emek vermiş iki oyuncudur. Arkadaşlıkları 1960'lı yılların başına kadar uzanır.

Arkın ile Güney'in 1971 yılında tesadüfen İstiklal Caddesi'ndeki "Kulis" adlı gece kulübünde karşılaşmaları hakkında, iki dergi birbirinden farklı iki haber yayınlamıştır. Haberler özetle şöyledir:

3 Şubat 1971 tarihi, rejisör Remzi Cöntürk'ün evinde iki şişe viski içildikten sonra Cüneyt Arkın'ın birtakım ailevi meselelerden bahsetmesi üzerine Cüneyt Arkın'ı teselli etmeye çalışan Yılmaz Güney, "Al ağam. Senin işini bu görür," diyerek belinden bir tabanca çıkartmış ve Cüneyt Arkın'a uzatmıştır. Ancak Cüneyt Arkın, tabancayı almamıştır.

Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın, İstiklal Caddesi'nde bulunan "Kulis" adlı gece kulübünde tesadüfen karşılaşır. "Kulis" adlı gece kulübüne Arkın yalnız, Güney ise karısı Fatma Pütün'le gelmiştir.

Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın, ilk önce öpüşür daha sonra konuşup dertleşmeye başlarlar. Cüneyt Arkın, karısı Betül Arkın'la (Işıl) boşanmaya karar verdikleri için üzüntülüdür.

Cüneyt Arkın, "Doğrusu bu ya, ikimiz de istemiyorduk böyle olmasını. Ayrılmak için değil, ömür boyu mutlu olmak için evlenmiştik. Şimdi, ne o, ne ben âşık olmadığımızı, birbirimizi sevmediğimizi iddia edemeyiz. Fakat ne çare ki koşullar bizi mahkeme kapısına itti. Mantığımızı hislerimizin üstüne çıkarıp ayrılmaya karar verdik," diyerek duygularını dile getirir.

Yılmaz Güney de, Cüneyt Arkın'ı teselli etmek için, "Üzülme ağam. Üzülme, istediğin bir şey varsa söyle: Hemen, şu dakika yapalım. Yoksa kararlıysan, biz kavgamıza bakalım," diye karşılık verir.

Cüneyt Arkın, esas adı Fahrettin Cüreklibatır ismiyle lise yıllarında hikâyeler yazmış, bu hikâyeler değişik dergilerde yayınlanmıştır.

Birçok konuda ortak geçmişleri olan Güney ile Arkın, ailevi ko-

nulardan söz etmeyi bırakıp sanattan, edebiyattan, sinemadan konuşmaya başlarlar. Uzun süren sohbetin ardından Yılmaz Güney, karısı Fatma Pütün ve Cüneyt Arkın, Kulis'ten birlikte çıkarlar. Beyoğlu İstiklal Caddesi'nde bir süre birlikte yürüdükten sonra kendi otomobillerine binip ayrılırlar.

Ses dergisi, Ocak 1972'de, sanatçılar arasında "Şampiyon kim olacak?" diye bir araştırma yaptı.

Cüneyt Arkın ilk önce soruyu yanlış anladı ve "Şampiyon kim mi olacak? Tabii ki, Yılmaz Güney," diye yanıt verdi. "Biz, sinemadan değil 1. Türkiye Ligi'nden bahsediyoruz," diye soru tekrarlandığında şu karşılığı verdi Cüneyt Arkın:

"Vallahi iş güç derken o işleri takip etmeye pek vaktimiz kalmıyor. Ama bana sorarsanız doğduğum şehrin takımı bu yıl şampiyonluğu sımsıkı yakalayacak. Eskişehirspor. İkinci Galatasaray olacak, üçüncü de Beşiktaş."

Yılmaz Güney, "Şampiyon kim olacak?" sorusuna, hasta yattığı evinde şu yanıtı verdi: "Bu soruyu soracak adamı tam buldun ağam. Ne ligi? Ben o işten hiç anlamam. Birinci kim mi olsun istiyorum? Dediğim gibi, ne bilgim var bu konuda, ne de ilgim. Kim olursa olsun benim için fark etmez."

Belli bir tüzüğü ve sürekli çalışan bir "festival kurulu" olmayan "Adana Altın Koza Film Festivali"nin dördüncüsünü, yabancı film dağıtımcısı olan Metro Goldwyn Mayer'ın (MGM) Türkiye temsilcisi Orhan Kurtuluş yürütüyordu.

"4. Adana Altın Koza Film ve Sanat Festivali", 23-30 Eylül 1972 tarihleri arasında Adana'da yapıldı.

On jüri üyesi, başvuru yapan 24 filmden 21'i hakkında değerlendirme yaptıktan sonra *Irmak*, *Yaralı Kurt*, *Sahtekâr*, *Baba*, *Kara Doğan*, *Kara Gün*, Üç Arkadaş, *Zehra*, *Kadın Yapar* ile *Vukuat Var* adlı 10 filmin yarışmaya katılmasını uygun buldu.

Film Festivali'nin festival jürisi şöyleydi: Şevket Rado (başkan-*Ses* dergisi imtiyaz sahibi ve neşriyat müdürü), Kadri Kayabal, Orhan Özkırım, Muzaffer Tema, Muazzez Tahsin Berkant, Refik Sönmezsoy, Edip Hakkı Köseoğlu, Mücahit Beşer, Sabahat Filmer, Yalçın Remzi Yüreğir, Ayhan Sümer.

28 Eylül 1972 Perşembe günü, festivale katılan filmlerin izlenmesi bittikten sonra oylamaya geçildi.

Yılmaz Güney'in yönetmenliğini yaptığı *Baba* filmi birinci, Yılmaz Duru'nun yönettiği *Kara Doğan* filmi ikinci, Lütfi Ö. Akad'ın yönettiği *Yaralı Kurt* filmi üçüncü oldu.

7 oyla *Zehra* filmindeki rolüyle Hülya Koçyiğit'in "En İyi Kadın Oyuncu" seçildiği yarışmada, "En İyi Erkek Oyuncu" değerlendirmesinde Cüneyt Arkın ile Yılmaz Güney, 6'şar oy almışlardı. Bunun üzerine ikinci tur oylama yapıldı, Yılmaz Güney 6, Cüneyt Arkın 5 oy alınca birincilik Yılmaz Güney'e verildi.

Adana Belediye Başkanı Erdoğan Özlüşen tarafından yapılan çağrı üzerine festival film jürisi, 29 Eylül 1972 Cuma günü, saat 18.00'de, Belediye Başkanı Erdoğan Özlüşen'in müşahit olarak katılımıyla ve Şevket Rado'nun başkanlığında tam kadro yeniden toplandı.

Toplantıdan sonra saat 19:15'te yapılan açıklama aynen şöyledir:

"4. Altın Koza Festivali" büyük jürisi çoğunluğun isteği üzerine bugün tam kadroyla toplanmış ve bir gün önce yaptığı değerlendirmeyi yeniden gözden geçirmiştir. Buna göre, birincilik ödülünü *Karadoğan* filmine, ikincilik ödülünü *Yaralı Kurt* filmine, üçüncülük ödülünü *Irmak* filmine vermiştir. Erkek oyuncu *Yaralı Kurt* filmindeki rolüyle Cüneyt Arkın seçilmiştir. Diğer dereceler şöyledir:

"En başarılı kadın oyuncu Hülya Koçyiğit, en başarılı yardımcı kadın oyuncu Muhterem Nur, en başarılı yardımcı erkek oyuncu Osman Alyanak, en başarılı yönetmen Yılmaz Duru, en başarılı senaryo yazan Sebahat Duru, en başarılı stüdyo Acar Film Stüdyosu."

Çağrılı olduğu halde Adana'ya gitmeyen ve ödülü reddedip almayan Cüneyt Arkın, bu konuda özetle şunları söyledi:

"Şu sıralar *Battal Gazi'nin İntikamı* adlı yorucu bir film çevirdiğimden olayları derinliğine incelemeye vakit olmadı. Bildiğim kadarıyla ihtilaflı bir sonuç olduğundan Altın Koza ödülünü almıyorum. Festivale önem verseydim, başından beri Adana'ya gidip kulis yapar ve kazanırdım. Yüzde elli şanslı durumdaydım. Biz işimize bakıyoruz. Altın Koza heveslisi değiliz."

İstanbul Sinematek'te Toplu Gösteri

25 Ağustos 1965'te kurulmuş olan İstanbul Sinematek Derneği tarafından, 12 Mart 1974 Salı günü başlayan ve 21 Mart 1974 Perşembe günü de "Ruhi Su Türküler Resitali"yle sona eren bir Yılmaz Güney Filmleri Toplu Gösterimi düzenlendi.

Gösterilecek filmler şunlardı: *Umut, Seyit Han, Acı, Ağıt, Umutsuzlar.*

Sinematek'te ayrıca 23 Mart 1974 Cumartesi günü saat 18.30'da Yılmaz Güney'in sineması üzerine tartışma yapıldı.

Bu dönemde; Onat Kutlar, Hüseyin Baş ve Erbil Altanay İstanbul Sinematek Derneği'nin yöneticiliğini yapanlar arasındaydı.

Yılmaz Güney'e Yılın Sanatçısı Halk Ödülü

Ankara Gazeteciler Cemiyeti, değişik sanat dallarında başarılı olmuş kişiler arasında yaptığı değerlendirme sonucu ödül kazananları belirleyerek 6 Mart 1974 Cumartesi günü açıkladı.

Büyük jüri tarafından seçilen sanatçılar şöyleydi: "Yılmaz Güney (Yılın Sanatçısı-Halk Ödülü), Zeki Müren (50. Yılın Sanatçısı-Dünya Ödülü), Ajda Pekkan (Yılın Sanatçısı-Avrupa Ödülü), Alpay (Yılın Sanatçısı-Büyük Ödül), Ayla Algan (Yılın Sanatçısı-Avrupa Ödülü), Ayten Gökçer (Yılın Sanatçısı-Büyük Ödül), Barış Manço (Yılın Sanatçısı-Halk Ödülü), Cüneyt Arkın (50. Yılın Sanatçısı-Türkiye Ödülü), Filiz Akın (Yılın Sanatçısı-Büyük Ödülü), Kadir İnanır (Yılın Sanatçısı-Altın Portakal Ödülü), Müjdat Gezen (Yılın Sanatçısı-Halk Ödülü), Nesrin Sipahi (Yılın Sanatçısı Büyük Ödülü), Nilüfer (Yılın Sanatçısı-Gençlik Ödülü), Şenay (Yılın Sanatçısı-Halk Ödülü), Türkân Şoray (50. Yılın Sanatçısı-Türkiye Ödülü), Yıldız Kenter (Yılın Sanatçısı-Büyük Ödül)."

Ankara Gazeteciler Cemiyeti, tutuklu bulunan Yılmaz Güney'e yazı yazarak yılın sanatçısı seçildiğini bildirmiş ve ödülünü askeri tutukevine göndermişti.

Diğer ödüller, 4 Mayıs 1974 Cumartesi günü düzenlenen törenle sahiplerine verilmişti.

Affı İsteniyor

Film Yapımcılar Derneği Yönetim Kurulu, 8 Mayıs 1974 Çarşamba günü, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, Başbakan Bülent Ecevit, Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Necmettin Erbakan ile TBMM Başkanı Kemal Güven'e birer telgraf çekerek Yılmaz Güney'in suçunun af kapsamına alınmasını ve özgürlüğe kavuşturulmasını istedi.

Telgraf aynen şöyledir:

"Cumhuriyetimizin ellinci yılı dolayısıyla çıkarılacak af kapsa-

mının TBMM'inde yeniden ele alındığı bugün özgür yaratıcılıktan yana olan biz Film Yapımcıları Derneği, bu kapsamın bütün özgürlüksever insanların gönlünü dolduracak biçimde en geniş ölçüye varılmasını, hakları olan özgürlüğüne kavuşturulmasını beklediğimiz bütün düşünce kurbanları ile birlikte değerli sinema yaratıcısı arkadaşımız Yılmaz Güney'in de özgürlüğe kavuşturulmasını, ulusal sinema sanatımızın Yılmaz Güney katkısından yoksun bırakılmamasına artık bir son verilmesini diler, bu uğurdaki çabalara destek ve koruyucu olmazını saygı ile arz ederiz."

"Yılmaz Güney Bir Efsane Değildir"

CHP ve MSP'nin kurduğu koalisyon hükümetinin cezaevinde bulunanlarla ilgili af tasarısının kanunlaşması hakkında yapılan çalışmalar nedeniyle ortaya çıkan yumuşama sonucu bazı gazeteciler, cezaevinde tutuklu bulunan Yılmaz Güney'le söyleşi yapmıştı.

Gazetecilerden Sahir Özbek ile Ahmet Akyıldız'ın, cezaevinde Yılmaz Güney'le yaptıkları söyleşi "Yılmaz Güney'le Cezaevinde Konuştuk" başlığıyla yayınlanmıştı.

Yılmaz Güney, bu söyleşisinde sinemayla ilgili olarak özetle şunları söylemiştir:

"İnanın ki ben de herkes gibiyim. Önceden söylediğimden farklı hiçbir yanım yok. Yılmaz Güney bir efsane değildir. Birçok sinemacıdan biri idi. Yeşilçam'a döndüğü zaman bunu anlayacaksınız. İnsanın kendisini yenilemesinin gerektiğine her zaman inanırım. Türk Sineması kolektif bir gayretle istenen yere gelebilir. Bizi yabancı sinemayla kıyaslayıp birtakım hükümlere varanlar var. Biz bize benzeriz. Kimseye benzemek bize hiçbir şey kazandırmaz. Yeni Türk Sineması, bütünüyle kendisine ait olacaktır. Kâr fikri yerini gerçekçiliğe bıraktığı gün başarı mümkün olur. Sinema, olayı bir fotoğraf makinesi gibi aktardığı, abartmaya kaçmadığı zaman etkisini kabul ettirebilir. Gençlerin içinde öyle isimler var ki onları daima saygı ve hayranlıkla anarım. İlk fırsatta onların yaptıklarını incelemek istiyorum. Zira zaman her şeyi daha ötelere götürdü."

Kavgaya, Sigaraya, Tabanca Çekmeye, İçkiye ve Her Türlü Kumara Tövbe Edildiği Açıklanıyor

Gazeteci Mebruk Doğan Koloğlu, Yılmaz Güney tahliye olduktan sonra onunla bir söyleşi yaptı.

Akşam gazetesi yazarı iken 12 Mart 1971 askeri darbesinden

sonra tutuklanan ve Yılmaz Güney'le birlikte Selimiye Askeri Cezaevi'nde bir süre yatan Mebruk Doğan Koloğlu, bu konuda özetle şunları söylüyor:

"Yılmaz Güney'le dostluğumuz daha önceye dayanır. Sanatçılar, aydınlar arasında bir dayanışma vesilesi olarak Çetin Altan, İlhan Selçuk, Hayati Asilyazıcı ve şimdi ismini veremediğim bütün yazarlarımız Yılmaz Güney'i desteklemiştir ama sanatın zirvesine çıkmış bir insana yabancılar bizden çok daha fazla ilgi gösterdiler. Köroğlu'nun bir başka versiyonuydu Yılmaz Güney."

Mebruk Doğan Koloğlu'nun Yılmaz Güney'le yaptığı ve "Çirkin Kral 74" başlığıyla yayınlanan söyleşi şöyledir:

"Hapishanelere sığmayan insan kimdir denilirse, şu son iki yılın en belirgin misali Yılmaz Güney'dir... Hapishane duvarlarını, mahkûmiyet belgelerini, şöhreti ve halkının sevgisiyle yırtıp buruşturduğu adamdır o...

İki yıl sinemalarda 'Çirkin Kral' filmlerinde ayaklarda alkışlandı... İki yıl Adana yöresinde 'Yılmaz Güney ayranı', 'Yılmaz Güney çayı' içildi... Filmlerini kesip kesip ekledi ve seyirci rekorları kırarak para bastılar... Aynı günlerde Yılmaz Güney, hapishanelerde çile dolduruyordu... O ıstırap çektikçe dışardaki 'Çirkin Kral' büyüdü... Şimdi Güney, hür artık... Aramızda... Söyleyecekleri var, yazdıkları var, kitaba ve sinemaya dökecekleri var... İki yılda yalnızca 'kendini yeniledi' ve 'kendi yapısına eğildi.' Bugün geride sinema ve yazar olarak ne bırakmışsa hepsinin üstüne bir sünger çekiyor ve 1974'ün Yılmaz Güney'ini kendi anlatımıyla şöyle dile getiriyor:

'Her insan içinde bulunduğu şartların ürünüdür. Bu şartlara göre yoğrulur, biçimlenir ve bundan da bir bilinç elde eder. Şimdi biz iki yıl ayrı bir yaşama biçimi içersinde kaldık. Oradaki demirin, taş duvarın, oradaki sıkıntının bizim üzerimizde mutlaka çeşitli etkileri olmuştur. İki yıl öncenin Yılmaz Güney'iyle aradan geçen bu iki yıllık zamanın etkilerini taşıyan Yılmaz Güney mutlaka birbirinden farklıdır. Şimdi bu farklılık bundan sonra yapacağımız her şeyde; sinemada, düşüncede, oturmamızda, kalkmamızda, yani en küçük tavır ve davranışlarımızda yaşayacaktır. Şöyle diyebiliriz, daha önce bireysel yanları ağır basan bir adamken bugün toplumsal yanları ağır basan bir adamız. Daha önce daha kısa vadeli hesaplar içinde iş görürken, bugün çok daha uzun vadeli hesaplar içinde olmak zorunluluğunu duyuyoruz.'

Güney, bu izahattan sonra kendi hayatına dönüp kendi eleştirisini yapıyor... 1974 yılı Yılmaz Güney'in en güçlü tarafı bu samimi itirafları değil midir?

'Eskiden içki içerdim, kumar oynardım, kavga ederdim... Doğru, bütün bunlar! Doğru fakat bugün ne için kavga edeceğimin, kim için kavga edeceğimin bilincindeyim. Bireysel olarak bir insan dövmek ya da bir insanın beni dövmesi bugün benim için mesele değildir. Oysa eskiden bir adamın bize yan bakması ya da herhangi bir adamın herhangi bir tavrını sevip sevmememiz bir yerde zorbalık diyebileceğimiz bir biçimde işi kavgaya, silah çekmelere kadar götürüyordu. Oysa bugün silah çekmenin, kavga etmenin, dövüş etmenin bireysel sınırlar içerisinde kalacağı kanısındayız. Toplumsal mücadele; bana silah çekmeyi, kavga etmeyi emrederse ben kavga ederim, dövüş ederim. Fakat bunun dışında sadece beni ilgilendiren birtakım meselelerden dolayı kavga etmeyi bugün düşünemiyorum. Kumar sorununa gelince, o bizim içerimizde taşıdığımız bir zaaftı, yanlış bir şeydi. Bugün kumarın benim hayatımda yeri yoktur, kökü kazınmıştır, diyebilirim. Çünkü harcadığım para, kumara verilecek para bugün benim param değildir. Onu toplumun gerekleri olan birtakım yerlere harcamayı daha uygun buluyorum. Mesela sinema yaparız, mesela birtakım insanlara yardım ederiz, mesela çocuk okuturuz.' diye yanıtladı."[100]

"Çirkin Kral Kabadayıydı, O da Artık Değişecektir"

Gazeteci Mebruk Doğan Koloğlu'nun Yılmaz Güney'le yaptığı söyleşinin "Çirkin Kral Öldü" başlığı altında yayınlanan bölümünde, şu açıklamalar vardır:

"Sanatkârın çilesi başkadır." Ne demir parmaklık ne çocuğunun 'gitsin bu adam askere' diye yadırgaması ne eşinin 'kim bu değişen adam' diyen çelişik ifadesi ne de toplumun Yılmaz nasıl kavga etmez diye şüpheyle süzmesi etkilemiyor bugünkü Yılmaz Güney'i. 74'ün Yılmaz'ını ürküten sinemanın yarattığı Çirkin Kral'la yapacağı mücadeledir. Yolda yürürken, yemek yerken, gezerken, yatarken ve hatta toplumcu fikirlerini sergilerken Yılmaz'ın karşısına hep 'Sinemanın Çirkin Kralı' çıkıyor.

"Yılmaz çocuğundan eşine, okuyucusundan sinema seyircisine, hapsinden parasızlığa kadar her şeye kafa tutarken tek dayandığı

100 Hürriyet, 2 Temmuz 1974.
Yılmaz Güney, "Çirkin Kral" olarak adlandırılan dönemden çıkmak için yaptığı dönüşümleri Hücrem adlı kitapta anlatmıştır. Bu değişimi kitapta özetle şöyle vurgulamıştır: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

yapıt, bu '74'ün Çirkin Kralıdır.' Acaba seyirci, 'Yeni Çirkin Kralı' yadırgayacak mı? Olmak veya olmamak, bu soruda yatıyor ve Yılmaz yeni yapıtını şöyle takdim ediyor:

'Çirkin Kral bir kabadayıydı. Bugünün toplum şartları içerisinde nasıl bir kabadayı temel olarak kendisini ve çok dar çevresini ele alıyorsa, Çirkin Kral da öylesine kabadayı, yürekli, yiğit filan bir adamdı. Bu, bizim özel hayatımızdan sinemaya yansıyan bir şeydi. O günün şartları içerisinde kaçınılmazdı bu durum. Fakat bugünün Yılmaz Güney'i kabadayılığı, yiğitliği, mertliği kişisel anlamda değil toplumsal anlamda değerlendirmek zorundadır ve olaya şöyle bakmaktadır: Çirkin Kral belli bir dönemin simgesiydi, sembolüydü. Ancak o çirkin krallık sembolü o şartların içinde vardı, bugün Türkiye'de şartlar değişmiştir, bu değişen şartlar içerisinde Yılmaz Güney de değişmiştir. Ondan, mutlaka olumlu, sağlıklı yanları miras olarak taşıyacaktır. Fakat eski çirkin krallık döneminin Yılmaz Güney'i değildir artık. Zaten daha önce yaptığım filmler içinde de 'Çirkin Kral' damgasını taşımayan filmler vardı. Örneklersek, *Ben Öldükçe Yaşarım*, *Hudutların Kanunu*, *Umut*, İnce Cumali, *Seyit Han*, *Acı*, *Ağıt*; bunlar Çirkin Kral damgasını taşımıyorlardı. Çirkin Kral daha ziyade 'Çirkin Kral' serilerinde şekillenir. Bunlar polisiye, avantür filmlerdir, kabadayılık konusu işlenir. Oysa biz, bugün kabadayılık konusunu bile işlerken, bir adamda sembol haline gelmiş tavır ve davranışları vermekten çok, o anlattığımız adamın gerçeği neyse, oyuncu Yılmaz Güney'e bağlı kalmadan, temeli anlatmak üzere film yapacağız. Bunun için eski birtakım filmleri yeni baştan çekmek söz konusu olsa, bir *Seyit Han*'ı, bir *Baba*'yı, bir *Acı*'yı mutlaka baştan çekmek isterdim. Çünkü bu filmler o günün şartlarında bile benim istediğim filmler olmamışlardır. Şimdi eski Yılmaz Güney seyircilerin beğenileriyle, duygularıyla zaman zaman da zaaflarıyla birtakım diyaloglar kurmuştu. Bunun için de onun özünde bir oranda halkı bilmenin, halkın içinde bulunduğu durumu tanımanın avantajları yatıyordu. Şimdi biz artık halkımıza halkımızın sadece zaaflarından dolayı yaklaşmak istemiyoruz. Bu bir nevi aldatmaca çok çeşitli planlarda olur. Sadece süte su katmakla insan sahtekâr olmaz, karşısındaki insanın duygusunu istismar etmek de bir yerde sahtekârlıktır. Yani daha önce biz, her ne kadar namuslu yanları içimizde taşıyorduysak da zaman zaman halkın bize duyduğu sevgiyi istismar ettik. Birtakım adamların özellikle prodüktörlerin büyük paralar kazanmasına alet olduk.

Bundan sonra halkımızla sağlıklı bağlar kuracağız, halk yeni Yılmaz Güney'i de sevecek. Belki başta onda bocalama görecek fakat zaman içerisinde birbirimize alışacağımızı ve birbirimizi eskisinden daha bilinçli, daha köklü kucaklayacağımıza inanıyorum. Şurası muhakkaktır ki bugün sinemadaki arkadaşlardan farklı olarak dünyaya bakıyorum. Mücadele olarak da farklı şeyler görüyorum. Her zaman benim düşüncemi paylaşacak arkadaşlarla çalışmaya hazırım. Fakat benim düşüncemi tam manasıyla taşımasa bile iyi niyetli, namuslu birtakım unsurlar vardır, onlarla da çalışırım. Fakat sinemanın şartlanması içerisinde bulunan birtakım insanlar vardır ki, ben istesem de kendileri benimle çalışamazlar. Yeni birtakım oyuncular seçerken yeni olmalarını istedim, yeni yüzler aradım. Sinemadaki yüzler bir yerde gerçekliklerini yitirmişler ve Yeşilçam'ın mantığı içerisinde birer alet olmuşlardır."[101]

"Arkadaş"

Yılmaz Güney, cezaevinden serbest bırakıldıktan sonra, yeni dönemde çevireceği ilk filmi *Arkadaş* için 9 Temmuz 1974 Sah günü Tarabya Oteli'nde basın için bir kokteyl düzenledi.

Güney, burada yaptığı açıklamada özetle şunları söyledi:

"Her insan bu filmde kendini görecek ve ürkecek. İnsanı anlatan, insanı tedirgin edecek sert bir yapıyı oluşturacak *Arkadaş*. Bizi var edecek olan bugüne dek yaptıklarımız değil, bundan sonra yapacaklarımızdır."

Arkadaş filminde Şerif Gören, Engin Ayça, Berin Giz, Aydın Sayman gibi dört yönetmen yardımcısıyla çalışacağını açıklayan Yılmaz Güney, Güney Film'le iş yapan işçiler ve teknik personele yıl sonunda kazançtan, aldığı ücret oranında bir yüzde verileceğini, böylece emekçiyi kâra ortak etme yolunda önemli bir atılım yapılacağını belirtti.

Azra Balkan (1969 Türkiye Güzeli), Semra Özdamar, Nilgün Ertuğ ve görüntü yönetmeni Çetin Tunca, Tarabya Oteli'nde düzenlenen kokteyle katılanlar arasındaydı. Filmin başrollerinde Kerim Afşar, Azra Balkan ve Melike Demirağ oynadı.

"Değişim", bu filmde, Yılmaz Güney'in Azra Balkan tarafından tokatlandığı ve Kerim Afşar tarafından dayak yediği sahnelerde verilmeye çalışıldı.

101 Hürriyet, 5 Temmuz 1974.

Değişik mekânlarda 42 günde tamamlanan *Arkadaş* filminin bazı sahneleri de Kumburgaz'da Kıyıkent Tatil Köyü'nde çekildi.[102]

Arif Keskiner bu konuda, "Kıyıkent'i yapan Mimar Yılmaz Sanlı'ydı. İki Yılmaz birbirlerini çok severdi. Bu yüzden, Yılmaz Sanlı, çekime çok büyük katkılarda bulundu," demişti.[103]

"On Korkusuz Adam" ve Kıbrıs'a Gönüllü Gitmek İsteyen Sinema Sanatçıları

Arkadaş filmi çekildiği sırada, Kıbrıs'ta Yunanistan'a bağlı subayların yönetimindeki Ulusal Muhafız Kuvvetleri, 15 Temmuz 1974'te bir hükümet darbesi yaparak yönetime el koydu.

Yunanistan destekli darbeciler, yaptıkları açıklamada, Kıbrıs'ta bir "Yunan Cumhuriyeti" ilan edildiğini belirttiler.

Türk ordusu, Yunanların Türklere uyguladığı vahşet ve katliamları durdurmak için 20 Temmuz 1974 Cumartesi günü 'Barış Harekâtı'nı başlattı.

Arkadaş filminin bazı sahnelerinde, Barış Harekâtı'na ait bazı görüntüler arka planda o günlerin gerçeği olarak verilmişti.

Yılmaz Güney'in Kıbrıs olaylarıyla ilgisi, 1964 yılında yönetmen Tunç Başaran tarafından çekilen ve üç buçuk ayda tamamlanan *On Korkusuz Adam* isimli filmle başlamıştı.

Tamer Yiğit, Yılmaz Güney, Erol Taş, Adnan Şenses, Işın Kaan, Tunç Oral, Oktar Durukan, Lütfü Umu, Turan Aksoy, Özkan Yılmaz, Mehmet Ali Akpınar, Devlet Devrim, Sevda Ferdağ, Tijen Par, Selma Güneri'nin rol aldıkları *On Korkusuz Adam* filminde, "Kıbrıs'ta Yunan çetecilerin vahşetine maruz kalan Türk köylülerini savunmak için Türkiye'de tesadüfen karşılaşıp Kıbrıs'a mücahitlik yapmaya giden on gencin hikâyesi" anlatılmıştı.

Bazı gazetecilerin, yazarların, sinema sanatçılarının ve sinema yönetmenlerinin 1974 yılında "Kıbrıs Barış Harekâtı," hakkındaki düşünceleri kitle iletişim araçlarında yansıtılmıştı.

Türkiye Film Prodüktörleri İşverenler Sendikası ve Yerli Film Prodüktörleri Federasyonu, Film Prodüktörleri Cemiyeti ile Sahne ve Perde İşçileri Sendikası, 23 Temmuz 1974 Salı günü, olağanüstü bir toplantı yaparak Kıbrıs çıkartmasıyla ilgili bildiri yayınlamıştı.

---

102 Atilla Dorsay, Yılmaz Güney Kitabı, Güney Yayınları, İstanbul, Ekim 2000, s. 345.
103 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Kitap, İstanbul, Şubat 2002, s. 226.

Türk Film Prodüktörleri Sendikası ve Yerli Film Prodüktörleri İşverenler Sendikası Federasyonu Başkanı Ümit Utku imzasıyla yayınlanan bildiride özetle şu açıklama yapılmıştı:

"Yavru vatan Kıbrıs'ın kurtarılmasında Türk hükümetinin, şanlı Türk ordusunun ve milletinin, Türk'e yakışır kararını ve büyük zaferini tüm kuruluşlarımız adına içtenlikle destekliyoruz. Yapımcısından sanatçısına, teknik elemanından figüran ve işçisine kadar ordu saflarında görev almaya hazır olduğumuzu Sayın Başbakan (Bülent) Ecevit ve Sayın Genelkurmay Başkanı Orgeneral (Semih) Sancar'a bildirdik. Ayrıca toplantımızda her yıl katıldığımız ve bu yıl da davet edildiğimiz Selanik Film Festivali'ne katılmamaya oy birliğiyle karar verdik."

Ümit Utku, ayrıca yaptığı açıklamada, yüzlerce artist ve figüranın müracaat ederek Türk ordusuyla birlikte çarpışmak istediklerini söylemişti.

Gönüllü yazılmak için Federasyon'a başvuranlar arasında Ümit Utku, Hülya Koçyiğit, Zeynep Aksu, Hakan Balamir, Meral Orhansoy, Murat Soydan, Ayhan Işık, Türkan Şoray, Menderes Utku, Filiz Akın, Burçin Oraloğlu, Ekrem Bora, Kadir İnanır da bulunmaktaydı.

Sinema ve ses sanatçıları, ayrıca, 29 Temmuz 1974 Pazartesi günü, Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme ve Donanma Vakfı'na bağış kampanyası açmışlardı.

Bağış kampanyasına katılanlar arasında; Ayhan Işık, Türkan Şoray, Cüneyt Arkın, Fatma Girik, Hülya Koçyiğit, Filiz Akın, Tarık Akan, Kadir İnanır, Ediz Hun, İzzet Günay, Ekrem Bora, Kartal Tibet, Emel Sayın, Behiye Aksoy, Neşe Karaböcek, Ajda Pekkan, Zeki Müren, Orhan Gencebay, Perihan Savaş, Hale Soygazi, Fikret Hakan, Barış Manço, Gönül Yazar, Sevim Tuna ve Gönül Akkor gibi isimler bulunmaktadır.

Sahne ve perde sanatçılarının yaptıkları maddi yardımların dışında bu alanda tertiplenecek gecelere ve konserlere de katılmak istediklerini belirtmişlerdi.

Sanatçılardan bazıları gönüllü olarak kan merkezlerine giderek kan verdi. Kan verenlerin arasında Fatma Girik ile Feri Cansel de vardı.

Hürriyet gazetesi, "Yavuz Kampanyası" adı altında Türk Silahlı Kuvvetleri Vakfı'na verilmek üzere bir bağış kampanyası başlattı.

Nebahat Çehre, Ayhan Işık, Müjdat Gezen de ayrıca bağış toplayanlar arasındaydı.

Bu kampanya içinde, 16 Ağustos 1974 Cuma akşamı saat 20.30'da başlayacak ve Zeki Müren, Ajda Pekkan, Neşe Karaböcek, Seçil Heper, Barış Manço, Mine Koşan, Nuri Sesigüzel, İlhan İrem ve Ateş Böcekleri'nin katıldığı "Şanlı Yavuz Müzik Şöleni" düzenlenmiştir.

Sunuculuğunu Orhan Boran'ın yapacağı şölende Türkan Şoray, Yılmaz Güney, Hülya Koçyiğit, Cüneyt Arkın, Fatma Girik, Ayhan Işık, Filiz Akın ve Kadir İnanır'ın Dolmabahçe'deki İnönü Stadyumu'nda "Zafer Yürüyüşü"nde bulunacağı açıklanmış olmasına rağmen etkinlik, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ta düzenlediği "İkinci Barış Harekâtı" nedeniyle yapılamamıştır.[104]

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın başlaması üzerine sanatçılardan Hakan Balamir'in Orgeneral Semih Sancar'a yolladığı telgraf şöyledir:

"Sayın Semih Sancar, Genelkurmay Başkanı, Ankara yavru vatan Kıbrıs için, kahraman askerlerimiz safında çarpışmayı şeref bilirim. Emirlerinizi bekliyorum. Saygılarımla. Hakan Balamir. Kazancı Yokuşu, Özlem Apt. 62/12, Taksim/ İstanbul."

"Filmlerimi Yerli Festivallere Sokmayacağım"

Arkadaş'ın çekimlerinin yapıldığı günlerde *Ses* dergisi muhabiri Turan Aksoy Yılmaz Güney'le bir söyleşi yaptı. Söyleşi şöyledir:

"Kameranın vizöründen gözünü ayırırken, 'Çetin!' dedi, uzun boylu, yanık tenli genç adam. 'Kamerayı biraz daha yükselt. Umumide bele kadar görelim hepsini!' Az sonra, 'Tamam Yılmaz Bey,' dedi, foto direktörü Çetin Tunca. Yılmaz Güney sağ gözünü tekrar vizöre dayayıp baktı. Sonra asistan rejisörü Şerif Gören'e seslendi: 'Şerif, Azra Hanım kameraya profil olsun. Melike Hanım da biraz sağma ve öne gelsin.' Söylenenler yapılırken bunu da kameradan takip ediyordu Güney. 'Tamam, oldu. Hiç bozmasınlar yerlerini, şimdi Kerim Abi masaya iyice girsin.' Bu istediği de olunca gözünü vizörden ayırıp ışık şefi Erol Batıbeki'ye, 'Işıklar tamam olunca haber verin,' deyip yanımıza geldi güleç haliyle. Evet 'Nerede kalmıştık, ağam,' derken, kaldığı yeri hatırlayıp devam etti konuşmasına. Ama bu da uzun sürmedi öncekiler gibi. Işıkların hazır olduğunu haber verdiler. 'Şunu çekip geleyim, devam ederiz gene,' dedi.

Yılmaz Güney'in kendi yazıp yönettiği *Arkadaş* filminin Kıyı-

104 Hürriyet, 8 Ağustos 1974.

kent'teki setindeydik. Konuşmalarımız, montaja girecek film gibi parça parça oluyordu çalışmaları nedeniyle. Ancak iki sahne arasındaki boşluklardan yararlanarak sohbet ediyorduk. Espri de yapıyordu bu arada gülerek:

'Film çekmeyi unutmuşum...'

Bu arada ilginç bir kararını öğrendik Yılmaz Güney'in.

'Yerli hiçbir film festivaline katılmayacağım.'

Nedeni? Nedeni yoktu bunun... Kendi kendine böyle bir karar almış... Aldığı karar bu kadarla bitmiyordu. Daha anlatacakları vardı. Önce filmlerini, eskiden olduğu gibi yerli değil, yabancı film geçen şu sinemalarda oynatacaktı: Yeni Melek, Fitaş, İpek, Şafak, Ünverdi, Reks, Üsküdar. Yani böylelikle İstanbul bölgesinin işletmesini kendisi üstlenmiş, İzmir bölgesinden de istediği fiyatı alamadığı için kendi açacakları bir büro vasıtasıyla yönetilip işletilecekmiş. Ankara bölgesini; Demir Film Memduh Demiralp pursantaj geçecek. Zonguldak bölgesi; Site Film Yaşar Oğuztürk tarafından işletilecek. Satış fiyatı oldukça yüksek olan bu miktar bazı nedenlerle şimdilik gizli tutuluyor. Samsun bölgesi; Ark Film Nurettin Ekinci'ye 300 bin lira gibi görülmemiş bir fiyata alıcı bulurken, Adana bölgesi ise rekor bir fiyata satılmış; 600 bin liraya. Türk sinema tarihinde görülüp işitilmemiş bir rakam bu. Zaten bu nedenledir ki, Adana bölgesi işletmecilerinden bir grup, Yılmaz Güney'e savaş açmış. *Fısıltı* gazetesinin söylediklerine bakılırsa toplantı yapanlar şunlarmış: Necdet Kurdoğlu (Atlas Film), Talip İncekara (Burç Film), Nami Dilbaz (Başak Film) ve Anadolu Film'den ismi açıklanmayan bir temsilci.

Yılmaz Güney buna sükûnetle cevap veriyor, 'Açsınlar bakalım,' diyor. 'Ben kimseye malımı satmıyorum ki? İşine gelen alır filmimi. Hem benim yokluğumdan istifade edip eski bütün filmlerimi, kimisini yeni afişler bastırarak piyasaya çıkartıp para kazandılar, hem de bir paket sigara bile getirip hatırımı sormadılar.'

Yeni bir sahne düzeni konuşmamızı burada yine kesti. Yılmaz Güney yine kamerasının başına döndü. Biz de konuşmalarımızın sis perdesi içindeki bazı bölümlerini aydınlığa kavuşturmak için Yeşilçam'a yöneldik. Zira *Fısıltı* gazetesinde Akün Film'in sahibi İrfan Ünal, Erler Filmin sahibi Türker İnanoğlu ve Arzu Film'in sahiplerinden Nahit Ataman'nın da ismi geçiyordu. Güya Yılmaz Güney'e ilk savaşı, yeni bir seçimle iş başına getirilen 'Türk Filmciler Derne-

ği'nin bu üyeleri açmışlar. Yine söylentiye göre, Adana'daki toplantı da bunların isteğiyle düzenlenmiş. 'İlk defa sizden duyuyorum,' diye söze başlayan İrfan Ünal, böyle bir şeyin varit olmadığını, Yılmaz Güney'e cephe almak için sebep bulunmadığını söyleyerek bu söylentiyi reddediyordu. Nahit Ataman'ın da söyledikleri genel olarak aynıydı. 'Hatta' dedi, 'Yılmaz Güney'in şirketinden derneğe alınmadıklarını söyleyen o iki kişiyi aksine derneğe kaydettik."[105]

Arkadaş Filmi Üzerine Yapılan Açık Oturum

Ankara Sinematek Derneği tarafından 3 Ocak 1975 Cuma günü, *Arkadaş* filmini konu edinen bir açık oturum düzenlendi.

Ankara'da Alman Kültür Derneği salonunda yapılan açık oturuma gazeteci Uğur Mumcu, İstanbul Sinematek Derneği Yöneticisi Onat Kutlar, eleştirmen Taylan Altuğ ve Hıncal Uluç katılmışlardı.

Uğur Mumcu ile Onat Kutlar, *Arkadaş* filminin Türk Sineması'nda bir aşama olduğunu, Yılmaz Güney'in, toplumun bir kesimini ele alarak burjuva ahlakını eleştirdiğini belirtmişler ve bu gibi çabaların devrimci kesimlerce desteklenmesi gerektiği görüşünü savunmuşlardı.

Taylan Altuğ ile Hıncal Uluç, *Arkadaş* filminin yeni bir mesaj getirmediğini, Yılmaz Güney'in bireysel "mitos"unun filme damgasını vurduğunu ve konunun "slogan devrimciliği" anlayışını yansıttığını öne sürmüşlerdi.

Uğur Mumcu ise, Yılmaz Güney'in Yeşilçam düzenine isyan ederek, bir devrimci sanat anlayışını getirdiğini söylemiş ve "Yılmaz Güney devrimci uğraşın beyaz perdedeki simgesidir," demişti.

Bu arada filmin oyuncularından Kerim Afşar da mikrofona çağrılmış ve kendisine dinleyicilerce çeşitli sorular yöneltilmişti.[106]

Antalya'daki Film Festivalleri

11. Antalya Film Festivali, 1 Eylül 1974 Pazar günü başladı. Yılmaz Güney'in yönetmenliğini yaptığı, senaryosunu yazdığı ve başrolünü oynadığı *Arkadaş* filmi, dublajı yetiştirilemediği için yarışmaya katılamadı.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yetkilileri de Güney Film'in fes-

105 Ses, 24 Ağustos 1974, sayı: 35.

106 Arkadaş filminin bir sahnesinde, Randevu Evi'nde Yonca Yücel adlı sanatçının oynadığı Özden adlı kadın, Muammer Hacıoğlu'nun "Doğmamış Çocuklara" başlıklı şiirini okumuştur. Şiir şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

tivale müracaat etmesine rağmen *Arkadaş* filminin yetişmemesi yüzünden yarışmalara katılamayacağını açıkladı.

12. Antalya Altın Portakal Film Yarışması da 27 Ağustos 1975'te başladı, 5 Eylül 1975 tarihinde sona erdi.

Belediye Başkanı Selahattin Tonguç'un açıkladığı Seçiciler Kurulu şu isimlerden oluşuyordu:

Onat Kutlar (İstanbul Sinematek Derneği Müdürü-Eleştirmen), Mahmut Tali Öngören (Ankara Sinematek Derneği Başkanı-TV Programcısı-Eleştirmen), Semih Balcıoğlu (Karikatürist-TGS Genel Başkanı), Faruk Güvenç (Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Üyesi-TRT Klasik Batı Müziği Prodüktörü), Kenan Değer (TRT Antalya Radyosu Müdürü), Özdemir Nutku (Profesör), Erman Şener (*Milliyet* gazetesi sinema yazarı), Sami Şekeroğlu (Devlet Sinema ve Film Enstitüsü Müdürü), Sadun Tanju (*Cumhuriyet* gazetesi yazarı), Haldun Taner (Senarist-Eleştirmen-*Milliyet* yazarı), Semih Tuğrul (TRT Genel Müdürlüğü Müşaviri-Balkan Ülkeleri UNESCO Film Festivali Düzenleme Komitesi Başkanı).

Ayrıca, iki üyenin de Antalyalılar arasından kurayla seçileceği ve jüriye katılacağı belirtildi.

12. Antalya Altın Portakal Film Yarışması, 3 Eylül 1975 Çarşamba günü sona erdi ve son gün ödül kazananlar açıklandı.

En iyi ikinci film ödülü; Yılmaz Güney'in başrolünü oynadığı ve yönetmenliğini yaptığı *Arkadaş* adlı filme, en iyi üçüncü film ödülü; Yılmaz Güney ve Atıf Yılmaz'ın yönetmenliğini yaptığı *Zavallılar* adlı filme verilmişti. Başarılı yönetmen ödülü; *Endişe* filminin yönetmeni Şerif Gören'e verildi.

Başarılı kadın oyuncu; *Diyet* filmiyle Hülya Koçyiğit'e, başarılı erkek oyuncu ödülü; *Endişe* filmindeki rolüyle Erkan Yücel'e, özgün müzik yapımcısı ödülü; *Arkadaş* filminin müziğiyle Şanar Yurdatapan ile Atilla Özdemiroğlu'na, başarılı kameraman ödülü; *Endişe* filmiyle Kenan Ormanlar'a verildi.

Dokuz kişilik seçiciler kurulunda en iyi film oylamasında *Endişe* 7 oy, ikinci film oylamasında *Arkadaş* 7 oy, üçüncü film oylamasında *Zavallılar* 8 oy almıştı.

Film yarışmasının sonuçları, Türkiye Film Prodüktörleri İşverenler Sendikaları Federasyonu tarafından eleştirilmiş, Antalya Be-

lediye Meclisi üyelerinden AP'li Mehmet Tatoğlu ile Kemal Peker, festivalin halktan koparıldığı gerekçesiyle festival uygulama komitesinden istifa ettiklerini açıklamışlardı.

Antalya Aspendos Tiyatrosu'nda 5 Eylül 1975 Cuma günü yapılan ödül töreninde Yılmaz Güney'in ödüllerini karısı Jale Fatma Pütün aldı.

Antalya Belediye Meclisi üyelerinden AP İl Gençlik Teşkilatı Başkanı Avukat Ekrem Şanlı ile Yüksek Mimar Cemil Cahit Sönmez, Antalya'nın CHP'li Belediye Başkanı Selahattin Tonguç'la görüşerek, 12. Antalya Film Festivali'nde alınan sonuçların kurallara aykırı olduğunu ve iptal edilmesini istemişlerdi.

"Nasıl Bir Sinema?"

1979 yılında, *Milliyet Sanat* dergisi tarafından genç yönetmenler arasında, "Türk Sineması'nın bugünkü ortamı içinde nasıl bir sinema yapmayı amaçlıyorsunuz?" başlığı altında bir araştırma yapıldı. Bu araştırmaya Özcan Arca, Umur Bugay, Ömer Kavur, Erden Kral, Şerif Gören gibi yönetmenler yanıt vermişti.

Milliyet Sanat dergisi, bu araştırma kapsamında, cezaevinde bulunan Yılmaz Güney'e "Türk Sineması'nın bugünkü ortamı içinde nasıl bir sinema özlüyorsunuz?" sorusunu yöneltmiş, Yılmaz Güney de şu cevabı vermişti:

"Önce sorunun yapısına değinerek cevap vermek isterim. Birincisi: 'Türk Sineması' deyiminin şoven özüne karşıyım. Benim için sorun, 'Türkiye sineması'dır. Bu konuya, sorunuzun dışına taşmamak için, şimdilik değinmeyeceğim. İkincisi: Bence soru, hem biçimi hem içeriği açısından yanlıştır. Türk Sineması'nın bugünkü ortamı içinde bir sinema demek, daha işin başında, yapılabilecekleri ortamın sınırları içinde düşünmeye zorluyor insanı. Bu anlamda, nasıl bir sinema 'özlemek' sorunu, doğaldır ki yine ortamın sınırları içinde ele alınmaktadır. Oysa 'özlemek', ortamın sınırlarının ötesinde bir isteği ifade eder. 'Türk Sineması'nın bugünkü ortamı', var olan teknik araçlar, olanaklar, sermayenin gücü, yapımcıların, sinemacıların, işletmecilerin niteliği, müzikçisinden setçisine, sinema oyuncularından laboratuvarına dek, sanatçı ve teknik adamların bilgileri, deneyimleri, yeteneklerinin düzeyi, pazar ilişkileri, sansürün durumu, siyasi iktidarların sinema sanatına karşı tutumları, TV-sinema ilişkileri, faşist ve gerici çevrelerin baskıları, kısa-

ca, sinema sanatının üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasındaki karşılıklı ilişki tarafından belirlenir. 'Özlemek', sinemanın üretici güçleri içindeki bir unsur olarak bizle, sinema sanatının önünde bir engel olan, gelişmeyi önleyen ilişkileri değiştirme mücadelesiyle yakınen ilgilidir. Çünkü 'özlemek,' bir yanıyla var olan koşulları zorlama, değiştirme mücadelesini de içeren bir çabayı ifade etmektedir bence. Soru, 'Türkiye'nin bugünkü ortamı içinde nasıl bir sinema özlüyorsunuz?' biçiminde sorulmalıdır. Soruyu, bu anlamda ele alarak düşüncelerimi kabaca şöyle anlatabilirim:

Sinema bir sanat dalıdır. Her düşünce ve eylem gibi, sınıfsal saflaşmada, gerçekleştiricisinin damgasını taşır. Bu damga, çoğu kez, bin bir engelden geçmenin verdiği yorgunluğu, ödünleri içerir. Bugüne dek yaptığım sinema, bu anlamda ele alınmalıdır. Yani, hiçbir zaman istediklerimi yapamadım. Sanatı, devrimci mücadelenin, kitleleri devrimcileştirmenin bir aracı, ama hiçbir zaman kuru bir slogan taşıyıcısı olarak görmeden, sanatsal özelliklerinden ve olanaklarından vazgeçmeden ele alan bir anlayışa sahip olarak, Türkiye'nin devrimci geleneğinin inşasının bir organı olarak görüyorum.

Türkiye ve devrim sancısı içinde olan benzeri ülkelerde sinema sanatı, ağır baskılar altındadır. Bütün sanat ve düşünce eylemlerinin baskı altında olduğu açıktır. Fakat en baskı altında olan sinema sanatıdır. Egemenler, hiçbir zaman düşündüklerimizi gerçekleştirme olanağını bize tanımayacaklardır. Bu nedenle, var olan kısıtlı ortamın olanak ve koşulları ister istemez bizim için belirleyici ve sınırlayıcı oluyor. Bu anlamda, 'özlemek' değil, yapmak söz konusudur.

Türkiye'de sinema sanatı, gelişen halk hareketlerinin niteliğinin çok gerisindedir. Açık söylemem gerekirse, özlediğim sinema, devrimin kavgasına en açık biçimiyle katılabilecek bir sinemadır. Olanak olsa, 'özlemek'ten çıkar. Olanaklar olmadığı için, 'özlemek' sorunudur. Devrimin sorunlarını tartışabilecek, gerek sağ, gerekse sol biçimleniş ve hataları eleştirisiyle kitlelere götürebilecek, önerilerini sunabilecek bir sinema özlüyorum. Ama belirttiğim gibi hiçbir zaman kuruluğa düşmeden, insansal özü yitirmeden, sanatın o kendine özgü inceliği ve katkılarını çiğnemeden. Bu konuda, yazılarınız bile 142. ve 125. maddenin ağlarına takılırken, tek başına 'özlemek,' hayalcilik oluyor. Bu nedenle, bugünkü koşullarda neler yapılabileceğini tartışmak en akıllıca iş olur.

Bugünün koşullarında, demokrat yurtsever temelli antifaşist

filmler yapılabilir. Emekçi kitlelerin durumlarını sergileyen, onları sorunlarına sahip çıkmaya yönelten, en azından düşündüren filmler yapılabilir. Zor gibi görünse de bu olanaklar zorlanmalıdır. Sansüre karşı, ancak engeline takılacak filmler yapılarak mücadele edilebilir. Bunu göze alacak sermaye de ancak devrimci mücadeleyi birinci plana alan, parasal rizikoları göze alabilen arkadaşlarca gerçekleştirilecektir. Bugün yapılan ve görünenler de bu niteliktedir.

Siyasal film yapmak, ille de göze batacak siyasi sözler eden filmler yapmak değildir. Bir durumu, en basit bir durumu bile siyasi açıdan ele almak mümkündür. Sivrilikler bir filmi 'iyi' haline getirmez. En doğru sözleri bile söylese, bir film, sinema sanatının gereklerini yerine getirmemişse, görevini yerine getirmemiş sayılır.

Ne mi özlüyorum? En yalın, en sıradan bile olsa, film yapmayı, kameranın önünde oyuncularımı görmeyi, kameranın sesini duymayı, karanlık odada film kokularını solumayı, kısaca, film yapmayı. Evet... en sıkıntılı, en baskılı koşullarda bile olsa..."[107]

'Ağıt' Filmi

Yılmaz Güney'in başrolünü oynadığı ve yönetmenliğini yaptığı *Ağıt* filminin, TRT'de 10 Nisan 1979 Salı günü saat 22:20'de "Türk Sineması" kuşağında, izleyiciye sunulacağı açıklandı fakat *Ağıt*'ın yerine, Memduh Ün'ün yönetmenliğini yaptığı *Ayşecik* filmi gösterildi.

TRT Genel Müdürü Cengiz Taşer, *Ağıt* filminin o saatte neden gösterilmediği hakkında, "gösterimin şimdilik ertelendiği" açıklamasını yapmıştı.

O dönem tek televizyon kanalı olan TRT'de bu tür durumlar sık sık yaşanıyordu. TYS Genel Sekreteri Demirtaş Ceyhun, yaptığı açıklamada, "*Ağıt* filmi en kısa zamanda televizyonda halkımıza gösterilmelidir," dedi.

Adalet Partisi (AP) Gençlik Kolları tarafından 14 Nisan 1979 Cumartesi günü yayınlanan bildiride de, "TRT'nin Marksist yayınlarını kınama kampanyası açıldığı" belirtildi.

Güney Film yetkilileri de, 14-21 Nisan 1979 tarihlerinde düzenlenen "3. Balkan Film Festivali"nde gösterilecek olan *Sürü* filmini festivalden çekerek tepkilerini dile getirdi.[108]

---

107 Milliyet Sanat, 12 Mart 1979, sayı: 314.

108 Yılmaz Güney'in başrol oynadığı ilk film, TRT ekranlarına ilk kez 4 Mayıs 1969 tarihinde gelmişti. Daha sonra 18 Nisan 1970'te Seyyit Han filmi gösterildi. 3 Ekim 1978'de Seyyit Han filmi tekrar gösterilmiştir.

Balkan Film Festivali

Türkiye'de bir "Balkan Film Festivali" düzenlemek amacıyla 1974 yılında çalışmaları başlatılan Balkan Film Festivali'nin organizasyon komitesinin ilk toplantısı, 29 Temmuz 1974 Pazartesi günü yapıldı.

Danışma Kurulu üyelerince saptanan 12 kişilik organizasyon komitesi şöyle oluşturulmuştu:

Semih Tuğrul, Selçuk Bakkalbaşı, Halit Refiğ, Lütfü Akad, Atilla Dorsay, Hüseyin Baş, Onat Kutlar, Ümit Utku, Sami Şekeroğlu, Ertem Eğilmez, Mahmut Tali Öngören ve Yılmaz Güney.

Balkan Film Festivali Organizasyon Komitesi'nde görev almayacağını açıklayan yönetmen Halit Refiğ, 1 Ağustos 1974 Perşembe günü bu konuda şunları söylemişti:

"Komitedeki bazı şahıslarla aramda temel fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Bu fikir ayrılıkları da komitenin çalışmalarını güçleştirecektir. Komitenin kendi amaçlarında aksamadan yürümesi için istifa etmeyi seçtim."

Danışma Kurulu yöneticileri, Halit Refiğ'in istifasını kabul etmemelerine rağmen Refiğ, "Bundan böyle Balkan Film Festivali çalışmalarına katılmayacağını" belirtti.[109]

Balkan Film Festivali'nin Organizasyon Kurulu da ilk toplantısını 9 Ağustos 1974 günü, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi salonlarında yapacağını belirtmişti.

İstanbul, Atatürk Kültür Merkezi'nde 14 Nisan 1979 Cumartesi gecesi başlayan 3. Balkan Film Festivali'nin ilk gününde bir bildiri yayınlayan bazı kuruluşlar, düşün ve sanat özgürlüğünü kısıtlayan teşebbüsleri kınadıklarını açıklamışlardı.

Antidemokratik baskılara karşı yayınlandığı belirtilen bildiride, "3. Balkan Film Festivali düşünce ve sanat özgürlüğünün yoğun antidemokratik saldırılara uğradığı bir ortamda yapılıyor. Basında olduğu gibi, sinema ve TV'de de ilerici yapıtların halka ulaşması engellenmeye çalışılıyor. Kültür ve düşünce alanında görülen antidemokratik baskıların sonuncusu, Yılmaz Güney'in *Ağıt* filminin TV'de gösterilmemesinde somutlaşıyor," denilmiştir.

Festivalin açılış konuşmasını Kültür Bakanı Ahmet Taner Kış-

109 Yeni Ortam, 2 Ağustos 1974.

lalı, ikinci konuşmayı Festival Yürütme Kurulu Başkanı Mahmut Tali Öngören yapmıştı.

Timur Selçuk yönetimindeki festival orkestrası, film ve sahne sanatçısı Melike Demirağ'a eşlik etmişti. Zülfü Livaneli'nin de konser verdiği gecede folklor ekiplerinin gösterileri de sahnelenmişti.

Sürü filminin oyuncusu Melike Demirağ, yaptığı konuşmada, *Sürü*'nün yarışmadan çekilmesinden duyduğu üzüntüyü belirtti.

"Seni Rezil Edeceğim. Böylece, Elimden Aldığın Rolün İntikamını Alacağım"

Tarık Akan, gazeteci Ahmet Kahraman'la 1987 yılında yaptığı bir söyleşide Yılmaz Güney'le ilgili bir anısını da anlatmıştır. Bu anlatımda Tarık Akan ya filmin adını ya da Yılmaz Güney'in yattığı cezaevini yanlış hatırlamaktadır. (Örneğin, Yılmaz Güney Isparta Cezaevi'ndeyken *Sürü* filmi çoktan çekilmişti. *Sürü* filmi çekilirken Toptaşı veya İzmit Cezaevi'ndeydi Güney. Isparta Cezaevi'nde olduğu tarihte "Bayram", diğer adıyla *Yol* adlı filmin hazırlıkları yapılmaktaydı.)

Tarık Akan'ın Yılmaz Güney'le ilgili ilginç anısı şöyledir:

"*Sürü* filminde, başoyunculuk bana verilmişti. Yılmaz'la öyle anlaşmıştık. Fakat sonradan fikrini değiştirmiş. Bunu öğrendiğimde beynime kurşun saplanmış gibi oldu. Bu rolü çok istiyordum. Öyle ki uykularımı bile kaçırıyordu. Haberi aldığımda, başka bir filmde oynuyordum. Fakat anlaşmamı, ertesi günkü çalışmamı bir anda unuttum. Gece arabaya atlayıp Isparta'ya gittim. Yılmaz orada, yarı açık cezaevindeydi. Sabah cezaevine gittim. Savcı beni tanıdı. Bir ayrıcalık yaparak içeriye aldı. Yılmaz Güney'i aradım. Buldum. Çardakta oturuyordu. Beni görünce ayağa kalktı. Gülerek bana doğru geldi. Ta uzaktan, 'Hoşgeldin,' diye bağırarak kucağını açtı. Çok öfkeliydim. Suratının ortasına bir yumruk indirmek geliyordu içimden.

Mutluluk ve içtenlikli bir sevgiyle karşılarken, yakasına yapıştım: Bana bu kalleşliği nasıl yaparsın? diye bağırdım... Şaşırmıştı. Yüzü bembeyaz oldu. 'Sana ne oluyor Tarık?' diye fısıldadı. Seni kalleş seni, diye bağırdım... Küfürler ediyordum Yılmaz'a. O neye uğradığını şaşırmış durumda, olayı anlamaya çalışıyordu. Yaptığım terbiyesizliğe karşın soğukkanlıydı. Gülme çabasındaydı. Benim rolümü, nasıl başkasına verirsin sen? diye bağırdım. 'Sakin ol Tarık,' diye fısıldadı. 'Bak, herkes bize bakıyor. Burada mahkûmlar

sever ve sayarlar beni. Yapma, elini çek yakamdan. Beni küçük düşürme...'

Seni rezil edeceğim. Böylece, elimden aldığın rolün intikamını alacağım.

Bunca saldırganlığıma rağmen, her zamanki efendi Yılmaz duruyordu karşımda. Oysa istese, bir işaretiyle orada linç edilirdim. Mahkûmlar onu çok seviyorlardı. Olup bitenleri uzaktan seyrediyorlardı...

Yılmaz, alttan alan bir sesle:

'Tarıkçığım sarıl bana. Öp beni. Kimse bu tatsızlığı anlamasın. Oturup konuşalım. Yol gelmişsin. Sinirlerin bozuk. Üstelik bir yanlış anlama var.'

Hayır, diye bağırdım. O rolün benim olduğunu söyleyene kadar, yakanı bırakmayacağım, dedim...

'Dedim ya, yanlış anlama olduğunu...'

Yakasını bıraktım. Karşılıklı öylece durduk bir an. Sonra sarıldım Yılmaz'a. Öpüştük. Sinirlerim yatışmıştı. Beni çardağa aldı. 'Karnın açtır senin,' dedi.

Orada çalışan mahkûmlara bir şeyler söyledi. Sebze bahçesinde çalışanlardan ikisi ayrıldı. Az sonra bir kahvaltı masası donatılmıştı. Hayretler içinde kalmıştım. Çünkü kentte bile bulamadığımız yiyecekler vardı. Bal, tereyağı, kaymak...

Yılmaz'la uzun uzun konuştuk. *Sürü* filminin senaryosunu anlattı. Filmin nasıl çekileceğini... Kimlerin oynayacağını... Tabii, rolü benden aldığı asılsız bir söylentiydi. Rahatlayarak İstanbul'a döndüm. Bir süre sonra da *Sürü*'nün çalışmalarına başladık..."[110]

Tarık Akan, Yılmaz Güney'in senaryolarını yazdığı *Sürü* ve *Yol* filmlerinden para almadan oynadığını da söylemiştir.[111]

"Düşman" Filminin Galası

Senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı, Güney Film adına çekilen *Düşman* filminin özel gösterimi, Şubat 1980'de, İstanbul'da Sinema TV Enstitüsü'nde yapıldı.

Düşman filminin yönetmeni Zeki Ökten, Aytaç Arman (Veysel İnce), Güven Şengil, Doğan Sigorta Müdür Yardımcısı Muzaffer

110 Ahmet Kahraman, İnsanlar ve İnsancıklar, Boyut Yayınları, Ankara, Nisan 1990, s. 141, 142.
111 Ahmet Kahraman, İnsanlar ve İnsancıklar, Boyut Yayınları, Ankara, Nisan 1990, s. 159.

Yıldırımlar, Lütfü Akad, Süreyya Duru, Sinema TV Enstitüsü Genel Müdürü Sami Şekeroğlu, Fehmi Yaşar, Jale Fatma Pütün, Ataol Behramoğlu, Vedat Türkali, Orhan Apaydın, Oktay Arayıcı, Emil Galip Sandalcı, Bekir Yıldız, Dündar Ali Kılıç, Atıf Yılmaz (Yılmaz Batıbeki), Şerif Gören, Onat Kutlar, Atilla Dorsay ve diğer davetliler özel gösterime katılanlardandı.

Yılmaz Güney, gösterime, tutuklu bulunduğu İmralı Cezaevi'nden gelmişti.

Gösterim yapılırken Binali Akpınar ve İsmail Yıldırım, salonun iç ve dış güvenliğinden ve Yılmaz Güney'in korunmasından sorumlu olarak salonda silahlı olarak bulunmuşlardı.[112]

Elia Kazan, "Geceyarısı Ekspresi" Adlı Filme Karşı Yılmaz Güney'e Bir Film Çevirtilebileceğini Söylüyor

Billy Hayes adlı bir Amerikalı, Türkiye'yi ziyareti sırasında üzerinde esrar bulundurduğu için tutuklanmış ve yargılanarak hapis cezasına çarptırılmıştı.

İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde cezasını çekerken firar eden Hayes, hapishanede yaşadığını iddia ettiği olayları bir kitap haline getirdi ve yayınlattı. Kitap daha sonra, Yunan zenginlerin desteğiyle Türkiye'yi karalamaya yönelik olarak *Geceyarısı Ekspresi* adıyla filme aktarıldı.

ABD'de yaşayan Ermeni kökenli sinema yönetmeni Elia Kazan (İlyas Kazancıoğlu), *Geceyarısı Ekspresi* adlı filmin tartışma yarattığı sıralarda Başbakan Bülent Ecevit'in daveti üzerine Türkiye'ye gelmişti.[113]

Elia Kazan, Mc Carthy Komisyonu önünde solcu arkadaşlarını tek tek ihbar etmiş birisiydi.

Değişik yerleri dolaşan Elia Kazan, Canan Gerede ve tarihçi Mete Tunçay'la birlikte, 11 Kasım 1978 Cumartesi günü Yılmaz Güney'i Toptaşı Cezaevi'nde ziyaret etti; görüşmeleri yaklaşık beş saat sürdü.

Kazan, 13 Kasım'da, on üç gün kaldığı Türkiye'den ayrılırken

112 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 148, 149.
Binali Akpınar ve İsmail Yıldırım, 29 Mayıs 1974 Çarşamba günü, Ankara Maltepe'de, Gençlik Caddesi'ndeki Akbank Şubesi'ni THKO adına (arkadaşıyla birlikte) soydukları iddiasıyla Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce yargılanmışlardır. (Hürriyet, 30 Nisan 1974 ve Cumhuriyet, 12 Kasım 1975.)

113 Elia Kazan hakkında bilgi için bkz.: Yalçın Küçük, İtirafçıların İtirafları/TKP Pişmanları, Tekin Yayınları, İstanbul, 1988, s. 382, 383.

bazı açıklamalar yaptı, "Türk hapishanelerinin gerçek yüzünü görmüş oldum. *Geceyarısı Ekspresi* adlı filmin ne kadar abartılmış olduğunu anladım. Başbakan Bülent Ecevit ve yetkililere söylediğim gibi Yılmaz Güney'e film yapma şansı tanınırsa *Geceyarısı Ekspresi*'nin tüm kötülükleri kendiliğinden ortadan kalkacağı gibi, tüm dünyada da çok kuvvetli bir propaganda olur," dedi.

Adalet Bakanı Mehmet Can, 15 Kasım 1978 Çarşamba günü, yaptığı açıklamada, Yılmaz Güney'in istemde bulunması halinde çevireceği filmin konusunun, çevirme süresinin, film amaçlarının Adalet Bakanlığınca yapılacak inceleme sonunda olumlu görülmesi halinde film çevirmesi için büyük olasılıkla izin verileceğini belirtti. Elia Kazan'ın Yılmaz Güney'le yaptığı görüşmeden sonra film konusundan haberdar olduğunu ama bugüne kadar izin talebi gelmediğini, "talep olduğu takdirde inceleme yapılacağını, mevzuat bakımından bazı şartların yerine gelmesi halinde izin verilebileceğini" söyledi.

Böyle bir izin için bir talebin varlığı, talepte bulunuldu ise izin verilip verilmediği konusunda gazeteci Ulvi Yanardağ imzasıyla "Tahliyesine Beş Yıl Kalan Yılmaz Güney Yeni Hazırladığı Senaryosunu Cezaevinde Çekmek İçin Adalet Bakanlığı'ndan İzin İsteyecek" başlığıyla yayınlanan haber bu konuda şu bilgileri vermektedir:

"Ünlü aktörün senaryosunu cezaevinde yazdığı *Sürü* adlı filmin bazı sahneleri Adalet Bakanlığı'nın izniyle bu ay için Toptaşı Cezaevi'nde çekilecek. Başrollerini Tarık Akan ile Melike Demirağ'ın paylaştığı ve büyük şehirlere sürü götüren bir köylünün başından geçen olayları anlatan filmin dış sahneleri tamamlandı. Ancak bazı sahnelerinin cezaevinde çekilmesi gerektiği için Yılmaz Güney, Adalet Bakanlığı'ndan izin istemiş, bu izin de kendisine verilmişti. Gerçek mahkûmların da rol alacağı filmin cezaevi içindeki çekimi sırasında yönetmenliğini Yılmaz Güney yapacak. İlgililer, Yılmaz Güney'in uzun yıllar cezaevinde kaldığı için gerçeği çok daha iyi bir şekilde yansıtacağını ifade ettiler. Bakanlık, durumu ilgili savcılıklara ve cezaevi yöneticilerine bildirdiği için çekimin bu ay içinde tamamlanacağı belirtildi. Yumurtalık Hâkimi Sefa Mutlu'yu öldürdüğü iddiasıyla mahkûm olan Yılmaz Güney, ayrıca ünlü film yönetmeni Elia Kazan'la Toptaşı Cezaevi'nde görüştükten sonra yeni bir senaryo üzerinde çalıştığını açıklamıştı. Hazırladığı bu film Türk cezaevlerini, tutuklu ve cezaevi yöneticilerini asılsız bahane-

lerle küçük düşüren *Geceyarısı Ekspresi*'ne karşı gerçekleri yansıtacağını belirten ünlü aktörün, bu filmin çalışması için de ayrıca Adalet Bakanlığı'ndan izin alacağı belirtildi. Tahliyesine 5 yıl kalan Yılmaz Güney'in *Geceyarısı Ekspresi*'ne karşı hazırlayacağı filmin de yurt dışında olaylar yaratacak sahnelerle dolu olacağı ifade ediliyor. Ünlü yönetmen Elia Kazan bu konuda Yılmaz Güney'le görüştükten sonra yurt dışında yaptığı açıklamalarla filmin heyecanla beklendiğini söyledi."[114]

"Geceyarısı Ekspresi"ne Karşı Elia Kazan'ın Film Yapma Olasılığı

Emekli Büyükelçi Yıldırım Keskin, *Avrupa Yollarında Türkiye* adlı kitabında, Elia Kazan ile Yılmaz Güney'in görüşmesi hakkında şunları anlatıyor:

"Elia Kazan, Başbakan Ecevit'le görüştü. Başbakan, *Midnight Express*'e karşı Elia Kazan'ın bir film yapma olasılığı üzerinde durdu. Kazan, bu filmi en iyi Yılmaz Güney'in yapabileceği düşüncesini dile getirdi. Elia Kazan ile Yılmaz Güney'in başına gelenleri uzun uzun konuşmuştuk. Anadolu'da bir film çekimi sırasında, sarhoş kafayla, işine karışan bir savcıyı öldürdüğünü söyledim. Kazan, kabul etmiyor, Güney'in bu yolla susturulmak istendiği üzerinde ısrar ediyordu. Yılmaz Güney'i İstanbul'da hapishanede ziyaret etti. Sonradan öğrendiğime göre, Yılmaz Güney'e özel bir rejim uygulanıyormuş. Bazen yalnızca yatmaya geliyormuş Yılmaz Güney; akşam 19:00 civarında gelip ertesi sabah 08:00 civarında çıkıyor ve tüm gününü evinde ya da Yeşilçam'da geçiriyormuş. Bunun doğru olup olmadığını bilmiyorum. Gününü dışarda geçirmesine rağmen Elia Kazan'la hapishanede görüşmüş. Hapishane kantininde tahta masalara serdikleri gazete kâğıtlarının üzerinde öğle yemeği yemişler. Yılmaz Güney'i elbette ki yermiyorum. Büyük bir yaratıcı olduğuna kuşku yok. Her sanatçı gibi o da kendi efsanesini sürdürmeye bakıyordu. Ama bu durum, Elia Kazan'ın da tuhafına gitmiş. Bir hafta sonra İstanbul Hilton'da buluştuğumuzda söylemi üzüntülü olmaktan çok alaycıydı. 'İsterse kaçar, çok rahat bir rejim, ama kaçmıyor,' dedikten sonra ekliyordu: 'Cinayeti işleyip işlemediğini öğrenmeye çalıştım. Ne yazık ki doğru!'"[115]

114 Hürriyet, 10 Aralık 1978.

115 Hürriyet, 28 Nisan 2001. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

"Bayram'ın Senaryosu 'Geceyarısı Ekspresi' Filmine Karşı Düşünülmüş Bir Senaryodur"

Yılmaz Güney'in cezaevindeyken senaryosunu yazdığı *Yol* ile cezaevinden kaçtıktan sonra Fransa'dayken yönetmenliğini yaptığı *Duvar* filmleri, Güney sinemasının en önemli yapıtlarından sayılır.

Tarık Akan, daha sonra ismi *Yol* olacak "Bayram" filminin senaryosunun denetimden geçmesi için Ankara'da, 17 Aralık 1980 günü katıldığı Sansür Kurulu toplantısında yaptığı konuşmayı özetle şöyle anlatıyor:

"Beyler, okumuş olduğunuz senaryo, hepinizin bildiği gibi, Yılmaz Güney'e aittir. Bugüne kadar yazılmış senaryoların en güzeli olduğunu fark etmişsinizdir. Türkiye aleyhine yapılmış propagandaların sonucu olarak bizi dünyaya rezil eden, hapishanelerimizin olmayan yüzünü çarpıtarak gösteren *Geceyarısı Ekspresi* filmine karşı düşünülmüş bir senaryodur. Yılmaz Güney yıllardır hapishanelerde yatmıştır ve hapishanelerimizin asla *Geceyarısı Ekspresi* filmindeki gibi olmadığını dünyaya söylemek istemektedir. Bakın, Türkiye'deki mahkûmlar, istedikleri zaman izin bile alabiliyorlar, mahkûmlar hapishanede insan haklarına aykırı bir yaşam sürdürmemektedirler, demek istemektedir."[116]

Senaryoya izin verilmişti. Tarık Akan, ertesi gün Isparta Yarı Açık Cezaevi'ne giderek Yılmaz Güney'le görüştü.

Filmin çekimine, Türkiye'nin değişik bölgelerinde yönetmen Erden Kıral tarafından başlandı. Çekilen bölümler Yılmaz Güney tarafından Isparta Yarı Açık Cezaevi'nde izlendi. Film çekimleri Ayvalık'ın Cunda adasında yapılırken Yılmaz Güney tarafından durduruldu ve Erden Kıral yönetmenlikten alındı.

On yedi gün çalışılmış, 33 kutu film çekilmişti. Durdurulma nedeni anlaşılamadı.

Yönetmen Erden Kıral, yaptığı açıklamada, Yılmaz Güney'le görüşmeyi başaramadığını, yazdığı uzun bir mektuba da cevap alamadığını söyledi.

Tarık Akan, bu konuda özetle şunları anlatıyor:

"Yılmaz Ağabey bir hafta sonra Moda'daki evine geldi. Sabah saat yedide ziyaretine gittim. Yılmaz Ağabey, elinde tuttuğu büyük bir konyak kadehiyle kapıyı açtı. Sabah sabah konyak içmesine

116 Tarık Akan, Anne Kafamda Bit Var, Can Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, 2002, s. 133.

şaşırmıştım.(...) Neden sonra oturduk, konuşmaya başladık. Gerçekten Yılmaz Ağabey durdurmuştu filmi. Gelişmelerden hoşnut olmamıştı. Filmin güzel olmayacağını, aklındaki gibi olmayacağını anlamıştı. Yeni bir yönetmen bulmak gerekiyordu. Bütün yönetmenleri konuştuk."[117]

Yönetmen Zeki Ökten'e filmin çekimi için teklifte bulunuldu. Zeki Ökten, "Bir yönetmenin bıraktığı filme ben devam edemem," diyerek kabul etmedi.

Sonunda *Bayram* filminin çekimi için yönetmen Şerif Gören uygun bulundu.

DİSK davasından tutuklu bulunan Şerif Gören, 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'ne yapılan itiraz üzerine 12 Şubat 1981 Perşembe günü serbest bırakıldı. Yılmaz Güney, bu dönemde izin aldığı için İstanbul'daydı. Moda'daki evde Şerif Gören'le görüştü, *Bayram* filminin çekimine de kaldığı yerden devam edildi.

Güney, Muş'taki annesini görmek üzere cezaevi yönetiminden izin aldığı için, Muş'a gitmek zorundaydı. Tarık Akan'ın bir arkadaşının otomobiliyle yola çıktı. İzmit civarında otomobille kaza yapmasına rağmen Muş'a giderek Emniyet Müdürlüğü'ne imza attı.

Şerif Gören'in yönetmenliğinde başlayan *Bayram* filminin bazı sahnelerin çekimi değişik şehirlerde yapıldı, daha sonra film ekibi Diyarbakır'a gitti. Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan çekim için izin alındı.

Tarık Akan bu konuda özetle şunları anlatıyor:

"Senaryonun tamamını gizli kamerayla çekmemiz olanaksızdı. Askeri giysiler, gerçek silahlar, askeri araçlar bulmak, rütbeli rütbesiz birkaç subayı filmde oynatmak gerekiyordu. Nasıl yapacaktık, bilmiyorduk. Sıkıyönetim'i atlatmanın başka yollarını bulmak gerekiyordu. Yeni bir yöntem denemeliydik.

Ekibin tamamı, Diyarbakır'a gelip otele yerleşmişti. Ertesi gün, sabah erkenden, elimde Divan Pastanesi'nden alınmış bir kutu çi-

117 Tarık Akan, a.g.e, s. 141, 142.
Yılmaz Güney, bu konuda şunları açıklamıştır: "Tarık'la film öncesi konuşma konularımızdan biri de Erden idi; Tarık'ın Erden'e kuşkuyla baktığını anladım. Ona göre, Erden bu denli ağır ve deneyim isteyen bir işin altından kalkamayacaktı. Daha önce Kanal filminde beraber çalışmışlardı. O filmden edindiği izlenimler olumlu değildi. Böyle düşünen yalnızca Tarık değildi. Başka arkadaşlar da vardı. Onlar haklı çıktılar..." (Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 74.)

kolatayla sansür senaryosunu Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'na götürdüm. Komutanla görüşmeyi bekliyordum. Rahat görünmeye çalışıyordum ama heyecandan ölecektim. Kısa bir süre sonra, omzu kalabalık bir subayın karşısında yerimi aldım. Komutan benimle sıcak konuşuyordu. Sansür Kurulu'na attığım palavraları ona da söyledim. Komutan senaryoyu karıştırdı. Bir ara ağzından, 'Olabilir, ama senaryoyu incelememiz gerek,' gibisinden bir söz çıktı.

Hemen cesaretlendim: Komutanım, Diyarbakır'da film çekmek çok zor. Şehir çok karışık. Güvenliğimizin sağlanması gerek. İki cemse asker sabahtan akşama kadar bizi beklemeli.

Komutanın yanıtı umut vericiydi: 'Senaryoyu okuyalım, yarın gerekeni yaparız.'

Ertesi gün izin çıkmıştı. Silahları, her şeyleri tam takım, iki cemse dolusu asker vermişlerdi yanımıza. Ama askerleri filme almak yasaktı. Biz de bunun için söz vermiştik. Hemen çekime başladık. Cemseleri, askerleri şehrin ortasına yaydık. Kameranın önünde ben duruyordum ama kamera hep askerleri çekiyordu. Onların halkla konuşmalarını; itişmeleri, kakışmaları, her şeyi çekmiştik. Olup biteni anlamadılar. Daha sonraki günlerde işi iyice abartıp askere diyaloglar vermeye, otobüsleri durdurtup arama tarama yaptırmaya başlamıştık. Urfa'da bir manga askere, köy baskını ve sonrasında olanları oynattık, harika sahneler oldu. Bunlar için askere teşekkür etmek gerek. Gerçek askerler oynamasaydı, bu kadar güzel bir iş çıkacağını sanmıyorum."[118]

"Çekilen negatifler kuryeyle İstanbul'a gönderiliyor, İstanbul'da biriktiriliyor, parti parti Türkiye sınırları dışına çıkarılıyor, İsviçre'ye ulaştırılıyordu. Tehlikeli bir iş yapıyorduk. Yakalandığımız an hepimiz hapse girebilirdik. Tüm ekip bunun farkındaydık ve hepimiz buna razıydık. En azından, çekilmiş negatiflere el koyamayacaklarını biliyorduk."[119]

On bir mahkûmun öyküsüyle ve *Bayram* ismiyle izin alınarak başlanan ve daha sonra beş mahkûmun öyküsüne dönüştürülerek *Yol* adını alan filmin negatifleri Yılmaz Güney tarafından cezaevinde izleniyor, sonra da gizlice yurt dışına, İsviçre'ye gönderiliyordu.

Arif Keskiner bu konuda şunları anlatmıştır:

"Filmin adı *Bayram*'dı. Kadro hazırlandı. Her şey tamamdı.

118 Tarık Akan, a.g.e, s. 146, 147.
119 Tarık Akan, a.g.e, s. 145.

Filmin yönetmenliğini Erden Kıral yapıyordu. Çekimler başladı. Bir aya yakın bir süre çekim yapılmıştı. Çekilen filmlerin iş kopyasını, Isparta Yarı Açık Cezaevi'nde yatan Yılmaz'a gönderiyorlardı. Ne oldu, neden oldu bilinmez, Yılmaz birden filmin çekimini durdurdu. Erden'e işten el çektirildi. Yeşilçam kaynıyordu. Daha işin başında yönetmene iş bıraktırılır mıydı? Kimse filme devam etmek istemiyordu. Bu Yılmaz'ın beklediği bir şey değildi. Yılmaz çaresizdi. Birkaç günlüğüne izin alıp İstanbul'a gelmişti. Akşam Fatoşların Moda'daki evlerine çağırıyordu beni, kardeşim Apo'yu, Nami'yi. Gittik. Yılmaz işi baştan alıp anlattı. Erden'in filmi çekemediğinden söz ediyordu. Bu yüzden bıraktırılmıştı. Oysa Erden ile Yılmaz'ın arasını açanlar olduğu söyleniyordu. İşi bozmak isteyenler Yılmaz'ı etkilemiş olabilirlerdi. 'Sonuçta, bu film çekilecek. Bana izin vermiyorlar. Bir yönetmen bulmalıyız.' dedi."[120]

Şerif Gören'in yönetmenliğinde *Bayram* adlı film bitirildi.

Yılmaz Güney, cezaevinden firar edip yurt dışına gittikten sonra, gizlice yurt dışına çıkartılmış olan filmin negatiflerini montajla yeniden kurguladı, bazı sahneleri yeniden çekti ve *Yol* ismiyle Cannes Film Festivali'ne katıldı.

"Sen Yılmaz Güney mi Olmak İstiyorsun?"

Sinema ve sahne dünyasından Bülent Ersoy, Osman İsmen, Halit Kıvanç, Egemen Bostancı, Müjdat Gezen, Gülşen Bubikoğlu, Perran Kutman, İbrahim Tatlıses, Tarık Akan, Erol Evgin, Zerrin Özer, Türker İnanoğlu, Mayıs 1981'de, konser ve ödül töreni için Almanya'daydı.

Tarık Akan, Frankfurt'ta 23 Mayıs 1981 yılında verilen konser ve ödül töreninde bir konuşma yaptı.

Tarık Akan bu konuda şunları anlatmıştır:

"*Hürriyet* gazetesinin bir ödül töreni için Federal Almanya'ya gitmiştim. Toplantı Münih'de yapıldı. Ben sahnede konuşurken, tam anlamıyla bir provokasyona uğradım. O zaman *Yol* filmini yeni bitirmiştik. Filmden, Yılmaz Güney'den söz ediyordum. Elli altmış kadar faşist yuhalamaya, olay çıkarmaya başladı. Bu arada salondaki gençler müdahale etti. Onlar da beni alkışlamaya başladılar. Ortalık karıştı. Çok sinirlendim. Elim ayağım birbirine girdi. Ertesi gün, *Tercüman* gazetesinin Almanya'daki baskısında, 'Bu kı-

120 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 233.

zıl komünisti buraya kim getirdi?' diye bir manşet yer aldı. Olayın üzerinde fazla durmamıştım. Benim konuşmam sırasında bir provokasyon düzenlenmişti. Gelip geçmişti. Fakat Türkiye'den haberler gelmeye başladı: 'Sakın gelme. Geldiğin takdirde tutuklanırsın,' diye. Meğer *Tercüman* aynı haberi, Türkiye'de de yayınlamış... Konuşmamı yayınlıyor ve bu arada beni de suçluyordu. Arkadaşların uyarısına rağmen, 'Hayır,' dedim. 'Ben Türkiye'ye döneceğim. Şayet onlar haklıysa, kanıtlasınlar,' dedim. Döndüm."[121]

Almanya'da yaptığı konuşmadan sonra, "Tarık Akan'ın sol elini havaya kaldırarak Türkiye'deki rejimi kötüleyici konuşma yaptığını" belirten üç imzalı bir ihbar mektubu üzerine Akan, 1 Haziran 1981 Pazartesi günü Türkiye'ye döndüğünde Atatürk Havaalanı'nda gözaltına alındı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü 1. Şube'ye götürüldü.[122]

Tarık Akan (Tahsin Tarık Üregül), yapılan sorgulamasında kendisine yönelik sorulardan bir tanesini şöyle anlatmıştır:

"Karşımdakiler yedi sekiz kişi kadar olmuştu. Ve sorgu başladı:

'Asıl adın ne? Nerelisin? Nerede oturuyorsun?'

Sanki bilmiyorlardı. Kalabalıktan ayakta duran biri konuşmaya başladı:

'Sen Yılmaz Güney mi olmak istiyorsun?'

Sesinden, Müdür T.'yi hemen tanımıştım. Ne ilgisi var. Yok böyle bir düşüncem. Bizim işimizde, birinin yerine geçmek, birilerini taklit etmek hoş karşılanmaz, dışlanır bu yolu tutanlar. Zaten herkesin yeteneği kendine. Tek başına ayakta duramıyorsan sanat çevresi üstüne basıp geçer. Hem ben Yılmaz Güney olamam, olmak gibi bir düşüncem de yok.

'Peki, öyleyse neden Yılmaz Güney'le birliktesin? Neden ona yardım ediyorsun?'

Nasıl yardım ediyorum yani? Ben ona yardım etmiyorum ki. O benim arkadaşım, meslektaşım, birlikte güzel bir şeyler yapmaya çalışıyoruz.

---

121 Ahmet Kahraman, İnsanlar ve İnsancıklar, Boyut Yayınları, Ankara, Nisan 1990, s. 151, 152.

122 Tarık Akan'ın, tutuklanmasına neden olduğunu söylediği ve 26 Mayıs 1981 tarihli Tercüman gazetesinde yayınlanan "Frankfurt'ta Türk İşçileri Sol Propaganda Yapan Tarık Akan'ı Sahneden İndirdiler" başlıklı haber şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Müdür, 'Bak Tarık, bize yalan söyleme... Seni ezeriz!' dedi."[123]

Tarık Akan, Emniyet Müdürlüğü'ndeki gözaltından sonra 22 Haziran'da İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'na teslim edildi.

Askeri Savcılık tarafından yürütülen soruşturma sırasında yirmi iki gün gözetimde kalan Tarık Akan, 13 Temmuz'da serbest bırakıldıktan sonra hakkında TCK'nın 140. maddesi ve 1402 sayılı yasa uyarınca altı yıl sekiz ay hapis istenerek dava açıldı.

Sıkıyönetim tarafından tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılan Akan, yurt dışına kaçmaya çalıştı, bunun için hazırlıklar yaptı. Evdeki eşyalarını, bir arsayı ve Mercedes marka otomobilini sattı. Sonuçta 50 bin dolar para biriktirdi. Her şey hazırdı. Çanakkale'den bir balıkçı teknesine binip Yunanistan'a geçecekti.[124]

Duruşmaların gelişimi içinde beraat edeceğini anlayınca bundan vazgeçen Tarık Akan, 31 Mart 1982 tarihinde yapılan duruşmada beraat etti.

"Yol" Filmi Cannes Film Festivali'ne Son Anda Kabul Ediliyor

İlk uluslararası film festivaline, 1954 yılında *Bir Şehrin Hikâyesi* adlı filmle (Berlin Film Festivali'ne) katılan Türk Sineması'nın uzun metrajlı film alanında yurt dışı festivallerindeki ilk başarısı, 1964 yılında *Kuyu* filmiyle gerçekleşmişti.

Yazar Necati Cumalı'nın gerçek bir olaydan yola çıkarak senaryosunu yazdığı, yönetmenliğini Metin Erksan'ın, prodüktörlüğünü Ulvi Doğan'ın yaptığı *Kuyu* filmi, katıldığı, 14. Uluslararası Berlin Film Festivali'nde birinci olmuş ve birincilik armağanı olan "Altın Ayı" ödülünü, 7 Temmuz 1964 Salı günü Ulvi Doğan almıştı.

Erol Taş, Ulvi Doğan ve Hülya Koçyiğit'in rol aldığı *Kuyu* filminde Ulvi Doğan ile Hülya Koçyiğit, ilk kez kamera karşısına çıkıyordu.

Hülya Koçyiğit ile Erol Taş, Meksika hükümetinin davetlisi olarak, Meksika Film Festivali kapsamında 14 Kasım 1964 Pazartesi günü gösterilecek olan *Kuyu* filminin gösterimine katılmak için Meksika'ya gitmişti.

25 Ağustos ve 8 Eylül 1957 tarihleri arasında yapılan 18. Vene-

123 Tarık Akan, a.g.e, s. 84, 85.

124 Tarık Akan, a.g.e, s. 179, 180.
Tarık Akan, yurt dışına kaçma konusuyla ilgili olarak kendisiyle yapılan bir söyleşide şunları anlatmıştır: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

dik Film Festivali'ne Türkiye'den sinema sanatçısı Lâle Oraloğlu katılmış ve burada bir konuşma yapmıştı.

Cannes Film Festivali'ne değişik yıllarda Türk Sineması adına katılmak isteyen yapımcılar olmuş, buna çeşitli nedenlerle bazen engel olunmuştu.

Örneğin, 1959 yılında, 12. Cannes Film Festivali'ne Memduh Ün'ün yönetmenliğini yaptığı Üç Arkadaş filmiyle katılmak istenmiş fakat Basın Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğü, filmin festivale katılımına izin vermemişti.

Fikret Hakan ile Öztürk Serengil'in rol aldığı *Cehennemde Buluşalım* adlı film, 18 Mayıs 1964 Pazartesi günü 17. Cannes Film Festivali'nde gösterilmişti.

Cannes Film Festivali ilk kez 1939'da düzenlendi. Festivalin ilk günü, 1 Eylül 1939'da İkinci Dünya Savaşı başladığı için festival iptal edildi.

Cannes Film Festivali'ne bazı yıllarda Türkiye'den sanatçılar da bireysel olarak katılmışlardı. 1970 yılındaki 21. Cannes Film Festivali'ne Ajda Pekkan ile dansöz Özel Türkbaş, 1974'deki 27. Cannes Film Festivali'ne Ayhan Işık ile Filiz Akın katılmışlardı.

Türkiye'den firar ettikten sonra "İnterpol" tarafından da aranan Yılmaz Güney, kamuoyunun önüne ilk olarak Fransa'nın Cannes şehrinde ortaya çıkmayı uygun bulmuştur.

Yılmaz Güney'in Fransa'yla ilgisi, yayınlanan haberlere göre iki şekilde olmuştur.

6 Mayıs 1971 tarihli *Saklambaç* gazetesinin haberine göre:

"Türk Sineması'nın Çirkin Kral'ı Yılmaz Güney, gençliğinde yapamadığını şimdi yapmaya karar vermiş ve yüksek tahsil için Fransa'ya gideceğini söylemiştir. Çeşitli nedenlerle öğrenimini tamamlayamayan Yılmaz Güney, 'İktisat Fakültesi'nin ikinci sömestrinden maddi durumum bozuk olduğu için ayrılmak zorunda kaldım. Şimdi durumum iyi. Yarıda kalan tahsilime devam etmek istiyorum. Türkiye'de üniversite öğrenimi yapmam imkânsız olduğu için Fransa'ya gitmeye karar verdim,' demiştir. Ekim ayında Paris'e gidecek olan aktör, sosyoloji öğrenimi yapacaktır. Eşini de Fransa'ya götürecek olan Yılmaz Güney, sömestr tatillerinde yurda dönüp film çevireceğini söylemiştir."

Fransa'yla ilgisinin ikinci nedeni de sinemayla ilgili olanıdır.

Fransa'nın Cannes Film Festivali'ne *Umut* filmiyle katılmıştır. Bazı film festivallerinde gösterilmek için yasalara aykırı olarak gizlice yurt dışına çıkartılan *Umut* filmi, Cannes Film Festivali Büyük Jürisi tarafından 12 Mayıs 1971 Çarşamba günü seyredildikten sonra Cannes Film Festivali'nin ön elemelerini kazanarak finale kalmış ve 15 Mayıs 1971 Cumartesi günü, 25. Cannes Film Festivali'nin genç yönetmenler bölümünde izleyenlere sunulmuştur.

Güney, *Umut* filmini izinsiz olarak yurt dışına çıkarttığı gerekçesiyle, 9 Eylül 1971 Perşembe günü, öğleden sonra, Selimiye'de İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na giderek, Sıkıyönetim Savcılığı'nda ifade vermiştir.

İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, 2 Mart 1973 Cuma günü yapılan duruşma sonunda, *Umut* filmini yurt dışına çıkartarak, toplu kaçakçılık yapmak suçundan yargılanan Yılmaz Güney ve Abdurrahman Keskiner beraat etmişlerdir.

Ali Habip Özgentürk'ün yönetmenliğini yaptığı ve Türkan Şoray, Talat Bulut, Harun Yeşilyurt, Meral Çetinkaya'nın rol aldığı *Hazal* filmi 9-24 Mayıs 1980 tarihleri arasında Fransa'da yapılan 33. Cannes Film Festivali ile Londra Film Festivali'nde gösterilmiştir.

Güney Film, sadece Cannes Film Festivali'ne değil uluslararası düzeyde düzenlenen diğer film festivallerinin bazılarına da katılmıştır.

Şubat 1981'de yapılan 31. Berlin Film Festivali'nde gösterilen ve Yılmaz Güney'in oyuncu ya da senaryo yazarı olarak isminin geçtiği filmlere, "Fibresci Sinema Eleştirmenleri Örgütü" tarafından bir özel "takdir ödülü" verilmiştir.

Bu ödülün verilmesinde, 1978 yılında Antalya Film Festivali'ne de katılmış olan Sinema Eleştirmenleri Örgütü Başkanı, Fransız eleştirmen Marcel Martin'in rolünün olduğu iddia edilmiştir.[125]

35. Uluslararası Film Festivali, 14 Mayıs 1982 Cuma günü, Fransa'nın Cannes şehrinde başladı.

Cannes Film Festivali'nin büyük jürisi, Yılmaz Güney'in *Yol* filminin son anda Cannes Film Festivali'ne dahil edilmesine karar verdi.

---

125 Cumhuriyet, 28 Şubat 1981.

Festival yetkililerinden bazıları, otuz beş yıldan beri ilk kez yapılan bu uygulamanın festivalin ciddiyetine gölge düşürdüğünü ifade ederken, sanata siyaset karıştırılmasının çok üzücü olduğunu da vurgulamışlardı.

Gazeteci Necati Zincirkıran ise, "Er Kişinin Yeri Vatanıdır" başlıklı yazısında düşündüklerini özetle şöyle dile getirmişti:

"Olaylar bize dostumuzu, düşmanımızı gün geçtikçe daha iyi tanıtıyor. Yılmaz Güney olayında Fransa'nın tutumu bir kez daha bu ülkenin yöneticilerinin kötü niyetini ortaya koymuş oldu. Güney, Fransa Kültür Bakanı'nın güvencesi altındadır. Interpol'ün aradığı bir kimse olmasına rağmen resmen Fransız hükümetinin himayesindedir. Tıpkı Ermeni örgütlerinin katil çeteleri gibi! Anlaşılan adi bir cinayet suçundan verilen mahkûmiyetini tamamlarken yurt dışına kaçan sanatçıya şimdi elbirliğiyle 'dokunulmazlık' kazandırılmak isteniyor. Önce Cannes Film Festivali'nde bir ödül verilecek ve sonra belki de Fransa, Güney'i siyasi mülteci olarak kabul edecek. Tezgâhlanan son numara budur. (...) Şimdi ana vatanından uzak ödüllü mödüllü de olsa çok zor koşullarda özlemli, ıstıraplı bir hayat onu bekliyor. Fransa'nın vesayeti ve güvencesi altında bir Yılmaz Güney düşünün! Filmlerdeki mert, onurlu Yılmaz Güney'e yakışan hayat mı bu?"[126]

Gazeteci Erol Dallı da "Güney Olayı" başlıklı yazısında düşüncelerini özetle şöyle dile getirmişti:

"Türkiye'den kaçışından sonra uzun süre izini belli etmeyen ve sesini çıkarmayan Yılmaz Güney birdenbire Avrupa sosyetesinin göbeğinden ortaya çıkıverdi. İlk önce Cannes Film Festivali'ndeki galalarda eşiyle göründükten sonra özel bir uçakla Korfu adasına gelişi, sonra Atina'ya geçişi, Yunanistan Kültür Bakanı Melina Mercouri'nin davetlisi oluşu gazetelerin baş haberi oldu. Kulaktan kulağa gelen söylentilere göre Güney, bir gazetenin 'Türkiye'den nasıl kaçtım?' başlığı altında yazacağı yazılar karşılığı uzattığı çeki geri çevirmiş ve yazı yazmayı reddetmiş. Avrupa'da yaşayan, özel uçakla seyahat eden Yumurtalık hâkimi katili Güney'i böyle çekler doyurur mu hiç? Yunanistan Kültür Bakanı'nın davetlisi olarak Atina'ya gelen ve adi suçtan ötürü mahkûm olup yurt dışına kaçması bir geri verme nedeni olan Güney'in iadesini isteyecekmişiz. Bu da bizce yanlış. Bakanının davetlisi olarak ülkesine gelen birisi-

126 Günaydın, 22 Mayıs 1982.

ni mahkûm da olsa Yunanistan geri verir mi? Tabii vermez, biz de istediğimizle kalırız."[127]

Yunanistan'ın Hydra Adası

1980 yılında Fransa Devlet Başkanı François Mitterand tarafından Güney Fransa'da "Her Zaman ve Bugün Akdeniz" adlı kültür festivali düzenlenmiş ve bu festivale çeşitli ülkelerden sanatçılar, aydın ve yazarlar davet edilmişti.

Düzenlenen bu ilk konferansa Türkiye'den Yaşar Kemal, Aziz Nesin, Zülfü Livaneli, Çetin Altan ve Mümtaz Soysal katılmışlardı.

Fransa ve Yunanistan hükümetlerinin ortaklığıyla 1982 yılında Yunanistan'ın Hydra adasında düzenlenen konferansa da aynı kişiler çağrılırken daha önce Türkiye'den katılan Mümtaz Soysal, Çetin Altan ve Aziz Nesin, Yunanistan Kültür Bakanı Melina Mercouri tarafından çağrılmamış, toplantıya çağrılan Yaşar Kemal ve Zülfü Livanli, kongrenin ortak düzenleyicisi Fransız Kültür Bakanı Jacques Lang ile Yunanistan Kültür Bakanı Melina Mercouri'ye Paris'ten gönderdikleri açıklamada "başka işleri olduğu için katılamayacaklarını" son dakikada bildirmişlerdi. Yunanistan Kültür Bakanlığı'nın resmi davetlisi olarak bu festivale davet edilen Yılmaz Güney, karısı Fatma Pütün'le, 20 Mayıs 1982 Perşembe akşamı dört kişilik özel bir uçakla önce Korfu adasına inmiş, burada ikmal yapılmasından sonra da gece Atina'ya gitmişti.

Güney, havaalanında gazetecilere yaptığı açıklamada, "Yunan topraklarına ilk kez ayak basıyorum. Yunanistan'da yaşamak ve Yunan halkı hakkında çok şeyler öğrenmek isterdim. Ayrıca, Yunanistan'da çalışmalarımı da sürdürmek isterdim," demişti.

Yunanistan'ın Hydra adasında Fransa ile Yunanistan'ın başbakanları ve kültür bakanları ile 70 kadar bilim, kültür ve sanat adamının 23 Mayıs 1982 Pazar günü katıldığı kongrenin kapanış oturumuna Türk hükümetinin gerek Fransız ve gerekse Yunan hükümetlerinden geri verilmesini resmen istediği Yılmaz Güney de katılmıştı.

Yunanistan "İdra" (Hydra) adasında yapılan "Her Zaman ve Bugün Akdeniz" konulu Fransız-Yunan ortak kongresi, Fransa Başbakanı Pierre Mauroy ile Papandreu'nun katılımları ve konuşmalarıyla sona ermişti.

127 Milliyet, 24 Mayıs 1982.

Eski bir artist olan Melina Mercouri, toplantıda yaptığı konuşmada, Yılmaz Güney'den "sürgün" sıfatını da kullanarak övgüyle söz etti ve "Kendisine, Güney'in fazla sevgi beslememesini, zira buna Fransa Başbakanı Mauroy'nın itirazı olduğunu" söyleyerek espri de yapmak istemişti.

Fransa Başbakanı Pierre Mauroy, kongrenin düzenlenmesi, özgürlük mücadelesi, Yunan askeri rejimine karşı direnmesinde gösterdiği üstün başarıdan ötürü Yunan Kültür Bakanı Melina Mercouri'ye "Legion D'Honneure" madalyasını taktı.

Yunanistan Başbakanı Adreas Papandreu'nun da izlediği bu madalya töreni sırasında Yılmaz Güney'in gözlerinin yaşardığını ve ağlamaya başladığını gören Mercouri, Fransa başbakanına teşekkür ederken Yılmaz Güney'e dönerek, "Seni şu anda benden başka hiç kimse daha iyi anlayamaz," dedi.

Mercouri'nin kendisini göstererek yaptığı bu konuşma üzerine her iki başbakan da Güney'in ağlayışını görmüşlerdi.

Fransa ve Yunanistan başbakanları kongre salonundan ayrılırken, önce Papandreu, hemen ardından Mauroy, Yılmaz Güney'le kucaklaşıp öpüştüler.

Yılmaz Güney, kongrede bir konuşma yapmış, kongre çalışmaları öğle saatlerinde tamamlanmış, düzenlenen basın toplantısından sonra delegeler, Epidavros Tiyatrosu'nda verilen klasik müzik konserini izlemişlerdi.

"Ben Onurlu Bir İnsanım, Ismarlama Ödüle Gelmem"

Yılmaz Güney, düzenlediği basın toplantısında, birçok yabancı gazeteciye ayrı ayrı demeçler verdi, Yunan televizyonunun sorularını yanıtladı.

Bu arada Türk gazetecileriyle yaptığı bir söyleşi sırasında, "Türkiye'den ayrıldığı 7 ay 7 günün başlangıcında en uzun süresini Cezayir'de ve daha sonra Avusturya'da geçirdiğini" söyledi.

Güney, Yunan televizyonuna verdiği demeçte, yöneltilen bir soruya yanıt olarak, "Terörün her çeşidine karşı olduğum gibi, Ermeni terörüne de karşıyım çünkü bu, aşırı milliyetçilik dalgasını oluşturur. Tek çözüm tüm ırkların kardeşçe, birlikte yaşamalarıdır," dedi.

Türk gazetecileriyle çeşitli söyleşilerinde, Cannes Film Festi-

vali'nde ödül kazanacağına ilişkin ön haberler hakkında da, "Ben onurlu bir insanım, ısmarlama ödüle gelmem," demişti.

Güney, "Türk hükümetinin, iadesini Yunan hükümetinden istemesi haberini Türk gazetecilerinden duyduğunu, Yunan yetkililerinin kendisine bir bilgi vermediklerini, aynı durumun Cannes Film Festivali sırasında da olduğunu, ancak bunun herhangi bir sorun olmadığını" da söylemişti.[128]

Yılmaz Güney, özetle şu açıklamayı yaptı:

"Ben ne komünistlerin ne Kürtlerin ve ne de şimdi ileri sürüleceği gibi Yunanistan'ın propaganda aleti olmadım ve olmayacağım. Ben onurlu bir adamım, hiç kimsenin kanadı veya gölgesi altında yaşamaya alışık değilim. Türkiye'den ayrıldıktan sonra başka fikirler ileri sürmedim. Türkiye'de ne söyledimse burada da aynı şeyleri söylüyorum. Bana dünyada ülkem kadar yakın başka bir ülke yoktur. Türkiye'yi, her şeyi özlüyorum. Halkımı, sokaklarını, toprağını, kokusunu, halkımın yüzünü, dilini her şeyi özlüyorum."[129]

Güney gazetecilerin sorularını cevaplarken, "yurt dışında Türkiye aleyhinde hiçbir şahıs veya örgütle ilişkisi bulunmadığını, yabancılardan maddi yardım görmediğini" de söylemiş, "İadem için girişimler beni değil, hükümetleri ilgilendiren bir sorundur," demişti.

Hapishaneden kaçış sebebiyle ilgili olarak ise şunları anlattı:

"Yaşama ve çalışma şartları artık beni gerçekten hareket ettiremez hale gelmişti. Bir süre film yapmayı denedim, fakat daha sonra filmlerimin yasaklanması, kitaplarımın yasaklandığına dair haberler, çevremde gittikçe daralan baskı, kaçmama yol açtı. Maddi olarak hiçbir sıkıntım yok. Ne Türkiye'nin dışındaki işçilerden, ne de örgütlerden veya herhangi bir organizasyondan parayı ilgilendiren yardım görmediğim gibi, hiçbir ilişkim de yoktur. Ben birtakım insanlardan yardım almıyor, birtakım insanlara yardım ediyordum. Ayrıca şunu açıkça söylemek istiyorum: Ben, Türkiye'de olduğu gibi, dışarda da maddi durumu iyi olan bir kimseyim. Beni parayla satın alıp kullanacak ve yönümü değiştirecek hiçbir güç tanımıyorum."

Güney, yurt dışında Türkiye aleyhine çalışmadığını da ileri sü-

128 Milliyet, 24 Mayıs 1982.
129 Günaydın, 24 Mayıs 1982.

rerek, "Benim Türkiye aleyhinde çalışmam söz konusu değildir," dedi.[130]

Altın Palmiye Ödülü Costa Gavras ve Yılmaz Güney'in

Yirmi iki filmin yarıştığı 35. Cannes Film Festivali'nde Altın Palmiye ödülü Yunan kökenli Fransız yönetmen Costa Gavras'ın *Missing/Kayıp* filmi ile Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı *Yol* filmi arasında paylaştırıldı.

Missing adlı filmde, 1973 Şili Darbesi sırasında kaybedilen genç bir yazarın, babası tarafından aranması konu ediliyordu.

İlk adı *Bayram*, daha sonra ismi değiştirilerek *Yol* adı verilen filmin konusu ise, yukarıda da aktardığımız gibi, cezaevinden izinli çıkan beş mahkûmun cezaevlerine çeşitli nedenlerle geri dönmeyişlerini anlatıyordu.

Yol filminin konusu, daha önce Güney Film tarafından sinemaya aktarılan İzin filminde de ele alınmıştı. Halil Ergün ile Azra Balkan'ın rol aldığı İzin'de, iyi hal ve tavırlarından dolayı hafta sonları cezaevinden serbest bırakılan bir kabadayının öyküsü anlatılıyordu.

Yönetmenliğini Şerif Gören'in yaptığı *Yol*'un başrol oyuncuları şöyleydi:

Tarık Akan, Halil Ergün, Meral Orhonsay, Hikmet Çelik, Tuncay Akça, Necmettin Çobanoğlu, Sema Uçar, Sevda Aktolga.

Missing'teyse başrolleri Jack Lemmon ve Sissy Spacek paylaşıyordu.

Festivalde ödül dağılımı şöyle olmuştur:

En İyi Erkek Oyuncu: Jack Lemmon (*Missing*), En İyi Kadın Oyuncu: Jadwiga Jank Owaka (*Another Look*), En İyi Yönetmen: Werner Herzog (*Fit Zcarraldo*), Özel Jüri Ödülü: *Night of San Lorenzo* (İtalya), Özel 35. Yıldönümü Ödülü: Michalengelo Antonipni (*Certification*), En İyi Senaryo Ödülü: Jersy Skolimowsky (*Moonlighting*), En İyi Kısa Konu Ödülü: *Merlin* (Fransa), En İyi Animasyon Ödülü: *Meow* (Brezilya), En İyi Sinematografi Ödülü: Bruno Nuytten (*Invitation to a Voyage*), Kurgu Ödülü: Jean-Luc Godard (*Passion*), Özel Eleştiri Ödülü: *Another Look* (Macaristan), Uluslararası Eleştiri Ödülü: *Yol* (Türkiye), Yarışma Dışı Film Ödülü: *Savage Flowers* (Kanada).

130 Milliyet, 25 Mayıs 1982.

35. Cannes Film Festivali jürisi şöyledir:

Giorgia Strehler (Jüri Başkanı, İtalya'nın Piccolo Tiyatrosu'nun kurucusu), Gabriel Garcia Marquez (Yazar), Geraldine Chaplin (Sinema oyuncusu Charlie Chaplin'in kızı), Swen Nykvist (İsveçli sanatçı), Sydney Lumet (Amerikalı film yönetmeni), Mrinal Sen (Hintli sinema yönetmeni), Jean Jacques Annaud (Fransız sinema sanatçısı).

Jüri üyelerinden Jean Jacques Annaud yaptığı açıklamada, Costa Gavras yapımı olan *Kayıp* filmiyle birlikte birinciliği paylaşan *Yol*'un çok iyi yapılmış bir film olmadığını ancak insanı çok duygulandırdığı ve içtenlikle hazırlandığı için ödüle layık görüldüğünü söylemişti. Annaud, seçime siyasal tercih karıştığı yolundaki söylentileri de yalanlamıştı.[131]

Altın Palmiye Ödülü'nün verilişi sırasında Yılmaz Güney, Costa Gavras ve Taviani kardeşlerle birlikte sahneye çıktı.

Yılmaz Güney törende, Vittorio Gassmann'dan Altın Palmiye'yi alırken, alkışlara yumruğunu kaldırarak karşılık verdi.

Törene katılanlar arasında Abdurrahman Keskiner de vardı.

Festival gözlemcileri, Cannes Film Festivali'nde jürinin ideolojik değerlendirmeleri ön planda tuttuğunu ve birincilikleri sol görüşleri savunan iki filme verdiğini iddia etti. Fransız televizyonlarından biri, Cannes Film Festivali'nin sonuçlarını verirken, seçimde politik unsurların etkili olduğunu belirtmişti.[132]

Mehmet Ali Birand, eleştiriler hakkında, "Yol Olayı" başlıklı yazısında, "Bazı Avrupa TV ve basını dahi, ödülü 'siyasi gerekçeli' diye nitelendirdiler. Jüri başkanı açıklama yapmak zorunda kaldı. Nobel Ödülü dahil tüm uluslararası yarışmalarda belirli bir siyasi unsur daima vardır. Bu artık olağanlaşmıştır," diye belirtmiştir.[133]

Sinema eleştirmeni Atilla Dorsay, 1981 yılında yapılan 31. Berlin Film Festivali'nde verilen ödüller hakkında yazdığı, "31. Berlin Film Festivali'nde Verilen Ödüller Politik Gerekçelere Dayanıyor" başlıklı yazısında, "Film festivallerinde siyasal gerekçelerle ödül verilebileceğini" belirtmişti.

Söz konusu film festivalini yerinde izleyen Dorsay, bu yazısında özetle şunları belirtmektedir:

131 Milliyet, 27 Mayıs 1982.
132 Tercüman, 28 Mayıs 1982.
133 Milliyet, 28 Mayıs 1982.

"Tüm dünyanın dikkatini çeken İspanya'daki politik gelişmeler, İspanya'ya 31. Berlin Film Festivali'nde bir büyük ödül kazandırdı. Gerçekte de jürinin açıkladığı kararda, İspanyol yönetmeni Carlos Saura'nın hiç beğenilmemiş olan filmi Çabuk, Çabuk'un Altın Ayı'ya layık görülmesi, hemen herkes tarafından İspanya'ya karşı bir sempati gösterisi olarak yorumlandı. Aynı biçimde jürinin, en iyi erkek oyuncu ödülünü, *Dostoyevski'nin 26 Günü* filminin başarılı oyuncusu Anatoli Solonizin ile *Tribute* isimli Amerikan filminin bizce başarısız oyuncusu Jack Lemmon arasında paylaştırması dengeyi koruma kaygısına dayanan politik bir seçimdi."[134]

Yönetmen Behlül Dal, *Yol* filmine Cannes Film Festivali'nde ödül verilmesi üzerine 1966 yılında Fransa tarafından kendisine verilen "Merite Civique" sivil liyakat nişanını Fransa Başkonsolosluğu'na iade edeceğini açıkladı. Behlül Dal, geçen yıl Yunanistan'da yapılan Balkan Film Festivali'nde iki kısa metrajlı filmine verilen üstün başarı belgelerini de Yunanistan Başkonsolosluğu'na geri vereceğini söyledi.[135]

Bir başka tartışma da yönetmen Şerif Gören'le ilgilidir. Arif Keskiner bu konuda şunları yazmıştır:

"Afişlerin tepesinde 'Yılmaz Güney'in filmi' yazması ve ödülü kendisinin alması, Yeşilçam'da yeni bir polemik yaratmıştır. Film, rejisörüyle anılırdı. Oysa *Yol*'un rejisörü Şerif Gören'di. Gerçi afişte, küçük de olsa adı yazılıydı ama, adı üstünde polemik işte. Galiba sonunda, Cannes Festivali'nin 50. yılında, Cannes Festival yönetmenliği Şerif'i festivale davet ederek filmin ona ait olduğunu kabul etti."[136]

56. Cannes Film Festivali'nde *Uzak* filmiyle "Jüri Özel Ödülü" ile "En İyi Erkek Oyuncu Ödülü"nü (Muzaffer Özdemir, Mehmet Emin Toprak) kazandıran yönetmen Nuri Bilge Ceylan, 28 Mayıs 2003 Çarşamba günü düzenlediği basın toplantısında, Cannes'da ödül töreninde sahneye çıktığında, "Bu ödülü 21 yıl önce Altın Palmiye almış fakat bunu ülkesine götürememiş bir yönetmene, Yılmaz Güney'e adıyorum," dediğini belirtmişti.[137]

İade

Cezaevinden firar ettikten sonra yurt dışına çıktığı belirlenen

134 Cumhuriyet, 27 Şubat 1982.

135 Günaydın, 28 Mayıs 1982.

136 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 234.

137 Cumhuriyet, 29 Mayıs 2003.

Yılmaz Güney için arama kararı İnterpol'e de bildirilmişti. Bu nedenle Güney, 17 Ekim 1981 tarihinden itibaren İnterpol tarafından aranmaya başlandı.

Fransa'nın Ankara Büyükelçisi, 20 Mayıs 1982'de Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak kendisine, "Türkiye'de adi suçtan hüküm giyen Yılmaz Güney'in Fransa'da rahatlıkla dolaştığı, boy boy fotoğraflarının basında çıktığı belirtilmiş ve Fransa'nın bir an önce Yılmaz Güney'i tutuklaması" istenmişti.

Adalet Bakanı Cevdet Menteş de 21 Mayıs 1982 yılında yaptığı açıklamada, "Yunanistan'la aramızda suçluların geri verilmesi konusunda anlaşma var. Yılmaz Güney'i isteyeceğiz," demişti.[138]

Güney, 22 Mayıs 1982 Cumartesi günü Atina'daki Türkiye Büyükelçiliği'nce Yunanistan Dışişleri Bakanlığı'na, geçen hafta içinde de Paris'te Fransa Büyükelçiliği'ne verilen diplomatik notalarla Türkiye'ye "adi suçtan ve mahkûmiyetinden ötürü tutuklanarak geri verilmesi" istenmiştir.

Fransa Kültür Bakanı Jacques Lang, kendisine yöneltilen, "Yılmaz Güney'e Fransa siyasal sığınma hakkı verdi mi?" sorusuna, "Bu soruya cevap vermeyeceğim. Fakat Güney, Fransız hükümetinin güvencesi altındadır," cevabının vermişti.[139]

Yılmaz Güney'i iade etmedikleri gerekçesiyle Fransa ve Yunanistan'a birer kınama notası verildiği açıklandı. Açıklamaya göre, Fransa'nın ve Yunanistan'ın Ankara büyükelçileri Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak kınama notaları verilmişti.

Paris'teki ödül töreninden önce, Türkiye'nin Paris Büyükelçiliği, Fransa Dışişleri Bakanlığı nezdinde ikinci başvuruda bulunarak Güney'in iadesini istedi.[140]

Bunun üzerine Yılmaz Güney, oturma izni işlemlerini yaptırmak için 29 Mayıs 1982 Cumartesi günü Paris'in 5. bölgesinde bulunan yetkili polis merkezine gitti. İşlemleri Polis Müfettişi Claude Ziemart tarafından yapılmıştı.[141]

İngiliz İçişleri Bakanı, İngiltere'ye Giriş İzni Vermiyor

İngiltere Sinematek Derneği, National Film Theatre'de *Guardi-*

138 Milliyet, 22 Mayıs 1982.
139 Hürriyet, 18 Mayıs 1982.
140 Tercüman, 27-28 Mayıs 1982.
141 Hürriyet, 30 Mayıs 1982.

an gazetesince düzenlenen bir konferansa katılmak için İngiltere'ye davet edilen Yılmaz Güney'in dosyası, İngiltere İçişleri Bakanlığı'nca incelendi. Fakat İçişleri Bakanı William'ın kararıyla Güney'in İngiltere'ye girişine izin verilmedi.

Sürü filmi Londra'da (sarayın 500 metre kadar ötesindeki) Çağdaş Sanatlar Enstitüsü'nde (ICA), 27 Mayıs 1982 Perşembe günü üç hafta süreyle gösterilmeye başlandı. Filmi ilk akşam 4 kişi seyretmişti.

İngiltere İçişleri Bakanlığı Sözcüsü Brian Willis, 28 Mayıs 1982 Cuma günü yaptığı açıklamada, Yılmaz Güney'e Fransız hükümetinin sığınma hakkı tanıdığını söyledi. Sözcü, ayrıca, Yılmaz Güney'in İngiltere'ye girmesine, adi bir suçtan tutuklu bulunduğu cezaevinden kaçtığı için izin verilmediğini de belirtti.

Sürü'nün Londra'daki galası için ICA'nın İngiltere'ye davet ettiği Güney'in girişinin engellenmesi üzerine, yasağın kalkması için, başta İTİB ve Sarp Kuray'ın liderliğini yaptığı Partizan Yolu olmak üzere Londra'daki bazı örgütler, irtibat halinde oldukları solcu milletvekilleri ile avukatların İçişleri Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunmasını sağlamaya çalıştılar.

"Duvar"

Yılmaz Güney, yönetmen olarak son filmini 1983 yılında Paris'te *Duvar/Le Mur* ismiyle çevirdi.

"Le Mur" adıyla birçok sanat eseri vardır.

Serge Roullet'in Jean Paul Sartre'nin aynı oyunundan bir buçuk saatlik film haline getirdiği "*Le Mur/Duvar*" filmi, Fulya Gürses'in "*Duvar/The Wall*" isimli hikâye kitabı ile Pink Floyd'un "*The Wall/Duvar*" isimli müzik albümü ve filmi vardır.

Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı ve yönetmenliğini yaptığı *Duvar*'da, Türkiye'de bir hapishanede çocuk ve ilk gençlik çağında olan tutukluların yaşadığı iddia edilen olaylar konu edilmiştir.

Duvar filminin bazı oyuncuları şöyledir: Tuncel Kurtiz, Ayşe Emel Meşçi, Ali Berktay, Zeynep Kuray, Nicolas Hossein, Isabelle Tissandier, Malik Berrichi, Ahmet Ziyrek.

Sarp Kuray'la bu dönemde evli olan Ayşe Emel Meçsi ile çocukları Sema Kuray ve Zeynep Kuray'ın da rol aldığı film, Paris'in yakınlarında terk edilmiş bir manastırda inşa edilen hapishanede çekildi.

Filmin çekimi sırasında Yılmaz Güney ile çocuk oyuncular ve bazı çalışanlar arasında yaşanan olaylar eleştirilere neden oldu.

Fransa'da, Kültür Bakanlığı'nın desteği ve "MK2" adlı şirketin sahibi Marin Karmitz'in finansörlüğüyle çekilen *Duvar*, Cannes Film Festivali'ne de katıldı, ayrıca 23 Mayıs 1983 tarihinde Champs *Élysées*'deki bir salonda özel gösterimi yapıldı.[142]

142 Yönetmen Atıf Yılmaz, Yılmaz Güney'in ölümünden önce sinema çalışmaları hakkında neler yapmak istediği konusunda şu bilgileri vermiştir: "Avrupa'ya gittiği zaman, yani buradan koptuğu zaman işi zorlaştı. Duvar filmi için Almanya'dan 100 Türkiyeli aile getirtmişti. Kameramanı, her elemanı Türkiye'dendi. Bunun sonu yoktu. Avrupa'da film yapamazdı. Avrupa'da yaşanan bazı olaylardan dolayı dışlanmıştı. Birincisi muhbir olduğu söylenen biriyle bir görüntüsü basına yansımıştı ve üzerinde çok fazla polemik yapılmıştı, ikinci Duvar filminde çocukları dövdüğü söylentileri Fransa'da büyük tepki toplamıştı. Yılmaz Güney ölmeseydi Avrupa'da fazla kalmazdı. Film çekmek için muhakkak Türkiye'ye gelirdi. Avrupa her dönem bir yönetmen keşfediyor ve onu bir ya da iki sene sonra da bitiriyor. Yılmaz Güney için de bu geçerli olurdu, onu keşfettiler ama çabuk da bitirirlerdi. Kültürleri yakın diye Tunus'da, Fas'da film çekme planları vardı." (Yeniden Özgür Gündem, 9 Haziran 2003.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
FIRTINALI BİR HAYAT

"Adana'da Kabadayı Tipleri Vardı. Onlara Yakınlık Duyuyordum"

Her toplumun genç bireylerini etkileyen değişik kişilikler vardır. Bunlar sinema sanatçısı, şarkıcı, politik lider, yazar ya da düşünür olabilir.

Yılmaz Güney kendisini etkileyen kişiler hakkında şunları anlatmıştır:

"Beni o yetişme çağlarında, ilkgençlik ve çocukluk yıllarında etkileyen belli şeyler var. Gerek ilkokul, gerek ortaokul sınıflarında özellikle Osmanlı İmparatorluğu'na karşı mücadele vermiş, sürgüne gönderilmiş ki o zaman 'hürriyet kahramanları' diyorlardı. Yani saltanata, padişahlığa karşı mücadele vermiş insanlar vardı. Mesela Paris'te en çok ilgi duyduğum insanlar onlardır. Mesela Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u almış. Asya'dan Afrika'ya gidiyor, fetih yapıyor. Bu beni o kadar ilgilendirmiyor ve onlara sempati de duymuyorum. Ama bir Namık Kemal'e, bir Mithat Paşa'ya sempati duyuyorum.

O zaman şunu düşünüyordum. Osmanlı İmparatorluğu gitti. Fakat o adamlar canlı bir şekilde yaşıyorlar. Kendime şunu sordum: İnsanlar inandıkları şey için kavga ederlerse... O zaman benim kafamda ne sosyalizm ne komünizm yoktu tabii... Ama o pratik hayatta yaşadığım olumsuzluklara 'karşı olma' fikrini taşıyordum. İkincisi, gerek köyde gerek Adana'da kanun dışı olmuş eşkıya, kabadayı tipleri vardı. Onlara da yakınlık duyuyordum. Bu, bilinçsizliğe bağlı olarak ele alınmalı tabii. Çünkü onlar benim için kendisine dayatılan hayata tepki gösterip bir başka yol arayan, bu yolu ararken de bir yığın zorluğu göze alan insan tipleri idi.

Genel olarak kendi çevremde, arkadaş ilişkileri içersinde köyde çalışma içerisinde öne çıkmış diğer insanlar tarafından dinlenen, gerektiği zaman onları yönlendiren halk adamı tipleri vardır. On-

lara karşı da büyük hayranlık gösterdim."[143]

Yılmaz Güney'le Tanışmak İçin Evden Kaçan Çocuk

Çocukluğunda nasıl Yılmaz Güney'i etkileyen kişiler varsa, filmlerini seyreden bazı çocuklar da ondan etkilenmişlerdir.

Bunlardan biri olan on dört yaşındaki Sivaslı Hamit Akbahçe'nin öyküsü şöyledir:

"Gelişmekte olan her çocuğun etkilendiği şarkıcı, futbolcu, politikacı, film artisti olduğu gibi, çocuk, çevresinde gördüğü kişilerden, okuduğu, duyduğu kahramanlardan da etkilenmiştir. Hamit Akbahçe de o dönemin en etkili gösteri sanatı olan sinema dünyasında yer alan bazı sanatçılardan etkilenmiştir.

Film artisti Yılmaz Güney'in filmleri Hamit Akbahçe'yi büyük bir arzu ve hırsla İstanbul'a gitme duygusu yaratıyordu. İçinde artist olmak, Yılmaz Güney gibi tabancasını çekip kahramanca çarpışmak ve halkın gözünde unutulmayan birisi olarak yaşamak istiyordu. Kendisine bir de tahtadan tabanca yapmıştı. Bir süredir İstanbul'a kaçmaya karar vermiş ve o günden sonra kumbarasında para biriktirmeye başlamıştı. Babasından aldığı harçlığın birer lirasını her hafta kumbarasına atan, bir yandan da İstanbul'a kaçmanın planlarını hazırlayan Hamit Akbahçe, kumbarasında 70 lira biriktiğini görünce, 'İşte arzuladığım gün geldi,' diye düşünür. Kumbarasında biriktirdiği bütün parayı cebine koyan ve Sivas otobüs garajının yolunu tutan Hamit Akbahçe, bindiği otobüsün arka koltuğunda büzülmüş, elindeki tahta tabancayla hayalinde Yılmaz Güney olmuştur. Bunları hayalinde yaşarken uyuya kalan küçük Hamit, 30 Ağustos 1967 Çarşamba günü sabahın alacakaranlığında İstanbul'a gelir.

İstanbul'a ilk kez geliyordu. Her şey kendisine yabancı idi. Yapayalnız kalmıştı, koca şehrin göbeğinde. Fakat Yılmaz Güney'in Taksim'de Kıvılcım Apartmanı'nda oturduğunu Sivas'ta iken okuduğu mecmualardan öğrenmişti. Sora sora Taksim'e gitmişti. O gün akşama kadar Kıvılcım Apartmanı'nı aradı durdu. Nihayet muradına erdi, evi bulmuştu. Kapıyı çaldı. Yılmaz Güney'i görece-

143 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 21. Yılmaz Güney, bir söyleşisinde kendisi hakkında şunları söylemiştir: "1931'de Adana'nın Yenice köyünde doğdum. Ve doğar doğmaz anamın, babamın yanık yüzünden sonra ilk gördüğüm şey duvarda asılı silah oldu. Atı da babamın kucağında iken gördüm. İşte silaha ve ata olan sevgim böylece, yıllar önce çocukluğumda başlamış oldu. Ben kan davası olan bir ailenin çocuğuydum. Bundan böyle de elbette silah ve at benim için vazgeçilmez bir tutku olacaktı. Çocukluğum silah sesleri, barut kokuları arasında geçti." (Pazar, 29 Ocak 1971, sayı: 749.)

ği için kalbi yerinden çıkacakmış gibi çarpıyordu. Fakat karşısına çıkan hizmetçi, yıllarca yaşadığı hülyasını bir anda çökertti. Yılmaz Güney İstanbul'da değildi ve kendisiyle konuşmak mümkün olamayacaktı. Gözleri sulandı, ümitsiz ve isteksiz adımlarla, geldiği yoldan geri döndü. Kalacak bir yer aramaya başladı ve Beyoğlu'nun ara sokaklarında bir otele gitti. Bir oda istediği otelci, çocuğun kaçak olduğunu anlamıştı. Telefon ederek durumu karakola bildirdi. Biraz sonra gelen polis memurları, Hamit Akbahçe'yi alıp Emniyet Müdürlüğü'ne götürdü.

Hamit Akbahçe, İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Bürosu polis memurlarına başından geçenleri bir bir anlatmış ve şunları söylemiştir: 'Artistlikte çok para varmış, bütün isteğim artist olmaktı. Zeynep Değirmencioğlu bile yüz binlerce lira kazanıyor. Benim neyim eksik ki? Eğer Yılmaz Ağabeyimi bulabilseydim ben de şimdi meşhur olma yolunda yürürdüm. Ama alın yazısı böyleymiş. Babama ne diyeceğim bilmem ki...' Polis memurları, Hamit Akbahçe'nin Sivas'ta bulunan babası Mehmet Akbahçe'ye telefon açarak durumu bildirdikten sonra babasıyla konuşması için ahizeyi Hamit Akbahçe'ye verirler. Hamit Akbahçe ağlayarak babasına; 'Babacığım, ellerinden öperim, beni affet. Sana sormadan geldiğim için çok pişmanım. Burası bana göre değilmiş, hem Yılmaz Abiyi de göremedim. Kendisini bulamadan karakolda aldım soluğu. Bana kızmadın değil mi, şeker babacığım? Ben hemen senin yanına dönmek istiyorum.' diye söyledi."[144]

"Yılmaz Güney'in Yolunu İzliyor"

İbrahim Tatlıses de Yılmaz Güney'den etkilendiğini söyleyenlerdendir. Hatta ayna karşısına geçip "Yılmaz Güney gibi bakabilir miyim?" diye saatlerce prova yapıyormuş.

İbrahim Tatlıses'le yapılan söyleşide, "Yılmaz Güney'in Yolunu İzliyor" başlıklı bölümde bu konu özetle şöyle anlatılmaktadır:

"Yıllar önce, Yılmaz Güney Toptaşı Cezaevi'nde yatarken, İbrahim Tatlıses ziyaretine gidiyor. Yılmaz Güney, onu doğu insanının söylediği gibi, kekom, yani 'Dostum, hoş geldin,' diye karşılıyor ve ardından, 'Seninle türkülere can geldi,' diyor. O günlerde, böylesine

144 Bazı sinema artistlerine özenerek onlar gibi ünlü olmak için evden kaçıp İstanbul'a giden bir yığın çocuk ve genç vardır. Buna birçok örnek verilebilir. Örneğin, Elazığ doğumlu Hasan Karadaş, ilkokul yıllarında Yılmaz Güney'in Pire Nuri adlı filmini seyretmek için naylon ayakkabılarını satıp bilet aldığı günlerde, sinema oyuncusu olmaya karar vermiş. (Hürriyet Cumartesi, 5 Nisan 2003.)

başlayan dostluk, sonraları İbrahim Tatlıses'in yönetmenliğe soyunmasıyla pekişiyor. Fatoş Güney'in anlattığına göre, bir ara İbrahim Tatlıses, Yılmaz Güney'in *Baba* filminin ikinci versiyonunu çekiyor.

Güney, bu filmi defalarca izliyor ve o güne kadar türkücülüğünü takdir ettiği İbrahim Tatlıses'in yönetmenliği için, 'Benden sonra, beni takip edebilecek tek kişi,' diyor."[145]

İbrahim Tatlıses'in Yılmaz Güney'le benzeştirildiği bir olay da şöyle anlatılır:

"İbrahim Tatlıses, yanında duran güzel kadına, 'Kız, şu tabancayı ver!' diye hiddetle bağırır. Derya Tuna telaşla çantasından tabancayı çıkarır ve eli ayağı titremekte olan Tatlıses'e verir. Tatlıses, silahı kaptığı gibi karşısında duran adamların üzerine ateş etmeye başlar. Adamlar kaçar, ancak içlerinden Mehmet Acar paçasından vurulur. Ortaya birden Yüzbaşı Sami Demirkol çıkar; İbrahim Tatlıses'i sakinleştirir. Kendine gelen Tatlıses, kafasını iki elinin arasına alarak, 'Neredeyse Yılmaz Güney'e dönecektik,' diye mırıldanır. Sonra sevgilisi Derya Tuna'yla birlikte Mercedes'ine binerek olay yerinden hızla uzaklaşır."[146]

Oysa Tatlıses yine bir söyleşisinde de şunları söylemiştir:

"Ne yaptıysam herkes beni taklit etti. Onun için çok mutluyum. Taklidi olan insanlar büyümeye mahkûmdurlar! Taklidi yapanlar da küçülmeye meyillidirler, büyümeye değil!"[147]

Gazeteci ve yazar Nihat Behram da İbrahim Tatlıses'le ilgili özetle şunları anlatmıştır:

"Yılmaz'ın 'cezalandırma'yla, 'kızgınlığını soğutma' duygusuna, (uzaktan çok farklı) bir örnek de İbrahim Tatlıses olayıdır. O dönemde İbrahim Tatlıses, 'Top Star'lardan biri değildi. Fakat Yılmaz, insanüstü olduğuna inandığım sezgisinden mi, o çevre hakkındaki gözlem ve deney gücünden mi, duyduklarından mı bilmiyorum, 'İbrahim Tatlıses adındaki türkücü yakında 'Top Star'lardan biri olacak' diyordu! Açıkçası, ilk kez Yılmaz'dan duyuyordum ve fazla da ciddiye almamıştım. 'Amaçları, içi boşaltılmış, arabeskleştirilmiş bir Yılmaz Güney yaratmak. Bunun önünü kesmeliyiz! Bu adamı bul ve bir filmimizde başrol teklif et; gerisini bana bırak,' diyordu. Ne ben fazla önemseyip üstüne gittim, ne de Yılmaz bu ko-

145 Liberal Bakış, 28-29 Haziran 1997.

146 Tempo, 28 Ekim 1990-3 Kasım 1990, sayı: 44.

147 Marie Claire, Ekim 1998.

nuyu benimle ilişkisinde bir daha gündeme getirdi. Fakat gerçekten de İbrahim Tatlıses, kısa bir sürede ünlendi. Sonraki yıllarda *Baba* filminde olduğu gibi 'Yılmaz'ı oynadı. Ve Yılmaz'ın, (farklı ilişkiler ve farklı nedenlerle tasarladığı) bir 'cezalandırma' girişimiyle, İbrahim Tatlıses'e tekrar yöneldiğini biliyorum. 1980 sonrasıydı ve Türkiye'de olmadığım bir dönemdi. (Kuşkusuz ki, daha boyutlu bir açıklama, olayı bizzat yaşamış olanları ilgilendiren bir konudur.)"[148]

"Ruhu Şövalye Yapılıydı"

Yaşamda herkes olumlu ya da olumsuz her tür olayla karşılaşabilir. Benim başıma gelmez demeyin. Her olay her insanın başına gelebilir.

"Sinematek" kurucularından gazeteci ve yazar Onat Kutlar, Yılmaz Güney'in İstanbul'a ilk geldiği 1950'li yıllarda tanık olduğu bir olayı şöyle anlatmıştır:

"*A* dergisinin çevresinde, birçok genç yazar vardı. Bunlarla kahvehanelerde bir araya geliyor, edebiyat tartışıyor, yeni ürünleri eleştiriyor, dergiyi konuşuyorduk. Bir akşam Saraçhane'deki bir kahvehanede toplandık. Ben erken gitmiştim. Cemal Süreyya'yla oturuyor, gelecek arkadaşları bekliyorduk. Biraz sonra Adnan Özyalçıner geldi. Heyecanlı, telaşlıydı. 'Adanalı, (Biz ona Adanalı diyorduk.) dışarıda cadde ortasında boylu boyunca yatıyor,' dedi. 'Yapma yahu,' diyerek dışarıya fırladık. Yılmaz gerçekten perişan haldeydi. Üstü başı toz toprak içindeydi. Kahveye getirdik. Kendine geldi. Ne olduğunu anlattı. Kahvehaneye gireceği sırada, bir genç kızın, cadde ortasında iki kişiyle hararetli tartıştığını görüyor. İki genç, kızın üstüne gidiyor. Rahatsız edildiğini sanarak genç kızın yardımına gidiyor. Tartışmaya karışıyor ve iki genç adama, hanımı rahatsız etmeden yollarına gitmelerini söylüyor. Bu uyarı üzerine, rahatsız edildiğini sandığı genç kız, tartışmayı bırakıp Yılmaz'a dönüyor. 'Sana ne oluyor?' diye çıkışıyor. Kız böyle deyince, iki adam cesaret almışçasına, Yılmaz'a saldırıyor. Kavga başlıyor. Yılmaz ikisiyle başa çıkamıyor. İyice hırpalanıyor. Yarı baygın hale getirip kaçıyorlar. O sırada Adnan Özyalçıner geliyor. Yılmaz'ı yerde buluyor. Ruhu şövalye yapılıydı. Hayatı boyunca böyle kaldı. Farklı belaları göğüslemek zorundaydı."[149]

148 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 20, 21.
İbrahim Tatlıses'in Yılmaz Güney'e benzetilmesi olayı değişik zamanlarda gündeme gelmiştir. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

149 Ahmet Kahraman, Yılmaz Güney Efsanesi, V Yayınları, Ankara, Mayıs 1991, s. 62.

("*A*" dergisi, o dönem İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrenci olan Erdal Öz ve arkadaşları tarafından çıkartılıyordu.)

Kısa Kibrit Çöpü

Yıl 1959... İlk kez sinemada sanat yönetmenliği ve dekoratörlüğü yapacak olan İTÜ Mimarlık Fakültesi son sınıf öğrencisi Duygu Sağıroğlu, Atıf Yılmaz'ın ikinci asistanı Yılmaz Güney ve yine set amiri Ahmet Danyal (Bayri) Topatan, Atıf Yılmaz'ın yöneteceği *Karacaoğlan'ın Kara Sevdası* filminin hazırlıklarını yapmak için trenle Adana'ya gitmişlerdi.

1917'de Tarsus'ta doğmuş, ailesiyle birlikte beş yaşında Mersin'e gitmiş olan Ahmet Danyal (Bayri) Topatan ile Atıf Yılmaz ve Sohban Koloğlu, Mersin'den çocukluk arkadaşıdırlar.

Duygu Sağıroğlu ile Yılmaz Güney ilk kez tanışmaktadır. Bu tren yolculuğunda ve film çekimi süresince birbirlerini daha iyi tanırlar.

Uzun süren tren yolculuğunda sohbetin yanı sıra zaman geçirmek için poker de oynarlar. Birbirlerini daha önceden tanıyan Yılmaz Güney ile Topatan, yeni tanıştıkları Sağıroğlu'nu bu poker oyununda "ortaklaşa kazımaya karar" verirler. Fakat tren Adana'ya vardığında Güney ile Topatan'ın cebinde kuruş kalmamıştır. Duygu Sağıroğlu da, her ikisinin parasını iade eder.

Film çekim ekibinde; filmin müziklerini yapan Ruhi Su, oyuncular; Vahi Öz, Jale Öz, Şeref Gür, Kadir Savun, Sami Hazinses, Hürrem Erman, Muazzez Arçay, Seden Kızıltunç, Tijen Par ve Atıf Yılmaz'ın birinci asistanı Halit Refiğ bulunmaktadır.

Çukurova'daki film çekimlerinde ilginç olaylar da yaşanır.

Yaptığı bir davranıştan ötürü Vahi Öz'e ceza verilmesi düşünülür. Bunun için "film çekim ekibi arasında kibrit çekilecek, kısa kibrit çeken Vahi Öz'ün karısı Jale Öz'le yatacaktır." Kibrit çekimi yapıldığında kısa kibrit Yılmaz Güney'e düşmüştür.

Vahi Öz'ün ölümünden sonra Jale, üvey oğluyla evlenmiştir. Andırın'da filmin bazı sahnelerinin çekimi yapılırken sanat yönetmeni Duygu Sağıroğlu'nu akrep ısırır. Yılmaz Güney, akrebin ısırdığı yeri bıçakla yarıp akan kanı emerek zehiri vücuttan atmıştır.[150]

150 Atıf Yılmaz, Söylemek Güzeldir, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Mayıs 1995, s. 160-182.
"Yılmaz Güney, İntikam İçin Vahi Öz'ün Eşiyle Yattı mı?" (Hürriyet, 7 Ocak 2002.)

"Onlar Bana Baktılar"

Dönem dönem bazı özellikler, özlemler çeşitli biçimlerde dışavurur. Bir dönem, "mahallenin delikanlısı" ile "mahallenin kabadayısı" tiplemeleri bunlardan sadece iki tanesidir.

Dündar Ali Kılıç, 'kabadayı'nın tanımlamasını, tutuklu olduğu bir davadan yargılandığı İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde, 19 Ekim 1971 Salı günü yapılan sorgusunda yaptığı konuşmada şöyle söylemiştir:

"Kabadayı ezilen ve fakirden yana olan, haksızlıklara başkaldıran, başkalarının aile, namus, şeref ve haysiyetini kendi namus ve şerefi sayan, mert ve dürüst insandır."

Kabadayı olarak tanınan bazı kişilerle tanışan, onlardan yardım da gören Yılmaz Güney, 1962'de Konya sürgünlüğü döneminde yaşadığı bu ilişkiler hakkında şunları anlatmıştır:

"Konya'da altı ay sürgün kaldım. Sürgün'ün anlamı şu: Şehir dışına çıkamıyorsun. Her akşam polise imza veriyorsun. Ben buradayım diye. İş arıyorsun. Kimse sana iş vermiyor. Çünkü kimse seni tanımıyor, yabancısın. Yani orada çok kötü bir dönem geçti. Ancak umut bitmedi. Bu sefer işte kabadayı tipli bazı insanlar vardı. Hapishaneden çıkmış, bilmem ne etmiş. Sadece hapishanede yatmış olmam nedeniyle kabadayılar bana yardım etti. Yer buldular, altı ay onlarla kaldım."[151]

Yılmaz Güney'in Konya'da tanıştığı kabadayılardan bir tanesi de "Miço" lakaplı Mustafa Saldı'dır.

Bir dönem Sine-Sen başkanlığını yapan Niğde, Aksaray doğumlu Mevlüt Ekinci de hayatının bir kısmını Dolav Mahallesi'nde geçirmiştir.

Yılmaz Güney, *Salpa* adlı hikâyesinde, gençliği Konya Dolav'da geçen Mehmet Salpa adlı gencin hikâyesini anlatmıştır.

Kırıkhanlı Mehmet adlı kişinin Yılmaz Güney'le tanıştırdığı Mustafa Saldı, bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Tamamına yakını yaralamadan 12 kez cezaevine girdim çıktım. Yılmaz Güney Konya'ya geldiği zaman, Konya'nın meşhur kabadayılarından biriydim. Ayrıca, Dolav'da bir de kumarhanem vardı. Yılmaz, 1962 sonlarında arkadaşım Asker Mehmet'le birlikte, benimle

151 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, s. 28.

tanışmak için Hz. Mevlana Türbesi'ne yakın, kuşçu kahvehanesinin karşısındaki evime geldiler. Gelirken, şarap ve meyve de getirmişlerdi. O sıralar ben de bir yaralama suçundan aranıyordum. Doğu kökenli olduğunu, başına bir iş geldiğini, bir süre Konya'da sürgün kalacağını, benimle arkadaş olmak istediğini söyledi Yılmaz. İlk anda neden sürgün geldiğini soramadım. Günler sonra, birlikte bir kere karakola gittik. Yılmaz imzaladı. 'Yılmaz,' dedim, 'neden imzaladın, suçun ne? Hırsızlık mı, uyuşturucu mu?' dedim. Çünkü o yıllarda, Konya'ya bu suçlarla bazı insanlar gözetime gelmişlerdi. Ankara'dan filan. 'Hayır,' dedi, 'benimki siyasi. Bir senaryo (öykü) yazdım, bundan dolayı beni aldılar. Bir buçuk yıl Nevşehir Cezaevi'nde yattım. Sonra da buraya sürgüne gönderdiler,' dedi.

Yılmaz Güney, Konya'da İş Bankası'nın arkasındaki Sipahi Palas'da yatıyordu. Ucuz ama ne yapalım iyisine durumlarımız müsait değil. Gündüzleri otelde ve bizim kahvehanede sürekli yazıyor ve okuyordu. Ben ve arkadaşlarıma, başımızdan geçen kabadayılık olaylarını anlattırıyordu. O arada ben, Pavyoncu Tahir'i, bir arkadaşıma yanlış yaptığı için bıçakla yaralamıştım. Onu dinleyince, bunun film olabileceğini söyledi. İkisi de *Cesurdu* filminin senaryosunu bu olaydan yola çıkarak Konya'da yazdı. Akşam, beşten sonra merkez karakoluna imzaya giderdi Yılmaz. Geceleri de Meram'a ve bazen de pavyonlara gidiyor, yiyip içiyorduk. Bazı günler de başta bizim kahvehane olmak üzere bazı kahvehanelerde kumar oynuyordu. Yılmaz'a para geldiğini filan bilmiyorum. Geçimi için biz her türlü yardımı yaptık. Sadece bir defasında, bir senaryosunun karşılığı olarak dört bin lira geldi, gidinceye kadar da başka para gelmedi ya da ben bilmiyorum. O senaryo karşılığı gelen paranın bin lirasını gazinoculara borç vermiş, alamamıştı. Kalan parasından iki bin sekiz yüz elli lirasını da, Araboğlu'nda bir yerde üç gün kumar oynayan Yılmaz'dan ispol çekerek (sahtekârlık yaparak) Topal Yaşar ütüyor. Sonra da pavyonda onu eğlendirip parasız olarak bana getirdiler. Yılmaz'ın bizden ilk ve son defa ayrılışı bu oldu. Bunun dışında Konya'da hep beraberdik. Aslında Yılmaz'ın kumarda çarpılmasına neden de bin lirayı gazinoculara borç verirken, bankada dört bin lirasının olduğunu söylemesi olmuştu. Miço'nun yanında İstanbul'dan gelmiş zengin biri var, kumarı seviyor, onu araya alıp yolalım diye düşünmüşlerdi. Yılmaz da sahtekârlıkla, kumarı kaybettiğini bilmiş, ancak orada yalnız ve siyasi mahkûm oluşu nedeniyle ses çıkaramamış, daha doğrusu karakola düşmekten çekinmişti."[152]

152 Ahmet Uçar, Milli Mücadele'den 12 Mart'a Konya'da Siyasi Sürgünler, Tez Yayınları, İstanbul, Şubat 2001, s. 306, 307.

Gece Kulübünde Fedailik

Yılmaz Güney'in Konya'da sürgündeyken "Can" takma adlı Birsen Ünal'la tanıştığı ve Birsen'in (Can Ünal) Yılmaz Güney'e parasal sıkıntılarında yardım ettiği konusunda bazı iddialar vardır. Bu konuda Mustafa Saldı, özetle şunları söylemiştir:

"Can Ünal, burada, Konya genelevinde 1 numarada, Yasemin takma adıyla çalışıyordu. Yılmaz'a gönül vermiş, kadın Yılmaz'ı sevmiş, Yılmaz da zaman zaman ona kahve içmeye gidiyor. Ondan maddi yardım gördüğünü duymadım ve hissetmedim. Kadından para alsaydı biz onu başka tanır, ya ona müsaade etmezdik ya da bize rağmen devam ederse onu yanımızdan uzaklaştırırdık. Bunu görmedim ve duymadım. Yılmaz'ın bunu yaptığını sanmıyorum. Yılmaz kabadayı idi. Yılmaz'ın üstünde kabadayı ben az tanırım. Dürüsttü. Yalanı sevmez, gerçekçi bir insandı. Yanlış yapanın karşısına da her zaman dikilir, cevabını verirdi. Ben bunu çok gördüm. Benim ona hasta olmam, onun kabadayılığınadır. Onun yüreğine hastaydım."[153]

Tuncer Necmioğlu, "Konya'dan tanırım Yılmaz'ı. Barda, başı masada eğik oturup içerdi. Başını kaldırdı mı, bar altüst olurdu," demişti.[154]

Yılmaz Güney'in, Konya'da fedailik işi yaptığını söyleyen Jale Fatma Pütün (Güney) bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Konya'da hapishaneden yeni çıkmış, sicilinde komünist yazan birine kimse iş vermek istemiyordu. Oysa hayatın zorunlu kıldığı gelişmelerin aşılması, çevreyle ilişkiler kurması ve çalışması gerekiyordu. Uzun araştırmalardan sonra bir gece kulübünde fedailik işi buldu. Kabul etmek zorundaydı. Ataklığı, gözü pekliği, dürüstlüğü, doğruları savunması sayesinde kısa sürede çevrede tanınan, sevilen, sayılan ve sözü dinlenen biri oldu. Bu nedenle sürgün cezası bitip İstanbul'a döndüğünde, kendinden önce namı, o kendi dünyalarının ölçüleri içinde ve oyunların katı acımasız kuralları içinde özünde dürüst ve cesur insanlar olan kabadayılar âleminde duyulmuştu."[155]

Mustafa Saldı bu konuda şunları söylemiştir:

"Yılmaz, Konya'da kaldığı sürece hep bizim yanımızda kaldı. Ona hiçbir zaman pavyon fedailiği yaptırmadık. Kimi zaman benim yanıma kahveye gelir, poker oynar, çoğu kez de kaldığı Sipahi

153 Ahmet Uçar, a.g.e, s. 307, 308.

154 Ses, 15 Ocak 1966, sayı: 3.

155 M. Şehmus Güzel, İnsan Yılmaz Güney, Kaynak Yayınları, İstanbul, 1994, s. 32.

Palas Oteli'ne gider, odasına kapanıp senaryo yazardı. Resmi bir takip de yoktu. Sadece gidip imza atardı o kadar. Birlikte, aslanlar gibi yiyip içiyor, gece yarılarına kadar oturup sohbet ediyorduk. Ona Konya'mızı dolaştırıyorduk. Onun siyasi yönü beni ve arkadaşlarımı hiç ilgilendirmiyordu. Biz onun kabadayılığına, dürüstlüğüne, arkadaşlığına ilgi duyuyorduk. Tüm kabadayılar âlemi onu ve beni kan kardeşi bilir. Geldiği zaman kahveme, masası hazırdı. İster yazı yazar, isterse oyun oynardı. Yer içer, arkadaşlarımız ona hizmet eder, ama ondan hesap alınmazdı. Bu kabadayılığın raconuna aykırıydı. Çünkü o bizim misafirimizdi. Bizim yanımızı tercih etmişti. O dönem Konya'sında kabadayılar pek silah kullanmaz, daha çok bıçakla işlerini görürlerdi. Yılmaz silaha düşkündü. Çok tutkusu vardı. 7.65'lik Baretta, Astra gibi silahlar vardı o günlerde. Bana, 'gardaş' diye hitap ederdi. 46 model bir Amerikan arabaya binerdi. Pardösüsünü sırtında hep taşırdı. Çünkü mevsim kıştı. Sadece bir kere, karakol amirinin özel izniyle Adana'ya gitmiş, anasını görmüş gelmişti. Onun dışında sürgün boyunca hep Konya'da, daha çok da bizim mahallede, Dolav'da kalmıştı."[156]

Yılmaz Güney, "Miço" lakaplı Mustafa Saldı'yla daha sonraki yıllarda da zaman zaman birlikte olmuş, 1970 yılında çevrilmiş *Yedi Belalılar* filminde yedi kahramandan birine "Miço" adını koymuş, ayrıca Saldı'nın Konya'da açtığı sinema salonuna bir "film makinesi" hediye etmişti.

Mustafa Saldı, evlendiği kadınla 1974 yılında *Arkadaş* filminin bazı sahnelerinin çekildiği Silivri'deki Kıyıkent'e gitmiş, Yılmaz Güney tarafından bir hafta kadar ağırlanmıştı.

Bela Çiçeği

Konya'daki günleri hakkında bir film senaryosu da hazırlayan Yılmaz Güney, bu senaryonun filme çekilmesi için yönetmen Halit Refiğ'e öneri götürmüştü.

Halit Refiğ, bu konuda özetle şunları anlatıyor:

"Bana birlikte bir film yapmayı teklif etti. 'Ben oynayayım. Sen yönet. Hatta benim şöyle de bir tasarım var,' dedi. *Bela Çiçeği* adlı bir hikâyeydi. Bir kerhane sermayesiyle Konyalı bir kabadayının hikâyesi. İlginç bir tasarıydı. 'Peki. Yaparım bu tasarıyı. Ama senaryoyu ben yazacağım,' dedim. 'Tamam,' dedi. Senaryoyu yazmam

156 Ahmet Uçar, a.g.e, s. 308.

için beni Konya'ya gönderdi. Konya onun sürgünlük yıllarını geçirdiği yer. Ve oradaki hem kabadayı takımı hem genelev takımı onu gayet iyi tanıyorlar. Onu beslemişler oradaki sürgünlük yıllarında. Dolayısıyla ben onun tavsiyesi üzerine Konya umumhanesine bir müddet yerleştim. Bu hikâye orada nasıl oldu araştırmak için. Bu arada oradaki kadınlar Yılmaz Güney'in özel hayat hikâyesinden pasajlar da anlatıyorlar. Senaryonun ana hatlarını çıkardım. Fakat sonra bu filmi yapmak imkânı olmadı. Yılmaz'ın hangi etkiler altında kaldığını bilmiyorum. Ben de daha sonra bana teklif edilen *Adsız Cengâver* tasarısını yapmaya giriştim. Yıllar sonra, hatta Yılmaz'ın ölümünden sonra o hikâyeyi Şerif Gören, Hülya Avşar ve Kadir İnanır'la yaptı."[157]

Koçero Yılmaz ile "Üçünüzü de Mıhlarım"

1960'ların başlarında "Koçero" adıyla anılan (Diyarbakır Silvanlı) Mehmet Kilit adlı bir eşkıyanın soygun, dağa adam kaldırma, yol kesip soygun yapma, adam öldürme dahil yaptığı olaylar kamuoyunu uzun süre meşgul etmişti.

3 Temmuz 1964 Cuma gecesi saat 03:30'da, "Koçero" ve adamları, bir Alman şirketine ait Prakle kampına sten ve filinta silahlarıyla baskın düzenlediler. Amaçları baskından hatırı sayılır bir para kaldırmaktı... Baskın sırasında arkadaşının açtığı ateş sonucu yanlışlıkla vurulan "Koçero", kan kaybından öldü.

Suriye'de ikamet eden ve üzerinde subay kıyafetiyle Belçika yapısı 7.62 çapında filintasıyla ölü bulunan Mehmet Kilit, yaklaşık iki sene önce, 29 Ağustos 1962 tarihinde, Tatvan'ın Hınzorik köyü yakınlarında kendini çembere alan jandarmalarla bir saat çarpıştıktan sonra Astsubay Veli Erol'u şehit ederek kaçmış, çetesinde bulunan Suriye uyruklu Ahmet Başaran'sa yaralı olarak yakalanmıştı.[158]

1964 yılında "Koçero" adıyla hem bir tiyatro oyunu hazırlandı hem de bir film çevrildi.

"Koçero" isimli üç perdelik oyunda Halit Akçatepe, Daven Yüken, Ayten Erman, Şemsi İnkaya gibi sanatçılar rol almıştı.

Ümit Utku, "Koçero"yla ilgili bir film çevirmeye karar verdi ve bu rol için önce Nuri Sesigüzel'i düşündü. Daha sonra, bazı nedenlerden ötürü bundan vazgeçti ve Yılmaz Güney'de karar kıldı.

157 İbrahim Türk, Halit Refiğ/Düşlerden Düşüncelere Söyleşiler, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Kasım 2001, s. 288.

158 Milliyet, 5/6/7 ve 13 Temmuz 1964.

Bu rolden dolayı arkadaşları Güney'e, "Koçero Yılmaz" diye seslenmeye başladı. Hatta çoğu zaman "Yılmaz" demeye bile gerek görmeden yalnızca "Koçero" diyorlardı. Güney de, bunu, "Bu benim rolüme iyi uyduğumu gösterir," diye açıklamıştı.

Senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı, Ümit Utku'nun yönettiği ve Ağustos 1964'te çekimine başlanan *Koçero* filminde Muhterem Nur, Hüseyin Baradan, Nilgün Utku, Sevim Emre ve Danyal Topatan gibi oyuncular da oynamışlardı.

Koçero/Dağların Kurdu filminin bir kısmı, Yarımburgaz Mağaraları'nın bulunduğu bölgede çekildi.

Ümit Utku, Harp Okulu'nu bitirdikten sonra yüzbaşı rütbesindeyken ordudan istifa etmiş, 1956'da senaryoculuğa, bir süre sonra da "Kervan Film"i kurarak yapımcılığa ve yönetmenliğe başlamıştı. Utku, *Koçero* filmi hakkında şunları söylemiştir:

"Otobüsü soyup kendilerine Koçero süsü veren eşkıyalar ayrı bir çete. Asıl Koçero, Yılmaz Güney. Bu rolü de gerek fizik yapısı, gerekse oyun gücü bakımından bir başkası oynayamaz sanıyorum."[159]

Güneydoğu'da eşkıyalık yapan "Koçero" lakaplı Mehmet Kilit'le ilgili bir filmin yapılması bazı tepkilere neden oldu.

Bu tepkilerden bir tanesi, "Bazı okurlarımız bu filmin çevrilmemesi taraftarıydı. Okurlarımızdan bizde adı ve adresi mahfuz bir ordu mensubu aynen şöyle diyordu," önsözüyle bir dergide şu şekilde yayınlanmıştır:

"Kıymetli film şirketlerimizin, film yaparken menfaatlerini düşüneceğine eminiz. İsteriz ki şirketlerimiz güzel konular bulup yaratıcı filmler çevirsinler. Koçero gibi çarık hırsızı bir cemiyet düşmanını sinemada lanse etmek ne derece doğrudur bilmiyoruz... Koçero kimdir, memlekete ne gibi hizmeti olmuştur? Böyle bir haydudun hayatının filme alınması kötü örnek olacak, macera heveslilerinin işine yarayacaktır. Çocuklarımızın hayduttan gördükleri gibi tüfek, tabanca aynı şeyi yapmak için sokaklarda dolaşması muhtemeldir. Bu yüzden film şirketine fedakârlık edip bu filmi çevirmekten vazgeçmesini tavsiye ederim."[160]

Koçero/Dağların Kurdu, 3 Şubat 1965 Çarşamba gününden itibaren İstanbul'daki sinemalarda gösterilmeye başlandı.

159 Ses, 12 Eylül 1964, s. 38. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)
160 Perde, 31 Ağustos 1964, sayı: 48.

"Pervincik Yarım Saat Ağladı"

Yönetmen Bilge Olgaç, 1965 yılında, Yılmaz Güney ile Pervin Par'ın başrolünü oynadığı Üçünüzü de Mıhlarım filminin yönetmenliğini yapmıştı.

Olgaç, Yılmaz Güney'in bu filmdeki rolü hakkında şunları anlatmıştır:

"İlk filmimin oyuncusudur Yılmaz Güney. Heyecanlı, bilgili, işini sever, hem öyle çok sever ki... Sette, mizansenin gerçek olabilmesi için Pervin Par'a patlattığı tokadı ve zavallı kızcağızın korkuyla bağırmasını unutamam. Yılmaz Güney film çekimi sırasında çok titizdir, haşinleşir ve en küçük hata yapmadığı gibi yapanlara da kızar. Bahsettiğim tokat hadisesinden sonra Pervincik yarım saat ağladı, kendine gelemedi ama Yılmaz Güney tarafından gönlü alınıp sinirleri yatıştırıldıktan sonra da nefis bir oyun verdi bize."[161]

"Üç Kişiyi Bıçakladıktan Sonra Cürmümeşhuttan Çıkan Yılmaz Güney"

Ses dergisinin 10 Temmuz 1965 tarihli 28. sayısında, Agâh Özgüç ile Erol Dernek'in ortaklaşa bir yazısı yayınlandı. Yazı aynen şöyledir:

"Neriman Köksal'ın beklenmeyen evliliğinin yarattığı şaşkınlık henüz dinmişti ki, Yeşilçam yeni bir olayla çalkalandı: Yılmaz Güney, Kulüp 12'de bıçakla üç kişiyi yaraladı. Yaralananlar da İlhan Feyman ile kardeşi Alper ve Kulüp 12'nin ortaklarından Bülent Evci...

Durumu öğrenebilmek için önce Yılmaz Güney'i telefonla evinden aradık. Telefona eşi Can çıktı. 'Yılmaz dün geceden beri çalışıyor,' dedi. Bir süre sonra piyasaya çıkan akşam gazeteleri, Yeşilçam'da dolaşan söylentileri doğruladılar. Gazete haberlerine göre yaralama olayı şantör artist Gülsün Kamu yüzünden çıkmıştı. Olayda artist Tülin Elgin, tiyatro ve sinema oyuncusu Tuncel Kurtiz, 'kalipsocu' şantör Metin Ersoy da vardı.

Olaya ismi karışanlardan oyuncu Tuncel Kurtiz, olayı şöyle anlatmıştı: Kulüp 12'de, Yılmaz Güney, Tülin Elgin ve ben bir masadaydık. Gülsün Kamu da mikrofonda şarkı söylüyordu. Yanımızdaki masada arkadaşlarıyla oturan İlhan Feyman, gürültülü bir şekilde konuşunca dönüp, 'Susss, dinliyoruz,' dedim. Gürültülü konuşma devam ediyordu. Tekrar ihtar ettim. İlhan Feyman, 'Sen

161 Perde, 15 Nisan 1968, s. 16.

kim oluyorsun da beni susturmaya kalkıyorsun,' dedi. Bu sırada ikimiz de ayağa kalktık. Yılmaz'ın yanımıza gelişini gördüm, karşı masadakilerle birbirimize girdik. Ben hayli hırpalandım.

Tülin Elgin olayı şöyle anlattı: Saat, gece üç sıralarındaydı. Gülsün şarkı söylüyordu. Bu sırada Tuncel Kurtiz'le İlhan Feyman arasında bir münakaşa başladı. İş gittikçe büyüdü, kavgaya döküldü. Bir ara İlhan Feyman'ın yerden doğrulurken boynundan kan sızdığını fark ettim. Kanı görünce de fenalaştım.

Boynunun sağ yanından yaralanan İlhan Feyman'ı gece Ataköy Plaj Gazinosu'nda bulduk. Gülsün Kamu işine gelmemişti. Feyman'ın boynu bantlıydı.

Gülsün Kamu da aşağı yukarı aynı şeyleri anlattı: O gece gazinodan dönünce Metin Ersoy ve Gülsün'le Kulüp 12'ye uğradık. Bir köşede Yılmaz Güney, Tülin Elgin ve Tuncel Kurtiz oturuyorlardı. Gülsün şarkı söylerken Tuncel bana susmamı söyledi. Birkaç defa tekrarladı. Sonra da, 'Seni, döverim,' dedi. Sinirlendim. Dışarıya çıkalım, dedim. Bu arada yanımıza gelen Yılmaz Güney bana bir yumruk salladı. Ortalık karıştı. Ve boynumda bir acı hissettim. Bıçaklanmıştım. Kardeşim Alper de sol memesinin altından vurulmuştu. Sonra İlkyardım'a götürüldük...

Kalipsocu Metin Ersoy şunları anlatmıştır: Kavga sırasında Yılmaz Güney cebinden bir sustalı çıkardı. Ne yapıyorsun Yılmaz? deyip hemen bileğine yapıştım. Fakat silkinerek kurtuldu. Yaralama olayının ertesi gününde polis, Yılmaz Güney'i aramaya devam ediyordu. Bu arada Yılmaz'ın gizlendiği yerden çıkıp eşi Can'ı ziyaret edeceğini haber aldık. Bir süre sonra Can'ın misafir kaldığı evin önündeydik. On dakika kadar sonra evin kapısı önünde krem rengi, tenteli bir spor araba durdu. İçinden Yılmaz Güney çıktı. Soğukkanlıydı. Sokağın ortasında selamlaştık. Yılmaz önde, biz arkada kapıya doğru yürüdük. Yılmaz Güney'i eşi Can, görür görmez boynuna atıldı, uzun uzun kucaklaştılar.

Olayı en son Yılmaz'dan dinledik: Biliyorsunuz, o gece *Krallar Kralı*'nın setinde çalışıyordum. Siz ayrılıp gittikten sonra, iş dönüşü Ege bahçesine uğradım. Tülin Elgin, Tuncel Kurtiz, hep beraber oturup yemek yedik. Sonra da kalkıp Kulüp 12'ye gittik. Gülsün Kamu mikrofona çıkıp şarkı söylediği sırada, yanımızdaki masada gürültülü şakalar başladı. Tuncel iki defa susmalarını söyledi, oralı olmadılar. Tuncel'le sonradan adını öğrendiğim İlhan Feyman ara-

sında bir çekişme başladı. Aralarını bulmak maksadıyla yerimden kalktım. Fakat kalkmamla çevremizin sarılması bir oldu. Hepsi on beş kişi kadar vardılar. Yumruklaşmaya başladık. Sonrası da malûm. Bir ara lacivert elbiseli biri beni ite ite arka kapıya doğru götürdü. 'Buradan hemen gidin,' dedi. Böylece olay yerinden uzaklaştık.

Bir süre sonra Yılmaz Güney, aşağıda bekleyen spor arabaya binip gitmişti. Bir saat sonra Yılmaz Güney'in kefalete rapten serbest bırakıldığını duyduk. Yılmaz Güney gidip teslim olmuştu. İfadesi alındıktan sonra bırakılmıştı. İlhan Feyman, Alper Feyman ve Bülent Evci de barışıp davalarından vazgeçince, Kulüp 12'deki olay böylece kapanmış ya da kapatılmış oluyordu."[162]

Bolu'daki Olay

Yılmaz Güney, Bolu'da film çevirdiği sırada bir gün, gittiği gazinoda olay çıktı. Yılmaz Güney bu olay hakkında şunları anlatmıştır:

"Kulüp 12, Urfa ve Bolu'da birtakım kanunsuz hareketlerin müsebbibi olarak gösteriliyorum. Bunları yazanlar hadiselerin içyüzünü bildikleri halde tahrif ederek beni suçlu göstermeye gayret ediyorlar. Fakat günün birinde bu olayların içyüzlerini isim ve mahal göstererek açıkladığım vakit kopacak kızılca kıyameti şimdiden düşünüp gülüyorum. Onlara göre madem suçluyum da, niye acaba aleyhime açılan bütün davalardan beraat ediyorum. Kulüp 12'de dört tane iskemlenin kafamda parçalanmasını mı bekleseydim? Yahut Bolu'da üstüme gelen eli tabancalı üç kabadayıya hoş geldiniz, hadi beni vurun mu deseydim. Tabii ki kendimi koruyacaktım. Yoksa iki kadeh atınca tabancaya veya bıçağa sarılacak kadar korkak ve deli değilim."

Yeni Yıl

"1965'te yeni yılını nerede geçireceksin ve hangi hediyeyi alacaksın?" diye soran bir gazeteciye Yılmaz Güney, "Yılbaşı bizim değil. Onun için ne yapacağım diye düşünmedim. Yılbaşını yılbaşı kabul edenler düşünsünler. Hediye mi? Ben canım istedi mi hediye alırım, bayram seyran geldiği zaman değil," diye yanıt verdi. Bu şekilde yanıt vermesine rağmen, o geceyi bazı arkadaşlarıyla geçirdi. Güney, 31 Aralık 1965 Cuma günü, yeni yıla, Rüçhan Demirağ, prodüktör Hasan Kazankaya ve Kazankaya'nın eşiyle birlikte eğlenerek girer.

162 Bu olay hakkında "Savulun Koçero Geliyor" başlığıyla yayınlanmış bir başka haber de şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Rüçhan Demirağ'ın eşi prodüktör Turgut Demirağ'dır. Demirağ'ın, Yılmaz Güney için, "Jön prömiyere benzemiyor" değerlendirmesini yapan prodüktör olduğu iddia edilirdi.

Rüçhan Demirağ (Çamay) ile Turgut Demirağ da, *Arkadaş* filminde oynayan Melike Demirağ'ın anne ve babasıdır.

Perde dergisinde 1966'nın yeni yılında "Artistlere Yılbaşı Hediyelerimiz" başlığıyla şakayla şunlar belirtilmiştir:

Türkan Şoray'a: Bir evlenme cüzdanı.

Fatma Girik'e: Dört lisanda argo kelimeler sözlüğü.

Ajda Pekkan'a: Yakında şehrimize gelecek olan Marc Aryan'dan bir tebessüm.

Selda Alkor'a: Yüzünü herkesten gizleyen geniş kenarlı şapka.

Hülya Koçyiğit'e: Zeki Müren'in 'Ayrıldı Yollarımız' plağı.

Selma Güneri'ye: Mavi boncuk.

Ayhan Işık'a: Doya doya seyredebilmesi için banknotlardan yapılmış bir portresi.

Ediz Hun'a: 'Kara Bahtım Kem Talihim' plağı.

Fikret Hakan'a: 18 yaşını doldurmuş yeni bir sevgili.

Yılmaz Güney'e: Üzerine TİP harfleri kazılmış bir sustalı.

Göksel Arsoy'a: Tavla."[163]

Yılmaz Güney, 1966'nın yeni yılı için *Pazar* dergisine şunları söylemiştir:

"Benim falıma bakılmış. Gelecek yıl kendim için konuşacağım. 1966 yılında ne olacağımı söyleyeceğim. Evet, 65 yılında hep gördüğünüz bu silahla beraberdim. 66 yılında hiçbir şey değişmeyecek... Yine silahımla beraber olacağım ama hep iyi ve kaliteli filmlerde."[164]

31 Aralık 1966 Cumartesi günü, yeni yılda, Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre, yanlarında Aydemir Akbaş ile nişanlısı, dörtlü bir topluluk olarak ilk önce bir yerde yemek yemiş, daha sonra Kulüp Batı'ya gitmişlerdi.

31 Aralık 1970 Perşembe günü, Yılmaz Güney ile karısı Jale Fatma Pütün, yeni yıla evlerinde girmişlerdi.

Ses dergisinin 9 Ocak 1971 tarihli 2. sayısında yazılanlara göre,

163 Perde, 20 Aralık 1965, sayı: 51.
164 Pazar, 1 Ocak 1966, sayı: 484.

Yılmaz Güney, yeni yılda evinde iki şişe viski içerek eşiyle birlikte girdi... Ve masanın üzerinde, Yılmaz'la eşinin önünde bir tabanca vardı.

Devetüyü Paltosu Rehin Bırakılıyor

"Çiçek Arif" olarak tanınan ve Taksim Sıraselviler Caddesi'nde "Çiçek Bar" ya da "Arif'in Yeri" diye bilinen Sinema Sevenler Derneği Lokali'nin sahibi Arif Keskiner, Yılmaz Güney'le 1959 yılında Beyoğlu'ndaki "Baylan Pastanesi"nde tanıştıklarını anlatıyor.

Keskiner, Yılmaz Güney'le gittikleri veya karşılaştıkları yerler olarak şu mekânların adlarını vermektedir: Baylan Pastanesi, Letfer'in Meyhanesi, Kulis, Kulüp 27, Paşam, As Kulüp, Üç Şef, Çağlayan Saz.

"İkimiz de Adanalıydık. Sonuçta aynı dili konuşuyorduk. Birbirimizi daha iyi anlıyorduk. Hafif kabadayı, hafif kavgacı, hafif hoşgörülü... Öyle bir toprağın kültüründen geliyorduk. Küfrü severdik," diye yazıyor Arif Keskiner. Yılmaz Güney'le yaşadıkları bir olayı ise şöyle anlatıyor:

"Bir gün, Kulüp 27'de Yılmaz, ben, Nuri ve Remzi Cöntürk hep beraberiz. Nuri, 'Hadi pavyona gidelim,' dedi.

Paralarımıza baktık. Üçümüzden otuz, otuz beş lira para çıktı. 'Değişiklik olur, gidelim,' dedik. Tam kapıdan çıkarken Asya Güzeli Ferit'e rastladık.

'Nereye gidiyorsunuz?' dedi Ferit. 'Pavyona.'

'Ben de geliyorum,' dedi.

'Paran varsa gel. Çünkü herkesin parası belli. Kimseye içki ısmarlayacak halimiz yok,' dedim. 'Tamam tamam,' dedi Ferit.

Beşimiz birden, Tepebaşı'ndaki ikinci sınıf pavyonlardan birine girdik. Herkes birer bira söyledi. Bir ara, Nuri kalktı, dans etti. Ben de, Yılmaz da birer kadınla dans edip oturduk. Ferit ikide bir, 'Birer kadın alıp locaya gidelim,' diyordu. Ben de sürekli, 'Paramız yok. Manyak mısın lan?' diyordum.

Nuri de benim gibi temkinli davranıyordu. Sonunda Ferit, Yılmaz ile Remzi'yi kandırdı. Bunlar locaya geçtiler, yanlarında birer kadınla. Başka kadınlar da bizi sıkıştırıyordu. Biz hayır deyip yan çizmeye çalışıyorduk. Yılmaz ve Ferit uzattıkça uzattı. Pavyonun kapanma saati yaklaşıyordu. Biraz sonra Yılmaz bizim masaya gel-

di Ferit'le. Hesap yüz on lirayı bulmuştu. Her zamanki gibi Ferit'te para yoktu. Garsona paramızın otuz beş lira olduğunu söyledik. 'Yarın gerisini getiririz,' dedik.

'Olmaz,' dedi garson.

Hava gerginleşmeye başlamıştı. Patron da geldi. Adamları bir türlü ikna edemiyorduk.

'Peki,' dedi Ferit. 'Ben gidip para bulayım. Siz bekleyin.'

Biz pavyonda tutsak gibiydik. Yarım saat geçti. Pavyonda bizden başka müşteri kalmamıştı. Nihayet Ferit, yanında iki kişiyle geldi. Birisi, filmlerde oynayan Oktar Durukan'dı. Diğerini tanımıyorduk. Oktar arkadaşımızdı. Yanındaki kişiyi tanıştırdı. Üsküdar'ın dayılarındanmış.

'Dayı her şeyi halleder' dedi, 'merak etmeyin!'

Hemen onlara birer içki söylendi. Dayı fazla konuşmuyordu. Bekliyorduk ki dayı hesabı ödesin ya da pavyonu dağıtsın. Hık mık ettik. Dayı oralı değildi. Sonunda onların hesabıyla birlikte hesabı istedik. Biz dayıya bakıyorduk. Bir şey olacakmış gibi. Dayı bizlere baktı, 'Hadi çocuklar, hesabı ödeyin de gidelim,' dedi. Bizler dona kalmıştık. Ben Yılmaz'a, 'Ya saatlerimiz ya da paltolarımızı rehin bırakıp öyle gidelim. Yarın para bulur öderiz,' dedim.

'Olmaz, ben paltomu bırakırım,' dedi Yılmaz.

Sonunda birbirimizle kavga edecek halimiz yok ya. Yılmaz devetüyü paltosunu rehin olarak bıraktı, çıktık. Kış günüydü ve hava iyice soğumuştu. Dışarı çıkar çıkmaz da Ferit'e yüklenmeye başladık.

'Madem paran yoktu, niye milleti konsomasyona zorladın?' diyorduk.

Ferit dayağı hak etmişti ama olan olmuştu bir kere. Ertesi gün Suavi'yi aradım. Durumu anlattım. 'Tamam, gel,' dedi.

Parayı alıp pavyona giderek, Yılmaz'ın paltosunu geri aldım. Suavi'ye ayıp olmuştu ama Suavi hem bizim ağabeyimiz, hem hamimiz hem de arkadaşımızdı. Zaten o aralar sıkıştıkça Yılmaz da Suavi'nin Beyoğlu'ndaki evinde kalıyordu. Suavi'nin o evinde kimler kalmıyordu ki? Bir ara ben de kaldım, Rıfat Ilgaz da kaldı."[165]

165 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 179, 180.

Nebahat Çehre'nin Başına Koyduğu Bardağa Gerçek Mermiyle Atış Yapıyor

Yılmaz Güney'in, resmi nikâhlı ilk karısı Nebahat Çehre ile birlikteyken de silaha olan ilgisi basına yansımıştır.

Çehre ile Güney'in birlikte oynadıkları bir film hakkında haber veren 29 Ocak 1966 tarihli *Ses* dergisinin 5. sayısında bu konu özetle şöyle anlatılmıştır:

"Nebahat Çehre, Yılmaz Güney'le boş günlerinde Büyükçekmece, Terkos Gölü taraflarına giderek üç ayrı tüfekle avcılık yapmışlar, Yılmaz Güney, ona nişan almayı, hareket halindeki hedefleri vurmayı öğretmiş. 'Ben bu tüfekle sahiden avcılık yapabiliyorum. Hani süs olsun, gösteriş olsun diye değil... Sahici avcıyım,' diyordu. Muziplerden biri, 'Belli, Yılmaz Güney'i de avladın,' diye kulağıma fısıldadı.

Filmin çekiminde bulunduk. Nebahat ile filmin kötü adamı Hüseyin Zan arasındaki bir film kavgasını seyrettik. Nebahat, kırk yıllık akrobat gibi, koskoca adamı üzerinden tüy gibi aşırtıyordu. Yumruk atarken usta bir boksöre taş çıkartıyor, atlayıp zıplarken Amazonlar'ı hatırlatıyordu. Bu sırada, bir 'hayranı' Nebahat Çehre'ye yaklaştı. Elindeki tüfeği işaret etti: 'Abla, bu tüfekle başıma koyacağım elmayı vurabilir misin?' dedi. Nebahat, 'Hay hay, derhal,' diye içinde fişek olan tüfeği hazırlarken, Yılmaz Güney 'set ve prodüksiyon amiri' sıfatını hatırlayıp bu tehlikeli oyuna engel oldu. Sonra Adanalı bir ahbabının getirdiği çiğ köfteden ikram edip Nebahat'in gönlünü aldı."

Senaryosunu gazeteci ve yazar Aydın Engin'in yazdığı *Eşrefpaşalı* filminin setinde Yılmaz Güney, karısı Nebahat Çehre'nin başına koyduğu bardağı, gerçek mermiyle yaptığı atışla parçalamıştı.

Nebahat Çehre, "Giyom Tel" örneği sayılan bu olayı şöyle anlatmıştır:

"Rolüm gereği başımda bardak kırılması gerekiyordu. Yani ben duracağım, Yılmaz ateş edecek. Kalkavanların yalısında çalışıyoruz. Gece. Zannediyorum ki sinema tekniğiyle yapılacak bir şey. Erol Günaydın filan vardı. Onun da elinde şişe kırıyorlar. Yılmaz'a dedim ki, ciddi olamazsın, herhalde gerçek kurşun kullanmayacaksın. Zaten 49 kiloyum, sinir sistemim çok zayıf. Ama durman gerektiğini söylerse karşı gelemezsin. Bardağı başıma koydum. Tek elle nişan alıyordu. Hiç değilse iki elle nişan al, dedim. Bardağa

ayarladı, dipten almıyor... İki tane boş attı, üçüncüde kırdı bardağı. Yönetmen stop, dedi, ben çığlıklar atmaya başladım. Bayılmayacak kadar kuvvetli bir bünyem vardı ama kriz geçirdim."[166]

Yılmaz Güney'in bazı filmlerinin senaryolarını yazan ve bu filmlerin bazı sahnelerinin çekiminde sette bulunan Aydın Engin, Yılmaz Güney'in silahlara karşı ilgisini şöyle anlatmıştır:

"Yetiştiği ortam ve birçok nedenle silahı severdi Yılmaz. Ayrıca, vurdulu kırdılı silah ve şiddetin ana tema olduğu filmlerde Çirkin Kral efsanesi yaratmıştı. Bu tür efsaneyi korumak için de bu tür filmleri bir süre devam ettirdi. Ama daha sonra önemli filmlerinde bunu tekrar etmemiştir. Yılmaz Güney'in bazı filmlerde gerçek mermi kullandığı yolundaki söylentileri ciddiye almamak gerekir. Böyle bir söylentiyi aktaranlar Yılmaz Güney'i bu tür gereksiz söylentilerle idolleştirmek için bunu beslemiş ve bu söylentiye de bazıları inanmışlardır. Bazı filmlerde oyuncak tabanca değil, gerçek tabancalar kullanılırdı. Film çekim sahnelerinde gerçek mermi kullanma çılgınlığını ancak aklı başında olmayanlar yapabilir. Gerçek mermi kullanıldığına hiç şahit olmadım ama çekim bittikten sonra veya paydos verildiğinde Yılmaz'ın ağaca, şişelere gerçek mermilerle ateş ettiğine şahit oldum. Bazen şakanın tadını kaçırdığı ve asistan olur, kameraman olur, yönetmen olur, şakalaşmak, ürkütmek veya korkutmak istediği birisinin yakınına ateş ettiği olurdu."

"Benim Yanımda Böyle Konuşulmaz ve Böyle Oturulmaz"

Her insanın bir yaşama biçimi ve anlayışı vardır. Bunu çevresine de yansıtır. Kimine doğru gelen diğerine yanlış, kimine yanlış gelen diğerine doğru gelmiştir. İçinde yaşanılan ortama, koşula, topluma göre davranış biçimleri değişik ve göreceli olduğu için bir kısım insan yaptığı davranışın "haklı" olduğunu öne sürebilir ama ne kadar "doğru" olduğu tartışılır.

Yılmaz Güney ile Gönül Yazar arasında yaşanmış bir olay "Yılmaz Güney ile Gönül Yazar" başlıklı haberle dergi sayfalarına şöyle yansımıştır:

166 Aktüel, 15/21 Ekim 1992, sayı: 67.
Gazeteci Nedim Odabaş, "Sadist mi? Sinemacı mı?" başlıklı yazısında bu olayı anlatıyor ve sonuçta şunları söylüyor: "Filmine gerçeklik kazandırsın diye gerçek tüfekle, karşısındaki insanın üzerine korkudan bayıldığı halde ayıltıp kurşun boşaltmayı hüner sayan birisi, dünyanın en iyi sinemacısı bile olsa, o insanın 'insan' olduğundan kuşku duyulur. Buna sinemacılık filan değil, sadistlik denir... Bu olayın mantıklı bir izahı yoktur... Olamaz... Bu gerçekler açık açık ortadayken, hâlâ Yılmaz Güney'i dünyanın en iyi insanı ve sinemacısı gibi göstermeye kalkışmıyorlar mı? Hayret ki, ne hayret!" (Milli Gazete, 4 Ocak 2001.)

"Yılmaz Güney şöhretlerin uğrak yeri haline gelen As Kulüp'te tek başına oturmuş, durmadan içiyordu. Bir aralık içeriye Gönül Yazar girdi. Etrafta tanıdık bir sima aradı ve Yılmaz'ı görünce o yana yöneldi.

Yılmaz Güney, Gönül'e yer gösterdi. Sahnelerin sevimli sarışının üzerinde mini etekli bir elbise vardı. Ve yanma oturunca Yılmaz onun bacaklarının bir hayli açık olduğunu fark edip cebinden bir mendil çıkardı, dizlerini örttü.

Bu Gönül'ün pek hoşuna gitmemişti ama aldırmadı. Güney'i de yalnız bırakmadı. Dereden tepeden konuşmaya başladılar. Bir ara Yılmaz Güney kalkıp eve gitmek istedi. Gönül merak edip sordu:

'Aceleniz ne?'

'Evde birçok bekâr arkadaşım bekliyor. Haldun Dormen, Serezli ve diğer tiyatrocu arkadaşlar.'

'Desenize bütün eşlerinden ayrılanlar bir arada. Belki de şimdi sıra İzzet Günay'da...'

İşte tam bu sırada, filmlerimizin çirkin kralı Yılmaz Güney, 'Benim yanımda böyle konuşulmaz ve böyle oturulmaz,' dedi. Yarı şaka yarı ciddi Gönül Yazar'ın yanağına eliyle şöyle bir dokunuverdi... Bu beklenmeyen hareket, görenlere bir şok tesiri yaptı..."[167]

Hız Tutkusu

Yılmaz Güney'in bir diğer tutkusu, otomobille hız yapmaktı. Aldığı son model otomobillerle aşırı hız yapmış ve zaman zaman kaza yapmıştır.

Mart 1966'da, son model otomobiliyle, Dolmabahçe Yokuşu'ndan aşağıya inerken fren patladı. Yılmaz Güney, direksiyonu sola kırıp otomobili Kabataş'a kadar götürdü ve kendi kendine durmasını sağladı.

Hudutların Kanunu filmini çevirmek için 1966 yılı Nisan ayında Urfa'ya gitmişti. Ehliyetsiz ve içkili halde kullandığı otomobille Urfa'nın en işlek caddelerinden biri olan Köprübaşı'nda Cuma Sunar adındaki yedi yaşında bir çocuğa çarptı, çocuğun ağır yaralanmasına sebep oldu. Çocuğun babası ikna edilerek şikâyetçi olmadığı için Güney adliyeye sevk edilmedi.

Güney, bu olaydan yaklaşık on gün sonra, Nebahat Çehre'yle

167 Perde, 19 Aralık 1966, sayı: 51.

birlikte Gaziantep'den Urfa'ya gelirken kullandığı otomobili 21 Nisan 1966 Perşembe günü Çukurluklar mevkiinde devirdi. Yaralanan olmadı. Otomobilin sağ ön çamurluğu ezildi. Kaldığı otel olan Altay Palas Oteli'ne gitti ve saat 19:00 sıralarında da otelin salonundaki büyük boy aynanın karşısına geçerek aynada yansıyan görüntüsüne silahıyla yedi el ateş etti. Alkollü olduğu tespit edilen Güney, ruhsatsız tabanca kullanmak suçuyla Sarayönü Karakolu'na götürülerek gözaltına alındı.

Geceyi karakolda geçirdi ve ertesi sabah elleri kelepçeli olarak Asliye Ceza Mahkemesi'ne sevk edildi. Sorgusundan sonra da tutuklandı. Cezaevine sevk edilirken adliye önünde toplanan bazı Urfalılar tarafından da yuhalandı.

Nebahat Çehre, film ekibi, artistler ve bu sırada turnede olan türkücü Nuri Sesigüzel, Yılmaz Güney'i cezaevinde ziyaret ettiler.

Beş gün tutuklu kaldıktan sonra, 26 Nisan 1966 Salı akşamı, elli bin lira kefaletle serbest bırakılan Güney, cezaevi kapısında bekleyen Nebahat Çehre'yle Adana'ya gittiler. Daha sonra, doğruca İstanbul'a dönen çift, Çehre'nin Taksim'deki evine gittikten sonra, o gece Boğaziçi'nde bir lokantaya giderek yemek yediler.

Yılmaz Güney Adana'da Kaza Yapıyor

Yılmaz Güney, Dadaş Film'in sahibi Kadir Kesemen'le, *Eşkıya Celladı* adlı film için anlaşma yaptı ve Adana'ya gitti.

Adana'da film çekimlerine bir süre ara veren Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'yi Adana'ya götürmek için İstanbul'a hareket etti. Bu arada Ankara'ya uğradı.

Güney, 14 Şubat 1967 Salı günü gecesi, Ankara Kızılay'da Gökdelen'in 20. katında bulunan ve İstanbul Klob X'in sahibi Mösyö Taso ile Ankaralı Nail Aksakal tarafından hizmete sunulmuş yeni gece kulübü Klob X'te, Hicret Gürsoy, AST' dan Nihat Ziyalan ve eşi Suzan Ziyalan'la bir araya geldi.

Çocukluk ve gençlik arkadaşı Nihat Ziyalan, bu sırada Ankara Sanat Tiyatrosu'nun (AST) sahnelediği bazı eserlerde rol almaktaydı.

Elinde tespihi, uzamış sakalları ve spor kıyafetiyle viski içen Güney, arkadaşlarıyla eğlenceli güzel bir gece geçirdi. Ankara'dan ayrılıp İstanbul'a gitti ve Nebahat Çehre'yle birlikte Adana'ya geri döndü.

Güney, 2 Mart 1967 Perşembe günü sabahı, film çekimi için Tijen Par ve Yılmaz Duru'yu otomobiline alarak yola çıktı.

Mustang marka otomobiliyle süratle giderken Karaisalı Külek Boğazı civarında, Salbaş köyü yakınlarında dar yolda 06 AD 884 plakalı otobüsü geçmek isterken araç şarampole yuvarlandı ve birkaç takla attı. Otomobilde bulunanlar, tekerlekleri havada kalan otomobilin içinden güçlükle çıkarıldılar.

Kazada Yılmaz Güney başından ve ayaklarından yaralanmış, Yılmaz Duru'nun sağ kolu incinmiş, Tijen Par'a hiçbir şey olmamıştır.

Devrilen otomobil köylüler tarafından yola çıkartılmış, lüks otomobilin motorunda hiçbir arızaya rastlanmamış, fakat kaporta kısmında ağır hasar meydana gelmiştir.

Bu kazadan on beş gün sonra yine bir film çekim sahnesinden sonra Yılmaz Duru ile Tijen Par'ı lacivert renkli otomobiline alan Yılmaz Güney, traktörün bile zor hareket ettiği yollarda 180 kilometre hızla gitmek istediği için yine kaza yaptı; otomobili bu kez iki takla attı.

İki ay Adana'da kalan Güney ile Çehre, yanlarında yönetmen Yılmaz Atadeniz'le birlikte, otomobille Nisan 1967'in son haftasında İstanbul'a geri döndü. Yılmaz Güney, Adana'da bulunduğu süre içinde üç film çevirmişti.

Otuz Üç Kez Kaza Yapmış

Yılmaz Güney, otuz üçüncü araba kazasını da yapınca eşi Nebahat Pütün (Çehre) ve bazı film prodüktörleri Güney'e engel olmak için bazı önlemler almak istemişlerdi.

Güney, beş kez şarampole yuvarlanmış, iki kez de kafası yarılmış. Kafasının yarıldığına dair raporları bile vardı Yılmaz Güney'in.

Yılmaz Güney, 3 Ağustos 1967 Perşembe günü, bu konuda, gazeteci Tanju Cılızoğlu'na şunları söylemiştir:

"Ben hızlı yaşıyorum. Yürürken de, konuşurken de, düşünürken de bu böyle oluyor. Otomobille giderken birisinin beni geçmesini istemiyorum. Dört saat on dakikada Ankara'ya gittim kaç kere. Sekiz saat on beş dakikada Adana'ya vardım. Ölümcül bir hız okşuyor sanki beni. Ve tuttular artık otomobil kullanmamı yasakladılar."

Nebahat Pütün'ün ve filmcilerin isteği üzerine arabasının anah-

tarını onlara vermiş. Tabii arabanın anahtarını vermesi geçici, bir anda olmuş, Güney'in bu hız tutkusu yaşamını yitirdiği Fransa'da bile değişmemişti. Yılmaz Güney, 1971 yılında otomobilini değiştirmiş, Buick marka bir otomobil almıştı.

Gazeteci ve yazar Ayhan Bardakçı, Yılmaz Güney'in otomobille yaptığı hız tutkusu üzerine tanık olduğu bazı olayları şöyle anlatmıştır:

"Bir rastlantı ikimiz de Levent'te oturuyoruz. Evlerimiz arasında; ilk oturduğu Türkan Şoray'ın Levent İlkokulu karşısındaki evle olsun, şimdi oturduğu Nisbetiye Caddesi'ndeki Murat Apartmanı'ndaki dairesiyle olsun benim dairem arasında on dakika uzaklık ya var, ya yoktur.

Bir gün Güney, Levent çarşı caddesinde içinde yalnız kendisinin olduğu... arabayla zınk diye yanımda durdu:

'Atla,' dedi.

Kısa bir tereddütten sonra Yılmaz'ın yanına geçtim.

'Hayrola Yılmaz, nereye?' diye sordum.

İnci gibi dişlerini göstererek güldü:

'Bir ödül daha kazandık, onu kutlayacağız!'

Arabayla iki üç dakika gittikten sonra Levent Büyükdere Caddesi'ndeki İrem Pastane/Restoranı'na girdik. İçerde kimseler yoktu ve vakitlerden ikindiydi. Garsonlar, Yılmaz Güney'i derhal tanımışlardı. Hemen çevresini sararak sordular:

'Buyur ağabey, emrin?'

'Viski,' dedi, 'bir şişe. Kuruyemiş filan da.'

Az sonra istedikleri geldi.

Galiba çoklukla edebiyattan, Kemal Tahir'den, Orhan Kemal'den, Yaşar Kemal'den, Orhan Veli'den filan söz edip çene çaldık.

Bir saat bitmeden bir şişe viski bitmişti. Yılmaz'a, 'Babamın, Zeki Müren'in evinin -Levent'teki- arkasında bahçeli bir evi var, haydi oraya gidelim, birer sade kahve içeriz bahçede, kendimize geliriz,' dedim. Teklifimi kabul etti. Arabaya atladık.

Yılmaz arabayı son derece süratli kullanıyordu. 4. Levent'e tam sapacakken artık rot mu çıktı, ne olduysa, biz olanca hızımızla, 'bereket sağlam olan' bir duvara bindirdik. Bana bir şey olmamış,

sadece sağ bileğim burkulmuştu. Ama Yılmaz'ın galiba sağ kaşı cama çarpmış olacak ki, adamakıllı kanıyordu. İlk şaşkınlığımız geçtikten sonra ecza kutusundan gerekeni alıp Yılmaz'ın yarasını temizleyip bir de bant yapıştırdık. Etrafımız bir yığın meraklıyla dolmuştu. Nitekim on beş dakika geçmeden ön tarafı adamakıllı hasar gören arabayı bir kurtarıcı yedeğe alıp Oto Sanayi sitesine götürdü. Yılmaz kendi evine, ben de kendi evime döndüm. Müthiş üzülmüştüm.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra Yılmaz'ın sabahın erken saatinde evine gittim. Beni içeri aldılar. İçerde ak saçlı, iri yapılı, sempatik görünüşlü babası vardı. Onunla birkaç dakika hoşbeş ettikten sonra Yılmaz giyinip iki katlı evin geniş salonuna indi. Sarılıp öpüştük. Kaşının üstündeki bant hâlâ duruyordu. Arabanın durumunu sordum. Güldü, eliyle bir 'boş ver' işareti yaptı. İki oğluma imzalı resmini verdi. Zira ikisi de istemişlerdi ısrarla. Ve beni evime, o kadar yakın olduğu halde, arabasıyla kendisi götürüp bıraktı."[168]

"Sodayla Votka İçiyorduk"

Herkesin değişik dönemlerde bazı keyif maddelerini kullanma alışkanlığı olmuştur. Örneğin; esrar, eroin, kokain, içki, sigara kullanmak gibi.

Birçok filmin sahnesinin çekiminin yapıldığı Şişli'deki "Sohban Platosu" olarak adlandırılan yerin sahibi Sohban Koloğlu, kendisiyle yapılan bir söyleşide artistlerin merakları hakkında ilginç şeyler anlatmıştır.

8 Ocak 2000 günü ölen Sohban Koloğlu, bu söyleşide, "Yılmaz Güney, Muhterem Nur ve Mualla Sürer iskambil oyunlarının en meraklılarıdır. Yılmaz Güney'in eskiden bir huyu vardı. Sette bir köşeye çekilir, kavunla beraber rakı içerdi. Şimdi bıraktı o huyunu," demişti.[169]

Ayhan Bardakçı, Güney'le olan bir anısını şöyle anlatıyor:

"Yılmaz Güney'le ilk kez 1967 Antalya Film Festivali'nde tanıştım, samimiyet kurdum, konuştum, tartıştım; daha açık söylemekte hiçbir sakınca görmüyorum, içki içtim, poker oynadım Antalya'nın ünlü Konyaaltı Plajı'nda... Yılmaz, o zamanlar Nebahat Çehre'yle nikâhlıydı... Efendi, halim selim, sessiz; hele bilgi ve kültüre

168 Ayhan Bardakçı, Yılmaz Güney Olayı, Özgün Yayınları, İstanbul, Kasım 1974, s. 14-16.
169 Perde, 12 Haziran 1967, sayı: 24.

saygılı, az konuşan ama son derece dengeli bir kişiydi. Hareketleri heyecansız, jestleri, mimikleri aceleci olmayan bir biçimde, hemen hemen hep aynı şekilde bakan ve gözlerinin içi ışıldayıp gülen ya da tam tersine somurtan bir insandı. Pokerde dördüncüyü unuttum, ama üçüncü kişi rejisör ve senarist Yücel Hekimoğlu'ydu. Votka içiyorduk sodayla. Yılmaz, 'tam bir profesyonel gibi' kadehini yudumluyor, pokerini de aynı biçimde rahat, sakin oynuyordu. Oyun sonunda epeyce para kaybetmesine rağmen kılının bile kımıldamadığını içtenlikle söyleyebilirim... Gece bizden ayrıldı... Antalya'ya daha yakın olan moteline gitti."[170]

"Bizim İçin Önemli Olan At, Avrat ve Silah"

Yılmaz Güney, kendisinin "silah" tutkusunun nereden kaynaklandığı hakkında özetle şunları açıklıyor:

"Doğar doğmaz anamın, babamın yanık yüzünden sonra ilk gördüğüm şey duvarda asılı silah oldu. Atı da babamın kucağında iken gördüm. İşte silaha ve ata olan sevgim böylece, yıllar önce çocukluğumda başlamış oldu. Ben kan davası olan bir ailenin çocuğuydum. Bundan böyle de elbette silah ve at benim için vazgeçilmez bir tutku olacaktı. Çocukluğum silah sesleri, barut kokuları arasında geçti."

Yılmaz Güney'in rol aldığı, senaryosunu yazdığı ve yönettiği filmlerin çoğunda "silah" öğesi vardır. Bazı filmlerinin isimleri şöyledir:

Ve Silahlara Veda, Kahreden Kurşun, At Avrat Silah, Bana Kurşun İşlemez, Silahların Kanunu, Kurşunların Kanunu, Çifte Tabancalı Kabadayı, *Namus ve Silah, Güney Ölüm Saçıyor.*

Sadece Yılmaz Güney hakkında değil, birçok sinema ve sahne sanatçısı hakkında *Perde* dergisinde "Artistlerimiz ve Özellikleri" başlığı altında birkaç sayı süren bir yazı dizisi yayınlanmıştır.

Bu derginin 16 Ocak 1967 tarihli 3. sayısında Güney hakkında şu bilgiler yer almaktadır:

"Daha sinemaya girdiği günden itibaren çirkinliğini iyi kullanarak tuttuğu adamlarıyla kendini "Çirkin Kral" diye lanse ettiren Yılmaz Güney'in reklama aşırı bir zaafı vardır. Hatta ve hatta sinema afişlerini ve reklamlarını kendi parasıyla yaptıran tek aktördür. Yılmaz Güney'in Ayhan Işık'a karşı acayip bir kini olduğu söylenir... Kendisini onunla kral olarak mukayese edenlere çok kızar

170 Ayhan Bardakçı, a.g.e, sayfa: 13.

ve sık sık, 'Ne münasebet! Öyle şey olmaz. İkimizin de seyirciler nezdinde yerlerimiz aynıdır,' diyor. Kendisini seyircisine mitolojik bir kahraman olarak göstermek isteyen Yılmaz Güney'in en sinirlendiği konulardan biri ise, 'Yılmaz'ın eski süksesi kalmadı,' demeleridir. Bir diğeri ise sevgilisi Nebahat Çehre'nin eski çıplak resimlerinin yayınlanmasıdır. Hatta bu konuda Güney'in para mukabilinde bu resimlerin bir kısmını toplattırdığı da söylenir. Çok sinirlidir. Yazın Beyoğlu Caddesi'nde bile çorapsız ve terlikle dolaştığı olur. Rahatına çok düşkündür. Canı nasıl isterse öyle hareket eder. Sağı, solu katiyen belli değildir. En önemli tiklerinden biri ise sık sık burnunu çekmesidir. Şöhretini kaybedeceğinden çok korkan Yılmaz Güney, bu yüzden Nebahat Çehre'yi çok sevmesine rağmen 'seyircisi istemez, onu kabul etmez' gerekçesiyle bu evlilik tarihini uzatmaktadır. Yılmaz Güney artistlerimiz içinde en cömert olanıdır. Parasının hesabını bilmez.

Herkes Güney için üç arabası olduğunu söyler ama aslında durum hiç de böyle değildir. Yalnız bir Mustang marka yetmiş bin liralık arabası vardır. Diğerlerini satmıştır ve o kadar çok para kazanmasına rağmen bundan başka hiçbir şeyi yoktur. Alaturka müziği ve içkiyi çok sever. Kullandığı içki, rakı ve viskidir. Koyu sosyalisttir ve bunu her yerde rahatlıkla söyler ve ilerde Senatörlüğe aday olacağını ifade eder, 'Ağam' kelimesini ağzından hiç düşürmez.

Sadece "ağam" değil, "babam" kelimesini de ağzından hiç düşürmeyen Yılmaz Güney, 30 Ocak 1967 tarihli *Perde* dergisinin 5. sayısında, kendisiyle ilgili yapılan bazı değerlendirmeler hakkında şu açıklamayı yapmıştır:

Türk Sineması'nın deli dolu aktörü Yılmaz Güney'in yaptıklarını birçokları 'Reklam için yapıyor' şeklinde nitelemişlerdi. Bunun gerçek payı var mıydı? Aslında Güney hayatını yaşıyordu. Nitekim bunu kendisi de şöyle tekrarlıyordu: 'Davranışlarımda samimiyet dışı etkiler arayanlar yanılıyorlar. Ben neysem oyum. Anadolu'nun bağrından yetişmiş, törelerine, akidelerine sonuna kadar bağlı, kendi halinde bir kimse. Çocukken okumak, durmadan okumak istiyordum. Kitaplar beni sanata doğru itti. O zaman bir oyuncu olmak istedim. Bu arzumu duyan bazı arkadaşlarım benimle alay etmişlerdi. Sanatçılık, oyunculuk sadece güzel, kadınımsı tipli kimselere mahsustur sanıyorlardı. Ama azimliydim, sinemada kalıcı olacaktım. Bunu başardığımı sanıyorum. Yalnız şuna inanıyorum ben. Sinema bende

bir değişiklik yapmadı. Eski düşüncelerim ne ise, bugün gene aynı. Eskiden neye inanıyorsam, kafamdakiler gene öyle. Değil bugün, ilerideki günlerde de değişmeyeceğim. Ancak dilediğim gibi yaşadığım süre içerisinde yaşamış olduğumu biliyorum.'

Yılmaz Güney'in merakları nelerdi? Başlıca merakını bilmeyen yoktu: Silah.

Silahsız bir erkeğin yaşamayacağını öğrendik. Silah seviyorum. Büyük bir silah koleksiyonum olsun istiyorum. Bugün olmazsa ilerideki günlerde, mutlaka bir gün dilediğim gibi bir koleksiyona sahip olacağım.'

Bir an düşündü Güney:

'Giyim konusunda müşkülpesent değilim,' diye devam etti. 'Nasıl rahat ediyorsam, öyle giyiniyorum. Birçokları beni bu yüzden ayıplıyor. Aldırmıyorum. Dedim ya, hayatımı kendim için yaşıyorum. Biz öyle gördük,' diye devam etti Yılmaz Güney. 'Bizim için önemli olan at, avrat ve silah. Atları da severim. Güney'de, memleketimde iken bol bol fırsat buluyor, atlarla meşgul oluyordum. Ama şimdi sadece filmler için gerektiği zaman ancak ata binebiliyorum.'

Zamana uymasını da biliyordu:

'Sürat en büyük arzum,' diyordu. 'Sabırsız ve aceleciyim. Direksiyon başına geçince gideceğim yere hemen ulaşmak isterim. Otomobille sürat yapmak bana büyük zevk verir.'

'Ya tehlikesi?' diye soracak olduk: 'Aldırma,' dedi. 'Bir gün erken veya geç. Bir gün yakamıza yapışmayacak mı?

İşte böyleydi Yılmaz Güney. Gerçekten deli dolu ve dediği gibi hayatını dilediği gibi yaşamak isteyen, gözünü budaktan sakınmayan bir gençti."

7 Haziran 1967 tarihli *Perde* dergisinin 19. sayısında Yılmaz Güney hakkında bilgiler verilmeye devam edilir.

"Aslında Yılmaz Güney, sağı solu belli olmayan biridir. Bir bakarsınız dünyanın en centilmen insanı, bir bakarsınız dünyanın en sinirli insanı. Ama bütün bunların yanında Güney'in en belli başlı kusuru ise umumiyetle cemiyet kaidelerini hiçe saymasıdır. Hiç olmayacak bir yerde dik yakalı kazak veya spor bir kıyafette arzı endam ediveren sinemanın bu çirkin kralı, hatta öyle ki, yazın sıcak günlerinde, 'ayakkabı beni sıkıyor' diyerek terlikle Beyoğlu Cadde-

si'nde dolaştığı da görülür. Bunun nedenleri de sorulduğu zaman Yılmaz Güney, 'Şöhret oldum diye istediğim şeyi yapmayacak değilim herhalde. Eğer ben hiç tanınmasaydım benim bu kusurlarım kimsenin dikkatini çekmeyecekti,' der, çıkar.

İşte böylesine zıt fikirlere sahip bir aktördür Yılmaz Güney.

Aktörün karısı Nebahat Çehre tarafından belirtilen en büyük kusuruysa aşırı derecede borç para vermesi ve lüzumsuz insanlara kefil olması. Öyle ki, bu yüzden bir apartman katı fiyatında başkalarının parasını ödediğini bile söylüyor. Şimdi son zamanlarda bu itiyatından az çok vazgeçmiş olan Yılmaz Güney, bu vazgeçme nedeniyse, 'Sevgili karım, ölüsü üzerine yemin ettirdi, kimseye lüzumsuz yere borç para vermeyeceğim,' diyor. Bir de bütün bunların yanında Yılmaz Güney'in kusur sayılabilecek derecede olan aşırı kahramanlığa karşı zaafı var. Bilhassa gözü döndüğü zaman hemen silahına sarılıveren, etrafına kurşunlar saçan Yılmaz Güney'in başı bu yüzden derde girdiği halde o yine pek akıllanmamışa benziyor. Yine silah elinde ve yine kurşunlar sağda, solda."

"Türkiye Baltrap Şampiyonu Olacağım"

1967 yılında, Levent'ten İstinye'ye doğru giden asfalt yoldan yüz metre içerde Başbakanlık Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü İstanbul Bölgesi Atış Poligonu vardı.

Yılmaz Güney, 3 Kasım 1967 Cuma günü, öğleden sonra bu atış poligonunda (Sirkeci'den iki bin liraya aldığı Rus yapısı bir tüfekle) atış talimleri yapmaktaydı.

Güney, otomatik makinelerin havaya fırlattığı kahve tabağı büyüklüğündeki plakalara 50 metre mesafeden ateş etmekteydi.

Türkiye Baltrap Şampiyonu (Aydın bölgesinden) Fettah Günay'ın derecesi 200 plakada 161 isabetti. Türkiye ikincisi (İstanbul bölgesinden) Mehmet Salihoğlu ise 200 plakadan 160'ını vurmuştu.

Yılmaz Güney'in oranı ise, 66 plakadan 44'ünü vurduğu için yüzde 66 idi.

Atış poligonunda bulunanlar, "Sen yakında hepimizi geçeceksin, muhakkak Türkiye şampiyonu olacaksın," dediklerinde Yılmaz Güney de şu karşılığı verdi:

"Tabii olacağım. Madem silahı seviyorum, bundan niçin mükâfat kazanmayayım dedim. Cümle âlemin bildiği gibi sinemanın dışında

ikinci bir işim de silah benim. Sinemada nasıl en iyi oyuncu unvanını aldıysam, silahtan da en iyi atıcı unvanını alacağım. Hem burada başarım daha çabuk ve kesin olacak. Çünkü burası er meydanı. Sinemadaki gibi perde arkası oyunlar yok. Mertçe bir mücadele var. Attığını vurursan mükâfat senin. Ve yaza doğru attığımı vuracağım.

Silaha olan sevgim, bağlılığım hep yanlış anlaşıldı. Silahı başkalarını yaralama, öldürme vasıtası olarak hiçbir zaman düşünmedim. Çocukluğum, kan davaları yüzünden insanların bedava yere öldükleri bir çevrede geçti. Babamı, gözümün önünde vurdular. O zamanlar henüz dokuz yaşında bir çocuktum. Babamın biri 'Bulgar beyliği', diğeri 'Valter' iki tabancası, ayrıca Fransız kırması bir tüfeği vardı. Sözün kısası, on yaşımdan beri silahla haşır neşirim. Bir ara silaha tövbe etmiştim. Gene öyleyim. Şimdi ancak sportif maksatlarla elime silah alıyorum. Bunun dışında silahla ilgili başka bir gayem yok."

"Pire Nuri" Filminin Setinde Kavga Çıkıyor

Yılmaz Güney ve Nebahat Pütün, Adana'da *Pire Nuri* adlı filmi çevirmekteydi. Film ekibi, 17 Ocak 1968 Çarşamba günü, filmin bazı sahnelerini Karataş ilçesi plajında çekip Adana'ya geri dönmüştü.

Gece yarısından sonra saat 03:00 civarında "İstanbul Pavyonu" önünde filmin bazı sahneleri çekilmekteydi. Filmin çekimini seyredenler ile film işçileri arasında bıçaklı, yumruklu kavga çıktı.

Kavga sonrasında bıçakla yaralanan film çalışanlarından Cumali Leventoğlu ve Fethi Türksever, hastaneye kaldırıldı. Emniyet güçleri olaya el koydu. Olayları yaratanlar bulunamadı. Davacı olarak Yılmaz Güney ve arkadaşlarının ifadesi alındı.

Türkü ve Şarkı Okuma Teklifi

Sinema sanatçılarından birçoğu, bazı dönemler şarkıcılık da yapmışlardır. Hem sinema sanatçılığı, hem de şarkıcılığı birlikte yürütenler de olmuştur.

Bunlardan bazıları şöyledir: Göksel Arsoy, Ekrem Bora, Nebahat Çehre, Yılmaz Duru, Fatma Girik, Selma Güneri, Fikret Hakan, Ayhan Işık, Hülya Koçyiğit, Muhterem Nur, Neriman Köksal, Zeki Müren, Pervin Par, Ajda Pekkan, Leyla Sayar.

Yılmaz Güney'e de "Dede Film" sahibi Sadiye Arcıman tarafından, Nisan 1968'de "türkü okuması" teklifi yapıldı.

Anadolu'da bazı şehirlerde bir ay süreyle türkü okuması için Yılmaz Güney'e teklif edilen para, 350 bin liraydı.

Yılmaz Güney, bu teklife, olumsuz yanıt verdi.

Eski film yıldızlarından Semra Sar'ın kocası İzmirli gazinocu Hasan Ekici de Yılmaz Güney'e bir ay şarkı söylemesi için 300 bin lira teklif etmiş, bu teklif de reddedilmiştir.

"Çirkin Kral'a Öyle Şey Olmaz Diye O Sahneyi Kestiler"

Nebil Özgentürk'ün ATV'de yayınlanan *Bir Yudum İnsan* adlı yapımında Tuncel Kurtiz yaşamını anlatırken, *Umut* filminin çekiminde yer alan fakat daha sonra filme alınmayan bir bölüm hakkında özetle şunları anlatıyor:

"*Sosyalist* gazetesinde, 'Biz Yılmaz Güney'i elinde kızıl bayrakla arabacıların grevinde önde görmek isterdik,' deniyor. Öteki, dayak yemiş Yılmaz Güney istemeyiz diyor. Ama Yılmaz öyle bir sinema yapıyor ki, herkes Yılmaz'dan gene kahramanlık hikâyesi bekliyor. Çirkin Kral'ı oynasın istediler. Yılmaz karşı koydu buna ve antikahraman bir hikâye çıkarttı. Ama gene işletmecilerin zoruyla bazı sahneler kesildi. Bunlardan en üzüldüğüm, benim güreş sahnemdir. 500 lira da ödül var güreşe. Ben güreşirken Yılmaz, 'Hasan gardaş, hadi Hasan gardaş' derken, oradan biri, elindeki gazeteyi sopa gibi yapmış, 'Sus lan!' diye Yılmaz'ın kafasına vuruyor. Yılmaz da, ürkerek öyle bakıyor. İnanılmaz güzel bir sahneydi. Çirkin Kral'a öyle şey olmaz diye o sahneyi kestiler."[171]

Tuncel Kurtiz'in anlattığı olaya benzer olaylar gazete ve dergilerde haber olarak da yer almıştır.

"Dayak Yiyenler Arasında Yılmaz Güney ve Tülin Elgin de Vardı" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Küçük firmalardan biri, çalıştırdığı minibüs şoförünün alacağı meselesinden münakaşa çıkarınca, reji asistanı Bilge (Olgaç) şoföre küfretmiş ve kovmuştu. Bir kadın tarafından tahkir edilmek şoförün gücüne gitti ve oradan uzaklaştı. Az sonra arkadaşlarını toplayıp Belgrad Ormanları'nda film çevirmekte olan ekibi çeviren şoförle arkadaşları önlerine kim çıkarsa önceden hazırladıkları odunlarla dövmeye başlamışlardı. Dayak yiyenlerin başında kadın reji asistanı Bilge, yakın arkadaşı kameraman Feridun Kete, oyunculardan Yılmaz Güney ve Tülin Élgin de vardı.

171 Tuncel Kurtiz'in Umut filminde yer aldığını söylediği sahnenin senaryosu şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Işıkçısından oyuncusuna kadar ekiptekilerin hepsi dayak yedi. Bu arada kaçıp polise haber vermek isteyenler de ayrı dayak yediler. Dayak atmakla tatmin olan minibüs şoförü ve arkadaşları arabalara atlayıp kaçtıktan sonra reji asistanı ikinci dayağı arkadaşlarından yemekten güç kurtuldu. Çünkü sebepsiz küfür etmiş, hadiseye sebep olmuştu. O gün ve daha sonra birkaç gün ekip işi tatil etmek zorunda kaldı."[172]

"Eşine Laf Atan Üç Kişiyle Kavga Eden Yılmaz Güney Fena Halde Dayak Yedi" başlığıyla yayınlanan haber ise şöyledir:

"Geçtiğimiz hafta içinde eşi Nebahat Çehre'yle yolda giderken, Çehre'ye çok çirkin bir şekilde sözle sarkıntılık eden üç kişiyle kavgaya tutuşan sinemanın Çirkin Kralı Yılmaz Güney, bu şahıslar tarafından fena halde dövülmüş ve yüzünün sağ tarafında meydana gelen çürükler yüzünden de bir müddet film çalışmalarına devam edememiştir. Eşi Nebahat Çehre'yle boşanmanın eşiğine geldikten sonra üçüncü defa barışan ve bu son barışması sırasında, 'bir daha tabanca taşımayacağına' yemin eden Yılmaz Güney, dayak hadisesinden sonra, 'Allahtan yanımda tabancam yoktu. Yoksa başıma çok büyük dertler açılabilirdi,' demiştir."

Bu haberin yayımlanmasından sonra neler olduğu, 29 Nisan 1968 tarihli *Perde* dergisinin 18. sayısında, "Bir Baskının Hikâyesi" başlığıyla yayımlanan haberde şöyle anlatılmaktadır:

"Geçtiğimiz hafta içerisinde bir gün, haftalık magazin gazetelerinden birinin istihbarat servisinin kapısı hızla açıldı ve uzun boylu, kıvırcık saçlı, spor giyimli genç bir adam içeri girerek, 'Ben Yılmaz Güney,' dedi. Sonra büyük bir hiddetle sözlerine devam etti... 'Geçen haftaki gazetenizde 'dayak yediğim'e dair bir yazı çıktı, kim yazdı bu yazıyı?'diye çıkıştı. Gazetede çalışanlar böylesine bir durum beklemiyorlardı ve şaşırdılar, hatta 'Çirkin Kral'ın bu tutumu karşısında galeyana bile geldiler. İçlerinden biri, 'Yılmaz Bey, buyurun oturun da bu meseleyi enine boyuna görüşelim.' Çirkin Kral' oturmadı ve tıpkı filmlerdeki gibi sert bir pozda, 'Hayır, görüşülecek tarafı yok. Şu kadarını söylemek isterim ki ben dayak filan yemedim ve gazetede çıkan haberiniz yalandır!'dedi.

Gazeteci hiddetli aktöre cevap verdi:
'Yalan haber yayımlanmaz Yılmaz Bey.'
Ve aralarında şu konuşma cereyan etti:

172 Perde, 28 Haziran 1965, sayı: 26. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

'Yalan diyorum size... Kim yazdı bu yazıyı onu söyleyin?'
Bir arkadaş. 'Ne yapacaksınız?'
'Böyle asılsız yazı yazdığı için ağzının payını vereceğim.'
'Bu tarz konuşmanız biraz ayıp olmuyor mu?'
'Onu bunu bilmem, yazıyı düzeltin, yoksa karışmam...'
Ve 'Çirkin Kral' aynı hiddetle kapıyı çarpıp gitti.

Yılmaz Güney'i böylesine sinirlendiren ve bir gazeteyi basıp ileri geri konuşturan olay, geçtiğimiz hafta içersinde 'Yılmaz Güney dayak yedi' mealindeki yazıydı ve gazetede tafsilatıyla yayımlanıyordu. 'Çirkin Kral' gerek filmlerde gerekse özel hayatında daima dövmüştü. Bu sebeple 'dövüldü' şeklinde çıkan yazı onu fazlasıyla sinirlendirmiş, hatta iki gece uyuyamamıştı. Sonra da pür hiddet gazeteye koşmuş ve böylece ateş püskürmüştü."[173]

Gazeteci Hakkı Devrim, bu olay hakkında özetle şunları yazmıştır:

"Beyoğlu'nda bir akşam, üç kişi bir olup Yılmaz Güney'i adamakıllı dövmüşler. Haber o hafta, *Hafta Sonu*'nda manşetti. Yazı İşleri Müdürü İlhan Turalı'yı uyarmışlar:

Yılmaz Güney Tekirdağ'da film çevirirken gazeteyi görmüş. Arabasına atlamış, seni görmeye geliyormuş, haberin olsun. Gelmiş. Karşısındakinin elini, kemiklerini acıtacak kadar sıkarak avucuna hapsetme numarası. 'Yılmaz Güney dayak yedi haberini manşet yapmışsınız. Gazeteyi benden saklamışlar.'

'Hata etmişler, biz herkes görsün diye yazıyoruz.'

'Ben filmlerde yüz kişiyi birden dövüyorum.'

'Ee, Don Juan rolü oynayanlar da yüz kadınla yatıyor.'

'Seni sevdim be kardeş... ağızları.'

Kervansaray çıkışı arabasıyla, o zamanki eşi Nebahat Çehre'nin üzerine yürümüş. *Hafta Sonu*'nda gene manşet: 'Yılmaz Güney eşini hastanelik etti.'

Bir süre sonra, onunla ilgili bir haber daha: 'Solcu Yılmaz Güney vidosu yüz liradan tavla oynuyor.' (yüz lira çok para o tarihte)"[174]

"İnce Cumali" Pavyonda Öldürülüyor

Adana'da "İnce Cumali" lakabıyla tanınan Cumali Leventoğlu,

173 Hafta Sonu, 18 Nisan 1968, sayı: 65.
174 Radikal, 3 Şubat 2000.

İzmir'den kendisini ziyarete gelen Bornovalı Nuri, Tarzan Mehmet, Adana'dan da Deveci Abdullah ve diğer bazı kabadayılarla 2 Temmuz 1968 Salı gecesi, muhtelif yerlerde içki içip eğlendikten sonra, sabaha karşı, saat 02:00 sıralarında Havuz Pavyon'a gitti. Eğlenmeye devam ederlerken masalarına "Hafız" namıyla tanınan Halil Kılıç adında iki gözü âmâ olan yaşlı bir adam geldi ve karnının aç olduğunu söyledi.

Cumali Leventoğlu (İnce Cumali), yaşlı adamı masasına oturttu ve kendisine çorba ısmarladı. Bu sırada bitişik masada oturmakta olan ve 18 yıl cezaevinde yattıktan sonra 10 Haziran 1968 günü tahliye edilen Sırrı Abucalar, "Masanda adamlara yer ver," diyerek, İnce Cumali'ye laf attı.

Bu söze aldırış etmeyen Cumali Leventoğlu, Sırrı Abucalar'ın yerinden kalkıp âmâ ihtiyarı tartaklamaya başlaması üzerine sinirlendi, bir çırpıda ihtiyarı elinden kurtardıktan sonra hiç konuşmadan arkadaşlarıyla birlikte pavyondan ayrılmak istedi.

Sabıkalılardan Gedikli Abdül Kemal'i 23 Nisan 1958'de öldüren 32 yaşındaki Abucalar, İnce Cumali'nin bu umursamayan tavrı karşısında çılgına döndü ve tabancasını çekerek onu tam kalbinden vurdu. 35 yaşındaki Leventoğlu, bu kurşunla can verdi.

Cinayetten sonra, küçük kardeşi Hamza Abucalar'a ait pavyondan kaçmaya çalışan Sırrı Abucalar, arka kapıdan çıktı, nehir kenarına inerek otların arasına saklandı. Bu sırada etrafı çeviren polisler, elleriyle otları taraya taraya çemberi daralttı ve katili bir çukurda yüzükoyun saklanırken yakaladı.

Katil yakalandıktan sonra tabancasını soran polislere, "Ben salon çocuğu değilim ki tabanca taşıyayım. On sekiz yılı daha yeni yattım," diyerek suçunu inkâr etmek istedi, fakat daha sonra tabancayı saklaması için kardeşine verdiğini itiraf etti.

Yanında daima çifte tabancayla dolaşan İnce Cumali'nin cenaze alayı Emniyet Müdürlüğü'nün önünden geçerken, yaşlı bir polis memuru, "Hey gidi İnce Cumali Bey, su testisi su yolunda kırılır kuralını sen de değiştiremedin," dedi.

Yılmaz Güney, İnce Cumali'nin ölümünü haber alır almaz Sivas'tan Şevki Leventoğlu'na yıldırım telgrafı çekerek baş sağlığı diledi.[175]

175 Konya'da gazetecilik yapan Zeki Oğuz, "İnce Cumali" lakaplı Cumali Leventoğlu'nun katili olan

Cumali Leventoğlu'nun öldürülmesi kan davasını iyice alevlendirdi. Leventoğlu'nun yeğeni Mustafa Bacaksızlar, amcasını öldüren Sırrı Abucalar'ın ağabeyi, pavyon sahibi Hamza Abucalar'ı, Adana'da silahla vurarak öldürdü.

"Yılmaz Güney Bir Şoförden Dayak Yedi"

Yılmaz Güney, askerlik yaptığı Muş'taki birliğinden, Ramazan Bayramı arifesinde (20 Aralık 1968 Cuma) 15 gün izin alarak İstanbul'a gelmek için yola çıktı.

3 Ocak 1969 Cuma gecesi, kullandığı otomobille Beyoğlu'nda bir şoförü sollayınca karşı yönden gelen bir taksiye çarptı. Olay, basına farklı şekillerde yansıdı.

Yeni Tanin gazetesinin 5 Ocak 1969 tarihli nüshasında, "Yılmaz Güney Bir Şoförden Dayak Yedi" başlığıyla verilen haber şöyledir:

"Filmlerde rol icabı dört beş kişiyi birden döven Yılmaz Güney, önceki gece, Beyoğlu'nda bir şoförden dayak yiyince yüzü gözü kan içinde kalmıştır.

Muş'taki kıtasından on beş gün izinli gelen Yılmaz Güney, bir şişe viskiyi içince kendisini kaybetmiş, boşandığı eşi Nebahat Çehre'nin de kendisini evden kovmasına sinirlendiği için sağa sola çatmaya başlamıştır. Bu atmosfer içinde otomobiliyle bir şoförü sollayınca karşıdan gelen taksiye hafifçe çarpmış, buna sinirlenen şoför de aşağı inerek Yılmaz Güney'i bir güzel dövmüştür.

'Sen ancak filmlerde rol icabı figüranları, bir de karıları döversin Yılmaz Güney,' diyerek İstanbul'a on beş gün izinli gelmiş bulunan artistin suratına hatırı sayılır birkaç yumruk atan şoför, olaydan sonra taksisine binmiş, sanki bir şey olmamış gibi yoluna devam etmiştir. Yılmaz Güney, ertesi günü olayın gazetelere aksetmemesi için büyük çaba göstermiştir. O sırada olaya şahit olanlar da Yılmaz Güney'i haksız bulmuşlar, 'Şöhretin şımarttığı zavallı, film çevireceğine, git de Muş'ta askerliğini bitir. Vatan hizmetini yap,' demişler ve 'Yuh' çekmişlerdir."

Yılmaz Güney'in, askerden izne geldiği günler hakkında basına yansıyan haberler her yayın organının anlayışına göre değişiktir.

Sırrı Abucalar'ın İbrahim adlı bir şahıs tarafından cezaevinde öldürüldüğünü belirtmektedir. Konu için: Zeki Oğuz, Dolavlı Yılmaz Güney, Çalı Kültür Sanat Dergisi ve Kitabevi Yayınları, Konya, 2002, s. 96-104; olayı anlatan "Eskilerden Biri" adlı öykü için; Zeki Oğuz, Ürkek Bir Keklik, Yaba Yayınları, İstanbul, Kasım 1996, s. 54-59.

30 Aralık 1968 tarihli *Perde* dergisinin 53. sayısında, "Yılmaz Güney'in Dramı" başlığıyla yayınlanan haber de şöyledir:

"Geliyor, gelmiyor, izin verdiler, vermediler derken Yılmaz Güney'in İstanbul'a gelmesi, Yeşilçam'da Şeker Bayramı'nın en büyük sürpriziydi ve bu tatlı sürprizle Yılmaz Güney'i yerli film piyasasında sevenler, güçlü aktörün gerçek dostları çifte bayram yapmış oldular.

Oysa arife günü İstanbul'a gelen ve teri kuruyup yol yorgunluğu gitmeden aylardır özlemini duyduğu kamera karşısına çıkarılan güçlü aktör için öteden beri aleyhte faaliyetler de göze çarpmıyor değildi. Güney'in oyun gücünü baltalamak ve şöhretine gölge düşürmek için kıskançlıkla perçinlendiği kabul edilen bu hareketlerin en yenisiyle, izinli olarak geldiğinin ertesi günü karşılaştı.

Haftalık gazetelerden biri koca bir manşetle Yılmaz Güney'in, boşandığı eşi Nebahat Çehre tarafından evinden kovulduğunu ve eski eşini ziyaret için geldiği evden kovulunca boynu bükük döndüğünü yazmış ve 'Çirkin Kral'ın Nebahat Çehre'ye güya şöyle dediğini bildirmişti: 'Geceyi nerede geçireceğim belli değil...'

Adı geçen gazetenin böyle sansasyon haber sayısı her geçen gün biraz daha artan Güney hayranlarına mani olmak veya Nebahat Çehre'yle beraber 'Çirkin Kral'ı küçük düşürmek için mi verdiği tartışılırken, asıl kendisinin küçük düştüğü, haberin yalan, asılsız, maksatlı olduğu, gerek Yılmaz Güney, gerekse Nebahat Çehre tarafından *Perde* muhabirine açıklandıktan sonra belli oldu: 'Aklım almıyor,' diyordu Nebahat Çehre, 'böyle yalan haberleri nereden çıkarıyorlar. Yılmaz'dan boşanmış olabilirim, onunla kalbî hiçbir bağım olmayabilir ama o, benim için her zaman saygı duyacağım bir meslektaşım, bir dostum olacaktır. Diğer gerçek dostlarım gibi evim ona her zaman açıktır. Medeni insanlar olarak bunda bir sakınca olmasa gerek...'

Sette konuştuğumuz Yılmaz Güney, beklemediği bu asılsız haberin, onu can evinden vuran bu darbenin sarhoşluğu içindeydi: 'Bilmiyorum,' diye başladı konuşmasına, 'bu asılsız haber karşısında coşup parlamamı, daha büyük fakat gerçek hadiseler yaratmamı beklediler. Ama hayır; gazetelerine yaratmamı istedikleri hadiselerle, skandallarla beni konu edinemeyeceklerdir. Nebahat'la beraber adı geçen gazetenin idarehanesine gittik. Utanç verici, asılsız hareketlerin ne kadar ayıp olduğunu söyledik onlara. Şunu da söyleyeyim, bu uydurma; bu asılsız haberi veren gazeteyi mahkemeye verdik. Onlarla mahkemede hesaplaşacağız.

Yeşilçam'a Şeker Bayramı'nda gelerek kendisini seven gerçek dostlarına çifte bayram yaşatan güçlü aktör Yılmaz Güney'in öteden beri süregelen dram zincirinin sadece bir halkasıydı bu. Ve bu halka da, diğer halkalar gibi 'Çirkin Kral'ı yıkamamış, ne hayranlarını ne de ona karşı duyduğu sevgiyi azaltmamıştır."

Yılmaz Güney'in aleyhinde bir dergide çıktığı söylenen haber sonrasında neler olduğu konusunda 1 Ocak 1969 tarihli *Hafta Sonu* gazetesinin 102. sayısında yayınlanan "Gözü Dönen Yılmaz Güney İki Gazeteciyi Tabancayla Kovaladı" başlıklı haber şöyledir:

"Askerden izinli olarak geldiği İstanbul'da film çeviren Yılmaz Güney, aleyhinde yazı yazan haftalık bir derginin iki yazarını tabancayla kovalamıştır. Bilindiği gibi, daha önce de adı birçok olaya karışmış olan Yılmaz Güney, çalıştığı sete gelen Y.Y. isimli gazeteciyi, aleyhinde çıkan bir yazıyı yazdığı için küfürle karışık bir sürü laf ettikten sonra daha da ileri giderek tabancayla kovalamıştır.

Y.Y. haberi kendisinin yazmadığını söyleyince Yılmaz Güney bu defa da o sırada sete gelen aynı derginin yazarı C.P.'nin üzerine yürümüştür. Setteki idareciler Güney'e güçlükle yatıştırmış, olayın dışarı sızmaması için sette çalışanlara tek tek yemin verdirmişlerdir."

Adem Çavdar'ın Üzüntüsü

Yılmaz Güney, Muş'ta askerliğini yaparken bazı sağlık sorunları nedeniyle izin alıp Ankara ve İstanbul'a da gidiyordu. Örneğin bir keresinde hasta olduğu için Ankara'ya gönderilmiş ve bir süre hastanede tedavi görmüştü.

Arif Keskiner de bunun tanıklarından biridir: "Bir ara, 1969'da Ankara'da hastaneye geldi. Bir iki ay kaldı hastanede. Ziyaretine gittim."[176]

Güney, Ankara'daki tedavisinden sonra İstanbul'a gitti.

Bu sırada, eski Batı Kulübü'nün sahibi, "Viski A Gogo" adlı kulübün ortağı ve Tarabya'daki Adem Restoran'ın sahibi, eski milli kürekçilerden Adem Çavdar, 11 Eylül 1969 Perşembe günü sabaha karşı saat 03:00 civarında Lalezar Kulübü'nün önünde arkadaşlarıyla durakta otomobil beklerken, bir baskına gitmekte olan Sedat Ünal yönetimindeki 34 AA 848 plakalı polis cipinin çarpması sonucu ağır yaralandı.

176 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 197. Bu dönem Yılmaz Güney hakkında gazetelerde çıkan haberlerden bazıları şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Çavdar, Lalezar Kulübü Müdürü Bülent Evci ve şef garson Behlül Vural tarafından Taksim İlkyardım Hastanesi'ne götürülürken yolda öldü.

Adem Çavdar'ın cenazesi 13 Eylül 1969 Cumartesi günü, Şişli Camisi'nde kılınan cenaze namazından sonra defnedildi. Cenaze törenine sinema sanatçılarından Fikret Hakan ile Çavdar'ın yakınları ve dostları katılmıştı.

Çavdar'ın ölümüne çok üzülen Yılmaz Güney, gittiği gece kulübü Lalezar'da müzik çalınmasına sinirlenmiş ve "Beş bin lira vereyim, bu gece çalışmayın, bir arkadaşınız öldü. Ayıp değil mi?" demişti.

Yılmaz, teklifi kabul edilmeyince Orkestra Şefi Durul Gence'nin yanına giderek çalmamasını istedi. Bir eli cebindeki tabancada olan Yılmaz'ın bu tavrı üzerine orkestra şaşkınlıktan iyi çalamayınca, sahnede bulunan Altın Ses Kralı Cevat Sedef de zor durumda kaldı.

Durul Gence, "Bunu kulüp sahiplerine söyle," deyince, Yılmaz kulüp sahiplerine giderek isteğini tekrarladı. Kulüp sahiplerinden Bülent Evci, "Adem'in cenazesini biz para vererek kaldırdık. O zaman kimse ortada yoktu. Şimdi ise herkes atıp tutuyor," diye konuşunca ortalık kızışmış ve araya girenler Yılmaz Güney'i Feri Cansel'in yanına götürerek güçlükle sakinleştirmişlerdi.[177]

Güney, İstanbul'dayken, 21 Eylül 1969 Pazar günü, davetli olduğu Çatalca Meyve ve Süt Festivali'ne Feri Cansel'le birlikte katıldı.

Çatalca'ya giden Güney, "Ben yalnızlığı iyi bilirim. Hapisteki insanın kendisini ziyarete gelmiş birini görünce içini nasıl bir coşkunluk doldurduğunu iyi bilirim," diyerek, ilk iş olarak birisini bıçaklamaktan Çatalca Cezaevi'nde tutuklu bulunan Yıldırım Gencer'i ziyaret etti.

Festival süresince Çatalca'da kalan Güney, festivalde ödül kazananlara ödüllerini verdikten sonra İstanbul'a geri döndü.

"Beşiktaşlılar Kulübü" Adı Altında Açılan Kumarhane Basılıyor

Yılmaz Güney'in uzun yıllar sırdaşı olmuş, hatta kendi deyimiyle "İkinci Yılmaz Güney'dim" diyen Adanalı hemşehrisi Abdurrahman Keskiner, Yılmaz Güney'in bazı yönleri hakkında şunları söylüyor: "Yılmaz Güney'in iki tutkusu vardı: Silah ve kumar."[178]

177 Hafta Sonu, 18 Eylül 1969, sayı: 139.

178 Nebil Özgentürk'ün hazırladığı "Bir Yudum İnsan" adlı program, atv, 3 Nisan 2002.

İstanbul'un kimi kabadayıları, yarım milyon liraya "Beşiktaşlılar Kulübü" adı altında bir kumarhane açtılar. Bunu öğrenen İstanbul Emniyet Müdürü Muzaffer Çağlar, 7 Kasım 1969 Cuma gecesi, Ekipler Amiri Engin Giray'ı çağırarak gizlilik içinde büyük bir baskın yapmasını emretti.

Baskın kararı, emniyet müdürünün emriyle Müdür Muavini Kenan Koç tarafından hazırlandı ve Yıldırım Ekipler'den 40 kişilik bir kadro bu iş için görevlendirildi. Ekipler Amiri Engin Giray, karar gereğince İETT yetkilileriyle temasa geçti ve talep ettikleri an Beyoğlu Balo Sokak'ta elektriklerin altmış saniye için kesilmesini istedi. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Asayiş Ekipler Şubesi Amiri her türlü tedbiri aldırdı ve sabaha karşı saat 02:00 sıralarında büyük baskını gerçekleştirdi.

Baskında, üstünden biri kısa namlulu Smith Wesson, diğeri Browning marka iki tabanca çıkan Yılmaz Güney de yakalandı. Bu arada Dündar Ali Kılıç'ın da üzerinde bir tabanca bulundu.[179]

Ekipler Amiri Engin Giray baskın için yapılan çalışmaları şöyle açıkladı:

"Salonların tamamen dolduğunu tespit ettik. Telsizle Sayın Emniyet Müdürüme durumu arz ettim. 'Basın' emrini verdiler. Derhal İETT'yle temas kurduk ve elektrikleri kestirdik. Karanlık içinde binaya süzüldük. Ancak hesap etmediğimiz bir olayla karşılaştık. Modern kumarhanenin giriş koridorlarına bile, herhangi bir cereyan kesilmesine karşı bütan gazı lambaları konulmuştu. Bu yüzden kumarhanenin bulunduğu kata çıktığımızda, her taraf bütan gazı lambalarıyla ışıl ışıl aydınlanıyordu. Buna rağmen daldık, içerde İstanbul'un isim yapmış kimselerinden Oflu Hasan (Hasan Cevahir), Oflu Hüseyin (Hüseyin Cevahir), Bahriyeli Ahmet, Nizamettin Kırlı, Muzaffer Topçuoğlu, Hüsso (Hüseyin Heybetli), Dündar Ali Kılıç, Laz Nizam (Nizamettin Aytemiz), Almera Kemal olmak üzere pek çok kimse vardı."

Büyük baskında bütün kabadayıların bir arada polisin eline düşmesi, gece yarısı İstanbul Valisi'ne de bildirildi, Vefa Poyraz polisleri tebrik etti.

Üzerinde ruhsatsız tabanca bulunanlardan Dündar Ali Kılıç, "Düşmanlarının çok olduğunu, daha önce birkaç defa ölüm tehlikesi

179 Dündar Ali Kılıç, 16 Mart 1984 günü emniyet görevlilerine verdiği ifadede Yılmaz Güney hakkında şunları anlatmıştır: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

atlattığını, bu yüzden silah taşıdığını" söyledi. Yılmaz Güney ise, "Film setinde bu silahlarla rol yapıyordum. Üzerimde unutmuşum," dedi.

9. Sulh Ceza Mahkemesi'nce tutuklanan sanıklardan Dündar Ali Kılıç Toptaşı Cezaevi'ne, Yılmaz Güney ise Orhaniye Askeri Cezaevi'ne gönderildi.

Ruhsatsız tabanca taşımaktan yargılanan Kılıç, tevkif kararından sonra masayı yumruklayıp, "Bu ne biçim adalet? Öldürün de kurtulalım," diye bağırmıştı. Yılmaz Güney ise tutuklama kararını soğukkanlılıkla dinlemiş, mahkeme kaleminde de imza atarken, "Bir film kontratı gibi geliyor bana," demişti.

10 Kasım 1969 Pazartesi günü, meslek arkadaşları kameraman Gani Turanlı, Yılmaz Duru ve Feri Cansel, Güney'i cezaevinde ziyaret ettiler. Üzerinde asker elbisesi bulunan Güney'in arkadaşlarıyla konuşması on dakika sürmüştü. Her fırsatta gayet neşeli olduğunu söylemişti Güney; tıraş olmadığı için sakalı da uzamıştı.

Üç gece tutuklu kaldığı Balmumcu Orhaniye Askeri Cezaevi'nden, 11 Kasım 1969 Sah günü üç bin lira kefaletle tahliye edildi. Cezaevi Komutanı Albay Nail Keskinaysever, asker Yılmaz Güney'e, "Bir daha buralara gelme. Disiplinli ol. Türk askeri dünyanın örnek askeridir. Kötülükten kimseye hayır gelmez," demişti.

Yılmaz Güney, 17 Haziran 1970 Çarşamba günü, İkinci Asliye Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmada şu ifadeyi vermişti:

"Tabancalarla yakalandığım doğrudur. Ancak ben artistim ve filmlerde rolüm icabı tabanca kullanırım. O gün bir kovboy filminin çalışması vardı. Tabancaları üzerimde unutmuşum. Bir arkadaşı aramak için kumarhaneye gitmiştim. Tam o sırada polisler geldi, beni tabancalarla yakaladılar. Hiçbir kötü maksadım yoktu."

Tahliye edildiği gün Güney'i karşılayanlar arasında avukatları, Feri Cansel, rejisör Selahattin Burçkin, prodüktör Ümit Utku, prodüktör Nami Dilbaz ve gazetecilerden Erol Dernek ile Cahit Poyraz da vardı.

Güney, serbest bırakıldığı günün gecesi, altı arkadaşı ve Feri Cansel'le bir gazinoya gitmiş, eğlenmişti.

On üç yaşındayken evlenen, bu evlilikten Zümrüt isimli bir kızı olan, İngiltere'de kuaförlük yapan ve İngilizceyi ana dili gibi konuşan Feri Cansel, Türkiye'de gece kulüplerinde bir dönem striptiz yapmıştı.

Cansel, burnunun şeklinden ve göğüslerinin duruşundan şikâyetçiydi. Eğlencenin ertesi sabahı Amerikan Hastanesi'ne yatarak Prof. Doktor Orhan İskeçeli'ye hem burnundan hem de göğsünden estetik ameliyat oldu. Ameliyat masrafı olan on bin lirayı Yılmaz Güney ödedi.

Prodüktör Nami Dilbaz da, Yılmaz Güney'i yarım kalan *Güney Ölüm Saçıyor* adlı film setine götürerek filmi tamamlamaya çalıştı.

Ankara'da Yusuf Koç'un Sinemasının Açılışı

Yılmaz Güney, 22 Kasım 1969 tarihinde biten üç aylık "tebdili havası"nı tamamladıktan sonra, geriye kalan askerliğini tamamlamak için Muş'a giderken Ankara'ya uğradı ve burada (bazı kesimler tarafından "kabadayı" olarak adlandırılan) Yusuf Koç'un Altındağ'daki sinemasının açılışını yaptı.[180] (Güney'i hayranları Ankara'ya 100 km. mesafede kurban keserek karşılamış ve upuzun bir otomobil kafilesinin önünde Ankara'ya götürmüşlerdi.)

Yılmaz Güney, Çifte Tabancalı Kabadayı filminde beraber oynadıkları Yusuf Koç'un sinemasının açılışını, 16 Aralık 1969 Salı günü yaptı. Sinemanın açılışında Çifte Tabancalı Kabadayı filmi gösterildi.

Açılış törenine, üç aydan beri birlikte olduğu Feri Cansel'le birlikte giden Yılmaz Güney, sinemanın açılışında kurdeleyi keserken hayranlarının yoğun ilgisinden sinemanın camları, kapıları kırıldı. Daha sonra, alkışlar ve tezahüratlar arasında sahneye çıkan Yılmaz Güney, kısa bir konuşma yaptı, soruları yanıtladı.

Yılmaz Güney, Feri Cansel ve Abdurranman Keskiner, Ankara'dan sonra Muş'a gittiler. Bir süre Muş'ta kalan Cansel, Keskiner'le birlikte İstanbul'a döndü.[181]

Sinema salonu sahibi olanlardan birisi de "Bornovalı Hamdi" olarak tanınan Hamdi Bekir'di. Bekir, İzmir'de Büyük, Ferah ve İmren sinemalarının sahibiydi. Güney'in *Ağıt* filmi, 13 Aralık 1971 tarihinden itibaren bu sinemalarda gösterime girmişti.

"Tek Kabadayı Yılmaz'dır"

Dündar Ali Kılıç, İdris Özbir, Yusuf Koç, Ahmet Turgut, Osman Budak, Dayı Muammer, Yılmaz Güney'in ilişkide olduğu ka-

180 Saklambaç, 15 Kasım 1969; İkibine Doğru, 26 Haziran 1988.

181 Yılmaz Güney ile Feri Cansel arasındaki ilişki hakkında gazete ve dergilerde bazı haberler yayınlanmıştır. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

badayılardan bazılarıdır. Yusuf Koç, Yılmaz Güney'in filmlerinde rol de almıştır.

Hayri Eroğlu'nun söylediğine göre, Dayı Muammer'in, Çanakkale'de çekilen *Düşman* filminin çekiminde de yardımları olmuştur.

Abdurrahman Keskiner'in yaptığı açıklamaya göre, Ankara'da ilişkide oldukları Ahmet Turgut ile Osman Budak da *Sürü* filminin yapımında katkıda bulunmuşlardır.

Gazeteci Faruk Bildirici, "Racon Sevdası" başlığıyla kabadayılarla ilgili bir yazı dizisi hazırlamıştı. Bu yazı dizisinde, Yılmaz Güney'le ilgili bölüm şöyledir:

"Ünlü sanatçı Yılmaz Güney, babalarla farklı düzeyde ilişki kuranlardan biriydi. Cezaevinde başlayan dostluklarını sürdürüyordu. Onlarla aynı dilden konuşabiliyordu. Ankaralı bir baba, ondan saygıyla söz ediyordu: 'Tek kabadayı Yılmaz'dır. Allah bize yardım etti de sanatçı oldu. Yoksa bize adım attırmazdı.' Sanatçı olmasına karşın Güney'in kabadayılık öyküleri hâlâ dilden dile dolaşıyor. Kasımpaşalı garson Hikmet Kısar da böyle bir öyküye tanık olanlardan. Bir akşam Güney, eski eşi Nebahat Çehre'yi dinlemek üzere Bebek Belediye Gazinosu'na ünlü babalardan Kürt İdris ve kalabalık bir grupla gelmişler.

Garson Kısar, o gecenin sonunda yaşadığı olayı hiç unutmuyor: 'Kürt İdris hesabı gizlice ödedi. Bize bol bahşiş bıraktı. Sonra Yılmaz Güney hesap istedi. Kürt İdris'in ödediğini söyleyince bağırdı: Benim kirli parayla işim olmaz. Ben ödeyeceğim! Baktık olacak gibi değil, Kürt İdris'in parasını iade ettik. Hesabı getirdik. Yılmaz Güney ödedi, öyle çıktı.' Bütün gece birlikte oturuyor, eğleniyor, iş paraya gelince kendinden uzak tutuyordu."[182]

Ankara Polisi, Yılmaz Güney'i Arıyor

Askeri birliğinden terhis olan ve 23 Mart 1970 Pazartesi sabahı Muş'tan ayrılan Yılmaz Güney, Yusuf Koç ve beraberindeki arkadaşlarıyla birlikte, 25 Mart 1970 Çarşamba gecesi Ankara Maltepe'deki Derya Gazinosu'na gitti.

Gecenin geç saatlerine kadar içip eğlenen Güney, bir ara belindeki ruhsatsız tabancasını çekerek ateş etmeye başladı. Tabanca sesleri üzerine gazinoda panik başladı ve müşteriler kaçıştı.

182 Hürriyet, 9 Aralık 1998.

Kaçan müşterilere garsonlar, "Kaçmayın! Yılmaz Güney, tabancasının atış provasını yapıyor," demişse de, içerde kimse kalmadı.

Bu olayın sonunda bir iddiaya göre, "Gazino sahibi bu durumu polise bildirmemiştir." Bir diğer iddiaya göre de, "Gazinoya, Asayiş Ekipleri'nden bir grup polis gelmiş fakat her nedense Yılmaz Güney'i yakalayıp götürmekten vazgeçmiştir."

Bu olay ertesi gün Ankara'ya yayılmış, ruhsatsız tabanca taşıyan ve bu tabancayla Derya Gazinosu'nda silahla sağa sola ateş eden Güney hakkında soruşturmaya geçilmemesi çeşitli söylentilere yol açmıştı.

Ankara İkinci Şube Müdürü Selahattin Kural, 27 Mart'ta 1. Kısım Şefi'ni çağırarak, "Ruhsatsız tabancasıyla Derya Gazinosu'nda ateş eden Yılmaz Güney'i derhal bulacaksınız ve gazino hakkında da soruşturmaya geçeceksiniz," emrini vermiş, polisler de bu emir üzerine Güney'i aramaya başlamışlardı.

Doktora Hakaret İddiası

Ankara polisi tarafından aranırken İstanbul'a gelen Yılmaz Güney, yine bazı olayların içinde kendini buldu. 26 Mart 1970 Perşembe gecesi Kireçburnu'nda bazı arkadaşlarıyla içki içip sohbet ediyorlardı.

Yaşananları Osman Oymak şöyle anlatıyor:

"Bir akşam telefonla Muşlu Metin'i sordu, onun iki İzmirli arkadaşıyla Kireçburnu'ndaki eski Ankara Oteli'nin restoranında olduğunu öğrendi. O günlerde sıkça beraber olduğu Karslı Kürt İdris'in kardeşi Yusuf'la birlikte arabayla oraya gittiler. Yılmaz Güney'in gelmesiyle restoranda bir hareketlilik başladı. Metin ve arkadaşları gelen misafirlerini karşıladılar. Hoş geldin ve öpüşme fasıllarından sonra masaya oturdular. Masada epeyi kalabalıktır. Metin yanındaki arkadaşları Yılmaz'la tanıştırdı. Birinin adı Temel'di, İzmir'den gelmişlerdi, masada Muşlu Cumali de vardı. Yılmaz Güney'in niyeti burada içildikten sonra Metin'in mekânına gidip kumar oynamaktı, ama öyle olmadı. İçki faslının sonlarına doğru masadakiler, alkolün etkisiyle restoranın karşısındaki yol üzerinde bulanan elektrik direklerindeki ampullere ateş ettiler. İzmirli Temel, belindeki tabancasını çıkararak, "Ben silahımı boşa sıkmam." dedi. Masadakiler bir anda durdu. Ne demek istemişti? Temel bir anda silahının namlusunu sol elinin avcunun içine dayayarak tetiği çekti. Olan olmuştu. Masanın

huzurunu, kendi sağlığını, oradakilerin durumlarının ne olacağını düşünmeden bu olayı yapmıştı. Bu konularda İstanbul kültürü ile Anadolu kültürü biraz farklı oluyordu. Değer ölçüleri birbirlerini tutmuyordu, bu âlemlerin anlayışları farklıydı. Masadakiler Temel'in silahını elinden aldılar ve onu arabaya bindirip en yakın hastane olan Baltalimanı hastanesine götürdüler. Cumali ile Yusuf dışındakiler hastaneye girdiler. Yalnızca bir nöbetçi doktor vardı, onu buldular. Yaralı olan arkadaşlarını göstererek, 'Doktor bey, fazla kan kaybediyor, hemen müdahale edin.' dediler.

Doktor, asabi bir tavırla ve sesini de yükselterek, 'Ben kurşun yarasına falan bakamam!' dedi.

Yılmaz Güney, 'Doktor bey, çok kan kaybediyor.' dedi.

'Ne olursa olsun bana ne!'

'Doktor bey, durumu iyi değil.'

'Bana ne kardeşim!'

'Ama siz buranın doktorusunuz.'

'Ne fark eder?'

'Doktor bey, yaralıya bakın,'

'Kardeşim, bu adamı kim vurdu. Siz onu söyleyin.'

Yılmaz Güney'in artık sabrı, tahammülü kalmamıştı. Yaralı gerçekten kan kaybediyordu. Belindeki tabancayı sıyırarak doktorun göğsüne dayadı.

'Haydi lan! Çabuk arkadaşımızı tedavi et!'

Doktorun direnci bir anda kırılmıştı. 'Hemen, hemen, şimdi tedavi edeceğim.'

Doktor, Temel'e gereken tedaviyi yaptı, gereken ilaçları bir reçeteye yazıp verdi ve 'Geçmiş olsun.' dedi. Masanın huzurunu bozan İzmirli Temel, tedavisi hastanede yapıldıktan sonra, kendisiyle beraber olan Yılmaz Güney, Metin ve arkadaşlarıyla birlikte Rumelihisar'ı karakoluna götürüldüler, sabahleyin mahkemeye çıkarıldıktan sonra da serbest bırakıldılar."

O dönem, bu olay, kamuoyuna ve basına trafik kazası olarak yansıtılarak kapatılmıştı, Yılmaz Güney, gazetecilere bu olayı şöyle anlatmıştı:

"Rumelihisarı'nda yolda yaralı bir adama rastladım. Durumu kötüydü. Hastahaneye götürmek üzere arabama aldım ve Baltalimanı Hastahanesi'ne götürdüm. Yaralıyla doktor hiç ilgilenmedi.

Bu yüzden doktorla münakaşa ettik. Doktor şikâyetçi olunca da Rumelihisar Karakolu'nda ifademi aldılar. İşte hepsi bu. Bu olay bana ders oldu. Bundan sonra yolda ölüm halinde yaralı da görsem asla arabama almayacağım. Tövbeliyim ağam."

Askerlikten tezkere aldıktan sonra İstanbul'a geldiği ilk gününde başına bu olay gelen Güney, Mecidiyeköy'deki King Oteli'nde kalmaya başlamıştı.

Tavlada 80 Bin Lirasını Kaybediyor

Yılmaz Güney'in tavla oyununda iddialı olduğu söylenir.

İddialı tavla oyunlarından birinde, kaldığı King Oteli'nde prodüktör Nami Dilbaz'la iddialı bir tavla oyununa girmişti.

Güney, tavla partisinde ücret astronomik bir rakama ulaştığı sırada bir yek atmış ve 80 bin liradan olmuştu. Bu nedenle, prodüktör Nami Dilbaz için bir filmde ücretsiz oynayacağına söz veren Güney, 1 Mayıs 1970 Perşembe günü yaptığı açıklamada, filmin senaryosunu kendi yazacak ve rejisörlüğünü de yapacaktı.

Bu dönem, Mecidiyeköy'de Ali Sami Yen Stadı'nın karşısında olan King Oteli'nin sahibi Sami Behar ile ortağı İzodora Schmill'in, İsrail'e para kaçırdığı iddiasıyla polis tarafından arandığı da basında yer almıştı.[183]

Oya Peri Olayı

Askerliğini bitirdikten sonra İstanbul'a gelen Yılmaz Güney ile sanatçı Oya Peri arasında geçen bir olay, gazeteci ve yazar Agâh Özgüç tarafından şöyle anlatılmıştır:

"Vatani görevini Muş'ta tamamlayıp İstanbul'a döndü. Ünlü aktörün başını kaşıyacak vakti yoktu. Çünkü gene filmciler peşine düşmüşlerdi. Bir süre sonra, rahmetli yapımcı Nami Dilbaz'la anlaştı. Dilbaz'ın memleketi olan Kayseri'de iki film çevirecekti. Ancak, bunlardan birinin kadın oyuncusu hâlâ belirlenmemişti. Oysa ekibin Kayseri'ye hareket etmesi gerekiyordu. Bu ara Güney'in aklına Oya Peri gelmişti.

Yıllar önce güzellik yarışmalarına girip, sonra da Yeşilçam'da şans deneyen Oya Peri, sinemanın güzel bacaklı kadınlarından biriydi. Ve Ankaralı bir avukat olan kocasından da henüz boşanmış değildi. Bir akşamüzeri Yılmaz Güney'in menajeri Abdurrahman

183 Bizim Anadolu, 6 Mayıs 1970.

Keskiner, Oya Peri'ye telefon etti. Ardından da ünlü aktörle menajer Gümüşsuyu'ndaki Ankara Palas'a gittiler. Oya Peri, 1970'li yıllarda burada oturuyordu. Yalnız sayılmazdı. Daha sonra manken olup, şimdi İktisat Bankası'nın sahibi olan Erol Aksoy'la evlenen yeğeni İnci Günay da ara sıra yanında kalıyordu.

Ancak Oya Peri, Yılmaz Güney'in film teklifini kabul edemedi. Nedeni, genç kadının evli oluşuydu. Ama ünlü aktör, Oya Peri'yi bir kez kafaya takmıştı. Ve haliyle ziyaretler sıklaşmaya başladı, bu arada iki kez, Yılmaz Güney, menajeri Abdurrahman Keskiner ve Oya Peri, Hasan Kazankaya'nın Harbiye'deki gece kulübüne gitmişlerdi. Böylece Güney'le Oya Peri'nin aralarında ilişki kurulmuştu.

Birlikte olduğu günlerde Yılmaz Güney gene içkiliydi. Ve bir gece Oya Peri'nin kapısına dayandı. Gece yarısı olduğundan genç kadın evde uyuyordu. Yanında da genç yeğeni İnci Günay vardı. Önce kapıyı açmadılar. Ama Güney, kapıcılara para dağıtarak eve girmeyi başardı. Oya Peri'yle bir süre tartıştılar. Gürültüden tüm apartman ayağa kalkmıştı. Güney'in amacı, Peri'yi kendisinin kaldığı otele götürmekti. Ertesi gün de film çalışması başlayacaktı. Film çekimini Kayseri'den vazgeçip İstanbul'a almışlardı. Ünlü aktör, Oya Peri'nin de oynamasını ısrarla istiyordu.

Oya Peri, sonunda 'zorba'ya boyun eğerek, giyinip apartmanın önünde bekleyen arabasına binmek zorunda kaldı. Ünlü aktör çok sinirliydi. Arabayı deli gibi sürüyordu. İşte, aşırı hız nedeniyle, Harbiye'de o dönemin ünlü cafe'lerinden biri olan Oriental'in önünde bir arabaya çarpmışlardı. Oya Peri, kaza sırasında arabanın camına başına çarparak bayılmıştı. Bu kez de Yılmaz Güney'le arabasına vurduğu genç arasında bir tartışma çıktı. Ünlü aktör, tüm hasarı ödeyeceği sözünü verdikten sonra Gayrettepe'deki King Otel'e varabilmişlerdi. İşte Yılmaz Güney'in macera dolu yaşamından yine maceralı bir kaçırma öyküsü.

Otele geldiklerinde önce lobide oturup konuştular. Sonra da Oya Peri, Güney'in kaldığı odaya çıktı. Masanın üzerinde üç tüfek duruyordu. Ünlü aktör, silahları filmde kullanmak için getirmişti. Ve iki saat kadar sonra da çekime gideceklerdi. Sabaha karşı hazırlandılar, ünlü aktör, tüfeklerden birini Oya Peri'ye verdi. O anda ne olduysa oldu ve Peri, tüfeği bırakıp otelin merdivenlerini hızla inmeye başladı. Evet, genç kadının amacı kaçmaktı. Çünkü filmde oynamak istemiyordu. Güney de peşinden koşup otelin önünde

bekleyen arabasına bindi. Ve caddede Oya Peri'nin önünü kesip onu tekrar otele getirdi.

Ama Peri gene kaçacak, Yılmaz Güney gene peşine düşecekti. Ve bu kez de aktör, çıplak ayakla peşinden fırlayacaktı. Çünkü her şey, öylesine büyük bir hızla gelişmişti ki... Sabaha karşı bu ilginç kovalamacayı izleyen halk, Güney'in film çevirdiğini sanmıştı. Sonuçta da Güney, kaçak sevgilisini yakalayıp bir kez daha otele getirdi... Fakat Oya Peri yine de Yılmaz Güney'le aynı filmde oynamadı.

Olayın geçtiği yıllarda ben *Günaydın* gazetesinin kardeş yayınlarından *Pazar* dergisinde çalışıyordum. Ve 712 sayılı, 15 Mayıs 1979 tarihli *Pazar* dergisinde söz konusu haberi, şu başlıklarla verdiğimde ünlü aktör çok kızmıştı:

Yılmaz Güney, Oya Peri'yi otele kaçırdı. Çirkin Kral daha sonra oteli gizlice terk eden Oya Peri'yi çıplak ayakla kovaladı.

Bu haber yayınlandıktan sonra Güney'le ilk kez aramız açılıyordu. Haberi okuduğunda müthiş bozulmuştu. Ve ertesi gün menajeri Abdurrahman Keskiner'le şu mesajı gönderiyordu: 'Ağanın selamları var, 15 gün geceleri sokağa çıkmasın, diyor.'

Ünlü aktör, sıkıyönetim komutanı gibi, 'gece sokağa çıkma yasağı' koyarak beni cezalandırmış oluyordu. Bu mesajdan sonra Güney'le uzun süre konuşmadık. Dargınlığımız, üçüncü eşi Fatoş Süleymangil'le evlenene kadar sürüp gitti."[184]

Goldfinger

Hasan Kazankaya, değişik alanlarda iş yapan ilginç bir kişidir.

"Çadır", "Viski a Gogo" adlı gece kulüplerinin de sahibi olan ve bir dönem Türk Sineması'nda işletmecilik de yapan Kazankaya, bir süredir ara verdiği film işletmeciliğine yeniden döndüğünü açıklamak için sahibi bulunduğu Goldfinger gece kulübünde, 1970 Kasım ayının ilk haftasında bir kokteyl düzenledi.

İranlı film artisti Ketayun, "Papatya Kardeşler" olarak tanınan Yüksel Alkaya ile Papatya Alkaya adlı iki kız kardeş, Sadri Alışık, Atıf Yılmaz, Fikret Hakan, Aynur Aydan, Önder Somer, Müfit İlkiz, Ertem Göreç, Fevzi Tuna, Işık Toraman, Aziz Sarıkaya, Salim Dündar, Selçuk Ural, Şantöz Süreyya, Gökben, Celal Şahin, Selda Aşkım, Abdurrahman Keskiner, Jale Fatma Pütün ve Yılmaz Güney, kokteyle katılanlar arasındaydı.

184 Agâh Özgüç, Arkadaşım Yılmaz Güney, Broy Yayınları, 2. Baskı. Mayıs 1998, s. 73-75 (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

Yılmaz Güney, bu dönem Laleli'de kumarhane açan sağın o dönem öğrenci liderlerinden Elazığlı Nurettin İspi'in açtığı kumarhaneye davet üzerine gitmiş kumar oynamıştı.

Yılmaz Güney, bir ara Şişli'de bulunan üç katlı *Taç Kulüp* adlı yeri 1972 yılbaşında teslim alarak adını *Güney Kulüp* olarak değiştirip, işletmeye başladı. Kulübü daha çok Osman Oymak yönetiyordu.

Dokuz İthalatçı Kumar Oynarken, Yılmaz Güney'in Kaldığı Otelde Yakalanıyor

20 Ocak 1971 Çarşamba akşamı, "Biz polisiz, Ankara'daki banka soyguncuları Deniz Gezmiş ve arkadaşları bu otelde saklanıyormuş. Kimse yerinden kıpırdamasın," diyerek, Mecidiyeköy'deki King Otel'e dalan esmer, gözlüklü, orta boylu şahıs, personeli bir anda etkisiz hale getirdikten sonra yanındakilere şu emri verdi:

"Bütün bu kapıları tutun! Yukarıyla irtibatı kesin!"

Sonra hep birlikte asansöre binildi ve büyük bir sessizlik içinde otelin 7. katındaki 706 No'lu odanın önüne gelindi. Polisler adeta nefes almaktan çekiniyorlardı. Oysa aynı saniyelerde 706 No'lu odanın içinde kurulan bakara masasındaki dokuz şahıs ellerindeki para ve fişlerle şanslarını deniyor, kaybetmiş olanlar ziyanlarını çıkartmaya, kazanmış olanlar da kârlarını çoğaltmaya uğraşıyorlardı.

İşte tam bu sırada odanın kapısı aniden açıldı. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Gece Ekipleri Amiri Engin Giray yönetimindeki ekip, Türkiye'nin ithalat ve ihracatını ellerinde tutan dokuz kişiyi kumar oynarken suçüstü yakaladı.

Baskında, ilk olarak bakara masasındaki 21.950 nakit, 129 bin liralık çek ve 21.950 liralık oyun fişi müsadere edilmiştir.

Odada bulunan şahıslar şunlardır:

Neoray Hapfom (Hotel King Turizm ve Otelcilik Anonim Şirketi İdare Meclisi Reisi), Yaşova Salvator Nahmiyas (aynı şirketin idare meclisi ikinci başkanı), Nesim Asa (ithalatçı), Salamon Baru (ithalatçı), Yuda Altıntavan (tüccar), Leon Yuda Bayer (ithalatçı), Moiz Finanser (fabrikatör), Nesim Moron (tüccar), Feridun Tığlı (Türkiye'nin tanınmış kumar yöneticilerinden).

Otelin 7. katında yapılan arama sırasında emniyet güçleri bir de kumar oynatılan odanın yanında bir hemşirenin görevlendirildiği "ilkyardım odası" buldu. Kaybettiği paranın heyecanına dayana-

mayıp kalp krizi geçirenler burada tedavi oluyordu. Ayrıca yorulan kumarbazların istirahatını temin için özel yatak odaları vardı.

King Otel'deki arama sırasında Yılmaz Güney de oteldeydi.

Güney, yaptığı açıklamada, aynı otelde, *Vurguncular* filminin bazı sahnelerinin çekimiyle uğraştığını ve "baskın var" lafını duyunca ne olduğunu öğrenmek için 7. kata çıktığını söylemişti.

Atıf Yılmaz'ın Tanık Oldukları

Yılmaz Güney'in silah ve kumarla ilgisi hakkında yönetmen Atıf Yılmaz, tanık olduğu bazı olayları özetle şöyle anlatıyor:

"Yılmaz'ın benimle sinemaya başlayıp *Bu Vatanın Çocukları* ve *Alageyik* filmlerini yaptığı dönemdir. Orhan Arıburnu'nun yönetiminde çektiği *Tütün Zamanı* da aynı dönemin filmidir. *Alageyik* filminin ticari başarısıyla birdenbire büyük bir seyirci potansiyeline kavuşan Yılmaz, *Tütün Zamanı*'nın oldukça başarısız bir film olmasından, bu iki filmin yılda 100 film yapılan bir döneme rastlayıp biraz arada kaynamasından, gene bu iki filmin, Yeşilçam sinemasının o dönem kullandığı kalıpların biraz dışında filmler olmalarından (dönemin modası 'Ayşecik' filmleri ve birtakım salon melodramlarıydı,) en önemlisi benim, yanlış bir kararla Orhan Günşiray'la ortaklığa kalkışmamdan kaynaklanan nedenlerle unutulmaya başlamış, oyuncu olarak işsiz kalmıştı. Bir iki filmde asistanlık yaparak, hele Yılmaz yapısında, eli açık, hesapsız birinin geçinmesine imkân yoktu. (Orhan Günşiray'la parasına tavla oynayıp o dönemin parasıyla 20 bin lira kaybettiğini ve Orhan'ın bana gelip, 'Yılmaz'a söyle borcunu ödesin,' dediğini hatırlıyorum. Yılmaz o sıralarda Yerli Film'den herhalde 40 veya 50 lira haftalık alıyordu).

Konya'dan haberler geliyor. Yılmaz'ı Konya kumar mafyası, kabadayıları himayesine almış, onlarla düşüp kalkıyormuş. Pavyonda çalışan bir kadını dost tutmuş, kadın onun her türlü ihtiyacını karşılıyormuş. Bu dedikodular ne kadar doğruydu bilemiyorum. Ama bir süre sonra Yılmaz, Konya'dan izinle, üç beş günlüğüne İstanbul'a geldiğinde davranışlarındaki küçük değişiklikleri, kent kabadayısı olma eğilimlerini fark ediyorum.

Yılmaz, gittikçe daha düzeysiz, daha kötü filmler yapmaya yönelmişti. Önüne çıkan her teklifi kabul ediyor, üzerinde fazla düşünmeden, çalışmadan, yeteneğine güvenerek birtakım abuk sabuk işlere girişiyordu. Sinema çevresinden uzaklaşmış, İstanbul'un,

Ankara'nın ünlü kabadayılarıyla, babalarıyla dostluk etmeye başlamıştı. Hem yatkınlığı olan hem de oynamak zorunda bırakıldığı kumar bütün varlığını alıp götürüyordu.

O günlerde eşi Nebahat Çehre'nin, birkaç milyon kumar borcunu ödeyemediği için Yılmaz'ın öldürülme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığını ağlayarak anlattığını hatırlıyorum.

Yılmaz, gene o dönemde, Şişli'de bir kumarhane açmaya kalkmıştı. Açılış günü, yaşadığı paniği unutamam. Kumarhane sahiplerinin kasalarında yüklüce bir para bulundurmaları gerekirmiş. Kumarda kaybedip parası biten hatırlı kumarbazlara kumarhanenin kredi açması işin raconuymuş. Kumarhanenin açılacağı gün Yılmaz'ın cebinde metelik yoktu. Film bürolarını dolaşarak, yapacağı işlere mahsuben ya da borç olarak para toplamaya çalışıyordu. Kumarhanenin açılışına da gittim. Orada gözlediğim Yılmaz Güney, tanıdığım, sevdiğim, sanatçı Yılmaz Güney değildi. O naif, sevecen, sanatçı Yılmaz gitmiş, yerini gergin, tedirgin, lümpen bir kabadayı namzedine, bir baba namzedine bırakmıştı."

Atıf Yılmaz'ın tanık olduğu Yılmaz Güney'e ait silahla ilgili anıları da özetle şöyledir:

"Yılmaz'la Nebahat sık sık Ayşe'yle (Ayşe Şasa) oturduğumuz çatı katına geliyorlar. En büyük eğlencemiz salondan çıkılan terasın beton korkuluğuna kesme şekerleri dizip Kilis'ten aldığım havalı tüfekle atış yapmak. Salondan attığımız için karşı komşular bizi görmüyor. Kiremitlerin neden durmadan kırılıp çatladığını bir türlü anlayamıyorlar. Yarışı genellikle Ayşe'yle Nebahat kazanıyor. İkisi de bizden daha iyi atıcı. Yılmaz bu işe ciddi ciddi bozuluyor.

Akün Film, İrfan Ünal hesabına (Yılmaz'ın da benim de parasızlıktan kabul ettiğimiz) *Zeyno* adlı bir filme başladık. İnegöl civarında bir köyde çalışıyoruz, hemen köyün üstündeki Oylat kaplıcalarında kalıyoruz. Filmin kadın oyuncusu, Hülya Koçyiğit. Bir akşam benim odamda, küçük kara bir masanın etrafında toplandık. Yılmaz, ben, Hülya, Hülya'nın ortanca kız kardeşi. Yiyip içiyor, sinemadan, çektiğimiz filmlerden söz ediyoruz. Yılmaz birden tabancasını çekiyor, tam Hülya'yla benim aramdan ateş etmeye başlıyor. Kurşunlar kulaklarımızın dibinden vızır vızır geçiyor.

Böyle bir olay olmamış, Yılmaz tabancasını çekip ateş etmemiş, hiçbir olağandışı durum yokmuş gibi davranmayı seçiyorum. Baş-

langıçta heyecanlanan Hülya da bana uyuyor. İçkimizi içip konuşmamıza devam ediyoruz. Yılmaz, nasıl bir reaksiyon bekliyordu bilmiyorum. Öfkelenip kafasına rakı şişesini geçirmemi mi? Korkup paniğe kapılmamızı mı? Yoksa bu akıl almaz davranışının hesabını sormamızı mı? Bir an sonra en doğru davranışı gösterdiğimizi fark ediyorum. Yılmaz, yaptığı saçmalığı fark edip utanıyor. Utancıyla da ilgilenmiyoruz. Sohbetimiz kaldığı yerden devam ediyor. Herhalde benimle yalnız kalmamak için, ilk kalkan Yılmaz oluyor. Hülya'yla birbirimize bakıyor, Yılmaz'ın bu davranışını açıklayacak bir şey bulamıyoruz. Az sonra Hülya'yla kız kardeşi de gidiyor. Yatağıma girerken yastığımın üzerindeki kurşun deliklerini fark ediyorum."[185]

Çirkin Kral, Güzellik Yarışması'nda Jüri Üyesi

1970 Türkiye Güzellik Yarışması için ilk eleme, 18 Ekim 1970 Pazar günü gecesi İstanbul'da Fitaş Sineması'nda yapıldı.

Altan Erbulak'ın sunduğu yarışmanın jüri üyeleri şu kişilerdi:

Yılmaz Güney, Filiz Akın, Günseli Başar (1952 Avrupa Güzeli), Orhan Boran, Güler Erenyol (tiyatro kostüm desinatörü), Kim Erkan (Mankenlik Bölümü öğretmeni), Orhan İskeçeli (plastik estetik cerrahı), Abdi İpekçi, Ercüment Kalmık (İTÜ öğretim üyesi, ressam), Müşfik Kenter, Julia Morley (Dünya Güzellik Yarışması Tertip Komitesi Başkanı), Muhittin Sadak (Devlet Opera ve Balesi Koro Şefi), Mümtaz Özyörük (halkın jüri üyesi).

Süheyl Denizci Orkestrası eşliğinde 1970 güzellik adayları şu sırayla sahneye çıktı:

1. Hülya Akay, 2. Tuba Unat, 3. Gamze Özdil, 4. Ceylan Akıncı, 5. Meral Zeren, 6. Ayla Eril, 7. Fatma Belgen, 8. Dilek Aksü, 9. Elif Bozkır, 10. Mine Süer, 11. Balkış Nişli, 12. Hale Gezer, 13. Ayşen Demirsoy, 14. Serda Taşkasap.

Jürinin yaptığı seçim sonunda finale şu adaylar kaldı:

Hülya Akay, Tuba Unat, Ceylan Akıncı, Meral Zeren, Fatma Belgen, Dilek Aksü, Serda Taşkasap.

Türkiye Güzellik Yarışması'nın sonucu, 23 Ekim 1970 Cuma günü gecesi, "Gazinocular Kralı" olarak adlandırılan İspir'li Fahrettin Aslan'ın Maksim Gazinosu'nda açıklandı.

185 Atıf Yılmaz, Söylemek Güzeldir, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Mayıs 1995, s. 205, 208-210, 226, 227.

Davetliler salona Süheyl Denizci Orkestrası'nın açılış müziğiyle girmişti.

Gecede sunuculuğu Erdal Boratav ile Altan Erbulak yapmıştı.

Ajda Pekkan, Emel Sayın, Modern Folk Üçlüsü ve Ayten Alpman'ın şarkılarıyla katıldıkları gecede, sonuçları, sahnedeki tahtaya Füsun Erbulak yazmıştı.

Aralarında Yılmaz Güney'in de bulunduğu 13 jüri üyesinin verdiği oy sonunda, Ceylan Akıncı takma adıyla yarışmaya giren on sekiz yaşındaki Afet Tuğbay, Türkiye Güzeli seçildi. Kraliçe elinde asasıyla podyumda geceye katılanları selamlarken şerefine şampanya kadehleri kaldırıldı.

Afet Tuğbay'la ilk dansı 3. Kolordu Komutanı Korgeneral Sadettin Canberk, ikinci dansı da Altan Erbulak yaptı.

İhsan Gedik'i Kurşun Yağmuruna Tutuyor

Bir filmin bazı sahnelerinin çekimi nedeniyle Erdek'te bulunan Yılmaz Güney ve film ekibi için, 9 Ocak 1971 Cumartesi günü Erdek'te bir yemek düzenlendi.

Davette, bir masanın etrafında Yılmaz Güney, Erol Taş, Orhan Günşiray ve bazı yüksek rütbeli subaylar oturmuş yemek yiyordu.

Aynı filmde rolü olan İhsan Gedik, Yılmaz Güney'in bulunduğu masaya gidip oturdu. İçkili olan Güney sinirlenerek, Gedik'e, masadan kalkmasını söyledi. Ancak Gedik, bu yerin kendisine ayrılmış olduğunu söyleyip masadan kalkmamakta direnince, Güney, tabancasıyla oyuncunun üzerine dört el ateş etti. Kurşunlar, İhsan Gedik'e isabet etmemiş, fakat önündeki şişe ve tabakları parçalamıştı. Araya girenlerin Gedik'i masadan uzaklaştırması ve Güney'i teskin etmesi sonucu, olayın daha da büyümesi önlenmişti.[186]

"Vurguncular" Filminin Fotoromanı

Yılmaz Güney'in *Tercüman* gazetesinin sahiplerinden Kemal Ilıcak'la ilişkisi olduğu hakkında bir iddia vardır.

1960'lardan beri sol düşmanlığıyla tiraj yapan sağın militan gazetelerinden *Tercüman*'ın sahibi Kemal Ilıcak, eşi Nazlı Ilıcak ve gazetenin bazı yazarlarıyla, yöneticileriyle 'dostluk' derecesinde ilişki içindeydi.

186 İhsan Gedik'le görüşerek bu olay hakkında bilgi almak istedim. Konuşmayacağını belirtti.

Yılmaz Güney'in sağın militan yayın organını üretenlerle ilişkisi bazılarına şaşırtıcı gelebilir. Ama gerçekti.

Devlet Tiyatroları oyuncusu Şeref Gürsoy anlattı:

"Yılmaz Güney'in askerliğe gitmeden önceki dönemdi. Kemal Ilıcak onunla dostluğumu biliyordu. Bir gün, Yılmaz'dan bahsederken, 'Yahu enteresan bir adam, bizi tanıştırsana,' dedi. Ilıcak'ın tanışmak istediğini Yılmaz'a söyledim. 'Neden olmasın,' dedi.

Ilıcak ailesi, Yılmaz Güney'le tanışmanın şerefine Boğaz'daki evlerinde bir yemek verdi. Yemekte ben de vardım. Yılmaz'la Kemal Ilıcak yemekten önce tavla oynadılar. Uzunca sohbet ettiler. Yılmaz Güney, Ilıcakların evini çok beğenmişti. Evin altı boştu. Yılmaz Güney, 'Ne isterseniz vereyim, burayı bana kiraya veririn,' dedi. Ilıcaklar kabul etti. Fakat sonradan ne oldu bilmiyorum, Yılmaz Güney o evi kiralayıp yerleşmedi."[187]

Güney'in Kemal Ilıcak'la ilişkisi nedeniyle mi yoksa başka nedenlerle mi bilmiyorum fakat iki somut veri *Tercüman* gazetesinde görülmektedir.

Birincisi; *Vurguncular* filminin fotoromanının yayınlanması, ikincisi; Murat otomobil çekilişinin Yılmaz Güney tarafından yapılması.

Yılmaz Güney'in başrolünü oynadığı *Vurguncular* filmi, *Tercüman* gazetesinin eki olan *Tercüman İnci* gazetesinde 12 Mart 1971 tarihinden 6 Mayıs 1971 tarihine kadar yayınlanmıştır.

Tercüman gazetesinin düzenlediği ikinci tertip "9 Murat Otomobil Çekilişi"nin ilki, 4 Ocak 1972 Salı akşamı Spor ve Sergi Sarayı'nda yapıldı. Kurayla çekilişi Yılmaz Güney yaptı.

Levent'ten (15691), Gedikpaşa'dan (13098) kura numaralarıyla otomobil çekilişine katılan Feriha Atanoğlu ve Engin Çelikkök, birer Murat marka otomobil sahibi olmuştu.

Çekilişin yapıldığı geceye birçok sanatçı katılmış, şarkıcı Nevin Pere, geceye katılanlara konser vermişti.

Birinciliği Galatasaraylı Samim'e Veriyor

Nihat Ziyalan, Yılmaz Güney'le Adana'da gittikleri bir futbol maçı hakkında şunları anlatıyor:

187 Ahmet Kahraman, Yılmaz Güney Efsanesi, V Yayınları, Ankara, Mayıs 1991, s. 235.

"Adana'da, Yılmaz'la bir futbol maçı seyretmeye gitmiştik. Büyük, dev gibi bir adam, bize bağırıp çağırıp posta koymuştu. Dayak yiyeceğini bildiği halde Yılmaz karşılık vermiş ve o adamla kavga etmişti. Adana Demirspor'u tutardık."

Yeni İstanbul Gazetesi, Yılmaz Güney'e, "Yakışıklı futbolcuyu seçiyoruz, jüri üyesi olur musunuz?" diye bir öneri götürdü.

"Basın için boynum kıldan ince, içinde iyi futbolcular, güçlü futbolcular, mesleğini iyi şekilde yapan futbolcular olduğuna göre, hay hay, görev bilirim," diye yanıt veren Güney, 20 Ocak 1971 günü "Yakışıklı Futbolcu" seçiminde -seçim kurallarına göre- yakışıklı bulduğu beş futbolcuya oy vermişti.

Yüzünde en aşağı üç günlük sakal olan Yılmaz Güney, ikide bir elini yüzüne götürüp kaşıdıktan sonra gülerek şunları söyledi:

"Bana futbolcu arkadaşlar darılmazlar herhalde. Maça gitmem, ama bu özellikle gitmiyorum demek değil, vaktim olmadığı için gidemiyorum. Bu yüzden de futbolcuların çoğunu tanımıyorum. Zaten yarışmanın şartları da, tanımayı gerektirmiyor. Seçim resimden yapıldığına göre, duruşa, bakışa, boya posa, yani bütün olarak yakışıklılığa bakıp biz de oyumuzu puanımızı vereceğiz."

Yeni İstanbul gazetesi okurlarının seçtiği yirmi yedi finalist futbolcunun resimlerini masanın üzerine dizen Güney, bir sigara yaktı ve dikkatle bakmaya başladı. Resimlerin arasından bir yakışıklı futbolcuyu gösterdi ve "Bakın, aslan gibi çocuk!" dedi. Yılmaz Güney'in elindeki resim, Samim Yağız'ın resmiydi.

Sonuçta, yarışmada Samim Yağız, Güney'in sıralamasında birinci sırayı yedi puanla aldı. İkinci sıraya altı puanla Ulvi Girginfırat isimli futbolcuyu yazan Güney, üçüncü sıraya Şükrü Birant'ı yedi puanla kaydetti. Bunun nedenini şöyle açıklamıştır:

"Yedi'den sonra neden altı? Altı'dan sonra neden yedi? diyeceksiniz. Bu bir şeyi anlatmak için yazılmamıştır. Gördüğünüz gibi üç eleme yaptım. Üçüncü eleme sonunda, beş futbolcu resmi ayırdım. Ve tasarladım, puanlarım yedi ile altı arasında değişecekti. Seçim kurallarına göre önemli olan puanlar olduğuna göre, siz sırayı dikkate almayın lütfen!"

Güney, bu şekilde ismini puan listesine yazdı ve imzasını attı.

"Paşam"

Egemen Bostancı ile Metin Özer'in Şişli'de işlettiği ve Arif Keskiner ile arkadaşlarının da gittiği "Paşam" adlı bir gece kulübü vardı.

Arif Keskiner, bu gece kulübünde Yılmaz Güney'le birlikte yaşadığı iki olayı şöyle anlatıyor:

"Bir gün, yine bizim ekip, Paşam'da içiyoruz. Yılmaz, Fatoş ve Yılmaz'ın Emniyet'ten arkadaşı Alparslan ile karısı da geldiler. Sahneye yakın bir yerde oturuyorlar. Birbirimizin masasına gidip geliyoruz. Çünkü benim kadar Mazlum da onun eski arkadaşı. Taaa Adana Lisesi'nden. Şu anda aklımda değil, o günlerde moda olmuş bir şarkı var. Yılmaz ikide bir o şarkıyı istiyor orkestradan. Orkestra da Yorgo Vapuridis, en iyi taverna eğlencesini yürüten ekiptir. Dükkân dolu, herkes eğleniyor. Müşteriler de memnun. Yılmaz'la aynı geceyi yaşamaktan mutlular. Fakat Yılmaz tutturmuş, ille de o şarkı söylensin istiyor. On defa mı, yirmi defa mı Yılmaz'ın isteği yerine getirildi. Yerine getirildi, ama millete de gına geldi. Sonunda masanın birinden itiraz sesi yükseldi tabii:

'Tamam kardeşim, biz buraya eğlenmeye geldik. Hep aynı şarkıyı dinleyecek değiliz. Yılmaz Bey istiyorsa, alsın kasetini evde dinlesin.'

Vay sen misin böyle diyen? Bir kavga patladı. İtiraz edenler THY pilotları... Yanlarında karıları veya sevgilileri, yedi sekiz kişilik bir grup. Egemen, bizler araya girip işi yatıştırmaya çalışıyoruz. Sandalyeler havalarda uçuşuyor. Bu arada bir tanesi polise haber vermek istemiş. Tabii tavernayı idare eden Hoca, hemen telefonları kesmiş ama adamın da dışarı çıkmasına mani olamamışlar. Az sonra polislerin geldiği haberi ulaştı. Yılmaz'ın her zaman üstünde tabancası vardı. Kavgada da çekilmişti. Yanına gittim, 'Ver,' dedim, 'şu tabancayı.'

Yanımda büyük fotoğraf çantam vardı. Yılmaz'ın ve yanındaki komiser arkadaşı Alparslan'ın da tabancasını çantanın içine koydum. Üstünde fotoğraf makineleri, objektifler. Yine bir elimde flaşlı fotoğraf makinesi, merdivenlerden çıkarken polislerin aşağı indiklerini gördüm. Karşılaştık. Aralarından geçerek doğru eve gittim. Gece yarısı Yılmaz'ı aradım.

'Tabancalar sağlam. Ben evdeyim,' dedim.

O da pilotların davacı olmalarına karşılık polislerin kendilerini

barıştırdıklarını ve işin olaysız kapandığını söyledi. Ertesi gün tabancaları götürdüm, verdim.

Bir başka gün, yine Paşam'dayız. Yılmaz ve benim gazeteci arkadaşlarım. Müthiş eğleniyoruz. Tabii alkol su gibi akıyor. Gecenin assolisti, Tanju Okan. Yıllarca dostluklarımızın sürdüğü, o güzel sesli arkadaşım. Bana Komünist Arif dememek için Komili Arif diye takılırdı. Tanju'nun alkolü su gibi içtiği günlerdi. Karısından ayrıldığı günler...

'Öyle sarhoş olsam ki, bir daha ayılmasam' şarkısını yüreğinden söylediği günler. 'Kâh çıkarım gökyüzüne, seyrederim âlemi, günleri.'

Müthiş eğlencenin sonunda, bütün müşteriler gitmiş. Biz bize eğleniyoruz. Bizim ekip Egemen, Yılmaz ve Tanju. Eğlence masada sohbetle devam ediyor. Sarhoş sohbeti devam ederken konu döndü dolaştı avcılığa, dolayısıyla da atıcılığa geldi. Tanju Okan iyi bir avcıydı. Avcılık onun hobisiydi. Yılmaz Güney de iyi bir iddiacıydı. İddiaya girildi. 'Kim daha iyi vurur'a geldi sıra. Söyledim ya, tavernada bizlerden başka kimse kalmamıştı. Tavernanın duvarlarında bildiğimiz fıçı kapakları vardı, duvarları süsleyen. Üzerlerinde, 'Ey şişe, bey şişe', 'Rakı şişesinde balık olsam' türünden mısralar vardı. Bu kapaklardan biri seçildi. Tabancalar çekildi. Ben kapağın yanında duruyordum. Salaklık bu ya! Belli mesafeden, bir Yılmaz, bir Tanju ateş ediyordu. O sarhoş kafayla kurşunlardan birinin sekip bana geleceğini hiç düşünmemiştim. Bugün düşündüğümde, kendime şaşmadan edemem. Kimin daha iyi atıcı olduğu sonucunu hatırlamıyorum bile."[188]

Hilton'da Silahlar Atılıyor, Fünyeler Patlıyor

Arif Keskiner, *Vurguncular* filminin final sahnesiyle ilgili olarak tanık olduğu bir olay hakkında şunları anlatmıştır:

"Bir filmin final sahnesi çekiliyor. Sabah 5'te oradayım. Silahlar atılıyor, fünyeler patlıyor. Hilton'da bir süit daire. Cessy ile Kont, yatakta uzanmışlar, keyif çatıyorlar. Yılmaz Güney ve Fikret Hakan. Filmin finali için, Fikret Hakan hep şikâyet ediyor."

Arif Keskiner bir başka olayı da şöyle anlatmıştır:

"Çok keyifli olduğu bir gün bana, 'Şu Adanalı gazeteci arkadaşları bir araya getirelim. Bizde bir yemek yiyelim,' dedi.

188 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 198, 199.

Ben de Mazlum Göknel, Odhan Baykara ve Cumhur Bahadır'a haber verdim. Herkes eşleriyle birlikte geldi. Fatoş çok güzel yemekler hazırlamıştı. Hep birlikte, müthiş bir gece geçirdik. Eski Adana günleri konuşuldu. Yılmaz da keyiflenmişti. Gecenin tam yarısı, sohbetin coşkulu bir yerinde, 'Fatoş, şu yeni silahımı alıp gelsene,' dedi.

Fatoş üst kattan bir silah aldı geldi. Silahı bir arkadaşı hediye etmiş. Kim olduğunu hatırlamıyorum. Bize silahın marifetlerini anlattı. Bizlerden kimsenin silahla ilgisi yoktu. Herkes boş boş bakıyordu. Kadınlar suratlarını asmıştı. Bir ara Yılmaz pencereyi açtı. Bir şarjör boşalttı gecenin karanlığına. Herkesin tadı kaçmıştı. Her şey güzelken, ne gerek vardı silaha? Nitekim biraz sonra 'kalkalım' dendi. Güzel gece, silah sesleriyle noktalandı. Ne yapmak istediğini kimse anlamadı. Teşekkür edip ayrıldık."[189]

"Evimizin Bahçesinde Silah Talimleri Yaptırırdı Bana"

Jale Fatma Pütün, eşi Yılmaz Güney'in silah tutkusu hakkında özetle şunları anlatıyor:

"Yılmaz silahını yanından hiç eksik etmezdi, cezaevlerinde bile silah taşırdı. Dönem dönem çeşitli marka silahlarımız olurdu. Doğum gününde bana bir Smith Wesson tabanca hediye etmişti. Maslak'taki poligonda, evimizin bahçesinde silah talimleri yaptırırdı bana. Silah kullanmasını çok iyi öğrenmiştim."[190]

Arkadaş filminde oynayan ve Levent'te Yılmaz Güney'le komşu olan Melike Demirağ, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Yılmaz Güney'i küçüklüğümden beri tanıyorum. Babam Turgut Demirağ film yönetmeniydi. Yılmaz Güney de sanıyorum gençlik yıllarında onun yanında çalışmış. Biz Levent'te oturuyorduk ve hemen arkamızdaki evde de Yılmaz Güney oturuyordu. O zamanlar çok deli fişekti. Havaya ateş eden, çeşitli deneyler yapan, deli dolu bir adamdı."[191]

Mermi ve Tabanca Hediyesi

Yılmaz Güney, kendi anlayışına uygun bulduğu kişilere "mermi" ve "silah" hediye etmiş, birçok kişi de Güney'e "silah" hediye etmişti.

189 Arif Keskiner, a.g.e, s. 200.

190 Hürriyet, 7 Mart 2000.

191 Ahmet Soner, Herkes O'ndan Söz Ediyor, Güney Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Ekim 2000.

1968 dönemi öğrenci liderlerinden Mustafa İlker Gürkan ile Hamza Özkan, 1971'de yeni bir siyasi örgütlenmeye gittikleri zaman Yılmaz Güney'le bir görüşmek istemişlerdi.

Dündar Kılıç ve akrabalarının işlettiği bir kahvehanede Mustafa İlker Gürkan, Hamza Özkan ve Yılmaz Güney buluştular. Güney, anlatılanları dinledikten sonra gençlere iki adet Smith Wesson silah hediye etti.

THKP-C örgütlenmesi döneminde Yusuf Küpeli, 7 Eylül 1971 tarihinde Ankara'dan İstanbul'a geldikten sonra, Yılmaz Remzi Pütün'ün doğum günü nedeniyle Güney'e hediye olarak, Gülten Çayan tarafından Fransa'dan gönderilen 7.65 mm çapında bir tabancayı hediye olarak iletti.

Yılmaz Güney de, gönderilen tabanca hediyesine karşılık, Küpeli'ye bir adet Smith Wesson marka tabanca gönderdi.

Gazeteci ve yazar Uğur Mumcu, *Silah Kaçakçılığı ve Terör* isimli kitabında Yılmaz Güney'e silah gönderen bir kişiden bahsetmektedir.

Uğur Mumcu kitabında bu konuyu şöyle açıklar; "Ve sinema dünyamızın 'Çirkin Kral'ı Yılmaz Güney'e 1971'lerde silah gönderen de bu Hacı Mirza'dır," der.[192]

Şubat 1971'de Ayşe ile Ertuğrul Dernek çiftinin düğünü Kulüp Suat'ta yapıldı.

Yılmaz Güney, Jale Fatma Pütün, Fikret Hakan, Tanju Okan, Hulki Saner, Feridun Çölgeçen, Sadri Alışık, Bilal İnci düğüne katılanlar arasındaydı.

Gazeteci Hakkı Devrim, 3 Şubat 2000 tarihli *Radikal* gazetesinde, Yılmaz Güney hakkında anlatılan bir olayı şöyle aktarmıştır:

"Lalezar'da Rauf Tamer'in bir yakınının düğünü oldu, İlhan Turalı da orada. Masasına bir şişe içki getirmişler. Yılmaz Güney'den... Egemen Bostancı, 'Geri çevirme,' diyor. Biraz sonra boş tabak içinde bir tabanca mermisi, bu da İlhan'a hediye(!)

'Sana sevgisini ifade etmek istiyor. Bu kadarını becerebilir.'

Bir gün Turalı'ya geliyor.

'Senden bir isteğim var. Bir film çevireceğim. Bu film Cannes Festivali'nde birinci olacak.'

192 Uğur Mumcu, Silah Kaçakçılığı ve Terör, Tekin Yayınları, İstanbul, 18. Baskı, 1994, s. 116. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

'Nereden biliyorsun.'

'Biliyoruz abi, sen orasını bana bırak. Yalnız param yok. Diyorum ki, sen Erol Simavi'yle bir konuşsan...'

İlhan Turalı, aklı kesmediği için Erol Bey'le konuşmamış. Ne var ki, parayı nereden bulduysa, Güney'in çevirdiği *Yol* adlı film o yıl Cannes'da Altın Palmiye ödülünü kazandı.

Ben, bu ve benzeri bilgileri, Yılmaz Güney'in insan yanı ve davranış alışkanlıkları bakımından aydınlatıcı buluyorum. Hiç ama hiç hazzetmediğim bitirimliğin en aşağılık dozudur. Bu yapıdan nasıl bir sinema çıkar? Bilmiyorum, görmedim.

Bugünlerdeki Yılmaz Güney tartışmasını, yoksa çekilecek belgeselin reklamı mı diye soracak kadar 'fazla heyecanlı' buluyorum.

Ha, bunun ardında başka bir dava görülüyorsa, o zaman benim bir diyeceğim olamaz."

Gazeteci Necati Zincirkıran da yaşadığı bir olay hakkında şunları anlatmıştır:

"Ben Yılmaz Güney'in sadece iki filmini görmüştüm. Kendisini de şimdiki eşiyle evlendiği yıllarda tesadüfen tanımıştım. Bir cumartesi günü Fenerbahçe'den geliyordum. Hava soğuktu ve bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Kızıltoprak'ta sokakta araba bekleyen bir çift elleriyle işaret etti. Durdum, genç adam Yılmaz Güney idi. Yanındaki de eşiydi. Adamakıllı içkiliydi. O zaman Boğaz Köprüsü yoktu. Üsküdar'dan Kabataş'a geçecektim. Bana arabasının karşıda olduğunu söyledi. Üsküdar meydanına geldiğimizde araba vapuru kalkmak üzereydi. Benim arabam için vapurda yer yoktu.

'Bari sen koş giriver, bekleme,' dedim.

O sırada ayağını arabadan dışarı atarken belinden tabancasını çıkardı. 'Necati ağabeyimin şerefine,' diye havaya üç el ateş etti. Sonra bana uzun namlulu Smith Wesson tabancasını hediye etmek istedi. 'Olmaz,' deyip kendisine iade ettim.

Kapaklar kalkarken vapura güç atladılar. Meydandaki herkes silah sesleri üzerine şaşkınlık ve heyecan geçirmişti. Şimdi bunu neden yazıyorum?

Bir insan ne olursa olsun yaşam çizgisi onun hayatına yön verir. Bazen bir anlık gaflet çok başarılı insanların hayatını kaydırıveriyor.

Yılmaz, diğer sinema sanatçıları gibi yakışıklılığıyla değil sanat

gücüyle zirveye gelmişti. Türk Sineması'na daha çok hizmet verebileceği çağda oyunla hayatı birbirine karıştırdı. Filmlerde rahatlıkla kullandığı silahını günlük hayatta da kullanmaya başladı. Bu yüzden bir hâkimi öldürdü, katil oldu.

Sanatçılar filmlerde adam vururlar ve bu yüzden başarılı olurlar, alkışlanırlar. Ama bu rollerini günlük hayatta da devam ettirmeye kalkarlarsa sonları fena olur.

Güney, sadece rolünü değil ideolojik görüşlerini de bir karmaşa ve anarşi ortamına soktu. Kendi başını zirvedeyken kendi yaktı.

Sanatçı bir fikir adamıdır. Böyle kaldığı sürece sevilir, takdir edilir, aranır ve de anılır."[193]

"Bana Tabanca Çekti"

Şair ve sanatçı Adanalı hemşehrisi Nihat Ziyalan, 1971 yılında, Yılmaz Güney'le aralarında geçen bir olayı özetle şöyle anlatmıştır:

"Yılmaz Güney'le *Umutsuzlar* filmini yaptım, fakat *Umutsuzlar* filmindeki bir kırıklık içime büyük bir küskünlük getirdi. Çünkü biz, böyle her şeye baş koymuş bir insandık Yılmaz'la. Düşünce birliği etmişiz, yaşam kavgası vermiştik, güzel işler yapmak için gizli bir sözümüz var gibiydi. Fakat Yılmaz'da öyle bir şey oldu ki son zamanlarda, ünlendikçe, arkadaşlarına, sevdiği insanlara karşı kırıcı olmaya başladı... Bizim Yılmaz'la aramızda Umutsuzlar filminde şöyle bir olay oldu: Filiz Akın oynuyordu, şimdi üzülerek, bak, çok büyük bir üzüntüyle anlatıyorum bunu... Yılmaz, sinemada sürekli 'iyi adam'ı oynamamı istiyor. Sinemada iyi adamı başrol oyuncuları oynar, bana 'iyi adam'ı oynatmıyorlar. Yani, benim 'iyi adam'ı oynayabilmem için yılda bir kez şans geçiyor elime, benim de açlıktan nefesim kokacak. Yılmaz diyor ki: 'Öyle yoksul, herkesin gittiği lokantaya gitme, Hilton'a git! Sen star olacaksın, şuraya git!' Nasıl gideyim abi, cebinde paran olmazsa? Ekmek parası kazanmak için 'kötü adam'ı oynadım. Yılmaz buna bozuldu.

İrfan Atasoy bir filminde, elinde tabanca 'Yat!' dedi, 'yere' yattık, ekmek parası; 'alıyorsun paranı, yat!' diyor, yattım! Yılmaz bunu yediremedi. Yılmaz, 'Nihat, nasıl benim getirdiğim insan sinemada, başka bir adamın...' yani diyelim ki, 'değmeyecek bir adamın emrinde yere yatar!' Yat, der, silahın altında, kendisine yalvarır, 'Öldürme!' falan der. Çünkü Yılmaz, sinema ile yaşamını birbirine

193 Günaydın, 22 Mayıs 1982.

karıştıran ve bir tutan bir insandı. Kabadayı ruhu vardı Yılmaz'ın ve yaptığı filme de yansırdı bu...

Şimdi, *Umutsuzlar* filminde bana tabancayı çekti:
'Yat!' dedi.

'Yav Yılmaz,' dedim, 'bak seninle yaptığımız filmler var; yapma! Belki ben yatarım buraya, ama şunu yaptırma bana.'

'Niye? Yapacaksın, yat,' dedi.
'Yaptırma Yılmaz!'
'Yok, yapacaksın!'

Senaryoda yok... Yılmaz kafasına koymuş. Çünkü Yılmaz taktı kafasına. Yani, 'Nihat, neden o adamın şeyinin altında.' Çünkü Yılmaz senaryoyla filan film çekmez ki, kafasının içinde düşünür, bir gün önce yazar getirir falan... Kafasına taktı, çünkü anlıyorum yavaş yavaş bir soğukluk oldu, birtakım adamlar söz götürüyor, 'Nihat şunu yapıyor, bunu yapıyor..' falan diye. Ama bir yerde de insanın onurlu bir şekilde yaşaması, kimsenin önünde eğilmemesi için geçimini sağlaması gerek.

'Yok,' dedim, 'Yılmaz, ben bunu yapamam!'
'Yapacaksın, yapacaksın!'

Yılmaz bana orda bir tokat attı... Ben bunu kaldıramadım... Yılmaz'ın üzerinde silah vardı; bir an Yılmaz'ın üzerine atılıp, o silahı alıp kafasına sıkacağım tuttu. Çünkü ben de delikanlı adamım, ben bunu kaldıramam. Ve bu beni yıktı... Hadi, aslında bir şey değil, iki arkadaş arasında olan bir şey belki, hoş görülebilir, ama ben bu yıkıntı içinde dedim ki kendi kendime, 'Sen bu adamdan tokat yedin, hâlâ buralarda... 'Sanki herkes bana, 'Yuh ulan! Yılmaz'dan tokat yedin, hâlâ buralarda ne dolaşıyorsun inek,' falan, böyle birtakım şeyler. Onlar da bana bakıyormuş gibi bir eziklik duydum. Ve büyük bir yıkıntıya düştüm. Sinemaya küstüm! Yılmaz'la aramıza bir soğukluk girdi."

Yılmaz Güney'in de Katıldığı Kavgada Bir Kişi Bıçaklanıyor

7 Ekim 1971 Perşembe gecesi, Beyoğlu Sakızağacı Caddesi Öğüt Sokak'ta, Adana Emniyet Müdürü Gündüz Aktuğ'un da isminin karıştığı bir olayda Yılmaz Güney ve üç arkadaşı, otelci Süreyya Bal ve yakınlarıyla birbirlerine girmiş, tabanca ve bıçakların konuştuğu kanlı meydan kavgasında bir kişi bıçakla yaralanmış, iki kişi de tabanca bulunmuştu.

Basın mensuplarından saklanmak istenen olayı, polisler tarafından dövüldüğü iddia edilen Seçkin Bal şöyle anlatmıştır:

"Otelimizin önüne Yılmaz Güney'in şoförü Yaşar Tekkanat otosunu park etmişti. Arabasını buradan almasını söyleyince küfür etti. Bu yüzden aramızda hır çıktı. Sonradan, Yılmaz Güney'e giderek haber vermiş ki, hep birlikte otelimize saldırdılar. İsminin Lütfü Yiğit olduğunu öğrendiğimiz fedai, elindeki saldırmayla, arkadaşımız Adem Demircan'ı yüzünden ve sırtından yaraladı. Bir anda büyüyen olayı, yetişen ekipler önledi. Hep birlikte karakola götürüldük. Benim ve kardeşim Okan Bal'ın üzerinde tabancalarımız vardı. Bu yüzden başımız derde girdi. İşimiz icabı tabanca bulundurmak zorundayız. Yılmaz Güney bize saldırdığında, yazıhanesinde Adana Emniyet Müdürü varmış. Onun kanalıyla, haklı olduğumuz halde bir yığın dayak yedik. Karakolda zorla bizi davacı olmaktan vazgeçirdiler. Asıl olayı çıkaran, Yaşar Tekkanat adındaki şoför serbest bırakıldı. Bu nasıl adalet?"

Bir gazete de olaya sayfalarında şöyle yer vermişti:

"Beyoğlu Sakızağacı Caddesi, Eyüp Sokak'ta Süreyya Bal'a ait bir otelin önüne otomobil bırakma yüzünden çıkan kavgada Yılmaz Güney ve arkadaşları ile otel idarecileri dövüşmüşlerdir.

Otel önüne araba bırakma meselesinden başlayan tartışma kısa zamanda büyük bir dövüş şeklini almış ve Yılmaz Güney'in arkadaşlarından Lütfü Yiğit, otelcilerden Adem Demircan'ı bıçaklayarak yaralamıştır. Olay yerine gelen polis ekipleri Adem Demircan'ı Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne kaldırmışlar, kavgacıları da Beyoğlu Emniyet Amirliği'ne götürmüşlerdir. Emniyet Amirliği'nde kavgacıların üstlerini arayan polisler, otel idarecilerinden Okan Bal ile Seçkin Bal'ın üzerinde tabanca bulmuşlardır. Lütfü Yiğit, Okan Bal ve Seçkin Bal gözaltına alınmış, diğer kavgacı taraftarlar birbirlerinden şikâyetçi olmadıklarından serbest bırakılmışlardır.

Olaydan sonra, karakolda barıştıkları gerekçesiyle, serbest bırakılan Yılmaz Güney ve Yaşar Tekkanat, haklarında sonradan şikâyetçi olunulduğu için yakalanarak gözaltına alınmışlardır."[194]

"Ses" Dergisinin Onuncu Yıl Kokteyli

Ses dergisi sahip ve yöneticileri, kuruluşlarının onuncu yıldönümü nedeniyle, 25 Kasım 1971 tarihinde Lalezar Gazinosu'nda kokteyl düzenledi.

194 Tercüman, 8 Ekim 1971.

Özel davetlilerin katılabildiği kokteyle, Yılmaz Güney, Jale Fatma Pütün ve kameraman Gani Turanlı birlikte katıldı.

Zeki Müren, kokteyle katılanlara şarkı söyledi.

Eşref Kolçak, Cüneyt Arkın, Süleyman Turan, Demir Karahan, Durul Gence, Selda Alkor, Nesrin Sipahi, Orhan Gencebay, Müjdat Gezen, Cem Karaca, Öztürk Serengil, Hulusi Kentmen, Fatma Girik, Reha Yurdakul ve Sevda Ferdağ kokteyle katılan sanatçılardan bazılarıdır.

Sefa Mutlu Öldürülüyor

Yılmaz Güney, 5 Eylül 1974 Perşembe günü ekibiyle birlikte *Endişe* filmini çekmek için Adana'ya gitti.

Kenan Ormanlar, Mevlüt Ekinci, Kamuran Usluer, Osman Alyanak, Şerif Gören, Ali Özgentürk ile THKP-C davasında yargılananlardan Ayşe Emel Mesçi de film ekibindeydi.

Film ekibine kalacak yer aranırken, Sait Erbaş ile Ali Orhan'ın işlettiği, deniz kenarındaki iki katlı Belediye Plaj Moteli bulunmuş, bazı sahnelerin çekildiği yerlere yakın olduğu için de burasıyla bir anlaşma yapılmıştı.

13 Eylül Cuma akşamı, film çekiminden dönüldükten sonra Yılmaz Güney, arkadaşları ve film ekibiyle lokantaya gitti; yemek yiyerek sohbet etmeye başladılar.

Bir masanın etrafında Yılmaz Güney, yanında Jale Fatma Pütün, Adana Belediye Başkanı Ege Bagatur, öğretmen Murteza Timur ve Ali Özgentürk, oturmaktaydı. Zaman zaman masaya değişik kişiler uğrayarak sohbete katılıyordu.

Deniz kenarında olduğu için tatil veya yemek-içmek için gelmiş yaklaşık elli kişi de motelin lokantasındaydı. Motelin çevresine çadır kurup tatil yapan kişiler de vardı.

Yumurtalık Hâkimi Sefa Mutlu ile eşi Nuran Mutlu da misafirleriyle birlikte lokantada yemek yiyenler arasındaydı.

Sefa Mutlu, Harp Okulu öğrencisiyken Talat Aydemir'in 20-21 Mayıs 1963 gecesi kalkıştığı ikinci ihtilal denemesi sonrasında, ihtilale destek oldukları iddiasıyla diğer 1459 Kara Harp Okulu öğrencisiyle birlikte okuluyla ilişiği kesilmiş, verilen bazı haklar sonucu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmiş, hâkim

olmuştu.[195] (Yusuf Küpeli, Ertöz Vahit Suiçmez, Zeki Kılıç, İbrahim Nebi Barlas, Tarık Almaç, Sönmez Perinçek, Süleyman Genç ve *Endişe* filminin başrol oyuncularından Erkan Yücel de, 20-21 Mayıs 1963 ihtilal girişimi nedeniyle Kara Harp Okulu'ndan ilişiği kesilen öğrencilerden bazılarıdır.)

Güney ve arkadaşları, sohbette, filmin seslendirmesi için teybe yeniden silah sesi alınmasını konuşurlar.

Lokantada yaşanan olaylar sırasında Yılmaz Güney, Yumurtalık Hâkimi Sefa Mutlu'yu (Mutlu'nun ağır tahriki üzerine) öldürdü.

İddiaya göre, "Cinayetten sonra, Yılmaz Güney eşi Fatoş'la birlikte 34 NC plakalı BMW marka otomobiliyle Adana'ya gitmek üzere derhal yola çıkmış fakat yolda İlçe Jandarma Komutanı Assubay Başçavuş Hüseyin Güler tarafından durdurularak gözaltına alınmıştı."[196]

Soruşturmayı sürdüren Savcı Yardımcısı Cengiz Ateş'in, Yılmaz Güney'in kaldığı otel odasında yaptığı aramada, *Materyalist Felsefe Sözlüğü, Felsefenin İlkeleri* ve *Maksim Gorki'nin Mektupları* adlı kitaplar ile iki karton "Kent" sigarası bulunmuştu.

Yılmaz Güney'in yeğeni Abdullah Pütün, ertesi gün, suçu üzerine almak için, "Hâkim Sefa Mutlu'yu ben öldürdüm," diyerek bir silahla savcılığa teslim oldu.[197]

"Adaleti yanıltmak ve silah taşımak suçundan" hakkında dava açılan Abdullah Pütün, 8 Temmuz 1981'de evinin önünde silahlı saldırı sonucu öldürüldü.

Yılmaz Güney'in Sefa Mutlu'yu öldürme olayını duyduktan sonra Güney'in bazı tanıdıkları hemen Ceyhan'a gittiler.

Ceyhan'a ilk gidenlerden Dündar Ali Kılıç, 16 Eylül 1974 Pazartesi günü, Ceyhan Adliyesi'nde sorgusunu bekleyen Yılmaz Güney'le görüştü. Bu görüşmeyi sağlayan da 1969 ve 1972 yılları arasında Malatyaspor'u çalıştıran (Yılmaz Güney'in çocukluk arkadaşı) Uğur Ersoy'du.[198]

Arap Nasri (Nasri Örücü), "Miço" lakaplı Mustafa Saldı, Ma-

195 Talat Aydemir, Talat Aydemir'in Hatıraları, Akşam Kitapçılık Kulübü Yayınları, İstanbul, Şubat 1968, s. 326. (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

196 Hürriyet, 13 Ekim 1974.

197 Yılmaz Güney'in Sefa Mutlu'yu öldürmesi toplumun değişik kesimlerinde değişik tepkilere yol açmıştır. Sevenlerin tepkisinden bir tanesini Yılmaz Güney'le birlikte THKP-C Davası'ndan yargılanan İsmail Yeşilyurt, şöyle anlatmıştır: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

198 Doğan Yurdakul, Abi/Dündar Kılıç ve Kabadayılık Efsanesi, Ümit Yayıncılık, Ankara, 1. Baskı, Temmuz 2001, s. 271.

latyalı Hüseyin (Hüseyin Heybetli) ve Adana'dan "Deveci" lakaplı Ali İncesoy da Ceyhan'a gidip Yılmaz Güney'le görüşmek isteyenler arasındaydı.[199]

Sefa Mutlu'nun öldürüldüğü gün, Yılmaz Güney ile Fatma Pütün'ün üç yaşındaki Remzi Yılmaz Pütün adlı bir erkek çocukları, Hâkim Sefa Mutlu ile öğretmenlikten ayrılmış Nuran Mutlu'nun üç yaşında Ebru Mutlu isimli bir kız çocukları vardı.

Sefa Mutlu'yu Öldürdüğünü İnkâr Ediyor

Yılmaz Güney, bütün ifade ve savunma aşamalarında nedense Sefa Mutlu'yu öldürdüğünü inkâr etti.

Bu konuda farklı tepkiler oldu, değişik değerlendirmeler yapıldı.

Gazeteci Adnan Ekinci, "Cinayetten Sonra" başlıklı yazısında, Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım'ın babası Şefik Şevki Yıldırım'ın karısını öldürdüğünü inkâr etmesi ile Yılmaz Güney'in Hâkim Sefa Mutlu'yu öldürdüğünü inkâr etmesini değerlendirmiş ve şunları belirtmişti:

"Yılmaz Güney'in 1974 yılında Yumurtalık Savcısı'nı öldürmesi sonrasındaki gelişmeler bunun ibret verici bir örneğini oluşturur. Av. Burhan Apaydın bu olayı anlatırken acısını halen hissettiği yüzünden anlatılır, 'Bir sanatçının mahvolmasına neden oldular,' der. Buradaki 'mahvolma' vurgusu cinayetin kendisi değil, yargı safhasının başlamasıyla birlikte yakın çevresi tarafından üretilen kurgulara ilişkindir.

Olay sonrası tutuklanan Yılmaz Güney'in isteği üzerine Adana'ya gitmeye hazırlanan Burhan ve Orhan Apaydın kardeşler, Tarık Akan'dan yeğeni Abdullah Pütün'ün cinayeti üstleneceği haberini alırlar. Apaydınlar, bütün uğraşlarına rağmen, 'büyük hata' olarak nitelendirdikleri bu gelişmeyi önleyemezler ve Adana'ya gitmekten vazgeçerler. Gerçekten de Güney'in yakın çevresinin manipülasyonuyla oluşturulan bu gelişme geri teper ve Yılmaz Güney 'kasten adam öldürmek' suçundan hüküm giyer. Hem de on dokuz sene gibi, böyle bir suç için verilecek en ağır cezayı alarak...

Gerçekten de olayın meydana geliş şekli ve tanık ifadelerinin anlatımlarına bakıldığında Yılmaz Güney'in eyleminin 'kasten adam öldürmek' değil, 'kastın aşılması sonucu adam öldürmek' suçunun oluştuğu ihtimali ağırlık kazanmaktadır. Ve bu suçun cezası sadece

199 Hürriyet, 20 Eylül 1974.

sekiz senedir. Bunun için, çeşitli senaryolar üretmek yerine, Yılmaz Güney'in cinayeti itiraf etmesini sağlayarak, eylemin 'tahrik' sonucu oluştuğu ve öldürmeye yönelik bir kasta dayanmadığına ilişkin savunmayla yasanın kendisine sağlayacağı her türlü ceza indiriminden yararlanması mümkündü. Oysa mahkemeyi yanıltma damgasını yiyen savunma, haksız tahriklerinden de, ceza indirimlerinden de yeteri kadar yararlanamadı. Böylece, Yılmaz Güney'in hayatını trajediye dönüştüren birçok olayın da başlangıcı oldu."[200]

"İnkâr" etmenin yanlışlığını bir hukukçu gözüyle bilen ve davaya sonradan katılan Avukat Gültekin Müftüoğlu, bunu yaptığı savunmada şöyle açıklamıştı:

"Hadise duyulur duyulmaz sayısız avukat müdahil tarafa ve maznun-müvekkilime başvurarak gönüllü olarak avukatlık yapmış olmaya talip olmuşlar ve hizmetlerini ücretsiz olarak sunmuşlardır. Sayın meslektaşlarımızı bu davranışlara iten ne maktul Sefa Mutlu ve ne de Yılmaz Güney'e karşı hissettikleri sempatidir.

Çok duyulmuş bir deyimle koyun can derdinde iken kasap mal derdine düşmüştür. Adetleri bir gönüllü bölüğü teşkil edecek miktara ulaşan hevesli meslektaşlarımız her iki tarafın etrafında adeta bir baraj meydana getirdiler. Sefa Mutlu'ya hakikaten üzülenler Yılmaz'ı içten sevenler onlara yardım imkânı bulamadılar, yol gösteremediler.

Örneğin ben, Yılmaz Güney'in vekâletini uzun zamandan bu yana haiz olduğum ve hadiseden hemen sonra davet de vaki olduğu halde bu barajı aşamadım. Kendisiyle temas kurup ona savunmasını yapması konusunda yardımcı olamadım.

Buna mukabil Yılmaz Güney'le hiçbir ilgisi olmayan kimseler koyu bir Yılmaz Güney hayranı, onun dava arkadaşı, fikirdaşı kesildiler. Dosyanın tamamını bildikleri iddiasıyla müdafaa taktikleri verdiler, Yılmaz Güney'in hadiseyi olduğu gibi anlatma gayret ve niyeti bu işgüzârlık ve bilmişlik içinde eridi gitti.

Yılmaz Güney dışarıyla temastan mahrum, hukuki bilgisi doğal olarak az bir kimse idi. Uzun seneler tutuklu kalmış, bu müddet içinde hür olacağı günleri düşlemiş, ilerisi için planlar projeler yapmıştı. Bu memleket için, bu halk için ve davası için yapmayı düşündüğü çok şey vardı. Her şey bir tarafa henüz küçük Yılmaz'ına dahi doyamamıştı. İşte bütün bunları düşünen Yılmaz Güney yalnız ve

200 Radikal, 24 Mayıs 2002.

çaresizdi. Bu sırada kendisiyle bir kontak şeklinde de olsa temas imkânı bulan birkaç sayın meslektaşımızın hukuki tavsiyelerini ve irşatlarını ister istemez kabullendi, o yolda konuştu, savunmasını o yolda yaptı.

Bana defalarca söylediği gibi Yılmaz Güney hapis yatmaktan korkmuyordu. Onu korkutan şey, yapmak istediklerini yapamamak, vermek istediklerini verememesi idi, üstelik suçlanması haklı olsa idi kadere rıza gösterecek derecede hakka ve hukuka hürmetkârdı. Ama davasından ve iddiasından haksız yere uzaklaştırma ihtimalini dahi kabullenmedi. İster istemez telkinlere boyun eğdi. 6136 sayılı kanuna muhalefet ve silah atmaktan ibaret olan fiilini dahi gizleyerek, savunmasını gayrisamimi duruma düşürdü. Bu davada savunmamızın aksi kabul edilir ve Yılmaz Güney mahkûm olursa bu takdirde vicdan azabı çekecekler, elbette bizler değil, Yılmaz Güney'i bu gayrisamimi yola itenler olacaktır.

Bu maruzatımızı Yılmaz Güney'i gayrisamimi bulup delilleri bu açıdan değerlendirilmesini önlemek için yapıyorum. Yılmaz Güney'in ilk ifadelerinin bazı noktalarda hakikatten inhiraf etmesi bu tesirlerle olmuştur. Bunu muhterem heyetinizin anlayışla karşılamasını bekliyoruz.

Müvekkilimiz bu gayretkeş meslektaşlarımızın, kendisini bir vasıta ve davasını da bir vitrin olarak kullanmak istediklerini fark etmiş, fakat ne yazık ki o tarihe kadar müdafaaya bir istikamet verilmiş ve dönülmesi mümkün olmayan bazı adımlar atmıştı."[201]

Avukat Gültekin Müftüoğlu'nun 9 Haziran 1976'da yaptığı savunmaya kadar, duruşmalar değişik çevrelerin değişik tepkileri içinde geçti.

25 Ekim 1974 Cuma günü yapılan duruşmada, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi salonunu dolduranlardan bir kısmı, Yılmaz Güney salona girdiğinde alkışlamaya başladı. Bir dinleyici, "Katiller de alkışlanır mı?" diye bağırdı.

Yılmaz Güney, duruşmada yapılan sorgusunda Hâkim Sefa Mutlu'nun öldürülmesi hakkında özetle şunları söylemişti:

"Çevrilen filmlerin hepsinin sesi sonradan alınır. Benim çektiğim film ise yarı sesli idi. Film çekimi sırasında bir tabancayla ateş edilmişti, ancak ses teneke sesine benziyordu. Bu sırada şimdi ha-

201 Yılmaz Güney, Savunma, Güney Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, s. 80-82.

tırlamadığım birisi küçük bir çanta içinde Baretta marka bir tabanca getirdi. O sırada bir başkası da, 'Eğer abi isterse tabanca atsın,' dedi. Ben de peki dedim. O sırada gazino sahibi kendiliğinden hâkime giderek silah atılıp atılmayacağını sormuş, hâkim ise tabanca atılmasına müsaade etmemiş, bu sırada arka masada oturan bazı kişiler bana küfür etmeye başladı. Aldırış etmedim. O sırada birisi, 'Aktör değil p.....'in biri,' dedi. O sırada birisi de hâkimi götürüyordu. Ben rahat bir nefes alarak, 'Çok şükür götürdüler, hâkimse terbiyesini bilsin,' dedim. Bunun üzerine, üç kişi üzerime geldi, önlemek maksadıyla tabancayı çektim.

Bu sırada bazı kişiler elimden silahı almaya çalışıyordu. O sırada silah patladı. Şerif Gören benim tabancamdan vurulmuştu. O sırada sonradan hâkim olduğunu anladığım şahıs geldi. Yakamı tuttu. Ben kendimi korumak maksadıyla tekme vurdum, hâkim düştü, yerinden kalktı. Sandalyeyle üzerime saldırdı. O sırada birisi ateş etti. Hâkim yerde kıvranıyordu. Ben arabamı alıp yaralıyı hastaneye götürmek istiyordum. Bir duble rakı içmiştim."

Duruşma hâkimi, "Silah konusunu anlayamadım. Çantadan aldığın tabancanın vasıflarını biliyor musun?" diye sordu.

Yılmaz Güney, "Ben on yaşımdan beri silahları tanırım. Onlarla meşgul olurum. Ailemizde kan davası durumu vardı," diyerek cevap verdi.

Savcı Hüseyin Çavuşoğlu da, Yılmaz Güney'e, "Olaydan sonra odanda boş mermi kutuları bulunmuş, buna ne dersin?" diye sordu.

Yılmaz Güney de bu soruya, "Orada o yörede ırgatlar devamlı olarak silah taşır. Saz çalar gibi kurşun sıkarlar, o yörenin fikir örgüsüdür. Mantığıma göre bu normal bir şeydir. Hatta ben hediye kabilinden onlara kurşun götürmüştüm. Onları hediye olarak dağıttım," diyerek karşılık verdi.[202]

'Başıyla Selam mı Verdi, Tehdit mi Etti' Tartışması

Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde, 15 Ocak 1975 Çarşamba günü devam eden duruşmaya Nuran Mutlu ile Jale Fatma Pütün de katıldı.

Yılmaz Güney ile amcasının oğlu Abdullah Pütün, saat 09:35'te duruşma salonuna alındı. Yılmaz Güney duruşmaya gelen tanıdığı kişilerle selamlaştıktan sonra Nuran Mutlu ile iki avukatının bu-

202 Hürriyet, 26 Ekim 1974.

lundukları köşeye baktı ve başını önüne eğerek salladı. Yılmaz Güney'in başını eğerek sallaması değişik anlamlara neden oldu.

Nuran Mutlu'nun avukatı Kemal Çetinsoy, "Hâkim Bey, bir şeye dikkatinizi çekmek istiyorum. Sanık durumunda bulunan Yılmaz Güney, bize bakarak durmadan başını sallıyor. Size göstereceğim gibilerden bu kafa sallamanın manasını biz bir tehdit olarak nitelendiriyoruz," dedi.

Hâkim Ahmet Ayanoğlu, "Evet bir kere ben de gördüm. Selam verdi zannedersem," demesi üzerine, Avukat Kemal Çetinsoy, "Bu hareketler sanığa fayda sağlamıyor. Bizi tehdit etmeye kimsenin hakkı yok," diyerek karşılık verdi.

Konuşmaları gülerek dinleyen Yılmaz Güney, ayağa kalktı ve kısaca, "Hiçbir kötü niyetim yok. Sadece selam vermek istedim," dedi.

Mahkeme Başkanı Ahmet Ayanoğlu'nun ikazından sonra ortalık sakinleşti.

"Osman" Adlı Kişiye Yazıldığı İddia Edilen Mektup

4 Temmuz 1975 Cuma günü yapılan duruşmada, duruşmayı izleyenlerden bir kısmı alkışlar arasında, "Yılmaz'a özgürlük" diye bağırdı.[203]

Yılmaz Güney'in davasında çok önemli bir görgü tanığını Ankara'ya getirmek için Adana'ya gittiği söylenen Güney Film'in ortaklarından Osman Tokcan, Süha Pelitözü ve Abdullah Pütün'ün ağabeyi, Adana'da kaldıkları otel odasında tabanca bulunduğu gerekçesiyle 16 Kasım 1975 Pazar günü gözaltına alındılar.[204]

Öldürülen Hâkim Sefa Mutlu'nun karısı Nuran Mutlu'nun, "Osman Özbaş" adlı bir kişiye 10 Ocak 1976 tarihli bir mektup yazarak bazı itiraflarda bulunduğu iddia edildi. Nuran Mutlu'ya ait olduğu iddia edilen ve aşk, sevgi sözcükleri geçen bu mektupta, "Beni soracak olursan, günlerim seni düşünmekle geçiyor ve hep kuracağımız yuvanın hayaliyle yaşıyorum," diyen cümleler bulunmaktaydı. "Osman" ile Nuran Mutlu, mektupta belirtildiğine göre sözlenmişlerdi ve daha sonra da evleneceklerdi.

Avukat Kemal Çetinsoy, 9 Nisan 1976 tarihinde yapılan duruşmada, Osman Özbaş'a mektup yazmasını doğru bulmadığını belir-

---

203 Sefa Mutlu'nun Yılmaz Güney tarafından öldürülmesinin yol açtığı farklı değerlendirmeler hakkında Nurer Uğurlu özetle şunları söylemiştir: (Devamı için bkz. Dipnotlar Bölümü)

204 Her tanıyan kız ona âşık olduğu için arkadaşları tarafından "Güzel Osman" diye lakap takılan Osman Tokcan 30 Temmuz 2003 Çarşamba günü öldü. Osman Tokcan'la ilgili daha fazla bilgi edinmek isteyenler Mahir/On'ların Öyküsü adlı kitabıma bakabilir.

terek Nuran Mutlu'nun avukatlığından istifa ettiğini açıkladı.

"Vurmuş Vurulmuş, Deneyim Sahibi Bir Adam Böylesine Aciz Bir Adamı Neden Öldürsün?"

25 Haziran 1976 tarihli duruşmada, yaptığı savunmada, Hâkim Sefa Mutlu'nun öldürülmesi konusunda Yılmaz Güney özetle şunları söyledi:

"Bütün ömrü acılar ve türlü sıkıntılar içinde geçmiş, yüksek inançları ve yüce davası uğruna hayatını ortaya koymuş bir adam, davasına ihanet anlamına gelen, davadan kaçmak anlamına gelen, böylesine basit, gereksiz bir cinayet olayına niye karışsın?

Bakın, adam öldürmem demiyorum... öldürebilirim. Hayati bir tehlikeyle karşılaşsam, başka çarem kalmamışsa, yapabilirim. Fakat her yumrukta, tekmede yıkılan, üflesen devrilecek sarhoş bir adamı neden öldüreyim? Bütün hayatı kavgayla geçmiş, bir yığın silahlı bıçaklı olayın içine girip çıkmış, vurmuş vurulmuş deney sahibi bir adam, böylesine aciz bir adamı neden öldürsün?

Olaya bakılırsa, değil öldürmek kastı, dövmek fikrinin bile bende gelişmediği görülür. Tekmeyle yıkılmış, yıkıldığı yerden kalkamayan bir adamı dövmeye bile yanaşmayışımız, aciz bir adam, savunmanın dışında vurmak istemeyişimizden gelmiyor mu?"[205]

Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde Şeref Balpınar, H. Avni Güneş ve Davut Topçuoğlu'ndan kurulu mahkeme heyeti, 13 Temmuz 1976 Salı günü salona saat 14:00'te girdi ve Savcı Hüseyin Çakıroğlu'nun da yerini almasıyla duruşma başladı.

Cem Karaca, Hakan Balamir ve Semra Özdamar duruşmayı izleyenler arasındaydı.

Mahkeme Heyeti Başkanı Hâkim Şeref Balpınar, saat 15:15'te, Yılmaz Güney'in Türk Ceza Kanunu'nun 448. maddesi ile 6136 sayılı kanunun 13. maddesine göre 19 yıl hapse mahkûmiyet kararı açıkladı.

Yılmaz Güney, karardan sonra duruşma salonundan çıkartılırken kendisine doğru elini uzatan karısı Jale Fatma Pütün'ün elini tuttu. Jale Fatma Pütün, "Sen nerede, ben oradayım," dedi.

Yılmaz Güney, adliyeden cezaevine götürülürken, adliye önünde bulunan bazı gençler, "Yılmaz'a özgürlük" diye bağırarak sevgi gösterilerinde bulundular.

205 Yılmaz Güney, Savunma, Güney Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, s. 17, 18.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi, 31 Aralık 1976 Cuma günü, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin verdiği 19 yıl mahkûmiyet kararını onayladı.

2148 sayılı yasa hükmüne göre 1 Kasım 1984'te tahliye edilecek olan Güney, Türkiye'den yurt dışına kaçıncaya kadar cezasının kalan kısmını değişik cezaevlerinde geçirdi.

Kaldığı Cezaevleri

Yılmaz Güney, hakkında değişik nedenlerle açılan davalarda birçok kez yargılanmış, bazısında da tutuklanmış, değişik cezaevlerinde kalmıştı.

Güney'in 7 Temmuz 1974'te yayınlanan açıklamasına göre, bu tarihe kadar yattığı cezaevleri şöyledir:

"Hapishane olarak bugüne kadar Paşakapısı, Sağmalcılar, Nevşehir, Urfa, Sivas Askeri Cezaevi, (Kahramanmaraş) Andırın'da kısa bir süre kaldım. Birtakım hapishaneler tanıyorum. Bursa Hapishanesi, Konya, Düzce ve bütün bunlar kısa fasılalarla girdiğimiz kavga patırtı olaylarıyla ilgili."[206]

Bunlar tarih sırasıyla şöyledir:

1961'de Paşakapısı, Sağmalcılar, Nevşehir Cezaevleri.

1966'da Şanlıurfa Cezaevi.

1968'de Sivas Askeri Cezaevi.

1969'da İstanbul'da Balmumcu Orhaniye Askeri Cezaevi.

1971'de İstanbul'da Selimiye Askeri Cezaevi.

1972'de İstanbul'da Selimiye Askeri Cezaevi.

1974'den firar ettiği 1981 yılına kadar sırasıyla; Adana, Ankara, Kayseri, İzmit, İstanbul Toptaşı, Sağmalcılar (Bayrampaşa), İmralı, Bursa ve Isparta Cezaevleri'nde kalmıştır.

27 Eylül 1974 Cuma günü, Adana Cezaevi'nden Ankara Cezaevi'ne nakledildi.

17 Şubat 1978 Cuma günü, Kayseri Cezaevi'nden İzmit Cezaevi'ne nakledildi.

28 Temmuz 1978 Cuma günü, İzmit Cezaevi'nden Toptaşı Cezaevi'ne nakledildi.

16 Ocak 1979 Salı günü, Toptaşı Cezaevi'nden Sağmalcılar Cezaevi'ne nakledildi.

206 Hürriyet, 7 Temmuz 1974.

Üst üste yaşanan firar olayları ve isyanlar nedeniyle bu sırada Sağmalcılar Cezaevi'nde tutuklu bulunan siyasi tutuklular başka cezaevlerine nakledilmekteydi.

Devrimci tutuklular 15 Ocak 1979 Pazartesi günü, ülkücü tutuklular 18 Ocak 1979 Perşembe günü Sağmalcılar Cezaevi'nden başka cezaevlerine nakledildi.

Bu olaylar nedeniyle Sağmalcılar Cezaevi'ne konulmayan Güney, "güvende olur" denilerek Sağmalcılar Devlet Hastanesi'nde tutuldu.

Yılmaz Güney bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Toptaşı Cezaevi'nden beni isyan çıkartacağım gerekçesiyle Sağmalcılar Cezaevi'ne göndermek istediler. Sağmalcılar Cezaevi'ne gittiğim zaman orada yönetim şu kararı aldı: 'Biz Yılmaz Güney'i cezaevine alamayız,' dediler ve hastaneye kapattılar. Daha önce hasta olduğum halde, hastaneye gitmek istediğim halde beni hastaneye götürmeyen insanlar bu kez, 'Hastasın, hastanede kalacaksın,' diye tutturdular ve ben orada, tam kırk beş gün Sağmalcılar Devlet Hastanesi'nde kaldım."[207]

"Yöneticiler, sakıncalı olduğum gerekçesiyle beni cezaevine kabul etmediler. Bu kez, hasta olduğumu ileri sürerek beni cezaevi hastanesine yatırdılar. Oysa ben hasta değildim; hastanede kalmak da istemiyordum. Ne yazık ki, kırk beş gün hastanede tutuldum. O sıralar kapalı cezaevleri gerçekten çok karışıktı. Bu süre içinde bana bir cezaevi arandı ve sonunda (Nisan 1979'da) İmralı Yarı Açık Cezaevi'ne gönderildim."[208]

Nisan 1979'da İmralı Yarı Açık Cezaevi'ne gönderilen Güney, 5 Aralık 1980 Cuma günü, Isparta Cezaevine nakledileceği sırada iki günlüğüne Bursa Cezaevi'nde kalmış, daha sonra da Isparta Yarı Açık Cezaevi'ne gönderilmiştir.

"Biz Rakıyla İyi Dosttuk, Ben Şimdi Dostuma İhanet Edemem"

Yılmaz Güney içki içen bir kişiydi. Hatta ölümcül hastalığı döneminde de içki içtiği onu tanıyanlar tarafından anlatılmıştı.

Nihat Behram, 26 Aralık 1983'te Paris'te evlendi ve düğün töreni, "Küçük Türkiye" denilen bölgede, Restaurant Yol'da yapıldı.

Düğün törenine Yılmaz Güney, Jale Fatma Pütün (Fatoş Güney), Erdem Buri, Ali İhsan Şen ve Mehmet Koç da katıldı.

---

207 Basında Yılmaz Güney, 1. Cilt, Dönüşüm Yayınları, İstanbul, Ağustos 1994, s. 224.
208 M. Şehmus Güzel, a.g.e, s. 123.

Yılmaz Güney'in o gece yaşadıklarına tanık olanlardan Ali İhsan Şen, özetle şunları anlatmıştır:

"Yılmaz Abi rakıyla başladı, Türk şarabıyla götürdü. Epey içti yani. Halay çekildi. Tiyatro oyuncusu bir bayan gırgır olsun diye göbek dansı bile yaptı."

Mehmet Koç da bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"İşin ilginç tarafı Yılmaz rakı içti. Yılmaz içki içiyor, Fatoş kaşlarını çatıyordu. Bunun üzerine Yılmaz, 'Biz rakıyla iyi dosttuk, ben şimdi dostuma ihanet edemem,' diyordu."[209]

Güney, cezaevindeyken tanıştığı THKO davasından tutuklu Binali Akpınar'ın 8 Nisan 1984'te Paris'te yapılan düğününe de katıldı. Düğün törenine katılanlar arasında Jale Fatma Pütün ile Bekir Yunus Dost da vardı.

Bekir, o gece Yılmaz Güney'in "çok fazla içki içtiğini" anımsıyor. Hasta olmasına karşın böyle davranması, Güney'in sağlığına özen göstermediği anlamına gelmez mi? Bekir, şöyle bir değerlendirme yapıyor:

"Yılmaz Abi, kendi sağlığına o kadar ilgisiz bir insan değildi. Sağlığını düşünüyordu. Ama düşündüğü başka bir şey daha vardı: Yılmaz Güney, bütün halkın gözünde, belli bir yerde boyun eğmezliği, direnmeyi, azmi, kararlılığı, vb. şeyleri temsil eder hale gelmişti. Filmlerinin yarattığı etkiyle herkesin hayran olduğu bir kahraman durumundaydı. O bunu biliyordu. O zaman şu kalıyordu: Ya böyle bir davete gitmeyecek, kendini alıkoyacak, zayıflığını, güçsüzlüğünü göstermemek için. Ya da gittiğinde o gecenin, o düğünün hakkını verecek. Gittiğinde artık normal bir Yılmaz Güney gibi davranması gerekiyordu. Ve çelikten bir iradesi vardı. Sıradan bir insan aynı hastalığa yakalanmış olsa aynı direnci gösteremezdi. Ama Yılmaz Abi o geceye katılınca, herkes gibi horasını da tepebilen, halayını da çekebilen, sonuna kadar herkesten fazla içebilen, ama yıkılmayan, yani bilinen, tanınan Yılmaz Güney imajını bozmak istemiyordu. Yoksa evinde sağlığına dikkat ediyordu: Hiç sigara içmiyor, ağzına içki koymuyordu."[210]

"Sidik Yolundan Sarhoş Olmaz İnsan!"

Nihat Behram da Yılmaz Güney'in son günlerinde yaşadığı bazı olaylara tanık olmuş kişilerdendir.

209 M. Şehmus Güzel, a.g.e, s. 210, 211.

210 M. Şehmus Güzel, a.g.e, s. 210-212.

Behram, tanık olduğu bir olayı özetle şöyle anlatıyor:

"1984 Ocak ayının son haftası içinde, Güney Kıbrıs'ta 'Nicosia Film Clup' tarafından, Türk ve Rum halklarının kardeşliğine yönelik bir 'Kardeşlik Haftası' düzenlemişti. İçlerinde, Yunanistan kökenli Costa Gavras'ın da olduğu Yunanistanlı ve Kıbrıslı sanatçılarla birlikte, Yılmaz'la ben de ayrı ayrı davet edilmiştik. Fatoş ve Trix'i de alarak, eşlerimizle birlikte gitmeye karar vermiştik. Gidiş günümüz 26 Ocak 1984'tü.

Yaşamımda, hem büyük bir mutlulukla, hem büyük acıyla yer etmiş bir gezidir. Anmadan geçemeyeceğim... Bir gece öncesinden, gidiş gününün sabahı, kahvaltıda Yılmazlarda buluşmaya karar vermiştik. Saat dokuz sularında Trix'le birlikte gitmiştik Yılmazlara. Yılmaz, kahvaltı masasını hazırlıyordu. Ev giysileri vardı üstünde. Bize, kahvaltı yapmamızı söyleyip üst kata giyinmeye çıkmıştı. Bir süre sonra indiğinde, esprilerle, 'Ben tamamım, gidebiliriz!' demişti. Şaşırıp, 'Peki Fatoş?' diye sorduğumda, 'Uçaktan korkuyor, ikna edemedim, vazgeçti!' diye açıklamıştı. Hissettiğim kadarıyla Fatoş, hasta halinde Yılmaz'ın bu uzun yolculuğa çıkmasını istemiyordu. Esasında, ilkin benim görüşüm de oydu. Yolculuğun, kendisi için yorucu olacağını, bir mesajı varsa iletebileceğimi söylemiş, gitmemesi yönünde uyarmıştım. Fakat yolculuk süresince, bu yolculuğun Yılmaz için ne derece büyük bir anlam taşıdığını anlamıştım. Özellikle Kıbrıs'ta, bu dünyada değil de düşleri arasında gibiydi Yılmaz. Acılarıyla sevinçleri arasında uçurtma olmuş uçuyordu. Uçaktaki yolculardan sokaktaki insanlara, tarlalardan denize dek, konuştuğu dokunduğu her şeyle ilişkisinde başka bir Yılmaz'dı. Havaalanından kente giderken, 'gelinaliler!' diye bağırarak otomobili durdurmuş, inip tek başına tarlalara yürümüş, Kıbrıs'ın Türkiye'ye bakan sahillerinde çocukluğunun tarlalarından toplar gibi 'gelinaliler' toplamış, *Umut*'taki gibi bir yamaca çömelip uzun uzun gökyüzünü koklamıştı... Bir yanımda ölümün eşiğindeki bir insanı mutlu görmenin sevinci vardı, bir yanımda katlanılmaz derecede keder... Yılmaz'ın, acılarının üstüne merhem diye sürmek istercesine, çocukluğuna koşarcasına Kıbrıs'ta koştuğunu orada anlamıştım... Ve herkesten saklıyordu bu duygusunu... kendisinden bile...

Yine 'güçlüyü, yenilmezi' oynuyordu. Açıkça oynuyordu. Öyle ki, oyununu gerçek kılmış, oynadığını yaşıyordu... Birbiri peşi sıra gelip giden Filistinli, Kıbrıslı heyetlerin her biriyle yemeğe, içmeye oturuyorduk. Hiçbirinin kalkmış kadehini geri çevirmiyordu. Ka-

dehinden bir yudum alanı, Yılmaz üç yudum alarak ya da tek yudumda kadehini dipleyerek yanıtlıyordu. Güzel günler geçirmiştik Kıbrıs'ta. Toplantılarımızda, kardeşliği pekiştiren anlamlı mesajlar vermiştik. Yakılıp yıkılmış Rum köylerini de ziyaret etmiştik, Nicos Samson'un yakıp yıktığı Türk köylerini de acılara karşı kardeşlik şarkılarıyla dolaşmıştık...

Acıdır ki, Yılmaz'ın o yılı tamamlayamayacağını, o yolculukta hissetmiştim. Filistinlilerle yemek yiyorduk ve Yılmaz sürekli içiyordu. Açıkçası, kendi adıma ilk kez o derece neşeli ve hayat dolu görmüştüm Yılmaz'ı. Kuşkusuz ki, gözle yürek arasında çelişkisi vardı bu duygumun. Hastalığını düşünerek, uymak mı gerekiyordu, hiç ilişmemek mi, kestiremiyordum. Yine de, ikimiz iki yandan karımla koluna girip geç olduğunu söyleyerek oteline dönmesi yönünde uyarmıştık. Yılmaz, tipik gülüşüne, derin bir hüzün yükleyerek bakmıştı bize. 'Bırak be Niho... midem yok... içtiğimi işiyorum, sidik yolundan sarhoş olmaz insan!' diye kesik kesik başlamış; 'Kazandibi var ya kazandibi bilirmisin, ne lezzetlidir? Bu Kıbrıs'ta vardır, gidip kazandibi bulalım!' diye sürdürmüştü. İliklerime dek sarsılmıştım. Gerçekten canı kazandibi çektiği için mi öyle demişti, yoksa 'kazandibi' ömrünün sonunu yaşamasının imajı olarak mı kullanmıştı, bilemiyorum. Bildiğim, Kıbrıs'taki günlerde, yoğun kederini sevincin içinde eritip yok ederek yaşamıştı. Son mutluluğuydu belki de en azından benim gördüğüm...

Kıbrıs'a gideceğimiz gün, Costa Gavras gelmemişti. Uçak kalkarken küfrediyordu Yılmaz. 'Yunanlı ruhunu parselleyip Fransızlardan başlayarak satışa çıkarmış bir oportünist o!' diyordu. 'Kaçtı bak! Ulan gelmeyeceğim de... Gelme! Geleceğim deyip de gelmemek adiliktir!' diye söyleniyordu. Aynı şeyi, genel açlık grevleri olduğu günlerde de yapmıştı Costa Gavras. Yılmaz'ın, benim, Arjantinli yönetmen Solanas'ın, Heinrich Böll'ün, Günter Wallraf'ın, Antonie Vitse'in imzaladığı bir bildiri metni vardı. Bu metni, imzalayanların arasında olan Costa Gavras'ın başkonsolosa vermesi kararlaştırılmıştı. Fakat sözleşilen gün, toplantı yerine gelmemişti. 30 Ocak'ta ayrılmıştık Kıbrıs'tan. Atina'ya geçmiştik."[211]

"Bir Tek Kurtuluş Var: Devrim"

Yılmaz Güney, Isparta Yarı Açık Cezaevi'ndeyken aldığı bayram izniyle cezaevinden çıkar ve bir daha geri dönmez.

211 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 401-403.

İlk önce cezaevinden, daha sonra Türkiye'den firar eden Güney, ölümüne kadar Fransa'nın başkenti Paris'te kalmıştır.

Bu süre içinde *Le Mur/Duvar* adlı bir film çekmiştir. Bu filmin çekimi sırasında yaşanan olaylardan bir de belgesel film hazırlanmıştır.

Bu belgeselde, filmin çekiminde yer alan çocuklar ile Yılmaz Güney arasında geçen bir söyleşide, "Türkiye'den neden kaçtığınız?" sorusuna verdiği yanıt şöyledir:

"Hapishaneden kaçtım. Türkiye'den kaçmadım. Hedefimiz neresi biliyor musunuz arkadaşlar? Türkiye. Türkiye'ye gideceğiz. Türkiye'ye gitmenin bir tek yolu var. Türkiye'de insanlara, özellikle sizin gibi genç insanlara çok iyi yaşama koşullarının hazırlanabileceği ortam; eğer ortam hazırlanmazsa siz orada ne olursunuz biliyor musunuz? Bu dinamizmle gangster olursunuz. Kabadayılık hastalığına tutulur, hapishanelere düşersiniz. Yirmi sene, otuz sene. Kiminiz ölür, kiminiz kurşunlara dizilir. Kiminiz bir kadına hasta olur orada; genelevin, barın önünde vurulur, kiminiz esrar kaçakçısı, kiminiz sigara kaçakçısı olarak kaldırımlarda ölürsünüz. Bir tek kurtuluş var: Devrim."[212]

212 Duvarın Etrafında (Belgesel, VCD), Güney Filmcilik.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
SİYASİ ETKİNLİKLERİ

"Ben Siyasi Bir Adam Olmalıyım Diye Bir Hedef Koymadım"

Sinema dünyasından birçok sanatçı siyaset dünyasına girmiş, bu alanda sorumluluklar üstlenmişti.

Hülya Koçyiğit ile Ediz Hun, Anavatan Partisi'nden (ANAP) milletvekili adayı olmuş; Ediz Hun, İstanbul Milletvekili seçilmiş, bir dönem Çevre Bakanlığı yapmıştı.

Halil Ergün ile Fatma Girik, Sosyal Demokrat Halkçı Parti'den (SHP) Belediye Başkan adayı olmuş, Fatma Girik Şişli Belediye Başkanı seçilmişti. Muzaffer Tema MHP'de faaliyet göstermişti. Türkan Şoray ise ÖDP'yi desteklemişti.

Yılmaz Güney'in çocukluk ve gençlik arkadaşı Nihat Ziyalan, gençliğinde yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır:

"Biz gençliğimizde de çok şeyler yapmıştık Yılmaz'la. Politik görüşlerimiz daha yeni yeni yeşermeye başladığı sıralarda, düşüncelerimize uygun Adana'daki arkadaşlarla bir 'çete' kurmaya kalkışmıştık. Toplantıyı yaptık. Toplantıda konuştuğumuz şey şu idi: Biz, zenginlerden alacağız, yoksullara vereceğiz. Bir örgüt falan değildi. Sadece bu düşünce içinde bir araya gelen küçük bir topluluktuk. Ama o çetenin kurucularının içinde polis varmış meğer. Bu nedenle bir sonraki toplantıyı yapamadık. Zenginlerden alıp yoksullara verecek olan bu çetenin adını koyamadık o yüzden. Bu toplantı nedeniyle başımız belaya girmedi. Bir sonraki toplantı yapılamadı ve orada kaldı. Yedi sekiz kişilik bir topluluktu. Şimdi isimlerini hatırlamıyorum. Lise çağındaki arkadaşlardı.

Yılmaz da ben de Adana Erkek Lisesi'nde okuduk. Lisede birlikte olamadık o sıralarda ama dışarıda hemen her gün beraberdik. Annelerimizin kendi aralarında dostluğu vardı. Evlere gidip gelmeler olurdu. Yılmaz bizim eve gelip kalırdı, ben gidip onların evinde kalırdım. Öyle bir kan kardeşliği durumu oldu. Hürriyet Mahallesi'nde oturuyordum. Yılmaz'ın oturduğu yer de bir gecekondu mahallesiydi. Birbirimize yakın yerlerde oturuyorduk.

Biz hiçbir şekilde bir örgüte ve teşkilata bağlı değildik. Belki de yoksulluktan ötürü hayatın içerisinde bir politik duruşumuz vardı. Yani o gün, o zaman eğer solcu olduysak yoksulluktan kaynaklanan bir solculuktu bizimkisi.

Yılmaz'la insanların düşüncesine katkıda bulunmak için birbirimize söz vermiştik. Bizim duruşumuz, insanların zihnini geliştirmek için verilen sözdür hayat içerisinde.

Biz de yoksulduk. Babam şalgam suyu satardı Adana'da. Gecekonduda büyüdük. Ama ben daha çok okuma olanağı buluyordum. Çünkü babamdan harçlık alıyordum. Babamdan aldığım harçlık yetmediği zaman babamın cebinden para da aşırarak kitap alıyordum. Bu yüzden çok dayaklar yiyordum tabii. Okuyarak kendimizi yetiştirdik. Milli Eğitim Bakanlığı'nın o dönemdeki yayınlarıyla kültürel açlığımızı gidermeye çalıştık. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları'nda çalışan Seyfi Abimiz vardı. Seyfi Abimiz, 'şunu okuyun, bunu okuyun' diye bize yardımcı olurdu ki, ona şükran borcumuz vardır. Karısı da bizim ablamızdı. Çok güzel insanlardı.

Kolonyacı Şükrü Tekbaş, Fethi Naci'nin İnsan Tükenmez kitabını bize verdiği sırada biz kendisini tanıdık. Tanışmamız böyle oldu.

Şükrü Tekbaş bize abilik yaptı. Kolonyacı dükkânı vardı. Alt katta kolonya damıtır, akşamları da meyhane çalıştırırdı. Şükrü Tekbaş'ın işlettiği Koltuk Meyhanesi'nde açık şarap satılır, yanında leblebi verilirdi.

Kendisini görmeye gittiğimiz ve sohbet ettiğimiz bir gün, gürültü patırtı yapan bir adamı Şükrü Abinin sille tokat dövdüğünü, ondan sonra, 'Yahu dövdüm ama çok üzüldüm, acıdım. Ne yapalım. Konuşmamızı engelliyordu,' dediğini ve tekrar solculuk üzerine konuşmamızı sürdürdüğümüzü hatırlıyorum."

Bir söyleşide Yılmaz Güney, kendisi hakkında şu tanımlamayı yapmıştır:

"Hayatın bana dayattığı, benden istediği şeyleri yaptığım süre içerisinde normal olarak aynı zamanda siyasi bir adam niteliğine büründüm. Yani, 'Ben siyasi bir adam olmalıyım,' diye bir hedef koymadım. Ancak gerek karşılaştığım olaylar, gerek dışarıdaki olaylar karşısında takındığım tavır bir süre sonra beni gerçek bir siyasi insan niteliğine getirdi. Bu gün ben bir sanatçıyım. Ülkemdeki duruma yabancı kalmadığım için aynı zamanda siyasi bir adamım.

Yani herhangi bir siyaset adamının önüne 'Ben siyaset adamı olacağım,' hedefini koyup kendisini bu yönde geliştirmesi ile benim doğal gelişme sonucu siyasi bir adam olmam iki ayrı şey."[213]

Boynu Bükükler kitabını adadığı ve Nihat Ziyalan'ın yukarıda söz ettiği Şükrü Tekbaşlı, 1926 yılında Adana'da doğmuştu. Ortaokul mezunu, iki çocuklu bir emekçi olan Şükrü Kemal Tekbaşlı, 1961 ve 1971 döneminde, bazı sol siyasi hareketler içerisinde yer almıştı.

1961'de kurulan TİP'in Adana İl Başkanı Selahattin Uyar, İl Sekreteri Şükrü Tekbaşlı'ydı. TİP içindeki Sosyalist Devrim/Milli Demokratik Devrim tartışmalarında MDD tarafında yer aldı Tekbaşlı.

Selahattin Uyar'dan sonra, TİP Adana İl Başkanı, 1946'da Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi Adana İl Sekreterliği yapan Necati Aykaş olmuştu.

Demokratik Devrim Derneği Adana Şubesi kurucularından da birisi olan Şükrü Tekbaşlı, 12 Mart 1971'de verilen askeri muhtıradan sonra meydana gelen siyasi gelişmeler sonucunda, hakkında açılan bazı davalar nedeniyle tutuklandı.

Adana, Hatay Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi tarafından açılan Adana Demokratik Devrim Derneği davasında Turgut Akalın, Necati Aykaş, Abbas Topçu, Kutber Akalın ve Ömer Rafet Güllüler'le birlikte yargılanmıştı.[214]

Şükrü Tekbaşlı'nın yanı sıra gençlerin sohbet ettiği bir diğer kişi de TKP Davası'ndan 1950'de yargılanan Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi (DTCF) öğrencisi Hilmi Artan'dı. Yazar Orhan Kemal'in de arkadaşı olan Artan, gençlerin saygı gösterdiği, sözünü dinlediği bir kişiydi.

"Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri"

Yılmaz Güney, lise son sınıfta yazdığı hikâyelerden biri nedeniyle, ilk kez mahkemeyle tanışır.

Vefa Lisesi son sınıf öğrencisi Haluk Tanju Cılızoğlu'nun yayınladığı *On Üç* adlı derginin Ekim 1956 tarihli 19. sayısında yayınlanan "Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adlı hikâyesinde komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle İstanbul Cumhuriyet

213 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 128.

214 Rasih Nuri İleri, TİP'te Oportünist Merkeziyetçilik, Yalçın Yayınları, İstanbul, Ocak 1987, s. 548.

Savcılığı tarafından hazırlanan, 7 Ekim 1957 tarih ve 957/779 sayılı iddianameyle dava açılır. (Cılızoğlu, Nebahat Çehre'nin annesinin eşi gazeteci Cahit Poyraz'la -*Hergün* gazetesinde- yaklaşık on yıl birlikte çalışmıştır.)

"Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri", matematik denklemlerinden birine verilen addır. Bu hikâyeyi yazdığı için yargılanarak mahkûm edilen Güney, bu konuda şunları anlatmıştır:

"Hikâyeler yazdım. Polis bizi de izlemeye başladı. Ve o zamanlar polisin büyük imkânları yoktu. Adam takarlar arkana. Bakarsın bir adam var arkanda. Hep aynı adam. Ben adamı çok iyi tanıyorum. Çok iyi bir polisti. Kemerinin burasında bir şeyi vardı. İyi hatırlıyorum. Aynı gömleği giyer, aynı ceketi giyer.

Yazdığım bir hikâyeden dolayı beni savcının karşısına çıkardılar. Komünizm propagandası yapmaktan... Ben gerçekten ne komünizm ve içeriğini biliyorum ne bir ayrıntısını biliyorum, öyle kabaca bir şey biliyorum. Derinlemesine hiçbir şey yok.

Yazdığım hikâyede komünizm propagandası yaptığım suçlamasıyla kovuşturmaya uğradım. Hikâye küçük bir işçi kız hakkındaydı. Orada bir cümle vardı. Kız, eğer herkes eşit olsaydı burası bir cennet olurdu, diyordu. Bundan hareket eden savcı, benim eşitlikten bahsederek, komünizm propagandası yaptığım sonucuna vardı. Ben o zaman mahkemeye, komünizm ve sosyalizm hakkında hiçbir şey bilmiyorum, dedim. Gerçekten de bilmiyordum. O bana baktı ve 'Ulan eşşoğlueşşek, biz sizin gibi insanları biliriz, siz her şeyi bilirsiniz,' dedi."[215]

Bir dönem okuyan, yazan kişilere karşı sevgi çok büyüktü. Hatta "komünist diye damgalananın cüzamlı gibi toplum dışına itildiği" bir dönemde bile aynı sevgi okuyan gençliğe gösteriliyordu.

Nurer Uğurlu, Yılmaz Güney, Şükrü Üstün ve Tüccar Mahmut'un birlikte caddede volta attıkları bir gün, dörtyol ağzına geldiklerinde önlerinde bir polis cipi durdu ve polisler yalnızca Güney'i cipe atarak götürmeye çalıştı. Arkadaşları müdahale etti. Olay büyüdü. Vatandaşlar toplandı.

---

215 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 24, 25.
Fikret Hakan da, askeri okulda öğrenciyken solcularla ilişkisi olduğu ve solcu yazarların eserlerini okuduğu gerekçesiyle, 1948 yılında, Güngör Gençay'la birlikte okuldan atılmıştır. (Güngör Gençay, Buruk Anmalar Defteri, Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Ocak 2002, s. 100.)

Adana'nın çok sevilen kişilerinden ve bakkal Kerem Ali de, "Ne oluyor kardeşim, neden götürüyorsunuz çocukları?" diyerek olaya karıştı, gençlerin tarafını tuttu, Yılmaz'ın serbest bırakılması için çaba gösterdi.

Polislerden birisi, "Kerem Ali Emmi! Sen bilmezsin bunları. Bunların ne kadar muzır olduğunu. Karışma bu işlere," dedi.

DP'nin önde gelenlerinden Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan gibi kişilerin Adana'ya her gelişlerinde bakkal dükkânına mutlaka uğradıkları ve bir dönem Demokrat Parti'nin (DP) Adana'da yöneticiliğini yapan Kerem Ali, "Ne yani, memleketi mi yıktı bu çocuklar? Bu çocukların ne olduğunu ben bilmeyeceğim de sen mi bileceksin? Onların kundak topraklarını ben verdim, aha bu testinin içinden çıkardım verdim hem de," diyerek yanıt verdi. Sonuçta, Yılmaz Güney, o gün için serbest bırakıldı.

"Burada Aydın Fikirli Bir Avukat Bulamadım"

"Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri" adlı öyküsünün yayınlanmasından sonra ilk önce *Ocak* adlı dergi tarafından eleştirilen, daha sonra da savcılık tarafından hakkında soruşturma açılan Yılmaz Güney, kendisini savunmak için çeşitli arayışlara girdi.

Yeni Ufuklar dergisini çıkartan ve bir dönem avukatlık da yapan Vedat Günyol'a Adana'dan bir mektup göndererek yardım istedi.

12 Aralık 1956 tarihli mektubunda, İstanbul Barosu'na kayıtlı bir avukat olan Vedat Günyol'a şunları yazmıştır:

"Vedat Abi, *On* Üç dergisinde yayınlanan 'Üç Bilinmeyenli Eşitsizlik Sistemleri' adlı hikâyeme savcılık el koydu. Yarın öbür gün savcılığa çağrılacağım. Burada öyle aydın fikirli bir avukat bulamadığım için size yazmak zorunda kaldım. Kendimi savunmaktan aciz değilim ama ne olur ne olmaz. Mümkünse o hikâyeyi okuyup bana gerekli şeyleri yazın. Hikâyemin ismi biraz biçimsiz görünüşte. Bu matematikte ve cebirde bir bahis başlığıdır. Sonra hikâye ahlak bozucu bir aile düzenini sarsıcı bir mahiyetteymiş. Bunun için *Ocak* dergisi yüklendi önce. Sonra savcılık. Savunmamda -savunma denmez ya- gerçekçi olmam ya da böyle bir ekol göstermem ne dereceye kadar faydalı olur. Buna benzer konularda işlenmiş yabancı, yerli yazarlardan örnekler göstersem olur mu? Bana sorulacak soruları az çok biliyorum. Siz bana sorulacak soruları ve yanıtlarını bildirebilir misiniz? Yok, sizin için mahzurlu yanları varsa cevap

bile vermeyin. Gücenmem. Cevap yazacak olursanız, 'Dar Film Müdürlüğü' adına, ismimi zikretmeden yazın. Bilmem anlatabildim mi? Zarfın üstünde adım olmasın. Hem muhasebeci hem de müdür sayıldığımdan, kimsenin eline geçmeden bana gelir yazınız. Sizde 'İyi Günler Pazarı' diye bir hikâyem var. Sizce bir mahzuru varsa basmazsınız. Hürmet Abi, Yılmaz."

Sekiz yıl kadar avukatlık yapmış olan Vedat Günyol, bu mektuptan sonra ne yaptığı hakkında şunları anlatmıştır:

"Yılmaz'ın mektubunu hemen yanıtlamıştım. Kopyası elimde olmadığı için nasıl bir savunma önerdiğimi anımsamıyorum. Ama bildiğim bir şey varsa, o da savunma önerimin başarılı olduğudur, öylesine başarılı ki, Yılmazcığı iki yıllık hapislik yaşamından kurtaramadı. 1956-1957 yılları acımasız yıllardır, onları izleyen yıllar gibi. Öküz altında buzağı arayan, aydınlara, sanatçılara düpedüz düşman, beyinsiz, vicdansız, çıkarcı politikacıların hışmına uğramıştı Yılmaz, birçok benzerleri gibi."

"Hapishanedeki, Sürgündeki İlişkileriniz Hayatınızı Belirleyebiliyor"

Hikâyenin yayınlandığı dönemde, ikisi de lise son sınıf öğrencisi olan Tanju Cılızoğlu ile Yılmaz Güney, 24 Mayıs 1958 Cumartesi günü, yargılamanın sonucunda İstanbul 2. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti tarafından "komünizm propagandası yapmaktan" suçlu bulunarak yedişer buçuk yıl ağır hapse mahkûm edildiler.

Tutuksuz olarak yargılanan Tanju Cılızoğlu ile Yılmaz Güney'in hukuksal hak arama çabaları devam ederken, 27 Mayıs 1960 devrimi gerçekleşti. Yeni bir iktidar kurulmuştu. Fakat komünizme karşı tepkiler aynen eskisi gibi devam etmekteydi.

1961 yılının Mayıs ve Haziran aylarında, İstanbul ve Bursa'da "komünizm propagandası yaptıkları" iddiasıyla onlarca kişi gözaltına alınmış ve tutuklanmıştı.

Tanin gazetesi yazarlarından Aziz Nesin ile Tanin Gazetesi Yazı İşleri Müdürü İhsan Ada da, "komünizm propagandası" yaptıkları iddiasıyla İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından 18 Mayıs 1961 Perşembe günü gözaltına alınmışlardı.

Yılmaz Güney de, yazdığı hikâye nedeniyle, 15 Haziran 1961 günü tutuklandı.

Atıf Yılmaz, Yılmaz Güney'in yakalanışını şöyle anlatmıştır:

"Emirgan Korusu'nda *Tatlı Bela* adlı filmi çekiyorduk. Korudaki köşklerden birinin bahçesinde çalışıyoruz. Yılmaz, epeyce zamandır birinci asistanlığa terfi etmiş. Akşama doğru sette tanımadığım iki seyirci belirdi. Filmin yapımcısı Yovakim Filmeridis'le gelmişler. Hiçbir nedeni yokken kenarda duran bu iki adama taktığımı hatırlıyorum. İkide bir gözüm adamlara takılıyor. 'Orada durmayın,' diyorum. Adamlar çekiliyorlar. Az sonra, 'Kamera açısındasınız,' diyorum adamlara. 'Şöyle biraz uzak dursanız.' Adamlar sakin, kibar, gülümseyerek uzaklaşıyorlar. Ama gözleri hep üzerimizde. Bu gerginlik, iş paydos edilinceye kadar sürüyor. Yılmaz'la ertesi gün yapılacak işleri planlayıp setten ayrılıyorum. Adamlar hâlâ orada.

Aradan bir iki saat ya geçmiş ya geçmemişti, evdeydim, telefon çaldı. Telefonu açtım. Gelen, Yılmaz'ın tutuklandığı haberi... Meğer Yovakim'le gelen adamlar sivil polismiş. Telaşla bir avukat arkadaşa telefon ediyorum. Az sonra Yılmaz'ın Üsküdar'daki Paşakapısı Cezaevi'ne götürüldüğünü öğreniyorum. Avukat arkadaş, 'Çaresi yok, sabahı bekleyeceğiz,' diyor.

Ertesi sabah Paşakapısı'nda savcının karşısındayız. Yılmaz'ın filmde rolü olduğundan, filmin yarım kalacağından bahsediyorum: 'Hiç değilse 15-20 gün dışarıda kalmasını sağlayabilseniz.' Sakin sakin gülümsüyor savcı: 'Buraya gelinceye kadar bir şey yapılabilirdi belki,' diyor. 'Ama bir kez cezaevine girmeye görsün, artık hiçbir kuvvet buradan çıkaramaz arkadaşınızı.' Yılmaz'ın yayınlanan bir öyküsü nedeniyle yıllardır yargılandığını biliyordum. Şimdi okusak bize komik gelecek bir cümleyi dönemin zihniyeti komünizm propagandası saymış. Yılmaz'a önce yedi buçuk yıl hapis cezası verdiler, bu tek cümle için. Sonra, temyizin, mahkemenin kararını bozduğunu öğrendik. Tekrar yargılanma. Bu kez verilen ceza bir buçuk yıl. Tekrar temyize gidiliyor ve sonunda mahkemenin kararı kesinleşiyor. Bu sonuçta Yılmaz'ın, dolaylı olarak da bizim ilgisizliğimizin payı var mıydı? Daha sıkı bir takiple Yılmaz kurtulabilir miydi, bilmiyorum. Paşakapısı, sonra Nevşehir Cezaevi. Bir ara Nevşehir'e gidip Yılmaz'ı ziyaret ediyorum. İş bu, bir buçuk yılla da bitmiyor. Bir de Konya'ya sürgün var. On dokuz, yirmi yaşında bir gencin yazdığı bir cümle için hayatından sorumsuzca üç koca yıl çalabiliyorsunuz. Kaybedilen sadece bu üç yıl da değil. Hapishanedeki ilişkiler, sürgündeki ilişkiler, bazı olumsuz yatkın-

lıklarınızı ortaya çıkarıp besleyebiliyor. Hayatınızı belirleyebiliyor. Bu ilk mahpusluk dönemini yaşamasaydı Yılmaz, aynı Yılmaz mı olurdu diye hep düşünmüşümdür."[216]

"Siyasetle Uğraştın mı Kelleyi Koltuğa Alacaksın"

İstanbul'da tutuklanan Yılmaz Güney, ilk önce, Üsküdar Paşakapısı Cezaevi'ne gönderildi. Daha sonra, Nevşehir Cezaevi'ne nakledildi.

Yılmaz Güney, Paşakapısı'nda yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır:

"İlk hücreyi '61 Mayıs'ında tanıdım. Sözde demokrasinin ve özgürlüğün geldiği ilk yıl. Onun içindir ki 'özgürlük' ve 'demokrasi' denildiğinde aklıma şu sorular gelir:

Kimler için demokrasi, kimler için diktatörlük?

Kimler için özgürlük, kimler için esaret?

Bir küçük hikâye yüzünden bir buçuk yıl ağır hapis, altı ay da Konya'da sürgün cezasına mahkûm edilmiştim. Cezaevi müdürü, diğer mahkûmlarla ilişkimi kesmek, onlarla konuşmamı önlemek için karantinada kaldığım ilk hafta sonunda 'kapalı'ya atılmamı istemişti. Kapalı, küçük bir koğuştu. Açık havaya çıkılmıyordu. Bazı hasım sahiplerini koyuyorlardı bu koğuşa.

Koğuşa girdiğimde, kuşkuyla bana bakan bir arkadaş gördüm. Oturuyordu ranzasında. Kucağında bir kedi vardı.

'Geçmiş olsun hemşehrim!' dedi.

'Sağ ol,' dedim.

Tek başına kalıyordu. Sedat'tı adı. Polis Sedat diyorlardı. Siyasi olduğumu öğrenince, kuşkularının yersizliğini anladı. Kısa zamanda ısındık birbirimize. Konuşkan, dertli ve çaresizdi. Zordu hayat, bunalmıştı... Haraç istemişti birinden, alamayınca da 'façasını bozmuştu' adamın. Deneyleriyle, sezgileriyle vardığı bazı gerçekler vardı. Fakat şikâyetlerinin ana kaynağını göremiyordu, çelişkilerini nasıl çözeceğini bilemiyordu. Ben de ona doyurucu ve mantığa uygun öneriler getiremedim. Ben de pek bir şey bilmiyordum çünkü. Genellikle soyut ve yuvarlak sözler ediyordum.

216 Atıf Yılmaz, Söylemek Güzeldir, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Mayıs 1995, s. 206-208.
Gazeteci ve yazar Emin Karaca, Cağaloğlu'nda uzunca bir süre "Talat'ın Yeri" adı altında kahvehane işletmeciliği yapan "Arap Talat" adıyla anılan Talat Şahin Akdere hakkında bir yazı dizisi yapmıştı. "Arap Talat" olarak anılan Talat Şahin Akdere, Yılmaz Güney'le ilgili bir anısını Emin Karaca'ya anlatmış, Emin Karaca da, bunu istersen kitabında yer verirsin diye bana vermişti. Arap Talat'ın anlattığı olay şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Üç gün sonra götürdüler Sedat'ı. Yeni biri geldi. Bir süre onunla kaldık. Hırsızdı. Anlaşamadık onunla. Düzeni savunuyordu bütün büyük hırsızlar gibi. O da çalarak zengin olmayı düşünüyordu. Anlatamadım ezeni, ezileni. 'Aklı olan ezilmez,' diyordu.

Sonra beni hücreye verdiler. 'Kapalı'nın tel örgülü penceresine yanaşan bazı mahkûm arkadaşlar konuşmak istiyorlardı. Oysa konuşmak yasaktı benimle... Çünkü ben 'komünist'im.

Yatağım yorganım omzumda, hücrelerin bulunduğu bölmeye girdiğimde, hücre deliklerinden uzanmış bir yığın meraklı yüz gördüm. Kafalarını delikten çıkarmışlardı. İki katlıydı hücreler. Beni üst kata götürdüler. Önünden geçtiklerim, 'geçmiş olsun' diyorlardı. Kim olduğumu merak ediyorlardı. Her yüz, benim için anlatılmaz anlamlar yüklüydü. Her yüz, başlı başına bir olaydı. Her yüz bir cinayetin, bir olayın en yakın tanığıydı.

Hücrem iki buçuk metre boyunda, bir buçuk metre enindeydi. Tuvaleti içindeydi. Keskin sidik ve bok kokardı. Bir buçuk karış eninde, iki karış boyunda tel örgü ve demir parmaklıklarla örülü bir pencerem vardı. Hapishanenin arkasına, evlerin önünde küçük bir arsaya bakardı. Koşuşan çocukları, satıcıları, gelip geçenleri görürdüm oradan. Akşamüstleri çocuklar oynarken, geçmiş günlere dalar, tozlu topraklı benim arsalarımı düşünürdüm. Erik, badem çaldığımız Adana'nın bağlarını... İçim ezilerek. O arsalar, o bağlar yok şimdi. Tarih öyle istiyor çünkü.

Bağırıyorlardı hücre arkadaşlarım...

'Adanalı,' diyorlardı, 'uzat kafanı, konuşalım...'

Öğrenmişlerdi Adanalı olduğumu. Hücre deliğinden kafamı uzatmaya çabaladım. Sığmıyordum.

Onlar ısrarla bağırıyorlardı: 'Uzat kafanı!'

Çıkmıyor kafam, 'delik küçük,' dedim. Kısa süren mırıldanmalar oldu. 'Bekle öyleyse, biraz bekle,' dediler.

Bekledim. Yoğun bir sessizlik. Çıt çıkmıyordu. Bir süre sonra, komşu hücrem...

'Uzat elini yeğenim,' dedi.

Uzattım elimi; soğuk bir şey değdi elime. Bıçaktı.

'Deliği kafan çıkacak kadar genişlet,' dedi komşum.

Bıçağı aldım ve kafam çıkacak biçimde genişlettim hücre deliğimi. Kafamı uzattım. Gülen, sevinen, bir başarının, yardımlaşarak

varılan ortak bir başarının sevincini duyan yüzler gördüm. Çok duygulandım. Yeni bir adam, yeni taze haberler demekti hapishanelerde. Elden ele cigara uzatıyorlardı bana. Bir ihtiyacım olup olmadığını soruyorlardı. Suçumu öğrenmek istediler.

'Siyasi,' dedim.

'Kafan delikten niye çıkmadı, şimdi anladım,' dedi biri. 'Siyasilerin kafası büyük olur, sığmaz öyle her deliğe...' Gülüştük.

Onlar için 'siyasi' demek, kelle koltukta adam demekti. Bir arkadaş şöyle diyordu: 'Bizim memlekette, anladın mı abi, siyasetle uğraştın mı yani, anlatabiliyor muyum? Kelleyi koltuğa alacaksın yani... Tamam mı?'

Evet, kelleyi koltuğa almak. Ünlü profesörlerden birinin bilirkişiliğiyle; profesyonel halk düşmanlarından birinin bilirkişiliğiyle... 27 Mayıs'ın hemen ardından, iki satırlık bir yazı için, Menderes iktidarının verdiği cezayı yatmak. Ömür boyu amme haklarından yoksun kalmak. Hiçbir aftan yararlanamamak. Sonra 'özgürlük', 'demokrasi' ve 'insan hakları' edebiyatı. Sahtekârlar! Özgürlüğü benim külahıma anlatsınlar. 'Hürriyetçi demokrasi' sözlerini ağızlarından düşürmeyenlerin anladığı demokrasinin ne biçim demokrasi olduğunu çok iyi biliyoruz. O demokrasilere, o biçim demokrasi denir. Ve o demokrasiler, bir avuç zenginin sömürüyü 'hukuk ve demokrasi' kurallarına uygun biçimde sürdürmeleri için, profesyonel alçaklardan fetva alırlar. O alçakları, halkımızın can düşmanları olarak aklımıza yazıyoruz."[217]

"33 Kişi Kalıyor, 33 Kişinin 32'si Casus"

Yılmaz Güney, Nevşehir Cezaevi'nde nelerle karşılaştığı ve neler yapmak istediği konusunda özetle şunları anlatmıştır:

"Cezaevinin bir özelliği vardı. Ben de siyasi olduğum için siyasi cezaevine gönderildim. Dedim ki herhalde siyasi cezaevine gittiğimize göre orada siyasiler var. Ben orada öğrenirim. Otuz üç kişi kalıyor, 33 kişinin 32'si casus. Arap casusu, Bulgar casusu, Rus casusu. Hepsi casus. Dediler ki: 'Bir arkadaş daha var senin gibi, komünizm propagandasından mahkûm olmuş. Öbürleri hep casus.' Ben şimdi casusları göreceğim. Benim kafamdaki casus, filmlerde gördüğümüz casuslardan. Bunlar garipler, köylü, altmış beş, yetmiş, seksen yaşında, ayağında şalvar, lastik ayakkabı. Gerçekten profesyonel anlamda casus olarak bir Bulgar Ataşesi var orada.

217 Yılmaz Güney, Hücrem, Güney Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Eylül 1975, s. 34-38.

Cezaevine girdiğimde kendi kendime şunu dedim: Burada 1,5 yıl yatacaksın. Altı ay da sürgünün var. Bir program yap kendine. Neler yapabilirsin. Geçmişi değerlendirdim... Siyasi olarak belli hedeflerin var. Kendine sosyalist diyorsun. Komünizm propagandasından ceza yedin. Bunu öğrenmeye çalış... Sosyalizmi öğrenme meselesini başaramadım. Çünkü gelen kitaplar ayrıca denetimden geçiyordu. Ayrıca o dönemde sosyalizmi tam anlamıyla kavramaya yol açacak yayınlar yoktu."[218]

Yılmaz Güney, Nevşehir Cezaevi'nde cezası bitince Konya'daki sürgün cezasını çekmek üzere Konya'ya gönderildi.

Güney, bu konuda, "Konya sınırlarını çıkamazdım. Her akşam polise imza vermeliydim. En çok imzayı polis defterine attım. Yüz seksen defa," diyordu.

TİP

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra Türkiye'de eskisinden daha özgür bir ortam yaratılması sonucu değişik siyasi hareketler yasal olarak örgütlenmeye, yeni yayınlar çıkartılmaya başlanmıştı. Kişiler de, kendilerine özgü düşünsel yapıları yönünde siyasi hareketler içinde yer almaya başladı.

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra kurulan siyasi partilerden birisi de Türkiye İşçi Partisi'dir (TİP). Toplumun değişik kesimleri TİP'e girerek çalışmaya, partiye katkıda bulunmaya başladı. Bunların arasında sanatçılar, yazarlar da vardı.

"Politikacı Artist ve Prodüktörlerimiz, İşçi Partisi'ne Üye Oldular" başlığıyla yayınlanan haberde, bu konudaki ilgi şöyle aktarılmaktadır:

"Artistlerimizin bazıları son günlerde politikaya merak sardılar. Sadece artistlerimiz mi? Tanınmış prodüktörler de var politikaya merak saranlar içinde. Bunların başında Tülay German, Erdem Buri, Işık Yenersu, Genco Erkal ve Ruhi Su geliyor. Bu saydığımız artistler üye oldukları İşçi Partisi için, ellerinden geleni yapmaktan çekinmiyorlar. Tülay German ve Ruhi Su, hâsılatı partiye kalmak üzere, Ankara'da, Erdem Buri'nin takdimciliğiyle bir konser verdiler. Meselenin ilgi çekici tarafı tanınmış prodüktör Hürrem Erman ve Galip San'ın da, partinin faal üyesi olmaları."[219]

218 Yılmaz Güney, İnsan / Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 28, 27.

219 Perde, 8 Mart 1965, sayı: 10.

Milletvekili genel seçimi 5 Ekim 1965 Pazar günü yapılacaktır.

Sinema dünyasından Metin Erksan, TİP'in İstanbul milletvekili adayı olmuştu.

"Kime oy vereceksiniz?" diye sorulan soruya bazı sanatçılar şu yanıtı vermiştir:

Fikret Hakan: "Oyumu TİP'e vereceğim. Çünkü TİP Türkiye için gerekli olan bir partidir."

Leyla Sayar: "TİP'e oy vereceğim. Yeni bir parti olması ve sempatimi çekmesi oyumu vermemin sebebidir."

Selda Alkor: Bir gazeteye yaptığı açıklamada, "sosyalizm zaten kapıya gelmiş dayanmış," dedikten sonra, "sosyalizmden yana olduğunu" açıklamıştır.

Aydemir Akbaş da, "sosyalist" olduğunu söyleyen sanatçılardandı.

TİP, 5 Ekim 1965 Pazar günü yapılan genel seçimde, 15 milletvekili kazanarak TBMM'de sosyalizmin sözcülüğünü yapan parti oldu.

TİP'e ilgi duyanlar ve katkıda bulunanlar arasında Yılmaz Güney de vardı.

"Filmlerimizin Çirkin Jönü Yılmaz Güney Herkesi İtham Ediyor" başlığıyla yayınlanan söyleşide bu konu şöyle anlatılmaktadır:

"Ateş gibi bir gençti. Mecmuamızı ziyaret ettiğinde, üzerindeki kırmızı gömleği, spor kıyafetiyle haşarı bir çocuktan farksızdı Yılmaz Güney. Rahat konuşuyor, düşündüklerini açık açık söylemekten çekinmiyordu. Ziyareti sırasında yaptığı konuşmalarda birçoklarını itham etti: 'Kimseden çekindiğim yok. Onlar benden çekinsinler,' diyordu Yılmaz Güney. Onun en çok kızdığı kendi tabiriyle 'kapitalist prodüktörler'di. Onlar piyasayı ellerinde tutuyorlardı. Bu konuda şöyle diyordu Güney: 'Piyasayı ellerinde tutuyorlar, evet. İmkânlarını da kötüye kullanıyorlar. Nerede aşırma, nerede taklitler varsa ona rağbet ediyorlar. Bu memleketin gerçeklerine hiç kimsenin eğildiği yok. Herkes çıkar peşinde.' Cebinden bir Bafra paketi çıkardı. Yaktığı sigaradan derin nefesler aldı. 'Bunu yazabilirsiniz,' dedi. 'Harp açıyorum kapitalist prodüktörlere. Onlar iyi niyetli hareket edinceye kadar da bu kampanya devam edecek. Size küçük bir şey anlatmak istiyorum. Sinemaya yeni girdiğim günlerde Er-

man ve Kemal Filmlere gittim. İş istedim. Güldüler bana, altı yüz liralık bir iş dahi vermediler. Ama Tanrı büyüktü. Büyüklüğünü yıllar sonra gösterdi. Bu firmalar ayağıma gelip altmış bin lira teklif ettiler. Bu defa ben güldüm onlara. Kararlıyım. Harp açtım, devam ettireceğim. Onlara film yapmayacağım gibi, yapacağım filmlerin işletmesini dahi almalarına izin vermeyeceğim. Duyduğuma göre tesir edip bazı filmlerimin işletmesini almaya çalışıyorlarmış. Bu olmayacak. Bunu yapan küçük firmalara da film yapmayacağım. Ben bir dava adamıyım. İnandığım davayı ölsem de sonuna kadar götürürüm.' Yılmaz Güney ilk filmi olan *Alageyik*'i çevirmiş, oynadığı rol çok beğenilmesine rağmen sinema dünyasından uzak kalmıştı. Adana'da kaldığı süre içerisinde arkadaşlarının verdiği bir partiye gitmiş, orada 'Can' isimli bir genç kızla tanışmıştı. Ölçülerine pek uyuyordu bu genç kız. Kendisi gibi 'Can'ı da ileri görüşlü olarak kabul ediyordu. Onunla tam bir buçuk yıl sevişti ve bu sürenin sonunda, 'Karım olur musun?' dedi aniden. Evlendiler. Mesut bir şekilde yaşamaya başladılar. En büyük arzuları bir çocuk sahibi olmaktı. Ama tam bu bebeği bekledikleri sırada bir kaza sonucu onu kaybettiler. Eşi doğum yapamadan çocuğunu kaybetmişti. İkisi de üzüntü içerisindeydi. Bu arada sinemanın 'Çirkin Jönü'nün adı çapkına çıkmıştı. Devlet Devrim'le, Tülin Elgin'le ve nihayet Nebahat Çehre'yle sevişiği kulaktan kulağa yayılıyordu. Hatta son sevgilisi Nebahat onun arabasından inmez olmuştu. Bütün bunlara aldırmıyordu Can Güney: 'Kocam beni sever. Bunlara aldırmam,' deyip çıkıyordu işin içinden. Aktüaliyeti yakından takip eden genç bir aktördü Yılmaz Güney. İşçi Partisi'nin sempatizanı ve üyesiydi. 'Seçimler sırasında elimden geldiği kadar partime yardım etmek istedim,' diyordu. Yüz beş bin liraya aldığı 'Oldsmobil' arabasını Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın emrine tahsis etmişti. Sosyalizmi eşine aşıladığı gibi bütün yakınlarına aşılamaya çalışıyordu. Mesela son sevgilisi Nebahat Çehre bile onun etkisi altındaydı. Her yerde artık artistlerin hak ettikleri ücretleri alamadıklarından yakınıyor, 'Prodüktör bir filmden yüz bin lira kazanıyor, bizim ise aldığımız beş bin liracık,' gibi şikâyetlere başlıyordu. 'Sinemamız iyiye gidiyor ama gerekeni yapmıyoruz,' diyerek Türk filmciliği hakkında görüşünü açıklayan Yılmaz Güney şöyle devam ediyordu: 'Sinemamızın daha iyi olmaması için sebep yok. Yalnız daha samimi ve daha iyi niyetli olmak lazım. Kendimizden hikâyelere önem vermemiz şart. Dertlerimize, meselelerimize eğil-

mekle daha iyi bir yol tutmuş oluruz.' Sosyalizmi benimsemişti ama yaşadığı hayatı oldukça lükstü Yılmaz Güney'in. 1963 model Olsmobil, Amerikalı milyonerlerin, kapitalistlerin kullandığı cinstendi. Levent'te bin lira aylık ödediği katı konfor içindeydi. Ve 28 Şubat'ta doğum gününü kutlamaya hazırlanan eşi Can'a lüks bir kat hediye etmeye hazırlanıyordu."[220]

"Konuşmuyorum ki! Şiir Söyledim"

Sinema ve tiyatroya uzunca süre emek vermiş gazeteci Aydın Engin, bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"1965 seçimlerinde TİP 15 milletvekili çıkartmıştı. Solcuyum, sosyalistim diyen ve bu konuda ideolojik yetkinliği olan veya olmayan herkes o dönem zaten TİP'liydi. Bu nedenle, kim olursa olsun TİP'ten ayrı bir çizgide olması, TİP'e yakın olmaması mümkün değildi. Hatta 'Kemalistim' diyen pek çok kişi bile TİP'liydi. Dolayısıyla, '1965-1968 arasında Yılmaz Güney TİP'e yakındı' demenin çok büyük bir anlamı yok. Ben o dönem, TİP'in ya Beşiktaş ya da Beyoğlu ilçe örgütlerinden birisinin kirasının ödenmesi için Yılmaz Güney'den bir ara borç adı altında para aldım. Maaş alarak art arda yazdığım senaryoların dışında ayrıca yeni bir senaryo daha yazarak bu borcumu ödedim.

Art arda yazdığım o senaryo yazma dönemindeki yoğun beraber olma dönemimizden sonra ayaküstü karşılaşmaları bir kenara bırakırsak, Yılmaz'la ilk karşılaşmamız daha sonra 1972 koşullarında Selimiye Kışlası'nda oldu. Sıkıyönetim dönemiydi. Mahir Çayan, Oktay Etiman ve diğerlerini evinde sakladığı için Yılmaz tutuklanmıştı. Ben de TKP davasından sanıktım. Tutukluydum. Tesadüfen ikimiz de kelepçeli olarak duruşmaya getirildik. Yılmaz başka bir sıkıyönetim mahkemesinin, ben başka bir sıkıyönetim mahkemesinin kapısında bekliyorduk. Mahkeme kapıları yan yana olduğu için iki mahkeme kapısının arasında yan yana duruyorduk. Selamlaştık. Askerler konuşmamıza izin vermiyorlar ama konuşmayı denedik. Yılmaz bana, 'Kelepçemin demiri seni pulluk yapacağım,' diyerek Nâzım Hikmet'in bir şiirinden bir parça okudu. Askerler, 'Konuşmak yok. Konuşmak yasak,' diye bizi azarlayınca, 'Konuşmuyorum ki. Şiir söyledim,' dedi. Askerin aklı karıştı. Ben de Yılmaz'a, Nâzım'ın Bursa Cezaevi'ndeyken yazdığı 'İşte Böyle Laz İsmail' başlıklı şiirinden, 'Mesele esir düşmekte değil, teslim

220 Perde, 6 Aralık 1965, sayı: 49. (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

olmamakta bütün mesele,' dizelerini okumuştum. Asker bu kez bana döndü, 'Sen ne konuştun?' dedi.

'Ne gibi?'

'Sende mi şiir söyledin?' dedi.

'Evet.'

'Haaa! O zaman mesele yok!' dedi.

En son yüz yüze karşılaşmamız böyle oldu Yılmaz'la.

Daha sonra, Yılmaz Paris'te, ben Frankfurt'ta siyasi mülteciyken, Yılmaz, *Duvar* filminin hazırlıklarını yaparken bana telefon açarak, 'Bir kere daha beraber bir iş yapalım mı?' diye sormuştu.

İtiraf edeyim ki, bana yapılan teklifi doğru anlamadım. Yaptığımız telefon konuşmasında, cuntaya karşı değil, solculara karşı bir film yapacağını sandığım için bazı nedenlerle kabul etmemiştim. Yılmaz da, 'Ehhh, ne yapalım. Sen de beni reddetmiş oldun,' dedi. En son konuşmamız böyle olmuştu."

"Askerde Lenin, Marks ve Mao'nun Kitaplarını Sistemli Olarak Okuyabiliyordum"

1968 yılında askere giden Yılmaz Güney, politik anlamda neler yaptığını özetle şöyle anlatmıştır:

"1968'de film yapımcısı olarak ilk denememden sonra, iki yıl süren askerliğimi yapmaya gittim. Askerlik, hayatımda çok önemli bir değişiklikti çünkü ilk defa, iki yıl boyunca sistematik olarak okuma olanağını buldum. Daha önce okumadım anlamında değil ama sistemli bir şekilde okumamıştım. Sinemanın pratik sorunları yaşamımda ağırlıktaydı, oysa askerde Lenin, Marks ve Mao'nun kitaplarını sistemli olarak okuyabiliyordum. Askerliğim biter bitmez çok önemli bir ileri adım atmaya hazırdım; nitekim de öyle oldu ve 1970'de askerliğim biter bitmez ilk önemli filmim *Umut*'u yaptım."[221]

Yılmaz Güney, askerliğini Sivas ve Muş'ta yaptı.

Muş'ta kendisiyle birlikte askerlik yapanlar arasında, (o dönem kendisini "komünist" olarak tanımlayan) İsmet Özel de vardı. Özel, TİP'te görev yapmıştı ve Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun kurucularından biriydi.

Güney, askerliğini bitirdikten sonra Ankara'ya gittiğinde, İsmet Özel ile Ataol Behramoğlu'nun birlikte çıkarttıkları *Halkın Dostları* dergisinin bürosuna da uğramıştı.

221 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, 4. Baskı, 1999, s. 10, 11.

Çetin Öner, o günlerden şöyle söz ediyor: "Konya'da sürgündeyken mi, İstanbul'da Çirkin Krallığa soyunurken mi tanıştık, hatırlayamadım. Ama en az yirmi yılı aşkın bir süredir tanıştığımız kesin. Tanışmak ne demek? Yazışmak, söyleşmek, tartışmak... Her şey, her şey var bu ilişkinin içinde. Kırgınlıklar, kızgınlıklar, özlemler, dostluklar var... Nihat Behram'lı, İsmet Özel'li özel, uzun bir gece var yer yatağında uyunan 1960'lı yıllardan. Bir İstanbul var; gecesi bir gazinoda başlayıp gece kulüpleri, kumarhanelerde süren. Sabahıysa Güllü Ana'nın kahvaltı sofrasında noktalanan bir İstanbul var. Beş yaşındaki Elif'le oynanan bir tavla maçı var onun hakemliğinde."[222]

Genel Af Kampanyası

Bazı sanatçılar, "genel af" çıkarılması yolunda Nisan 1970'de açılan kampanyaya da katılmışlardı.

Bu sanatçıların başında Sadri Alışık, Çolpan İlhan ve Göksel Arsoy gelmekteydi.

"Ömrümde siyasi olan hiçbir şey hoşuma gitmedi. Ben de af dilerim," diye söze başlayan Sadri Alışık, Türkiye cezaevlerinde yatan on binlerce hükümlü için, "Maksiye, miniye karışmasınlar, hıra, güre bulaşmasınlar, idrarlarıyla yarışmasınlar, sabırdan ve duadan usanmasınlar, birbirlerine yardımdan kaçınmasınlar, beni de gönülden çıkartmasınlar," demişti.

Çolpan İlhan, Göksel Arsoy, Selma Güneri, Öztürk Serengil, Fatma Girik, Yılmaz Güney, İzzet Günay, Pervin Par gibi film yıldızları ile Sevim Tuna, Ahmet Sezgin, Nezahat Bayram, Nuri Sesigüzel, Güneri Tecer, Nuray Akın, Sevim Çağlayan, Mediha Demirkıran, Sevda Alpay, Rahmi Sönmezocak gibi ses sanatçıları da genel bir af çıkartılmasına taraftar olduklarını açıklamışlardı.

Af kampanyası başlatanlar, 30 Mayıs 1970 Cumartesi günü Sultanahmet'te "Genel Af Yürüyüşü" yapmışlardı.

"Karanlıkta Uyananlar" Filmine Üniversiteliler Sahip Çıkıyor

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra artan özgürlükler sayesinde, Türkiye'de düşünsel alanda önemli gelişmeler kaydedilmişti.

Sadece yayın alanında değil sinema alanında da dönüşümler olmuş, sinemacılar dönemin ortaya çıkarttığı sorunlara uygun filmler çekmeye başlamıştı.

222 Çetin Öner, "Arkadaşımdı", Bilim ve Sanat, Ekim 1984, sayı: 46, s. 39.

Bu filmlerden bir tanesi Fikret Hakan, Beklan Algan, Ayla Algan, Tülin Elgin, Kenan Pars, Mümtaz Ener ve Tolga Tigin'in de rol aldığı, Vedat Türkali'nin (Abdülkadir Pirhasan) senaryosunu yazdığı, yönetmen Ertem Göreç'in sinemalaştırdığı, *Karanlıkta Uyananlar* filmidir.

Sinema salonu verilmediği için gösterime giremeyen bu filme o dönemin bütün ilerici devrimci çevreleri sahip çıkmıştır.

TMTF Genel Sekreteri Coşkun Arıcı, Türk-İş İstanbul Bölge Başkanı İsmail Topkar, İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Bozkurt Nuhoğlu ve İstanbul Teknik Üniversitesi Talebe Birliği Başkanı Uygut Bayaz'ın 15 Mayıs 1965 tarihinde yayınladıkları ortak bildiride, *Karanlıkta Uyananlar* filmi hakkında şu açıklama yapılmıştı:

"İnsan emeğinin değer olarak tanınmaması, ekonomik şartların baskısı altında insanın kendine özgü kabiliyetlerini geliştirememesi çağdaş demokrasi anlayışına karşıdır. Başlangıcı 1908 grevlerine kadar uzanan Türk işçi hareketleri, demokratik hayata yöneliş devrelerinde güçlenmiştir. Yarım asır önce Anadolu'da emperyalizm ve sömürgecilik zincirinden ilk halkayı koparan Ulusal Kurtuluş Savaşı, Türkiye'nin geleneksel düzenden bağımsız toplum düzenine geçişini sağlamıştır. Ancak bugün Türk toplumu bütün bu mücadelesine rağmen emperyalizm ve iç sömürgeciliğin etkisinden kurtulamamıştır. 27 Mayıs sonrası ekonomik gelişmeyi ve siyasal bağımsızlığı engelleyen ülke içi ve dışı bağlantıların gözden geçirilmesine başlandığı Türk toplumunun uyanış devresidir. Türk Sineması'nda, Türk toplumunun gerçeklerine değinen Türk emekçi kitlesinin sorunlarını beyazperdeye aksettiren *Karanlıkta Uyananlar* filmi, toplumun uyanışına paralel olarak Türk Sineması'ndaki uyanışın ilk olumlu örneğini vermiştir. *Karanlıkta Uyananlar* filminin gösterilmesi, öz bakımından alışılmamış bir anlatıma sahip olduğu için ve bazı çıkarcı grupların etkisi altında, sinema patronları tarafından önlenmektedir. Türk gençliği ve emekçisi, tüm ilerici güçleri bu sanat olayı çevresinde birleşmeye ve filmin halka iletilmesine destek olmaya çağırır."

Yönetmeliğini, senaryosunu ve başrol oyunculuğunu Yılmaz Güney'in yaptığı *Umut* filmi ise 1970 Haziran ayında çekilmişti.

Adana'da yapılan "İkinci Altın Koza Film" yarışmasında ödül alan *Umut* filmi, Sansür Kurulu tarafından yasaklandı.

Film, yasak olmasına rağmen ilerici, devrimci, sosyalist öğrenciler tarafından üniversitelerde ve yurtlarda gösterime sunuldu.

Umut filminin gösterime sunulduğu bazı yerler şöyledir:

Ekim 1970'te Kadırga Öğrenci Yurdu'nda gösterildi ve Yılmaz Güney, bu gösterime katılarak bir konuşma yaptı.

30 Ekim 1970 Cuma akşamı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde 18:00 ve 21:00'de iki seans gösterildi. (Filmi ODTÜ'ye Sait Kozacıoğlu götürmüştü.)

Umut, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Yaşar Çatak tarafından aynı fakültenin sinema salonunda günde üç seans gösterildi. Bu filmin bütün Ankara halkı tarafından görülmesini sağlamak için de yollara afişler asıldı.

Afiş şöyledir: "UMUT, Yılmaz Güney, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi sunar. Hukuk Fakültesi Sinema Salonu. 11 Kasım 1970 Çarşamba, Saat: 14:00, 17:00, 21:00."

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sinema Derneği, 12 Kasım 1970 Perşembe gecesi *Umut*'u tekrar gösterdi. Fakülte sinema salonunda yapılan gösterimden önce, filmin yapımcısı Abdurrahman Keskiner ve bazı bilim adamları *Umut* hakkında konuşmalar da yaptılar. Konuşmacılar, filmin sansür edilmesini ve Sansür Nizamnamesi'ni eleştirmişlerdi. Özellikle, Anayasa'ya göre sansürün kanunla konulacağını belirten bir konuşmacı, 1932 tarihli Sansür Nizamnamesi'yle sansür koymanın imkânsız olduğunu belirtmişti.

Umut, 5 ve 6 Aralık 1970 Cumartesi ile Pazar günleri, Ege Üniversitesi MÖTBE Amfisi'nde de oynatıldı.

Filmin makaralarını İzmir'e Zihni Çetiner ile Mehmet Ata Tansuğ götürmüşlerdi.

Yüzlerce öğrencinin ilgiyle izlediği filmin oynatılmaması için üniversite yetkilileri (Diş Hekimliği Fakültesi Dekanı ve birkaç yetkili daha) çeşitli makamlara müracaat etmişler, ancak bir sonuç alamamışlardı. Öğrenciler, filmi iki günde üç seans oynatmışlardı. Ege Üniversitesi amfisinde seyrettirilen film için solcu gençler çok sıkı tedbirler almışlardı. Öğrenci temsilcileri, amfiye ancak öğrenci kimliklerini gösterenleri almış, göstermeyen kişileri öğrenci de olsa geri çevirmişlerdi.

Öğrenciler, "Bu filmi bütün İzmir'e göstermek isteriz, ancak

kimlik ibrazıyla içeri girenlerin kimliklerini tespit imkânımız var. Bu koruyucu bir tedbirdir. Şimdilik başka çaremiz yok," demiş ve filmi nereden temin ettiklerini açıklamamışlardı.

Umut, İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Gümüşsuyu'ndaki büyük amfisinde de öğrencilere gösterildi. Yılmaz Güney, filmin gösterilmesine Dündar Kılıç ve İdris Özbir'le gitmişti.

Film, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde, 22 Şubat 1971 Pazartesi günü izleyicilere gösterildi. Diğer davetlilerle birlikte, filmi izleyen Sovyet Büyükelçiliği'ne mensup heyet, Yılmaz Güney'i tebrik etmişti.

"Umut" Gösterimine Soruşturma

Adana Altın Koza Film Festivali'nde birincilik kazanan *Umut*, Merkez Film Kontrol Komisyonu tarafından 24 Eylül 1970 tarihinde alınan kararla yasaklanmıştı.

Yılmaz Güney, kendisine birincilik kazandıran *Umut* için 1970 Ekim ayında Danıştay'a dava açtı.

Güney'in *Umut* için Danıştay'a açtığı dava 1971 Ocak ayında lehine sonuçlandı. Filmi bilirkişi olarak Profesör Nermin Abadan, Profesör Uğur Alacakaptan ve Âlim Şerif Onaran inceledi ve raporunu verdi. Danıştay da, bilirkişilerin verdiği bu rapor üzerine, filmin gösterilmesi yönünde karar verdi.

Danıştay kararından önce, "sansür yasağına rağmen filmin öğrenci derneklerinde gizlice gösterime sunulduğu" gerekçesiyle savcılık, Güney ile filmin prodüktörü Abdurrahman Keskiner hakkında soruşturma açtı.

Bu soruşturmayla ilgili olarak ilk ifadesini polise veren Güney, ardından 18 Şubat 1971 Perşembe günü Savcılığa götürüldü ve hakkında soruşturma açıldığı belirtilerek savunması istendi.

Savcılıktan ayrılırken bu soruşturmayla ilgili konuşan Yılmaz Güney, yasaklama kararı üzerine filmin afişlerinin derhal kaldırıldığını belirtti ve şöyle dedi:

"Filmi seyretmek için başvurdular. Ben de bu istekleri kıramadım ve seyrettirdim. Filmi umuma mahsus yerlerde göstermiş değilim. Ayrıca, bu hareketimde art düşünce ve kasıt mevcut değildir. Sanat filmi olduğu için arzularını kıramadım."

Danıştay'ın Sansür Kurulu'nun yasaklama kararını bozması

üzerine, *Umut* filminin gösterimi, İstanbul'da 29 Mart 1971 Pazartesi günü Beyoğlu Yeni Melek Sineması ile Çemberlitaş İpek Sineması'nda başlatıldı.

Öğrenciler, SBF-BYYO'da Film Gösterimiyle Eğitim Yapıyor

Siyasal Bilimler Fakültesi, Basın Yayın Yüksek Okulu'nda, "Film yoluyla eğitim yöntemlerini geliştirmek" amacıyla Mart 1971'de film gösterimi düzenlendi. Gösterilen filmler arasında *Umut* filmi de vardı.

Filmler gösterilirken kısa aralıklarla durduruluyor ve bilimsel bir film kataloğuyla bölümler teker teker değerlendirilerek filmlerin analizi yapılıyordu. Böylece, filme eleştirel bir bakış açısı getiriliyordu. Böylece film ne gibi toplumsal konular taşıyor, bu araştırılıyor ve olması gerekenler saptanıyordu; Basın Yayın Yüksek Okulu öğrencileri de, eğitimlerini pratik ve teorik bütünlüğünde görüyorlardı.

Bu kapsamda, *Umut*'un gösteriminden sonra Yılmaz Güney, Semih Tuğrul, Mahmut Tali Öngören ve Faruk Alatan'ın da konuşmacı olarak katıldığı bir tartışma da düzenlenmişti.

Yılmaz Güney'in Otomobili Kullanılıyor

1965-1971 döneminde, Türkiye'deki bütün sol hareketler ve örgütler, Yılmaz Güney'le ilişki içindeydi. Güney de elinden geldiğince kendisinden beklenen desteği hepsine yapmaya çalıştı.

Fikret Babuş, Süleyman Aslan, Kemal Aykaç, Engin Mert ile Talat Aydemir'in liderliğini yaptığı 20-21 Mayıs 1963 ihtilal girişiminde yer alan Zihni Çetiner, gerilla mücadelesi yapmak için Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne gitti. "Kör Selo" lakaplı Selahattin Yardım da gitmek istedi, fakat gözleri iyi görmediği için götürülmedi. Yolculuk, Yılmaz Güney'in otomobiliyle yapıldı. Otomobili Taşkın Tanıman kullanmıştı.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi Taşkın Tanıman, yanlarında silah, dürbün, uyku tulumu, kitap ve diğer malzemeler olan beş kişiyi, Ocak 1971'de, Yılmaz Güney'in otomobiliyle İstanbul'dan aldı, Kahramanmaraş'ın ilçesi Andırın'a kadar götürdü, bir dağın kenarına bıraktı ve geri döndü.

Fikret Babuş, kendilerine yaptığı destekten ötürü, Yılmaz Güney için "Devrim Sponsoru" nitelemesi yapmıştı.

Dağa çıkan beş kişiyi köylüler ihbar etti. Gözaltına alınan beş

kişinin kendi aralarında vardıkları anlaşma sonunda verdikleri ifadeyle Zihni Çetiner ile Süleyman Aslan tutuklandı, diğerleri serbest bırakıldı.[223]

Yılmaz Güney, TİP'in Onuncu Kuruluş Yıldönümüne Katılıyor

TİP'in onuncu kuruluş yıldönümü, 14 Şubat 1971 Pazar günü Beyoğlu'nda Yeni Tepebaşı Gazinosu salonunda kutlandı.

Yılmaz Güney, Ruhi Su, Hasan İzzettin Dinamo, Orhan Murat Arıburnu, Tuncel Kurtiz, Ayhan Hatiboğlu ve Rahmi Saltuk gibi sanatçıların da katıldığı kutlamada, TİP İstanbul İl Başkanı Can Açıkgöz, TİP Genel Başkanı Behice Boran, Sait Çiltaş, Şaban Yıldız, bir işçi ve SGO Bölge Sekreteri birer konuşma yaptılar.

"Hoş geldiniz," diyerek konuşmasına başlayan TİP İstanbul İl Başkanı Can Açıkgöz, konuşmasında, TİP'in kuruluşunun on yıllardır süren Türkiye işçi sınıfı mücadelesi tarihinde önemli kilometre taşı olduğunu belirtti, sözlerini şöyle tamamladı: "Bizler önümüzdeki görevleri başarmaya azimli, partimize canımız, kanımızla bağlı sosyalistleriz. Emperyalizmin ve yerli burjuvazinin tezgâhlamaya çalıştığı faşist yöntemleri göğüsleyecek kadar yürekli, yerle bir edecek kadar bilinçli ve inatçıyız. Kılavuzumuz bilimsel sosyalizm, silahımız partimizdir."

Açıkgöz'ün açılış konuşmasından sonra TİP Genel Başkanı Behice Boran, "Bağımsız Sosyalist Türkiye" tezahüratları arasında yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Tasfiye oluyor denen Türkiye İşçi Partisi, düşmanlarının karşısına dimdik çıkıyor. Dostlar sevinsin, düşmanlar kahrolsun. Partimiz 13 Şubat 1961'de on iki sendikacı tarafından kurulmuştur. Öbür partiler miras ve yavrulama mahsulüdür. Ekim ayında yapılan 4. Büyük Kongre'de sosyalist devrim stratejisi zafer kazandı. Biz şimdi rahatlıkla sınıf mücadelesinden, işçi sınıfından bahsediyoruz. Artık kimse anayasa sosyalizme kapalıdır diyemiyor. Yasak konular olan dış politikayı ilk defa yasak olmaktan biz kurtardık. Amerikan emperyalizmini, Ortak Pazar'ı, NATO'yu, yabancı sermaye konularını biz deştik. Saldırıların artışı güçlendiğimizi gösteriyor."

223 Konyalı olan ve 1963 yılında Konya'da sürgündeyken Yılmaz Güney'e ağabeyinin yardımcı olduğunu söyleyen Nahit Töre, daha sonraki dönemde Güney'le ilişkileri hakkında şunları açıklamıştır: "Bir keresinde de Yılmaz Güney, Belgrad Ormanı'nda film yapıyordu; bize haber gönderdi, sonra birkaç arkadaş film setine gidip atış talimi yaptık." (Sabah, 28 Ocak 1996)

Kutlama toplantısında bulunan Yılmaz Güney de sol kolunu havaya kaldırarak yaptığı konuşmada, "Bütün halkların kavgası daim olsun," dedi ve coşkuyla alkışlandı.

Dostlar Tiyatrosu sanatçıları, *Rosenbergler Ölmemeli* oyunundan sahneler sergiledi. Dostlar Tiyatrosu'ndan Ayla Algan, ayrıca halk türküleri ve kadınların özgürlüğü üzerine şarkılar söyledi.

DDKO

Yılmaz Güney'in yardımcı olduğu örgütlerden bir diğeri de DDKO'ydu.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu Avukat Hikmet Bozçalı, bu konuda özetle şunları anlatıyor:

"DDKO'nun yönetim kurulu başkanıyken derneğimizin üyelerinden Celal Karahan vasıtasıyla Yılmaz Güney ile tanıştık. Yılmaz Güney'in İstanbul DDKO'ya büyük katkıları oldu. Özellikle çevresindeki iş adamlarından ve kabadayı kesiminden DDKO'ya parasal yardımlar yapılmasını sağladı. Yılmaz Güney vasıtasıyla kabadayılardan Dündar Kılıç, Kürt İdris ve Barut Mehmet ile tanıştık. Yılmaz Güney'in çevirmiş olduğu *Umut* filmi yasaklanmıştı. İstanbul Kumkapı'da bulunan Kadırga Yurdu'nda *Umut* filmi gösterildi, gösterimin geliri İstanbul DDKO'ya bırakıldı. Filmin sonunda Yılmaz Güney ve iki İtalyan artist seyircilerin önüne çıktılar. Filmi izleyenler Yılmaz Güney'e filmin eleştirisini içeren sorular sordular. Güney, bir saat kadar sorulara cevap verdi. Bu sırada Güney'e Siverekli bir arkadaş 'Senin aslın ne?' diye sordu. Yılmaz Güney ise 'Babam Siverekli Zaza, annem ise Muşlu Kurmanç**ıdır,**' diye cevapladı. Bu cevabı duyan Siverekli arkadaşlar Güney'e tezahürat ve sevinç gösterilerinde bulundular... Diyarbakır Öğrenci Yurdu'nu açmak için çalışmalar yapıyorduk. Bitlis Yurdu'ndayken Fransa'dan Salim Gemici (Kendal Nezan) beni ziyarete geldi. Uzun zamandan beri görüşmemiştik. Bu arada Yılmaz Güney ile buluştuk. Yılmaz Güney, Melike Demirağ ile birlikte İstanbul Taksim Sıraselviler'de bulunan Sinematek'de *Arkadaş* filminin bazı çekimlerini yapıyordu. Filmde Amerikan 6. Filosu İstanbul'a geldiği ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğrencilerin bunu protesto etmek için fakülte amfisinde toplanıp forum yaptıkları bir sahne vardı. Yılmaz Güney ile Melike Demirağ da rol icabı ellerinde kitaplarla öğrenci olarak forumda olayları izliyorlar ve protestoyu destekli-

yorlardı. Sahne içinde İstanbul Yüksek Öğrenim Derneği (İYÖD) başkanı olan Umberto, öğrenci lideri sıfatıyla konuşma yapıyordu. Film icabı hazırlanmış protesto metnini okuyordu. Yılmaz Güney müdahale etti. Bana hitaben, 'Hikmet gel, bunun gerçeğini sen yaşadın, sen çık, **öğrenci lideri olarak konuşma yap**, ona göre filmi çekelim,' dedi. Ben önce tereddüt ettim. Figüran olmak istemiyordum. Ancak Yılmaz Güney'i de çok seviyordum. O da beni çok seviyordu. Çok ısrar etti, onu kıramadım. Daha önce yaşadıklarım ve İstanbul Hukuk Fakültesi 1 No'lu amfideki forumlarda yaptığım bir konuşmayı Sinematek'te *Arkadaş* filminin bir sahnesi içinde öğrencilere hitap ederek tekrarladım. Yılmaz Güney çok beğendi, provasız kamera diyerek çekim yaptı. Oradan çıkarak Divan Hoteli'ne gittik. Resepsiyonda oturduk, Yılmaz bana hitaben 'Hikmet, Türkçeyi unuttuğunu sanmıştım, iyi konuştun,' dedi. Dört buçuk yıldan beri görüşmemiştik, o sırada Tuncel Kurtiz geldi, beni onunla tanıştırdı. Bilahare, Diyarbakır Öğrenci Yurdu'nun açılması için çalışmalar yoğunlaştı. Diyarbakırlı hemşehrimiz işadamı Şehmuz Tatlıcı'nın yardımlarıyla yurdu açtık."

THKP-C

Yılmaz Güney bu dönemde sadece TİP'le değil, diğer değişik sol hareketlerin içinde yer alan kişilerle de ilişki içindeydi.

İlişkide olduğu bu kişilerin büyük çoğunluğu zaten daha önce TİP'te görev almış, daha sonra da görüş ayrılığı nedeniyle partiden kopmuş, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO), Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) adıyla yeni yapılanmalar içerisine girmiş kişilerdi.

Güney, ilişkide olduğu bu kişilere yardımları nedeniyle 1972 yılında tutuklandı, THKP-C davasında yargılandı, 1974'te Af Kanunu ile serbest bırakıldı.

THKP-C'nin önderleri, kuruluşundan itibaren etkin bir eylemlilik sürecine girmişlerdi. Eylemlerinden bazıları şöyleydi:

12 Şubat 1971: Ankara'da Küçükesat Ziraat Bankası Şubesi soyularak bankadan 48.660 lira alınmıştı.

16-17 Şubat 1971: Amerikan askeri malzeme deposu Tuslog'un Zincirlikuyu merkezi, Tuslog'un Şişli şubesi, Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankası'nın Elmadağ şubesi, ABD Başkonsolosluğu, İngiltere Başkonsolosluğu, Amerikan kuruluşu IBM'in Gümüşsuyu'n-

daki binası ile Salıpazarı'ndaki Amerikan askeri botu bombalanmış ve tahrip edilmişti.

15 Mart 1971: İstanbul'da Türk Ticaret Bankası Erenköy Şubesi soyularak 14.449 lira alınmış, banka soygununda kullanılan Amerikalı bir çavuşa ait otomobil, benzin dökülerek yakılmıştı.

4 Nisan 1971: Mete Has ve Talip Aksoy kaçırılarak 400 bin lira fidye alınmıştı.

17 Mayıs 1971: İleri sürdükleri bazı koşulların yerine getirilmesi amacıyla İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom evinden kaçırıldı ve 22 Mayıs 1971 Cumartesi günü, saat 18:00 civarında başına üç kurşun sıkılarak öldürüldü.

Elrom'un bulunabilmesi için İstanbul'da bir gün sokağa çıkma yasağı ilan edildi. 22 Mayıs akşamını 23 Mayıs'a bağlayan gece yarısı, evler ve işyerleri, güvenlik kuvvetleri tarafından tek tek aranmaya başlandı.

Yılmaz Güney, sokağa çıkma yasağından önce Elrom'u kaçıranlardan Mahir Çayan, Oktay Etiman ve Hüseyin Cevahir'i Fatih'teki bir evden alarak Levent'teki evine götürdü ve arama gecesi çatı arasında saklanmalarına yardımcı oldu.[224]

THKP-C İddianamesi'nde Yılmaz Güney'e yönelik iddialar şunlardır:

"1971 yılının ilk aylarında Ankara'ya gelen sanık Yılmaz Güney'in, Mustafa Alabora'nın tavassutuyla Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kazım Özüdoğru'yla görüştüğü, bu görüşme sırasında sanıktan para ve silah yardımında bulunması, yapılacak soygun eylemleri ve diğer örgütsel konularda haber toplamasının talep edildiği, bu konuşmada Küpeli ve arkadaşları tarafından Yılmaz Güney'e Deniz Gezmiş'in anarşist olduğu, yaptığı hareketlerin yanlışlığı belirtilerek kendi politik ve ideolojik örgütsel görüşlerinin de açıklandığı...

1971 yılının Mart ayında Yusuf Küpeli, Ulaş Bardakçı'yı, Yılmaz Güney'in Levent'teki evine götürerek kendisiyle tanıştırdığı, bu görüşmede sanık Yılmaz Güney'in silah ve para yardımında bulunmayı vaat ettiği...

Ephraim Elrom'un öldürülmesini müteakip Saffet Alp'in Fatih'teki evinde gizlenmekte olan Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı,

224 Turhan Feyizoğlu, Mahir/On'ların Öyküsü, Alfa Yayınları, s. 345.

Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman'ın emniyet mülahazasıyla bu evden ayrılmayı kararlaştırmaları üzerine Ulaş Bardakçı'nın Yılmaz Güney'le gereken teması kurduğu, sanığın, idaresindeki özel otosuyla bu şahısları Fatih'ten alarak Levent'teki evine getirirken yolda Ulaş Bardakçı'nın aracı terk ettiği, diğerlerini gizlemek üzere genel aramanın başlayacağı saatten önce Levent'teki evine götürdüğü; Yılmaz Güney'in verdiği iki adet Smith-Wesson tabancayı da yanlarına alan Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve Oktay Etiman'ın 23 Mayıs 1971 tarihinde aramanın biteceği vakte kadar evin çatı katında gizlenmelerini sağladığı..."[225]

Yılmaz Güney Uyarılıyor

22 Mayıs 1971 Cumartesi gününü 23 Mayıs Pazar gününe bağlayan gece, İstanbul'da yapılan genel arama sırasında, Mahir Çayan ve arkadaşlarının kaçırdıkları İsrail İstanbul Başkonsolosu Ephraim Elrom, Şişli'de Hamarat Apartmanı'nın 8 numaralı dairesinde ölü olarak bulundu.

Elrom'un öldürülmesi üzerine Türkiye çapında gözaltılar ve tutuklamalar başlatıldı.

İlhan Selçuk, Behice Boran, Hüseyin Ergün, Rasih Nuri İleri, Kemal Türkler, Yaşar Kemal, Uğur Mumcu, Ergin Günce, Doğan Avcıoğlu, Erdoğan Güçbilmez, Tarık Zafer Tunaya, Cemal Reşit Eyüboğlu, Cahit Talaş, Mümtaz Soysal, İlhami Soysal, Bülent Tanör, Sait Çiltaş, Şaban Erik, Hayati Asılyazıcı, Ruhi Su, Nevzat Üstün, Ercüment Behzat Lav, Demir Özlü gibi bazı sanatçı, aydın, öğretim üyesi ve gazeteciler de gözaltına alınmıştı.

Yılmaz Güney, Levent'teki evinde yasaklanmış sol yayınlar ile Dev-Genç'e ait yardım makbuzları; karikatürist Turhan Selçuk, Harp Okulu eski mezunu şair Fazıl Hüsnü Dağlarca, Mecidiyeköy'deki evinde ruhsatsız tabanca bulunduğu gerekçesiyle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'na bağlı ekipler tarafından 23 Mayıs 1971 Pazar günü sabahleyin gözaltına alındı.

Yılmaz Güney, gözaltına alındığı gün Balmumcu Kışlası'na götürüldü. Fazıl Hüsnü Dağlarca tutuklanarak Sağmalcılar Cezaevi'ne sevk edildi.

---

225 THKP-C Davası/İddianame, Verso Yayınları, Ankara, Mart 1988, s. 365.
THKP-C Davası/İddianame adlı kitapta Yılmaz Güney'le ilgili yer alan diğer bilgiler özetle şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Hürriyet gazetesinde bu konuda yayınlanan haber şöyledir:

"İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından evlerinde yapılan aramadan sonra Türk Sineması'nın önde gelen beş rejisörüyle, tiyatro oyuncu ve rejisörü Beklan Algan da gözaltına alınmışlardır. Ünlü sinema oyuncusu ve rejisörü Yılmaz Güney'in (Çirkin Kral) yanı sıra gözaltına alınan diğer rejisörler şunlardır: Metin Erksan, Atıf Yılmaz, Halit Refiğ ve Remzi Cöntürk. Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından bu beş sanatçının evlerinde yapılan aramada Dev-Genç'e ait teberru makbuzlarının bulunduğu öne sürülmüş ve gözaltına alınan beş sanatçı, haklarında düzenlenen evrakla birlikte sıkıyönetim makamlarına teslim edilmiştir. Bu arada ünlü sinema oyuncusu Yılmaz Güney'in Dev-Genç'e önemli sayılabilecek bir miktar para yardımında bulunduğu, evindeki aramada teberru makbuzunun ele geçtiği söylenmektedir."[226]

Turhan Selçuk, 26 Mayıs'ta; Hayati Asilyazıcı, Ruhi Su, Nevzat Üstün, Ercüment Behzat Lav ve Demir Özlü 27 Mayıs'ta; Yılmaz Güney, 4 Haziran'da; Fazıl Hüsnü Dağlarca 7 Haziran'da serbest bırakıldılar.

Güney'le birlikte THKP-C davasından yargılanan Ahmet Soner, Yılmaz Güney'in gözaltına alınması ve bırakılması hakkında şunları anlatmıştır:

"İstanbul'da Sıkıyönetim günlerinde *Yarın Son Gündür* filmine başladık. Kahvaltıyı ekiple birlikte yapmayı severdi. Sofrada mutlaka domates, sivri biber ve salatalık bulunmasını isterdi. Daha önce çalıştığımız filmlerde o star, bense Atıf Yılmaz'ın asistanıydım. Elimizde senaryo yoktu, günü gününe bir şeyler yazıp çekiyorduk. Kafasında kopuk kopuk bazı sahneler vardı, anlattığı zaman oturup yazıyordum. Aradaki boşlukları doldurmak için bazı öneriler getiriyordum. Bazen, 'Hadi bu sahneyi sen çek,' diyordu. Hiç nazlanmadan hemen kamera açısını belirleyip çekmeye girişiyordum. Aslında herkese söylüyordu bu sözü, ama kimse yanaşmıyordu. 'Estağfurullah abi, haddimize mi düşmüş,' diyorlardı. Benim tavrım onu şaşırtmış olmalı, sonra başkalarından duydum. Yanında sigara içmeme de bozulurmuş ama hiç belli etmezdi. Film bitmeden önce gözaltına alındı. Polis ondan kuşkulanıyordu. Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Yusuf Küpeli'yle ilişkisi olduğunu, onlara yardım ettiğini biliyordu. 'Sen koskoca bir sanatçısın, çoluk çocuğa yüz verme,

226 Hürriyet, 27 Mayıs 1971. (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

onlarla ilişkini kes,' diyorlardı. On gün sonra serbest bırakıldı, hemen filmi tamamlayıp Ürgüp'e gittik. Sıkıyönetimden uzakta iki ay içinde iki film çektik: *Acı* ve *Ağıt*."[227]

Bu konuda, Yılmaz Güney, "1971'de gözaltına alındım ve bırakıldığımda, üç ay İstanbul'dan uzak kalmam istendi," demiş; Jale Fatma Pütün de, "Yılmaz, 1971 yılında yasadışı örgüt ve kişilere yardım ettiği gerekçesiyle önce bir süre gözaltına alındı. Ardından İstanbul'u terk edip Kayseri'ye gitmesi istendi," demiştir.[228]

"Yeni Çözümler Hiçbir Zaman Tükenmez"

Bu kısa gözaltıdan sonra Yılmaz Güney, Ürgüp ve çevresine gidip peş peşe *Acı* ve *Ağıt*'ı çekti.

Acı ve *Ağıt*'ın senaristliğini ve yönetmenliğini Yılmaz Güney yapmıştır. *Acı*, Özleyiş Film adına; *Ağıt*, Güney Film adına yapılmıştır.

Gazeteci Alfreda Benge'nin 9 Ağustos 1984 tarihinde Yılmaz Güney'le Paris'te yaptığı ve İngiltere'de yayınlanan *Race and Class* dergisinin 1985 kış sayısında yayımlanan söyleşisinde *Acı* filmiyle ilgili olarak Güney, şunları anlatmıştır:

"Askeri müdahaleden sonra yaptığım bir filmde halkımıza dayatılan baskıyla ilgili duygularımı şöyle dile getirdim: Kör bir adam silah kullanmasını öğreniyor. Çevresine çok sayıda zil yerleştirerek atış talimi yapıyor ve bu zillerin sesinden hedefi belirlemesi ve ateş etmesi mümkün oluyor. İşte böylece, kör bir adam direnmesini öğreniyor. Burada halk şunu anladı: 'Yılmaz Güney bize, bütün olanaklarımız yitse de, bütün silahlarımız elimizden alınsa da her zaman direnmek için yeni yollar bulmanın olanaklı olduğunu anlatıyor. Yeni çözümler hiçbir zaman tükenmez. Her zaman bir yol bulunur. Ve mesaj yerine ulaştı. Dışarıdan bakıldığında film, bir kovboy filmini andıran, iddiasız bir çalışmadır."[229]

Çocukluk Arkadaşı MİT Elemanı Necati

Gözaltına alındığı bu dönemde çocukluk arkadaşı bir MİT görevlisinin Yılmaz Güney'le ilişki kurduğu yolunda açıklamalar yapılmıştır.

1961-1971 ve daha sonra 12 Eylül 1980 döneminde bilgi edinmek,

227 Özgür Gündem, 2 Temmuz 1993.

228 Atilla Dorsay, Yılmaz Güney Kitabı, Güney Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Ekim 2000, s. 339, 357.

229 İşçinin Sesi, 11 Şubat 1985, sayı: 276.

yönlendirmek amacıyla birçok kişinin değişik istihbarat örgütlerince kullanıldığı açığa çıkmıştır. Bu amaçlarla kullanılan kişilerden bazılarını Uğur Mumcu, yazılarında ve kitaplarında açıklamıştır.[230]

Yaşar Kaya adlı bir kişinin para karşılığında bilgi sızdıran bir ajan olduğunu da Emin Çölaşan bir yazısında açıklamıştı.[231]

Yılmaz Güney'le 1971 yılında *Vurguncular* filminde oynayan Orhan Melih Günşiray da, "MİT'te çalıştığını" açıklamştı.[232]

Güney'le ilişki kurduğu iddia edilen MİT görevlisi hakkında da Mehmet Eymür, özetle şunları anlatmıştır:

"Anlatacağım olay Kızıldere'den önceydi. Tam hatırlamıyorum. Olaylarla ilgili şubenin başında Necati adında bir arkadaşımız vardı. Ağzı laf yapan, bildiklerini ekleyip süsleyip iyi satan, iş bitiren bir kişiydi. Göz boyamış ve kısa zamanda şubenin başına getirilmişti. Devamlı Erenköy'e gidip geliyordu. Memduh Paşa ve Bölge Daire Başkan Yardımcısı'nın itimadını kazanmıştı.

Sorgulardan, Fırtına 1 tatbikatı yapılıp bütün İstanbul ev ev arandığı zaman Çayanların, Yılmaz Güney'e ait Levent'teki bir evin çatısında saklandığı öğrenilmişti. Normal olarak Yılmaz Güney'in alınıp sorgulanması gerekirdi. Necati sorgudan alınan bilgileri tam olarak iletmiyor Memduh Paşa'ya. Yılmaz Güney'in MİT'in elemanı olduğunu, ondan bilgi aldıklarını söylüyordu. Bunun doğru olmadığını öğrenmiştim.

Necati de Yılmaz Güney gibi Adanalı idi. Bazı akşamlar Şişli'de Yılmaz Güney'in kardeşinin işlettiği bir kulübe gidip kumar oynuyordu. Cüzdanı bir memurda bulunmayacak kadar para doluydu. Eşi de kumar kulüplerine ve evlerdeki kumar partilerine katılıyordu. Necati, Amerikan sigarasının kaçak satıldığı devrede Amerikan sigarası içer, arabasını gönderip bir yerlerden karton karton sigara aldırırdı.

Memduh Paşa'ya, Necati'nin doğru söylemediğini düşündüğümü bildirdim. Yılmaz Güney'in alınmasına karar verildi ve bu husus Necati'den gizlendi.

Yılmaz Güney'i Bebek'teki meşhur bir kumarhanede bulup kumar oynarken aldık. Viskisini yarım bırakmak mecburiyetinde

230 Uğur Mumcu, Suçlular ve Güçlüler, Tekin Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Haziran 1975.
231 Hürriyet, 14 Şubat 2002.
232 Hürriyet, 8 Nisan 2002.

kaldı. Şaşırmıştı. Herhalde, Necati'nin kendisine verdiği güvencenin pek geçerli olmadığını düşünüyordu.

Arabada bize, kendisine küfür edilmemesini ve kötü muamele yapılmamasını rica ederek bildiği her şeyi söyleyeceğini belirtti. Arabalı vapurla karşıya geçerken onu Hiram Bey'le arabada baş başa bıraktık. Necati'ye yeni bir ev aldığını ve döşediğini, aynı apartmanda yan yana dairelerde oturduklarını söylemiş.

Biz Yılmaz Güney'i kumarhaneden alırken Yılmaz Güney'in evi civarındaki bir ekip de Necati'nin sırdaşı olan makam şoförünü makam arabasıyla Güney'e yolladığını tespit etmişler. Güney'in alınacağını her nasılsa öğrenen Necati, son anda Güney'e haber vermeye çalışmıştı.

Yılmaz Güney, Ziverbey'de en itibar gören kişilerden biri oldu. Temiz çarşaflar, temiz kıyafet ve gayet yumuşak bir muamele. Hatta kendisiyle hatıra fotoğrafları bile çektirenler oldu. Sorgusuna katılmamakla birlikte daha önce bilinenler dışında fazla bir şey anlatmadığını öğrendim. Güney, sevilen bir aktör olmanın avantajını Ziverbey'de de kullanabilmişti.

Aynı günlerde 1. Şube'de eşi Fatoş Güney'in alınmış olduğunu ve üzerinde bulunan beyaz bir elbiseyle daracık, basık bir hücre gibi yerde oturduğunu gördüm. Şube gözaltına alınanlarla doluydu. Kocasına sevgisi ve bağlılığından başka bir günahı olmadığını düşündüğüm bu iyi aileden gelme genç kadını şube müdürüyle konuşarak, iki büklüm oturduğu yerden çıkarttırıp rahat etmesini sağladım. Kendisiyle konuşup eşinin iyi olduğunu, bildiklerini anlattığını, zaten bu bilgilerin başkalarından da öğrenildiğini ve bildiği bir şey varsa saklamadan anlatmasını telkin ederek yanından ayrıldım.

Necati bu olaydan sonra teşkilattan ayrılmaya mecbur bırakıldı. Sonraki yıllarda kendisinin Adana'ya yerleştiğini öğrendik. Birkaç yıl sonra aldığımız habere göre Necati evinde banyo yaparken düşüp ölmüştü. Teşkilat'ta istikbali olan ve hızlı yükselen bir memur beşeri hırslarına mağlup olmuştu."[233]

---

233 Mehmet Eymür, Analiz/Bir MİT Mensubunun Anıları, Milliyet Yayınları, İstanbul, Ağustos 1991, s. 87, 88.
Mehmet Eymür, "Necati" olarak söz ettiği kişinin ismini Milliyet gazetesinde yayınlanan anılarında "Rıfat" olarak açıklamıştır. (Milliyet, 15 Mayıs 1991.)

Şöhretli Film Artisti

Mahir Kaynak, *Ben Bir Ajandım* başlıklı anılarının "Şöhretli Film Artisti" başlıklı bölümünde, "Necati" olarak bahsedilen MİT'çi hakkında şunları anlatmıştır:

"O günlerde ve daha sonraki yıllarda 'solun kahramanı' kabul edilen şöhretli bir film artistinin Teşkilat'la ilişkisi olduğundan haberdardım. Benimle ilişki kuran bir MİT mensubu aynı zamanda onunla da görüşüyordu ve bana bu kişiden söz etmişti. İstihbarat ilkelerine aykırı olmasına rağmen 'ailece' dostlukları da vardı. Muhtıra sonrası günlerde adından 'eleman' diye söz edeceğimiz bu kişide belirli değişiklikler göze çarpmaya başladı. MİT'in bulunduğu cephenin başarılı olamayacağına inanmaya başlamıştı. Daha önce parasal açıdan sıkıntıda olmasına rağmen giderek rahatlamıştı. Belinde çok pahalı bir silah vardı. Söylediğine göre artist hediye etmişti. Daha sonra çeşitli kanallardan öğrendiğime göre, elemanın eşi kumara düşkündü. Artistin çevresinde önceleri kazanmış ama daha sonra babadan kalma evini satacak ölçüde kaybetmişti. Bu sıkıntılarının artist tarafından hafifletildiği anlaşılıyordu. Bu olaylarla birlikte Teşkilat'ın İstanbul kanadında belirli bir tedirginlik göze çarpıyordu. Operasyonlardan önceden haber alınıyor ve yakalanacak kişiler kaçıyordu. Bir köstebeğin varlığı muhakkaktı ve şüpheler artistle ilişkisi olan 'eleman' üstünde yoğunlaşıyordu. Teşkilat içindeki en yakın amiri, aynı zamanda benim de temas ettiğim kişi, çok çalışkan ve becerikli bir istihbaratçı olan 'eleman'ın karşı tarafça ele geçirildiğine bir türlü inanmak istemedi. Ama sonuç olarak durumu sabit görüldü ve Teşkilat'la ilişkisi kesildi. Eleman, Madanoğlu'nun hakkında bilgi toplamamı istediği kişiydi. Belki de kimliği tespit edildikten sonra kendisine böyle bir operasyon düzenlendi. Artistin Teşkilat'la ilişkisine rağmen karşı tarafa sadık olduğu ve operasyonu Teşkilat'a karşı yaptığı da anlaşılmış oldu. Ankara'ya Teşkilat merkezine tayin edildikten kısa bir süre sonra, eleman da Ankara'ya geldi. İlişiği kesiliyordu. Yalnızdı, kimse yüzüne bakmadı. Evimde misafir ettim. Kendisine yönelik suçlamaları reddediyordu. Ona göre temasları 'Teşkilat'ın bilgisi dahilindeydi ve artistin karşı tarafa hizmetinden kendisi sorumlu tutulamazdı. Bir süre sonra otuz beş yaşlarındaki bu genç, banyosunda ölü bulundu. Kalp krizi geçirdiği söylendi. Bu olay başlangıçta bende, kimliğimin gizli kalamayacağı endişesini yaratıyordu.

Ama artık bunun önemi kalmamıştı. Nasıl olsa kısa bir süre sonra deşifre edilecektim. Son güne kadar 'cunta'nın benden şüphe etmemiş olması, elemanın haklı olabileceği ihtimalini de güçlendiriyordu. En azından onlara benden söz etmemişti. Bu olay kimliği tespit edilen bir istihbaratçının, aynı operasyonda kullanılmasının ne kadar 'sakıncalı' olduğunu, görev yerinin, hatta faaliyet konusunun değiştirilmesi gerektiğini ortaya koyuyordu. Bu hem operasyon açısından hem de görevlinin güvenliği açısından gerekli idi. Eğer kişinin zaafları tespit edilemezse, zora başvurulabileceğini hesaba katmak gerekiyordu."[234]

"O MİT Ajanı Aile Dostumuzdu"

MİT'çi Necati hakkında Jale Fatma Pütün, özetle şu açıklamaları yapmıştır:

"Mahir Kaynak'ın sözünü ettiği MİT elemanı bu kişi, Yılmaz'ın doğduğu Adana'nın Yenice Köyü'nden çocukluk arkadaşı... Adı Necati ve üst düzeyde bir MİT görevlisi... 12 Mart döneminde Yılmaz'ın ilk kez gözaltına alınmasında karşılaşıyorlar. Onu sorgulayan kişi olarak karşısına çıkıyor. Beni tanıdın mı diye soruyor Yılmaz'a. Bunun üzerine Yılmaz'ın gözünde 'kara şalvarlı cılız bir çocuk silueti' canlanıyor. Yani çocukluk arkadaşı olduğunu anımsıyor.

Tutuklanması için bir delil bulunamadığından Yılmaz serbest bırakılıyor. Daha sonra o kişi ve eşiyle ilişkilerimiz dostça sürdü. Ailece görüşmeye başlıyoruz. Ancak Yılmaz'la siyasi olarak ayrı kutuplarda bulunmaları sorun oluyordu. Çünkü 12 Mart'ta gözaltına alınan devrimci, aydın ve yurtseverlere baskı ve şiddet uygulayan kesimin başında görevli. Teşkilatın en üst düzeyindekilerden birisiydi. Yılmaz ise devrimci saflarda yer alan birisi.

Kendisinin de bir köylü çocuğu olduğunu, doğduğu yer ve yaptığı işlerin yanlış olduğunu ve sınıfına ihanet ettiğini aile sohbetlerinde Necati'ye defalarca söyledi. O da Yılmaz'ın bu konuşmalarından etkilendi. Zaten çok sıcak dost ve duygusal yanları olan birisiydi. Ben de insan olarak kendisine yakınlık duymuştum.

Daha sora görevinden alınıp Adana'ya gönderildiğini ve banyoda düşüp öldüğünü öğrendik. Necati öldüğünde Yılmaz cezaevindeydi.

234 Yeni Şafak, 23 Ocak 2001.

Bu bize son derece kuşkulu gözüktü. Çünkü ayağı kayıp banyoda ölecek bir tip değildi Necati Bey.

Yılmaz, herkesin bildiği gibi son derece bağımsız ve hiçbir örgüte, gruba ve partiye mensup olmayan birisiydi.

İlerici, devrimci ve yurtsever düşüncelere inanan, düşüncelerinden ötürü yüzlerce yıl hapis cezası alıp bundan dolayı ülkesini terk etmek zorunda kalan, kendisini halkının özgürlüğüne adamış bir insandı.

Yılmaz o kişiyi ideolojik olarak derinden etkilemiştir. Çünkü işkenceyi yöneten bir mekanizmanın başındaydı, etkilendiğini görmüştüm. Ancak daha sonra ne olduğunu bilemem.

Yılmaz bana bir gün şöyle demişti: 'Sen benim ilişkilerim hakkında bilgi sahibi olursan, beni tutukladıklarında polis ilk olarak seni kapar ve kendilerine göre konuşturma yöntemleriyle seni de konuştururlar. Bir sürü kişiyi ele vermek zorunda kalırsın ve bu yüzden hayat boyu acı çekersin.'

Bu yüzden ben onun devrimci ilişkileri konusunda fazla bilgiye sahip değilim.

Aynı dönemde Yılmaz ikinci kez gözaltına alınmıştı. Bir akşam ben Necati'ye, 'Eğer beni de bir gün bu şekilde tutuklayıp işkence yapacak olurlarsa, lütfen beni kurtar,' dedim. Daha sonra da Yılmaz'ın tutuklanmasının ardından ben de gözaltına alındım. Beni tabut hücreye koydular. Saatlerce kaldım orada.

Sonra birdenbire kapı açıldı, Necati'nin çok yakın sağ kolu olan bir kişi bana elini uzattı ve çekerek tabutluktan çıkarttı. 'Sizi Necati Abi mi gönderdi?' dedim ama hiçbir şey söylemedi. Anladım ki o göndermişti. Beni hemen sorgu odasına aldılar ve aynı gün de bıraktılar.

İlk gün gözaltında kalmıştım. Demek ki Necati Abi, ikinci gün orada olduğumu haber almıştı."[235]

Yılmaz Güney'in tanıdığı iki kişi vardı. Necati ve Mete. Her iki kişi de MİT'de çalışıyordu. Bir diğer ortak arkadaşları daha vardı Ceyhan'da sinema salonu işleten, geniş arazileri olan Mehmet Eken.

235 Hürriyet, 25 Ocak 2001. Aynı dönemde THKP-C hareketi içinde İlyas Aydın ile Mahir Çayan arasında, Yılmaz Güney ile "MİT Elemanı Necati" arasındaki gibi bir ilişki kurulmuştur. (Turhan Feyizoğlu, Mahir/On'ların Öyküsü, Alfa Yayınları, s. 322-324.)

Yılmaz Güney'in Yakalanışı

Yılmaz Güney'in yakalanışını Jale Fatma Pütün şöyle anlatıyor:

"O günleri, özellikle de 15 Mart'ı, 16 Mart'ı ve 17 Mart'ı hiç unutmuyorum. 15 Mart akşamı... Yılmaz, oğlumuz Yılmaz'ın beşiğini sallıyor usul usul, türkü söylüyor ona. Her zaman türkü söylerdi Yılmaz... Fakat o gün, sesinin her zamankinden dokunaklı, her zamankinden acı çaldığını seziyorum. Yemek yapıyordum... Çok etkileniyorum, ağlamam geliyor... İçimi yakan, bilinmez korkuları çağıran sızılar duyuyorum.

Bir tel mi kopuyor yüreğimden?

Babası türkü söylüyor sevgili küçük zazasına... Türkünün adı: İnce Memed...

'... Ben öpmeye kıyamazdım belemişler kızıl kana,' diyor.

Hatırlıyorum, Ulaş Bardakçı'nın öldürüldüğü gün de aynı türküyü söylemişti oğluma... İlk defa görüyordum ağladığını, saklamıştı gözyaşlarını benden.

Yine aynı türküyü söylüyor...

Yeni bir acı mı var gündemde?

İki gün sonra 'O'nu alıp götüreceklerini, artık evimize gelemeyeceğini, yıllar sürecek ayrılığı bilmiyordum. Ama o sezmiş ya da bekliyor olmalıydı. Yüzüne sinen, ancak götürülüşünden sonra kavrayabileceğim o derin, içli anlamı aklımdan çıkartamayacaktım.

O gece gözümün önünde... Hep oğlumla oynuyor, gülüyor, güldürüyor onu. Bilmiyor babasının gideceğini, bir daha böyle oynanmayacağını küçük zazamız. Şakalaşıyor hepimizle, rakı içiyor, türkü söylüyor. Kendine özgü türkülerinden biridir yine.

Göz göze geldiğimizde yüzünde tomurcuğa duran acıyı, ayrılıktan sonra anlayacağım.

Altı buçuk aylıktı o zaman oğlumuz... Biz de on dokuz ay, on dokuz günlük evliydik.

Onu tanımadan önce, bazı insanların sırtlarını duvara vererek oturmak zorunda olduklarını, eli belinde ya da cebinde duran adamlara kuşkuyla bakılacağını bilmezdim... Karanlık sokakların gebe, köşe başlarının tehlikelerle dolu olduğunu bilmezdim... Bazı polis şeflerinin siyasi nedenlerden ötürü bazı insanları 'karanlık sokaklarda bir köpek gibi öldürmek'le tehdit edebileceklerini dü-

şünemezdim bile... Ancak Onu tanıdıktan sonra, bazı insanların neden silahlarına mecbur olduklarını anlayacaktım...

Babam, Yılmaz'la evlenmemi istemiyordu... Nedeni açıktı; kızının genç yaşta dul kalmasından korkuyordu. Babama göre, adı bir yığın olaya karışmış bir kabadayıydı Yılmaz. Üstelik 'komünist' olduğu söyleniyordu... Sonra en önemlisi, her an namlunun ucunda, ne zaman ve nerede öleceği belli olmayan, bilinmezliklerle dolu bir adamdı...

Evet, öyleydi. Evlendikten sonra bu gerçeği, babamın düşündüklerinin doğruluğunu daha iyi anladım. Doğruydu. Namlunun ucundaydı ve bunu bilerek yaşıyordu. Oğlumuza kendi adını vermesi kaynağını buradan alır...

Hayatı yoksulluklar, sıkıntılar içinde geçmişti. Çok iyi biliyordu yokluğun acısını. Emekçiler için güzel bir dünya düşünüyordu. Oğlumuz ve bütün yoksul çocuklar onun düşündüğü dünyada yaşayacaklardı. Bu konuda inancı hiç sarsılmadı.

Sabahları evden çıkarken bir daha dönmeyebilirdi. Akşamları pencerede beklerken, nedenlerini anlatamayacağım acılar yayılırdı içime ve ben o acılar denizinde, yeni yüzme öğrenen bir insan telaşıyla çırpınırdım. Düşünürdüm, kimi zaman kumru saflığıyla dolu, ilkel sevinçler, ilkel kırıklıklar taşıyan, kimi zaman da korku tanımaz yüreğini nerede bırakacaktı, nerede, nasıl ve hangi kırda, hangi şehirde?

16 Mart... İşe gitmedi. Kırlara çıkmak istiyordu. Kırlardan, güneşten, çayırlara sırtüstü uzanmaktan söz ediyordu.

Turunç çiçekleri çok güzel kokar, diyor, durup dururken...

Hayra yormuyordum. Aklıma kötü şeyler geliyordu.

Ne kadar güzel kokar, diyordu, şu günlerde turunçların, portakalların çiçek açtığı Adana'yı anlatıyordu sonra.

Gülümseyen yüzü, yorganına yetmeyen yorgan yüzlerini hatırlatıyor bana. Açık, bütün yüzüne sığan bir gülümseme değil...

Meraklanıyorum...

'Neyin var? Bir şey mi gizliyorsun benden?' diyorum.

'Bak Kitoş,' diyor, 'bak ciğerim... Bu senin aptal kocana yol görünüyor. Sanıyorum uzun bir süre ayrı kalacağız.'

Ayrı kalacağız sözü, açıklanması zor binlerce çağrışımı yapıyor. Bir yığın olay birbiriyle bağlantı kuruyor. O an ben, dalından

kopan bir vişne tanesiyim. Düştüğümü, çürüdüğümü görüyorum, duyuyorum, yaşıyorum.

Ayrılacaktık demek... Ayrı kalacaktık...

Anlatmadı nedenlerini. Sevgili silahını, 'arkadaş' bildiği ve sonunda yanılgısını anladığı birine, beni, anasını ve oğlumuzu da bana emanet etti. Yazıhanedeki arkadaşlarına da nedenlerini açıklamadığı 'uzun bir ayrılık'tan, işleri nasıl yürütmeleri gerektiğinden söz etti kısaca.

Nasıl davranmam gerekliliği konusunda hiçbir şey konuşmadık. Çünkü ben her zaman 'yalnız' kalabilirdim. O, her zaman 'ansızın' gidebilirdi bir yerlere. Trafik kazası olurdu, vurulurdu, gözaltına alınırdı, her şey olabilirdi. Bunları bildiğinden, tanıştığımız günden, alıştıra alıştıra, adım adım, 'yalnızlıklar, ayrılıklar ve ölüm halleri'nde gerekli olacak bilgilerle donatmaya çalışırdı. Her an hazır olmalıydım beklenmedik acılara... Ve öylesine rahat, öylesine doğal anlatırdı ki, adres soran birine gideceği yolu ayrıntılarıyla anlatan bol vakitli bir adam sanırdınız.

Oysa onun hiçbir şeye vakti olmadı. Kırlara çıkmaya, çayırlara sırtüstü uzanmaya da fırsat bulamadı.

17 Mart 1972, o gece gelmedi eve...

Aklımda kırlar, yeşil çayırlar, güneş ve beyaz turunç çiçekleriyle onu düşündüm. Artık gelmeyecek miydi evimize?

Sabaha karşı, ısrarla çalan kapımızın ziliyle umutla fırladım. O muydu acaba? Geç kalmış olabilir miydi?

"Kapıyı açtım. Sayamayacağım kadar çoktular... Silahlıydılar. Bir anda evin her köşesine su gibi yayıldılar. Dolapları, çekmeceleri açıyor, kitapları indiriyor... Arıyorlardı.

'Evi arayabilirler, sakın korkma,' demişti. Ama ben korkuyordum. Gürültülerden oğlumuz uyanmış, ağlıyordu. Pencereden baktım. Çok kalabalıktı sokak. Sabahın alacakaranlığında polisler, askerler, görevliler, otobüsler, cipler. Apartmanın çevresini sarmışlardı. Silahlıydılar. Ne kadar da çok silahları vardı. Biz ne kadar yalnızdık.

Bir albay gülerek, kibarca...

'Onu asker kaçağı olarak da ben yakalamıştım İstinye'de,' dedi.

Cevap vermedim. Yılmaz'ı yakın tanıyanlar için o kadar doğal-

dı ki... Çünkü çok yakalanmış bir adamdı Yılmaz; sıtmadan gribe, fare kapanından yağmura kadar, o kadar çok ve değişik şeyler ve nedenler için yakalanmıştı ki... Sayamazdın. İşte o sayısız yakalanışlarından birinde, yakalayanlardan biriydi Albay ve bununla övünüyordu.

Oysa ben biliyordum ki daha çok yakalanacaktı Yılmaz. Önüne dikilen yasakları, egemenlerin mutlaka aşılması gereken yasaklarını tanımayacaktı, çiğneyecekti. Onların çizdiği sınırlar içinde oynamayı kabul etmeyecek, kurallarını bozacaktı. Doğru bildiği şeyleri yapmaktan geri kalmayacak, yakalanacaktı. Ölünceye kadar hep yakalanacak kurtulacak, yakalanacak kurtulacaktı. Sonunda halkının bereketli yüreğine düşecek, halkının kurtuluşu görevlerine yakalanacak ve oradan hiç kurtulamayacaktı...

Sonra işleri bitti. Toparlanması güç bir dağınıklık bırakıp gittiler. Pencereden otobüslerine, ciplerine binişlerini izledim."[236]

"Polisin Bildiği Hususları Halkın da Bilmesinde Mahsur Görmüyorum"

İstanbul 3 Numaralı Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince yapılan 258 sanıklı THKP-C davasının duruşması, 4 Temmuz 1973 Çarşamba günü Yılmaz Güney'in sorgusu yapılarak sürdürüldü.[237]

1971 Mart'ında Ankara'ya özel bir iş için gittiğinde Yusuf Küpeli'yle tanıştığını, daha sonra İstanbul'da Küpeli'nin kendisini "Ali" takma adını kullanan Rasih Ulaş Bardakçı'yla tanıştırdığını anlatan Yılmaz Güney, sorgusunda özetle şunları söylemiştir:

"Ali, yani Ulaş Bardakçı benden yardım istedi. Bunda yüklü bir istek havası vardı. Bana bir broşür göndereceğini, bu broşürü okuduktan sonra cevap vermemi söyledi. Ulaş Bardakçı, bana, 'Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup' ile '1965-70 Devrimci Mücadelemiz ve Dev-Genç' adlı broşürleri getirdi. Arama gecesine kadar Ulaş Bardakçı'yı bir defa gördüm. Bu broşürleri okuduğumu fakat teorik meseleleri kavrayamadığımı ona söyledim. 22 Mayıs 1971 gecesi saat 03:00'te kapı çalındı. Gelen Ali (Ulaş Bardakçı) idi. Saklanmak zorunda olan üç arkadaşını saklayıp saklayamayacağımı sordu. Evin pek müsait olmadığını, karımın hamile olduğunu

236 Yılmaz Güney, Selimiye Mektupları, Güney Yayınları, İstanbul, s. 18-23.

237 Bu dönem cezaevinde tutuklu bulunan bazı kişilerin serbest bırakılması amacıyla bazı eylemler yapılmıştır. (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

söyledim ve birtakım tatsız olayların ortaya çıkacağını düşünerek bu isteklerini kabul etmedim.

Bu arkadaşların kimliklerini, ne yaptıklarını, neden arandıklarını bilmiyorum. Fakat Emniyet'te ifadem alındığı sırada, bazı arkadaşların benden önceki ifadelerinde, Çayan ve arkadaşlarını evimde sakladığım öne sürülüyordu. Bu ifadelerinin hangi şartlar altında alındığını bilmediğim ve onları yalancı çıkarıp zor durumda bırakmak istemediğim için kabul ettim. İfade verirken geçirdiğim depresyonu, ifademi alanlar da hatırlayacaklardır. Eylül ayında oğlumun doğumu nedeniyle 7.65 çapında bir tabancayı Yusuf Küpeli, Mustafa Alabora aracılığıyla bana gönderdi. Bu çok hoşuma gitti. Ben de Küpeli'ye 38 kalibrelik toplu bir tabancayı gönderdim. Maddi zorluk içinde olan Küpeli'ye üç veya dört bin lira bir parayı da gönderdim.

Firar olayından bir süre sonra Alabora, Bardakçı'dan bana bir mektup getirdi. Bu mektupta 50 bin lira, beş tabanca, beş peruk isteniyordu. Cevap vermedim. Bir hafta sonra ikinci mektup geldi. Olaylara karışmak istemediğim için buna da cevap vermedim. Bu olaylar cereyan ederken Levent'te yazıhane olarak kullandığım evin önünde Küpeli ve tanımadığım bir arkadaşla karşılaştım. Bu arkadaşın Mustafa Baykara olduğunu Emniyet'te öğrendim. Küpeli, Ulaşların yanlış yolda olduğunu, onlardan uzak durmamı, başıma bir hal gelirse üzüleceğini söyledi. İşte bu karışık günlerin birinde, Alabora, beni akşam yemeğine davet etti. Beklemediğim bir şey oldu. Bardakçı'yla karşılaştım. İsimlerinin Seyfi Akman ve Yılmaz Salih Veyisoğlu olduklarını Emniyet'te öğrendiğim arkadaşlardan, mektuptan söz edildi. Elli bin liraya ve silahlara ihtiyaçları olduğunu belirttiler. Veyisoğlu ile Akman, benzin almak için gittiler.

Bu görüşmede Bardakçı'ya beş bin lira verdim. Herhangi bir söz vermememe rağmen daha sonra Alabora'nın isteği üzerine bir tabanca, 50 mermi, bir peruk ve beş bin lirayı Alabora'ya vermesi için Güven Şengil'le gönderdim. Güven'in paketin içindekilerden haberi yoktu. Yaptıklarımla övünmüyorum. Pişmanlık da duymuyorum. Çünkü yetişmem, karakterim o günün şartları içinde başka türlü davranmama imkân yoktu. Sosyal durumum itibariyle sosyal, gizli veya açık örgüte üye olmadım. Olmam da. Birtakım kaçınılmaz durumlar sonucu buraya kadar geldik. Takdir mahkemenizin."

Yılmaz Güney'in sorgusundan sonra avukatı Doğan Tanyer,

"Müvekkilimin Emniyet'te ve Askeri Savcılık'taki ifadelerinde şahsi ahvali ve şahsi ilişkilerine ait birtakım bilgiler vardır. Bu ifadelerin okunmamasını istiyorum," demiştir.

Bunun üzerine Yılmaz Güney, "Avukatımla aynı kanaatte değilim. Polisin bildiği hususları halkın da bilmesinde bir mahsur görmüyorum," şeklinde açıklama yaptı. Bunun üzerine Yılmaz Güney'in Emniyet'teki ifadesi okundu.

Af Yasasıyla Tahliye Ediliyor

Duruşmalar devam ederken CHP ile MSP hükümeti tarafından ortaklaşa hazırlanan Af Kanunu Tasarısı'nın, 14 Mayıs 1974 günü TBMM'de kanunlaşmasıyla birçok tutuklu ve sanık serbest bırakıldı.

20 Mayıs 1974 Pazartesi günü, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Nolu Askeri Mahkemesi'ndeki THKP-C davası duruşmasında, Hâkim Albay Akdemir Akmut, "Cumhuriyetin 50. yıldönümü nedeniyle bazı suç ve cezaların affı hakkındaki 1803 sayılı kanunun kamu düzenini ilgilendirmesi nedeniyle ve öncelikle kaale alınması gerekli bulunduğunu" belirterek Savcı'nın mütalaasını ve sanıklarla avukatlarının isteklerini sordu.

Askeri Savcı Yarbay Öncül, 1803 sayılı kanun hükmünce, bazı sanıkların haklarında açılmış olan kamu davasının düşürülmesini ve tahliye edilmelerini istedi.

Mahkeme Başkanı Akdemir Akmut, 1803 sayılı Genel Af Kanunu gereğince TCK'nın 146/3. maddesinden yargılandıkları için Yılmaz Salih Veyisoğlu, Ali Kaynar, Yılmaz Güney, Emrullah Aslan, Hasan Yılmaz, Avni Kayacı, Şener Şadi, Hüseyin Gümüş, Abdullah Yılmaz ve Turan Külünk'ün serbest bırakılmasına karar verdi.

Duruşmanın sonunda, THKP-C davasından serbest bırakılan diğer bazı sanıklar şunlardı:

Hasan Pekbüyük, Akgül Yurtaslan, Bilge Saka, Ahmet Madenci, Hüseyin Özkan, Leyla Dedeal, Mehmet Bayrak, Abdurrahman Yalçın Öztürk, Saadettin Gümüş, İsa Ruhi Göbüt, Hülagü Bulguç, Ferdane Yurtsever, Hasan Erkılıç, Hacer İnci Tanrıöver, Müzeyyen Yada, Necati Feyzioğlu, Mehmet Sadık Akıncılar, Filiz Yılmaz, Hüseyin Tanrıöver, Mehmet Atasoy, Necdet Sağır, Mahmure Taciser Belge, Abdülkadir Elçi, Safiye Özkan, Ceyhan Gergin, Fecire Bozdağ, Hasan Yusuf Niş, Osman Kovacıoğlu, Salih Zeki Yılmaz, Ertuğrul Türkbileği, Nazmi Saltık, Osman Çallı, Ahmet Çimen,

Erdinç Bozkurt, Ahmet Şen, Resul Güneytepe, Kemal Yurtseven, Tevfik Mamaç, Mustafa Fuzuli Yazıcı, Rahmi Dayı, Murat Atasoy, Mehmet İncili, Mustafa Baykara, İzzet Aydoğdu, Seyit Gökçe, Ahmet Mete Sönmez, Orhan Aydurmuş, Esat Korkmaz, Şerafettin Serdar, Ali Baykal Gürsoy, Selahattin Güleç, Yusuf Yıldırım, Mehmet Erbilir, Mehmet Yüksel, İsmail Samur, Adem Muhammet Gürdoğan, Ahmet Sarıcan, Kadriye İncili, Ayşe Baykara, İbrahim Keskin, Fahriye Muzaffer İlgen, Duray Çelikel, Aydın Diyarbakırlı, Mahmut Sefa Sınmaz, Harun Saruhan, Firüzan Yavuz Gökmen, Orhan Altın, Türkan Şahin, Süha Pelitözü, Aykut Ülker, Abdülkadir Bülent Karataş, İlhan Sülen ve Yavuz Önen.

İki yıl bir ay yirmi gün cezaevinde kalan Yılmaz Güney, saat 17.00'de Selimiye Askeri Cezaevi'nden tahliye edildi. Tahliyesi kameraya alınan Yılmaz Güney, avukatı Doğan Tanyer'in otomobiline binerek doğruca Levent'teki evine gitti.

1. Levent Yankılı Sokak Murat Apartmanı'nın önünde karısı Jale Fatma Pütün, oğlu Remzi Yılmaz Güney, annesi Güllü Pütün, kız kardeşi Leyla Demirezen ve diğer akrabaları ile arkadaşları beklemekteydi.

Yoldaki bir dükkândan çikolata alan Yılmaz Güney, evin önüne geldiğinde kendisini karşılayan yakınları ve dostlarını sevinçle kucaklamıştı.

Özgürlük ve Demokrasi

Meslek odaları, öğrenci birlikleri ve işçi sendikalarından oluşan 27 kuruluş, 9 Haziran 1974 Pazar günü, İstanbul Harbiye'de Spor ve Sergi Sarayı'nda "Özgürlük ve Demokrasi" konulu bir açık oturum düzenledi.

Yüksel Birdal'ın yönettiği açık oturuma sanatçılar adına Yılmaz Güney, hukukçular adına Avukat Halit Çelenk, yazarlar adına Aziz Nesin, sendikacılar adına Basın-İş Sendikası Başkanı ve TSİP kurucularından Burhan Şahin, öğrenciler adına İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği (İYÖKD) Genel Başkanı Mehmet Ali Karapekmez, köylüler adına İsmail Güldal katılmıştı.

Aziz Nesin'den sonra konuşan Yılmaz Güney, özetle şunları söyledi:

"Ben diyeceklerimi diyemiyorum. Sözlerimi kendim sansüre tabi tutuyorum. Kafamın içinde, ben bana jandarmalık yapıyorum. Bu

faşizm değil de nedir? Faşizm olgusunun yeterli kanıtıdır bu. Görevimiz faşizmi, sermayenin kanlı diktasını yok etmek, onu bir daha dönmemecesine tarihin çöplüğüne atmak için mücadele etmektir."

Sosyalist Parti'nin Kuruluş Toplantısına Telgraf

1974 affından sonra, yeni sol partilerin kurulmasıyla siyasal hayata katıldı.

Ahmet Kaçmaz'ın genel başkanı olduğu Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) 22 Haziran 1974'te, Behice Boran'ın genel başkanı olduğu Türkiye İşçi Partisi (TİP) 1 Mayıs 1975'te, Mehmet Ali Aybar'ın genel başkanı olduğu Sosyalist Parti (SP) ise 30 Mayıs 1975'te kurulmuştu.

Sosyalist Parti (SP) kurucuları, Yılmaz Güney'e bir mektup göndererek, "bütün sosyalistlerin kardeş olduklarını, özgürlüğüne bir an önce kavuşmasını istediklerini" belirttiler.

Güney de, Sosyalist Parti'nin (SP) kuruluş toplantısına şu telgrafı göndermişti:

"Arkadaşlarım, Sosyalist Parti'nin antiemperyalist, antifaşist mücadele bilincinin geniş kitlelerine ulaştırılması ve devrimci hareketin birliğinin oluşturulması yolunda bir adım olmasını diliyorum. Her ayrılığın devrimci hareketin birliğinin tohumlarını da taşıdığına inanıyorum. Saygılarımla."

Sosyalist Parti'nin kuruluş kurultayındaki seçimde genel başkanlığına Mehmet Ali Aybar, genel sekreterliğine Cenan Bıçakçı, genel saymanlığına Uğur Cankoçak getirildi.

"Yılmaz Güney Cezaevinde Ayrı Bir Güç"

Çeşitli cezaevlerinde yattıktan sonra Isparta Açık Cezaevi'ne nakledilen Yılmaz Güney'in buradaki yaşam koşulları hakkında, bu dönemde banka soygunu nedeniyle Isparta Kapalı Cezaevi'nde tutuklu bulunan Rıza Zıngal'ın bir anısı var. "Yılmaz Güney, Isparta Cezaevi'ne geldiğinde biz de bazı konularda rahat ettik," diyen Zıngal, böylece Güney'in bulunduğu cezaevlerinde koşulların mahkûmlar lehine nasıl düzeldiğini de belirtiyor.

Güney ise bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Gerek Türkiye'de gerek dünya kamuoyunda yansıdığı gibi hâkimi benim öldürdüğüm konusunda iddialar öne sürüldü. Orada bulunan benim arkadaşlarım dışındaki görgü tanıklarından kırk kişiden otuz dokuz kişinin söyledikleri ile bir kişinin söyledikle-

ri arasında fark var. Hâkimin karısı bile esas itibariyle daha sonra yaptığı açıklamada bu işi anlatmak gerektiğini fakat korktuğunu belirtti. Ve olay sırasında, daha sonra öldürülen yeğenimin yaptığı olay bana mal edildi. Ve ben bundan on dokuz yıl hapse mahkûm oldum.

AP'nin iktidarı döneminde ben üç cezaevi gezdim: Adana Cezaevi, Ankara Cezaevi ve Kayseri Cezaevi. Adana Cezaevi'nde çok kısa kaldım. Sonra Ankara'ya gönderdiler. Ankara Cezaevi'nde isyan oldu. İsyanın sorumlusu olarak beni Kayseri Cezaevi'ne gönderdiler. Orada yaklaşık iki sene hücrede kaldım. Ancak hücrede kalmış olmama rağmen cezaevinde kimi zaman yürüttüğümüz eylemler, onlar tarafından bizim isteklerimizin yerine getirilmesi biçiminde karşılandı ve benim hakkımda zabıt bile tutmadılar. Ancak CHP hükümetinin gelmesiyle birlikte genel olarak cezaevlerinde bir rahatlama oldu. Daha insani yöntemlere başvurarak, yani mümkün olduğu kadar ikna yöntemlerini kullanarak idare etmek istediler. Bir süre sonra bu yöntem tutmadı. Ben yine bulunduğum yerden başka cezaevlerine, İzmit'e, oradan Toptaşı'na gönderildim. Toptaşı Cezaevi'nde beni isyan gerekçesiyle Sağmalcılar Cezaevi'ne gönderdiler. Sağmalcılar Cezaevi beni kabul etmedi ve bir hastaneye kapattılar ki ben hasta değildim. Ve bu ara beni kabul edecek cezaevi aradılar. Kolay bir mesele değil. Yani yok edebilirlerdi. Yok etmeyi, öldürmeyi göze almak kolay bir mesele değil, hele benim gibi bir insan söz konusu olduğunda. Bu nedenle, cezaevlerinde sorumlu müdürler, 'Ben bu adamı idare edemem,' diyor. Bakanlık da ona, 'Sorumluluk senindir, al,' diyemiyor. Beni yarı açık cezaevine gönderdiler. Bir çeşit uzlaşma, yani daha rahat olursa belki daha 'uslu' olur diye. AP hükümeti geldiğinde beni yarı açıktan aldılar, kapalı cezaevine gönderdiler. Gönderdikleri kapalı cezaevleri beni almadı. Bursa'ya gönderildim ve sonra da Isparta'ya sevkim çıktı. Hükümet ne kadar güçlü olursa olsun her zaman karşısındaki güçler dengesini hesap etmek zorundadır. Yani meseleyi sadece kısa zaman içerisinde ele almazlar. Düşünün, bir yığın gardiyan var, senin filmlerinde bulunmuş. Yirmi yaşında, yirmi beş, otuz yaşlarında gardiyanlar senin filmlerinle büyümüş, sana müthiş sempatisi var. İlkokula giderken, ortaokula giderken ya da bilmem nerde, sana hayran. Seninle karşılaştığı zaman önce belli bir mesafe koyuyor. Bir süre sonra birtakım mücadele yöntemleriyle, sen mahkûm olarak onlarla karşı karşıya geldiğinde, 'Bu Yılmaz Güney kötü

adam değil; ağırlıklı, aklı başında, çevrenin sözünü dinlediği bir adam,' diye düşünüyor! Bir şey olduğu zaman gelip bize soruyorlar, yardım istiyorlar. Bu idareyle işbirliği değil. Mahkûmun çıkarı için cezaevi idaresinin benden yardım istemesi. Ben bu meseleleri yürütüyorum ve onlar şunu görüyorlar; yani Yılmaz Güney cezaevinde ayrı bir güç. Kendileri bir güç: gardiyanları, jandarmaları var. Ama mahkûmlar onlardan çok Yılmaz Güney'i dinliyorlar. Yılmaz Güney mahkûmların olduğu kadar onların da gelişimini istiyor. Körü körüne bir isyan yanlısı değil. Gelişigüzel taleplerde bulunmuyor. Bu nedenle, emniyet subabı."[238]

Açlık Grevi

Yılmaz Güney, tutuklu olduğu cezaevlerinde çeşitli sosyal etkinliklere de katılıyordu.

Güney ile birlikte 25 kadar siyasi tutuklu, Ankara Merkez Cezaevi'nde tutukluyken, Devlet Güvenlik Mahkemeleri (DGM) Kuruluş Yasası'nın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş olmasına rağmen hâlâ çalışmalarını sürdürmesini protesto etmek için, 14 Kasım 1975 Cuma günü açlık grevine başladı.

16 Kasım'da yapılan açıklamada, Yılmaz Güney ile birlikte açlık grevi yapan tutuklulara, *Cumhuriyet*, *Politika* ve *Milliyet* gazetelerinin verilmediği, dışarıdan mektup ve yiyecek kabul edilmediği, tutukluların yakınları ve akrabalarıyla görüştürülmediği iddia edildi.

Kırşehir, Niğde ve İstanbul Cezaevlerinde bulunan siyasi tutuklular 17 Kasım'da, Toptaşı ve Maltepe Cezaevlerindeki siyasi tutuklular da 19 Kasım'da, cezaevlerindeki uygulamaları protesto etmek amacıyla açlık grevine başladılar.

CHP'li beş milletvekili ve TBMM Anayasa Komisyonu Başkanı Yalçın Oğuz, Komisyon Başkanvekili Doğan Öztunç, İzmir Milletvekili Süleyman Genç, Zonguldak Milletvekili Kemal Anadol ile Tekirdağ Milletvekili Yılmaz Alpaslan, 29 Kasım'da cezaevi müdürünün odasında Yılmaz Güney'le görüştüler.

Güney'e kır çiçeklerinden yapılmış bir buket götüren beş milletvekili, yaklaşık bir saat süren görüşmede, Güney'in cezaevinde bulunan siyasi tutukluların yaşam koşulları ve Türkiye'nin içinde bulunduğu durum hakkındaki görüşlerini öğrendiler.

238 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınlan, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 126-128.

CHP'li beş milletvekili, görüşmeden sonra aktörün bir an önce özgürlüğe kavuşmasını dilediklerini söylemişlerdi.

Yılmaz Güney ve diğer siyasi tutuklular, 1 Aralık 1975 Pazartesi günü açlık grevine son verdiler.

Kayseri Cezaevi'ne Nakil

Bazı tutukluların isyan çıkarttıkları gerekçesiyle, 8 Mart'ı 9 Mart'a bağlayan gece (1976), Ankara Merkez Cezaevi kolluk kuvvetlerince basıldı, cezaevi "denetim altına" alındı.

Tutuklu ve hükümlüler, cezaevinde yaşadıkları sorunları dile getirmek için 11 Mart'ta yazılı bir açıklama yaptılar:

"İşçi sınıfı devrimcileri, teorik ve pratik olarak hayatın her alanında verilecek mücadeleyle bu köhne düzeni ve buna bağlı olarak bu köhne düzenin kurumlarının yıkılacağını biliyorlar. Ve hepimiz biliyoruz ki faşizmin zindanlarını emekçi halkımız yıkacaktır," sözleriyle son bulan açıklamaya imza atan isimler şunlardır:

Yılmaz Güney, Ahmet Akbaba, Erkan Eğinlioğlu, İsmail Hasçelik, Kemal Akdağ, Haşim Aydıncak, Cemali Hüseyni, Mustafa Ocak, Hasan Yılmaz, Hüseyin Sezek, Şadi Büyüközden, Harun Kolbaşı, İbrahim Yükselşan, Selim Şahin, Emin Gök, Seyit Kocakuşak, İbat Acar, N. Erdoğan Bozkurt, Aydın Onguner, Dündar Erenler, Ali Leylek, Bülent Demirel, Ethem Hoydalı, Haydar Demiran, Yalçın Dal, İsmail Yıldırım, A. Rıza Gülşen, Bayram Kargın, Mehmet Ali Uçar, Remzi Esenkal, Muhsin Yılmaz, Turan İçli, Muzaffer Tokyay, Yaşar Özbay, Cihangir Temizkalp, İsmail Günseven, A. Nezih Develioğlu, Zeki Kırtan, Gökhan Harmandalıoğlu, Sırrı Çopur, Abdülaziz Durmuş, Salim Dündar, Kemal Elüstün, Ramazan Balcı, Cemil Korkmaz, Mehmet Korkusuz, Binalı Akpınar, Kamil Tan, Mustafa Olgun, Şadi Öner, Sadık Özer."

Bu açıklamadan beş gün sonra, "cezaevi disiplinini bozdukları" gerekçesiyle Yılmaz Güney, Kayseri Cezaevi'ne; yeğeni Abdullah Pütün ise Eskişehir Cezaevi'ne nakledildiler.

İnfaz Savcılığı'ndan bir yetkili, bu konuda şu açıklamayı yapmıştır:

"Çocuk koğuşunda çıkan olaydan onlar sorumluydu. Olayı aktör Güney'in teşvik ettiği ortaya çıkmıştır. Eşine cezaevi önünde bildiri dağıttırması da sakıncalı bir hareketti... Bu nedenlerle Gü-

ney ve yeğeninin Ankara Kapalı Cezaevi'nde bulundurulmaları sakıncalı görüldü ve her ikisi de başka cezaevlerine gönderildiler."

Yılmaz Güney, Ankara Cezaevi'nde meydana gelen olayları konu edinen *Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz* adlı bir de roman yazmıştır.

"Yurtsever Basına Özgürlük Kampanyası"

Devrimci Gençlik, Halkın Kurtuluşu ve *Halkın Sesi* dergileri ile bazı sol gazete, yayınevi, dağıtımcı ve kitapçılara, ayrıca basın emekçilerine karşı baskıların arttığı 1976 yılında, "Yurtsever Basına Özgürlük Kampanyası" başlatıldı.

Kampanya sonucu 10 bini aşkın imza toplandı.

Yılmaz Güney de bu kampanyaya katılanlar arasındadır.

Bu kampanyaya katılanların kimler olduğu, 11 Nisan 1976 Pazar günü bazı gazetelerde açıklandı. Kampanyaya katılanlardan bazıları şöyledir:

Sinema dünyasından: Yılmaz Güney, Koray Arca, Özcan Arca, Nezih Coş, Süreyya Duru, Yılmaz Duru, Halil Ergün, Şerif Gören, Mehmet Güreli, Yavuz Özkan, Oğuz Makal, Meral Simer, İsmet Soydan, Lokman Şahin.

Değişik mesleklerden: TİP eski milletvekili Prof. Sadun Aren, TİP eski senatörü Fatma Hikmet İsmen, Asistan Nail Satlıgan, Asistan Semih Koray, Doç. Dr. Server Tanilli, Asistan Bülent Tanör, Avukat Niyazi Ağırnaslı, Asistan Füsun Altıok, Avukat Zeki Oruç Erel, Mimar Metin Göktuğ, Doçent Özdemir Nutku, Uğur Cankoçak (İlerici Yapı-İş Genel Başkanı), Şamil İlter (Toprak-İş Genel Başkanı), Armağan Anar (Tümad-Der Genel Başkanı).

Grafik ve plastik sanatçılardan: Nevhiz Aksu, Metin Altıok, Özdemir Altan, Mengü Ertel, Ara Güler, Mehmet Güleryüz, Nuri İyem, Erkal Yavi, Vecdi Sayar.

Müzisyenler: Cem Karaca, Suna Kan, Atilla Özdemiroğlu, Sarper Özsan, Timur Selçuk, Şanar Yurdatapan.

Yazar, şair, gazeteci ve çevirmenler: Osman Tokcan, İrfan Yalçın, Mehmed Kemal, Ataol Behramoğlu, Mustafa Nihat Behramoğlu, Demirtaş Ceyhun, Tanju Cılızoğlu, Uluç Gürkan, Tarık Dursun Kakınç, Müşerref Hekimoğlu, Can Yücel, Haşmet Zeybek, Aziz Nesin, Numan Esin, Alp Kuran, Burçak Evren, Yalçın Doğan, Adil

Özkol, Atilla Özsever, Adnan Özyalçıner, Kemal Özer, Tahsin Saraç, Ali Sirmen, Oktay Akbal, Attila İlhan, Ahmet Kahraman, Aslan Başer Kafaoğlu, Sennur Sezer.

Yılmaz Güney'e ve Tüm Devrimci Tutuklulara Özgürlük Gecesi

İlerici Maden-İş Sendikası Genel Merkezi, 18 Ekim 1976'da bir bildiri yayınlayarak, 16 Ekim Cumartesi günü Harbiye'deki Spor ve Sergi Sarayı'nda düzenlemek istedikleri 'Yılmaz Güney'e ve Tüm Devrimci Tutuklulara Özgürlük Gecesi'ne izin verilmemesini protesto etti.

Süleyman Demirel (AP), Necmettin Erbakan (MSP), Alparslan Türkeş (MHP) ve Turhan Feyzioğlu'nun (CGP) kurdukları Milliyetçi Cephe (MC) hükümetinin devrimci güçlere karşı baskısının sürdüğünün belirtildiği bildiride şunlar dile getirilmekteydi:

"Bu olay, hâkim sınıfların, halkımızın devrimci tutuklulara ve Yılmaz'a karşı duyduğu sevgiyi engelleyebilmek için ne derece titiz ve hırçın davrandığını ortaya koymaktadır. Sendikamız, bu olayı tüm devrimci tutuklular, Yılmaz Güney ve tüm halkımız adına protesto eder, bu baskıların mücadelelerimizi durduramayacağını bildirir."

Sendika bildirisinde, ayrıca izin verilmeyen gecenin yerine bir başka gece düzenleneceği de belirtilmiştir.

Özgürlük Yılı ve Yılmaz Güney'e Özgürlük Kampanyası

Merkezi Londra'da bulunan Uluslararası Af Örgütü, 1977 yılını "Özgürlük Yılı" ilan etti. Bu kurum, bu proje kapsamında, dünya çapında bir kampanya açtı.

Vatan gazetesi, 3 Ocak 1977 Pazartesi günü, "1977 Yılını Özgürlük Yılı Yapalım" başlığı adı altında bir kampanya başlattı.

Gazetenin sahibi Numan Esin, genel yayın müdürü Alp Kuran, yazı işleri müdürü Atıf Cengiz, Ankara temsilcisi İlhami Soysal'dı.

Aynı gazete, 4 Ocak'ta da, ana sayfada yayınladığı bir yazıyla "Yılmaz İçin Özgürlük" kampanyası başlattığını açıkladı.

"Yılmaz İçin Özgürlük" başlığı altında yapılan açıklama şöyledir:

"Yılmaz Güney halkımızın bağrından çıkan, yüreğinde halkının mutluluğu, insanın iyiliğinden başka; vahşete, zulme, işkenceye karşı kinden başka duyguya yer olmayan devrimci bir sanatçıdır.

Yılmaz Güney'in 19 yıllık hapis cezası 1976'nın son günlerinde Yargıtay'ca onaylandı.

Bu devrimci sanatçının ürün vermeyecek bir durumda bulunmasını halkımız için bir kayıp olarak görüyoruz.

Ve Yılmaz Güney hakkındaki kararda hataya düşüldüğü inancı içindeyiz.

Bu nedenle, '1977 Yılını Özgürlük Yılı Yapalım' kampanyamızın ikinci adımı olarak, adli hatanın giderilebilmesi ve Yılmaz Güney'in özgürlüğüne kavuşabilmesi için geniş bir imza kampanyası açıyoruz.

Bu amaçla göndereceğiniz imza ve yazılar, geniş özgürlük kampanyamız gibi hem gazetemizde yayınlanacak hem de uluslararası forumlara gönderilecektir. Yılmaz Güney için göndereceğiniz imzaları, gazetemize 'Yılmaz İçin Özgürlük' başlığı altında ulaştırmanızı bekliyoruz."

Kampanyaya Türkiye'nin her yerinden katılanlar oldu, gazeteye gönderilen imza ve açıklamalar, 1977 yılı boyunca *Vatan* gazetesinde yayınlandı.

Yılmaz Güney'in, "*Vatan* gazetesinin özgürlük kampanyasına katılalım, imza toplayalım" dediği kampanyaya katılım açıklaması, 21 Şubat 1977'de gazetede yayınlandı.

Kampanyaya katılan ve açıklama yapan birçok önemli isim vardı:

Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin yaptığı açıklamada, kampanyaya katıldığını söylemişti.

Sinema Emekçileri Derneği, 28 Nisan 1977 Perşembe günü bir açıklama yaparak, DİSK'in Taksim'de düzenlediği 1 Mayıs gösterisine, "Yılmaz'a Özgürlük" pankartı altında katılacağını belirtti.

Aralarında Hüseyin Yüksektepe, Ahmet Köse, Şinasi Toprak, Bayram Ali Tat, Emin Gürses, Mustafa Holoğlu ve Hızır Tarlacı'nın da bulunduğu Rize Yurtsever Derneği (Riy-Der) Başkanı Remzi Kazmaz, 2 Mayıs'ta yaptığı açıklamada, kampanyayı desteklediklerini söyledi ve şunları belirtti:

"*Vatan*'ın açmış olduğu özgürlük kampanyasına her demokrat kişi katılmalıdır. Bu, insanlık görevi olduğu kadar faşizme, emperyalizme vurulmuş bir darbedir. Riy-Der adına 212 üyemizle 'Özgürlük Yılı' kampanyasına katılıyor, başarılar diliyoruz."

Sorumlu Yönetmeni Erol Bayrakdar olan *Gerçek Sinema* dergisi, kampanyaya katıldı ve şu açıklamayı yaptı:

"Devrimci ve yurtsever sanatçı Yılmaz Güney ve tüm siyasi tutuklu ve mahkûmlar serbest bırakılmalı, faşist işkence ve cinayetlere derhal son verilmeli, işkencecilerden hesap sorulmalıdır."[239]

New York İlerici Öğrenciler Birliği, New School ve Queen Kolej Türk Öğrenci Birliği, 17 Mayıs 1977'de, New York'ta Yılmaz Güney'in *Umut* filminin gösterimi yaptı.

3 Şubat 1978 tarihli *Hafta Sonu* gazetesinin 6. sayısında "Yılmaz Güney İçin Özel Af" başlığı altında bir haber yayınlandı. Adalet Bakanı Mehmet Can, bu konuda özetle şunları söylemiştir:

"Yılmaz Güney için bana henüz bir başvuru olmadı. Ama kanunlar çerçevesinde her türlü olanaktan yararlandırılması normaldir. İş başına yeni gelmemize rağmen, birçok cezaevi tutukluları için yapılan başvuruları dikkatle inceliyoruz. Bu arada, cezaevleri arasındaki nakil işlemleri, bunlardan doğan çeşitli aksaklıklar ve mahkûmların tüm sorunlarıyla da yakından ilgileniyorum."

Yılmaz Güney'in avukatı Gültekin Müftüoğlu da aktörün mide ve karaciğerinden rahatsız olduğunu belirterek, Büyük Millet Meclisi'ne başvuracağını açıklamıştır.

Akdeniz Demokratik Sol Gençlik Derneği (Des-Ged) Basın Sözcüsü Muhammed Güzel, 8 Şubat 1978 Çarşamba günü, basına yazılı açıklamada bulunarak Yılmaz Güney'e özgürlük kampanyası açtıklarını söylemiştir.

Muhammed Güzel'in açıklaması şöyledir:

"Sanatı halk için yapan bir sanatçının uzun yıllar hapishanede tutulması sanatımıza indirilmiş bir darbedir. Bozuk düzenin kurbanı olarak şu anda hapishanede tutulan devrimci sanatçı Yılmaz Güney hapishaneden çıkartılmalıdır. Bunu istemek duygusallık değil, her yurtseverin görevidir. Yılmaz Güney Türk Sineması'na her türlü hizmetleri yapan bir sanatçımızdır. Ülkemizin sesini dış ülkelerde duyuran en başarılı kişidir. Filmleri eski olmasına karşın gişe rekorları kıran, halkın sevgisiyle desteklenen bir sanatçının hapiste tutulması bir cinayettir ve sanatsever ilerici halkımıza karşı işlenmiştir. Sanatını halk için yapan, halkçı sanat uğraşıcısı Yılmaz Güney için yeni hükümetten, Cumhurbaşkanımızdan, sanatçı için özel af çıkartılsın.

239 Gerçek Sinema, Şubat 1977, sayı: 14.

Bu nedenle imza kampanyası açıyoruz. Kampanya süremiz bir haftadır. Toplanan imzaları Akdeniz Des-Ged yöneticileri Ankara'ya giderek Cumhurbaşkanı'na, Millet Meclisi Başkanı'na, Başbakan'a sunacaktır. Bu konuda tüm Antalyalıları sanatçıya sahip çıkmaya çağırıyoruz. Yılmaz Güney hepimizindir. Halkın sanatçısıdır. Ona sahip çıkmalıyız. Ömrünü hapislerde geçirmesine karşı çıkmalıyız. Bu aynı zamanda sanata sahip çıkmanın bir gereğidir."

Bazı Sinemalarda Meydana Gelen Olaylar

1974 ile 1980 yılı arasında Türkiye'nin her yerinde hemen her gün hiç kimsenin yaşamak istemediği onlarca olay meydana geliyor, bunun sonucunda insanlar öldürülüyor, binalar bombalanıyor, bazı şehirlerde toplu çatışmalar yaşanıyordu.

Bu olaylar sonucu yaklaşık olarak 5.500 kişi hayatını kaybetmiş, binlerce kişi yaralanmış, yüzlerce kişi olaylar sonucu sakat kalmış, binlerce bina tahrip edilmiş, yakılmış, bombalanmıştı.

Bu olaylar içerisinde, sinema salonları ve sinema salonlarında film izleyen seyirciler de etkilenmiştir.

Adana'nm Osmaniye ilçesinde *Karanlıkta Uyananlar* filminin 22 Eylül 1965 Çarşamba günü, gösterilişi sırasında Meram Sineması'na gecenin karanlığında sahnenin arkasına tenekeyle gaz döken meşhul şahıslar, daha sonra sinemayı ateşe vermişlerdi.

Mor Defter adlı film oynatılırken filmin Yozgatlı gençler tarafından kınanması ve bazı gençlerin tutuklanması üzerine, "İstanbul Yozgat Yüksek Tahsil Talebe Cemiyeti" tarafından, 13 Mayıs 1966 Cuma günü, filmi eleştiren bir bildiri yayınlanmıştı. Bildiri özetle şöyledir:

"Sanat yönünden değersiz, ideoloji yönünden sapık, Türk milletinin mukaddesatına tasallut eden malum ve mahut yazarın bu eserine karşı hemşehrilerimizin göstermiş oldukları tepkiyi örnek bir hareket telakki ediyoruz. Kızıl rengin verdiği sarhoşlukla etrafı tozpempe gören, hakikat düşmanı, orak çekiç hayranı, sosyalist bozuntular şunu iyi bilsinler ki, minarelerden Allah nidaları yükseldikçe ve Türk milliyetçileri sağ bulundukça kızıl baykuşlara bu vatanda yaşama hakkı olmayacaktır."

Mor Defter isimli eserin yazarı TİP milletvekili Çetin Altan'dı. Ve Çetin Altan'a sağcılar tarafından bu dönem çok yoğun tepkiler olmuştu.

Uşak'ın Sivaslı ilçesinde Yılmaz Güney'in *Arkadaş* filmi oynarken 31 Ağustos 1975 Pazar günü, sağ ve sol görüşlüler arasında kavga çıkmış, 22 kişi gözaltına alınmıştı.

Malatya'da Melek Sineması'nda Çikolata Sevgilim adlı film oynatılırken, 3 Eylül 1975 Çarşamba günü, patlayıcı madde atıldı, 9 kişi yaralandı.

Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı *Bir Gün Mutlaka* filminin gösterimi bazı yerlerde Danıştay kararıyla olmuştur.

Gaziantep'te gösterimde iken gösterimi durdurulan film, Danıştay kararıyla 4 Temmuz 1977 Pazartesi gününden itibaren Gaziantep'te yeniden gösterime girdi.

Bir Gün Mutlaka filmi 16 Temmuz 1977 Cumartesi günü, Şanlıurfa'da bir sinemada oynarken çıkan olayda Urfa Teknoloji Yüksek Okulu son sınıf öğrencisi Müslüm Pamçuk ile Şemsi Geçebe yaralanmış, 5 kişi gözaltına alınmıştır.

Bir Gün Mutlaka filminin Danıştay ve mahkeme kararı bulunmasından ötürü Valilik ve Emniyet tarafından Adıyaman Şan Sineması'nda oynatılması engellenemeyince, MSP'li Belediye Başkanlığınca, "temizliğe uyulmadığı" gerekçesiyle 17 Ocak 1978 Salı günü üç gün süreyle kapatılmıştır.

Süreyya Duru'nun *Güneşli Bataklık* filmi sansüre takıldı ve gösterilemedi.

Fatih'te Karagümrük Hakan Sineması'nda *Güneş Ne Zaman Doğacak* filmi oynarken solcular, 6 Temmuz 1978 günü, sinemanın makine dairesine girip silah tehdidiyle filmi aldıktan sonra sinemanın girişinde yakmışlardır.

İstanbul 4. Levent semtinde Yılmaz Güney'in başrolünü oynadığı ve yönetmenliğini yaptığı *Arkadaş* filminin gösterildiği yazlık sinemaya 30 Temmuz 1978 Pazar günü patlayıcı madde atılmış, makine dairesinde hasar meydana gelmiştir.

Bazı filmler gösterilirken meydana gelen olayların en büyüğü Kahramanmaraş'ta yaşananlardır.

Kahramanmaraş'ta "Çiçek Sineması"nda Cüneyt Arkın'ın başrolünü oynadığı *Güneş Ne Zaman* adındaki filminin gösterimi sırasında sinemaya 20 Aralık 1978 Çarşamba günü, patlayıcı madde atılması nedeniyle 17 kişinin yaralanmasıyla başlayan gelişmeler sonunda büyük olaylar meydana gelmiştir. Kahramanmaraş'ta

meydana gelen bu olaylar sonunda 105 kişi ölmüştür.

Kadıköy, Bahariye Caddesi'ndeki Süreyya Sineması'nda senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı *Sürü* filmi oynarken saatli bombanın 17 Nisan 1979 Salı günü, saat 23:15'te patlaması sonucu 14 kişi yaralanmıştır.

Basında Yer Alan Bazı Yazı ve Resimlerden Dolayı Yargılanıyor

Kayseri Cezaevi'nde tutuklu bulunan Yılmaz Güney, basında çıkan bazı yazı ve resimlerinden dolayı, 3 Kasım 1977 Perşembe günü Kayseri 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yargılandı.

İstanbul 6. Ağır Ceza Mahkemesi'nin açtığı davanın gizli yapılan duruşmasında Yılmaz Güney, savunmasında özetle şunları söylemişti:

"Benim değişik gazetelere göndermiş olduğum yazılar neşredilmektedir. Ancak dava konusunun hangi yazımla ilgili olduğunu bilmemekle beraber muayyen bir fikre sahip kişiyim. Ben düşüncelerimi herhangi bir kanuni engel tanımadan açıklarım. Düşüncelerimi Anayasa veya TCK'nın bir kısım maddeleriyle men edilmiş olmasını kabul edemem. Bence Anayasa'nın 20 ve 21. maddelerinde düşünce özgürlüğünü ve bu düşüncelerin sanat, neşir gibi yollarla açıklanabileceği görüşündeyim. Kapitalist sistemde sermaye sahiplerinin bir sınıf teşkil ettiğini ve nasıl bu sınıfın tahakkümü önlenmiyorsa, ben de aksi düşünceyle emekçi sınıfın sömürülmesine karşıyım. Ben komünist propaganda yapmıyorum diyemem. Başarabilirsem gerçek bir komünist olabilirim."

Mahkeme, daha sonra, yapılacak bir işlem olmadığını açıkladı ve dosyanın tamamlanması için İstanbul'a iadesine karar verdi.

Sinemacıların Ankara Yürüyüşü ve Hak Arama Eylemleri

Sinema üzerinde baskı ve sansür uygulandığını iddia eden sinemacılar, bunu dile getirmek amacıyla İstanbul'dan Ankara'ya kadar sürecek bir yürüyüş düzenledi.

Yürüyüş Düzenleme Komitesi adına Cüneyt Arkın, Tarık Akan (Tahsin Tarık Üregül), Hakan Balamir ve Semra Özdamar, 4 Kasım 1977 Cuma günü, iki yazılı açıkla yaptı.

Açıklamanın bir tanesi şudur:

"Sinema Emekçilerine Duyuru, Sinema sanatımızı yok etmeye yönelik baskıları protesto etmek, sinema emekçilerinin sosyal ve

ekonomik haklarının kazanılması yolunda yasa düzenlenmesini Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden istemek ve sinemamızın acılarla dolu bütün sorunlarını halkımıza yansıtıp onun güçlü desteğini sağlamak için, İstanbul'dan Ankara'ya uzanacak üç günlük bir yürüyüş düzenlenmiştir. 5 Kasım 1977 Cumartesi, saat 09:00'da Beşiktaş Barbaros Alanı'ndan başlanarak Taksim Alanı'na gelinecek, oradan otobüslerle yola çıkılacaktır.

Yürüyüşe katılacak arkadaşların derneklerine başvurarak düzenleme komitesinden kokartlarını almaları önemle duyurulur. Derneklerin adresleri: Turnacıbaşı Sok. Rassam Apt. Beyoğlu."

Diğer açıklama da şöyledir:

"Önemli Duyuru,

Sinema Emekçileri 5 Kasım 1977 Cumartesi günü sabat saat 09:00'da Beşiktaş'tan başlayıp 7 Kasım 1977 Pazartesi günü Ankara'da son bulacak bir yürüyüş yapacaklardır.

Sansürün hukuksal durumu açısıdan Türk Hukuk Kurumu, Çağdaş Hukukçular Derneği, sinemayla doğrudan ilişkileri bakımından Türkiye Yazarlar Sendikası, Sinematek, Sinema Yazarları Derneği bu yürüyüşümüze katılacaklardır. Bunların dışında hiçbir örgütün yürüyüşte yer almasına, kendi pankart ve sloganlarıyla dışarıdan da olsa bizi desteklemesine hiçbir biçimde izin verilmeyecek ve iyi niyetle olsa bile bu tür girişimler olayı saptırmak biçiminde yorumlanacaktır. Önemle duyurulur. Sinema Emekçileri Yürüyüş Düzenleme Komitesi.

Not: Bu duyuru metni İçişleri Bakanlığı'na da bildirilmiştir."

Dev-Genç, Devrimci Kadınlar Derneği, Devrimci Amatör Tiyatrocular Derneği, Dev-San-Der İstanbul Bölge Temsilciliği, Tüm-Der ve Tüm-PTT-Der adlı kuruluşlar da basına bir açıklama yaptı, sinema sanatçılarının Ankara'ya yapacakları yürüyüşü destekleyeceklerini belirtti.

Çok sayıda kuruluşun desteklediği ve yaklaşık üç yüz sinema sanatçısı ve çalışanının katıldığı yürüyüş, 5 Kasım 1977 Cumartesi günü, "Özgür Sinema", "Sinema Yazarları Derneği", "Çağdaş Sinema Yasası", "Özerk Sinema Kurumu", "Yaşasın İşçi Sınıfı Yanındaki Sinema" dövizleri altında, saat 09:00'da Beşiktaş'taki Barbaros Anıtı önünde başladı.

Sanatçı Yavuz Özkan'ın, yürüyüşlerinin amacını açıklamasın-

dan sonra sinema çalışanları, "Sinemayı karanlıktan kurtaralım", "Sinemanın gerçek sahipleri biziz", "Onurlu bir sinema", "20 milyon sinema seyircisine saygı", "Anayasa güvencesi altında bir sinema istiyoruz", "Zorbalığa hayır, hukuk devletine evet", "Sansür ve antidemokratik girişimlere karşı haklı savaşlarında sinema emekçilerinin yanındayız" dövizleriyle Barbaros Anıtı önünden ayrıldı ve Taksim'e doğru yürüyüşe geçti.

İki saatlik bir yürüyüşten sonra, Taksim'e varan sinemacılar, Taksim'deki Atatürk Anıtı'na filmlerden oluşan siyah bir çelenk bıraktı ve Atatürk'e saygı duruşu yaptıktan sonra 5 Kasım'ı "Sinema Emekçileri Bayramı" ilan etti.

İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan ile karısı Reha İsvan, sinemacılara başarı dileğinde bulundu.

Türkiye Yazarlar Sendikası Başkanı Aziz Nesin, yaptığı konuşmada, sinemacıları sonuna değin destekleyeceğini bildirdi ve sinema sansür tüzüğünü kınadı.

İstanbul Barosu adına konuşan Müşir Kaya Canpolat, "Sinema emekçilerinin demokrasi savaşımına katılıyoruz," dedi.

Konuşmacılardan sonra Fikret Hakan ile Fatma Girik, "Sinemacılar Andı"nı yürüyüşe katılanlarla birlikte okudu.

Yürüyüş andı şöyledir:

"Biz Türkiye sinema emekçileri, siz yüce halkımızın onuruna yaraşır filmler yapabilmek için yollara düştük. Sizin dertlerinizi dile getiren filmler yapabilmek için yollara düştük. Bugüne kadar bu yoldaki tüm çabalarımızı engelleyen çağdışı sansürün ve her türlü baskının kaldırılması için yollara düştük. Sinema emekçilerinin 60 yıldır sömürülmelerine son vermek ve sosyoekonomik haklarına kavuşturulmalarını sağlamak için yollara düştük. Size karşı sorumluyuz. Sizden destek almak için yollara düştük."

Yeminden sonra Ankara'ya yürüyecek sinemacılar otobüslerine giderken, çevrede onları izleyenlerden bazıları, "Yılmaz'a özgürlük" diye bağırdı.

Yürüyüş Tertip Komitesi, yürüyüş hakkında şu açıklamayı yaptı:

"Yürüyüş sessiz olacak, kesinlikle hiç kimse slogan atmayacak, yapılan gösterilere sessiz selam verilecek, kimse yürüyüş konvoyundan ayrılmayacak, içki içmeyecek, silah taşımayacaktır."

Yürüyüşte Necla Nazır, Mustafa Kemal Atatürk'ün portresini; Mahmut Cevher Türk bayrağını taşımış; Cüneyt Arkın, Tarık Akan, Hakan Balamir, Yavuz Özkan, Ali Habip Özgentürk, Zeki Ökten, Tanju Gürsu ve Umur Bugay da yürüyüşün denetim ve düzenini sağlamıştı.

Sinemacılar, daha sonra, araçlarla Üsküdar'a geçti, burada da kısa bir yürüyüş yaptı. Yürüyüşten sonra Ahmediye'de yeniden araçlara binen ve Yarımca'ya uğrayan sanatçıları Belediye Başkanı Hüseyin Avni Şahin çiçekle karşıladı ve yemek vererek ağırladı.

Araçlarla saat 16:00'da İzmit'e varan sinemacıları İzmit'in CHP'li Belediye Başkanı Erol Köse karşıladı.

Sinemacılar, grev yapmakta olan Sümerbank Boru Fabrikası işçileriyle sohbet ettikten sonra, Kocaeli Fuar Sahası'na kadar olan üç kilometrelik yolu yürümüşlerdir.

Sanatçılar, daha sonra, Kocaeli Sanayi Fuarı'na gitti. Kendilerini ziyaret eden CHP Kocaeli Milletvekili Kenan Akman, CHP Kocaeli İl Gençlik Kolları Başkanı Necdet Balcı ve CHP Kocaeli İl Kadınlar Kolu Başkanı Sevim Işıklar, sanatçılara başarılar dilemişlerdi.

Sanatçıların gece fuar içindeki bir restoranda düzenledikleri eğlencelere İzmit Belediye Başkanı Erol Köse de katılmış ve sanatçılarla birlikte şarkı söyleyip halay çekmişti.

Geceyi otobüslerinde geçiren sanatçılar, saat 09:00'da İzmit'ten Ankara'ya hareket etmişlerdi.

İstanbul'dan yürüyen sinemacılara 6 Kasım 1977 Pazar günü, Ankara Kızılcahamam'da Türkan Şoray, Kadir İnanır ve yönetmen Orhan Aksoy ve Akün Film ekibi de katıldı.

7 Kasım 1977 Pazartesi günü, saat 13:00'te Ankara'ya giren sanatçıları, Atatürk Orman Çiftliği kavşağında Türk Hukuk Kurumu Başkanı Prof. Muammer Aksoy, Çağdaş Hukukçular Derneği Başkanı Avukat Halit Çelenk, CHP milletvekillerinden İsmail Hakkı Öztorun, Hasan Cerit, Erkin Topkaya, Mahmut Özdemir, Hikmet Çetin, CHP Ankara Belediye Başkan adayı Ali Dinçer ve Devlet Tiyatrosu sanatçılarından bazıları karşıladı.

Prof. Muammer Aksoy; sinemacılara, üzerlerinde "Düşünce özgürlüğü demokrasinin canı" ve "Sansür düşünce özgürlüğünün katili" yazılı iki buket sundu. CHP milletvekilleri de sinemacılara buketler verdi.

Sinemacıları, Ankara yürüyüşünün başlayacağı Kurtuluş Meydanı'nda da çok kalabalık bir güvenlik ekibi ile Ankara Belediye Başkanı Vedat Dalokay karşıladı ve karısı ile birlikte yürüyüşçülere buket verdi.

Sinemacıların yürüyüşü, Kurtuluş'tan Tandoğan Meydanı'na kadar iki saat sürdü. Yürüyüşe Prof. Muammer Aksoy, yazar Uğur Mumcu, CHP Ankara İl Başkanı ve Belediye Başkan adayı Ali Dinçer de katılmıştı.

Yürüyüş sırasında sanatçılara destek verenler, "Bağımsız Türkiye", "Faşizme karşı omuz omuza", "Faşist sansüre hayır", "Yılmaz'a özgürlük", "Başbuğ Türkeş", "Milliyetçi sinema" sloganlarını attı.

Sinemacılar SBF'nin önünden geçerken bazı öğrenciler, "Yılmaz'a özgürlük" diye bağırdı.

Tandoğan Meydanı'nda yapılan konuşmalardan sonra sinemacıları temsilen Mevlüt Ekinci, Türkan Şoray, Fikret Hakan ve Zeki Ökten Anıt Kabir'e ve mozoleye bir çelenk koydu.

Türkan Şoray, Anıtkabir özel defterine sanatçıların duygu, düşünce ve isteklerini belirten bir yazı yazdı.

Daha sonra sanatçılardan bir kısmı TBMM'yi ziyaret ederek şu bildiriyi bıraktı:

"Biz, Türkiye emekçileri sinemamızı yok olmaya götüren haksız, anayasa dışı sansürün kaldırılması ve anayasamızın öngördüğü sosyal ve ekonomik haklarımızı düzenleyen bir sinema yasasının çıkarılması için İstanbul-Ankara yürüyüşünü gerçekleştirdik. Biz, bu yürüyüşe katılan sinema emekçileri Türk Sineması'nın tek ve gerçek sahipleriyiz. Bugüne kadar hazırlanmış yasa tasarılarının hiçbiri biz sinema emekçilerinin sorunlarını çözümleyebilecek nitelikte değildir. Sinemamızı temsil etmeyen kişi ve kurumlarca hazırlanmış yasa tasarılarının tümünü reddediyoruz. Ülkemizde basının, öteki sanat kollarının sahip oldukları bütün yasal özgürlüklere ve olanaklara tam bir yasal güvence içinde sahip olmak istiyoruz. Sinema alanında çalışan ve bugüne kadar sosyal, ekonomik güvenceden yoksun bırakılan tüm sinema emekçilerinin iş, sosyal sigorta ve sendika yasaları kapsamı içinde yeni düzenlemelerle sosyal ve ekonomik haklarına kavuşmalarını en doğal hakkımız olarak talep ediyoruz. Yukarıda belirttiğimiz konularda haklarımıza kavuşuncaya kadar anayasal mücadelemizi sürdüreceğimizi yüce Meclisimize arz ederiz."

Senato Başkanı Sırrı Atalay, sinemacıları, 8 Kasım 1977 Salı günü, saat 11:00'de makamında kabul etti ve "Davanız haklıdır. Meşrudur, sonuna kadar götürün," dedi.

Öğleden sonra da TBMM geçici Başkanı Kinyas Kartal'ı ziyaret eden sinemacılar, daha sonra, Türk Hukuk Kurumu Başkanı CHP Milletvekili Muammer Aksoy'la da görüştü.

Sansür tüzüğüne göre, "Filmlerin ve film senaryolarının denetlenmesi hakkında," yönetmelik de 8 Kasım 1977 tarihli *Resmi Gazete*'de yayınlandı.

Yedi otobüsle yaklaşık 300 sanatçı, yazar, hukukçu, ışıkçı, kameraman, set işçisi, teknisyenin katıldığı yürüyüşte Eşref Kolçak, Cüneyt Arkın, Tanju Gürsu, Müjdat Gezen, Tarık Akan, Zeki Ökten, Fatma Girik, Fahri Danışman, Umur Bugay, Nurhan Nur, Müjde Ar, Perihan Savaş, Türkan Şoray, Kadir İnanır, Orhan Aksoy, Kadir Yılmaz, Mevlüt Ekinci, Hakan Balamir, Yavuz Özkan, Necla Nazır, Mahmut Cevher, Aytaç Arman, Aysun Güven, Vedat Türkali (Abdülkadir Demirkan-Pirhasan), Atıf Yılmaz, Meral Orhonsay da yer almıştı.

5 Ocak 1978 Perşembe günü 3. Bülent Ecevit Hükümeti kuruldu. Ecevit Hükümeti'nin Adalet Bakanı Mehmet Can'dı.

Sinema Emekçileri Sendikası da (Sine-Sen) de 5 Ocak 1978'de kuruldu. İlk Başkanı Mevlüt Ekinci'ydi.[240]

Sinema emekçilerinin sorunlarının çözümü için Türkan Şoray, Fatma Girik, Cüneyt Arkın ve Atıf Yılmaz, 27 Ocak 1978 Cuma günü Kültür Bakanı Ahmet Taner Kışlalı'yı, 28 Ocak 1978 Cumartesi günü, saat 11:00'de de Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi İşgüzar'ı ziyaret ederek görüştü.

Sinema Emekçileri Sendikası ve Sinematek Derneği'nin de bulunduğu sinema kuruluşlarının temsilcileri, 2 Şubat 1978 Perşembe günü, Ankara'da İçişleri Bakanı İrfan Özaydınlı, Maliye Bakanı Ziya Müezzinoğlu, Sosyal Güvenlik Bakanı Hilmi İşgüzar, Belediye Başkanı Ali Dinçer'i ziyaret ederek sinema sorunlarını içeren bir rapor sundu.

240 DİSK'e bağlı Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası'nın (Sine-Sen) 13 yöneticisi hakkında İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nce dava açılır. Yargılanması istenilen Sine-Sen yöneticileri şunlardır: Erol Batıbeki, Şeref Yılmaz, Sayıt Ahmet Keskin, Abdülkadir Çil, Azmi Yıldız, Gani Turanlı, Hüseyin Özşahin, Şerif Gören, Cemal Demirci, Halil İbrahim Ergün, Mustafa Necip Koçak, Cumali Cingü, Erol Demirbağ. (Cumhuriyet, 29 Kasım 1983.)

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ile karısı Emel Korutürk, ses, sahne, film sanatçıları ile yazarlar için 14 Şubat 1978 Salı günü, Çankaya Köşkü'nde bir davet verdi.

Başbakan Bülent Ecevit, Rahşan Ecevit, Halit Refiğ, Metin Erksan, Abidin Dino, Safiye Ayla, Ruhi Su, Ceyhun Atıf Kansu, Murat Çobanoğlu, Neşet Ertaş, Haldun Dormen, Müjdat Gezen, Tahsin Yücel, Gülten Akın, Cemal Süreya, Recep Bilginer, Güngör Dilmen, Vedat Günyol, Füruzan, Fakir Baykurt, Haldun Taner, Mahmut Makal, Aziz Nesin, Çetin Altan, İzzet Günay, Hulusi Kentmen, Sadri Alışık, Tarık Akan, Fatma Girik, Fikret Hakan, Türkan Şoray, Filiz Akın, Seyyal Taner, Muazzez Abacı, Bülent Ersoy, Çolpan İlhan, Vedat Dalokay, Betül Işıl, Cüneyt Arkın ve Zeki Müren, Çankaya Köşkü'ndeki bu davete katılanlar arasındaydı.

Sinema Kurultayı ve Gerici Sansüre Paydos Yürüyüşü

Herkesin hızla politik taraf olduğu bir dönemdi. Politik taraf olmalar sinema alanında da yaşanmaktaydı.

Türkiye Film İşçileri Sendikası (TFİS) Başkanı Semih Selvidal, yaptığı açıklamada, sanatçıların Ankara'ya yaptığı yürüyüşte Komünist Partisi'nin 60. kuruluş yıldönümü nedeniyle Hakan Balamir'in Moskova'ya bir kutlama telgrafı çektiğini belirtikten sonra, bu konuda, 28 Nisan 1978 Cuma günü yapacakları gecede daha ayrıntılı bilgiler verileceğini söyledi.

Sine-Sen Genel Başkanı Mevlüt Ekinci de, "Hakan Balamir, Türk Sineması'na büyük yararları olan bir arkadaşımızdır," dedi.

Kültür Bakanlığı Sinema Kurultayı, 11-12 Mayıs 1978 günleri, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde toplandı. Çeşitli sorunların konuşulduğu, tartışıldığı bu iki günlük kurultayda, Sine-Sen Sekreteri Semra Özdamar da yaptığı konuşmada, sinema ve sinema çalışanlarının sorunlarını dile getirdi.

Sinema sanatçıları, uygun buldukları bazı hak arama eylemlerini de desteklemişlerdi.

Aralarında Ayhan Işık, Orhan Apaydın, İsmail Topkar, Emre Kocaoğlu, Müşerref Tezcan, Erol Evgin, Neco, Sevda Ferdağ, Nazan Şoray, Tarık Akan, Selçuk Alagöz, Levent Kırca, Ayşegül Atik, Özdemir Erdoğan, Meral Orhonsay ve Türkan Şoray'ın bulunduğu sanatçılar, 3 Temmuz 1978 günü, Doğan Kardeş Matbaası'nda grev başlatan işçileri desteklemek amacıyla, grev yerini ziyaret etti.

Türkiye Film İşçileri Sendikası, 9 Eylül 1978 Cumartesi günü, şiddetli yağmur altında Beşiktaş'tan başlayıp Taksim'de son bulan "Gerici Sansür'e Paydos Yürüyüşü" yaptı. Yürüyüşe yaklaşık 40 kişi katılmıştı.

DİSK'e bağlı Sine-Sen tarafından sinema sanatçılarının sosyal güvenceye kavuşturulması amacıyla İstanbul Belediye Başkanı CHP'li Aytekin Kotil'in başkanlığında bir kampanya açıldı. Kampanya nedeniyle aralarında Türkan Şoray, Fatma Girik, Cüneyt Arkın, Turgut Özatay, Sami Hazinses ve Ahmet Mekin gibi sanatçılar, 1 Haziran 1979 Cuma günü, Aytekin Kotil'i Belediye Sarayı'nda ziyaret ederek görüşlerini bildirdiler.

Sinema sanatçıları, 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra bazı sosyal güvencelere sahip olabildi.

1974 Sonrası Yazılarının Yayınlandığı Dergiler

1974 yılından sonra Yılmaz Güney'in çıkarttığı veya yer aldığı bazı dergiler vardır.

1978 yılının Ocak ayında "*Güney*/Aylık Kültür ve Sanat Dergisi/Kurucusu Yılmaz Güney" adlı bir dergi yayınlanmaya başladı. Derginin ikinci sayısı "*Yeni Güney*/Aylık Kültür ve Sanat Dergisi" başlığıyla, daha sonra da "*Proleter Devrimci Kültür Mücadelesinde Güney*" başlığıyla yayınlandı.[241]

İlk sayısı Ocak 1978'de yayınlanan derginin sahibi: Fatma Pütün, Yazı İşleri Müdürü Erden Kıral'dı. Kırk sekiz sayfa olan derginin fiyatı on beş liraydı.

Cumhuriyet Caddesi, 111/8 Elmadağ, İstanbul adresinde bulunan derginin ilk sayısında Zekeriya Sertel, Melike Demirağ, Kemal Bilbaşar ve Mevlüt Ekinci'yle yapılan söyleşiler, Yılmaz Güney, Emil Galip Sandalcı, Gündüz Vassaf ve Lu Hsun imzalarıyla yazılar yayınlanmıştır.

Dergi, bir yıl yayınlandıktan sonra, Sıkıyönetim Komutanlığı'nın kararıyla Şubat 1979 tarihli 13. sayısında kapatıldı.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı, 17 Şubat 1979 Cumartesi günü, yayınladığı 15 numaralı bildiriyle, *Genç İşçi*, *Kitle*, *Güney*, *Genç Arkadaş*, *Kon*, *Genç Öncü*, *Genç Sosyalist*, *Devrimci Demokratik Gençlik* ve *Devrimci Militan* adındaki gazete, dergi ve bunların

241 Okuyucu için bilgi: Yayınlanan derginin isminde "Güney" isminin olmasının Yılmaz Güney'i rahatsız ettiği belirtilmektedir. (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

özel ek sayılarının da İstanbul ili sınırları içinde basılmaları, yayınlanmaları, dağıtılmaları, satılmaları, nakledilmeleri, İstanbul ili içine sokulmaları ve her ne surette olursa olsun propaganda amacıyla bulundurulmaları veya kullanılmalarını sıkıyönetim süresince yasaklamıştır.

Yılmaz Güney'in bazı yazılarının yayınlandığı diğer dergiler ise, *Yurtsever Devrimci Demokrat* ve *Demokrasi Bayrağı* adlı dergilerdi.

Firarından sonra Paris'te iken Yılmaz Güney'in de katkıda bulunduğu *Mayıs* adlı bir dergi çıkartılmıştı.

İlk sayısı Haziran 1983'te, sonuncu olan 4. sayısı da Temmuz 1984'te yayınlanan *Mayıs* adlı dergiyi çıkartanlar ve katkıda bulunanlar arasında Bekir Yunus Dost, İsmail İnce, Aktan İnce, Necdet Nakiboğlu, Erkan Çelik, Arif Yaşar, Cafer Dönmez, Mehmet Güven, Yılmaz Sağlıkçı, Erdoğan Sezgin de vardı.

Ceza İnfaz Yasa Tasarısı ve Kocaeli Cezaevi'ndeki Açlık Grevi

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve iyi hali görülen mahkûmların cezalarının üçte ikisi yerine yarısını tamamladıklarında salıverilmelerini öngören yeni Ceza İnfaz Yasa Tasarısı hazırlandı. Kısmi af niteliği taşıyan tasarı, doğrudan ilgilendirdiği için ilk başta cezaevinde bulunan hükümlü ve tutuklular tarafından tartışılmaya başlandı.

İçlerinde Yılmaz Güney ile 35 kadın hükümlü ve mahkûmun da bulunduğu İzmit Kapalı Cezaevi'nde bulunan toplam 525 mahkûm ve hükümlü adına, 17 Mart 1978 günü yapılan açıklamada, 18-19 Mart 1978 günleri 48 saat sürecek açlık grevine gidileceği belirtildi.

Kocaeli Kapalı Cezaevi'nde bulunan tutuklu ve hükümlüler adına Yılmaz Güney tarafından 9 Haziran 1978 Cuma günü basma yazılı bir açıklama yapıldı.

Yazılı açıklamada, yeni İnfaz Yasası'nın Türkiye'nin çeşitli cezaevlerinde ölüm cezasına çarptırılmış hükümlülere bir yarar sağlamadığı belirtilmiş, onların idamlarını önleyici önlemlerin alınması istenerek, "Ölüm cezaları kaldırılmalı, buna bağlı olarak özgürlüğü bağlayıcı bütün ağır cezalarda yeni düzenlemeler ve müebbet cezalar yerine belli cezalar getirilmelidir," denilmiştir.[242]

Açıklamada, ölüm cezasına ve yaşam boyu hapis cezasına hükümlü olanların, 1803 sayılı Af Yasası uygulamasında büyük hak-

242 Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

sızlığa uğradıkları, bir tek suçtan hükümlü olanın daha az, birkaç ağır suçtan hükümlü olanların ise daha çok indirimden yararlandırıldıkları görüşü savunularak şöyle devam edilmiştir:

"Ölüm ve yaşam boyu hapis cezası hükümlülerinin uğradıkları, eşitlik kuralına aykırı olan bu haksızlığın, halen Millet Meclisi gündeminde bulunan İnfaz Tasarısı'nda düzeltilmesi olanağı vardır. (1803 sayılı Af Yasası'nın uygulanmasında ceza alan; ölüm cezasından 30 yıla, ömür boyu hapisten 24 yıla çevrilenlerin şartlı salıverilmelerinde, dışarıda geçirecekleri süre 36 yıl üzerinden hesaplanır.) biçiminde tasarıya konacak bir ek madde sorunu çözebilir."

Açıklamada ayrıca, Kocaeli Kapalı Cezaevi'nde bulunan hükümlü ve tutukluların, yeni İnfaz Yasası'nı kınamak için iki günlük açlık grevine başlayacakları ve bu grevin 10-11 Haziran 1978 tarihinde yapılacağı açıklandı.

1 Haziran 1978 Perşembe günü, Senato'da kabul edilen yeni İnfaz Yasası, 11 Haziran 1978 Pazar günü *Resmi Gazete*'de yayınlanarak yürürlüğe sokuldu.

Cezaevi Ziyaretçileri

Hasan Kıyafet, kardeşi İsmet Kıyafet, tabip Turhan Temuçin, Tarık Akan, Halit Refiğ, Duygu Sağıroğlu, Çetin Öner, Gökalp Eren, Mevlüt Gülveren, Ali Habip Özgentürk, Arif Keskiner, Rüçhan Adlı, Enver Demirkan, Kadir İnanır, Gani Turanlı, Rus yazarı Abdul Anbiyeviç Huseyinov, İsveç TV ekibi, Ermeni kökenli ABD'de yaşayan sinema yönetmeni Elia Kazan, Yılmaz Güney'i İzmit Cezaevi'nde ve diğer değişik cezaevlerinde değişik nedenlerle ziyaret edenler arasındadır.

Çetin Öner, "Koğuşun bir köşesinde bir çalışma masası var, çevresi kitaplarla örülmüş. Yemekhanede baş başa yenen domates ve peynir var... Mapushane Hatırası pozunda çektirilmiş bir fotoğraf var gülmemek için kendimizi zorladığımız. İncecik, içli bir sesle okunan 'Şu cerenin kaşı gözü sürmeli' türküsü var... Kemikleşmiş diye tanımladığımız görüşlerimiz var bir türlü uyuşmayan, uzlaşmayan. Kavgaya, kırgınlığa dönüşmeyen düşüncelerimiz var karşılıklı. Kimi konular var hiç değinilmeyen bilerek ve istenerek," diyerek Yılmaz Güney'le yaşadıklarını anlatmıştır.[243]

İzin alındıktan sonra yayıncı Hüseyin Kıvanç, tiyatro oyuncusu

243 Çetin Öner, "Arkadaşımdı", Bilim ve Sanat, Ekim 1984, sayı: 46, s. 39.

Oktay Güzeloğlu, set ışıkçısı Ali Salim Yılmaz, set ışıkçılığı ve görüntü yönetmenliği yapmış olan Halit Aysan, uzun yıllar set işçiliği yaptıktan sonra film yapım şirketi kuran Kadir Yılmaz, Haziran 1978'de bir gün İzmit Cezaevi'nde Yılmaz Güney'i ziyaret ettti.

Yılmaz Güney, ziyaretçilerini cezaevi giriş kapısında karşıladı. Hep birlikte gardiyan odasına geçildi. Hal hatır sorulduktan sonra, ziyaret süresince, sinema sorunları ile Türkiye ve dünya sorunları üzerine sohbet edilip tartışıldı.

Güney dergisinin bir sayısında, "Demokratik devrimin özü toprak devrimi değildir," diye bir görüş ortaya atılmıştı.

Hüseyin Kıvanç, bu cümleye dikkat çekerek, "Gerek Stalin ve gerekse Mao Zedung, demokratik devrimin özünün toprak devrimi olduğunu söylüyor," diyerek bu konuda görüşünü açıkladı.

Yılmaz Güney bunun üzerine, "Evet, bu ustalar böyle söylüyor ama biz de böyle olmadığını ispatlayacağız," diyerek düşüncesini belirtmişti.

Veda anı geldiğinde kendisini ziyarete gelenlerle öpüşen Yılmaz Güney, Hüseyin Kıvanç'ı da yanaklarından öpüp, bağrına bastıktan sonra, "Hüseyin gardaş! Mutlaka tartışmalıyız, okumalıyız ve görüşmeliyiz," diyerek, ziyaretçileri uğurladı.

Bülent Ecevit ile Mehmet Can Hakkında Gensoru Açılması İsteniyor

İsveç TV ekibi, çekim izni alarak İzmit Cezaevi'nde yatmakta olan Yılmaz Güney'le görüşmek amacıyla, 28 Mayıs 1978 yılında, Adalet Bakanlığı'na başvurdu.

Adalet Bakanlığı tarafından Kocaeli Savcılığı'na Adalet Bakanı Mehmet Can ile Şadi Alkılıç'ın damadı olan İnfaz ve Islah İşleri Genel Müdürü Veli Devecioğlu adına 1 Haziran 1978 tarihli bir telgraf çekilmiş, İsveçli gazeteci Ulla Lundstrom'a Yılmaz Güney ile koğuşta söyleşi yapıp film çekmesi için gerekli iznin verildiği bildirilmiştir.

Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Veli Devecioğlu, daha sonra, Savcı İsmet Kemal Karadayı ile Kocaeli Cezaevi'ne gitmiş, hükümlülerle yapılan toplantıda temsilci olarak Yılmaz Güney de toplantıda bulunmuştur.

Aldıkları izin ile İsveçli kadın gazeteci Ulla Luhndstrom'un

ve THA TV çekim ekibi tarafından gerçekleştirilen 30 dakikalık renkli filmin bir bölümünde Yılmaz Güney, cezaevindeki koğuşunda kendisine yöneltilen soruları yanıtlarken, "Ben istediğim yerden istediğim zaman kaçarım. Bunu, bugünki tedbirleriyle önlemeleri mümkün değil. Ama biz kaçmayız," demiştir.

Yılmaz Güney, soruları yanıtlarken, aynı davadan yeniden yargılandığı takdirde, İnfaz Yasası'ndan yararlanarak serbest bırakılabileceğini iddia etmiş, *Umut*, *Ağıt* ve *Arkadaş* gibi filmleriyle ilgili açıklamalar yapmış ve çeşitli siyasi konulara değinmiştir.

Yılmaz Güney, Bülent Ecevit'in başbakan olduğu hükümet hakkında da özetle şunları söylemiştir:

"Belli baskı şartları yaşadık, uzun bir dönem. Ecevit iktidarı geldi. Ecevit iktidarı cesur bir iktidar değil. Gericilerin baskısını dolaylı bir biçimde üzerimize uyguluyor. Ama görünüşte bu, Ecevit Hükümeti'nin baskısı değil. Fakat gericilerin yaptığı birtakım baskılar karşısında boyun eğiyor ve dolayısıyla bize baskı yapıyor."

Filmin diğer bölümlerinde ise, Türkiye'deki cezaevlerinde yaşantının nasıl olduğu sergileniyor; ziyaretçileri gelen hükümlülerin görüşme yerine çağırılışları, sabah jimnastiği, akşamları hükümlülerin sayımı ve koğuş kapılarının gardiyanlar tarafından kilitlenişi, hükümlülerin avluda volta atışları, kendi yemeklerini pişirişleri, saz çalışları, boş zamanlarında kitap ve gazete okuyuşları, cezaevinde her hükümlünün ranzasını eviymiş gibi kendine özgü nasıl süslediği gösterilmektedir.

İsveçli gazeteci Ulla Lundstrom ile TV ekibinin Kocaeli Cezaevi'nde Yılmaz Güney'le yaptığı söyleşi ve koğuşunda çektiği TV filminin Avrupa'da bazı ülkelerin televizyonlarında gösterilmesinin ardından Türkiye'de bazı çevrelerin tepkisini çekti.

Bu nedenle, İçel Milletvekili Nâzım Baş tarafından 12 Aralık 1978 Salı günü, MHP İstanbul Milletvekili Turan Kocal tarafından 14 Aralık 1978 Perşembe günü yanıtlanması için TBMM Başkanlığı'na soru önergesi verildi. Ayrıca, AP Muğla Milletvekili Ahmet Buldanlı ve arkadaşları tarafından, 15 Aralık 1978 Cuma günü, Başbakan Bülent Ecevit ile Adalet Bakanı Mehmet Can hakkında gensoru açılması için TBMM'ye önerge verildi.

Verilen gensoru önergesi özetle şöyledir:

"Hâkim katili artistin muhtelif zamanlarda hücresine bazı ha-

nımların alındığı, kendisine krallar gibi muamele edildiği görülmektedir. Mahkûm bile olsa, binlerce kader kurbanı arasında ayrıcalıklı, imtiyaz ve tarafgirlik uygulayan Başbakan Bülent Ecevit ile kendisinin durumdan habersiz olduğunu iddia etmesine rağmen, hadisede siyasi ve cezai mesuliyeti bulunan Adalet Bakanı haklarında gensoru açılmasını rica ederiz."

Adalet Bakanlığı'nın bütçesi TBMM'de tartışılırken, bu konuda yapılan eleştirileri 21 Şubat 1979 Çarşamba günü, yanıtlayan Bakan Mehmet Can, Türk cezaevlerini kötü tanıtan "*Midnight Ekspress* (*Gece Yarısı Ekspresi*)" adlı filmin yarattığı kötü intibaı silmek maksadıyla bu iznin verildiğini söylemiştir.

Adalet Bakanı Mehmet Can'ın kaymakamlık yaptığı dönemde yaşadığı bazı olaylar Tarık Akan ile Meral Orhonsay'ın başrolünü paylaştıkları *Kanal* adıyla filme çekilmiştir.

Yönetmen Halit Refiğ, Yılmaz Güney'i Kocaeli Cezaevi'nde ziyaret etmiş ve görüşme yapmıştı. Halit Refiğ yaptığı görüşmeler hakkında şunları anlatmıştır:

"Ben onun siyasi tutumuyla mutabık değildim. Kendisiyle 1979'da bir karşılaşmamız oldu. İzmit Cezaevi'nde yatmaktaydı. Beni davet etmiş. Gittim ziyaretine. O zaman benden şunu talep etti: Hapiste bulunduğu sürede filmlerini itimat ettiği arkadaşlarının işlettiğini, ama onların parasının üstüne oturduklarını, kendisinin bir şekilde yalıtılmış olduğunu ve filmlerinin TV'de gösterilmediğini söyledi. Benim o tarihlerde *Yorgun Savaşçı*'nın yapımı dolayısıyla TRT'yle yakın ilişkilerim vardı. Yılmaz'ın bazı filmlerinin gösterilebilmesi için teşebbüslerim oldu. Gösterildiler de. İkinci sefer tekrar beni çağırdı, gittim. Mahmut Tali Öngören de oradaydı. Baktım, *Sürü* filminin hazırlığı içindeydiler. O zaman anladım ki beni davet ettiği birinci dönemdeki gibi yalnızlık içinde değil. Yeniden bir eş dost grubunun ilgisi olmuş. Hatta bir film gerçekleştirme ortamına girmiş. Bir miktar bana neler yapmak istediğini anlattı. O da benim onu son görüşüm oldu. Çünkü *Sürü* filmiyle beraber o şikâyet ettiği yalnızlık, bırakılmışlık, tecrit edilmişlikten kurtulduğu anlaşılıyor. Bir daha görüşmedik. Ben tabii Yılmaz Güney'in dış ilişkilerini de hiçbir zaman tasvip etmedim. Yani Fransa Kültür Bakanlığı'yla olan ilişkilerini, Fransa'da yaptığı *Duvar* filmini... Neticede dünyaya çok farklı bakan iki kişiydik."[244]

244 İbrahim Türk, Halit Refiğ/Düşlerden Düşüncelere Söyleşiler, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Kasım

Kocaeli Cezaevi'nde Sünnet Düğünü

Yılmaz Güney'in girişimiyle İzmit'te demir parmaklıklar ardında 9 Haziran 1978 Cuma günü, bir sünnet düğünü düzenlendi.

Savcı Enis Muratoğlu ile Cezaevi Müdürü Hilmi Tekinay'ın da izlediği sünnet düğününde Tennur Solak, Nur Ay ve Ahu Tuğba şarkı söyledi.

Kocaeli Cezaevi'nde kapkaççılıktan yatan Gölcük doğumlu on üç yaşındaki Şaban Çoban'ın sünnet düğünü sekiz saat sürdü.

Şaban Çoban'ın yastığının altına iki bin lira koyan kirvesi Yılmaz Güney, özetle şunu söyledi: "Şaban, toplumun kurbanı bir çocuk. Onu bu topluma kazandıracağım."

Eğlencede bir de piyango çekilişi yapıldı ve Şaban Çoban için yirmi bin lira toplandı.

İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde Mahkûmlar İçin Düzenlenen Eğlence

Fatma Pütün'ün (Güney), Adalet Bakanı Mehmet Can'a başvurusu üzerine, İnfaz Yasası'nın 239. maddesine göre Yılmaz Güney, Toptaşı Cezaevi'nden İmralı Yarı Açık Cezaevi'ne nakledildi.

Cezaevi savcılığı tarafından Yılmaz Güney, Ağustos 1979'da cezaevinin 2 nolu erzak motorunda tayfa olarak görevlendirildi, cezaevinin motoruyla çeşitli yerlere erzak almak için giden Yılmaz Güney'e, Gemlik ve Mudanya'da karaya çıkması için ayrıca bir de özel izin belgesi verildi.

Yılmaz Güney, tayfa olarak görevlendirildiği motorla İstanbul'a gittiğinde Fatma Pütün'ün babasına ait Moda'daki eve de uğruyordu.

Nihat Behram bu konuda özetle şunları anlatmıştır:

"Yılmaz, cezaevinden evine bu geliş gidişlerinin çok gizli tutulmasını istiyordu. Gerekmedikçe, çevremizdeki arkadaşlara da söylemiyorduk. Duyulması, özellikle basma sızması, bu olanağın yitmesi ve kapalıya sürülmesi demekti. Bu geliş gidişler, İmralı Cezaevi'nin, İstanbul'a erzak vesaire almaya gelen motorlarıyla olmaktaydı. Kimi zaman mahkûmların dayanışması, kimi zaman, o dönem cezaevi savcısının iyi niyetiyle göz yumması sonucu sağlanmış bir olanaktı. Gelen motor, çoğunlukla ertesi gün, (arıza vs. gibi bir neden bulunduğunda bazen bir, iki gün sonra dönmekteydi. Motor, eğer ko-

2001, s. 288, 289. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

şullar uygunsa, Moda'daki eve yakın koyun iskelesine bırakıyordu Yılmaz'ı... Bu olmazsa, Sirkeci'ye yanaştığı yerden alıyorduk. Dönüş randevusu da aynı şekilde düzenleniyordu. Yılmaz duyulmuş görülmüş olabileceği ya da mahkûmlarca sızdırılmış olabileceği hesabını da gözönünde tutuyordu. Önlemleri, bir suikast olasılığını hesap ederek alıyorduk. İstanbul'a geldiğinde, cezaevinde taşıdığı küçük tabancasını, kendisine iletilen otomatik silahla değiştiriyordu. İstanbul'da kaldığı sürede, belli arkadaşlar, yakın çevrede 'koruma' görevi üstleniyordu. Belli aralıklarla telefon kontağı içinde oluyor ve gelişmeleri, kuşkulu durumları sürekli birbirimize iletiyorduk. Söz gelimi, bir keresinde Yılmaz, 'sokakta garip durumlar var' haberiyle, acele arkadaşları uyarmam haberini iletmiş; kısa bir sürede, yarattığımız trafik kazalarıyla sokağı iki başında kesip Yılmaz'ı kaldığı evden uzaklaştırmıştık. İstanbul'da olduğu günlerde, Güney Film ve film işlerinden, özel dostluk ve politik ilişkilerine dek (gerektiği ve güvendiği oranda) çeşitli görüşmeleri de sürdürüyordu. Birlikte, Dündar Kılıç'ı ziyarete gittiğimizde oluyordu, görüşmek istediği kişileri, kaldığı eve götürdüğümüz de.

Yılmaz'ın, İmralı Cezaevi'ne erzak taşıyan deniz motoruyla, hafta içinde İstanbul'a geldiği ve Moda'daki evinde olduğu gün, Güngör Bayrak'ı görüşmek için Güney Film'e çağıracaktım."[245]

Sinema yazarı gazeteci Turan Aksoy ile Yılmaz Güney'in girişimiyle Ağustos 1979'da, 760 mahkûmun bulunduğu İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde bir eğlence düzenlendi.

Selda, Nazan Şoray, Adnan Şenses, Sevda Ferdağ, Müjdat Gezen, Nigar Uluerer, Cengiz Coşkuner, Taner Şener ve Semra İnanç, mahkûmlar için düzenlenen eğlenceye katılan sanatçılardı. Cengiz Coşkuner eğlenceye sazlarıyla katılmıştı.

Gemlik Tibet Oteli Lokantası'nda 9 Kişiyle Birlikte Gözaltına Alınıyor

Yılmaz Güney, 21 Aralık 1979 Cuma günü, kendisi gibi tayfa belgeli 7 mahkûm arkadaşı ve iki gardiyanla Gemlik Tibet Oteli'ndeydi.

Dokuz kişinin bir kısmı yemek yer bir kısmı içki içerken emniyet güçleri lokantaya geldi ve aralarında Yılmaz Güney'in de bulunduğu kişileri gözaltına aldı.

245 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 36-38, 51, 52.

İki saat süreyle gözaltında bulundurulan Yılmaz Güney, "İmralı Yarı Açık Cezaevi" Savcılığınca kendisine verilen özel izin belgesini gösterince serbest bırakıldı ve cezaevine geri gönderildi.

Olayla ilgili soruşturmayı sürdüren Gemlik Savcısı Olcay Öner'in verdiği bilgiye göre, Gemlik Emniyet Amirliği'ne bir telefon ihbarı yapılmış ve "Yılmaz Güney cezaevinden kaçmış. Şu anda sahildeki Tibet Oteli'nin lokantasında dokuz kişiyle birlikte içki içiyor," denilmişti. Bunun üzerine polis ekipleri, adı geçen lokantaya baskın yapmış ve Yılmaz Güney ile beşi kendisi gibi mahkûm ve İmralı motoru tayfası olan dokuz kişiyi yakalamışlardı. Ancak Yılmaz Güney yetkililere izin belgesini göstermiş ve ifadesi alınıp zabıt tutulduktan sonra motorla cezaevine geri dönmüştü.

Gemlik Savcısı Oktay Öner, soruşturmanın Bursa Savcılığınca da sürdürüldüğünü belirtmiştir. İlgililer de Yılmaz Güney hakkında görevini terk ettiği ve mahkûmlara yasak olduğu halde içki içtiği için cezaevi yönetimince idari disiplin soruşturması açılacağını belirtti.

Bu arada yetkililer, İmralı Cezaevi'nin 2 nolu erzak motorunda beş aydır tayfa olarak görev yaptırılan Güney'in izin belgesiyle sadece görev yapabileceğini belirtti, "Mahkûmların içki içmesi ve görevini terk etmesi soruşturma konusudur," dedi.

Olaya Adalet Bakanı Ömer Ucuzal el koymuş ve Yılmaz Güney'in başka bir cezaevine nakledileceği belirtilmiştir.

Oğlunun Sünnet Düğünü

Yılmaz Güney, İmralı Yarı açık Cezaevi'nden izin alarak 28 Temmuz 1980 Pazartesi günü, İstanbul'a geldi ve karısı Fatma ile kayınpederi Abdülgani Süleymangil'i yanına alarak, oğlu Remzi Yılmaz'ın elinden tutup Kemal Özkan'ın Levent'teki Sünnet Sarayı'na gitti.

Cerrahi işlem tamamlanmadan önce; İmam Mustafa Taşova, Yılmaz Güney, karısı ve kayınpederiyle ellerini açıp havaya kaldırdı, dua etti.

Davetsiz ve misafirsiz yapılan sünnetten sonra, Yılmaz Güney, oğlu Remzi Yılmaz'ın sünnetini 29 Temmuz 1980 Salı günü, görkemli bir düğün töreniyle noktalamış ve Lalezar salonlarında eğlence düzenlemişti.

Pütün ve Süleymangil ailelerinin tümünün katıldığı eğlence gecesini bir konuşmayla açan Yılmaz Güney, şunları söyledi:

"Mahkûmların hapishanelerden kaçtığı bir günde ben Adalet Bakanlığı'nın özel izniyle cezaevinden çıktım ve oğlumu sünnet ettirdim, ilk mürüvvetini gördüm. Cuma günü tekrar cezamı çekmek üzere İmralı'ya döneceğim. Adaletin tecelli edeceğine inanıyorum."

Atıf Yılmaz, Deniz Türkali, Dündar Ali Kılıç, İdris Özbir, Ferdi Tayfur ile İmralı Yarı Açık Cezaevi'nden izin almış bazı tutukluların da katıldığı ve Yılmaz Güney'in sünnet olan oğlu Remzi Yılmaz'a çeşitli armağanların verildiği sünnet düğünü ve eğlencesi, gece yarısına kadar devam etti.

Mazeret iznini kullandıktan sonra 1 Ağustos 1980 Cuma günü, bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında, İmralı Yarı Açık Cezaevi'ne dönmek üzere Yılmaz Güney, karısı Fatma ve oğlu Remzi Yılmaz, Kabataş Vapur İskelesi'ne gitti.

Remzi Yılmaz Pütün'ü ilk tebrik eden Mudanya'ya giden Erkal-2 Feribotu'nda çarkçıbaşısı oldu ve Yılmaz Güney'e, kâğıt bin liralık imzalattı.

Yılmaz Güney, sünnet düğünü hakkında şunları söylemişti:

"Mazeret izin hakkımın böyle bir güne rastlamış olması ve oğlumun sünnetinde bulunabilmiş olmaktan son derece mutluyum. Uzun mahkûmiyet yıllarımdan sonra bir haftalık mazeret iznimi kanuni bir hakkım olarak kullandım. Şimdi tekrar cezaevine dönüp mahkûmiyetimin geri kalan kısmını tamamlayacağım. Oğluma olan görevimi yerine getirip sünnet düğününde bulunmaktan ve dostlarımı görme fırsatını bulduğumdan ötürü mutluyum."

Sağmalcılar Cezaevi'nin Telsiziyle İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde Bulunan Yılmaz Güney'le İrtibat Kuruluyor

Şair ve yazar Mustafa Nihat Behramoğlu, Yılmaz Güney'yle birlikte, Güney Film'in yönetiminde bulunmuş bir kişidir.

Bir dönem Bayrampaşa Cezaevi'nde savcılık yapmış olan Namık Kemal Behramoğlu, kardeşi Mustafa Nihat Behramoğlu'nun Yılmaz Güney'le ilişkileri hakkında özetle şunları anlatmıştır:

"Ben, İstanbul'da göreve başladığımda, Nihat da Yılmaz Güney'in, Güney Filmciliği'nin başındaydı. Yılmaz İmralı'da yatıyor.

O dönemde İmralı, İstanbul'a bağlı. Daha sonra Bursa'ya bağladılar. Cezaevindeki gardiyanlar ikiye bölünmüş. Solcu gardiyanlar bir dernekte toplanmış, sağcı gardiyanlar bir dernekte toplanmış. Aynen emniyet teşkilatında olduğu gibi. Bana sorarsan, bizim gardiyanların bir çoğunun sağdan soldan haberi yok. Lakin bölünmüşler işte. Sağmalcıların telsiz odasından her gün belli saatlerde İmralı'yla irtibat kuruluyor. İmralı savcısı kendisi adada kalıyor, lojmanı cezaevinin içinde. Ailesi lojmanda kalıyor. Altlı üstlü oturuyoruz. Onlar benim üst katımda. Yanlış hatırlamıyorsam, savcı arkadaş on beş gün adada görev yapıyor, on beş gün izinli. Böyle bir vardiya sistemi var.

Bir sabah cezaevinin kapısından girdim, odama gitmek için telsiz odasının önünden geçmem gerekiyor. Allah Allah, içerden Nihat'ın sesi geliyor. Ulan bu ne iştir, şaşırdım kaldım tabii. Bu kadar ses benzerliği olur mu diyorum kendi kendime. Kapıyı açmamla şaşkınlığım daha da arttı tabii. Nihat ağa karşımda, inceden gülüyor.

'Ne arıyorsun ulan burada?' diyorum, gülüyor, cevap enfes, 'Hiç Namık Abi!' Cevaba bak. 'Hiç, Namık Abi!', 'Ne hiçi ulan!' diyorum, yine o mahcup gülücük, ıvır zıvır laflar ediyor. Açıklama yok. Yanındaki gardiyan olacak zata dönüyorum, 'Bu ne geziyor burada?' diyorum, o da aynı cevabı veriyor: 'Hiç savcı beyim!' Sonuç belli tabii. 'Ulan sizin hiçinize de içinize de şimdi sıçarım,' deyip Nihat'ı kapı dışarı attırıyorum, gardiyanı alıyorum sorguya. Anlıyoruz meseleyi. Birader, hızlı devrimci gardiyanı kafalamış, İmralı'da Yılmaz'la irtibat kuruyor. İlk işte yakayı ele veriyorlar.

Aradan bir süre geçti. Hanım ağa bana bir şeyler söylemeye çalışıyor. En sonunda baklayı çıkarıyor ağzından. 'Kızmayacaksan bir şey söyleyeceğim,' deyip anlatıyor:

Haftada bir, iki kez bizim Nihat lojmana geliyor, üst kattaki İmralı savcısının evine kapıdan uğrayıp tekrar çekip gidiyor. O sıralar lojmanın önüne kadar araba girebiliyor. Zaman zaman Nihat'ın geldiği arabanın içinde rahmetli Yılmaz'ı da gördüğünü söylüyor. Şaşılacak bir iş. 'Yahu, emin misin, gördüğün Yılmaz mı?' diyorum, 'Evet, kesinlikle o,' diyor. Gerçekten, şaşılacak iş vesselam. Yılmaz çok sevdiğim bir kişi. Onun başına gelenlere nasıl üzüldüğümü anlatamam. Aynı durumda ben de kalsam aynı şeyi yapardım da, bu işi nasıl beceriyorlardı. 'Yılmaz'ın dışarı çıkabilmesi beni sadece mutlu eder,'

diyorum hanım ağaya da, bizim biraderi takıyorum kafaya. Feodal yanım tutuyor. 'Dürzü, buraya geliyor da, kapıyı çalıp yeğenlerinin hatırını sormuyor ha?' diyorum. Dedim ya takıyorum kafaya. Derken bir akşamüstü balık takılıyor oltaya. Nihat'ı kıstırıyorum üst kattan inerken. Yaka paça bizim eve sokuyorum, ağzıma ne gelirse sıralıyorum. Ne sülale kalıyor, ne silsile. Ne töre tanımazlık, ne vefasızlık. Saygıyla dinliyor, 'Namık Abi,' diyor, 'Ben bir işin içindeyim, sana zarar gelir korkusuyla uğramıyorum, hepinizi canım gibi seviyorum yoksa,' deyip boynuma sarılınca buzlar çözülüyor tabii."[246]

"Doğan Abi İçin Dunhill ya da Dupont Gibi Çakmak Al"

Bu dönem, İmralı Yarı Açık Cezaevi Savcısı Doğan Saraçoğlu, İmralı Yarı Açık Cezaevi Müdürü de Mehmet Zeki'ydi.

İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde bulunan Yılmaz Güney, İsviçre'de bulunan Nihat Behram'a yazdığı 26 Eylül 1980 tarihli mektubunda savcı Doğan Saraçoğlu'ndan şöyle bahsetmektedir:

"Bir gelen olursa, Doğan Abi için güzel bir çakmak al. Değerli olsun, Dunhil veya Dupont gibi. İki adet de İdris ve Dündar için olursa iyi olur... Nasıl gönderilir, geçirilir bilemiyorum. Bir de sigara... Biliyorsun Gitannes ya da Gauloise seviyordu Doğan Abi... İyi olur diye düşünüyorum."[247]

Nihat Behram bu konuda şu açıklamayı yapmıştır:

"Mektubunda, 'Doğan Abi' adıyla andığı kişi, cezaevi savcısıdır. Yılmaz'ın değer verdiği, sevdiği bir kişidir. Sonradan sürüldüğünü ve başından acı şeyler geçtiğini duydum.

Dündar ve İdris olarak andığı kişiler ise, Dündar Kılıç ve İdris Özbir'dir (Kürt İdris). Yılmaz'ın değer verdiği eski dostlarıdır. Yılmaz'a birçok konuda, benim de yakından tanığı olduğum birçok yardımları olmuştur. Maddi yardımlarından, filmlerin çıkarılması gibi değişik konulardaki dolaylı yardımlarına dek."[248]

"Kadınlar Hayran Kalmışlardı"

Gazeteci Faruk Bildirici, bir dönem Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü yapmış olan Mustafa Tören Yücel'le ilgili bir haber hazırlamıştır.

246 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 163-165.

247 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 85.

248 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 90-92.

Bu haberde Yılmaz Güney'le ilgili kısım özetle şöyledir: "Yılmaz Güney, 1979'da, İmralı Yarı Açık Cezaevi'nin konuklarındandı. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürü Mustafa Tören Yücel de o yaz eşiyle birlikte adaya yeni yapılan dinlenme tesislerine gelmişti.

Genel Müdür'ün eşi Sezen Yücel ünlü sanatçıyı merak ediyordu. Tesislerde kalan, bakanlığın öbür bürokratlarının eşleriyle birlikte Yılmaz Güney'i ziyaret etmek istedi. Kadınlar hep birlikte gidip sanatçıyla sohbet edeceklerdi. Cezaevi müdüründen izin alınmıştı.

Sezen Yücel eşine durumu anlattı. 'Diğer hanımlar gidiyor, ben de gideyim mi?' Mustafa Tören Yücel izin vermedi: 'Gitme.' Belli ki, böyle bir ziyaretin kendisini sıkıntıya sokacağını düşünüyordu. Sezen Yücel gitmekten vazgeçti. Merakını, Güney'i ziyaret eden öbür kadınları dinleyerek giderdi. Ünlü sanatçı, küçük bir barakada kalıyordu, bahçesine marul, soğan ekmişti. Kadınlar hayran kalmışlardı.

Ertesi gün, Yücel, sinemada hükümlüleri topladı, tümüne birden hitap edecekti. Oraya da Yılmaz Güney gelmedi. Bir gün önce eşini göndermemesine misilleme mi yapıyordu?

Yılmaz Güney yakından tanıyabilseydi Mustafa Tören Yücel'i, özel bir kastı olmadığını anlardı. Onun defterinde kim olursa olsun bir kişiye özel davranmak yoktu. Bütün hükümlülerle toplu olarak dertleşip konuşurken Güney'i de orada görse mutlu olurdu."[249]

Yılmaz Güney'i seven kadınlar da zaman zaman ziyarete giderler.

Örneğin, Yılmaz Güney'i İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde ziyaret eden Mine Ergen, Yılmaz Güney'le hatıra fotoğrafı da çektirmiştir.[250]

Bazı Duruşmalar

Proleter Devrimci Kültür Mücadelesinde Güney adlı dergide yayınlanan yazılar nedeniyle Yılmaz Güney aleyhinde İstanbul Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi'nde sekiz ayrı dava açıldı.

Hakkında açılan bu davalardan birisinin duruşması için 18 Nisan 1980 günü, Yılmaz Güney, İmralı Yarı Açık Cezaevi'nden İstanbul'a getirildi ve geceyi Davutpaşa Kışlası'nda geçirdi.

Kendisine refakat eden emniyet güçleri, 19 Nisan 1980 günü, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nde saat

249 Hürriyet, 14 Nisan 2002.

250 Mine Ergen, Yılmaz Güney'le 1980 yılında İmralı Cezaevi'nde yaptığı görüşmeyle ilgili şunları anlatmıştır: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

11:00'de başlayacak olan duruşmaya Yılmaz Güney geç götürüldüğü için duruşma 5 Haziran 1980 gününe ertelendi.

Yılmaz Güney'in hakkında açılan davalardan, yapılan duruşmalardan birisi de Selimiye Askeri Kışlası'nda bulunan Askeri Mahkeme'de 7 Temmuz 1980 Pazartesi günü yapıldı.

Firar

Yılmaz Güney, Kurban Bayramı'nın birinci günü olan 8 Ekim 1981 Perşembe günü, karısı Fatma Jale Pütün ve oğlu Remzi Yılmaz Pütün'le Isparta Cezaevi'nde görüşme yaptıktan sonra 9 Ekim 1981 Cuma günü cezaevi Savcı Yardımcısı Cevat Altınay'dan, "Muş'a annemi görmeye gideceğim" gerekçesiyle izin ister ve altı gün izin alır.

Isparta Yarı Açık Cezaevi'nde iken Yılmaz Güney'e iki kez daha izin verilmişti. Haziran 1981'de verilen dört günlük izin sırasında da Yılmaz Güney, dönüşünü bir gün geciktirdiği için İstanbul'da Kadıköy Cumhuriyet Savcılığı'na teslim olmuştu.

İnfaz Savcısı ile Nöbetçi Savcı teslim olma belgesini imzalamadı, orada bulunan diğer savcı İsmet Kemal Karadayı imzaladı.

Yılmaz Güney, aldığı son izinle karısı Fatma Pütün'ün Isparta'da tutmuş olduğu ve iki aylık kirasını ödediği Yüksel Cire'ye ait İstiklal Mahallesi, İstasyon Caddesi, Cire Apartmanı'nın 2. katındaki eve gitti.

Kerim Puldi Manukyan da bu sırada Isparta'da Bayram Oteli'nde kalmaktaydı. Fatma Jale Pütün'ün tutmuş olduğu eve giden Kerim Puldi Manukyan'a Yılmaz Güney, Kemer Olimpos Oteli'ne gitmesini söyledi. Yurt dışına deniz yoluyla kaçacaktı. Bunun için bir yat hazırlanmıştı. Kerim Puldi Manukyan, yatla kaçışı hazırlayanlarla buluşacaktı.

Yılmaz Güney'in Isparta'da son görüştüğü kişiler konfeksiyonculuk yapan ve daha önce Yeşilçam'da tanıştıkları Erol ve Melih Işık adlı kardeşlerdi.

Kaçışta yardımcı olanlardan bir diğer kişide Güney Film'le ilişkisi olan Yusuf Hayaloğlu'dur.

Yılmaz Güney, karısı Jale Fatma Pütün ve oğlu Remzi Pütün, 11 Ekim 1981 Pazar günü, saat 18:30 sıralarında Kemer Olimpos Otel'e gelerek 216 No'lu odayı tutmuşlardı.

Otelde kendisini tanıyan bir şahıs, "Ağabey geçmiş olsun. Cezanız bitti mi? Filmlerinizi ne zaman seyredeceğiz?" dediğinde Yıl-

maz Güney, "Allah'a şükür cezam bitti. Yakında film çalışmalarına başlayacağım," karşılığını vermiştir.

Otelin restoranında akşam yemeği yerken 35 cc'lik rakı içen Yılmaz Güney, geç saatlere kadar restoranda kaldıktan sonra odasına gitmiştir.

Pütün ailesi, sabahleyin saat 08:30 sıralarında sabah kahvaltısı yapar. Yılmaz Güney, sabah kahvaltısında üç şişe bira içmiştir. Saat 09:30 sıralarında Pütün ailesi, Jale Fatma Pütün'ün kullandığı bir otomobille Olimpos Oteli'nden ayrılmıştır.[251]

Yılmaz Güney, Türkiye sınırları içinde son kez 12 Ekim 1981 günü görülür ve izinli olarak çıktığı Isparta Cezaevi'ne bir daha geri dönmez.

Firar olayından sonra ilk olarak Muş'taki akrabalarının yanında aranır. Muş'taki altmış dört yaşındaki üvey annesi Emine Oymak, üvey kardeşleri olan Mehmet Oymak (Müteahhit), Hasan Oymak (Kahvehane işletmecisi) ve Osman Oymak (Muş eski Tekel Müdürü) yaptıkları açıklamada, Yılmaz Güney'in Muş'a gelmediğini belirtmişlerdir.

Moda, Yusufpaşa Sokak, 9/18'de oturmakta olan Birsen Süleymangil, "Yılmaz'ı en son Remzi Yılmaz'ın sünnet düğününde gördüm," diye açıklama yaptı.

Jale Fatma Pütün ile Remzi Yılmaz Pütün de uçakla İsviçre'ye gitti.

12 Ekim 1981 Pazartesi günü sabahı, bir balıkçı teknesiyle denize açılıp daha sonra kaçış için hazırlanan yatla Rodos'a varıldı.

Uçakla Rodos ve Atina üzerinden Paris'e giden Yılmaz Güney, daha sonra Marsilya'ya geçti.

Marsilya'da gerekli işlemler yapıldıktan sonra tekrar Paris'e gidilerek Paris Emniyet Müdürlüğü'nden 15 Ocak 1982 yılına kadar Fransa'da oturma izni alındı. Bu izin daha sonra uzatılacaktır.

17 Ekim 1981 yılında, Paris'ten Zürih'e gidildi, İsviçre makamlarının oturma izni vermemesi üzerine tekrar Fransa'ya dönüldü ve Divonne kasabasına yerleşildi.

Yılmaz Güney, karısı Fatma ve oğlu Remzi, Divonne'de kaldıkları dönem Zülfü Livaneli ile karısı Ülker Livaneli, bu eve ilk gidenlerdendi.

251 Hürriyet, 21 Ekim 1981.

Divonne'de bir süre kalan Yılmaz Güney, Fatma Pütün ve Remzi Yılmaz Pütün, Şubat 1982'den itibaren Paris Alezya semtindeki evde yaşamaya başladı.

Firar veya kaçış işi ilk önce Bulgaristan, daha sonra Filistinliler aracılığıyla yapılmak istenmiş, fakat bu yollar güvenli bulunmayınca Libya ile Arnavutluk, düşünülen diğer yerler olmuştu.

Nihat Behram'ın açıklamasına göre, "Yılmaz'ın, o dönemde, kapısını zorlamamı istediği iki ilişkiden birisi Kaddafi, diğeri bir güvence olarak düşündüğü Arnavutluk'tu."[252]

KGB Eski Ajanı Kerim Pamukyan, Manukyan, Puldi, Pulli, Fulli...

Yılmaz Güney'in yurt dışına kaçışında rol oynayan KGB eski ajanı Kerim Puldi, hakkında iletişim araçlarında yer alan bilgiler ilginçtir. Bunlar özetle şöyledir:

Kerim Puldi olarak tanınan ve bu adla açıklamalar yapan şahıs, 1954-1968 yılları arasında faaliyet göstermiş eski bir KGB casusudur.

Gerçek ismini sakladığı için çeşitli yerlerde Kerim Pamukyan, Manukyan, Puldi, Fuldi, Fulli, Pulli, Pullu isimlerini kullanmış.

1950'li yılların başında İstanbul'da film prodüktörlüğü, film komisyonculuğu yapmış hatta 1954 yılında KGB'ye katıldıktan sonra da bu işini gizlenme aracı olarak bırakmamış ve "Anadolu Film" adlı bir şirkete ortak olmuş, "Beyrut'tan ham film alarak" İstanbul'a getirmiş, karaborsadan satarak iyi paralar kazanmıştı.

On iki yıl Sovyet Rusya hesabına çalışan Ermeni asıllı Kerim Manukyan, uzun bir takipten sonra, 21 Ocak 1968 Pazar günü, MİT tarafından Sovyet Rusya ajanlarıyla buluşma tespit ettikleri yere gittiğinde gözaltına alındı.

Manukyan'ın ilişki kurduğu Rus Konsolosluğu Ticaret Mümessilliği'nde görevli casus Jouri Maximov da bunun üzerine, 26 Ocak 1968 Cuma günü uçakla Türkiye'den ayrıldı.

Keğam Levon Manukoğlu, Keğam Levon Pulli, Kerim Ömer Pamukoğlu, Kerim Manukyan, Kerim Borman" gibi isimlerle pasaport alarak sık sık yurt dışına çıkmış olan Kerim Manukyan, 34 AY 715 plakalı son model özel Chevrolet marka arabayı kullanırken

252 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 306, 307.

yakalanmıştır. Yapılan incelemede bu arabanın Erman Film Şirketi'nin sahiplerinden prodüktör Hürrem Erman'a ait olduğu ortaya çıkmıştır.

Filmci Hürrem Erman, olayla ilgili olarak şunları söylemiştir:

"Ben, Kerim Manukyan'ı tanımam. Keğam Levon Pamukoğlu'nu tanırım. 1948 senesinde Bağdat'a iş için giderken kendisini şoför diye yanıma almıştım. 1951'de yanımdan ayrıldı. Serbest iş yapmaya başladı. Arabadan iyi anlardı. Bu sebepten alacağım otomobillerin testini Keğam'a yaptırırdım. Geçenlerde bir kere geldi, 'Aman ağabey, mümkünse senin arabanı bir iki saatlik alayım,' dedi. Verdim. Sonra getirdi. Geçen pazar ise şoför olarak kendisini yanıma aldım. Kumburgaz'a gittik. 15:30'da döndük, 'İstersen arabayı garaja bırakayım,' dedi. Bir mahzur görmedim. Sonra işin bombası patladı. Bildiklerim bu kadardır."

Yılmaz Güney'in firar olayından sonra Fransa'nın başkenti Paris'te yaşamaya başlayan Türkiye Cumhuriyeti uyruklu Ermeni asıllı Kerim Manukyan, KGB'ye yaptığı casusluk nedeniyle cezaevlerinde 11 yıl yatmış, 1979 yılında serbest bırakılmıştır.

Kerim Manukyan'ın iddialarına göre, Yılmaz Güney'i daha oyunculuğa ve yönetmeliğe başlamadığı yıllardan, Adana'dan beri tanıyormuş. Yılmaz Güney'in oynadığı filmlerin de bulunduğu birçok çalışmanın prodüksiyonunu yapmış.

Kerim Manukyan bir süre, Beyoğlu, İstiklal Caddesi, Alyon Sokak, Atlas Apartmanı'nda kiraladığı bir dairede, film makineleri ayarı ve tamirciliği de yapmıştır.

Mustafa Nihat Behram, Kerim Manukyan Puldi hakkında özetle şunları anlatmıştır:

"Yılmaz'ın bu mektubunda (20 Mart 1981 tarihli mektup), 'Kerim Abi' olarak adı geçen kişi ise, bizim için ayrı bir özellik taşıyordu. Onu, sadece 'Kerim Abi' adıyla anıyorduk. Ermeni asıllı olan 'Kerim Abi'nin asıl adını, pek bilen olduğunu da sanmıyorum. Benimle ilişkisi de bu adla başlamıştı. Kerim Abi ile Yılmaz, 1976 yılında nakledildiği Kayseri Cezaevi'nde tanışmışlardı. 'Sovyetler hesabına casusluk' suçundan 'ömür boyu' hükümlü on iki yıl cezaevlerinde yatmıştı. Yılmaz, Kayseri Cezaevi'nden ayrıldıktan sonra benden, Kerim Abi'ye, zaman zaman 'puro yollamamı' istiyordu. Tahliye olana dek de ona, tutkunu olduğu purosigar ve ufak tefek gereksinimlerini yollamayı sürdürmüştüm. Tahliyesinden sonra,

İstanbul'a geldiğinde Güney Film'de tanışmıştık. Adını 'Kerim Puldi' olarak söylemişti. Yaşamını anlatmıştı. Hüküm yediği cezanın niteliği ve uzun cezaevi yılları nedenleriyle kimsesi kalmamıştı, her şeyini yitirmiş yoksul bir insandı. Ve yakınmıyordu. Yaşına rağmen, her şeye sıfırdan başlamanın umudu ve gücünü içinde korumuştu. Yazıhanede çalışmasını söylemiştim. İşlerimize yardım ediyordu. Ona, her gün düzenli olarak purosunu almak benim için bir alışkanlık olmuştu. Tek sözlükle olsun yaşamından, yaşamdan, yaşadığı acılardan yakınmamakla birlikte, son derece hüzün verici bir durumu vardı. 'Rus casusu' olarak yediği damga, ömrünün sonuna dek peşini bırakmayacaktı. Yakınlarının kimi ölmüş, kimisi terk etmişti. Kimsesi yoktu. Kiraladığı bir odada yalnız yaşıyordu. Ve her gün pırıl pırıl tıraşını olup kravatını bağlamadan çıkmıyordu sokağa... Gerçekten de 'profesyonel bir casus'tu. Artık kendisini 'emeklisi saydığı' bu mesleğini saklamıyordu. O dönemde benim için şaşırtıcı olan, bu mesleğinin politik nedenlerden gelmeyişiydi. Kerim Abi'nin politik bir kişiliği yoktu. Bu işi, profesyonel ölçüleriyle bir meslek olarak yapmıştı. 'NATO' aleyhine casusu olduğu 'Ruslar'dan nefret ediyordu. 'Anlaşmalarımız gereği, yakalanmam halinde, yerine getirilmesi gereken taahhütlere dahi uymayacak kadar sahtekâr çıktılar!' diyordu. Politik yapımızın, Sovyetler'deki yönetime eleştirel tavrı nedeniyle bizimle rahat konuşuyordu. Politik konuların konuşulmasından hoşlanmıyor, politik kesimden arkadaşlarla ilişkilerini çok sınırlı tutuyor, hemen hemen hiç görüşmüyordu. Özellikle bu kesimden arkadaşlar için, 'Bunlardan Yılmaz'a yarar değil, zarar gelir, bunlar asalak!' diyordu. Korktuğundan ya da tedbirlilik duygusundan değil, içten düşüncesi olarak böyle davranıyordu. Sevdiği insana karşı düşüncesi ne olursa olsun, böyle bir ölçüsü yoktu. Eli, her işe yatkın bir insandı. Meleğinden gelen, kimi zaman insanı gerçekten şaşırtacak denli uzmanlıkları, yetenekleri vardı. Kimin ne numara çevirdiğini, neyin doğru neyin palavra olduğunu anında hissediyor, hiç umulmadık 'üçkâğıt'ları kanıtlanyla ortaya çıkarıyordu.

Kısa zamanda, Güney Film çevresinde, sevdiğim ve güvendiğim insanlardan birisi olmuştu. O da beni, sanki oğluymuşum gibi sevmeye başlamıştı. Sürekli olarak, beni belalara karşı uyaran, korumaya çalışan bir yaklaşımı vardı. Bir kezinde, Güney Film'e gelirken, evimin yolu üstünde, soğukta, yağmur altında beklerken bulmuştum. Gözaltında tutulduğunu hissettiği Güney Film'e git-

mememi uyarmak için beklemişti. Gerçekten de doğru çıkmış, o gün polisler Güney Film'de beni aramışlardı. Ben de elimden geldiğince ona sahip çıkmaya, yardımcı olmaya çalışıyordum. *Düşman*'ın çekimleri döneminde, yazıhaneyi temsilen prodüksiyonda onu görevlendirmiştik. 'Kerim Puldi' adının, gerçek adı olmadığını o zaman öğrenmiştim. Çanakkale'ye yolladığım parayı bankadan çekmemişti. Geri yollayıp gelip elden almıştı.

Yılmaz evleriyle ilgili günlük işler olsun, Fatoş'un sağa sola gitme, otomobil sürmeyi öğrenme gibi işleri olsun, benim dışımda sadece Kerim Abi'yle yapılmasını istiyordu. Yaşlı olması, son derece tedbirli olması, ona duyduğu güven ve sevgi bunda etkiliydi.

Kerim Abi'nin,Yılmaz'ın daha İmralı'da olduğu günlerden, başlayarak kaçırılmasına ilişkin düşüncemizden haberi vardı. Kendisi bir gün bana, 'Oğlum sen Yılmaz'ın kaçması için çalışıyorsun!' demişti. Fakat konuya ilişkin bir ilişki içinde olmadık. İzlenmesi olasılığıyla öyle olması gerektiğini kendisi de biliyordu. Yılmaz'm İmralı döneminde, bu konuda düşündüğümüz plan değişikti. Özellikle İstanbul'da kurulması gereken birtakım ilişkiler vardı. Kerim Abi'nin konumu, bu konuyu ondan uzak tutmayı gerektiriyordu.

Yılmaz'ın Isparta Cezaevi'ne naklinden sonra gündeme gelen 'kaçırma planı'nda, Kerim Abi'nin de belli oranda katkıları oldu. Bu, son gün Isparta ile Kemer arasında bir kontak sağlama işiydi. Yılmaz'ın gitmesinden bir gün önce, güvenilir bir kişinin Kemer'de olması gerekiyordu. Yılmaz, bunun için Kerim Abi'yi düşünmüştü. Zaten, gerek Güney Film çevresinde, gerek Yılmaz'ın politik çevresinde, kaçırılma konusundan, Fatoş ve Kerim Abi dışında kimse haberdar değildi."[253]

Yürüyüş

"Yurda dönüp teslim olması" konusunda daha önce yapılan çağrıların sonunda, 6 Ocak 1983 Perşembe günü, Bakanlar Kurulu kararıyla, Muhtar Cem Karaca, Yılmaz Güney, Hıfzullah Çakırbay, İlhami Erekli, Selahattin Fazla, Metin Denizmen, Mehmet Zeki Göktan, Mois Fresko, Hüsne Peköz ve Hasan Basri Aydın Türk vatandaşlığından çıkartıldı.

Muhtar Cem Karaca ile Hasan Basri Aydın, daha sonra vatan-

253 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 269-271. Okuyucu için bilgi: (Devamı bkz. Dipnot Bölümü)

daşlığa kabul edilmiş ve Türkiye'ye dönmüşlerdi.

21 Nisan 1984 günü, Paris'in Bastille Meydanı'ndan başlayan bir yürüyüş yapılmış ve bu yürüyüşe Mustafa Nihat Behramoğlu, Yılmaz Güney, Jale Fatma Pütün ile Elif Güney Pütün de katılmışlardı.

Yürüyüş başlamadan önce meydanda bir darağacı yakıldı ve Mustafa Nihat Behramoğlu, darağacı yakılırken şiir okudu.

Avrupanın değişik ülkelerinde başlayan yürüyüşler bir hafta sürmüş, 7-8 Mayıs 1984 günleri, Strasbourg'da yürüyüşü düzenleyenlerin de katıldığı "12 Eylül'ü yargılayan" bir toplantı yapılmıştır.[254]

Yılmaz Güney, Paris'te bulunduğu süreçte, bazı siyasi hareketlerle ilgileri olan bazı kişilerle görüşmeler yapmıştır. Bu siyasi hareketlerden bir tanesi Sarp Kuray'ın bir dönem liderliğini yaptığı "Partizan Yolu" isimli siyasi hareketti.

12 Mart 1971 askeri muhtırasından sonra başlatılan siyasi yargılamalar nedeniyle "Deniz Subayları Davası" olarak adlandırılan davadan Sarp Kuray ile THKP-C'den Yılmaz Güney, Selimiye Askeri Cezaevi'nde aynı koğuşta bir süre birlikte kalmışlardı.

Yılmaz Güney ile bazı siyasi hareketlerde yer almış bazı kişiler, Paris'te zaman zaman bir araya gelerek toplantı yapmış, tartışmış, görüş alışverişinde bulunmuşlardır. Yapılan bu toplantılarda yeni bir siyasi partinin kurulması için çalışmalar yapılmış fakat istenilen sonuca ulaşılamamıştır.

254 Nihat Behram, Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar, Everest Yayınları, İstanbul, 6. Baskı, Temmuz 2001, s. 437-440.

BEŞİNCİ BÖLÜM
AŞK YAŞAMI, HASTALIĞI ve ÖLÜMÜ

"Unutamam, Ankaralıya"

Her birey gibi Yılmaz Güney de, hayatının değişik dönemlerinde, karşı cinse ilgi duymuş, bu ilginin yoğunluğuna göre ilişki kurmuştur. Kurulan ilişkiler, ilişkilerin boyutuna göre ya kısa vadeli olmuş ya da evlilikle sonuçlanmıştır.

"Hiç âşık oldunuz mu?" sorusuna Yılmaz Güney, 1960 yılında, "Ortaokuldayken biyoloji öğretmenime âşık olmuştum. O kadar," diyerek cevap vermişti.

Yılmaz Güney, lise öğrencisi iken genç bir kıza ilgi duymuş ve büyük bir olasılıkla bir memur çocuğu olan bu genç kız için şiir yazmıştır.

17 Ağustos 1955 tarihinde yayınlanmış olan şiir şöyledir:

UNUTAMAM

Ankaralıya

Bir mektup aldım
Senden
Kenarları yırtılmış kederinden
'Unut' diyordun
Unutmak...
Unutamam seni
Sen ayyaş gecelerimin yıldızı
Karanlık günlerimin güneşi
Unutamam.

Yılmaz Güney, ilgi duyduğu bu kızla olan ilişkisini, "Esin ve Ötesi" başlığıyla hikâyeleştirmiştir. Hikâye özetle şöyledir:

"Ayrılık ateşten bir ok,

Nazlı yârdan hiç haber yok.

Bulutlu bir pazar günüydü. Sabahleyin yağan yağmurun serinliği hâlâ devam etmede, toprak kokusuna karışan çiçek kokusu,

Kemal'in ciğerlerini doldurdu. Her pazar olduğu gibi, yine kum havuzunun yanındaki banka oturdu. Altında bir serinlik hissetti. Gözleri hep bir noktaya takılıyordu daima. Burda her pazar Esin'le buluşur, konuşur, gülüşürlerdi. O günleri anmak için her pazar gelir, iki'den üç'e kadar ayrılık şarkıları söylerdi. Karşı okaliptüsteki iki kelimelik yazıya ağlamaklı ağlamaklı baktı. 'Esin ve Kemal.' Esin yazmıştı bunu. Yükseğe yazmak için de Kemal'in omzuna tutunmuş, sonra kucağına düşüvermişti. Kemal'in içi burkulmuş, bir tuhaf olmuştu o zaman.

Ya kırmızıyla beyaz gül. Kırmızı Esin'in. Beyaz da Kemal'indi. Beyaz hiç açmazdı, nedense. Açsa bile geçerken koparırdı. Kaç defa bu gülden bir tane vermek istemişti Esin'e. Kısmet olmamıştı işte.

Esin'le, ablası tarafından zorla götürüldüğü bir düğünde tanışmıştı. O zaman ilk defa kravat takıyordu. Sıkılıyordu da. Kafa çakırkeyf olmasına rağmen, sıkıla sıkıla bir defa da dans etmişlerdi. Kimbilir kaç defa basmıştı kızcağızın ayağına. İşte o günden sonra arkadaş oldular. Zamanla bu arkadaşlık hisleri yerini daha kuvvetli bir duyguya bıraktı. Kemal'de bir değişme başlamıştı ondan sonra. O günler sinema şeridi gibi gözlerinin önünden geçiyordu. Mümkün olsa, geçmesine mani olacak, o günleri tekrar yaşayacaktı.

Ya parkta ilk defa buluşacakları kasım sonlarında mı neydi. Yine böyle berbat bir gündü. Kemal kafasını iyice yağladı, limonladı. Fıtık'ın diktiği laciverdi giydi. Altmışaltıda kazandığı kırmızı kravatı bağladı, aynanın önünde bir iki döndü. Kâğıt gibi olmuştu. Ümitle çıktı kapıdan. Esin'e söyleyeceği kelimeleri tekrarlıyordu. Ezberleyene kadar iflahı kesilmişti bunları. Köşeyi dönmüştü ki, ensesinde bir soğukluk hissetti. Fatma karının soğanlı suyu Kemal'i ıslamıştı. Okkalı bir küfür savurdu.

'Adamı dinden imandan çıkaracak yahu bunlar.'

Gerisingeri eve döndü. Kahverengi çizgiliyi çıkardı, giyindi. Bu da iyiydi ya, laciverdin hali başkaydı. Kumaşına yalnız 278 papel vermişti. Fıtık'ta dikişten kazıklamıştı. Yağlı kafasına iki tarak daha attı, yine esaslı oldu. Aynaya sırıttı. Sonra hızla evden çıktı.

Kuru Köprü'ye geldi. Sıkışmıştı da, helaya girip sıkıntısını defetti. Pos bıyıklı, kırmızı suratlı kürde beşliği tosladı.

Kestirmeden Kurtuluş Bar'ın oraya çıktı. Paçasını tuta tuta yürüyordu yolda. Köşeden çıkan bir taksi, yolun bütün çirkefini Ke-

mal'in üstüne gönderdi. Kemal elini kaldırıp, 'Sülalesini taksisi... Başka elbise yok ki, değişiyim,' deyip küncüden ufağına kadar okkalı bir küfür savurdu.

Arkadan parka girdi. Esin kum havuzunun yanındaki banka oturmuş bekliyordu. Kemal'i böyle berbat bir halde karşısında görünce afalladı. Kemal adımlarını açtı. Ayakları birbirine dolaştı. Düşer bir halde banka ilişti. Bir an oturduğu yerde kaldı. Ezberlediği kelimeleri, dili tutula tutula söylemeye başladı.

... Esin giderken allahaısmarladık bile diyememişti. Esin İstanbul'da bulunuyordu. Kemal elindeki işleri bir bitirsin, o da tüyecekti, Esin gittikten bir buçuk hafta sonra mektup yazmıştı. Kemal mektubu aldığında, yazılara aval aval bakmış, sonra Hammut Usta'ya uzatmıştı. Hammut Usta yah yah deyip okumuştu mektubu. 'Bekle sevgilim, bizim de beklediğimiz an gelecek mesut olacağız. Müşterek hayallerimiz gerçek olacak bir gün. Her ne kadar birbirimizden uzaksak da, kalplerimiz daima beraberdir. Her acının, her ıstırabın sonu olduğu gibi, bunun da sonu gelecek, yerini saadete bırakacaktır.' Kemal'in gözleri yaşardı. Mektubu cebinden çıkardı, baktı, tekrar cebine koydu. Neler çekmişti. Kemal, Esin'den sonra bayağı aptallaşmıştı da.

Sigarasından bir nefes çekti. Sonra parçalarcasına attı yere. Hava iyice bozulmuş. Nerdeyse yağmur yağacaktı. Birden arkasında bir ses duydu. 'Kemal' diyordu. Aldırmadı. Bir daha 'Kemal' dendi. Kafasını çevirdi. Bir arkadaşı çağırıyordu. Kemal ağaçtaki yazıya bir daha baktı. Sonra ayrılık şarkısını söyleye söyleye, ağır adımlarla arkadaşına doğru yürümeye başladı."

Çolpan Yazman adlı arkadaşı, Yılmaz Güney'in bu kızla olan ilişkisi hakkında, bir şiir yazmıştı.

Çolpan Yazman'ın, Ekim 1955'te, Yılmaz Güney'e adadığı "Kız Olmaz Dedi veya Rest" başlıklı şiir şöyledir:

Geceler kadar içliydi sokaklar
Geceler kadar içliydiniz siz
Tek düşünceniz O'ydu
Sabahlara kadar içtiniz

*

Gözlerinizden dünya fışkırıyordu
Ellerinizden sıcak ümitler

Hep sizin için gülüyordu ağaçlar
Kaldırımlar sizin için

*

Seslerde bir tatlılık
Aynalar sular kadar parlaktı
Tohum gerindi gerindi
Boynunu çıkardı yerden
İniltiler kayboldu suda

*

Birden değişti dünya
Bütün sesler kesildi; kuşlar sustu
Karanlıklar içinize kadar
Dünya durdu

*

Sonra kız olmaz dedi
Eliniz ayağınız çözülüverdi
Çölde kalmışlar gibi
İkiniz inlediniz.

Nurer Uğurlu, Yılmaz Güney'in Adana Erkek Lisesi'ndeyken Adana Kız Lisesi edebiyat bölümü öğrencisi Fethiye Sönmez adlı bir kıza âşık olduğunu söyledi.

Nurer Uğurlu'nun söylediğine göre esmer, çok güzel, kültürlü ve edebiyatla ilgilenen bir kız olan Fethiye'yle bir süre arkadaşlık yapan Yılmaz Güney İstanbul'a gittikten sonra bu ilişki de kendiliğinden bitti.

"Kırk Gün Kırk Gece Süren Bir Köy Düğünü Yapacağız"

Çirkin Kral olarak tanınmasına rağmen yakışıklı, 1.83 boyunda olan Yılmaz Güney, İstanbul'a gelip sinema dünyasına girdikten sonra birçok kadınla birlikte olmuştur.

Bunlardan bir tanesi de Oya Tarı adlı sanatçı bir bayandır.[255]

Gazeteci Güngör Özsoy, Yılmaz Güney ve Oya Tarı ikilisiyle Taksim Gezi Parkı'nda 1961 yılında bir söyleşi yapmıştır.

Yapılan söyleşi, "Evleneceğiz," başlığıyla yayınlandı ve aynen şöyledir:

"Söze 'On sekizinden fazla göstermiyorsunuz.' diye başladım.

255 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 183.

Güldü. Ve gayet manalı bir şekilde, dudağını büküp omuzunu yavaşça kaldırarak sol gözünü kırptı...

'23 Temmuzda İstanbul'da doğdum. Tahsilime gelince, Erenköy Kız Lisesi mezunuyum ve aynı zamanda da Konservatuar'ın Bale Bölümü'nü bitirdim...'

'İlk filminiz hangisi? Hangi rejisörle çalıştınız?'

Bir an durdu. Hafifçe boşluğa kaldırdı gözlerini. Dalgın dalgın durup dolgun dudaklarından teker teker şu sözleri döktü:

'Sırrı Gültekin'di rejisörüm. İlk defa beyazperdeye *Naciyem* filmiyle atıldım... Çok heyecanlı günlerimdi o zamanlar... Şimdi de Yılmaz Güney ile beraber *Belalı Torun* ve *Kızıl Vazo* filmlerinde oynuyorum.'

Yılmaz Güney adını ağzına aldığı anda, bir an heyecanlanır gibi oldu Oya... Hafifçe bir göğüs geçirdi.

'İdealiniz ne?' Cevap verirken kızarır gibiydi.

'En büyük idealim evlenip bir yuvaya sahip olmaktır.'

'Kendinize hayat arkadaşı seçtiniz mi? Seçtinizse bu bir tesadüf eseri mi?'

Bam teline basmıştım sanki... Şöyle derin derin gözlerimin içine baktı. Oturduğu yerden ayağa kalkıp gezinirken anlatmaya başladı.

'Yolda izdivaç yaptım desem mübalağalı bulmayın bunu... Yılmaz Güney'le bir tesadüf eseri olarak Murat Film'de tanışmıştım. Açıkçası orada gözkoydu Yılmaz bana... Ve yolda giderken de izdivaç teklif etti..."

'Seviyor musunuz?' diye sorunca, dudaklarını büküp garip bir şekilde bana baktı ve başını sallayıp sorumu cevaplandırdı:

'Sevmek de söz mü? Yanıyorum... İstiklal Caddesi'nin en kalabalık olduğu bir anda ortaya atılıp, 'Ben Yılmaz'ı seviyorum,' diye bağırmak ve hiç olmazsa alev alev yanan kalbimin ateşini biraz olsun dindirmek istiyorum...'

'Mademki bu kadar seviyorsunuz, evlenecek misiniz?'

'Gayet tabii... Hem de kırk gün kırk gece süren bir köy düğünü yapacağız. Adana'ya gideceğiz... Biliyorsunuz Yılmaz oralı... Orada olacak düğünümüz...'

Bu sırada sağ tarafımda oturup keyifli keyifli sigarasını tüttüren Yılmaz Güney'e döndüm...

'Yılmaz Bey... Dediğiniz oldu... İşte şimdiye kadar Oya Hanım

tam objektif olarak, bütün düşünce ve tasavvurlarını sanki yanımızda siz yokmuşsunuz gibi anlattı... Biraz güç bir işti ama ne de olsa artist... Şimdi sıra sizde... Yanınızda Oya Hanım yokmuş gibi davranarak başlayın söze...'

'Peki, buyurun... Sorun.'

'Düşündüğünüz kimse?'

Kıs kıs güldü. Gözlerini yavaşça O'na çevirip cevap verdi:

'Oya Tarı...'

Sonra sigarasından derin bir nefes alıp söze başladı:

'Ne sorular sorduğunuzu işittim... Onun için size zahmet çektirmeden cevap vereyim... 1937 yılının 1 Nisan'ında Adana'da doğdum. Nisan balığıyım doğrusu... İlk, orta ve lise tahsilini Adana'da yaptım. Ankara Hukuk Fakültesi'nin birinci sınıfından ayrılıp İstanbul'a geldim. Dar Film şirketinde işletmeci olarak çalışırken Atıf Yılmaz'la tanışıp beyazperdeye atıldım. *Bu Vatanın Çocukları* filminde ilk rolümü oynadım. Hemen sonra *Alageyik* filminin başrolündeydim. Üçüncü filmim ise, *Tütün Zamanı*'dır.'

'Romantik misiniz?'

'Tabii...'

'Sevdiniz mi? Hâlâ da seviyor musunuz?'

'Evet... Sevdim ve hâlâ da seviyorum...'

Gözleri Oya'ya çevrildi. Ve iki çift göz gayet manalı bakıştılar.

'Oya hakkında düşündükleriniz?'

'Oya'ya tamamen eşim gözüyle bakıyorum artık... Ben de deli gibi seviyorum onu... Ne yalan söyleyeyim, ben Oya gibi İstiklal Caddesi'ne çıkıp bağıramam... Kalbim Oya'nın aşkıyla dolu... Onu da herkese duyurup boşaltırsam geriye ne kalacak?'

Yavaşça yerinden kalkıp Oya'ya yaklaştı. Ellerini tuttu. Birbirlerini aşk aleviyle parlayan gözlerle seyrediyorlardı.

Onları yalnız bırakıp içimden sessizce 'Allahaısmarladık' diyerek oradan uzaklaştım."

Bu söyleşi yapıldıktan kısa bir süre Yılmaz Güney, *Tatlı Bela* filmini çevirirken tutuklanmıştır. Böylece Oya Tarı ile Yılmaz Güney arasında yaşanan ilişki kendiliğinden sona ermiştir. Oya Tarı ile Yılmaz Güney, *Tatlı Bela* filminde birlikte rol almışlardı.

Can Senin Hakkını Ödeyemem

Yılmaz Güney, yazdığı bir hikâye nedeniyle tutuklanıp çeşitli cezaevlerinde 1,5 yıl hapis yattıktan sonra, Konya'da sürgün günlerini geçirirken "Can" adında bir kadınla tanışır.

Kadının esas ismi Birsen Ünal'dır. "Can" takma adıdır.

Birsen Ünal, Tarsuslu bir ailenin beş çocuğundan biridir.

Konya'da sürgün bittikten sonra Adana'ya giden Yılmaz Güney, Birsen (Can) Ünal'ı da yanında götürmüştür. Bir süre Adana'da Yılmaz Güney'in babasının evinde kalan Birsen (Can) Ünal, daha sonra, Yılmaz Güney tarafından İstanbul'a götürülür.

"Çiçek Arif" olarak tanınan Arif Keskiner, Birsen Ünal hakkında şunları anlatmıştır:

"Sürgün hayatından sonra bir gün Beyoğlu'nda buluştuk. Bursa Sokağı'ndaki Nuri'nin evinde. Yanında kısa boylu bir de kadın vardı. Adı Can. Can'ı bize Canım diye tanıştırdı. Agâh Özgüç, Nuri, ben ve Remzi Cöntürk, hep beraber yer sofrasını kurmuş, rakıların gözüne gözüne vurmaya başlamıştık. Yılmaz bizlere, hapishane anılarını, Konya'daki sürgün günlerini, Konyalı arkadaşı Miço'yu anlattı.

'Can da beni Konya'da hiç yalnız bırakmadı,' dedi.

Can pek konuşmuyordu. Belli ki Yılmaz'a çok emek vermişti. Pavyonda çalışıp Yılmaz'a bakmıştı."[256]

Birsen (Can) Ünal ile Yılmaz Güney, 1964 yılında, belli bir süre, Kervan Film'in bulunduğu binanın en üst katında iki odalı bir yerde oturur.

Yılmaz Güney, 1965 yılında, Levent'te Ballı Sokak No: 4'te bir ev kiralamış ve bir süre burada kalmıştır.

Yılmaz Güney, ayrı kaldığı dönemlerde Birsen Ünal'a mektup da yazmıştır. Bu mektuplardan bir tanesi şöyledir:

"Sevgili karıcığım. Bugünle tam 13 gün oldu... Hiç haberini alamadım. Huzursuz ve sıkıntılı olduğunu biliyorum. Her şeye rağmen seni düşünen, senin acılarını çeken bir kocan var, bunu aklından çıkarma. Çocuğumuzu düşün yavrum... Bana yaz yavrum yaz, gözlerinden öperim."

256 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 184.
Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Diğer bir mektupta ise, "Sevgili karıcığım, şu an rahatsızlığın olmasa, yanımda olmanı isterdim. Mektuplarım, telim cevapsız kaldı. İkimizin de düşünmek zorunda olduğu bir yavru var, bu bizim çocuğumuz. Sana ve ona bir şey olmasını istemem. Gözlerinden öperim, kendine iyi bak yavrucuğum, kendine iyi bak anam..."

1966 yılında Yılmaz Güney'le beraberlikleri sona eren Birsen Ünal, Yılmaz Güney'le olan ilişkileri hakkında da ağlaya ağlaya şunları anlatmıştır:

"Levent'teki evde bana, 'Can, senin hakkını ödeyemem. Bir külçe kemik olsan seni torbaya koyar, duvara asar, sonra ilah diye taparım,' derdi hep. Neriman Güneri buna şahittir. Sorun, size daha neler neler anlatır. Benim söylemeye dilim varmıyor."

Güney adında bir kız çocukları olan Yılmaz Güney ile Birsen Ünal'ın resmi olarak evlilikleri olmamıştır.

Yılmaz Güney, 1968'de askere gittikten bir hafta sonra Birsen Ünal, film aktörü Levent Kral'ın "Baraka" adlı tavernasında bir süre şarkıcılık yapmıştır.

Elif olarak bilinen Güney Pütün, annesi Birsen Ünal hakkında özetle şunları söylemiştir:

"Annem ilkokul mezunu. Hayatın getirdiği şartlardan dolayı okuyamamış ama kendini yetiştirmiş birisidir. Ben annemi bildim bileli elinden kitap düşürmez. Kendini geliştirmek için sürekli okur. Sezgileri çok güçlüdür. Beş kardeşden şimdi hayatta olan tek annemdir."

"Can Güney. Hep İkinci Keman Hep"

Birsen Ünal'la 1983 yılında bir söyleşi yapılmıştır. "Can Güney. Hep İkinci Keman Hep..." başlığıyla yayınlanan söyleşi şöyledir:

"Birlikte yaşadığı erkeğin koynunda bir başka kadın görünce yatağa girip ikisinin ortasına uzanan dişiye ne denir? Hele ki tek rahatsızlığı fazla sıkışmak ise...

Cevabını, sizi fazla yormadan olayın kahramanından alalım:

'Neler hissettiniz o zaman?'

'Vallahi aklıma hiç kötü bir şey gelmedi. Şimdi düşünüyorum da... Oooo kafam almıyor. Devlet Devrim'le rol arkadaşıydılar... Ne bileyim. Ben de ortalarında yattım.'

Bunları söyleyen, film sanatçısı Yılmaz Güney'in tırmanış süre-

cinde sekiz yıl beraber olduğu kadın... Can... Güney... Halen yasal olarak değil 'izafi' olarak Güney soyadını kullanıyor. Ankara pavyonlarında şarkı söyleyerek veya iş bulduğu düğünlere giderek geçimini temin etmenin derdinde. Utandığı için nikâh isteyememiş, kıramadığı için müşterek çocuklarını babaya teslim etmiş, dayanamadığı için beraber çekilen bütün fotoğrafları yırtmış.

Biraz konuşunca anlıyorsunuz ki, Can Güney, Anadolu tabiriyle 'kapatma.' Ne karı ne de metres...

Mersin'de bol çocuklu bir ailenin tekne kazıntısı Can. Adana'ya geldiklerinde arkadaş çevresinde tanışmış Yılmaz Güney'le. Anlattığına göre, 1960'lı yıllarda Güney sinemalara film kutuları götürüp getirerek hayatını kazanmaya çalışıyor. Tek tük hikâye denemeleri de fazla umut verici değil. Türk Sineması'nın fotoğraf yarışmalarıyla seçtiği 'artis' tipiyle, fizik olarak hiçbir yakınlığı da yok. Çelimsiz, kemikleri sayılan, kara kuru bir delikanlı. Can da, etli butlu hem cinsleriyle taban tabana zıt bir tip. Bakımsız kalmış kumral güzeli. Birlikte, Yılmaz Güney'in ailesiyle kaldığı evde oturuyorlar. Nikâh mikâh hak getire... Ama Can tanıştıklarından beri erkeğinin her dediğine 'evet' demek alışkanlığında.

'Sonra iş aramaya gitti İstanbul'a. *Kamalı Zeybek*'i falan çevirmiş. Para gönderdi beni çağırdı. Taksim'de karşıladı beni. O zamanlar uzundu saçlarım. İstanbul'a giderken kısacık kestirmiştim. Görünce çok kızdı... dövecekti... ama hasret olduğu için dövmedi... öptü... Kızım, çocuğum, tavşanım diye sevdi...'

Kervan Film'in bulunduğu binanın üst katında iki göz odaya yerleşir 'Güney çifti.' Aynı anda bir başka 'yerleşme' Can'ın vücudunda olur... hamile kalır. Ama ilk 'öbür kadın' Nebahat Çehre'nin ortaya çıkmasıyla kara bulutlar dolaşmaya başlar beraberliğin üzerinde. İstanbul dışındaki film çekimlerini İstanbul'da oldukları zaman da 'gece çekimleri' takip eder. Biraz bünyesinin zayıflığından, biraz da üzüntüden bebeğini kaybeder Can... Ama Güney'den o derece korkmaktadır ki, bu durumu bir başkası anlatır 'erkeğine.'

'İstanbul'a döneceğini öğrenince eve gittim. Sofralar hazırladım, berbere gittim, makyaj yaptım... kocamı karşılayacağım tabii. Akşamüstü arkadaşlarıyla birlikte geldi. Yedi, içti. Bir kulübün açılışı varmış, oraya gideceğini söyledi. Israr ettim beni de götürmesi için... olmadı... çekti gitti. Ertesi gün gazetelerde Nebahat'le resimlerini gördüm.'

Artık ipler kopmaya başlamıştır. Can üzüntüden bir deri bir kemik kalır... Ama bir şey belli etmemeye çalışır. Onun dayanma gücünün sınırına geldiğini anlayan Güney ise 'birkaç gün' düzenli olarak gelir gider eve...

'İşte o bir kaç gün içinde Elif'e hamile kalmışım.'

'Kısa da olsa Nebahat'le ilişkisine ara mı vermişti?'

'Yoooo... hayır... ara vermedi ama eve gelmeye başladı işte... Geç geliyordu... vücudunda çürükler falan görüyordum. Bir kadın olarak çok üzülüyordum.'

'Nebahat'le tanışıyor musunuz siz?'

'Tabii... bu arada o da gelip gidiyor bizim eve... misafir tabii.'

'Demediniz mi, bari adamı ısırma diye.'

'Hayır, yüzüm tutmadı bir türlü.'

'Yılmaz Güney'e söyleseydiniz, bu ne hal, diye...'

'Aaaaaa... söyleyemezdim... ilişkisi doğruysa buna tepkisi çok sert olurdu... Sen nasıl... ne hakla bana bunu sorarsın, diye... Yüz göz olmaktan da korktum.'

Birkaç yakın arkadaşının dışında kimseye derdini açamaz Can... Artık çevresinden de korkmaya başlar.

'Hiç, diyen olmadı mı ki, kızım nikâh yapsın Yılmaz sana?'

'Bilmiyorlardı ki... herkes bizi evli sanıyordu.'

O sırada bir karar verir Can... kendisinden hiç beklenmeyen türden. Hamileliğinin altıncı ayında evi terk eder. Tuncer Kurtizlere gider misafir olarak. Ama bu, 'Ah bir an evvel alsa da geri getirse,' diyerek yaptığı bir çıkıştır. Nitekim Güney gece almaya gelir onu... Misafirliğe sonradan katılmış aile erkeği gibi... Giderken de, 'Hadi bakalım... davran'la, takar koluna Can'ı, dönerler eve. Genç kadın, 'Bırak beni, dön Nebahat'e...' diye bir iki naz yapar ama direnemez.

'Reddetmedi mi onunla ilişkisini... veya dön sen bırakacağım onu, demedi mi?'

'Hayır demedi... İlişkim var da demedi ama...'

'Var derse rahatlayacak mıydınız?'

'Tabii. Ne kabul ediyor ne reddediyor...'

Bu çıkışın etkisiyle on, on beş gün evden işe işten eve gider gelir Yılmaz Güney. Can, erkeğini kurtardığı inancıyla göklerde yüzer iki hafta. Sonunda Nebahat ağır basar.

'Bir gün bana, gel yavrum otur şuraya, dedi... oturttu... Bak kı-

zım ben Nebahat'le beraber oturacağım artık, dedi... Ve gitti.'

'Siz ne yaptınız?'

'Oturup kirlilerini yıkadım... Ütüleyip valizlere yerleştirdim. Şoförü gelip götürdü. Ertesi gün de kendisi geldi. Bana ev bakmamız gerektiğini söyledi.'

Bir süre Yıldız Tezcanların evinde idare eden Can, daha sonra Maçka taraflarında tutulan yeni daireye taşınır. Tek başına korktuğu için Tezcan'ın yardımcı kadını uğrar arada bir. Ama yalnız bulunduğu bir gece sabaha karşı doğum sancıları tutar.

'Bebeğin eşyalarını koyduğum valizi alıp asansörle aşağı indim. Fakat o arada ağrı geçti. Aralıklı geldiğini bilmediğimden, ben dönüp yukarı çıktım ve yattım. Gençlik, cahillik işte... Ağrı tekrar gelince valizi falan unuttum kendimi sokağa dar attım. Ortalıkta araba falan yok. Ağrıdan oturduğum kaldırım taşını parçalıyorum. Yoldan geçen bir özel araba halime acıdı... Hastaneye yetiştirdi beni...'

Üç dört saat sonra Yılmaz'ın 'Güney', Can'ın ise 'Elif adını koyduğu kız çocuğu gelir dünyaya. Can bütün acısına rağmen 'terk edilmiş dişi'liğini gösterir ve Yılmaz Güney'e haber vermelerini önler doktorların. Doğumu gazetecilerden öğrenir ünlü sanatçı. Ama hastaneye uğramaz. Aynı akşam film çekimi için İstanbul'dan ayrılır. Döndüğünde ise soluğu hastanede alır. Ameliyat gerektiği için taburcu olamamıştır Can.

'Kapı açıldı... Yılmaz kenara dayanmış ağlıyor... Yatağa geldi... hafifçe sarıldı.'

'Siz hemen yumuşadınız tabii.'

'Zaten yumuşağım canım... ona karşı zaten...'

'Pelteleştiniz o zaman...'

'Evet, o hale geldim. Bana kesinlikle gazetecilerle görüşmememi söyledi. Peki, dedim... İzmir'e gidiyorum, dönüşte eve geleceğim, artık Nebahat falan yok, dedi.'

'Siz yeniden çıra gibisiniz herhalde...'

'Yanıyorum ki sormayın...'

Yılmaz Güney, İzmir dönüşü gerçekten gelir eve... Ama kalmak için değil gazetecilerin çocukla birlikte fotoğraflarını çekme isteğini karşılamak için. Sonra da gider. Ondan sonra bebeği görmek için uğramaya başlar.

'Yukarı çıkmazdı... aşağıdan, dart... dart... korna... çocuk inerdi...

Günde iki defa bu böyle... Bakıcıyı da arabaya alır... Boğaz'da bir tur, getirirdi. Ben altını temizler, emzirir hazırlardım tekrar alması için...'

Bu zaman zarfında Yılmaz Güney araya giren eş dost sayesinde son kez 'eve döner.'

'Geldi ama sarhoştu... Artık Nebahat'tan ayrıldığı için mi, bana döndüğü için mi bilmem. Hemen uyudu zaten... Ben sabaha kadar oturdum. Sabah da ona ayrılmak istediğimi söyledim.'

'Siz?'

'Vallaha ben söyledim... Hem de uyandırıp söyledim.'

'Duyunca ne yaptı?.'

'Bir senaryo dosyası vardı... Onu alıp gitti... Gidiş o gidiş... On beş gün sonra Nebahat Çehre'yle yıldırım nikâhıyla evlendiler.'

Ardından olaylar birbirini kovalar... Güney ve Çehre çiftinin kavgaları basının günlük konuları arasına girer... Trafik kazasında Çehre'nin kaburgaları kırılır... ve ayrılırlar. Sonra Fatoş Süleymangil çıkar ortaya. Butik Mualla tanıştırmıştır Güney'e onu. İlişkileri kısa bir süre sonra evlilikle noktalanır. Fatoş o zamana kadar annesinin yanında kalmakta olan Elif'i de 70'li yılların sonunda yanına ister. Can, seçimi şimdi on yedi yaşında olan kızına bırakır. Kız da, 'Gideyim,' der.

'Fatoş çok iyi davranmış ona... Bir anne... kardeş gibi... şimdi Allah'ı var. Ben de gittiğimde çok ilgi gösterdi.'

Yılmaz Güney'den gelen mali yardım Elif, baba evine döndükten sonra kesilince Can çalışmak zorunda kalmış, bulduğu işi iyi yer, kötü yer diye ayrım yapmadan kabul eder olmuş. Ama Güney, bu defa da 'olur olmaz yerlerde çalışmaması' ve 'kendi soyadını kullanmaması' için arkadaşlarını devreye koymuş. Can'ın cevabı hazır:

'Verin para, çalışmayayım.'

Tabii para gelmemiş. Baskıların da ardı bir süre sonra kesilmiş.

'Yılmaz Güney'le ilişkinizi dahil edersek, sonra hiçbir erkekle ilişkiniz olmadı mı?'

'Oldu... birkaç ay süren bir ilişkim oldu. Bunalım içindeydim. Bana çok yakın alaka gösterdi. Ama kol kola girip de gazinolarda dolaşmadık. 1974'te de bir başkasıyla evlendim. İki yıl sürdü.'

'Uzun süre birlikte olduğunuza göre Yılmaz Güney'i bir erkek olarak nasıl değerlendirebilirsiniz?'

'Tam bir erkek... Dört dörtlük.'

'İlk tanıştığınız yıllarda çok yumuşak başlı, mahcup biriydi diyorsunuz, sonra nasıl böyle vuran kıran bir tip oldu?'

'Bilmem... büyü yaptılar herhalde...'

'Son zamanlarda para yardımı olmuyor mu size?'

'Ben de gazetelerde okuyorum... On milyon dolar diyorlar. İsterdim ki ona bir evlat vermiş kadın olarak bana bir beş bin dolar göndersin... hakkım değil mi yani.'

'Şimdi düğünlerde, pavyonlarda şarkı söyleyerek idare ediyorsunuz. Ama yaşınız biraz daha ilerlerse ne yapacaksınız?'

'Ne kadar daha idare ederim dersiniz... bilemem... ama ben beş yıl daha idare ederim sanıyorum. Sonrasını bilemem... Belki konsomatrislik... mecburum çalışmaya... Merhamet dilenmiyorum... Ama bana bir insanlık yapar da beş bin dolar yollarsa sıkıntıyı atlatırım. Etmezse?'"[257]

Mahrumiyet Bölgesinde Aşk

Yılmaz Güney ile Birsen (Can) Ünal arasında yaşanan ilişki sırasında Yılmaz Güney'in başka kadınlarla da ilişkisi olduğu iddia edilmiştir. İddia edilen kadınlar arasında en ciddi ilişki Nebahat Çehre'yle yaşananıdır.

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre arasındaki ilişki 1964 yılında birlikte oynadıkları *Kamalı Zeybek* filminde başlamış, 1965 yılında çevirdikleri *Silaha Yeminliydim* ve *Dağların Oğlu* adlı filmlerinde devam etmiştir.

"Mahrumiyet Bölgesinde Aşk" başlığıyla yayınlanan haberde bu ilişki şöyle anlatılmıştır:

"Yerli filmlerin çirkinliğiyle öğünen kötü adamı Yılmaz Güney, sinemaya ilk girdiği günlerde, kaçak aşklarına kahraman olarak figüranları seçen Yılmaz Güney, son günlerin 'kıymetli adam'ı oldu. Bütün hikâyesi zaten Devlet Devrim'le başlıyordu. Hatta birisi Devlet'e, 'Eğer sen ayrılırsan, Yılmaz'ı ben kimseye kaptırmam' diyecek kadar açıksözlülük yapıyordu. Bunu diyen de en yakın arkadaşıydı Devlet'in: Tülin Elgin. Beyaz perdenin fiziği Avrupalı, kafası Şarklı ve ne istediğini bilmeyen artistlerinden biri olan Tülin Elgin, sözünde de duruyor, Devlet'le Yılmaz bozuşunca hemen ar-

257 Erkekçe, Mayıs 1983, sayı: 5, s. 86, 87.

kadaşının yerini alıyordu. Ama sinemada hangi aşk ciddiye alınmıştı ki! Zaten hangisine doğru dürüst 'aşk' denebilirdi ki! Yılmaz, film çevirmek üzere Adana'ya gidince, Tülin İstanbul'da hazır aşkını bekleyen Erol Tezeren yakınlaşmasını kabulleniyor, Yılmaz bir anda tahttan iniveriyordu. Eee, Yılmaz da Adana'daydı. Adana, İstanbul dışında kalan vesair şehirler 'mahrumiyet bölgesi' sayılırdı. Yılmaz mahrumiyet bölgesinde vaktini boşuna mı geçirecekti. Geçiremezdi tabii. Orada bir aşk doğdu böylece. Nebahat Çehre daha önce Devlet ve Tülin arkadaşlarından methini duyduğu, sinemanın çirkin jönünün büyük aşkı olmakla gecikmedi. Gece ve gündüzleri hep beraber geçti Adana'da. Yıldırım aşk(!)tı bu. Kolay değildi. Nihayet ekip İstanbul'a döndü. On beş gün içinde yeni bir film çekilmişti. Pardon, buna bir film denemezdi. Çünkü Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre aşkı da film gibiydi. On beş günde film tamamlayan Türk Sineması'nın oyuncularının aşkları da elbette oyunlarından farklı olmayacaktı. İstanbul'a gelince 'perde kapandı' oyun bitti."[258]

Hilal (Nebahat) Çehre

Nebahat Çehre, 15 Mart 1944'te Samsun'da doğdu.

Giresun'un Alucra ilçesinin, Mindaval nahiyesinin Köroğlu nüfusuna kayıtlı olan Nebahat Çehre'nin esas adı Hilal Çehre, annesinin ismi Müzeyyen'dir.

Nebahat Çehre'nin babası subay, amcası ve eniştesi Hukuk Fakültesi mezunudur. Müzeyyen Hanım, hava albayı olan ilk kocası öldükten sonra İstanbul'a akrabalarının yanına gelmiş ve bir hâkimle evlenmiştir. 1956 yılında ikinci kocasından boşanan Müzeyyen Hanım, üçüncü kocası olan gazeteci Cahit Poyraz'la 1960'lı yıllarda evlenmiştir.

Nebahat Çehre'nin Hatice Şaşmaz, Melahat Savaş ve Sabahat Köker adlarında teyzeleri, Orhan ile Tayyar adında iki kardeşi vardır.

Altı yaşında İstanbul'a gelen Gürcü asıllı Nebahat Çehre, Fatih Kız Ortaokulu ve Fatih Akşam Kız Sanat Okulu mezunudur.

1.68 (Bazı belgelerde 1.65 olduğu belirtiliyor) boyunda, kahverengi gözlü, koyu kestane saçlı olan Nebahat Çehre, 1959 yılında, "Pari-Mod" müessesesinin düzenlediği "Halk Güzeli" yarışmasıyla "Türkiye İdeal Güzel Vücut Müsabakası"na katıldı, her iki yarışmada da birinci seçildi. Ardından, "Pari-Mod" moda salonunda profesyonel manken olarak çalışmaya başladı.

258 Perde, 8 Kasım 1965, sayı: 45. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Güzellik Kraliçeliği Yarışmasında Beşinci Oldu

Haftalık *Renk* dergisi ile *Türkiye Güzellik Komitesi*, 1959 Nisan ayında. "Türkiye Güzellik Kraliçeliği" yarışması düzenledi.

"1959 Türkiye Güzellik Kraliçeliği Yarışması", 17-18 Nisan 1959 Cuma ve Cumartesi günleri, Harbiye'deki Spor ve Sergi Sarayı'nda yapıldı.

17 Nisan Cuma günü yapılan seçimde: Figen Özgür, Ayla İnci, Canan Erdura, Tülay Bulca, Şebnem Akın, Mine Yıldız, Nebahat Çehre, Mürvet Seyfioğlu, Tuncay Yula, Gülseren Kocaman finale kaldı.

18 Nisan Cumartesi günü yapılan seçimde: Birinciliği on yedi oyla 4 numaralı yarışmacı Figen Özgür'ün aldığı yarışmada, 20 numaralı yarışmacı Nebat Çehre, beşinci oldu.

1959 yılbaşı gecesi bir moda evinin "Halk Güzeli" ünvanını kazanan Şan Sineması'nda Nebahat Çehre, bu sonuca itiraz etti.

1960 yılında Londra'daki "Dünya Güzellik Yanşması" ile 26 Temmuz 1965'te de Amerika'da Miami'de "Kâinat Güzellik Yarışması"na Türkiye'yi temsilen katılan Nebahat Çehre, her iki yarışmada da derece alamadı.

1960 yılında, Şehir Tiyatrosu çocuk bölümünde sahnelenen bazı tiyatro oyunlarında rol alan Nebahat Çehre, ilk rol aldığı *Yaban Gülü* adlı filmde Göksel Arsoy ve Leyla Sayar'la oynadı.

Nebahat Çehre, sinema sanatçılığının yanı sıra şarkıcılık da yapmış, 1970'de ilk defa Ankara'da Lunapark Gazinosu'nda şarkıcı olarak sahneye çıkmıştı.

Nebahat Çehre'ye Elli Beş Bin Liralık Araba

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre arasındaki ilişki sorunlarla başlamış, sorunlarla bitmiştir.

"En Pahalı Tokat. Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'ye Elli Beş Bin Liralık Bir Araba Aldı" başlığıyla yayınlanan haberde bu sorunlardan bir tanesi şöyle anlatılmaktadır:

"Adana'da patlak veren bir skandal, İstanbul sinema dünyasında bomba gibi patladı. Sinemanın hadiseli jönü Yılmaz Güney, memleketi olan Adana'da yepyeni bir olay yaratmış, sonunda, dürbünlü, değeri sekiz bin lira olan otomatik tüfeğine davranmıştı. Her şey, prodüktörün verdiği bir yemekte cereyan etmişti. Prodüktör, orada Vali Muavini, Jandarma Kumandanı gibi ileri gelenlerin bulunduğu

yemekte cereyan etmişti. Yemekte Ekrem Bora, Pervin Par, Yılmaz Güney, Nebahat Çehre bulunmuşlardı. Misafirler ise şehrin ileri gelenleriydi. Bir ara Ekrem Bora'yı davetliler yanlarına çağırmışlar, onunla konuşmuşlardı. Nebahat ise, son sevgilisi olan Yılmaz Güney'in yanındaydı. Bir ara Yılmaz Güney'i eşi İstanbul'dan telefonla aramış, bunun için iç odaya geçmişti. Döndüğünde, elli beş bin liraya araba satın alıp hediye ettiği sevgilisini yerinde göremeyen Yılmaz, fena halde öfkelenmiş ve onun yanına gitmişti. Kolundan tutup, 'Kalk kızım, gidiyoruz,' dedi. Bu arada Nebahat'in yanında oturmakta olan erkek ayağa kalkmak isteyince, Güney, onun omzuna vurup, 'Otur yerine!' diye diklenmişti. Kalkmakta bir an tereddüt eden Nebahat ise sinemanın çirkin jönünden okkalı bir tokat yiyor, gene onun tarafından kolundan tutularak dışarı çıkarılıyordu.

Bu arada bazı söylenmeler olmuş, bu ise sinemanın öfkeli jönünü adamakıllı öfkelendirmişti. Bir ahbabının kendisine hediye ettiği, Başkan Kennedy'nin öldürülmesinde kullanılan dürbünlü, otomatik tüfeğine sarılmış, salona bir bomba gibi dalmıştı. Onu Hayati Hamzaoğlu, gene genç oyunculardan Sami Tunç göğüslediler. Güçlükle teskin edip uzaklaştırdılar. Yılmaz, bu arada Ekrem Bora'ya da küfretmiş, 'Sen de tepelenecek adamsın!' diye bağırmıştı.

Aynı gece, bir başka köşede bir başka olay daha patlak veriyor, Hayati Hamzaoğlu da şehrin bir başka ileri geleniyle kapışıyordu. Hayati'ye, 'Pervin Par'la Nuran Aksoy'u al, hep birlikte bir pavyona gidip eğlenelim,' diyen bu şahsa Hamzaoğlu, 'Senin karın yok mu, onu al, daha iyi eğleniriz,' cevabını verince başlayan kavgayı güçlükle yatıştırıyorlardı.

Yeni skandalın kahramanı Yılmaz Güney, İstanbul'a döndükten sonra kendisiyle konuşan muhabirimize, olayı doğruluyor ve şöyle diyordu: 'Ben sinemada haysiyet mücadelesi yapıyorum. İnandığım davanın her zaman peşinde olacağım. Ben güney çocuğuyum. Güneylilerin sinema oyuncuları hakkında neler düşündüklerini bilirim. Bu yüzden o ziyafete taraftar değildim. Ancak ziyafette de düşündüğümün çıktığını gördüm. Kadın oyuncular her şeye müsait, erkekleri de onların aracısı sayan bu zihniyetin karşısına çıkamadan duramadım. Tanrı'ya olayların daha çok ilerlemediği için şükrediyorum.'"[259]

1965 yılında Nebahat Çehre'nin kaldığı evlerden birisinin adresi şöyledir: Şehit Muhtar Caddesi, No: l/6, Nizam Apartmanı, Taksim.

259 Ses, 20 Aralık 1965, sayı: 51. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Yılmaz Güney'in bu dönem kaldığı evlerden birisinin adresi ise şöyledir: 1. Levent, Ballı Sokak, No: 4.

As Kulüp'te Meydana Gelen Olay

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre, 5 Ocak 1966 Çarşamba günü, Ruhi Su'yu dinlemek amacıyla "As Kulüp"e giderler.

Saat 01:30 sıralarında, kulübün tıklım tıklım dolu olan büyük salonunda Ruhi Su'yu dinlemeye hazırlanırlarken, salona, yüz hatları gerilmiş siyah mantolu sarışın genç bir kadın girer. Bu kadın Birsen (Can) Ünal'dır. Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin yüzlerine tüküren genç kadın, daha sonra, masadan fırlayıp kapıya koşan Nebahat Çehre'nin arkasından koşmaya başlar.

Bu sırada, Fikret Hakan da As Kulüp'tedir.

Nebahat Çehre bir taksiyle olay yerinden uzaklaşırken, Birsen (Can) Ünal ise kendini caddeden geçmekte olan 34 FE 167 plakalı taksinin altına atar. Taksinin sürücüsü ani fren yapar ve genç kadın son anda ezilmekten kurtulur.

Fikret Hakan ile Yılmaz Güney, bu sırada olayı izleyen ve fotoğraflarını çeken Levent Lir ile Necdet Çardak'a ağır hakaretler ederek filmleri almaya çalışırlar.

"Kadın ölüyor" şeklindeki feryatlar üzerine gazetecileri bırakarak Birsen (Can) Ünal'ın yanına koşan Yılmaz Güney ile Fikret Hakan, Birsen (Can) Ünal'ı alarak oradan uzaklaşırlar.

Bundan sonrası, *Ses* dergisinde şöyle anlatılmaktadır:

"Yılmaz Güney ile 'karısı' Can Ünal'la Emirgan'da konuştuk.

Yılmaz: 'Evli değiliz. Evdeki bitmeyen huzursuzluk beni tüketti. Dün akşam Can'dan koptuğumu anladım. Ona apartman katı alırım, yardım ederim. Fakat bir Nurlan San, bir Devlet Devrim 'arkadaşlığı'nı o büyüttü. Ben hadiselerden, huzursuzluktan kaçtığım halde kurtulamıyorum,' dedi.

Yılmaz konuşurken, karısı bilinen Can Ünal, onun göğsüne kapanmış, hıçkırıyor. Bir yandan da kesik kesik, 'Ama ben seni seviyorum Yılmaz,' diyordu.

'Nebahat Çehre'yle evlenecek misiniz?' sorusuna da Yılmaz Güney, 'Şimdiye kadar düşünmemiştim, ama şimdi düşünüyorum,' diye karşılık verdi."[260]

260 Ses, 15 Ocak 1966, sayı: 3. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Meğer Yılmaz Güney Evli Değilmiş

Yılmaz Güney ile Birsen (Can) Ünal arasındaki ilişkiyi, bu olaya kadar herkes "evli" olarak bilmektedir. Bu olay sonrasında hem Yılmaz Güney hem de Nebahat Çehre'nin açıklamaları sonunda resmi anlamda "evli" olmadığı ortaya çıkar.

"Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney Evleniyorlar. Meğer Yılmaz Güney Evli Değilmiş" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Sinemanın güzel vücutlu kadınlarından olan Nehabat Çehre ile sinemanın Koçerosu Yılmaz Güney'in arasındaki aşk hikâyesini zannedersek bilmeyen kalmadı...

Bilhassa yarattıkları hadiselerle kısa zamanda aşklarını daha çok açığa vuran ve sevişen çift, bütün bunlara rağmen aşklarının basına aksetmemesini istiyorlardı. Bu daha ziyade Yılmaz Güney'in 'Can' isminde bir kadınla evli olmasından doğan bir istekti...

Ama geçenlerde As Kulüp'te Yılmaz Güney'in karısı tarafından yapılan bir hadise karşısında, şimdi Yılmaz Güney de, Nebahat Çehre de artık aşklarını gizleme çabasına girmekten vazgeçtiler. Çünkü bu olay neticesinde Yılmaz Güney'in karısıyla resmi nikâhı olmadığı meydana çıkmıştı. Şimdiye kadar evli sanılan Yılmaz Güney'in ortaya çıkan bu sırrıdan sonra, gelen haberlere göre bu hadiseden sonra evlenecekleri ısrarla söylenen Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney'in bu söylentilere verdikleri cevap şu oluyor:

Nebahat Çehre:

'Hazırlıklara başladık. Şimdiye kadar Yılmaz'ı herkes evli sanıyordu. Hâlbuki o evli değildi. Sadece kadınla iki, üç senelik bir beraberlikleri vardı. Bir de Yılmaz'ın bu beraberliğe hürmeti. Çünkü Yılmaz Güney hapiste yattığı müddetçe bu kadından maddi, manevi çok yardım görmüştü. Ama şimdi bunların hiçbiri kalmadı. Evlenmeye karar verdik. Hazırlıklarımız tamamlanınca bu işte olacak.'

Yılmaz Güney ise, 'Nebahat'i çok seviyorum. Bugüne kadar herkes onu çok yanlış anlamış. Hâlbuki o bir erkeğe muhtaç bir insan. Can'a ayrılırken bir kat, biraz da para vereceğim. Şunu şurda hatırlatayım ki Nebahat, ayrılmama sebep olmadı, zaten karımla aramdaki bağlar kopalı bir sene olmuştu. Kısacası, evet, Nebahat'le evleneceğim...' demektedirler."[261]

261 Perde, 17 Ocak 1966. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

Nişanlanıyorlar

Nebahat Çehre, ilişkilerinin başlangıcında, Yılmaz Güney'le olan ilişki hakkında şunları anlatmıştır:

"Daha geçen yıl *Kamalı Zeybek* filmini çekerken birbirimizi sevdiğimizi anladık. Onun Tülin Elgin, Devlet Devrim, Gülsüm Kamu gibi flörtleri oldu. Sonradan evli olmadığını öğrendim. Şimdi niyetimiz ciddi... Yılmaz Güney, dünyanın en iyi insanı... Dört yıl birlikte yaşadığı kadına bir apartman katı, ayda da iki bin lira verecek. Ona olan vicdan borcunu ödemiş olacak."[262]

Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney arasında yaşanan gerginlikler sonucu Yılmaz Güney, barışmak amacıyla 55 bin liraya bir otomobil alıp Nebahat Çehre'ye hediye etmiştir.

Bu gerginlikler nedeniyle Nebahat Çehre'nin iki defa kaçıp Eskişehir'deki akrabalarına sığınmak istediği, ikisinde de Yılmaz Güney'in otomobiliyle yolunu kesip Nebahat Çehreyi geri çevirdiği söylenmiştir.

Bütün bu söylentilere rağmen Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney, parmaklarına taktıkları yüzüklerle *Ben Öldükçe Yaşarım* filminin galasına gitmiş ve arkadaşlarına nişanlandıklarını söylemişlerdir.

Bu açıklanan nişan olayına rağmen, Yılmaz Güney, Birsen (Can) Ünal'la da ilişkisini devam ettirmek zorunda kalmıştır. Örneğin, Birsen (Can) Ünal, Yılmaz Güney ve arkadaşları, 7 Şubat 1966 günü, bir gece kulübüne eğlenmeye gitmiştir. Bu sırada Birsen (Can) Ünal üç aylık hamiledir.

"Başım Şişiyor. Benim İse Sükûnete İhtiyacım Var"

Diğer sanatçılar hakkında olduğu gibi Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney hakkında da değişik gazete ve dergilerde doğru, eksik veya yanlış birçok haber yayınlanmıştır. Yayınlanan bu haberler, ismi geçenleri olumlu veya olumsuz olarak etkilemiş, ilişkilerinin devamını veya sonunu getirmiştir.

Dansöz, ses sanatkârı ve film artisti Sevim Çağlayan, Ekim 1965'te, çalıştığı gazinoda şarkı söylerken şarkısını yarıda kesip Nebahat Çehre için, "O, bekâretini muhafaza ettiğini söylüyor. Bu, tamamiyle yalandır. Bakire değildir. Adli Tabip tarafından muayene edilmesini istiyorum. Hakikat bu şekilde ortaya çıkar," diye bir açıklama yapar. Sevim Çağlayan, ayrıca, kocası Yılmaz Gündüz'ü

262 Ses, 29 Ocak 1966, sayı: 5.

Nebahat Çehre'nin kandırarak Şile'ye götürdüğünü ve orada 4 gün beraber kaldıklarını iddia etmiştir.

Bu iddianın ardından, Sevim Çağlayan ile Yılmaz Gündüz, 29 Kasım 1965 günü, boşanmıştır.

Sevim Çağlayan'ın konuşmalarının haftalık *Pazar* dergisinde yayınlanması üzerine Nebahat Çehre, "Ben bakireyim. Onun kocasını kaçırmadım. Namusumu lekelemek istiyor. Bu bir iftiradır," diyerek, haftalık *Pazar* dergisinin sorumlularıyla birlikte Sevim Çağlayan hakkında mahkemeye başvurarak hakaret davası açar.

Büyük bir kalabalık kitlesinin izlediği duruşma, İstanbul'da Toplu Basın Mahkemesi'nde 23 Mart 1966 Çarşamba günü başlar.

Sevim Çağlayan, Toplu Basın Mahkemesi'ne eski kocası Yılmaz Gündüz'le birlikte gelir.

Nebahat Çehre duruşmada, "Ben bakireyim. Onun kocasını Şile'ye kaçırmış değilim," der.

Duruşmada, "Sekiz yıllık yuvamı yıktı. Nebahat muayene olsun," diyen Sevim Çağlayan, duruşmadan çıktıktan sonra, "O, benim yuvamı yıktı. Bu sebeple Yılmaz Gündüz'den boşandık," açıklamasını yapar.[263]

Pazar dergisinden gazeteci Safa Kılıçoğlu da tanık olarak dinlenir.

Mahkemeden sonra, bir buçuk ay kadar önce boşanan Sevim Çağlayan ile Yılmaz Gündüz kucaklaşmışlar ve kol kola Adliye'den ayrılmışlardır.

Bu haberlerin ardından "Çirkin Kral Şimdi Ne Yapacak?" başlıklı bir haber yayınlanır. Bu haber de şöyledir:

"Yılmaz Güney, ikinci defa Türk Sineması'na döndüğünde bugünkü gibi büyük bir başarıya ulaşacağından pek emin değildi. Birinci gelişinde işe rejisör yardımcılığından başlamış, sonra 'ani bir yokluktan' yararlanarak, *Bu Vatanın Çocukları* ile *Alageyik* filmlerinde oynamıştı. Araya Güney'in hapisliği ve sürgünlük girince, oyuncu çarçabuk unutuluverdi. İkinci dönüşte şans, hiç de yaver gideceğe benzemiyordu. Bir kere Güney, 'yakışıklı ve güzel' değildi. Tersine 'çirkin'di ve bu çirkinliği güzel adamların hâkimiyet kurdukları bir sinema için büyük bir kusurdu. Güney, işte bu kusurlu yanını bir özellikmiş gibi kullanmak akıllılığını gösterdi ve 'Kral

263 Konu için bkz.: Perde, 28 Mart 1966, sayı: 13 ve Perde, 26 Aralık 1966, sayı: 52.

Ayhan Işık'a karşı o da 'Çirkin Kral'lığını ilan etti. Kusurunu daha baştan kabullenmesi seyirci üzerinde olumlu bir etki yaratmakta gecikmedi. Ve Güney, beklenmedik, şaşırtıcı bir hızla yükselmeye başladı. Fiyatını yükseltti, firma ve senaryo seçer oldu, her gün bir yeni skandal yarattırarak gazetelerde günün kahramanı durumuna yükseldi; bıçaklar çekiyor, kavgalar ediyor, olay yaratıyor ve bu arada hemen hemen her filminde oynayan kadın oyuncularla ilişkiler kuruyordu. Bu aşk kadınları sırasına kimler girmemişti ki? Devlet Devrim, Tülin Elgin, Sevda Ferdağ, Nebahat Çehre vs. Çehre'yle aşkları en uzun sürelisi oldu. Birbirlerinden bir türlü kopamıyorlardı. İşi evlenmeye kadar götürmekte kararlıydılar. Fakat geride bir de Can Ünal adlı bir başka kadın vardı. Güney'e hapislik ve sürgünlük günlerinde her türlü fedakârlığı göstererek yardım etmişti ve üstelik karnında Güney'in çocuğunu da taşıyordu. Güney, Can'dan kopabilmek için her şeyi yapmaya razıydı fakat Can değil. Geçen hafta bir başka dedikodu hızla ortalığa yayıldı: Güney, bu defa da birlikte oynadıkları Hülya Koçyiğit'le sevişiyordu ve oynadıkları filmin çekimi boyunca hiç birbirlerinden ayrılmamışlar, Güney, üç dört gece de Koçyiğitlere taşınmıştı. Çehre, Koçyiğit olayını duyunca küplere bindi, şu günler için özel olarak Butik Mualla'ya diktirilmiş gelinlik bir ara yakılma tehlikesi atlattı. Fakat araya girenler Çehre ile Güney'i yeniden barıştırdılar. İki 'sevgili' çareyi İstanbul'dan uzaklaşmakta buldular ve özel bir arabayla önce Bursa'ya, oradan da İzmir'e geçtiler. Güney'in Can Ünal'dan bir kız çocuğu olduğu haberi, İzmir'de tam galaya çıktıkları anda 'Çirkin Kral'a yetiştirildi. Ve 'Kral'ın ayakları suya değdi. Çünkü yeni doğan çocuk nikâhsız bir kadından olmaydı ve 'gayri meşru'ydu. Güney, seyircisini ve bu çeşit davranışlar karşısındaki tepkisini gayet iyi bilmektedir ve 'nikâhsız'la 'gayri meşru'luğun sinema hayatında başına neler getireceğini de hesaplamaktadır. Bu durumda Güney ve Çehre evliliği ister istemez suya düşecek ve Güney, sinemadaki hayatının devamı bakımından çocuğunun anası Can Ünal'la 'mecburi' nikâhlanacaktır. Aksi takdirde Güney'i seyircisi reddeder ve Güney'in son'u, beklenenden çok daha çabuk gelip kapısını çalar. Güney'in önünde bir Bülent Ufuk, bir Orhan Günşiray, bir Tamer Yiğit, Salih Güney ve bir Ediz Hun örnekleri bütün canlılıklarıyla durmaktadır."[264]

264 Milliyet, 7 Ağustos 1966.

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre, hem dinlenmek hem de film çalışmalarını sürdürmek amacıyla Ege Bölgesi'ne giderler.

İzmir Fuarı'nın açıldığı, 20 Ağustos 1966 Cumartesi günü, Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney, İzmir'de Bergama Restoran'da yemek yemiş, eğlenmiş ve dans etmişlerdir.

Necdet Karar üçlüsü refakatinde şov yapan Fikret Hakan, Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'yi bu eğlenceye iştirak ettirmiştir.[265]

Kendilerine yönelik baskılardan, dedikodulardan ne kadar uzaklaşsalar da haklarında doğru, yanlış ve eksik hatta "asparagas" olarak nitelendirilen haberler, yazılan "senaryolar" art arda yayınlanmaya devam etmiştir.

Suudi Arabistan Kralı Faysal, resmi bir ziyaret için 28 Ağustos 1966 Pazar günü Türkiye'ye gelmiş, 4 Eylül 1966 Pazar günü Türkiye'den ayrılmıştır.

Nebahat Çehre hakkında yayınlanan bir habere göre şunlar iddia edilmiştir:

20 Eylül 1966 Salı günü, Ankara'nın 20 kilometre uzağındaki bir gazinoda, iki erkek arkadaşıyla şarap içerken perde ve sahnelerimizin bazı ünlü kişileri hakkında açıklamalarda bulunur. Nebahat Çehre, eski sevgililerinden Yılmaz Gündüz için, "Türkiye'de ondan daha çirkin erkek yoktur." Çirkin Kral Yılmaz Güney için, "Zavallı bir adam, sayemde epey şöhret yaptı," demiş, Neriman Köksal'ın bazı yerlerinin takma olduğunu söyledikten sonra İstanbul'un en güzel kızının, film ve sahne artisti Ayfer Feray'ın kızı olduğunu söylemiştir.

Kimsenin kendilerini dinlemediğinden emin bir şekilde dedikodu stilindeki konuşmasına devam eden Nebahat Çehre, daha birçok film ve sahne yıldızı hakkındaki anılarını anlatmıştır. Kral Faysal'ın son Türkiye'ye gelişinde oğlunun kendisine ilgi gösterdiğini söyleyen Nebahat Çehre, yanındaki erkeklere, "Kral Suud'un oğlunun tekliflerini kabul etseydim, valla ben isteseydim, şimdi milyonerdim," demiştir.

Nebahat Çehre, 28 Eylül 1966 Çarşamba günü, yaptığı açıklamada, "Kral Suud'un oğlu"yla seviştiği hakkında çıkan haberden dolayı üzüntüsünü belirtmiş ve "Yılmaz Güney hayatımın tek erkeğidir. Ben tam bir yıldan beri Ankara'ya ayağımı atmadım. Üstelik

265 Demokrat İzmir, 22 Ağustos 1966.

şarap içmeyi de sevmem. Ama bu mutlu bir başlangıcın eşiğinde böyle bir aksilikle karşılaşmak inşallah hayır getirir," demiştir.[266]

Bu iddialar ve dedikodular hakkında cevap olarak basında özetle şu bilgiler ve açıklamalar yer almıştır:

Başında kasketi, üstünde kapalı bir kazağı ve ayağındaki Amerikan pantolonu ve potinleriyle bir meyhanede Yılmaz Atadeniz'in yönettiği *Dağların Oğlu* filminin çekiminde olan Yılmaz Güney, salonun diğer bir köşesinde filmin çekim sahnelerini izleyen ve aynı filmde rolü bulunan Nebahat Çehre'ye bakarak şunları söyler:

"Artık bu mevzuları kapamak ve kimsenin bunlarla uğraşmamasını istiyorum. Her yayında Can'la evde kızılca kıyamet kopuyor. Başım şişiyor. Benim ise sükûnete ihtiyacım var. Nebahat her şeyden evvel benim havama kendini uydurmasını bilen bir kız. Dırdırı yok, sonra erkeğini hamisi olarak kabul edip sözümden asla dışarı çıkmıyor. Zaten çıkamaz ki. Bazı gazetelerde, Çehre'nin aleyhimde konuştuğu iddia ediliyorsa da bunlar asla varit değildir. İddiaya göre, Nebahat Ankara'ya gitmiş de aleyhimde konuşmuş. Nebahat Ankara'ya değil, benden habersiz berbere bile gidemez.

Evet, Nebahat'la yeni yılda resmen evli olacağız. Muamelelerimiz bitmiş durumda. Sadece gün alıp, aleni, İstanbul'da, eşin dostun huzurunda evlenip bütün söylentilere sünger çekeceğiz. Ben ikiyüzlülük ve kalleşlik asla yapamam. Nebahat'ın bütün hususiyetleri bir yana, kendisine verilmiş bir sözüm vardır. Bu sözümü mutlaka yerine getirmeliyim.

Yılmaz korkuyor demesinler diye de mahsus aleni yapacağım düğünü. Dostumu da düşmanımı da çağıracağım. Benim gizli kapaklı işimin olmadığını onlara ispat edeceğim. Evlendikten sonra da Nebahat'ın katında oturacağız."[267]

Yıldırım Nikâhı İçin Mahkemeden Karar Alınıyor

Nebahat Çehre özel bir doktordan aldığı, "Akut apandisiti vardır, yıldırım nikâhı yapılmalıdır" raporuyla "Yıldırım Nikâhı" yapabilmek için mahkemeye başvurur.

İlk başvurduğu mahkemenin hâkimi, "özel doktor raporu"na inanmamış ve Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney'in "Yıldırım Nikâhı"yla evlenmesine onay vermemiştir.

266 Konu için bkz.: Akşam, 21 ve 29 Eylül 1966.
267 Perde, 9 Ocak 1967, sayı: 2

Bunun üzerine Nebat Çehre, 15 Aralık 1966 Perşembe günü, aynı raporla bir başka mahkemeye başvurur ve "Evet, Yıldırım Nikâhıyla evlenebilir" şeklinde hâkimden cevap alır.

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre Evleniyor

Yaşanan bu olaylardan sonra ve yayınlanan bu haberlere rağmen Yılmaz Güney ile Hilal (Nebahat) Çehre, 30 Ocak 1967 Pazartesi günü, sağlık raporu sayesinde, Hilton Oteli'nde evlenirler.

Törenin yapılacağı gün, Mualla Özbek'in İstiklal Caddesi, Mısırlı Apartmanı'nda bulunan terzihanesinde gelinliğini giyen Nebahat Çehre, kapıda bekleyen Yılmaz Güney'in Mustang marka otomobiline binip doğruca Hilton Oteli'ne gider. Gelin arabasının şoförlüğünü Abdurrahman Keskiner yapmaktadır.

Nebahat Çehre için aylar önce diktiği 10 bin liralık gelinliğe, "Unutma Beni" adını veren terzi Mualla Özbek, aynı zamanda "Efes Film"in sahibidir ve Yılmaz Güney, 1965 yılında, Efes Film'e ait *Ben Öldükçe Yaşarım* filminde oynamıştır.

Saat 18:25'te, Fatih Evlendirme Dairesi'nin memurları tarafından kıyılan nikâhta Nebahat Çehre'nin şahitliğini Efes Film'in sahibi terzi Mualla Özbek, Yılmaz Güney'in şahitliğini Dadaş Film'in ortaklarından Kadir Kösemen yapar.

Fatih Evlendirme Dairesi defterinin 18. Sayfasına göre 1967 yılının 188. nikâhı yapılmıştır.

Fikret Hakan, Duygu Sağıroğlu, rejisör Yılmaz Atadeniz ile eşi, Lütfi Akad, Tuncel Kurtiz ve eşi, Tuncer Necmioğlu, Birsen Menekşeli ve eşi prodüktör Nami Dilbaz, prodüktör Işık Toraman, Gündüz Seden, prodüktör Abdullah Ataç, prodüktör Hamit Gürsoy, rejisör Remzi Cöntürk ve eşi, rejisör Feyzi Tuna ve eşi Liza Tuna, kameraman Ali Uğur, Raci Karakaş, Alaattin Perveroğlu, İrfan Atasoy, Cahit Gürpınar ve Yılmaz Duru davetliler arasındadır. Davetlilere kola, limonlu votka, viski ve çerez sunulur.

Nebahat Çehre'nin annesi Müzeyyen Poyraz, Ankara'dan gelmiştir.

Alaattin Perveroğlu, geline 15 taşlı bir yüzük, Kadir Kesemen de bir broş hediye eder.

Abdurrahman Keskiner'e, "Gel bakalım, prova yapalım. Gelini taşıyabilecek miyim?" diyerek kucağına alan Yılmaz Güney, geceyi

geçirecekleri, Hilton'un 753 sayılı dairesine kadar Nebahat Çehre'yi kucağında taşıyarak götürmüştü.

Sonlarını Merak Ediyorum

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin evlendiği gün, Yılmaz Güney'in daha önce birlikte olduğu Birsen (Can) Ünal, duygularını, "Sonlarını Merak Ediyorum" başlığıyla yayınlanan haberde şöyle yansıtmıştır:

"Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'yle evlenirken Yılmaz'ın kızının annesi Can Ünal evinde ağlıyordu.

Park Apartmanı'nın 6 numaralı dairesinin kapısı saat 14:30'da çalındı. Açık mavi sabahlığı içinde bir kadın gönündü. Kucağında simsiyah saçlı, altı aylık bir çocuk vardı. Kapıdaki zayıf, esmer adamın kalın kaşları çatıktı. Bir şey söylemeden içeri girdi, oturma odasına geçti, oturdu.

'Nasılsın kadınım?'

'Nasıl olduğumu sen daha iyi biliyorsun?'

Uzun bir sessizlik oldu. Esmer erkek, yorgun, sinirli ve bedbaht kadının gözlerine 'bir şeyler anlamak ister gibi' dikkatle bakıyordu. Genç kadın farkında değildi, ama esmer erkek iki saat sonra Hilton'da nikâhlanacaktı. Karşısındaki kadınla nikâhsız olarak yıllarca yaşamış; Adana'da başlayan macera Kırşehir Cezaevi'nden geçip İstanbul'a kadar uzanmıştı. Kadın aç kalmış, açık kalmış, ama kendisine 'kadınım' diyen 'erkeğini' ölürcesine sevmişti. Gözü, onu tanıdıktan sonra başka erkek görmemişti.

Bir iki saat sonra çocuğunun anasını bir kenarda bırakıp sevdiği başka kadınla evlenecek olan erkek Yılmaz Güney, sevdiği kadın Nebahat Çehre'ydi. Can Ünal'a gelince ona herkes 'Yılmaz Güney'in çocuğu Elif'in annesi' diyordu.

Yılmaz Güney, Park Apartmanı'nın 6 numaralı bu mütevazı dairesinde beş on dakika oturduktan sonra kapıda bekleyen lacivert 'Mustang' arabasına binerek gitti. Terzi Mualla'da Nebahat Çehre onu bekliyordu. Üzerinde 'Unutma Beni' adlı tuvalet vardı. Yılmaz 10 bin lirayı verdi. Birlikte, Mualla Özbek'i de arabalarına alarak çıktılar. Hilton'a geldiler. Flaşlar patlamaya başladı. Roof Bar'da nikâh masası kurulmuştu. Bu nikâh masasının kurulması demek, Can Ünal için idam sehpasının kurulması demekti.

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin nikâhlandığı dakikalarda Can Ünal'la konuşuyorduk. Ona, 'Sizin nikâha gelip skandal çıkarmanızdan korkuyorlar mı?' dedik.

'Elbette korkarlar ama tenezzül etmem. Şirretlikle, edepsizlikle Yılmaz'ın evlenmesine engel olmak aklımdan geçmez,' dedikten sonra ağlamaya başladı.

'Demek bunu da yaptı bana Yılmaz ha?' diyordu. 'Bunca yıl sev, dayağını ye, aç kal, soğukta kal, her şeyine katlan, sonunda çocuğunu babasız bırakarak evlen... Bana, 'Seni nikâhlayacağım,' diye defalarca söz vermişti. Ben ondan nikâh dilenmedim. Ama çocuğumun nikâhsız doğmasını istemedim. Çocuğumu aldırtmak, doğurmamak istedim. Engel oldu: 'Doğuracaksın, ben de seni o zaman nikâhlayacağım,' dedi. Ben ondan bir aylık nikâh istiyordum. Sonra ayrılıp gönlünün istediğiyle o zaman evlenseydi.'

Bunları söyledikten sonra gene bir ağlama faslı başladı. Kucağındaki Elif her şeyden habersiz, eline verilen oyuncakla oynuyordu. Dişleri kaşındığı için ağzına bebeklerin ellerini, ayaklarını sokuyordu. Can Ünal onu kucağında oynatıyor, bağrına basıyor, gözyaşları içinde kesik kesik konuşuyordu.

'İşte bakın, Yılmaz çocuk arabası aldı. Ama siz yazdıktan, çocuk da büyüdükten sonra... Yılmaz şimdi evleniyor ha? Vay başıma gelenler! Çocuk bir buçuk yaşına gelince alacağım,' diyormuş. Ölürüm de o Nebahat'a çocuğumu vermem. Ben ölmeden onu üvey ana ellerine bırakamam! Hem bu macera çok sürmez. Onların sonunu çok merak ediyorum.'

Ağlaması bazen duruyor, bazen başlıyordu. Gözlerinde kara kara bulutlar vardı. Gözyaşları sanki kan damlasıydı. Aklımıza bir an, Can'ın intihar edeceği geldi. Daha önce de intihara teşebbüs ettiğini duymuştuk. Teselli ettik. Hem manen hem maddeten perişandı. Seyrine dayanılır manzara değildi. Birkaç cümle daha konuşup merdivenlerden inmeye başladık. Can'ın hıçkırıklarına bu defa Elif'in de ağlaması karışıyordu."[268]

İntihar Girişimi

Bir dönem Sine-Sen Genel Başkanlığı yapan Mevlüt Ekinci, "Bazı kişileri yok saydığını, kafasında öldürdüğünü anlatmak için Yılmaz Güney'in elini silah yaparak o kişiye doğrultup, ateş edip göstererek dile getirdiğini" söylemiştir.

268 Ses, 11 Şubat 1967, sayı: 7.

Yılmaz Güney, film çevirmek için gittiği Şanlıurfa'da yaşadığı bazı olaylar nedeniyle, 21 Nisan 1966 Perşembe günü, kaldığı "Altay Palas Oteli"ne geldikten sonra, otelin salonundaki büyük boy aynanın karşısına geçmiş ve aynada yansıyan görüntüsüne yedi el ateş etmiştir.

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin birlikte oldukları süre içinde birçok kişinin tanık olduğu bazı olaylar yaşanmıştır.

Yılmaz Güney, Tuncer Kurtiz, Metin Serezli, Nevra Serezli, Figen Say, Danyal Topatan, Rejisör Duygu Sağıroğlu ve aynca 30 kişilik bir ekip, İstanbul'un tanınmış terzilerinden Mualla Özbek'e ait Efes Film hesabına *Kuduz Recep/Aslan Arkadaşım* adlı filmi çevirmek üzere Polonezköy'e gitmiştir.

Kuduz Recep/Aslan Arkadaşım adlı filmin çekim günlerinden birinde, 8 Temmuz 1967 Cumartesi günü, çekim işi erken bitmiştir.

Akşam olmuş, filmin çekim ekibi ve oyuncuları, yemek masasına oturmuştur. Bir taraftan yemek yenir, bir taraftan içki içilirken Saat 22:00 sıralarında, bazı kişiler, Polonezköy'e misafirliğe gelir. Masada sohbet, gelen misafirle devam eder.

Bir ara, herkesin ortasında Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre arasında tartışma yaşanır. Araya girilerek olay yatıştırılır. Olaydan sonra, Nebahat Çehre bir odaya kapanır ve ağlamaya başlar. Ağlamaları, yemek masasından duyulmaktadır. Bir süre sonra odadan hiçbir ses gelmemesi dikkati çeker. Odaya gidince jiletle bileklerini üç yerden kesmiş, baygın Nebahat Çehre'yle karşılaşırlar. Beyaz çarşaf kanlarıyla lekelenmiştir. Yaraları fazla derin değildir. Koşanlar, bileklerini sardıkları Nebahat Çehre'yi (Pütün) de yanlarına alırlar ve soğuk bir hava esmesine rağmen tekrar sofraya oturtturlar. Bir aralık Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'ye, 'Bana tabancamı getir!' der. Nebahat Çehre, "Ne olur Yılmaz, vazgeç tabancadan" diye isteğinden vazgeçirmek ister. Ama Yılmaz Güney, "Kalk, derhal. Çabuk tabancamı getir!" diye bağırır. Nebahat Çehre ağlayarak masadan kalkar, odaya gider ve az sonra döndüğünde bir tabanca getirir. Nebahat Çehre'nin getirdiği tabancayı alan Yılmaz Güney, tabancayı göğsüne dayar ve tetiği çeker. Tabancadan, sadece 'Çat!' sesi duyulur. Yılmaz Güney, tabancasının namlusunu üç kez daha kalbine dayayarak ateş eder. Fakat tabanca ateş almamıştır. Çünkü Nebahat Çehre, tabancadaki mermileri boşaltarak getirmiştir. Bunun üzerine Nebahat Pütün'le tartışan Yılmaz Güney, tabancadaki

şarjörü değiştirir, teşebbüsünü yenilemek ister. Orada bulunanlar, Yılmaz Güney'in elindeki tabancayı güçlükle alarak böyle bir olayı önlemişlerdir.

Bu arada, başka bir odadan da feryatlar duyulmuş: "Yetişin teyze ölüyor!" sesine koşanlar, yaşlı bir hanımı baygın bulmuşlardı. Bu Yılmaz Güney'in annesinden başkası değildir. Olanlar yaşlı kadının sinirlerini bozmuş, fenalaşmıştır. Kolonyalar, sinir ilaçları ve açık havayla ancak kendisine gelebilir.[269]

Kalbinizin Üzerine Tabancayı Dayayıp Ateş Etmeye Kalkmışsınız?

Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney arasında yaşanan bu olayın hemen ertesinde "Yılmaz Yavruna Dön" başlığıyla yayınlanan haberde bu olayın açıklaması şöyle yapılmıştır:

"Taksim'de Aydede Caddesi'nde Kıvılcım Apartmanı'nın en üst katındayız. Karşımızda Yılmaz Güney ve genç eşi Nebahat Çehre var. Nebahat artık makyaj yapmıyor. Saçlarını ensesinde toplamış, kulaklarını açmış. Pantolon giymiş. Titiz, dikkatli bir ev kadını. Yılmaz Güney de, ortak olduğu Dadaş Film firması hesabına yaptığı bir filmi yeni bitirmiş... 30 Ocak 1967'de evlendiklerine göre yedinci ayı doldurmuşlar. Yılmaz, sıcak havadan şikâyet ediyor ve pencereleri açıyor. Nebahat, 'Yılmazcığım üşürsün. Zaten terlisin,' diyor.

Yılmaz, sağlığını filan düşünmüyor. Soğuk biraların biri gidiyor, biri geliyor.

'Geçenlerde, kalbinizin üzerine tabancayı dayayıp ateş etmeye kalkmışsınız, ama tabanca ateş almayıp kurtulmuşsunuz... Nasıl oldu bu iş?' diye soruyoruz.

Canı sıkkın, ama cevap veriyor:

'Kurşunları daha önce karım çıkarmış. Yoksa ben, kalbine kurşun sıkmaktan korkacak adam değilim. Asabım bozulmuştu. Nebahat'e karşı kendimi suçlu hissediyordum. Kötü bir hareket yapmıştım. Yaşamak birden ağır geldi... Ama bu olay gizli kalacaktı. Bilen herkes, namusu üzerine söz verdi, kimseye söylemeyeceğine... Fakat densizin biri, kim olduğunu biliyorum, aradan bir hafta geçtikten sonra, kendi reklamı için etrafa yaymış... Şimdi, geçti bunlar anam. Başka şeyler konuşalım. Ben dedikodudan, hafif şeylerden iğreniyorum. Beni rahat bırakınlar. Ben artık istediğim filmleri

269 Hafta Sonu, 15 Temmuz 1967, sayı: 25.

yapmaya başladım. Lütfi Ağabeyimle (Lütfi Akad) bir film yaptım: *Karakoyun*... Şimdi Atıf Yılmaz'la *Kozanoğlu* var. Arkasından gene en seçme rejisörlerle en iyi filmler. Ben, topluma faydalı eserler veriyorum. Bunun için çalışıyorum.'

Yılmaz anlatıyor, Nebahat susuyor. Arada sırada, 'Yemek yiyelim artık. Geç kaldın, hasta olacaksın,' diyor. Yılmaz devam ediyor. Kaşlarını çatarak, gayet ciddi konuşuyor. Yere oturmuş, koyun postlarının üzerinde çıplak ayaklarını uzatmış. Bazen diz çöküyor, bazen bağdaş kuruyor Tam bir köylü olduğunu köklerinden kopmadığını böylece ispatlamış da oluyor.

'Biz mutluyuz, bize kimse karışmasın. Başka bir şey istemiyoruz,' diye birkaç defa tekrarlıyor sözlerini...

'Haydi çıkalım dışarıya... Evde yemek yenmez bu sıcak havada,' diyor. Arabasıyla kaza yapmış, sağ kaşında bant var. Saçları arasında yara...

'Arabayı tamire verdim. Taksi tutalım,' diyor. Arnavutköy'de bir sahil gazinosuna gidiyoruz. Garsonlar yerlere kadar eğilip koşuşuyorlar. Gene bira içiyor. Masasını donatıyor türlü yemeklerle. Karşıdaki masaya karpuz gönderiyor. Kadınlar ve erkekler ona hayran. Teşekkür ediyorlar. Üşüyor. Ceket istiyor. Patronun beyaz ceketini veriyorlar. Rutubet var. Sonra bir Boğaz gazinosu. Orada tanıdıklar, dostlar, sarılıp öpüşmeler ve gece yarısı ayrılış.

Birkaç gün sonra kızı Elif'in yaşgününe davet ediyor Can Ünal bizi... Can, Yılmaz'ın yıllarca hayatını paylaşmış olan kadın. Elif ise, bu beraberliğin meyvesi... Davete gidiyoruz. Can Ünal her zamanki gibi dertli...

'Ayda 2 bin lira yolluyor. Ne yalan söyleyeyim. Şimdi iyi insan oldu. Zaten iyi olmazsa bu kadar çilesini çeker miydim? Hâlâ seviyorum. Hayatımda başka erkek yok. Olamaz da... Kızım var ya, o bana yeter. Yılmaz, Elif'e pasta yollamış. Üzerine 'Uzun ömürler' yazdırmış. Ben de bir pasta aldım. Tanıdıklarımı davet ettim. Rejisör Yılmaz Atadeniz'in hanımı Armağan, Işık Toraman'ın hanımı Neşvet ve karakter oyuncusu Ferah Nur... İşte böyle...'

Çocuklar arasındayız. Konuşmamız kesiliyor. Mumlar dikiliyor.

8 Ağustos 1967 Salı günü yapılan kutlama töreninde tek mumlu iki pasta vardı: Birini babası, ötekini annesi almıştı.

Alkışlarla söndürülüyor. Can'ın aldığı pastanın üzerinde 'Elif'

yazılı. Dostlardan gelen hediyeler, tebrikler, çiçekler... Tatlı yenilip tatlı konuşuluyor. Limonalatar bile tatlı. Yılmaz Güney, kızı Elif'e bir 'Orkide' yollamış, üzerine iliştirdiği karta 'Mesut ve uzun ömürler dileriz. Yılmaz ve Nebahat' sözlerini yazmış. Ayrılırken Can Ünal'a, 'Ne dersiniz?' diyoruz.

'Yılmaz, yavruna dön! derim,' cevabını veriyor Can Ünal. 'Çünkü onun yeri burası, çocuğunun yanı, hiçbir zaman hayatta yavrusunu yalnız bırakmamalı.'

Ertesi gün Yılmaz Güney kızı Elif'i evlerine getirtip ayrı bir yaş günü partisi yapıyor ve Nebahat'la 'kızlarını' geç vakitlere kadar eğlendiriyor, sevindiriyorlar."

Birsen (Can) Ünal, ayrıca yaptığı açıklamada, kızı Elif'in doğum gününü, 3 Ağustos 1967 Perşembe günü, evinde yakın dostlarıyla kutladıktan sonra, o gece rejisör Remzi Cöntürk ve yakın arkadaşı Aynur Yetkin'le beraber Puss Cat'e gittiğini, üçlü grup halinde eğlendiklerini açıklar."[270]

Nebahat Çehre Son Anda Boşanma Teşebbüsünü Geri Alıyor

Yılmaz Güney'le aralarında yaşanan olumsuzluklar nedeniyle Nebahat Çehre (Pütün), 14 Ağustos 1967 Pazartesi günü, boşanmak için yasal yollara başvurması için akrabası olan avukat Yılmaz Savaşçı'ya vekâlet bırakarak Eskişehir'deki teyzesinin yanına gitmeye karar vermiştir.

Araya girenlerin iknası sonucu boşanma düşüncesini erteleyen Nebahat Çehre, Yılmaz Güney'le birlikte dinlenmek amacıyla 19 Ağustos 1967 Cumartesi günü, uçakla İzmir'e gider. İzmir Efes Oteli'nde bir gece geçiren Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre, Kuşadası'na giderler. Kuşadası Tusan Oteli'nde de iki gün kaldıktan sonra 24 Ağustos 1967 Perşembe günü Eskişehir'e hareket ederler.

Bu konuda yayınlanan haberlerden biri şöyledir:

"Yerli film seyircisi milyonlarca genç kızın kalbi jönler için çarpar. Beyazperdede bu yakışıklı jönlerin aşklarını, ıstıraplarını seyrettikçe onlarla beraber yaşarlar, sevinirler veya üzülürler. Birçok genç kız, ileride bu sinema kahramanlarından biriyle hayatını birleştirmeyi hayal eder durur. Bu yüzden film artistlerine gelen mektupların çoğunda evlilik ve aşk konuları geniş yer tutar.

270 Ses, 19 Ağustos 1967, sayı: 34.

Yılmaz Güney de, genç kızların gıptayla seyrettiği, yerli sinemanın bugün için en kaprisli şöhretidir. Ayda 60 bin lira kazanır. Prodüktörler bir dediğini iki etmezler."

Şimdi sorarım size, hangi genç kız, böyle şöhretli, paralı bir kocayı bırakmak ister? Ama Yılmaz'ın 208 günlük karısı Nebahat Çehre, 14 Ağustos pazartesi sabahı yataktan kalkar kalkmaz ilk iş olarak doğruca yazıhanesi Adliye'nin karşısında bulunan eniştesi ve aynı zamanda avukatı olan Yılmaz Savaşçı'nın yanma koştu, Yılmaz Güney'den kendisini en kısa zamanda boşamasını istedi.

Avukat eniştesi önce çok şaşırdı bu sözlere... Gelgelelim Nebahat Çehre, bir an önce boşanmakta o kadar ısrar ediyordu ki, nihayet yazıhanenin kapıları kapandı, Nebahat Çehre, avukat eniştesi ve bir yakınları yarım saat kadar baş başa bir konuşma yaptılar. Sonra doğruca Cağaloğlu Meydanı'ndaki 8. Noter'e gidildi. Nebahat Çehre, Yılmaz Güney'den ayrılmak için hususi vekâletname verdi ve belki de son defa 'Nebahat Pütün' (Pütün Yılmaz Güney'in hakiki soyadıdır) olarak imzasını attı. Böylece Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre evliliği Asliye Hukuk Mahkemesi'ne intikal etmek üzere kırmızı renkli bir dosya içinde beklemeye başladı.

Aynı günün akşamı, Yılmaz Güney İstanbul'da bulunan kız kardeşini Nebahat Çehre'ye yolladı. Barışma teklif ediyordu. Nebahat'ı çok seven zavallı kadın ağlayarak yalvarmıştı.

Salı günü, Nebahat Çehre, Fatih'te bulunan bir akrabasının evinde 'saklanmaya' başladı. Geceleri burada kalıyor, gündüzleri Taksim'de kontratı kendi üzerine yapılmış Kıvılcım Apartmanı'ndaki dairesine geliyor, elbise değişip çıkıyordu. Gündüzleri Yılmaz'ın *Kozanoğlu* filminde çalıştığını bildiği için daha rahat edebiliyordu. Bu arada Yılmaz da Nebahat'ı fellik fellik arıyordu.

Cuma günü müşterek dostları Mualla Özbek'in gönderdiği otomobildeki mutemet, Topkapı Sarayı'nda çevrilen bir filmin idam sahnesinde asılmak üzere olan Yılmaz'ı ipten kurtarıp Galatasaray'daki terzihaneye götürdü. Terzi Mualla ile gözde artisti Yılmaz birlikte yemek yiyip 'kızı kandırmanın yolları'nı aradılar ve buldular: 'Nebahat'ın istekleri kabul edilecek ve kız İzmir'e üç günlük bir balayına götürülecekti.

Yılmaz sete döndü. İdam sahnesi çekildi. Saat 20'de Ford Mustang arabasına atladığı gibi, Fatih'te astsubay akrabasının evinde

kalan Nebahat'ın yolunu tuttu. Yanında Nebahat'ın bir başka akrabası olan Hızır da bulunuyordu.

Nebahat'ın 5 günlük evinde 50 dakika kalan Yılmaz Güney, kapıdan çıktığı zaman yanında Nebahat Çehre vardı. İkisi arabaya bindiler. Önce Kanlıca'ya bir toplantıya gittiler. Oradan Taksim'deki evlerine döndüler. Evinden kaçan Nebahat yuvasına dönmüştü.

Nebahat'ın şartları arasında bir daha dayak yememek, Bebek sırtlarında bir villa ve çocuk sahibi olmak vardı. Yılmaz, barışmanın verdiği sevinç içinde şartların hepsine 'Peki' demişti.

Cumartesi sabahı güneş üstlerine doğmuştu. Yılmaz Güney filmin rejisörü Atıf Yılmaz'dan salı sabahına kadar izin almıştı. Cumartesi günü İzmir uçağında 3 kişilik yer ayırttı. Bu üç koltuğu Yılmaz Güney, Nebahat Çehre ve Mualla Özbek işgal ediyordu. Akşam 19'da Yeşilköy'den İzmir'e uçtular. Yan yana yer bulamadıkları için koridordan ellerini uzatıp konuşabiliyorlardı.

İzmir'de saat 20'de uçaktan indikleri zaman iki buket çiçekle İzmirli film işletmecisi Sait Börtecene onları karşıladı. Gece Yılmaz'ın Efes Film sahibi Mualla Özbek adına çevirdiği filmin çeşitli sinemalardaki galalarına gittiler. Nebahat, Büyük Efes Oteli'nin 301 numaralı odasında kalmıştı. Gece 24'te otele dönen Yılmaz Güney, ertesi sabah Kuşadası'ndaki Tusan Oteli'ne, İstanbul'dan gönderilen otomobiliyle hareket etti.

Sabah, Büyük Efes Oteli'nin havuzunda yüzen yeni evliler, öğleden sonra Kuşadası kumsallarında gene denize girdiler. Nebahat her şeyi unutmuş gibi görünüyordu. Hatta yolda otomobille giderken, 'Ayrılmaksa maksadın istersen ayrılalım / Barışmaksa maksadın gel barışalım' şarkısını söyledi. Terzi Mualla Özbek, 'Ayol bu şarkıyı sen değil, Yılmaz söylemeli,' diye şaka yaptı.

Pazar günü saat 15:30'da odalarına uyumak için çekilen yeni barışmış karı kocayı yalnız bırakıp İstanbul'a döndük.

Nebahat Çehre, annesine Yılmaz için, 'Hayatımı zehir etti. Fakat görüyorsun, ondan ayrılamıyorum,' demişti. Gerçekten Yılmaz Güney'den korkuyor; eli tabancalı, bıçaklı ve fedaili kocasından çekiniyordu. Evlendikten kısa bir süre sonra Yılmaz'dan soğumuştu. Birlikte uzun süre yaşayamayacağını anlamıştı. Fakat, 'Etrafa karşı ayıp olur' düşüncesiyle 208 gün sabretmiş, ondan sonra avukata boşanma için vekaletname vermişti.

Nebahat'ın Yılmaz'dan şikâyetlerinin başında Yılmaz'ın bir ev sahibi olmayışı geliyordu. Yılmaz Güney, Nebahat'ın 500 liraya kiralayıp döşediği evde sadece elbiselerini getirip bir içgüveysi gibi yerleşmişti. Eve giren, çıkanın haddi hesabı yoktu. Ayda 60 bin lira aldığını söyleyen Yılmaz Güney, müstakil bir köşk alabilirdi. Evini baştan aşağı döşeyebilirdi. Üstelik Yılmaz, 'çürük bonolar'la çalışıyor, ortak olduğu şirketten para alamıyor, sıkıntı içinde yaşıyordu. Müsrif oluşu, etrafındaki 'dalkavuklara' para yedirişi kadar bir çocuk sahibi olmak istemeyişi de Nebahat'in midesini bulandırıyordu. Yılmaz, Nebahat'ın mazisini beğenmiyor, Nebahat da Yılmaz'ın istikbalini parlak görmüyordu.

Evlenmeden önce yıllarca beraber yaşamışlar, evlendikten sonra ise sık sık kavga etmeye başlamışlardı. Bir aile yuvası havasını ikisi de evlerinde yaratamamıştı.

Yılmaz ile Nebahat evliliği şimdilik yıkılmaktan kurtulmuştu. Ama bütün bu ayakta tutma gayretlerine rağmen sağlam görünmeyen bu evliliğin pek yakın bir gelecekte yeni bir sarsıntı geçirmeyeceğini kimse tahmin edemezdi.

Nebahat, ayrılmak için enişte ve avukat Yılmaz Savaşçı'ya 8. Noter'den 14.08.1967 tarihinde hususi vekâletname vermişti. Ama avukat aynı zamanda enişte olması dolayısıyla bu ayrılığın karşısındaydı. Nitekim o gün Nebahat'a uzun uzun nasihat etti. Nihayet, Nebahat dayanamadı, 'Ne yapayım enişte?' dedi. 'Kabahat bende mi? Her şeyi biliyorsun. Bu adamla oturulur mu?' Ne olursa olsun, gene de bu ayrılığı istemiyordu. 'Elbette ayrılmalarını istemem. Barışmaları için elimden gelen teşebbüste bulunacağım. Fakat son söz Nebahat'indir,' diyerek fikirlerini söyledi. Fakat ne olursa olsun, kırmızı kaplı dosyanın içinde boşanmak için verilmiş vekâletname hâlâ duruyor."[271]

Karısı Nebahat Çehre'yle Ege'de tatile çıkan Yılmaz Güney, tatilini Kuşadası Tusan Oteli ile İzmir Büyük Efes Otel'inde geçirmiş ve *Kozanoğlu* filmini tamamlamak üzere Eskişehir'e hareket etmiştir. 24 Ağustos 1967 Perşembe günü, Nebahat Çehre'yle birlikte Eskişehir'e hareketinden önce Yılmaz Güney, Nebahat'in muhafız gibi kendisini adım adım takip ettiğini söylemiş, aile arasındaki kavga olayının, aile saadetinin tuzu biberi olduğunu belirtmiş, "Ben esasında yumuşak bir erkeğim. Ama bazı olaylara tahammül

271 Ses, 26 Ağustos 1967, sayı: 35.

edemiyorum. Zaten evde erkek hâkim olmalıdır. Zaman zaman sertleşmeme rağmen karımın her dediğini yaparım," demiş ve bu arada üçüncü bardak viskiyi Nebahat Çehre'nin arzusuna uyarak yudumlamaktan vazgeçmiştir.

Yılmaz Güney'in "Ben yumuşak bir erkeğim" sözüne kahkahayla gülen Nebahat, "Sen yumuşaksan Allah kadınları sert erkeklerden korusun," demiştir.

Yılmaz Güney de bu dönem duygularını yazıya şöyle dökmüştür:

"Öylesine yorgunum ki, yazacak bir şey düşünemiyorum. Çalışmayı bırakıp gitsem, sessiz, kimsenin olmadığı bir yerde ayaklarımı denize soksam. Sonra, saatlerce sırtüstü yatıp gökyüzüne baksam."[272]

Haciz

Yılmaz Güney'in kadınlarla olan ilişkilerinde sorunlar sadece ilişkide olduğu kadınlara değil başka olaylara da yansımıştır.

Nebahat Çehre, kocası Yılmaz Güney'den boşanmak için 6 Mart 1968 Çarşamba günü mahkemeye başvurur.

6 Mart 1968 Çarşamba günü, aynı saatlerde, İstanbul 12. İcra Dairesi memuru Şükrü Can da, altı aylık kira borcu olan 4.800 lirayı ödemediği için Can Ünal'ın oturduğu Beşiktaş'taki eve giderek haczedilen eşyaları satışa çıkartır.

Yılmaz Güney'in bazı işlerine bakan Ayton Sert, olayı haber alır ve Birsen (Can) Ünal'ın evine gelir. Ayton Sert, ev sahibine Yılmaz Güney'in Adana'dan 1.500 lira gönderdiğini, gerisinin de bono olarak hemen ödeneceğini söyler. Ev sahipleri olan Ahmet ve Mehmet Sağmanlı kardeşler bu teklifi kabul etmezler. Eşyalara bir kapıcı 4.500 lira vererek talip olur. İcra Kanunu'na göre, 6.700 lira satış değeri biçilen eşyalara 5.025 lira verilmesi gerektiği için satış yapılamaz. On gün içinde yapılacak ikinci satışta ise yine İcra Kanunu'na göre bu 5.025 lira barajına ulaşmak şart değildir. İcra masraflarını geçen bir para verildiği takdirde satış yapılacak, böylece Can Ünal'ın 20 bin liralık eşyası yok pahasına elden çıkarılacaktır. Bu duruma üzülen Can Ünal, yüzünü pencereye dönerek ağlamaya başlar.

Birsen (Can) Ünal, daha sonra, kızı Elif'le birlikte Beşiktaş'taki evden ayrılarak Kazancı Yokuşu'nda Sormagir Sokağı'nda, 8 nolu

272 Ses, 9 Eylül 1967, sayı: 37.

Kanbay Apartmanı'nın 1 nolu dairesinde oturan Neşvet ile Işık Toraman'ın evine gider.

Sadece Birsen (Can) Ünal'ın evi değil, Yılmaz Güney'in evi de hacze uğramıştır. Galeri Edip, borcunu ödeyemeyen Yılmaz Güney'in 4.000 lira değerindeki tabak takımını haczeder. Fakat Yılmaz Güney, ertesi gün borcunu ödeyince tabak takımını geri alır.

Bütün bu haciz olayları, bir şirketin Yılmaz Güney'e olan 250 bin lirasını vermediği, bir başka şirket ise 200 bin liralık bonosunu ödemediği için meydana gelmiştir.

Bütün bu sıkıntıların bir diğer nedeninin de "vergi borcu" olmasından kaynaklandığı yolunda bilgiler mevcuttur.

Örneğin, "Vergi Borcunu Ödemeyen Yılmaz Güney'in Eşyaları Haczedildi" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Haciz memurları, 125 bin lira vergi borcunu tahsil edebilmek için Yılmaz Güney'in evinin kapısına dayanmışlar. Ancak eşi Nebahat Çehre, eşyaların büyük bir kısmını annesinin evine kaçırmaya muvaffak olmuştur. Bu arada bir zamanlar nikâhsız olarak yaşadığı ve kızı Elif'in annesi olan Can Ünal'ın oturduğu evin kirasını da ödeyemeyen Yılmaz Güney, buraya da haciz konmasına sebep olmuş ve Can Ünal ile kızı Elif, bu yüzden ortada kalmışlardır."[273]

Dört Şart

Nebahat Çehre, kocası Yılmaz Güney'den boşanmak için 6 Mart 1968 Çarşamba günü avukatı Yılmaz Savaşçı vasıtasıyla adliyeye müracaat etmiş ve resmi olarak belirlenen 29 Mart 1968 Cumartesi günü hâkim huzuruna çıkmaya hazırlanmaktadır.

Karı, koca arasında yaşanan dargınlıklar sonucu Yılmaz Güney, Taksim'de Aydede Caddesi'ndeki Kıvılcım Apartmanı'nın 7 numaralı dairesinden bütün eşyalarını almış, Nişantaşı'nda bir yere nakletmiştir.

Ancak, Yılmaz Güney, ne düşündüyse Kurban Bayramı'nın ilk günü olan 10 Mart 1968 Pazar günü, Nebahat Çehre'ye telefon eder:

'Sinirlerin yatıştı mı bebecim? Bayramlaşmaya geleyim mi? Biliyorsun, Tanrı bayramlarda bütün kırgınlıkların, dargınlıkların ortadan kalkmasını ister.'

'İstersen gel. Bayramlaşalım ama barışmam!'

273 Hafta Sonu, 8 Şubat 1968, sayı: 55.

'Neden yavrum?'

'Neden olduğunu sen daha iyi bilirsin.'

Kurban Bayramı'nı ayrı geçiren karı koca, Nebahat Çehre'nin 15 Mart 1968 Cuma gününe rastlayan doğum gününü kutlayamaz.

Aradan üç gün geçtikten sonra Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'yi bu defa Nihat Ziyalan'ın evine davet eder. Dört kişilik toplantıda Nihat Ziyalan'ın eşi Şen de vardır. Yılmaz Güney burada da, "Seni bırakmam. Benden ayrılamazsın. Ölünceye kadar karımsın. Bundan sonra senin istediklerin olacak," diyerek, Nebahat Çehre'den boşanma davasından vazgeçmesini ister.

Nebahat Çehre, kocasıyla barışmak için bazı teklifleri olduğunu, ancak bu şartları kayıtsız şartsız kabul ettiği takdirde barışabileceğini söyler. Yılmaz Güney, "Her şey kabulüm," diyerek yanıt verir.

Şartlar şöyledir:

1.Yılmaz Güney'in bütün parasını Nebahat Çehre idare edecekti.

2.Yılmaz Güney, akşamları 20:00'den sonra ve pazar günleri hiç çalışmayacaktı.

3.Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'ye sormadan hiçbir şey (ev, otomobil) almayacak, günde 50 liradan fazla para harcamayacaktı.

4.İçkiyi az içecek, süratli otomobil kullanmayacaktı.

Bu görüşmeden sonra Yılmaz Güney, Beykoz Çocuk Hastanesi'nde *Marmara Hasan* isimli filmin çekim setine Nebahat Çehre'yle birlikte gider.

Yılmaz Güney gazetecilere yaptığı açıklamada şunları söylemiştir:

"Görüyorsunuz gene beraberiz. Ayrılığımızı çabuk haber aldınız ama biraz erken yazdınız. Kolay kolay ayrılamayız biz. Ben ne zaman ölürüm, Nebahat ancak o zaman benden ayrılabilir. Mutluluğu Nebahat'te buldum. Onun yanında kendimi mesut hissediyorum. Şu halde kendi hatalarım yüzünden saadetimi neden yıkayım? Bir daha bizim ayrılığımıza dair yazı yazmayın. Ayrıldığımızı duysanız da gene yazmayın. Biz birbirimiz için yaratılmışız, ayrılmamıza imkân yok. Ancak ölüm ayırır bizi."

Marmara Hasan filminin çekimleri bir başka gün, Taksim'de yapılırken olay hakkında soru soran bir muhabire, "Benim aşkım sığmaz öyle her saza/En güzel türküyü bir kurşun söyler" beyitiyle

karşılık vererek başlayan Yılmaz Güney, sözlerini şöyle sürdürür: "Bu benim aşkımı, sevgimi özetler. Nebahat'le ayrılmamı hep yazarlar, söylerler. Onlar yazar, ben okurum. Ayın 29'unda mahkeme varmış diyorlar... On bin defa mahkeme olur, durum yine düzelir. Bugün aramızda bir dargınlık var, bir krizdir bu, gelip geçici."

Kızıla boyalı saçlarıyla Nebahat Çehre, kocası Yılmaz Güney'e ait 34 HU 483 plakalı açık bej rengi otomobiliyle Ayazpaşa Saray Arkası Sokak'taki Yılmazlar Apartmanı'nın önüne gelip park ederek Yılmaz Güney'i beklemeye başlar. Biraz sonra Yılmaz Güney gelir ve karısı Nebahat Çehre'yle otomobilde kırk dakika konuşur. Çoğunlukla Yılmaz Güney konuşur. Nebahat Çehre de parmaklarıyla elindeki eşarbın uçlarıyla oynayarak onu dinler. Camları buğulanıp içerisi görünmez hale gelen otomobilin kapısı açıldığı zaman gülerek otomobilden inen ve karısına birkaç defa öpücük yollayan Yılmaz Güney, dışarda bekleyen muhabire şunları söyler: "Ben hayatta kaldıkça Nebahat benim karımdır. Bizi hiçbir mahkeme ayıramaz. Bizi ayıracak hâkim daha doğmadı. Ben biliyordum Nebahat gidecek ve gelecekti. Bir dargınlıktı aramızdaki. Üzülen dostlarımızı öğrendik. Bir daha dostlarımızı üzmeyeceğiz."

Sema Özcan ile Yılmaz Güney Hakkında Çıkan İddialar

Yılmaz Güney, Öldürmek Hakkımdır filminde birlikte oynayacağı Sema Özcan'la, 22 Mart 1968 günü, Şişli'de Sohban Platosu'nda filmin prodüktörü Mahmut Dedehayır aracılığıyla tanışır.

Filmin büyük kısmı İzmit'in Maşukiye köyünde, Çerkesler arasında çekilecektir. Yılmaz Güney, rol arkadaşı Sema Özcan'ı Esentepe'deki evinden kendi otomobiline alarak Sadiye Arcıman'la birlikte Maşukiye köyüne gider.

Sema Özcan ile Yılmaz Güney'in bu iş arkadaşlığı nedeniyle olan beraberliği hakkında "aşk" ve "seviştikleri" dedikoduları çıkar.

Öldürmek Hakkımdır isimli filmin bitiminden sonra, Yılmaz Güney, Sema Özcan'ı Esentepe'deki evinden alarak oynamakta olduğu yeni filmin çekimlerinin yapıldığı Bahçeköy'de *Aslan Bey* adlı filmin setine otomobiliyle götürür.

Sema Özcan'ın *Aslan Bey* filminde rolü yoktur.

Nebahat Çehre de gece, Ayton Sert'in karısı Ayşe Sert ve filmde rolü olan Nuran Aksoy'la ziyaret amacıyla Bahçeköy'deki film setine gider.

Daha önce Hülya Koçyiğit'le oynadığı bir filmdeki sahneler nedeniyle Yılmaz Güney'e karşı kırgın olan Nebahat Çehre, film setinde Sema Özcan'ı kocası Yılmaz Güney'in otomobilinde otururken görür.

Sema Özcan'ı otomobilden indiren Nebahat Çehre, otomobili sinirle Yılmaz Güney'in üzerine sürer. Yılmaz Güney olayı şöyle anlatmıştır:

"Sema Özcan'la Nebahat'a gidecektik. Dedikoduların doğru olmadığını söyleyecektik sadece. Nebahat dedikodulardan sonra Sema Özcan'ı arabamda görünce sinirlendi. Arabayı üzerime gazladı, az daha ayaklarım kırılacaktı. Ben hata ettim Sema Özcan'ı sete getirmekle galiba. Doğrudan doğruya Nebahat'a gidebilirdik. Nasıl bilirim böyle bir durumla karşılaşacağımı. Sema Özcan'a da ayıp oldu. Nebahat artık bana dönmez. Çok kötü oldu."

Sema Özcan da olayı şöyle anlatmıştır:

"Hayır, yok öyle bir şey. İzmit'te hiçbir şekilde yalnız olmadık ki burun buruna konuşalım. Bütün ekiple beraberdik. Benim bildiğim Yılmaz Güney hanımına âşıktır. Bunu da sağdan soldan herkes gibi bende duydum. Yılmaz Güney iyi bir insan, çalışma boyunca bana son derece saygılı davrandı. Ve üstelik samimi bir dost gibi rahat konuşulacak iyi kalpli bir insan. Eğer karşılıklı sohbetimiz olmuşsa sözünü ettiğim saygının ve dostluğun dışına asla çıkmamıştır. Ve asıl saygısızlar, Yılmaz Güney'le benim aramda böyle bir yakıştırma yapanlardır.

Hepsi safsata. Tek hatam Nebahat Çehre'ye gidip izahat vermek ihtiyacını duymuş olmam. Ava çıkmamıza gelince çıkmadık. Ancak böyle birtakım laflar edildi. Fakat mevsimsiz olduğu için vazgeçtik. Ama yine de söylüyorum, ava Yılmaz Bey'le çıkmakta hiçbir saklıca yok benim için. İlerde yine çıkarım.

O gece Yılmaz Güney telefon etti bana. 'Beraber Nebahat'a gidip durumu açıklayalım ki inansın. İsterseniz sizi evden alıp çalıştığım sete gidelim, bir iki planım var zaten, biter bitmez Nebahat'a gideriz,' dedi. Ertesi sabah işim vardı, erken kalkmam gerekiyordu. Buna rağmen asılsız bir dedikodu uğruna aralarında bir tatsızlık çıkmaması için bu isteğini haklı karşıladım. Biraz sonra beni arabasıyla evden alıp sete götürdü. Yılmaz Güney çalışırken ben arabanın içinde bekliyordum. Bu ara bir minibüs geldi sete. İçinde Ne-

bahat Çehre, Nuran Aksoy ve Ayton Sert'in karısı vardı. Sevindim, Nebahat'la burada konuşur, ben de hemen eve giderdim. Nebahat minibüsten inip bana doğru geldi. Selamlaştık. Durumu anlattım kendisine. Fakat Nebahat'in bir türlü inanmak istemeyen bir hali vardı. Siz beni tanımıyorsunuz, dedim. Sonra Yılmaz Güney'le konuştular. Nebahat sinirliydi. Arabadan indim, minibüs şoförüne eve beni götürmesini söyledim. Bu ara Nebahat, Yılmaz Güney'in arabasına binip gaza bastı. Yılmaz Güney arabayı durdurmak için önüne fırladı. Nebahat o hız içinde arabayı durduramadı. Ve Yılmaz Güney birden arabanın üzerine sıçradı. Biraz sonra da Yılmaz Güney üç yol ağzında minibüse yetişti. İnmem için rica etti ve kendi arabasıyla beni evime bıraktı."

Nebahat Çehre ise olayı şöyle anlatmıştır:

"Yılmaz'la ayrılıyorduk. Mahkeme günü yaklaşırken barıştık. Bir de Sema Özcan'la olan dedikodular kulağıma gelince iyice bozuldum. Gerçi Yılmaz'ı artık sevmiyorum. Bozulmamın sebebi kıskanmak değil. Gururumla oynanmasını istemiyorum sadece. Sette gece Sema Özcan'ın ne işi var? Bana gelecekler, dedikoduların aslı olmadığını anlatacaklarmış. Oysa Yılmaz biliyor ki o saatlerde ben uyuyorum evde. Sonra Yılmaz, Sema Özcan'ı ben sete getirmedim derken, Sema Özcan da beni Yılmaz Güney sete getirdi, diyor. İnanmıyorum ikisinin de söylediklerine.

Birincisi, benimle Yılmaz arasında, şu son günlerde hiçbir geçimsizlik yoktu. Yeni barışmıştık ve ikinci balayımızı yaşıyorduk. Benim ne Yılmaz'la Sema'nın seviştiğinden, ne de bu söylentiyi yalanlamak için bana gelmeye niyetlendiklerinden haberim yoktu. Bir gece, yanımda, bir kız arkadaşım ve Nuran Aksoy olduğu halde, Bahçeköy'de Yılmaz'ın çalıştığı sete gittik. Gece saat 23'tü. Bir de baktım, Sema bizim arabanın içinde gayet şık ve parfüm kokuları içerisinde oturuyor. Beni görünce telaşlı telaşlı, 'Nebahatcığım, sakın aklına bir şey gelmesin, biz de Yılmaz'la sana gelip aramızda, bir şey olmadığını anlatacaktık,' dedi. Bu defa şaşırma sırası bana geldi. Ortada hiçbir şey yokken, üzerlerine şüphe çekiyorlardı. Ben onu arabada bırakarak, Yılmaz'ın yanına gittim ve 'Lütfen beni eve götür Yılmaz,' dedim. Oysa o, biraz daha kalmamı ve konuşacağımız bazı şeyler olduğunu söylüyordu. Nihayet baktım ki olacak gibi değil, geri döndüm ve Sema'dan özür dileyerek arabayı almak mecburiyetinde olduğumu ve onun minibüse geçmesini rica ettim.

Ben hareket ettiğim zaman, Yılmaz da yolumu kesmiş bekliyordu. Manevra yaptım ve onun bulunduğu tarafa doğru yöneldim. Gidecek başka yerde yoktu zaten. Hızla geldim ve ona iki üç metre kala fren yaptım. Yılmaz kenara çekilince yanından geçip gittim. Yoksa ezmek veya araba sürmek diye bir şey söz konusu değildir.

Olup bitenler bundan ibaret. İşin ikinci kısmına gelince. Madem ki Sema Özcan, kocamla birlikte bana gelip aralarında hiçbir şey olmadığını anlatacaktı, o halde, gece yarısı, kilometrelerce uzakta bir yere gideceğine, kalkıp Taksim'deki evime gelir ve söylerdi. Üstelik son derece şık bir şekilde, bu da anlatılamaz. Sonra benim, hiçbir şeyden haberim yoktu. Tesadüfen sete gittim ve bu olayla karşılaştım. Fakat bir an için kendinizi benim yerime koyun. Gece saat 24'te kapınız çalınıyor, kalkıp açıyorsunuz, karşınızda iki kişi. Kocanız ve meslektaşınız. İkisi de durmadan aynı şeyi söylüyorlar. 'Sakın aklına bir şey gelmesin, biz vallahi billahi sevişmiyoruz. Bunlar hep dedikodu.' Ne yaparsınız. Ayrıca, ayrılmak üzere olduğunuz kocanızla da yeni barıştığınız günlerdesiniz. Kısaca çocuk oyunundan farksız bir şey. Kimin kimi aldattığı belli değil. İnanın ben, Yılmaz mı doğru söylüyor Sema mı, bir türlü anlayamadım.

Yılmaz, son derece eli açık bir insandır. Bundan birçok kişi de yararlanmak isteyebilir. Ben, şimdiye kadar olan ayrılıklarımızda, Yılmaz'ın başka hataları yüzünden boşanmak istemiştim. Fakat şimdi iş değişti. Böyle bir olay, ister olsun, ister olmasın, mutlaka ayrılacağım."

Nebahat Çehre, Tartışma Sonrasında Hastaneye Kaldırılıyor

Nebahat Pütün (Çehre), Yılmaz Güney ve Abdurrahman Keskiner, 21 Nisan 1968 Pazar günü gecesi, Kervansaray'da düzenlenen Siverekliler Gecesi'ne katıldı.

Üçlü, gece yarısına kadar yediler, içtiler ve bol bol da konuştular. Kervansaray'da düzenlenen Siverek gecesinden sonra Abdurrahman Keskiner, Yılmaz Güney ve Nebahat Çehre, gece yarısı Playboy Kulübe gitti. Orada da yine geç saatlere kadar içmeye ve konuşmaya devam ettiler. İki yerde yenilen yemek, içilen içki ve gerginlikler yaratan tartışmalardan sonra, saat, sabaha karşı 03:00 civarıdır.

Bu sırada yaşanan olay iki farklı şekilde anlatılmaktadır. Birinci anlatım şöyledir:

Nebahat Çehre, Yılmaz Güney'le tartıştıktan sonra Taksim Gezi Parkı köşesindeki Aslan heykelinin önünde yere yıkılır ve başını kaldırıma çarpar.

Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'yi otomobile koyarak Amerikan Hastanesi'ne götürür. Röntgende, sağ köprücük kemiğinde kırık ve başında hafif yara olduğu görülür. Başına beş dikiş atılır Nebahat Çehre'nin.

Yılmaz Güney, saat 15:00'te Nişantaşı'ndaki Fuji Çiçekevi'nden otuz liraya beş tane gül alır ve Amerikan Hastanesi'nde tedavi edilmekte olan Nebahat Çehre'yi ziyarete gider.

Amerikan Hastanesi'nin yirmi beş numaralı odasında yatan Nebahat Pütün (Çehre), 23 Nisan 1968 Salı günü yaptığı açıklamada, Yılmaz Güney'den ayrılacağını açıklar.

Nebahat Çehre'nin açıklamasına göre, hiç de mühim olmayan bu kaza, pazar gecesi Taksim'de Divan Oteli önünde olmuştur. Nebahat Çehre'nin yaptığı açıklamaya göre, o gece, ağzına ilk defa içki koyduğu için kendisini alkol fena halde çarpmış, o da açılmak üzere yürürken yere düşmüş, sağ dizi ile sağ omuzu yaralanmıştır.

Nebahat Çehre, kendisiyle görüşen gazetecilere, "Sakın bu hadiseye başka şeyler karıştırmayın. Yılmaz'ın beni arabasıyla ezdiğine dair söylentiler kulağıma geldi. Fakat böyle bir şey yok. Yılmaz üç gecedir aynı odada benimle kalıyor. Beni öldürmeye kalkışacak bir adamı her halde odamda tutmazdım," dedikten sonra, Yılmaz Güney'le boşanmak üzere olduklarını açıklamıştır.

Nebahat Çehre, "Ayrılmaya ne zaman karar verdiniz? Bu kazadan sonra mı?" sorusunu cevaplandırmamıştır.

İki tarafın da isteğiyle açılan boşanma davasının duruşmasında, kendisi yaralı olduğu için avukatının temsil edeceğini söyleyen Nebabat Çehre, pazar gecesi için şunları söylemiştir:

"Yılmaz'la üç yıldır nişanlı ve evliydik. Mizaçlarımızın uymadığını anladık ve medeni bir şekilde ayrılmaya karar verdik. Bununla beraber, boşanıncaya kadar da birlikte yaşamayı kararlaştırdık. Bu sebeple o gece tertiplenen Sivereklíler gecesi için Kervansaray'a gittik. Orada saat 02:00'ye kadar kaldık. İlk defa o gece ağzıma rakı koydum. Oradan çıkıp bir gece kulübüne gittik. Orada da viski içtim. Alkol beni fena halde çarpmıştı. Oradan çıkışta ben arabaya binmek istemedim. Yürürsem biraz açılırım, diye düşünmüştüm. Divan Oteli önündeki kavşakta karşı tarafa geçtiğim bir sırada yere düştüğümü hatırlıyorum."

Olay hakkında ikinci anlatım ise özetle şöyledir:

"Olay Playboy'da başlamış, Yılmaz Güney'in mahkemeden vazgeçme teklifine 'olmaz' cevabına Güney, 'Burda konuşmayalım. Eve gidelim,' şeklinde cevap vermişti. Fakat Çehre büyük korku içinde Yılmaz'ın bu teklifine yanaşmamış, 'Beni lüften anneme bırak,' demiş ve sonra Yılmaz'ı beklemeden yürümüştü. İşte bu bardağı taşıran son damla olmuş ve Çirkin Kral son model arabasının gazına basınca Nebahat Çehre kan revan içinde yere yığılmıştır.

Olayın hemen ertesi günü elinde bir demet karanfille eşini ziyarete gelen Kral'a olup biteni sorduk. Güney öncelikle, 'Nasıl biliyorsanız öyle yazın,' dedi ve sonra, 'O gece Nebahat çok sarhoştu. Playboy'dan çıktık. Nebahat, 'Hadi biraz yürüyelim,' dedi. Bende alkollüydüm. Küfür ettim. Nebahat kızmıştı, arabaya gelmiyordu. Şaka olsun diye yanına yaklaşıp dokunmak istedim. Fakat Nebahat dengesini kaybedip yere düştü,' şeklinde izah etti olup biteni."[274]

"Yılmaz Güney, Nebahat Çehreyi Çiğneyip Öldürmek Mi İstedi?" başlıklı bir başka haberde ise olay şöyle anlatılmaktadır:

"Sema Özcan ile Yılmaz Güney arasında doğduğu iddia edilen aşkın söylentileri daha unutulmadan, geçtiğimiz hafta içinde yeni bir olay Güney ile Çehre çiftinin hayranları arasında bomba tesiri yaptı.

İddia edildiğine göre olay şuydu: Siverek gecesinde misafir olarak bulunan Yılmaz Güney ve eşi burada bir hayli içki aldıktan sonra, Nebahat Çehre Yılmaz'ın kendisini otomobiliyle evine götürme teklifini kabul etmemiş ve yaya olarak yola koyulmuş. Buna kızan Yılmaz Güney atlamış arabasına, karısının üzerine sürmüş; ona çarparak köprücük kemiğinin kırılmasına ve başının yarılmasına sebep olduktan sonra onu Amerikan Hastanesi'ne götürmüş.

Olayın gazetelere akseden hikâyesi böyle. Bir de *Fısıltı* gazetesi var ki, dedikoducu ağızların *Fısıltı* gazetesinde yaydıkları haber daha da enterasan:

'Hani Nebahat Çehre, Yılmaz'ın arabasında Sema Özcan'ı yakaladıktan sonra arabasını hızla Yılmaz'ın üzerine sürmüştü ya; bu defa da Yılmaz karısını aynı şekilde arabayla ezmek istedi...'

Oysaki ne Yılmaz Güney, ne de Nebahat Çehre bu iddiaları kabul etmiyorlar.

Yılmaz'ı sevdiğini ama ergeç boşanacaklarını söyleyen Çehre, köprücük kemiğinin kırılma sebebinin sarhoş vaziyette yere düşmesi olduğunu, söyledikten sonra sözlerine şöyle devam ediyor:

274 Pazar, 26 Nisan 1968, sayı: 605.

'Beni hastaneye getiren Yılmaz üç gün üç gece yanımda kaldı. İddia edildiği gibi beni öldürmek isteseydi buna müsaade eder miydim hiç?'[275]

Nebahat Çehre, Yılmaz Güney'den Boşanıyor

İstanbul 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nde, 24 Nisan 1968 Çarşamba günü, yapılan duruşmada Nehabat Çehre ile Yılmaz Güney boşandı.

Nebahat Çehre'nin açtığı boşanma davasının duruşmasına Nehabat Çehre ile Yılmaz Güney katılmamış, kendilerini avukatları temsil etmişti. Yılmaz Güney'i avukatı Bilge Bilbay, Nebahat Çehre'yi avukatı Yılmaz Savaşçı temsil etti.

Dinlenen iki şahitten sonra hâkim, karı kocanın boşanmalarına karar verdi.

Boşanma haberini Nebahat Çehre, hastanede yattığı odada, Yılmaz Güney ise Polonezköy'de *Kargacı Halil* adlı filminin setinde Nihat Ziyalan'la birlikte öğrendi.

Can Ünal boşanma olayı hakkında şunları söyledi:

"Daha evlendikleri gün, ayrılacaklarını söylemiştim. Bunu çok iyi biliyordum. Yılmaz'ı, Nebahat anlayamaz ve onun için fedakârlık yapamaz. Yılmaz kaprisleri, garip halleri olan, iyi çok iyi bir insandır. Nebahat da iyi kız, ama ona göre değil. Uyuşamazlar. Yılmaz sert bir erkektir. Nebahat ise ona dayanacak güçte değildi. Bana göre bu boşanmanın gerçek sebebi bu."

Boşandıktan sonra Yılmaz Güney'in sinemayı bırakacağı, Nebahat Çehre'yi annesinden yeniden isteyeceği söylentileri çıkar.

Yılmaz Güney, *Azrail Benim* adlı fimin çekildiği Yedikule Göğüs Hastalıkları Kliniği'ndeki setinde bu konuda şu açıklamayı yapmıştı:

"Hayır, sinemayı bırakmıyorum. Ve Türk Sineması'na daha yararlı olmaya çalışacağım. Şimdilik bütün düşüncem sinemadır.

İkinci bir defa evlenmeyi aklımın köşesinden bile geçirmedim. Nebahat Çehre iyi bir insan. Fakat artık bu işin dönüşü olamaz. Bitmiştir her şey."

Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre, boşandıktan sonra da ilişkileri devam etti. Askere gittikten sonra Çehre'den mektuplarını eksik

275 Perde, 29 Nisan 1968, sayı: 18.

etmeyen, hatta otomobilini onun emrine veren Yılmaz Güney, izinli geldikten sonra çevirdiği filmlerden birinde de Nebahat Çehre'yi oynatmıştır.

Yılmaz Güney'in Nebahat Çehre'ye Yazdığı Mektuplar

Yılmaz Güney, tanışmalarından sonra Nebahat Çehre'den uzak kaldığı zamanlarda mektuplar yazarak duygularını aktarmıştır. Bu mektuplardan bazıları şöyledir:

Kırmızı mürekkeple 17 Mart 1965'te yazdığı mektup şöyledir: "Bebeğim, dün gece Adana sokaklarında seni aradım. Duvarlarda, köprülerde, ışıklarda... Biliyorum, sen binlerce kilometre uzağımda, ama bana en yakın bir uykunun içindesin. Yanılırsam diye ürküyorum... Çünkü insanlar değişken ve insafsızdır. Çünkü her an bir başka duyguya gebedir. Seni her düşünüşte iyiyi, kötüyü yan yana koyuyorum. Neyse, çocukluğum geldi aklıma. Babamı beklediğim kahvenin önünde durdum. Geceydi ve ben, bütün geçmişi bütün derinliğiyle yaşadım. Buradan sana varan yol o kadar yakın geldi ki, buna şaşırdım. Sanki çocukluğumda bir günün içinde sen vardın. Yavrum, sen benim kadınımsın... Beni düşündüğün anlar sıkılıp, bana aykırı şeyler yapmayacağını biliyorum. Ama gene de içim rahat değil... Yalnız kadının bir boşalması vardır hani... Gece Ağba'ya çıktım. Kimsecikler yok... Orkestradaki çocuklar beni görünce 'Aşk Güzel Şeydir'i çaldı. Kırık, dökük dansımı hatırladım. Sarı elbiseni hatırladım. Bana geçmiş, benim olmuş o kadar çok şeyin var ki... Senden uzak olmak hiç de uzaklık değil. Seni her gittiğim yere götürüyorum. Gece arabada seninle konuştum. Durdum, güldüm, hüzünlendim... Geçmişin bütün günlerine ortak ettim seni. Boynumda, kollarımda bir zincirsin sen yavrum. Birazdan Antep'e hareket edilecek... Gel be... Bu çocuk sevgilin sana şimdiden hasret kaldı. Gel be..."

Yılmaz Güney'in, bir sene sonra, 25 Mart 1966'da Nebahat Çehre'ye yazdığı mektup ise şöyledir:

"Bebecim, dün akşamdan bu yana seni düşünmek beni yordu bebecim... Artık rahatsız oluyorum, beynim zonkluyor. Sanki kırk ton yük taşımışçasına bitik ve tükeniğim. Senin beni anlaman güç. Hatta bu durumlar sence çocukça bile olabilir. Zayıflık olabilir. Hiç zayıf değilim aslında, hiç küçük değilim. Sevgi benim hayatımda bir hastalıktır yavrucuğum, öldürücü bir yaradır. Ve beni sevgilim-

den, beni senden başkası da sıhhate kavuşturamaz. Düşüncelerim zaman zaman öylesine ağırlaşıyor ki, altında eziliyorum. Ne yapacağım, nasıl davranacağım benden iyi bilirsin. Fakat senin hiçbir kötü niyet düşünmeden yapacağın herhangi bir hareketinin nasıl yorumlanacağını, nasıl büyütüleceğini de bilirsin. Ayrıca, bir anlık sempatilerin nelere yol açacağını da bilirsin. Sen nasıl benim kötü yanlarımı düşünüp benden uzaklaştığın anlar içinde sorumsuz olabiliyorsan, ben de senin bazı hatalı hareketlerini düşünüp kuşkuya, endişeye kapılıyorum. Şurası muhakkak ki, sen eski şımarık, ayakları havada, hareketlerini kontrol etmekten uzak Nebahat değilsin. Muhakkak ki, taşıdığın ve hürmet ettiğin bir insan, bu insanın sana verdiği inanç dolu bir sevgi var... Bütün bunlara rağmen gene de boş bulunabilirsin. İnsanların zayıf olduğu, bazı şeylere açık kaldığı anlar olur. Sana güveniyorum yavrum, beni küçük düşürmeyeceğini biliyorum. Ama saygısız çoktur... Hatırlar mısın, Osmaniye'de bir jandarma resim çektirirken elini senin omzuna atmıştı. Bu tip olaylar her zaman olur. Bu gece Ankara'da olacaksın. Gitmeye mecbursun. Çoktandır ayrı kaldığın dans seni çekecek, biri seni dansa davet edecek, kalkacaksın adam seni kolları arasına alacak, seni arzulayacak, senin de açık olacak elbisen... Ve ben burada Urfa'da sana aşk dolu mektuplar yazacağım. Bir başka gün filmin bir sahnesinde, ben burada seni düşünürken, o adam seni öpecek... Öpecek... Anlıyor musun beni? Ha? Anlıyor musun? Bunları tabii karşılaman lazım diyeceksin... Yapamıyorum bebeğim, yapamıyorum anam, yapamıyorum kuzum... Seni böylesine sevmeseydim keşke... Seni sevmek acı veriyor bana yavrum... Öylesine uzaksın ki bana... Beni unuttuğun anlar günden güne çoğalabilir. Kendini tartmış olursun, ayrılıklar iyi oluyor bazen. İnsan düşüncelerini çok daha iyi görüyor, alışkanlıklarını daha iyi tanıyor... Zannederim aşağı yukarı yirmi gün daha ayrı kalacağız... Filmi kabul ettiğin an, bizim filme gelmemeyi bile düşündüğünü biliyorum. Dünkü telefon konuşmamızda benden yer yer kopmuş olduğunu gördüm, bu bir acıydı benim için... Sana şunu hatırlatmak isterim... Bu ara benimle olan münasebetlerini iyice tart, düşün, o kötü yanlarımı binlerce kere daha düşün ve kararını ver... Beni gerçekten seviyor musun? Yoksa bu, bir alışkanlık mıdır? Orada çeşitli sıkıntılar içinde olabilirsin. Abdurrahman, beş gün önce telefon etmeni söylediği halde, bu kadar geç etmen, adresi bildiğin halde geç mektup yazman beni nasıl düşürmesin? Benden soğuman biraz da

olsa gerçek yavrum, bunu benim üstelemem kötü oluyor aslında. Ayrılmayı düşündüğün anlarda seni alıkoyan çeşitli sebepler var, biliyorum. Gazeteci dedikodusu, şusu busu... Her neyse önümüzde uzun ve düşünmeye değer zaman var... Düşün... Geçmişteki iyi ve mutlu günlerimizi düşünüyorum. Beni sevdiğin, benimle dopdolu olduğun günleri düşünüyorum. Benim için şiş ayağınla çorap almaya gittiğin günü... Ev aradığın günleri... Benim hayatımda hatırlanacak ne varsa, bunun yarısı seninle geçmiştir bebecim... Sana kötülük ettim, seni üzdüm, kaybeden ben oldum... Seni kaybettim gibi geliyor bana. Yanılmıyorsam bana olan sevgin gün geçtikçe pamuk ipliğine benziyor."

Yılmaz Güney'in, 28 Mart 1966 tarihli Urfa'dan Nebahat Çehre'ye gönderdiği mektup ise şöyledir:

"Bebecim, şu yeryüzünde üç milyarı aşkın insan yaşar yavrum. Şu yeryüzünde üç milyarı aşkın yürek atar, durur. Şu üç milyarı aşkın insanların bir kısmı aç, bir kısmı hasta, bir kısmı yaşlı, bir kısmı âşık. Dünyanın neresinde olursa olsun, sevda için yanan binlerce insan vardır. Ve biz, bu üç milyardan yalnız iki kişiyiz. Her şeyin bir kanunu vardır. Ama sevdanın kanunu, yolu, yordamı yoktur. Akıp giden, aktıkça da büyüyen bir sudur sevda. Irmaklar sonlarını denizde kaybolmuş bulurlar. O denizin içinde kimsenin bilmediği ırmaklar, dereler, çaylar vardır. Ben o denizlerin içinde kaybolan, ne olduğunu hatırlamayan ırmaklardan biri olmak istemiyorum. Ben, kendi denizimi kendim yaratmak, kendi toprağımı kendim sulamak ve akmak, hep akmak istiyorum. Ama nereye, nasıl? Bütün bir hayatın sonu, elleri soğuk bir ölüme bağlanır. O denizlere koşan ırmaklar gibi. Önümüzde o kadar az zaman var ki. İnsan bunu sevdiği insanla değerlendirmeli diyorum. Hayatımı sevmiyorum, davranışlarımı sevmiyorum. Zaman zaman kafama saplanan kötü düşüncelerimi ve bu düşünceleri yaratan insanları sevmiyorum. Ama azimliyim, bütün karaları sileceğim hayatımdan. Aydınlık, ılık ve güzeli bulacağım. İnsan hayatı çeşitli hatalarla doludur. Bunun için kimsenin kimseyi mahkûm etmeye hakkı yoktur. Biliyorum ben kendimi, yaşadığım hayatı, geldiğim yeri. İyi şeylerin yanında, çok kötü huylar edindiğimi, basit birtakım kurgular içinde olduğumu, huzursuzluk kaynaklarımın hepsini biliyorum. Bunları çok kısa bir zamanda düzeltmek mümkün mü? Herkesten çok kendime ediyorum, uykularıma, sinirlerime ediyorum, rahatsız oluyorum. Pay-

dos, bütün bu kötülüklere paydos artık. Bana en büyük destek sen olacaksın yavrum. Geçmişteki bütün günah ve sevaplarımla kendimi sana veriyorum yavrum. Ne yaparsan yap artık, sana kalmışım ben. Bugün havada bir şirinlik var. Urfa'nın beyaz damlarında çamaşırlar uçuşuyor. Sonra üç beyaz güvercin göğün mavisinde dolanıp duruyorlar. Ne kadar rahat ve sevinçliler. İmreniyorum. Kendimi atabilsem böylesine gökyüzüne. Canım çektikçe uçsam, gitsem. Belki sana gelirdim, yorgun kanatlarımın altına alırdım seni. Yorgun yüreğim tıp tıp atardı belki, ama iyi atardı, çok iyi atardı. Duvarları ve katı şeyleri sevmiyorum. Canım alabildiğince boş bir deniz istiyor. Yeşillik, portakal bahçeleri, toprak, bu güzelliğin içinde beyaz boyalı, kırmızı kiremit damlı, şöminesi, bembeyaz taşlarla süslü avlusu olan bir ev istiyor. Dün konuştuk biraz. Evden bahsettiler. Ben uzak şeyler düşündüm. Yalnızlığı seviyorum ben. İnsan kendine yettikçe yalnız olmalı. Sahteliği sevmiyorum. Gel kaçalım, seninle yavrum. Her şeyi bırakıp gidelim, dünyanın bir başka yerinde yaşayalım. İnsan, yeni bir yerde kendine yeni bir hayat kurar. Ama orada da kötü insanlar vardır. Nereye gidersen git, orada bir kötülük vardır. Bu kaçma duygusu bütün insanlarda vardır. Hani senin kalkıp Amerika'ya gitmek isteyişin gibi. En iyisi, en kötülerin içinde en kuvvetli olmak, yılmadan, yıkılmadan yaşamak. Bizim kaçacağımız yer, o uzaklık, içimizde olacak. İstediğimiz an kendimize sığınabileceğiz. Bütün günahın, vebalin ve sevabınla benimsin artık."

Boşanmalarına rağmen, Yılmaz Güney, askere gittikten sonra Nebahat Çehre'ye mektup yazmayı sürdürmüştü.

Yılmaz Güney'in Sivas'tan Nebahat Çehre'ye gönderdiği mektuplardan bir tanesi şöyledir:

"İş sazlara kaldı yavrum. Bildiğim bütün türküler eskidi. Ve 2 Temmuz 1968'de Sivas vilayetinde bir defa daha anladım ki, ben sana mecburum... Benimkisi laflara sığmaz bir sıkıntıdır. Günler hayatımın en uzun günleridir. Büyük bir savaşa hazırlanırcasına tedirginim. Bütün bunlar senden uzak olmanın, sensizliğin sonucudur. Kişi kendi hayatından uzak olunca hatalarını, yanlışlarını çok daha iyi görebiliyor... Artık yanlışsız bir adam olmak istiyorum. Sana çektirdiklerim aklıma geldikçe deli oluyorum. Sen çok büyük bir kadınmışsın yavrum. Benim kahırlarımı nasıl çektin... Nasıl dayandın bana... Bütün bunlar seni tarifsiz sevmemin sonucuydu

biliyorum. Böylesine bir sevgiyi hazmedemedim. Senin anlayışının birazını gösterebilseydim sana... Pişmanım... Şu an çaresizim. Şu an elimden hiçbir iş gelmez. Şu an yokum bile. Ama bir gün orada olacağım. Artık karım değilsin biliyorum. Ama sıcaklığına sığınabileceğim bir dostsun. Belki de bir sevgili... Çalışmaların başladı. Eskisi kadar yalnız değilsin. İnsan iyi şeyler yaptıkça kendini kuvvetli hisseder. Senin çok başarılı olacağına inanıyorum. Sen iyi bir oyuncusun yavrum. Rejisör senden istediği oyunu alabilir. Bir kısmı, oyunda fazlalık ister belki, sen bildiğini oyna. Düşün... Düşününce her şeyin iyisini bulursun. Açık vermeden yaşamak zorundasın yavrum. Bugünkü piyasanın krizini biliyorsun. Devamlı iş alamamak seni katiyen üzmesin. Sana ihtiyaçları var. Seni oynatmaya mecburdurlar. Göreceksin her şey yakında başka olacak. Kendini kimsenin yanında küçük görme. Sen kaya gibi sağlam ve kuvvetlisin. Sen şu piyasadaki bütün kadınlardan akıllı ve oyuncusun. Bunları laf olsun diye söylemiyorum. İnandığım için söylüyorum. Biraz sabırlı olduğunda herkes aynı fikirde olacaktır. Dünya güzelim sana ilk aylığımı gönderdim. 875 kuruş... Sana uğur getirsin. Harcamazsın herhalde. Onu bir heykel gibi torbasıyla as bir yere... Ayrılmak zorundayım burada. Sana tekrar yazacağım. Çok öperim seni."

Yılmaz Güney'in Sivas'tan Nebahat Çehre'ye gönderdiği ikinci mektup da şöyledir:

"Yavrum, sevgi bitmek üzere olan bir günün sonunda duyulan sıcak bir arzudur şimdi. Bir hüzündür. Ve şu yalnızlığımda sığınılacak, bel verecek tek yerdir. Çünkü bir yastığa baş koymuş, bir yastıkta iyiyi ve kötüyü paylaşmış iki insanız. Çoğu tatsız geçmiş uzun günlerin, uzun acıların insanıyız ikimiz. Ve şimdi bütün kötü şartlara rağmen birbirimizi arıyorsak, birbirimizi özlüyorsak, bu alışkanlık değil, bağlılığın güzel bir ifadesidir. Dudağında sıcaklığını yitirmiş bir öpücük hatırlıyorsan, saçlarında dolaşan yumuşak bir el hatırlıyorsan, gözlerine dalmış hüzünlü bir göz hatırlıyorsan, ben hâlâ senin yüreciğinin bir yerinde bekliyorum demektir. Günün birinde oraya geleceğim."

Bu mektuplarla birlikte küçük bir not gönderilmiştir Nebahat Çehre'ye. Bu not şöyledir:

"Yaşamanın ve sevginin en güzel olduğu yerde bir aşk vardır. Orada bir Nebahat ve bir Yılmaz yaşar... Bu yeryüzünde özlemlerin, tutkuların, şarkıların en mutluluğa gidenidir. Her şeyiyle Nebo'yu seven Yılmaz Güney."[276]

276 Okuyucu için bilgi: Gazeteci Tülay Şubatlı'nın Nebahat Çehre'yle yaptığı ve "Yatağın Altına Girip

Yılmaz'ı Bir de Benden Dinleyin

Yılmaz Güney'le 450 gün süren bir evlilik yapan Nebahat Çehre, boşandıktan sonra bu konuda şunları anlatmıştır:

"Şimdi siz bana, 'Sen kim oluyorsun da Yılmaz Güney'i anlatmaya kalkıyorsun?' diyebilirsiniz. Hatta biraz sonraki derin incelemelerimi görüp şaşırabilirsiniz de... Hiç hayret etmeyin. Ben Yılmaz Güney'le (Yılmaz'lar o kadar çoğaldı ki sadece Yılmaz, diyemiyorum) üç yıl beraberdim. Bu üç yıl içinde o benim için bir üniversite oldu. Onunla yaşamakla çok şey gördüm, çok şey öğrendim. Dinlemeyi, konuşmayı, yazmayı ve en önemlisi düşünmeyi hep ondan öğrendim. İnanır mısınız, dört yıl önceki Nebahat Çehre'yi şimdi pek cahil buluyorum. Bunun sebebi şüphesiz 'sevgili kocam'dır. Ayrılmış olmama rağmen ona 'sevgili kocam' dememe belki hayret edersiniz. Aslında biz resmen ayrıldık, ama gerçekten ayrı değiliz. Hemen her gün o bana asker ocağından mektup yazıyor, ben de cevabını gönderiyorum. Şu satırları yazdığım Kıvılcım Apartmanı'ndaki odamda, şöminenin üzerinde onun Antalya'da geçen yıl kazandığı 'Altın Portakal'lı kadın heykeli duruyor. Onun yanında da Özel Gazetecilik Okulu'nun verdiği armağan... Bana yazdığı mektuplarda, 'İstersen benim İstanbul'daki arabama binebilirsin,' diyor. 'Kendine iyi bak, yolladığım kitapları oku, rejisörüne, işine önem ver, dikkat et. Sen en iyi bir sinema oyuncusu olacaksın,' diyor. Ben hâlâ onun adını taşıyor gibiyim. Yeşilçam'da hâlâ onunla evli olduğum günlerdeki hürmeti gösteriyorlar. Eskiden, Yılmaz Güney'le evlenmeden önce, 'Bir akşam yemeğine birlikte çıksak,' diyenler şimdi, 'Nebahat Hanım, iş şu, para bu, şartlar şu,' deyip kesip atıyor. Yılmaz'dan boşandıktan sonra iki film çevirdim. İki filmde de set işçilerinden prodüktörlere kadar herkes bana saygılı davranmışsa bu, vaktiyle Yılmaz Güney'in karısı olduğum içindir. Bu saygıyı devam ettirebilmek için elimden geleni yapacağım. Onun adını hiçbir zaman kirletmeyecek, kendime, 'İşte Yılmaz'dan ayrıldı, çamurlara düştü,' dedirtmeyeceğim. Kendimi onunla hâlâ evli sayıyorum. Yılmaz Güney'in şimdiye kadar yazılmamış birçok yönlerini biliyorum. Fakat onları layıkıyla anlatmak o kadar uzun sürer ki, buralara sığmaz, bir kitap olur. Onun arkasından aramızda yüzlerce kilometrelik mesafe varken konuşmak beni garip duygulara götürüyor. Sanki o ölmüş de, ben bir ölünün

Bana Tuzak Kurdu" başlıklı Yılmaz Güney'le ilgili bölüm şöyledir: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

ardından ağıt yakıyormuşum gibi geliyor. Allah, bana onun ölümünü göstermesin. Yılmaz Güney, bence dünyanın sayılı büyük insanlarından biridir. Ayrılmış olduğum için 'sempati yatırımı' yaptığımı sanmayın. Ondan bahsetmek demek, onu ister istemez methetmek demektir. Yılmaz'ın kusurları yok mu? Her büyük adamın olduğu gibi Yılmaz'ın da var tabii... Ama bu kusurlar gerçekten büyük adam olmasına engel değil. Onu anlatmak için nereden, nasıl başlayacağımı bir türlü kestiremiyorum. *Kamalı Zeybek* filminde tanıştığımız için oradan başlayayım isterseniz. O filmin at üzerinde bir sahnesi vardır. Beni de ata alır, birlikte yükseklerden ineriz. 'Ata binmesini bilir misiniz? Çok tehlikeli bir yer burası,' demiştim. 'Biraz,' diye cevap vermişti. Oysa gayet iyi ata bindiğini gördüm. Atıcılık bahsinde de öyledir. Sineği havada vuran adam, 'Pek az bilirim,' der. Yılmaz'ın özelliği, göze çarpan ilk özelliği budur: Çok iyi bildiği şeye bile, 'biraz' der geçer. Az bildiği şeyler hakkında ise hiç fikir yürütmez. Yılmaz Güney, sadece Türkiye'nin en iyi sinema oyuncusu değildir. Bence Türkiye'nin en iyi rejisörlerinden biridir de. *Seyit Han* bunu ispat eder. Şimdi şu anda İtalya'da 'Locarno' Film Festivali'ne katılmaktadır. Yılmaz'ın bir başka özelliği de, dünyanın en temiz kalpli insanı olmasıdır. Geçen gün sette iskambil oynuyorlardı. Oyun bitti. Birisi büyük para kazandı, bir jönpremiye. Aldı, gitti. Set işçileri, 'Şimdi Yılmaz Abi olsaydı, bu kazandığı paraları herkese dağıtırdı,' dedi. İşte Yılmaz'ın diğer jönlerden, bir farkı daha. Kimselere benzemeyen muazzam bir kişiliği vardır onun. Daha ilk karşılaşmamızda âşık olmam bunu göstermiyor mu? Karşısındakileri hemen tesiri altına alır. Rejisör veya aktör olarak çalışırken sette çıt çıkmaz. Kimse küfür edemez, müstehcen fıkra anlatamaz. Kimse laubali olamaz. Gündelik hayatında en çok okumaya ve düşünmeye yer verir. Fazla konuşmayı değil, konuşmayı bile sevmez. Dinler, dinler, insanı çatlatacak derecede dinler. Benim için, 'İşine âşık olmazsan başaramazsın. Dikkat etseydin yanlış yapmazdın. Dikkatsiz adam, işini sevmeyen adamdır,' derdi. Bir gün herkesin içinde beni payladı, ağladım. Sonra geldi, gönlümü aldı. İç dünyası, dış görünüşüyle tam bir tezat halindedir Yılmaz'ın... Askere giderken aynanın üzerine yazdığı, 'İnsanoğlu kanatsız bir kuştur' mısrası bunu göstermiyor mu? Yılmaz çabuk kızan fakat hemen kızgınlığı geçen, kin tutmayan insandır. Düşmanlarını bile sever. Kimseyi kıskanmaz. Dostlarını, arkadaşlarını o kadar fazla korur ki, şaşarsınız. Dostları uğruna ölümü göze alır.

Bütün servetini dostları, arkadaşları için harcar. Onun için de cebinde meteliği yoktur. Yılmaz, memleketin en çok kazanan sinema oyuncusudur. Fakat etrafına o kadar para dağıtır ki, 500 liralık kira evinde oturmak zorunda kalır. Bundan da asla şikâyet etmez. Okumaktan sonra vaktini sinema ve senaryo üzerinde çalışmakla geçirirdi. Hafif konularda konuşanları hiç sevmezdi. 'Memleket sizden bunları mı bekliyor? Vatana olan borcunuzu bu şekilde mi ödeyeceksiniz?' diye takılırdı. Ona göre üstün insan, içinde yaşadığı topluma ebedi değerler veren, üretim yapan, katkıda bulunan insandır. Kukla gibi yaşayan, parazit insanlardan hoşlanmaz. Evliliğimiz süresince eve hep çiçek alarak geldi. Hayvanları, yoksul kişileri, garipleri sever, korurdu. Ama hiç belli etmeden. Bilgisini nasıl saklıyorsa, yardımlarını, fedakârlıklarını da saklardı. Beyaz örtülü yemek masalarına ilk defa oturduğunu söyler, evliliğin mutluluk getirdiğine inanırdı. 150 kilometre uzakta filim çevirirken bir dakika beni görmek için gelir, hemen işine dönerdi. Sadece bir dakika görmek için. Daima siyah çorap giyer, koltukta oturmaktan hoşlanmazdı. Yerdeki pöstekiler üzerine uzanır, benimle hep böyle konuşurdu. Elinde tabanca taşımasını yanlış tefsir ettiler. Doğduğu köylerde herkes tabanca taşırmış. Yılmaz'la yeni tanışmıştık. Silaha olan sevgisi ne yalan söyleyeyim çok garibime gitmişti. Ama onu tanıdıktan sonra, hak da verdim. O bir Anadolu çocuğuydu. Silahla doğmuş, silahla büyümüştü. Halkın içinde yetiştiği için seyircisini herkesten fazla tanırdı. Başarısının sırlarından biri de bence budur. Yılmaz Güney bir ideal adamıydı. Kendisine 'boyacı çırağı' diyen milyonluk prodüktörlerin, yüz binlerce liralık tekliflerine 'hayır' dediği zaman, akşam yemeğini yiyecek parası cebinde yoktu. *Seyit Han* filmini seyrederken ağladığımı gördüler. Onu anarken şimdi bile ağlıyorum. Antalya Film Festivali'nde geçen yıl söylediği sözleri hiçbir sinema oyuncusu söyleyemedi ve söyleyemeyecektir. Yılmaz Güney beni çok severdi. Ama benden de çok sevdiği bir şey vardı: Memleketi ve idealleri. Bu dik başlı, inatçı, az konuşan, kaşları çatık, asabi, düşünceli Anadolu çocuğu benimle üç yıl yaşadı. Daha fazla sürmediyse kabahat onun değil, benimdir. Ben onun sadece evine, eşine bağlanmasını istedim. O buna razı olmadı. Hep incir çekirdeğini doldurmayacak şeyler için kavga ederdik. Hatta işi bir ara ayrılmaya kadar vardırdık. Sonra barıştık ve barışmamızı İzmir'de kutladık. Boşandık ama birbirimizden kopamadık. Köprücük kemiğimi kırdığı zaman 'boşandığım' Yılmaz hastaneye

koştu, o askere giderken ben yanındaydım. Düğünde o smokin giymişti, simsiyah. Benim gelinliğimse aksine bembeyaz. 'Çirkin Kral' diyorlardı, bense eski bir güzellik kraliçesiydim. O, Anadolu'dan gelmiş, geleneklerine, âdetlerine bağlı bir erkekti. Ben, büyük şehrin kızıydım. Birbirine taban tabana zıt iki insan olmamıza rağmen, evliliğimizin hayat boyu süreceğine inanıyorduk... Çünkü aşkımıza güveniyorduk. Ama olmadı... Yürümedi... Niçin yürümedi? Kabahat kimde? Ayrıldığım için pişman mıyım, değil miyim? Bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey varsa o da şudur: Artık ondan başkasını sevmeme imkân yok. Yılmaz'la mektuplaşıyoruz. Askerden döndüğü zaman gene eski yerini alacak, büyük bir rejisör, kuvvetli bir prodüktör olacaktır. Tekrar evlenmemiz mi? O da mümkün. Boşuna söylememişler: 'Gün doğmadan neler doğar?' diye."

"Tabulaşmış Bir insan"

Yılmaz Güney'le ilişkisi ve evliliği hakkında boşandıktan sonra pek fazla konuşmayan Nebahat Çehre, yaklaşık yirmi dört yıl sonra kendisiyle yapılan bir söyleşide bu konuda özetle şunları söylemiştir:

"Çok hırslı bir insandı Yılmaz. Aslında bunu konuşmak istemiyorum. Dikkat ederseniz hep kaçıyorum. Yani, bir şeye el attığım zaman bütün çıplaklığıyla ortaya koyup konuşmak isterim. Tabulaşmış bir insan."

Yılmaz'la nişanlandığımız zaman yürümeyeceğini biliyorduk. Koç burcunun verdiği bütün hırs, sonra Anadolu'nun yiğitliği... Bazı şeyleri kabul edemezdi ama etmemesi gereken yerde de değil. Kendi iç savaşı vardı. Bu size yansıyor, sizi rahatsız ediyordu. Yılmaz Güney'den çok şey öğrendim, hayat görüşüm, felsefem değişti. Ama kişilik olarak ben de çok şey kaybettim. On dokuz yaşında içime kapanmaya başlamıştım. Söz hakkı verilmediği ve kendimi hiçbir zaman savunamadığım için Nebahat Çehre gittikçe yok oldu. Kendim de yok olmaya başlamıştım."[277]

Boşanmalarından sonra da Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre hakkında, magazin basınında haberler çıkmaya devam etmiştir.

8 Ağustos 1968 tarihli haftalık *Hafta Sonu* gazetesinin 81. sayısında, "Cüneyt Arkın'ın gizli aşkı Nebahat Çehre" başlıklı bir haber yayınlanmıştır.

Bir başka gazetenin haberine göre, "Cüneyt Arkın ve Son Aşkı

277 Aktüel, 15-21 Ekim 1992, sayı: 67.

Nebahat Çehre, adı altında çıkartılan haberler karşısında Sivas'ta askerliğini yapmakta olan Yılmaz Güney, şiddetli bir sinir krizi geçirmiş ve üç gün hasta yatmıştır."[278]

Sevgili Yarınlara Merhaba

Yılmaz Güney, Mayıs 1968'de askere gider ve Mart 1970'te Muş'taki askeri birliğinden terhis olup İstanbul'a geldikten sonra ne yapacağı hakkında duygularını "Sevgili Yarınlara Merhaba" başlıklı yazısında dile getirmiştir. Bu yazı şöyledir:

"Hüzün ve keder, benim için hayatın, var olmanın tek kaynağıdır. Hüzün ve keder, benim gözlerimin değişmez, vazgeçilmez iki dostudur. Çünkü dünya bana sevinç vermiyor. Biliyorum ki, yaşamak herkes için akılda kaldıkça güzelleşen bir türkü değildir. Ve bilinmeyenlerle dolu hayat, her sabah kapısını yeni bir güne açarken, bir ağacın dalındaki çiçek kadar güzel, rüzgârın önündeki yaprak kadar mahzun ve toprak gibi gebedir. Mutluluğa inanıyorum. Daha doğrusu, bir insanın tek başına mutlu olabileceğine inanmıyorum. Hayat bana ağlayan çocuklar, yıkılmış evler, yoksul insanlarla dolu günler gösterdi. Ben hep usturanın keskin ucunda yürüdüm. Bir martının kanadındaki serinlik, üşümüş bir çocuğun yanağını hatırlatır bana. Bir karanfilin kırmızısı kandır benim için. Ve deniz, büyük balıkların küçük balıkları yuttuğunu söyler. Benim için mutluluk, yalan çiçeği açan bir ağaçtır sadece. İnsanoğlunun en içten duygusu sevgidir. Kimi zaman genç bir kızın gözlerinde, bir dalın sallanışında, bir türküde biçimleniverir. Yüreğimiz, acılara gebe umutlarla dolup taşar. Bakışımızın rengi değişir ve ben o zaman korkarım. Sevgi tutsaklıktır, fedakârlıktır, şefkattir, zordur, doyumsuzdur, sonsuzdur. İnsanın insana, insanın dünyaya açılmış en güzel penceresidir. O hiç akıldan çıkmayan günlerimiz muhakkak ki sevgilerle doludur. Hatırladıkça hüzün verir adama. Her insanın aklında, geçmiş günlerin birinde parıldayan akşamlar, güneşler, kıvılcımlar vardır. Geçmiş, insanoğlunun hapishanesidir. Anılar hapishanesi. Gelecek günler yeni sevgilerle, kavgalarla, başarılarla, başarısızlıkla doludur. Bütün yarınlar da, günün birinde dün olacak, gelecek geçmiş olacak ve hayat bir sonsuza doğru, ardında bir yığın eski bırakıp akıp gidecek. Yarınlar dünlerden güzeldir muhakkak. Sevgili yarınlara merhaba! Her sabah kapımı çalan hüzün merhaba! Merhaba keder! Yarınlardaki yeni sevgili merhaba!"

278 Saklambaç, 21 Ağustos 1968.

"Bana Göre Bir Kız Bul"

Yılmaz Güney, yazısını, "Yarınlardaki yeni sevgili merhaba" diye bitirmiştir. "Yeni Sevgilinin" öyküsü şöyledir:

Yılmaz Güney, askerliğini yaptığı Muş'taki 227. Piyade Alayı'ndan izin alarak, Ramazan Bayramı arifesinde, 19 Aralık 1968 Perşembe günü, İstanbul'a gelmiş ve geldiğinin ilk günü tesadüfen Avrupa ve Amerika gezisinden yeni dönmüş olan Türk Sineması'nın "Kral"ı Ayhan Işık'la karşılaşmıştır.[279]

Bu sırada, "Yılmaz Güney'e Kız Arıyorlar" başlığıyla bir haber yayınlanmıştır. Bu haber özetle şöyledir:

"Yılmaz Güney Evlenmek İstiyor. Yılmaz Güney evlenmek istiyordu. Bu bomba haberi duyunca hemen Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre çiftinin ikinci defa nikâh memurunun karşısına çıkacaklarını zannettik. Ama duyduğumuz haberi tahkik ettiğimiz zaman işin aslının hiç de öyle olmadığını anladık. Yılmaz Güney askerden dönünce ziyaret ettiği Mualla Özbek'e bu isteğini açmış ve 'Abla, ben evlenmek istiyorum. Bana sen kız bulacaksın. Yıldırım nikâhıyla evlenip karımı da Muş'a götürmek istiyorum. Yalnız, bu defa boşanmak için evlenmeyeceğim, bir ömür boyu beraber yaşamak için evleneceğim. Beni tanırsın, bana göre bir kız bul işte,' demiş. Yılmaz Güney'in dert ortağı Mualla Özbek de hemen kolları sıvamış, Yılmaz'a kız aramaya başlamış. Sonunda da ortaya iki namzet çıkmış. Bunlardan biri Şişli sosyetesine mensup yirmi yaşında, diğeri de Güzel Sanatlar Akademisi'ne giden bir genç kız. Bütün bunları öğrenince soluğu doğru Yılmaz Güney'in yanında aldık. Bütün duyduklarımızı, öğrendiklerimizi kendisine bir bir anlattık. Yılmaz (beklediğimizin aksine) olayı yalanlamadı ve 'Doğru,' dedi. 'Evlenmek istiyorum. İki namzet var. Şimdilik bu kadar işte. Bana başka bir şey sormayın.' Mecmuamız baskıya girerken son durum işte buydu. Yılmaz Güney evlenecek mi, izinli geldiği zaman aldığı 40.000 liralık ev eşyası mutlu bir yuvaya dekor olacak mı, şu anda kestirmek imkânsız tabii. Yalnız bildiğimiz bir şey var: Yılmaz Güney evlilik konusunda kararlı. Üç namzet arasında tercih yapmaya çalışıyor. Bunlardan biri eski eşi, Nebahat Çehre, ikincisi; Akademili kız, sonuncusu ise; Şişlili kız. Yılmaz Güney'in yakın dostu Mualla Özbek ise 'görücü gitmek için' 'Çirkin Kral'dan haber bekliyor. Bakalım 'Kral' tercih hakkını bu 3 adaydan hangisinin lehi-

279 Saklambaç, 20 Aralık 1968. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

ne kullanacak. Ama işin asıl önemli yanı ondan sonra başlayacak. Öyle ya, görücü gidilecek, kız istenecek. 'Ya sonrası?' Bekleyelim, görürüz."[280]

Bu Yüzüğün Eşi Kimde?

Askerden izin alarak geldiği İstanbul'da "Bana göre bir kız bul" dediği iddia edilen Yılmaz Güney hakkında bu konu nedeniyle art arda bazı haberler yayınlanır.

18 Ocak 1969 Pazar günü yaşanan ve Erman Şener tarafından hazırlanan "Bu yüzüğün eşi kimde?" başlıklı haber şöyledir:

"Karlı bir İstanbul günüydü. Akşamın bastırmasıyla soğuk daha da şiddetlenmiş, kapalı pencerelerin arkasında bütün elektrikler yanmıştı. Saat 19:15'ten beri Moda'da, iskeleye yakın evlerden birinin birkaç metre ilerisinde bekliyorduk. Arabamızın içi iyice soğumuştu. Ses yapmasın diye kaloriferi de açamıyorduk. Nihayet saat tam 20:40'ta karşıdaki apartmanın otomatiği yandı. Biraz sonra iki saatten beri beklediklerimiz, yani Mualla Özbek ile Savaş Eşici kapıdan çıktılar. O anda Erol Dernek'in flaşı patladı. Gayri ihtiyari yukarıya baktık. Pencereler bomboştu. Kimse sokağa bakmıyordu.

Sonun başlangıcı. Yılmaz Güney izinli olarak İstanbul'a gelmiş ve peş peşe üç film çevirmişti. Yakın arkadaşlarından, dost muhitinden sızan haberlere göre, 'Çirkin Kral' Muş'tan İstanbul'a kesin bir kararla gelmiş ve yakınlarına evlenmek istediğini söylemişti. Biz 11 Ocak tarihinde çıkan mecmuamızda bu haberi, 'Yılmaz Güney'e Kız Arıyorlar' başlığı altında verdik. Mecmuanın çıkışıyla *Ses*'in telefonları da işlemeye başladı. Bu konuda başka bilgimiz var mıydı? Acaba kız belli olmuş muydu? O gün, bu sorunun cevabını biz de bilmiyorduk. Fakat aradan birkaç gün geçince aynı haberi dört bir taraftan kovalayan *Ses* ekibi, başta Yılmaz Güney olmak üzere olayla ilgili herkes tarafından kıskançlıkla saklanan 'aday'ı tespit etmeye muvaffak olduk.

Yılmaz Güney'in 'aday'ı Kadıköylü, kumral, mavi gözlü, yuvarlak yüzlü, on yedi yaşında bir genç kızdı. Üsküdar'daki bir kolejin dokuzuncu sınıfında okuyordu. Adı F.S. idi. Babası da tanınmış bir fabrikatördü. Bunları öğrendiğimiz gün, bir şey daha öğrendik. Oğlan tarafı görücü gitmek için hazırdı. Her şeye rağmen son bir defa Yılmaz Güney'e, Savaş Eşici'ye, Mualla Özbek'e sorduk. Hepsi

280 Ses, 11 Ocak 1969, sayı: 3, s. 20.

bu konuda eski tutumlarını devam ettirdiler, sustular; bize sadra şifa bilgi vermediler.

Pazar günü iki ekip halinde Yılmaz'ın ve Mualla Özbek'in evinin civarında 'mevzi alıp' beklemeye başladık. Az sonra Yılmaz Güney eve geldi. Bir süre sonra da evden hep birlikte çıktılar ve... Hah, işte o 've'den sonra iş daha ayan beyan belli oldu. Mualla Özbek, Yılmaz Güney'in en yakın adamı Abdurrahman'ın kullandığı (Yılmaz Güney'e ait olan) beyaz Buick arabaya bindi ve Osmanbey istikametinde yola çıktı. Osmanbey'de Savaş Eşici oturuyordu. Osmanbey'de arabaya o da bindi. Sonra ver elini Kabataş.

Yazımızın başında anlattığımız gibi Üsküdar'dan doğruca Moda'ya gelindi. Buick araba durdu. İçinden Mualla Özbek ile Savaş Eşici inip bir eve girdiler. Uzun bir süre kaldıktan sonra çıkıp arabalarına bindiler.

Pazartesi günü haber kaynaklarımızdan son bir sondaj daha yaptık. Söylenenlere göre, Mualla Özbek ile Savaş Eşici, pazar günü 'görücü' gitmişler ve evin kızını, 'Allah'ın emri, peygamberin kavli'yle Yılmaz'a istemişlerdi. Yine söylenenlere göre karşı tarafın ilk tepkisi için 'olumlu' tabiri pek kullanılmazdı. Hatta birkaç gün sonra verilecek cevabın 'ret' olacağı hususunda herkes hemfikirdi. Peki bu durumda ne olacaktı?

Yılmaz'ın parmağında yüzük var. Çarşamba gecesi Yılmaz Güney, yakın dostlarıyla gazetecilere 'veda yemeği' dediği bir yemek verdi. Orada perşembe günü Muş'a gidecek olan Yılmaz Güney, dostları ve basın mensuplarıyla son bir defa beraber olacak, onlara, 'Allahaısmarladık' diyecekti. Yemeğe gittiğimiz zaman bize 'Hoş geldiniz' diyen Yılmaz Güney'in parmağında bir alyans görmeyelim mi? Bir hafta kadar önce, yani nişan söylentilerinin ilk çıktığı zaman Çirkin Kral'ın iki alyans aldığını duymuştuk. O günlerde Yılmaz'ın çok yakın bir arkadaşı bize alyansın şeklini tarif etmişti. Alyans ne düzdü, ne de yatay çizgili. Saç örgüsü gibi, burma burmalıydı.

Biraz sonra masamıza gelen 'Çirkin Kral'a Yazı İşleri Müdürümüz, 'Yılmaz, yüzüğün eşi kimde?' diye sordu. Yılmaz da bir an düşündü sonra, 'Demir parmaklıklar arkasında,' diye bir cevap verip ayrıldı.

Veda yemeği veren Yılmaz Güney, perşembe akşamı Muş'a ha-

reket etmedi. Ani olarak hastalanmış ve rapor almıştı. Sonra bir günlük magazine fotoroman çekeceği haberi geldi. O sırada biz de 'nişan' işinin kati sonucunu alabilmek için iki tarafla, yani önce 'kız tarafıyla,' sonra da Yılmaz'la konuştuk.

Ne diyorlar? Numarayı ilk çevirdiğimiz zaman telefon meşgul çıktı, ikincisi de, üçüncüsü de... Nihayet dördüncü telefonda karşıdan 'Alo' sesi geldi ve Mualla Özbek ile Savaş Eşici'nin görücü gittikleri evin sahibiyle aramızda şu konuşma cereyan etti:

'Bay .... ile mi görüşüyorum?'

'Bendenizim efendim. Buyurun.'

'Beyefendi. *Ses* mecmuasından telefon ediyoruz. Kızınızın Yılmaz Güney tarafından istendiğini haber aldık. Böyle bir şey var mı?'

'Hayır efendim, ilgisi yok. Daha bizim kızımız küçük.'

'Peki, kızınız istemedi mi?'

'Hayır.'

'Ama bizde Mualla Hanım'la Savaş Bey'in sizin evinizden çıkarken çekilmiş resimleri var. Bu, bir nezaket ziyareti miydi?'

'Kendisini tanımıyoruz efendim.'

Sonra Yılmaz Güney'le konuştuk. Nişantaşı'ndaki evinde bir taraftan ilaç alıp bir taraftan da yapacağı fotoromanın senaryosu üzerine çalışan Yılmaz'ın parmağında 'veda yemeği' gecesi taktığı alyans vardı. Yani yüzüğü çıkarmamıştı. Ona da aynı soruyu sorduk. Yılmaz bir an düşündü, sonra yere bakarak şu cevabı verdi:

'Çok sevdiğim birine söz verdim. Bu konuda bir şey söylemeyeceğim.'

'Sen söylemesen bile parmağın bir şey söylüyor. Parmağında bir alyans var.'

'Var tabii nişanlıyım.'

'Kimle?'

'O kendini bilir.'

'Bilir bilmesine de, biz de bilsek diyorum.'

'Bilirsiniz, 16 ay sonra bilirsiniz. Hele şu askerlik bitsin önce.'

Çok bilinmeyenli bir denklem. Yılmaz Güney için iki hafta önce hadiselerin adamı demiştik. 'Çirkin Kral'ın son bir aylık izninde

olanlar da bizim bu hükmümüzü doğruladı. Güney'in İstanbul'a gelişi hadise yarattı, sonra evlenmek isteyişiyle 'bomba' patladı. Peki ya bundan sonrası? Yılmaz Güney nişanlı mıdır, değil midir? Parmağındaki yüzüğün eşi kimdedir? Bunların hepsi bugünden cevaplandırmasına imkân olmayan bilinmeyenlerdir ve denklem ancak onların gerçek yüzüyle gün ışığına çıkmasından sonra çözülebilecektir."[281]

Veda Yemeği

Yılmaz Güney, kullandığı izin sırasında Muş'taki askeri birliğine gitmeden önce, basın mensuplarına ve tanıdıklarına, 21 Ocak 1969 Çarşamba günü, veda yemeği verir.

Veda yemeğine katılanlardan bazıları şöyledir:

Mualla Özbek Yaka, Selçuk Ural ve karısı Canan Yaka, Mine Mutlu, Savaş Eşici, Yılmaz Duru, Sabahat Duru, Sezer Güvenirgil, Muzaffer Arslan, Hayati Hamzaoğlu, Tunç Oral, Atıf Yılmaz, Ayşe Şasa (Yılmaz), Erman Şener, Erol Dernek, Duygu Sağıroğlu.

"Nişanlısının Babasını Tehdit Eden Yılmaz Güney, Kızını Kaçıracağım"

Yılmaz Güney'in, evlenmek istediği kız hakkında yayınlanan haberlerden bir diğeri de, "Nişanlısının Babasını Tehdit Eden Yılmaz Güney, Kızını Kaçıracağım" başlığıyla yayınlanan haberdir. Haber şöyledir:

"Yılmaz Güney izinli olarak geldiği İstanbul'da gizlice nişanlanmıştı. Fakat kızın babasının bu nişana itiraz etmesi ve kızlarının Yılmaz Güney'le evlenmesini önleyeceğini söylemesi üzerine Yılmaz Güney, nişanlısının babasını tehdit ederek, 'Kızını kaçıracağım,' demiştir.

Bir ay önce Muş'taki birliğinden bir aylık izinle İstanbul'a gelen Yılmaz Güney, boş zamanlarını değerlendirip üç film birden çevirmiş, bu arada bir fotoromanın başrolünde oynamıştır.

İstanbul'dan ayrılmadan önce dost ve yakınlarına bir veda partisi veren Güney'in parmağındaki bir nişan yüzüğü herkesi hayrete düşürmüş, Çirkin Kral'ın hâlâ eski eşi Nebahat Çehre'yle ilgisi olduğunu sananlar için bu oldukça büyük bir şok etkisi bırakmıştı. Yılmaz Güney, gizlice nişanlandığını, bunun bir kolej öğrencisi olduğunu, fakat adını açıklamak için vaktin henüz erken olduğunu

281 Ses, 25 Ocak 1969, sayı: 5, s. 4.

söylemiş, kızı kendisine vermek istemezlerse ne yapacağı sorusunu ise şöyle cevaplandırmıştır:

'Vermezlerse kaçırırız ağam. Biz almaya karar verdiğimiz kızı başkasına kaptırmayız. Ne zaman kaçıracağımız belli olmaz. Malum ya bugüne bugün vatan görevindeyiz.'

Böyle bir hava içinde Yılmaz Güney'in nişan yüzüğüyle dolaşması ve henüz on altı yaşında bulunan kolej öğrencisini kaçırmaktan bahsetmesi oldukça manidar karşılanmıştır.

Söylentilere göre Yılmaz Güney, izinli geldikten sonra yakın dostu Butik Mualla'ya evlenmek istediğini söylemiş ve kendisine iyi bir kız bulmasını rica etmiştir.

İstanbul'un tanınmış moda evlerinden birinin ve Efes Film Şirketi'nin sahibi olan Mualla Özbek de, terbiye ve görgüsüne hayran olduğu sarışın, yeşil gözlü Fatoş Süleymangil'e talip olmuştur. Karşılıklı görüşmelerden sonra ünlü film artisti ve rejisörü Yılmaz Güney'le söz kesilmiş ve kendi aralarında yüzükler takılmıştır.

Kızının sinema çevresinden birisiyle evlenmesine katiyen razı olmayan baba Süleymangil ise, ileride bir sürprizle karşılaşmamak için kızını İstanbul'dan uzaklaştırmaya karar vermiştir. Okulundan alınan Fatoş, bugünlerde babası tarafından İsviçre'ye kaçırılacaktır."[282]

Yaşı Büyütülüp Nikâh Hazırlıklarına Başlanmış

Yılmaz Güney'le nişanlandığı söylenen Jale Fatma Süleymangil'in annesi Ayşe Birsen Süleymangil, yıllar sonra bu konuda şunları anlatmıştır:

"Yılmaz hemen her gün manşetlere adı daha çok kadınlarla ilişkileri nedeniyle geçen bir sanatçıydı. O günkü haberde şöyle bir şey okudum: 'Yılmaz Güney bir fabrikatörün kızına âşık oldu. Analığı olarak kabul ettiği ve birlikte üç film yaptığı terzi Mualla Yaka'yı kızın ailesine yollayacak ve onu istetecek.' Tabii bu satırları okurken aklıma hiçbir şey gelmedi. Fatoş o sırada İtalyan okuluna giden uslu bir kızdı. Bir hafta sonra Mualla Hanım telefon etti ve benimle bir özel konuyu görüşmek istediğini söyledi. O zaman Yılmaz için yazılanların Fatoş'la ilgisini anladım. Buyur ettim. Babası kesinlikle böyle bir evliliğe razı olmayacağını söyleyerek evden çıktı. Mualla Hanım geleneklerimize uyarak çiçeklerle, şekerlerle bize

282 Tanin, 15 Şubat 1969.

buyurdu. Hoşbeşe girmeye gerek görmeden konuyu açtı. Yılmaz'ın Fatoş'a âşık olduğunu, Fatoş'un da rızasının alındığını, evlenmeleri için müsaade almaya geldiğini söyledi. Ben kendisine, 'Sizin kızınız olsa Yılmaz Güney'e verir miydiniz?' dedim. Mualla Hanım hiç tereddüt etmeden, 'Evet, hem de hemen! Çünkü Yılmaz tanıdığım en iyi insanlardan biridir,' dedi.

Ben Mualla Hanım'dan özür dileyerek bu dileğin yerine getirilemeyeceğini söyledim. O gün bu işin bittiğini sanarak rahatladık. Fakat olaylar öyle gelişmedi. Babasıyla biz hemen İsviçre'de yatılı okul bulduk. Fatoş'u ağustos ayında yollamak üzere hazırlıklarımızı yaptık. Ailede sadece annem 'Yazıktır, bu aşkı kafanıza göre yönlendirmeyin. Bırakın, çocuklar evlensin,' diyerek Fatoş'un tarafını tutuyordu. Ama eşim de ben de katı tutumumuzdan vazgeçemiyorduk... Doğrusu onun istediği her şeyi elde etmek için hayli inatçı bir kız olduğunu bilirdim ama on altı yaşında bizi gözden çıkaracağına inanamıyorduk. Oysa daha üçüncü sınıftayken bir gün anneannesi ona, 'Sen on sekiz yaşına gelince istediğini yapmakta hür olacaksın,' demiş. O gün okuldan eve geldiği zaman bize anneannesinden öğrendiğini büyük bir ciddiyetle tekrarladı ve 'Bakın ben on sekiz yaşıma gelince nasıl hür olacağımı size göstereceğim,' dedi. Haziran ayındaydık. İsviçre'ye gitmesine iki ay var diye seviniyorduk. Birgün eve geldiğimiz zaman bir kart bulduk. 'Anneciğim, babacığım ben gidiyorum. Yılmaz'ı tanısaydınız beni ona kendi elinizle verirdiniz. Bir gün onu görünce beni daha iyi anlayacaksınız,' diyordu. Kocamın ailesi tutucuydu. Tek çocuğumuzun evden böyle ayrılması hepimizi perişan etti. Sonra bazı yakınlarınız Fatoş'un izini buldu ve bize ondan haberler getiriyordu. Yılmaz, Levent'te çok güzel bir ev kiralamış, annesini köyden getirmiş ve Fatoş'la ikisini oraya yerleştirmiş. Kendisi de otele çıkmış. Bu arada Fatoş'un yaşı büyütülüp nikâh hazırlıklarına başlanmış. Düğün resimleri basıldığı zaman gördük. Nefis bir gelinlik içinde, Fatoş harikulade güzel bir gelindi. Mualla Hanım dikmiş. Düğün Taksim'deki Lalezar'da yapıldı. Biz uzaktan üzüntü içinde izliyorduk her şeyi. Bir yıl sonra ikinci yeni bir gelinlik giydi ve hepimiz katıldık."[283]

"Bizim Fabrikada Bundan Yüz Tane Var"

Jale Fatma Süleymangil, Ayşe Birsen ve Abdülgani Süleymangil'in kızıdır. Abdülgani Süleymangil, Bedrettin Dalan döneminde

283 Sabah, 17 Temmuz 1990.

yıkılan, Vaniköy'deki "Vaniköy Nişasta ve Mısırözü Fabrikası'nın" sahibidir.

Fatma Süleymangil, ilköğretimini Özel Marmara Koleji'nde, ortaokulu İtalyan Kız Ortaokulu'nda yaptı.

Ayşe Birsen Süleymangil'in annesi Semiha Hanım'ın babası Padişah Abdülhamit'in saray doktoru ve "Hilal-i Ahmer"in, yani Kızılay'ın ilk başkanı olan İsmail Besim Paşa'dır.

İlk Meclis'te İstanbul Milletvekiliği yapmış olan İsmail Besim Paşa, Boğaziçi'nde, Recaizade Ekrem'den alınmış bir yalıda yaşamıştı. Fatma Süleymangil'in çocukluğu da çoğunlukla bu yalıda geçmişti.

Jale Fatma Süleymangil, Yılmaz Güney'le nasıl tanıştığını ve nasıl evlendiğini değişik yerlerde yaptığı açıklamalarda özetle şöyle anlatmıştır:

"1969 yılıydı. Sınıf arkadaşım Nadya, yönetmen yardımcısı olan Savaş Eşici adlı bir tanıdığını görmeye gideceğini, benim de kendisine eşlik etmemi istedi. Amavutköy'deki set şimdiki Boğaziçi Üniversitesi'nin yanındaki ahşap bir köşkteydi. Filmin başrolünde Yılmaz Güney'in oynadığını söylediler. O güne kadar bu adı hiç duymamıştım. Oysa Yılmaz'ın en popüler olduğu dönemmiş. Zaten Türk filmlerine gitmezdik, züppelik bu ya. Tanıdıklarım sadece Hülya Koçyiğit ve Türkan Şoray'dı. O sırada bir adam bembeyaz dişleriyle bana gülümsedi ve 'Siz benim rüyamda gördüğüm kızsınız,' dedi. Utandım, gösterdiği ilgiye çok şaşırdım. Çok şakacı, sürekli konuşan, esprili bir insandı. Yılmaz Güney'le böyle tanıştım. Ertesi gün Nadya'nın telefonuyla uyandım. Bana, 'Yılmaz Güney seninle görüşmek istiyor,' dedi. Şaşkın bir şekilde, 'Benimle ne görüşecekmiş?' diye sordum. Ailem çok tutucu, Arnavut bir babam var. Ben ailenin üstüne titrediği tek kızıyım. Ayrıca milli burjuvazinin bir üyesi olarak son derece konservatifiz. Aklıma estikçe dışarı çıkacağım, üstelik artistlerle görüşeceğim, gezeceğim, olacak iş değil... Yine de ne söyleyeceğini merak ettiğimden gizlice onunla görüşmeye gittim. Set bu sefer Kanlıca'daydı. Çekimden sonra Beykoz sırtlarında bir yerde çimenlere oturduk. Benim gözümde o zamanların modası olan kocaman pembe gözlükler vardı. Üstümde yine çok moda olan mini etek. Yılmaz gülümseyerek gözlerime baktı, 'Eğer o pembe gözlükleri çıkartırsan dünyanın hiç de pembe olmadığını anlayacaksın,' dedi. Yılmaz'ın bendeki ilk izlenimi onun çok değişik bir insan olduğuydu.

Sanki bana çok başka bir dünyadan sesleniyordu. Çok etkilenmiştim ama kendisine, 'Ben sizinle arkadaşlık edemem, aile yapım da buna uygun değil,' dedim. Bana, 'Ailenin düşüncesi önemli değil. Beni sakın kimselerden sorma, sana kendimi ben anlatacağım,' dedi. Uzun konuşmalardan sonra ayrıldık. Yılmaz Muş'ta askerlik yapıyordu. Mektuplaşmaya başladık. Yardımcısı Abdurrahman Keskiner sabahları okulumun önünde bekler, Yılmaz'ın mektuplarını kendi eliyle bana teslim ederdi... Bir gazetede ilişkimiz haber olunca ailemden, çevremden büyük tepkiler gelmeye başladı. Ailem, 'Bizim kızımız bir aktörle asla olamaz,' dediler. Odamı Yılmaz'ın dergilerden kestiğim resimleriyle donatmıştım. Bir gün babam odama girip, 'Kim bu adam?' diye sordu. Ben de, 'Ünlü sanatçı Yılmaz Güney' diye cevap verdim. Babam, 'Bizim fabrikada bundan yüz tane var,' deyip gitti. İçinde yaşadığım o lüks hayatın anlamsız olduğunu düşünürdüm hep. Ama oradan çıkış neydi, neye tutunmaktı onu bilemiyordum. Benim yaşadığım dünyanın dışında bir dünya olduğunu Yılmaz bana gösterdi. Aramızda on altı yaş fark vardı. Daima kendisinin bana ihtiyacı olduğunu hissettirdi. 'İki lisan biliyorsun, kültürün var, bana birçok konuda yardımcı olabilirsin,' dedi. Bana bütün ilişkilerini, hayatını, yanlışlıklarını anlattı. Bu arada ailem beni tahsil için İsviçre'ye göndermeye karar vermişti. Amaçları Yılmaz'dan kaçırmaktı. Aslında o güne kadar benim de en büyük hayalim yurt dışında okumaktı. Ne var ki, benim için artık dünyanın temsilcisi Yılmaz Güney'di. O benim için büyük bir zenginlik, büyük bir kaynaktı. Evlendikten sonra ne kadar isabetli bir karar verdiğimi anladım... Benim gözüm ne kadar mavi görünüyorsa da, aslında kara galiba. On sekiz yaşıma bastığım 1970 Haziran'ın da anne ve babama bir mektup bırakarak evi terk ettim. Mektupta, 'Anneciğim, babacığım beni affedin,' demiştim. Ne bir elbise, ne bir ayakkabı, yanımda sadece 7 buçuk lira param vardı. Babam mektubumu okuyunca küplere binmiş, 'Benim Fatoş diye bir kızım yok, öldü,' demiş. Anneme, anneanneme beni bir daha görmeme talimatları vermiş. Hatta o akşam bütün hâkim ve avukat arkadaşlarını arayıp beni Levent'teki evden alma çarelerini aramışlar. Fakat reşit olduğum için bir şey yapamamışlar. Evlendikten sonraki ilk bayramda onlarla barıştık, Yılmaz'ı tanıyınca onu çok sevdiler. Neyse, Yılmaz o günlerde askerliğini tamamlayıp İstanbul'a dönmüştü. Levent'te tuttuğu evi çok nefis şekilde boyatmıştı. Kırmızı panjurları, bahçesinde gülleri olan bir evdi. Annesiyle birlikte oturuyorlardı. Evin eşyalarını birlikte seçmiştik. Vapurla Karaköy'e geçip bir taksiyle Levent'teki eve gittim. Evin önüne geldiğimde ce-

bimdeki paranın yetmediğini gördüm. Kayınvalidemden para alarak taksi ücretini ödedim. Bu arada sette çalışan Yılmaz'a haber verdim, hemen koşup geldi. O akşam aileme birlikte gitmeye beni çok ikna etmeye çalıştı Yılmaz. 'Beni tanıyınca düşüncelerinin yanlış olduğunu anlayacaklar,' dedi. Fakat ben baba evine dönmemeye kesin kararlıydım. Bir ara, 'Fatoş, benden çok gençsin, acaba seni zamansız dalından mı kopartıyorum, fırtınalı yaşantıma katmakla iyi mi ediyorum?' diye hüzünlendi. Gitmeyeceğimi anlayınca beni annesine emanet ederek kendisi otele gitti. Ve 27 Haziran 1970 günü yıldırım nikâhla evleninceye kadar ben o evde annesiyle kaldım, o ise otelde."[284]

Yılmaz Güney ile Jale Fatma Süleymangil Evleniyor

Nüfus cüzdanındaki tarihe göre 1 Nisan 1937 Adana doğumlu Yılmaz Güney ile 17 Ocak 1952 Kadıköy-Moda doğumlu Jale Fatma Süleymangil 27 Haziran 1970 Cumartesi günü evlendi.[285]

Yılmaz Güney'in şahitliğini terzi Mualla Özbek Yaka, Jale Fatma Süleymangil'in şahitliğini de diş doktoru eniştesi Abdurrahman Nezih Ulubay yaptı.

Jale Fatma Süleymangil, Levent'teki nikâh töreninde Mualla Özbek Yaka'nın diktiği, lacivert jorjetten, mini etekli, beyaz puantiyeli ve üzerinde Türk motifleriyle işlenmiş bir elbise giymişti.

Yılmaz Güney ile Jale Fatma Süleymangil, nikâh memuru Alaaddin Alpar'ın önünde neşeli görünürler. Baştan sona kameraya alman nikâh töreninde gelin ile damattan kim kimin ayağına bastığı belli olmamıştır.

Nikâh törenine, Yılmaz Güney'in annesi Güllü Pütün, Fatma Süleymangil'in anneannesi Semiha Hanım ve kuzenleri de katılmıştı. Pütün ailesi, kafes içinde bir çift muhabbet kuşu getirmişti.

Levent'teki evde nikâhları kıyılan Yılmaz Güney ve Jale Fatma Süleymangil (Pütün), daha sonra, Lalezar Gazinosu'nda kokteyli verdi ve gelen 150 kadar davetliyle teker teker ilgilendi.

Nihat Ziyalan, Ekrem Bora, Hayati Hamzaoğlu, Birsen Menekşeli, Danyal Topatan, Sami Hazinses, İhsan Gedik, Atıf Yılmaz, Duygu Sağıroğlu, Gani Turanlı, Eva Bender, Necip Sarıcıoğlu, Niko

284 Hürriyet, 6-7 Mart 2000.

285 Not: Jale Fatma (Süleymangil) Pütün'ün doğum tarihinde farklılıklar vardır. İnsan, Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney kitabına göre: "17.1.1952", Yener Süsoy'un yaptığı ve 06.03.2000 tarihli Hürriyet gazetesinde açıklandığına göre: "07.12.1952" olarak belirtilmektedir. Bu değişiklik büyük bir olasılıkla evlilik nedeniyle yaşının büyütülmesinden kaynaklanmaktadır.

Polias, Alaattin Perveroğlu, Feridun Çölgeçen, Piraye Uzun, Nevzat Pesen, Sadık Şendil, İrfan Atasoy, Tugay Töksöz, İrfan Ünal ve Dündar Ali Kılıç kokteyle katılanlar arasındaydı.

Bu evliliğe razı olmayan anne Ayşe Birsen ve baba Aldülgani Süleymangil, on beş aydır nişanlı bulunan Yılmaz Güney ve Jale Fatma Süleymangil'in ne nikâhına ne de kokteyllerine katıldı.

Yılmaz ile Fatma Pütün Adana'da

1970 Ağustos ayının ilk haftasında Yılmaz Güney ile Fatma Pütün, Adana'ya gitti.

Adana'ya gitmelerinin bir nedeni öz babası Hamit Pütün ile Jale Fatma Pütün'ü tanıştırmak, bir diğer nedeni ise film çalışmalarına devam etmekti.

Adana'da bulundukları dönemde iş nedeniyle bir ara İstanbul'a dönen Yılmaz Güney, Ağustos 1970'in son günlerinde Hülya Koçyiğit'le *Zeyno* filminin çekimlerine başladı. Filmin bazı sahneleri, Bebek semtinde Mısır Konsolosluğu'nun yanındaki, denize açılan sokakta çekildi.

Yılmaz Güney ile Hülya Koçyiğit'in birlikte oynadıkları ikinci film *Zeyno*'yu Atıf Yılmaz yönetmişti.

Gün Gelecek Yılmaz Güney Bu Köyde Doğdu Diyecekler

Yılmaz Güney, 19-25 Eylül 1970 günleri düzenlenen Adana Altın Koza Film Festivali için Adana'ya gelen bazı sanatçıları, 27 Eylül 1970 Pazar günü, Seyhan Barajı kıyısında düzenlediği "kuzu çevirme" partisinde bir araya getirdi.

Partide, Yılmaz Duru davul çaldı, Yılmaz Güney ile çocukluk arkadaşları halay çekti. Kuzu partisinde bol bol silah atıldı, halaylar çekildi.

Yılmaz Güney, Seyhan Barajı kıyısında verilen "kuzu çevirme" partisinden sonra sanatçı arkadaşları ile dostlarını, daha sonra, Karataş ilçesi yolu üzerinde öz babası Hamit Pütün'ün yaşadığı Oymaklı köyüne götürdü.

İrfan Atasoy, otobüs yolculuğunda, Yenice köyünün önünden geçerken, tam önünde oturan Yılmaz Güney'e şunları söyledi:

"Hatırlar mısın Yılmaz. Kemal Film'de çalışırken bir gün buradan geçiyorduk. Bana, 'Bak İrfan,' demiştin. 'Şu köy var ya, şu köy... Yenice köyüdür orası. Gün gelecek Yılmaz Güney, bu köyde doğdu,' diyecekler."

Davul zurna çalınarak yapılan otobüs yolculuğundan sonra Oymaklı köyüne varan misafirler, Yılmaz Güney'in babası ve akrabaları tarafından karşılandı.

Oğlu Yılmaz Güney'le kucaklaşan baba Hamit Pütün, "Kazanmışsın oğul. Sevindim, bir başka türlü kıvandım," diyerek sevincini belirtti. Daha sonra baba evine gidildi. Bütün köylü evin önünde toplanmıştı.

İrfan Atasoy, Abdurrahman Keskiner, köye gidenler arasındaydı.

Umut filminin bazı sahnelerinin çekildiği baba evinde halay çekildi, yemek yendi, silah atma yarışı düzenlendi.

Köyün namlı nişancısı olarak tanınan Oymaklı köyü muhtarı Hacı Kısacık ile Yılmaz Güney, silahla nişan alma yarışı yaptı. Dizilen şişelere atış yapıldı. Hamit Pütün, oğlunun başarısından dolayı silahla havaya ateş etti. Silah atma yarışına köylüler de katıldı.

Hamit Pütün, gelini Fatma Pütün'e, "De bakalım gelin kız, bizim gara oğlandan bi şikâyetin var mı?" diye sordu. Fatma Pütün, Hamit Pütün'ün elini öptükten sonra, "Ondan hiç şikâyetim yok ama sizden şikâyetçiyim baba. Söz vermiştiniz, hani İstanbul'a gelecektiniz?" diyerek karşılık verdi.[286]

Hamit Pütün'ün hanımının hazırladığı ayranlar içildi. Yılmaz, analığı ve kardeşleriyle kucaklaştı.

Yılmaz Güney, şalvarlı kıyafetiyle kuzuyu çevirdikten sonra halaylar çekmiş, ödül almanın kutlamasını babası ve akrabalarının yaşadığı köyde yapmıştı.

Yılmaz Güney ile Fatma Pütün, daha sonra, Adana'da bulunan kız kardeşi Leyla Demirezen'in evine gitti.

On Soru

Ses dergisi, başta Yılmaz Güney ile Cüneyt Arkın olmak üzere birçok sanatçıya yönelttiği on soruyla onların bazı konularda neler düşündüklerini öğrenerek, okuyucularına aktarır.

Ses dergisinin sanatçılara yönelttiği on soru ve bu sorulara Yılmaz Güney'in verdiği yanıtlar şöyledir:

'Sizi en mutlu eden üç şey nedir?'

'Ben uzun yıllar, mutluluk nedir bilmeden yaşadım. Sevinç be-

286 Ses, 10 Ekim 1970, sayı: 41.

nim yabancısı olduğum bir duyguydu. Sevinmekle mutluluğu, mutlu olmayı birbirinden ayırmak gerek. Ben küçük şeylere sevindim hayatımda, ama sürekli mutlu olmadım hiç. İnşallah bundan sonra. Gelecek iyidir daima, gelecek iyimser umutlar taşır insanlara.'

'Evlilik hakkında ne düşünüyorsunuz?'

'Bir ünlü düşünürün düşündüğünü: 'Gençler evlenin. İyi bir kadına düşerseniz mutlu olursunuz. Kötüsüne düşürseniz de filozof.'

'En çok nasıl yerlerde eğlenirsiniz?'

'Orta sınıf halkın gittiği yerlerde. Sorumsuz insanlar, dünyanın en önemli meselelerinin iki kadeh içki arasında halledildiği masalara iter beni.'

'Arkadaş topluluklarında sinemanın dışında konuştuğunuz konular hangileridir?'

'Siyaset, iktisat ve edebiyat.'

'Sinema dışında en fazla ilgi duyduğunuz sanat dalı hangisidir?'

'Hiçbir sanat dalı sinemanın dışında değildir. Hepsi, sinemanın yaratıcı unsurları arasında sayılabilir. Bana göre bir sinema sanatçısı diğer sanat dallarına ilgi duymaktan çok onlara eğilmekle görevlidir.'

'Edebiyatın en ilgi duyduğunuz dalı hangisidir?'

'Edebiyat bir bütündür. Şiiriyle, romanıyla, hikâyesiyle, denemesiyle bir bütün. Bunların her birinin ayrı bir tadı vardır ve tamamı edebiyatı bütünler. Liseli çocuk değilim ki şiir severim diyeyim yalnızca.'

'Modayı izler misiniz? Moda hakkında genel kanınız nedir?'

'Modadan hiç anlamıyorum. Fakat şartlandığımız için onların sunduğu şeylerin bazılarını ister istemez kabullenmek zorunda kalıyoruz. Ben kendi payıma allı pullu gömlekler giymem, saçımı falan uzatmam. Bugün bir değişim içinde olan Avrupa'nın vardığı nokta, şartları çok değişik olan bizim toplumumuzun bünyesine uymuyor. Bana öyle geliyor ki, bizde o kadın erkek karışımı modayı uygulayanlar, hayatlarında bir şey yapmamış insanların iç ezikliğini duyuyor, kendilerini tatmin yolunu arıyorlar.'

'Sizce bir erkeğin en belirgin özelliği ne olmalıdır? Cesareti mi, kuvveti mi, bilgisi mi, şefkati mi?'

'Bunların biri yetmez ağam, hiçbiri tek başına erkeği belirlemez.

Erkek adamda hepsi de olmalı bunların, hepsi dört dörtlük olmalı.'

'Bir kadının önce neresine bakarsınız?'

'Erkek bakmaz, kadın baktırır bence. Kadının en dikkati çekecek yeri neresiyse erkeğin gözü ilkin oraya gider. Tabii bu da kadınına göre değişir.'

'Bir kadının en önemli özelliği nedir?'

'Namusu, sadakati, sabrı. Erkeğini tamamlayan kadın bence en iyi kadındır, kadının hasıdır. İçlerindeki bencilliklerinden arınmış aynı tencere içinde kaynamış kadınla erkek güzeldir, ikisi birbirini ancak böyle tamamlar.'[287]

4. Levent'te Doğum Günü Kutlaması, Polonezköy'de Kır Gezintisi, Moda'da Öğle Yemeği

Jale Fatma Pütün'ün 20. yaş günü kutlaması, 7 Aralık 1970 Pazartesi günü, Levent'teki evlerinde aile dostlarıyla birlikte kutlandı.

Kutlamaya Fatma Jale Süleymangil'in (Pütün) ailesinden annesi Birsen Süleymangil, anneannesi Semiha Süleymangil, yengeleri, okul ve çevre arkadaşları gelmişti. Birsen Süleymangil, evlendiklerinden sonra ilk kez, Yılmaz ile Fatma Pütün'ün evlerine gitmişti.

Yılmaz Güney'in babası Hamit Pütün ile kız kardeşi Leyla Demirezen, Adana'dan gelmişti.

Yılmaz Güney, film setinde çalışmakta olduğu için karısının doğum gününe biraz geç geldi. Gelirken kırmızı güllerden bir buket, konuşan ve şarkı söyleyen iki bebek, bir de tabanca getirmişti.

Üç katlı yaş pastanın üstünde rengârenk yirmi tane mum yanmakta, pikaptan güzel bir melodi sesi gelmektedir. Fatma Jale Pütün mumları üfleyerek söndürdü. Yılmaz Güney, eşine nice yıllar dileyerek doğum gününü kutladı.

Yılmaz Güney ile Fatma Jale Pütün hemen her yerde birlikteydi.

Yılmaz Güney ile Fatma Jale Pütün, Star Film'in sahibi Aziz Sarıkaya adına çekilen Çirkin ve Cesur adlı filminin bazı sahnelerinin çekildiği settedir.

17 Nisan 1971 Cumartesi günü, Polonezköy'de filmin bazı sahnelerinin çekimlerine ara verdiğinde Yılmaz Güney ile Fatma Jale Pütün, zamanlarını kırda gezerek değerlendirdi.

287 Ses, 22 Kasım 1970, sayı: 47. Okuyucu için not: (Devamı bkz. Dipnot Bölümü)

Yılmaz Güney ile Fatma Jale Pütün, 7 Ağustos 1971 Cumartesi günü, Birsen Süleymangil'in Moda'daki evindedir.

Kayseri'de iki film çevirdikten sonra İstanbul'a gelen ve Filiz Akın'la *Umutsuzlar* filminin çekiminde olan Yılmaz Güney, yanına kameraman Gani Turanlı, *Ses* dergisi finalisti ve *Umutsuzlar* filminde oynayan Yeşim Tan ile Filiz Akın'ı alarak kayınvalidesi Birsen Süleymangil'in Moda'da, denize nazır Deniz Apartmanı'nın ikinci katında bulunan evine öğle yemeğine gider.

Öğle yemeğinde gazeteci ve sinemacı Erman Şener, Yılmaz Güney'in annesi Güllü Pütün, Fatma Jale Pütün'ün anneannesi Semiha Süleymangil de bulunur.[288]

Bazı Sanatçılar Yenice ile Oymaklı Köylerinde

18-26 Eylül 1971 günleri arasında düzenlenen Adana Altın Koza Film Festivali'ne katılan sanatçılardan Yılmaz Güney, Yılmaz Duru ve Aliye Rona, bir öğleden sonra Adana Cezaevi'nde mahkûmları ziyaret etti ve çeşitli malzemeler götürdüler. Cezaevine, bir iki saz ve ses sanatçısı da götüren bu üç sinema sanatçısı, bütün öğleden sonrası zamanlarını mahkûmlara ayırmışlardı.

Yılmaz Güney, Adana Altın Koza Film Festivali'nde sonuçlar açıklandıktan ve 4 ödül kazandığını öğrendikten sonra, sanatçı arkadaşlarına, ilk önce, Kurttepe'de Seyhan Baraj Gölü kıyısında bir kuzu partisi düzenledi. Yılmaz Güney, ödül kazanma başarısını, babası Hamit Pütün'ün yaşadığı yerde kutlamak amacıyla sanatçı arkadaşlarını ayrıca bir otobüsle 26 Eylül 1971 Pazar günü, sırasıyla Yenice ile Oymaklı köylerine de götürdü.

Tahir Kutsi Makal, Ayşe Makal, Muazzez Arçay, Şenay, Beyza Başar, Melek Görgün, Ekrem Bora ile karısı Gül Bora, Fatma Girik, Tunç Oral, Sezer Güvenirgil, Nazan Şoray, Öztürk Serengil, Yurdaer Doğulu ve Yılmaz Duru da, Yenice ile Oymaklı köylerine düzenlenen geziye katılanlar arasındadır.

Âşık Divani ile Âşık Selmani, bu gezi sırasında kafiyeli dörtlüklerle bir süre atışırlar. Atışma sırasında Âşık Divani şu dörtlüğü söyler:

"Sözüne cevabım Selmani/Olmaz Güney olmaz Güney/Vallah dostlar içimizi/Bilmez Güney bilmez Güney."

288 Ses, 14 Ağustos 1971, sayı: 33.

Âşık Selmani şu karşılığı verir:

"O bilmezse sen gel bildir/Manayı söyleyen bilir/Adana'da açan güldür/Yılmaz Güney, Yılmaz Güney."

Âşık Divani atışmayı şöyle bitirir:

"Divanı sözüm haktır/Zafer çelenkleri taktır/Türkiye'de artist çoktur/Gelmez Güney, Gelmez Güney."

Geziye katılan misafirlerden bazıları, davul zurna eşliğinde halay çekmiş, önce havaya atılan şişeler, küçük taş parçaları ve nikel paralara tüfek ve tabancalarla mermi atışı yaparak vurmaya çalışmış, içki içmiş, yer sofrasında büyük siniler içinde yemek yiyerek eğlenmiştir.[289]

1. Levent'teki Yeni Evde

Yılmaz Güney ile karısı Fatma Jale Pütün, evlendiklerinde ilk olarak 4. Levent'te Türkan Şoray'ın evinin karşısındaki bir villada aylığı 1.500 liraya yaklaşık olarak 1,5 sene kadar oturmuşlardı.

Yılmaz Güney ile karısı Fatma Jale Pütün, 1. Levent'te 250 bin liraya satın aldıkları yeni katlarına, 1971 Aralık ayında taşınırlar.

Bu sırada Fatma Pütün'ün portakal renginde BMW marka bir otomobili, Yılmaz Güney'in ise tamirhanede olan hafif hasarlı, eski model Buick otomobili vardır.

1. Levent'teki yeni evinde Yılmaz Güney, en çok çalışma odasına özen gösterir ve büyük bir kütüphane yaptırtır.

"Hastayı Kurtardık. Ama Biraz Gecikseydi. Aynı Şekilde Konuşamayacaktım"

Yılmaz Güney, karısı Fatma (Güney) Pütün, misafir ettiği Filiz Akın ve Fatma Girik, 5 Ocak 1972 Çarşamba gecesi, geleneksel olarak düzenlenen "Adanalılar Gecesi"ne katıldılar.

Gecenin geç saatine kadar eğlenen misafirler, Adanalılar gecesinde, çiğ köfte yemiş, davul zurna eşliğinde halay çekmişlerdi.

Bu sırada, *Sahtekâr* filminde oynamakta olan Yılmaz Güney, Adanalılar gecesinden birkaç gün sonra, Koşuyolu'ndaki sette fenalaştı ve Hayat Hastanesi'ne kaldırılarak hemen ameliyat edildi.

Fatma Pütün (Süleymangil), Birsen Süleymangil ve Abdulgani Süleymangil, haberi alır almaz hemen hastaneye gitti.

289 Ses, 2 Ekim 1971, sayı: 40.

Yılmaz Güney'in ameliyatını yapan Prof. Dr. Bedii Gorbon, 65 dakika süren ameliyattan sonra, hastanın yakınlarına özetle şunları söyledi:

"Hastayı kurtardık. Sıhhati yerinde. Ama biraz gecikseydi, aynı şekilde konuşamayacaktım. Yapışık olan apandisit zor alındı. Hepimize geçmiş olsun."

On gün önce film çekimi sırasında apandisit krizi tutarak Hayat Hastanesi'ne kaldırılan ve zamanında müdahaleyle ölüm tehlikesini atlatan Yılmaz Güney, iyileşerek, 22 Ocak 1972 Cumartesi günü, hastaneden taburcu edilmiş ve evinde istirahate çekilmiştir.

Yılmaz Güney evinde bir süre dinlendikten sonra, karısı Jale Fatma Pütün'le beş günlüğüne İzmir Efes Oteli'ne dinlenmeye gitti.

Beş gün sonra, İstanbul'a dönen Yılmaz Güney, hastalığı nedeniyle yarım bıraktığı *Sahtekâr* filminin bir an önce bitirilmesinde kararlıdır.

Karısı Jale Fatma Pütün, "Peki çalış, ama bir şartla. Bir kere sete ben de geleceğim. Mideni doktorun izin vermediği yemeklerle doldurmak yok. Sonra, ilaç saati gelince, iki elin kanda olsa kamera karşısındaki işini bırakacaksın. Delicesine çalışıp kendini yormayacaksın, tehlikeli hareketler yapmayacaksın ve setlerde sabahlamayacaksın," dedi.

Yılmaz Güney, *Sahtekâr* filminin setine karısı Fatma Pütün'le gitti ve filmi bitirdi.

Hastalık İlerliyor

Yılmaz Güney, yakalandığı hastalıktan tam iyileşememiştir.

Yumurtalık Hâkimi Sefa Mutlu'yu öldürmekten Kayseri Cezaevi'nde tutuklu bulunan Yılmaz Güney, ani bir mide kanaması nedeniyle Kayseri Devlet Hastanesi'ne kaldırıldığı için, 9 Haziran 1976 Çarşamba günü, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapılan duruşmasına katılamadı.

Yılmaz Güney, İzmit Cezaevi'nde hastalandığı için 24 Mayıs 1978 Çarşamba sabahı, İstanbul'a götürüldü.

İlk önce İstanbul Adliyesi'ne götürülen ve evrakı tamamlanan Yılmaz Güney, daha sonra, Çapa'daki Gureba Hastanesi'ne sevkedildi ve röntgen filmleri çekildi.

Röntgen filmleriyle birlikte hazırlanacak rapor Adalet Bakanlı-

ğı'na gönderilecek, Adalet Bakanlığı gerek görürse Yılmaz Güney, tedavisi için İstanbul'a nakledilecektir.

Kocaeli Devlet Hastanesi'nde de muayene edilen Yılmaz Güney, hastane başhekimi Operatör Dr. İlhan Ergene'nin verdiği, "Tedavi için hastanemizdeki cihazlar yetersiz olup tam teşekküllü bir hastanede tedavi gerekir" şeklindeki raporu üzerine, 28 Temmuz 1978 Cuma günü, sabah saat 08:00'de İzmit'ten İstanbul Toptaşı Cezaevi'ne götürülmek için yola çıkarıldı.

Kocaeli Cezaevi Müdürü Hilmi Karadana ve çok sayıda jandarmayla saat 10:45'te iki ufak torba içindeki şahsi eşyalarıyla Üsküdar Toptaşı Cezaevi'ne getirilen Yılmaz Güney, Toptaşı Cezaevi Müdürü Adil Satmış'a teslim edildi.

Yılmaz Güney, Adalet Bakanlığı'nın emriyle, 11 Ağustos 1978 Cuma günü sabahı, Toptaşı Cezaevi'nden Haydarpaşa Numune Hastanesi'nin 5. Dâhiliye Kliniği'ne götürüldü.

Doktorların ilk teşhisine göre özellikle mide ülseri gittikçe artmış ve hastalık bütün mideyi sarmıştı. Verilen rapor üzerine Yılmaz Güney'in tedavisinin yapılması için Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde yatırılmasına karar verildi.

Haydarpaşa Numune Hastanesi'nden 14 Eylül 1978 Perşembe günü taburcu edilen Yılmaz Güney, 26 Eylül 1978 Salı günü, Cerrahpaşa Hastanesi Diyabet Servisi'nde tedavi altına alındı.

O dönemdeki Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Metabolizma Hastalıkları ve Diyabet Uzmanı Prof. Dr. Üstün Korugan'dı.

Prof. Dr. Üstün Korugan, Yılmaz Güney'in tedavi edilmesi için elinden gelen bütün çabayı gösterdi.[290]

Yılmaz Güney, Toptaşı Cezaevi'nden Sağmalcılar Cezaevi'ne 16 Ocak 1979 Salı günü nakledilecekti. Ancak bu sıralarda üst üste yaşanan firar olayları nedeniyle Sağmalcılar Cezaevi'ndeki siyasi tutukluların diğer cezaevlerine nakil işlemleri esnasında Yılmaz Güney Sağmalcılar Devlet Hastanesi'ne yatırıldı.

Ölüm

Yılmaz Güney, Isparta Yarı Açık Cezaevi'nde tutuklu iken firar etmiş ve hayatının son günlerini Paris'te geçirmiştir.

Jale Fatma Pütün, Yılmaz Güney'le tanıştıktan ve evlendikten

290 Gazeteci Yener Süsoy'un Metabolizma Hastalıkları ve Diyabet Uzmanı Prof. Dr. Üstün Korugan'la yaptığı söyleşide bu konuda özetle şunları anlatmıştır: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

sonra her konuda birlikte olmuş, deyim yerindeyse acısıyla tatlısıyla her şeyi birlikte göğüslemişlerdi.

Paris'teyken Yılmaz Güney'in hastalığı iyice ilerlemiş, zamanının büyük çoğunluğunu tedavide geçirmiştir. Yılmaz Güney kanser hastasıydı. Kanser tedavisinde geç kalındığı zaman kurtulması çok zor bir hastalıktır.

Asıl adı Marion Michael Morrison olan sinema sanatçısı John Wayne, kanser nedeniyle üç kez ameliyat olmuş, akciğeri ve midesi ameliyat sonrasında alınmıştı. "Büyük Kovboy" olarak anılan ve 250 film çevirmiş olan John Wayne, mide kanseri nedeniyle 11 Haziran 1979 günü ölmüştür.

Üç yüzden fazla filmde rol alan ve hastalığı nedeniyle bir ara Türkan Şoray tarafından ameliyat ettirilen Danyal Topatan, tedavi gördüğü kansere yenik düşerek 25 Eylül 1975 yılında ölmüştür.

Sanatçılardan Yavuzer Çetinkaya 21 Temmuz 1992 yılında, Yaman Okay 19 Şubat 1993 yılında, Fransız yönetmen Roger Vadim de 11 Şubat 2000'de kanser hastalığı nedeniyle ölmüştür.

Sürü filminde rol alan Savaş Yurttaş, ilk önce gırtlak kanserini yenmiş fakat akciğer kanserine yenik düşürek 8 Nisan 2002 Pazartesi günü, Ankara'da tedavi gördüğü Hacettepe Hastanesi'nde yaşamını yitirmiştir.

"Antalya Altın Portakal Film Festivali"nin fikir babası olan ve sinema yönetmenliği yapan Behlül Dal da, kanser hastalığı nedeniyle tedavi edildiği Akdeniz Sağlık Vakfı Hastanesi'nde 20 Haziran 2002 Perşembe günü ölmüştür."

Kanser hastalığı nedeniyle ölen bir başka kişi de Fatma Jale Süleymangil'in babası Abdulgani Süleymangil'dir. Abdulgani Süleymangil, ciğerlerinden yakalandığı kanser hastalığı sonucu ölmüştür.

Yılmaz Güney de mide kanseri nedeniyle Paris'te Uluslararası Üniversite Hastanesi'nde ölmüştür.[291]

9 Eylül 1984 Pazar günü, saat 05:15'te (Türkiye saatiyle 06:20) vefat eden Yılmaz Güney, 13 Eylül 1984 Perşembe günü, saat 15:30'da Paris'in Pere Lachaise Mezarlığı "Müslümanlar Bölümü"nde toprağa verilmiştir.

Jale Fatma Pütün, Güney (Elif) Pütün, Remzi Yılmaz Güney,

291 Konu için bkz.: Basında Yılmaz Güney, 1. cilt, Dönüşüm Yayınları, İstanbul, Ağustos 1994, s. 224.

Mustafa Nihat Behramoğlu, Sarp Kuray, Ayşe Emel Mesçi (Kuray), Kazım Binalı Akpınar, Bekir Yunus Dost, Mehmet Güven, Yılmaz Sağlıkçı, Erdoğan Sezgin, Necdet Nakiboğlu, Kendal Nezan (Salim Gemici), Costa Gavras, Patrice Chereau, Dominque Bredin, Server Tanilli, Tülay German, Semra Özdamar cenaze törenine katılanlar arasındadır.

Babası ölmeden önce yaşadığı bazı olayları Güney (Elif) Pütün şöyle anlatmıştır:

"Babamın son günleriyle ilgili olarak kafamda yeretmiş, hâlâ içimi deşen iki üç tane hatıram vardır. Oturduğumuz ev apartman tipi bir evdi. Bahçeli ve bahçesinde üç ayrı ev, evin önünde küçük bir yol vardı. O yolda gidip gelirdi. 'Ben bu hastalığı yeneceğim, ben bu hastalığı yeneceğim, ben bu hastalığa yenik düşmeyeceğim, ben bu hastalığı yeneceğim,' diye spor yapar, yürürdü. Yediğine, kendine çok dikkat ederdi. Bir gün hiç unutmuyorum evde yalnızdım. Fatoş ile kardeşim Remzi Yılmaz ya alışverişe gittiler ya da başka bir iş için dışarda idiler. Babamda yorgun yatıyor. Bir ara beni çağırdı, 'Kızım bir bardak su getirir misin?' dedi. Aşağı indim su getirdim, çıktım başucuna koydum. Çarşafları beyazdı hiç unutmam. Çarşafları kafasına kadar çekti ve kendini kapattı. Ve çarşafın altında konuşarak bana, 'Buna iyi bak kızım. Çok yakın zamanda beni böyle göreceksin,' dedi. Tüylerim ürperdi. Çok duygulandığım anlarda, müdahale edemem, teselli edemem. Birden öyle donup kalırım. Bir anlık öyle donma yaşadım. Sonra, 'Ama babacım niçin öyle düşünüyorsunuz. Olur mu öyle şey. Siz iyileşeceksiniz, daha çok günler yaşayacağız, daha çok yapacağımız şeyler var,' dedim. 'Kızım. Bunların hepsi hikâye. Ben yakında gideceğim haberin olsun. Beni yakında böyle göreceksin,' dedi. Bir de hastanede son günleri. Komaya girmeden ya bir gün önce ya da komaya girdiği günün sabahı. Yatağının dibinde oturuyorum. Bir ara elini uzattı bana. Bende elini tuttum. Gözlerinin içine baktım. 'Kızım. Ben sizden ayrılıyorum. Kendine dikkat et,' dedi. Hiç unutamıyorum. Ben yine, 'Aman babacığım, öyle deme,' diye başladım. 'Kızım. Ben sizden ayrılıyorum. Artık söyleyecek bir şey kalmadı,' dedi. Paylaştı benimle kişisel olarak. Cenazesinde bir topluluk gördüm. Belki üç bin kişi, belki daha fazlası vardı. Benim acım o kadar büyüktü ki cenazeye kimler katıldı göremedim diyebilirim. Benim için çok zorlu bir andır. Bir tek şey hatırlarım. Tabutunun başında idik. Biz aile olarak ayaktayız. Elim tokalaşma şeklinde

ve karanlık gölgeler geçiyor. Sırf gölgeler geçiyor, elimi sıkıyor, 'Başınız sağ olsun,' diyorlar. O anda kendimi oradan koparttığımı biliyorum. Sadece gölge hatırlıyorum. O kadar çok insan vardı ki. Buhar olur ya, duman gibi. Resmen flu. Hiçbir şey yok. Benim için korkunç özel bir anımdı. Belirli bir alandan mezarlığa kadar yürüdü. Çok büyük bir kitlenin önünde aile olarak el ele, böyle değerli bir kişiyi yolcu ettik. Bir tek onun bilincindeyim. Acımı tutacağım. Başka bir şey yapamam. Binlerce insan Yılmaz Güney'i kaybettiyse ben babamı kaybettim. Bu anlatılmaz bir duygu. Baba yaaaa! Uzun yıllar tanımamışım ve yaşamamışım. Anlatabiliyor muyum?"

Güney (Elif)

Yılmaz Güney'in iki çocuğu var. İlki kız, ikincisi erkek.

Yılmaz Güney ile Birsen (Can) Ünal'ın ilişkilerinden, 3 Ağustos 1966 Çarşamba günü, bir kız çocukları oldu. Çocuğa "Güney" adı verildi.

Arif Keskiner, Birsen (Can) Ünal'ın çocuk doğurması hakkında şunları anlatmıştır:

"Yılmaz ile Can'ın birlikteliğine gelince, hiç de iyi yürümüyordu. Yılmaz geçen zaman içinde şöhret olmuştu. Can sürekli kıskançlık krizine giriyor ve her seferinde sebepsiz kavga çıkarıyordu. Can evde yalnız kaldıkça, kendi kendine kuruyordu ve muhakkak bir çocuk doğurmak istiyordu. Bir defasında, birkaç aylık bir hamilelikte, bir kavga sonrası çocuğunu düşürmüştü. Daha sonraları Can'dan bir kızı olacaktı. Adını da Elif koyacaktı."[292]

Oğluna "Remzi Yılmaz" ismini koyan Yılmaz Güney'in birçok filminde çocuklar konu edilmiştir. Filmlerindeki çocuklardan bazılarının ismi "Elif"tir. Bu filmlerden birisi, 1970 yılında çekilen *Canlı Hedef* adlı filmdir.

Filmin öyküsü kısaca şöyledir: Ünlü kabadayı Asım Mavzer (Yılmaz Güney), sekiz yılını geçirdiği yurt dışından İstanbul'a döndüğünde İstanbul'daki kabadayılar dünyasındaki düzeni hayli değişmiş bulur. Sekiz yıl önce üç kardeşini öldürdüğü Bilal (Bilal İnci), artık çevresinde sözü geçen bir adam olmuştur. Eski düşmanı Asım Mavzer'in dönüşünü öğrenen Bilal, tüm adamlarını görevlendirip onu aratır. Oysa Asım, artık bu işlerden elini ayağını çekmiştir. İlkokul öğrencisi kızı Elif'le yeni bir hayat kurmayı düşlemektedir.[293]

292 Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 192.

293 Agâh Özgüç, Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney, Alfa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Şubat 1990, s. 136, 137.

Ayrıca, Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı Yol adlı filmde Halil Ergün'ün oynadığı "Memed Salih"'in birisi kız, birisi erkek iki tane çocuğu vardır. Bu çocuklardan kız olanın ismi "Elif," erkek çocuğunun ismi "Ahmet" tir.

Güney (Elif) Pütün çocukluğunu şöyle anlatıyor:

"3 Ağustos 1966'da İstanbul'da doğdum. Annemin adı Birsen Ünal. Ben sadece 4 yaşma kadar onunla Beyoğlu, Cihangir'de yaşadım. Sonra bir anaokuluna yatılı devam ettim. Sekiz yaşına kadar Ankara'da bir bakıcı bayanla yaşadım. On bir yaşına kadar Adana'da halamın yanında kaldım. Sonra iki yıl annemde. On üç yaşında da, Moda'da Fatoş Pütün'ün yanında idim. On beş, on dokuz yaş arası Paris'te babamla idim."

Güney (Elif) Pütün, Paris'te bir psikiyatrik çocuk hastanesinde çalışıyor. Evli, iki çocuklu, Maviasya adında bir kızı, Deniz adında bir oğlu vardır.

Remzi Yılmaz

Resmi nikâhlı ilk karısı Nebahat Çehre'yle olan evliliğinden çocuğu olmayan Yılmaz Güney'in Jale Fatma Pütün'le olan evliliğinden de bir erkek çocuğu vardır.

Şişli'deki Özel Ataman Kliniği'nde, 3 Eylül 1971 Cuma günü, dünyaya gelen üç buçuk kilo ağırlığında, elli bir santim boyundaki bebeğe "Remzi Yılmaz" adı verildi.

Yılmaz Güney, bir erkek çocuğu olduğu haberi kendisine ulaştırıldığı zaman, "Yaşasın Küçük Yılmaz Güney doğdu," diyerek, karısı Jale Fatma Pütün'ü tebrik etmek, oğlunu da görmek için film çalışmasını bırakarak kliniğe koşmuştu.

Yılmaz Güney'in *Boynu Bükük Öldüler* romanında çocukluğunu anlattığı çocuğun ismi "Remzi"dir.

Yılmaz Güney, gazeteci Mebruk Doğan Koloğlu'yla yaptığı söyleşide karısı Jale Fatma Pütün ve oğlu Remzi Yılmaz hakkında bazı açıklamalar yapmıştır.

"Eşim katılaştığımın farkına varmıştır" başlığıyla karısı hakkında yaptığı açıklama şöyledir:

"Karım bir buçuk yıllık evlilik dönemi içersinde bir adam tanımıştı. Ayrı kaldığımız dönem içersinde de bu adam hapisten dönecek, bu adama uymak gereklidir düşüncesiyle iki yıl öncenin Yıl-

maz Güney'ine kendisini tam anlamıyla adapte etmişti, kendisini ona hazırlamıştı. Fakat bambaşka bir adamla karşılaştı. Eski alışkanlıklarımız, eski eğilimleri yok, dünyaya bakışlarımızda büyük oranda farklılıklar olmuştur. Bir noktada katılaştığımızın farkına varmıştır ve eski duyarlığını zaman zaman yitiren bir adam görmüştür. Bütün bunlar ister istemez onda bir bocalama yaratmıştır, aynı zamanda bende de... Sanıyorum uzun bir dönem bu bocalama ve bu sarsıntı devam edecektir. Yeni bir adama alışmak ya da yeni adamın şartları içinde onunla bir olmak sanıyorum onu yeni bir noktaya getirecektir."

"O kadar değişti ki, oğlu bile onu yadırgadı" başlığıyla oğlu hakkında yaptığı açıklama ise şöyledir:

"Başlangıçta babasını sevdi çünkü babası onu demir parmaklıkların arasında çikolata veren, onu havaya atan, onu orada beş dakikalık süre arasında seven bir adamdı ve bütün hafta boyunca bir cuma gününün özlemi içersinde kıvranıyordu. Çünkü anası ona cuma günleri babasına götüreceğini söylüyordu, o da babasını çok seviyordu. Fakat çıkış anından sonra evde üçüncü adamı anasıyla paylaşmak zorunda kaldı. Bu paylaşmaya tahammül edemedi oğlum başlangıçta. Ve beni istemedi. Oğlum tekrar askere gitmemi istedi, çünkü benim hapishanede değil askerde olduğumu biliyordu. Annesinden benim tekrar askeri gitmemi istedi ve beni beğenmedi, ben de ona kendimi beğendirmek, kendimi sevdirmek için sahte birtakım şeyler yapmak istedim. Onun için şimdi alışma dönemi içindeyiz... Ben oğluma 'Küçük yiğit aslan,' diyorum, o da bana, 'Büyük yiğit aslan,' diyor. Ben ona bazen sinirleniyorum, küfür ediyorum. 'Kamyon lastiği, makarna, yoğurt' diyorum, o da bana, 'Şekerli yoğurt, don lastiği' diyor."[294]

Yılmaz Güney, Kayseri'de cezaevinde mahkûm iken, "Oğluma Hikâyeler" diye öyküler yazmıştır.

Paris'te Sorbonne'da önce iletişim okuyan, sonra edebiyat bölümüne geçen Remzi Yılmaz Güney, bir ara *Cumhuriyet* gazetesinin sanat bölümünde çalıştı, Doktor Raçe Kart ile 5 Temmuz 2002'de Moda Deniz Kulübü'nde evlendi.[295]

294 Hürriyet, 2-4 Temmuz 1974.
295 Hürriyet, 6 Temmuz 2002.

"Günahımla, Sevabımla Geçmişimde Ne Varsa Hepsine Sahip Çıkıyorum"

İnsanın kişisel tarihi, kimlerle birlikte olursa olsun, kimlerle birlikte iş yaparsa yapsın, yanlışıyla doğrusuyla, eninde sonunda bütün yönleriyle kendi kişisel tarihidir.

Yılmaz Güney, kendisiyle yapılan bir söyleşide şunları söylemiştir:

"Günahımla, sevabımla geçmişimde ne varsa hepsine sahip çıkıyorum. Bugün sinemacı olarak kazandığım pratikte; en kötü diye nitelenen, en kalitesiz diye nitelenen yapımların bile bende payı vardır. Çünkü insanlar genellikle şöyle bir duyguya sahiptirler: Hayatlarının bir döneminde beyaz bir deftere, hiç bozulmamış bir deftere ev ödevlerini dikkatlice çekmek ister gibi yeni bir deftere başlamak isterler. Okul ödevinde böyle olabilir. Herhangi bir iş tasarımında böyle olabilir. Fakat hayat hiçbir zaman beyaz bir defter değil. Bu anlamda benim hayatım da karalanmış, çizilmiş, eksi konulmuş, hatta kimi yerlerine yanlış diye yazılmış bir defter. Bundan sonra da benim defterim hiçbir zaman bembeyaz bir defter olmayacaktır. Bundan sonraki hayatım içerisinde de yine zikzaklar olacaktır. Olmamasına gayret edeceğim fakat elde olan bir mesele değil."[296]

296 Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 132, 133. Okuyucu için bilgi: (Devamı için bkz. Dipnot Bölümü)

DİPNOTLAR
BİRİNCİ BÖLÜM DİPNOTLARIN DEVAMI

6.

"Vedat Ağabey'den, Yeni Ufuklar'ın çıkmayacağını, çıkamayacağını bildiren bir mektup aldım. Diyor ki... 'Ekim başlarında bir kapanış sayısı çıkaracağım.' Bu satırlarda, Yeni Ufuklar'ı yaşatmak için bir ömür tüketen, çoklarının kavramakta zorluk çekeceği fedakârlık örnekleri gösteren Vedat Ağabey'in onurlu üzüntüsünü görüyorum. Bu üzüntü, umutsuz bir çırpınışın sonu, bir yenilginin ifadesidir... Evet... Yenilginin... Ve yenen yan, hayatın nesnel yasalarıdır, olumsuz değildir bence.

"Ne demektir 'kapanış sayısı?' Acı demektir. Bence bu acıdan, cesaretle olumlu dersler çıkartılmalıdır. Kültür ve sanat alanında gerçekten yeni ufuklara doğru hızla ilerlenen, değişimlerin birbirini zorladığı, toplumsal ve siyasal bir yığın çalkantının temelleri derinden sarstığı bir ülkede, çeyrek asırlık bir dergi neden kapanıyor? Bu bir çelişmedir. Bence Yeni Ufuklar, Türkiye'nin yeni ufuklarıyla uyum sağlayamadığı için kapanıyor. İşte kavramamız ve üzerinde durmamız, düşünmemiz gereken nokta budur. Bir zamanlar Adana'da... 1955-56'larda Adana'da ben Yeni Ufuklar okur... okutur... satardım. Yanılmıyorsam, her ay yüz adet gelirdi bana. Kitapçılara, tanıdıklara, okullara, her yere dağıtırdım. Kimler Yeni Ufuklar okuyor, tanımaya, onlarla konuşmaya çalışırdım. Bir işçi mahallesinde otururduk. İşçiler Yeni Ufuklar okumazlardı. Köyümüze giderdik... Bizim köylüler de okumazlardı... Onlara heyecanla bazı yazıları okuduğumu anımsıyorum. Anlamazlardı.

"Yeni Ufuklar'ın bende payı vardır. Vedat Ağabey'in payı vardır. Yeni Ufuklar yeniden çıkacaktır... Daha doğrusu, kendini yeniden yaratacağına inanıyorum..." (Yeni Ufuklar, Kasım 1976, sayı: 275)

10.

"Dava, daha İstanbul Birinci Ağır Ceza Mahkemesi'nde karar aşamasındayken, düzeni ve çarkı iyi bilen arkadaşları, Yılmaz Güney'i uyardılar: 'Siyasi davalarda, genellikle karar yukarda veriliyor. Aşağısı da, "milli ve resmi görüşe" uygun biçimde onaylıyor. Sana en ağırından ceza vereceklerdir. Vakit varken kaç ve kurtul!'

Yılmaz Güney, gençliğinin toyca temizliğiyle gülmüştü:

'Benim bir suçum yok ki.... Ayrıca adalete inanıyorum...'

'Tamam kardeşim. Adalet güzel, hoş. Yalnız, böyle bir şey henüz buralara uğramadı.'

'Size inanmıyorum...'

'İyi, o zaman bekle ve gör...'

Yılmaz Güney, mahkemenin omzuna yüklediği 7,5 yıl ağır hapis cezasını duyunca, gözleri yuvalarından fırladı: 'Dostlarım haklıymış yahu!'

Bundan sonra kaçış olanaklarını araştırdı. Ciddi ciddi hazırlığa başladı. Sınırda, onu 'öteye' geçirecek adamlar bulundu. Randevular ayarlandı. Yılmaz Güney, olaydan haberli yakın dostlarıyla vedalaşıp sınıra bile gitti. Fakat orada kararını değiştirdi:

'Sürgün yaşamaktansa, ülkemde, cezaevinde yatarım, daha iyi...'

Başına gelecekleri tevekkülle beklemek üzere İstanbul'a döndü... O arada zaman akıp gitti. Mahkûmiyet kararı, Yargıtay'la İstanbul İkinci Ağır Ceza Mahkemesi arasında futbol topu gibi gidip geldi. Derken mahkemenin öngördüğü sonuncu ceza onaylandı...

Bundan sonra yarı kaçak, tedirgin günler yaşamaya başladı. Peşindeki polis gölgesini hissediyordu. Yapılacak işler ve yeni girdiği sinema dünyasında görülecek hesaplar yüzünden polisten kaçtı. Elinden geldiğince 'içeriye' girmeyi ertelemeye, geciktirmeye çalışıyordu. Ne de olsa, kurtuluş yoktu. Bari zaman kazanıp mesleğinde biraz da olsa ilerleme kaydetmeye bakmalıydı. Arif Keskiner anlattı:

'Bir gün film setinde çalışıyorduk. Bir polis arabası geldi. Yılmaz, 'Beni yakalamaya geldiler,'

diyerek kaçtı. Az sonra, boş yere kaçtığını anlayıp geri geldi. Onu yakalamaya gelmemişlerdi. Polis arabası, filmde kullanılmak üzere, Emniyet Müdürlüğü'nden alınmıştı. Fakat aradan birkaç gün geçtikten sonra, Yılmaz gerçekten film setinde polisçe yakalanıp götürüldü." (Ahmet Kahraman, Yılmaz Güney Efsanesi, V Yayınları, Ankara, 1. Baskı, Mayıs 1991, s. 78, 79.)

İKİNCİ BÖLÜM DİPNOTLARIN DEVAMI

22.

a) "Yılmaz Güney'in sineması üzerinde en etkili sinema türü Amerikan sinemasıdır. Hatta bu filmlerin bir tür Anadolu Western olduğunu düşünmek saçma olmaz. Sürü filminde olduğu gibi örnekleri çok yapılmış olan, sürüyü Teksas'dan Oklahoma'ya götüren kovboy ekibinin serüvenine benzetmek hiç de zor değildir. Yılmaz Güney, filmlerine, 'yalnız kovboy' havasını taşımıştır. Bunu 'Çirkin Kral'daki silah kullanan Yılmaz Güney'de çok açık görürüz ya da Seyit Han'ın başında izleriz. Doğaldır ki Türkiye'nin, Urfa'nın bilmem neresinde bir 'Saloon' olması olanaksızdır, Western filmlerinde olduğu gibi. Ama Seyit Han filminin başında kahvede bir kavga sahnesi vardır, bu Western filmlerinin ortamını anımsatır. Çünkü içki içilen bu kahvede, birileri sürekli olarak Yılmaz Güney'e ilişirler... Güney'de bulaşmayan kovboy edasıyla durur... Sonunda dayanamaz, hepsini birden haklar. İşte bu Western yapısı, Yılmaz Güney'in sinema dilinin temelinde, çok özgün olmayan ve çok kullanılmış öğelerin bulunduğunu gösterir... Yılmaz Güney'in filmlerinde, Amerikan Westernlerindeki biçim özelliklerinden yararlandığı belirgindir." (Nihat Taydaş'ın, "Yılmaz Güney'in Sinemasına Bakış" adlı yayınlanmamış çalışması.)

b) Yılmaz Güney de, bir söyleşisinde bu konuda şunları anlatmıştır: "Türkiye'nin kendi hikâyesi olan filmlerin sayısı çok azdır. Konular yabancı filmlerden araklanmıştır, sinema dili esas itibariyle yabancı taklididir. Ben yaklaşık 105 tane film yaptım aktör olarak. Ben ki bu tip şeylere, aktarmaya tepki duyan bir insandım. Yüz beş filmin içinde sanıyorum yaklaşık on, on beş film var ki tamamen yabancı filmlerden esinlenmiş ya da araklanmış şeylerdi. Yani o ortamın içerisinde, genel olarak öyle bir eğilimin içerisinde biz ayrı kalamazdık. Zaten bizi gerçekten Türkiye sinemasını yapmaya iten, tepki duyduğumuz şeylerden biri buydu. Örneğin, 7 Samuray Japon filmidir. Bunu tuttu Amerikalılar, 7 Silahşörler diye yaptı. Biz de bunu 10 Korkusuz Adam diye yaptık. Örneğin Marlon Brando'nun bir filmi vardı. Karl Madlen'le Marlon Brando'nun rejisörlüğünü yaptığı One Mike Jack. Biz onu Dağların Oğlu diye yaptık. Jack Plaance'ın oynadığı bir film vardı: One Thousand Time. Biz ondan esinlenen Bin Defa Ölürüm adlı bir film çevirdik. İşte böyle. Konuyu oradan alıyorsun, hikâyeye birtakım değişik şeyler katıyorsun fakat kökü orası. Alıntıya tepki duyuyorsun. Fakat bu tepkiye rağmen orada varsın. Hikâyenin içersinde mümkün olduğu kadar farklı bir insan tipi ortaya koyarak bir çeşit kendini savunmaya çalışıyorsun. Sonuç olarak üç hikâye var ki kaynağı belli. Onun dışında kaynağı kesin belli olmayan, yani şu filmden veya bu filmden alınmıştır diye kesinlikle söyleyemeyeceğim fakat esas olarak bizim olmayan birtakım polisiye hikâyeler vardı. Şimdi hatırladım, bir tane daha vardı, onu da söyleyeyim. Kirk Douglas'la Burt Lancester'ın oynadığı bir film vardı. Bir kovboy filmi. O da Korkusuzlar diye yapılmış. Yani dört film. Dokuz ya da on kadar film var ki, bunların kaynağı belli değil, fakat hiçbir yerli özelliği olmayan polisiye filmlerdi. James Bond filmlerinin havasıyla yapılmış filmlerdi."

"Pasoli'nin, Reisz'in, Jean Renoir'in hiçbir filmini görmedim. Sica'nın sadece Bisiklet Hırsızları'nı gördüm ve hayran oldum. Keşke, mümkün olsa da, Sica'nın anlattıklarını derinleştirebilsem."

"Çeşitli defalar söylediğim gibi etkilenmeye açık bir adamım. Ve bugüne kadar gördüğüm birçok şeyden etkilendiğimi söyleyebilirim. (...) Mesela Sterling Hayden diye bir Amerikalı oyuncu vardı. Onun Elmas Kaçakçıları diye bir filminde küçük bir bitirim hayal kurar: Günün birinde banka falan soyacak, atlar, çiftlikler falan alacaktır. Bunları hayal eden küçük, aslında o şehrin artığı bir insan. Ve bu kişi barda çalışan bir kadınla ilişki kurar."

"Bir Kazan'ın Zapatası'nın bizi etkilemesiyle bir Sica'nın Bisiklet Hırsızları'nın etkilemesi, Juliana'nın bizi etkilemesine baktığımızda bu filmlerin birtakım ortak noktalar taşıdığını görüyoruz. Örneğin buradan bizi esas olarak halk kitlelerini anlatan filmlerin etkilediği ortaya çıkıyor. Neden beni bir Fred Astaire'in müzikal filmi etkilemedi? Neden aklımda kalmadı? İş hesaplarına bağlı, Happy End'li Amerikan filmleri aklımda kalmamış da neden bir James Gagney'in filmi, neden Humphrey Bogart beni etkilemiş, neden George Raft, neden Jack Palance? Bakıyorsun insan

tiplerine bütün bunlann ortak olarak gelip birleştiği bir nokta var. Onlar ve isyan filmleri beni etkilemiş. Bakıyorsun belli noktalarda şiir tadı olan filmler beni etkilemiş. Ortak noktalarını bulduğun zaman beni etkileyen filmlerin içerisinde şiiri, isyanın insaniliğini görebiliyorsun. Bazı filmler var, erotik yanı ağır basmıştır. Brigitte Bardot beni etkilememiştir. Ben Brigitte Bardot'lu bir yığın film de gördüm. Bende hiçbir etki uyandırmadı. Alain Delon'un filmleri de öyle. Bir Troçki'nin öldürülüşünde belli şeyler vardı. Onun dışındakiler bizi etkilememiştir. Ama öğrendiğimiz şeyler vardır. Belmando'nun filmlerine gelince, Belmando bir yığın film yaptı. Ama bir Pietro Cermi'yle yaptığı film, Claduia Cardinalle'le yaptığı film beni etkilemiştir." (Yılmaz Güney, İnsan/ Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 41, 42.)

c) At Hırsızı Banuş isimli film hakkında, "Bir Bu Eksikti" başlığıyla yayınlanan yazıda yapılan değerlendirmeler şöyledir:

"Bundan iki yıl önce başlayan Yılmaz Güney efsanesi bu senede devam etmekte, Çirkin Kral tek başına bir filmi götürmektedir. Kadın oyuncu kim olursa olsun karşısına alıp film çeviren Yılmaz Güney, en son şarkıcı olarak isim yapan Zaliha'yla bir filmde oynamakta ve ayrıca bu kordelada yepyeni bir tip çizmektedir. Geçenlerde, bu filmin bir sahnesi için sabaha karşı beyaz bir atla İstiklal Caddesi'nde dolaşan Yılmaz Güney Anadolu'da hali hazırda en çok tutulan aktör olarak geçmekte ve Yılmaz Güney'li filmler bire üç hasılat vermektedir... Yerli kovboy Yılmaz Güney, İstiklal Caddesi'nde dolaşırken ve Balat'taki bir meyhanede... Sabahın saat beşiydi... Pavyonlardan çıkıp evlerine gitmekte olan konsomatrisler bir ara irkilir gibi oldular. Bindikleri arabaların içinde uykulu gözleri, gittikçe hızlanan nal sesleriyle iyice açılmıştı. Kulak verdiler hayretle... Ve önlerinden dörtnala beyaz bir atlının geçtiğini gördüler. Sabahın bu saatinde, üstelik İstiklal Caddesi'nde beyaz atlı adamın işi neydi? Çapaklı ve uykulu gözlü pavyon kadınları gerçekten bir anlam çıkaramıyorlardı bütün bu olanlardan. Beyaz atlı adam Galatasaray'dan dönüp Taksim istikametine doğru yeniden hızlanınca konsomatrislerden biri, 'Aaa... Vallahi Yılmaz Güney bu!' dedi. Evet, Yılmaz Güney'di bu. Sabahın karanlığında tanımışlardı onu. İstiklal Caddesi'nde At Hırsızı Banuş adlı bir film çekiliyordu. Ve genç yönetmen Remzi Cöntürk, çevrelerine toplanan, kalabalığı dağıtmaları, duran otomobillere yol vermeleri için Efes Film işçilerine talimat veriyordu. Başlangıçta iyi ve kaliteli filmler yapan ve son iki filmle beş yüz bin lira içeri girdiğini söyleyen Terzi-Prodüktör Mualla Özbek de zorunlu olarak şartlara uyduğu görülüyordu. Yeşilçam'daki koşullar ister istemez en iyi niyetli yapımcıları bile bu yola itiyordu. İşte Yılmaz Güney, Nihat Ziyalan, Mümtaz Ener, Danyal Topatan ve Hüseyin Zan'ın oynadığı At Hırsızı Banuş bu tür, piyasa işi bir filmdi. Öyleki filmin senaryosu bile hazır değildi. İkişer ya da üçer sayfa yazılıp sete gönderilen senaryo önce Rejisör Remzi Cöntürk'ten, en son olarak da Yılmaz Güney'in parafından geçiyor, sonra da çekime başlanıyordu. Yılmaz Güney, yapımcı Mualla Özbek'e, 'Sen işi bana bırak, hiçbir şeye karışma, keyfine bak,' demişti. Filme başlamadan önce bütün sorumluluğu üzerine almıştı. Ve sürekli olarak Duygu Sağıroğlu gibi soylu bir yönetmenle çalışan Mualla Özbek, bu tür bir çalışmayla karşılaşınca şaşırmıştı. Bütün işi Yılmaz Güney'e bırakan Mualla Özbek, bu garip ve hızlı çalışmayı şaşkınlıkla uzaktan izliyordu sadece. Yılmaz Güney oyuncularını dilediği biçimde seçiyor, bir ara filmi Remzi Cöntürk olmayınca kendi de çektiği oluyordu. Filmde, asıl adı Fırat, ama rol icabı 'Gelin' adını alan beyaz atın en az Yılmaz Güney kadar rolü vardı. Ve Yılmaz Güney'in karşısında oynayacak kadın oyuncu da ilk defa beyazperdede görülecekti. Bu yeni kadın oyuncu Playboy'un ünlü şarkıcısı Zaliha'ydı. Gene Yılmaz Güney, Zaliha'yı görünce, bir baş işaretiyle, 'Tamamdır, filmdeki Zeynep bu tip,' demişti. Türk Sineması'na 'Konyakçı', 'Kovboy Ali' gibi garip, ama halk efsanelerine yaklaşık tipler getiren Yılmaz Güney bu defa bir başka tipin peşindeydi... 'Banuş' adını taşıyan bu tip tutarlı olduğu takdirde, yapımcı Mualla Özbek, aynı tipi devam ettirecekti... 'At Hırsızı Banuş' bir baldırı çıplaktı. Devamlı at çalardı. En son çaldığı Gelin'de bu atlardan biriydi. Banuş, bu defa ağanın kızı Zeynep'i beş yüz lira karşılığında bir zengin köylüye kaçırıyordu. Ne var ki Banuş, Zeynep'e âşık olunca iş değişiyor, zengin köylünün adamlarıyla bir savaşa giriyordu. Bu arada ağa, kızı bulup Banuş'tan kurtarmak amacıyla büyük bir şehre getirerek saklıyordu. Ve Banuş da atına atladığı gibi İstanbul'a geliyor, caddelerde at üstünde Zeynep'ini arıyordu. İşte İstiklal Caddesi'nde çekilen sahneler, bu arayışın garip ve efsanevi görüntüleriydi." (Pazar, 13 Mayıs 1967, sayı: 555)

d) Yılmaz Güney'in senaryosuna katkıda bulunduğu, oyuncularını seçtiği ve bazı sahneleri de Atlı Spor Kulübü'nde çekilen At Hırsızı Banuş isimli film hakkında, "Anadolu Bozkırından Taksim Meydanı'na" başlıklı yazı da şu değerlendirmeler yapılmıştır:

"İstanbul'un Taksim Meydanı'na 44 yıl önce dikilen koca Cumhuriyet Anıtı her şeyi görmüştü bugüne kadar, ama bir beyaz ata binip de sinema kamerasına poz veren bir sinema oyuncusu görmemişti. Geçen hafta içinde, güneş doğmadan İstiklal Caddesi'nde terzi Mualla Özbek hesa-

bına At Hırsızı adında bir film çevriliyor, başrolünü de Yılmaz Güney yapıyordu. Filmin rejisörü Remzi Cöntürk, telaşlı telaşlı koşuyor, sağa sola direktifler veriyor, çırpınıp duruyordu. Filmin kadın oyuncusu, sabık hastabakıcı-hemşire 'Saliha,' yeni adıyla 'Zaliha' idi, ama onun bu sahnelerde rolü yoktu. Etraftan gelip geçen toplanmış, 'Amma da tuhaf şey, bu cadde İstanbul'un en meşhur caddesi. Kamyon geçirtmezler, motosiklet geçirtmezler, resmi elbiseli asker bile geçirtmezler, ama ata binenlere izin verirler! Hele koca Atatürk'ün anıtı önünde de bu manzara ne kadar yakışıksız!' diyorlardı. Yılmaz Güney bu sözlere aldırış etmiyor, yerli kovboylara benzeyen kıyafetiyle gerim gerim gerinip arkasında Milli Mücadele'yi anlatan heykelleri bırakıp senaryoya koyunlu, kuzulu, atlı, eşekli bir sürü film çevrilmişti. Ama böylesi görülmemişti. Yılmaz Güney At Hırsızı'nı, Atatürk'ün bakışları önünde oynamaya başlamıştı. Ağa Camisi'nde başlayan film çalışması, yavaş yavaş 'yürümüş,' Taksim Meydanı'na kadar gelmiş, orada da durmamış; toplu, tüfekli, kalpaklı Milli Mücadele kahramanlarının tunçtan heykelleri önünde devam etmişti. Kadınlı erkekli kahramanlar, sanki canlanmışlar, bu yerli filmci 'taifesine' hayretle bakıyor gibiydi." (Ses, 27 Mayıs 1967, sayı: 22)

25.

Yılmaz Güney Vurguncular'ı Antalya Festivali'ne Sokacak. Geçen yıl Adana ve Antalya Film Festivallerinde yılın sanatçısı seçilen Yılmaz Güney, 1-8 Haziran tarihlerinde yapılacak olan bu yılki Antalya Film Festivali'ne Vurguncular'la iştirak edecek. "Vurguncuların hem senaryosunu yazan, hem yöneten, hem de başrolünü oynayan Yılmaz Güney, bu yılda iddialı olduğunu ve Vurguncular'ın en azından dört ödülle Antalya'dan döneceğini söylüyor.

Öte yandan Alain Delon ve Jean Paul Belmondo'nun başrollerini oynadıkları Borsalino filminden esinlenerek Vurguncular'ı yaptığını söyleyenlere karşı Yılmaz Güney şunları söyledi: "Bunu ancak Borsalino ve Vurguncular'ı görenler kesinlikle karar verebilir. İki film arasında hiçbir konu benzerliği yok. Alain Delon'la, Jean Paul Belmondo'nun ve benimle de Fikret Hakan'ın ellerimizde tabanca, başlarımızda şapka ve ağzımızdaki puroyu görenler, bu konuda oldukça yanlış bir yargıya varıyorlar." (Milliyet Hafta Sonu Eki, 2 Mayıs 1971)

28.

a) Yönetmen Halif Refiğ'in 1964 yılında çevirdiği ve konusu göç olan Gurbet Kuşları adlı filmin bir sahnesinde şu vurgulanmıştır:

"Gurbet Kuşları'nın kahramanları Anadolu yakasından vapurla Rumeli yakasına geçmekteyken vapurdan şehre bakıyorlar: 'Kahpe İstanbul. Seni fethetmeye geliyorum,' diyor Haybeci. 'Sana Kral olacağım,' diyor. Ailenin fertleri de İstanbul'a kral olma davranışı içindedir. Kral olabilirler." (İbrahim Türk, Halit Refiğ / Düşlerden Düşüncelere Söyleşiler, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Kasım 2001, s. 152.)

b) Cüneyt Arkın bir anısını şöyle anlatmıştır:

"Az gittim, uz gittim, ona buna sorarak dere tepe düz gittim. Beyazıt Meydanı'ndaki İstanbul Üniversitesi'ni buldum. İmtihana girdim, tıp fakültesi öğrencisi oldum. Önce karnımı doyuracak bir iş, kalacağım bir yer gerek derken günler geçti. İşi de, yeri de buldum. Her pazar günü Sarayburnu'nda zokayla, iri mi iri palamutlar yakalar, günlerce onları yerdim. Bir pazar balık tuttuğum yere yakın korkunç bir kalabalık birikti. Denizden bir gencin cesedini çıkardılar. Annesi yaşlı bir köylüydü. Hem ağlıyor hem haykırıyor, ağıt yakıyordu. 'Oğlumu İstanbul yuttu.' O zamanlar insanlar Boğaz köprülerinde değil, Sarayburnu'nda intihar ederdi. O garip, zavallı anneciğin sesi günlerce kulaklarımda kaldı. 'Oğlumu İstanbul yuttu.' Ama beni yutmayacaktı. Bir gece koyu karanlıklar içinde korkunç öfkeli, zalim rüyalar görerek uyuyan İstanbul'a haykırdım: 'Beni yutamayacaksın, sana yenilmeyeceğim.' Öyle zorluklar, acılar içindeyim ki! Yıllar sonra, Yıkılmayan Adam filmine aynı o umutsuz isyan dolu geceyi koydum. 'Yıkılmadım İstanbul, ayaktayım.' Aynı sahneyi önce Ferdi Tayfur bir filminde kullandı. Ardından Orhan Gencebay, derken İbrahim Tatlıses 'o kutsal isyanı' arabeskleştirdi. Ve Topaloğlu hemen mirasa kondu. Bir beste yaptı; Mahsun Kırmızıgül sayemizde trilyoner oldu. Güvercin külü rengi bir pus yolcu vapuruna abandı. Herşey 'eski bir hayal' gibi gerilerde kaldı. Uzaklardan bir çocuk sesi geliyor. 'Yıkılmadım İstanbul, ayaktayım." (Cüneyt Arkın, Adını Unutan Adam, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Haziran 2001, s. 165, 166.)

31.

a) Hayri Caner, Yılmaz Güney'le ilk söyleşiyi kendisinin yaptığını yazmıştır. Bu konuda yapılan açıklama şöyledir: "Recep Ekicigil'e Yılmaz Güney diye birisinden bahsettiğim zaman, 'Kim, arkadaşın mı?' demiştir bana. Yılmaz Güney'in Alageyik'teki oyununu överek, ARTİST'te bir röportajını yapmamız gerektiğini söyleyince de Ekicigil yüzüme karşı gülüp, ARTİST'te böyle tanınmamış kişilerin röportajını yayınlayamayacağını söylemiştir. Bu kere ben de Günlük SPOR'a hazırladığım sinema sayfasına bir konuşmasını koyabilmek için günlerce Yılmaz Güney'i aramış, nihayet bir film yazıhanesinde bulmuştum. Bu konuşma, Yılmaz Güney'i ilk tanıtan yazıdır." (As / Akademik Sinema, Ağustos 1969, sayı: 2)

b) TKP davasından 1951 yılında tutuklanan ve 1958 yılında tahliye olduktan sonra bir dönem senaryo yazarlığı yapan Vedat Türkali (Abdülkadir Pirhasan), Yılmaz Güney'le ilgili olarak özetle şunları anlatmıştır: "Cezaevinden yeni çıktığım, Bâbiali'de kısa yayıncılık dönemimde başlayan, abi kardeş ya da baba oğul yakınlığındaki (O, 20'sinde, ben 40'ımda gibiydik) günlerimizi anımsadım. Sinemaya girmeye o yüreklendirdi beni, yollarını o gösterdi. Kısa süre önce girmişti Yeşilçam'a. Atıf Yılmaz'ın filmlerinde ikinci asistandı; bir filminde de (Bu Vatanın Çocukları) önemli bir rol oynamıştı. Yirmisine varmamış bu coşkulu halk çocuğunun nasıl sevgi dolu yürek taşıdığını, bütün iyi insanlar için bir şeyler yapmak uğruna nasıl özverilerle çırpınan bir gönül yapısında olduğunu, kafasını bu yolda açlıkla beslemeye, doldurmaya, öğrenmeye çalıştığını, halkların mutluluğuna nasıl yürek dolusu bir güzellikle güldüğünü iyi biliyorum. O tertemiz genç sanatçının, devrim yolunda serüvenci çizgiye nasıl kapıldığını da üzülerek gözledim. Arkadaşlarla gittiğimiz lokantalarda çalışmasına engel olacağı kaygısıyla limon suyundan başka şeyi ağzına koymayan disiplinli tek sinemacının kendini yitirircesine bardaklar dolusu içkiye vurduğunu, mafya babalarıyla bitirimhanelerdeki kumar masalarında sabahladığını duydukça üzüntülerim acıya dönüşüyordu. O günlerde oynadığı kimi filmlerin (emperyalist sinemaya koşutlu) lumpen kültürü besleyen yapısı daha da artırıyordu acımı. Nereye varacaktı sonu? Bana geldiği bir gün bütün acılığıyla önüne koydum bunları. O sözünü de hiç unutmamışımdır: 'Göreceksin abi, güzel şeyler yapacağım!' Camii yaptırmak için genelevde çalışma gibi geliyordu bu sav; söyledim de. Starlığa giden yolda buydu neyleyelim ki! Bugün nesnel bakılınca daha iyi anlaşılıyor ki, yaşam çizgisindeki karmaşık olaylar içinde yitirdiklerini katıyla aşıyor; ürünlerinin dokusunda yer alacak değerli elementlere dönüşüyor yanlışları da! Dediği yere varınca efsaneleşen oyunculuk ününün ağırlığıyla sinemamızda 'olamaz' denen tüm koşulları bir bir dayattı sinemaya Yılmaz Güney. Başına buyruk, bireyci tutumunu denetleyebilseydi bu gücüyle yakaladığı olanakları bugün de inanıyorum ki, çok daha iyi kullanıp daha verimli değerlendirebilirdi. Yaptıklarını yadsımak ya da küçümsemek anlamına yorumlanmamalıdır bu değinmem." (Vedat Türkali, Tüm Yazıları / Konuşmaları, Gendaş Yayınları, İstanbul, Aralık 2001, s. 431, 432.)

49.

1965 yılında Ferit Ceylan yönetiminde bir film daha çevrilmiştir. Kanlı Buğday adlı bu filmle ilgili yapılan bir haber şöyledir:

"Kanlı Buğday, Kan Davasını Ele Alıyor." Kanlı Buğday, yurdumuzda hâlâ bir ortaçağ düzeyi içinde salgın halde bulunan toplumun amansız düşmanı "Kan Davası" sorununu işleyen bir filmin adı. İlhan Engin'in senaryosundan Ferit Ceylan yönetiminde çekimi bitirildi. Operatör Dinçer Önal. Bir Kent Film prodüksiyonu.

Bugün film çevirmek için başını kaşıyacak vakit bulamayan sinemanın "Çirkin Kral"ı Yılmaz Güney'in daha adı sanı yokken ilk kez Ferit Ceylan'ın bir filminde oynamıştı. İki yıl önce çevrilen İkisi de Cesurdu adlı bu filmde Yılmaz Güney, Semra Sar ve Hilal Esen de oynamıştı. Ama şimdi ünlü bir artist olduğu için Kanlı Buğday'ı biraz hafife aldı. Devamsızlığı yüzünden film dört ayda zor bitirilebildi.

Bakırköy'ün Mahmutbey bucağında çalışılan Kanlı Buğday'da ayakları beyaz bir de at rol almıştı. Filmciler dört ay sonra filmi bitirmek üzere köye gittiklerinde o atı bulamadılar. At, Çorlu'da bir panayırda satılmıştı. Yerine başka bir atı oynatmak filmi gerçeklerden uzaklaştıracağı için Çorlu'ya gidip o atı günlerce aradılar. Bulduktan sonra da kiralayıp bir kamyonete yüklediler. Mahmutbey'e getirip filmi bitirdiler. At, köylüler ve filmciler tarafından bir kahraman gibi törenle karşılandı.

Kanlı Buğday'da Yılmaz Güney'den başka Nurlan San, Oktar Durukan, Atilla Ergun, Atilla Dinçer, Hıfzı Özer oynuyorlar. (Cumhuriyet, 30 Ekim 1965.)

50.

Konu için bkz.:

a) Cüneyt Arkın, Adını Unutan Adam, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Haziran 2001.

b) İbrahim Türk, Halit Refiğ/Düşlerden Düşüncelere Söyleşiler, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Kasım 2001.

Okuyucu için bilgi:

a) Filmin çok kısa sürede bitirilmesi hakkında kendisi de bir dönem film şirketi sahibi olmuş olan artist Orhan Günşiray, "Prodüktörlerin kendilerini sıkıştırdığı için 10-12 günde bir film çevirmeye mecbur kaldıklarını" söylemiştir. (Demokrat İzmir, 15 Temmuz 1963.)

b) Gazeteci ve senaryocu Vecdi Uygun, "Yeşilçam'dan Anılar" başlıklı yazı dizisinde, "Rahmetli Semih Evin ve Kemal Kan gibi 'hızlı yönetmenlerin 'Gelincik' sigara paketinin arkasına senaryo yazdıklarını ve üç günde bir film çektiklerini herkes bilir," diye açıklama yapmıştır. (Bizim Gazete, 16 Aralık 2002.)

c) 1965 yılında Cumhuriyet gazetesinin sinema sayfasında yayınlanan bir haber hızlı film çekme konusunda ilginç bilgiler vermektedir. Yanlışları bulunmasına rağmen "Senaryosuz Film Beş Günde Bitti" başlıklı haber aynen şöyledir:

Saner Film sahibi rekortmen yapımcı Hulki Saner çok acele olarak bir amortisman filmine başladı ve beş günde bitirdi. Yumruklar Konuşursa adını taşıyan filmin özelliği çabuk bitmesi ve ucuza mal olmasıydı. Filmin senaryosu bile yoktu. Erdoğan Tünaş sette ikişer sayfa ikişer sayfa senaryoyu yazdı. Çabuk film çevirmekle ün yapan Aram Gülyüz de başını sonunu bilmeden filmi çevirdi. Bazen ekibin sette oturup senaryonun o günkü bölümünün yazılmasını beklediği bile oldu. Oyuncularından Yılmaz Güney, Ajda Pekkan, Hasan Ceylan acele işe çağrıldı, senarist de, hemen sete getirildi. Böylece el birliğiyle film beş gün sonunda hazırdı. (Cumhuriyet, 7 Aralık 1965.)

Haberde birçok yalnış var: Yumruklar Konuşursa adlı Yılmaz Güney'in herhangi bir filmi yok. Yılmaz Güney ile Ajda Pekkan hiçbir filde birlikte oynamadılar. Kız kardeşi Semiramis Pekkan At Hırsızı Banuş filminde Yılmaz Güney'le oynadı. Aktör Hasan Ceylan'ın 1965 yılında, Yılmaz Güney'le oynadığı filmlerin adı şöyledir: Sayılı Kabadayılar, Ben Öldükçe Yaşarım, Kasımpaşalı Recep.

d) "Yeşilçam Sokağı Sakinleri İşin Kolayını Buldular" başlıklı haberde şunlar anlatılmaktadır: "At Avrat Silah isimli filmin çekilebilmesi için, ne at, ne avrat, ne de silah temin edilemeyince, filmin başaktör ve rejisörü Yılmaz Güney bakmış ki Kazankaya Film'den hayır yok, avrat ve silahı kendisi bulmuş ve firmaya da, 'Hiç olmazsa atı da siz bulun!' demiş. Firma da, parayla at kiralayamadığı için akıllarına, sinema tarihine geçecek şöyle parlak (!) bir fikir gelmiş: Çekilecek sahnelerde at nerede duracaksa, seyircilerin de orada bir at olduğunu bilmeleri için oraya, 'Burada at vardır' yazılı bir karton asalım olsun bitsin, demişler." (Siz, 28 Mart 1966, sayı: 8.)

52.

"Karşı kaldırımdan geçerken 'Merhaba Yılmaz Abi' diyenlerin bile daha sonraki yıllarda 'Hiç unutmam, bir gün Yılmaz Güney'le beraberiz. Bana dedi ki...' diye başlayan cümleler kurduklarını görünce 'hortlak senarist' yeri geldiğinde bile anılarını aktarmaktan kaçındı.

1964'ten 1969 sonuna kadar altı uzun yıl Yılmaz Güney'in 'maaşlı senaristi' olarak çalışmıştı. Birilerinden, böylesi senaristlere, İngilizcede 'Ghost writer' dendiğini duymuşlardı ve ondan sonra da senaristin adı aralarında 'Hortlak' kalmıştı.

İçimizden biriydi. Herhangi birimiz kadar 'herhangi biri.' İstanbul'un Yenikapı kahvelerinde, Yenikapı'nın hızarcı tezgâhlarının arkasındaki berbat meyhanelerde geceler ve geceler boyu tartışan edebiyat tutkunu aydınlardan biriydi. Adı henüz Yılmaz Güney bile değildi. Birkaç kişi, adının Yılmaz Pütün olduğunu bilirdi. Ama çoğuları için Adanalı Yılmaz'dı.

Existansiyalizmin solculuk sanıldığı, edebiyatta bunalımın alabildiğine moda olduğu günlerden, yani gecelerden birinde, biri, 'bunalım'ın ölçüsünü kaçırdı: 'Makinenin bir parçasına dönüşüyor kişi. Bütün gün bir kolu bir ileri itiyor, bir geri çekiyorsun mesala. Bütün gün bu. Bir ileri bir geri. Bunaltıdır bu işte, boğuntudur.'

O, buruk gülüşüne, mırıltı gibi bir cümle eklemledi:

'Bizim orda, Adana'da, bir fabrikaya girsek de bunalsak diye millet birbirini çiğniyor ağam...'

Taksim'in hemen arkasında, Talimhane'de bir çatı katı. Şarap, şiir ve sinema konuşulan bitip tükenmez geceler. 'Çirkin Kral' çoktan doğmuş. Çirkin Kral için Yeşilçam'ın çarkı insafsız dönüyor. Birbirinden berbat filmler birbirini izliyor: Çirkin Kral, Kasımpaşalı, At Avrat Silah, Kuduz Recep, Aslanlar Geliyor, At Hırsızı Banuş...

Talimhane'deki çatı katı... Sözleşmesi yapılmış, avansı alınmış, hatta adı konup afişi bastırılmış filmlerin henüz yazılmamış senaryoları üretiliyor. Örneğin: At Avrat Silah. Senarist yüzünü ekşitti:

'Adı bile rezillik bunun be! Kirleniyor muyuz ne?'

Gene o buruk gülüş:

'Evet. Ama kirlenen benim, sen değil, işimize bakalım. Üstelik deney biriktiriyoruz. Seni bilmem, ama ben deney biriktiriyorum. Mesala Yeşilçam sinemasında, çorba içenlerden hiçbirinin dili yanmıyor. Oysa sıcak çorba zor içilir ve sinemada bu çok keyifli görüntüler verir...'

At Avrat Silah'da, senaristin düşünemediğini, o çekimde uyguladı. Çorbasını içerken dili yandı. Seyirci bu nüansı anladı ve sevdi.

Görüntülerle düşünüyor. Birlikte çalıştığı görüntü yönetmenleri, alışılmadık kadrajlara itiraz ediyorlar.

'Kötü olur Yılmaz Abi!'

O buruk gülüş:

'Olsun ağam. Günahı bana yazılır. Sen çek...'

At Hırsızı Banuş'un senaryosu yazılacak. O birkaç harikulade görüntü yakalamış. Onları bir senaryo kalıbının içine oturtması için Hortlak'ın önüne koydu. 'Görüntüleri' anlatıyor:

'Banuş kıza çiçek getirsin.'

Senarist dalgasını geçiyor:

'Çok daha uyar ya... Krizantem mi, begonya mı?'

'Dalga geçmek istiyorsan. Nafile. Sen görüntülerle düşünemiyorsun. Sinema yapıyoruz, sinema...'"

Not: Yılmaz Güney'in senaryo konusunda yardımcı olmasını istediği birçok yazar vardır. Asıl adı İsmail Naci Kalpakcıoğlu olan yazar ve eleştirmen Fethi Naci, Dünya Bir Gölgeliktir adlı anı kitabında, bu konuda şunları anlatmıştır: "Yılmaz'ı son görüşüme gelince... Telefon ederek gece bize geleceğini söylemişti. Taksim'de oturduğu zamanlar bir gece bizi evine davet etmişti, evde buluşmuş, dışarıda içmiştik. Bize ilk gelişi olacaktı. Geldi. Daha doğrusu geldiler: Yılmaz, Fatoş Güney, Abdurrahman Keskiner, bir de tanımadığım bir delikanlı. Yılmaz, sözü pek uzatmadan, asıl konuya girdi. İki senaryo üstünde çalıştığını, çok yorulduğunu, senaryosunu tartışmak istediğini söyledi. Aradan nice yıllar geçti, ayrıntıları anımsayamıyorum, ama 'Abi, ben senaryoları anlatacağım, sen de eleştireceksin...' dediği zaman şaşırıp kaldığımı çok iyi hatırlıyorum. Yılmaz'a elinde metin olup olmadığını sordum, yokmuş. Yılmaz anlatmaya başladı. İki senaryonun da konusunu hatırlamıyorum ama benim senaryolara eleştirilerim daha çok ekonomik ve toplumsal açıdan oluyordu. O sorunlar üzerine epey tartıştığımızı hatırlıyorum. Ayrılırken, döndüğü zaman, çevireceği filmler için gene görüşmek istediğini söylemişti; ben de bunun benim için keyifli bir çalışma olacağını söylemiştim. O geceden kısa bir süre sonra Yumurtalık olayı oldu." (Fethi Naci, Dünya Bir Gölgeliktir, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Mayıs 2002, s. 106.)

53.

Tuncel Kurtiz, Yılmaz Güney'in söylediği bu cümleyi bir başka söyleşide şöyle açıklamış: "Tuncel'le ben fahişeyiz, her şeyimizi sattık bu duruma gelebilmek için. Ama kirlenmedik, tertemiziz." (Hürriyet Pazar, 2 Aralık 2001, s. 12.)

Yılmaz Güney bir söyleşisinde de Umut filmi hakkında şunları söylemiştir: "Türk Sineması'na yerli mizansen, yerli stil, doğal dekor getirmek, yapmacık ve taklitten sıyrılmak zorundayız. Umut'ta düşündüğüm, duyduğum şeyi uyguladım. Senaryosuz çektim filmi. Adana'nın günlük yaşantısı içinde ve doğal tipleriyle... Kavga, dövüş, tabanca, bıçak, ölen, öldüren yok içinde. Sadece insan var. Bir atmosfer filmi doğdu. Prodüksiyon için 100 bin lira harcandı. Yirmi üç günde de çekim bitti." (Cumhuriyet, 28 Eylül 1970.)

58.

Bu dönem, "kabadayı" olarak adlandırılan veya kendilerini öyle tanımlayan şahıslar da kendilerini "kral" olarak adlandırmaktadır. 11 Haziran 1964 Perşembe günü, Demokrat İzmir gazetesinde, "Beyoğlu'nda İki Kral Yaşayamaz. Ya Sen, Ya Ben" başlıklı haber özetle şöyledir: "Beyoğlu'nun 'arka sokaklar kralı' olmak isteyen sabıkalılardan 48 yaşındaki Nurettin Omay, üç arkadaşıyla Beoğlu Kulübü'nü basmış, kendisi gibi eski sabıkalılardan olan kulüp sahibi İdris Özbilir ile bu şahsın kardeşleri ve adamlarını bir odaya tıkmış ve 'Beyoğlu'nda iki kral yaşayamaz. Ya sen, ya ben' dedikten sonra tabancasını ateşlemiştir. Mermilerden biri kulübün krupiyeri Orhan Boy'un sağ baldırını delip geçmiş, ikinci kurşun ise kulüp sahibi İdris Özbilir'in kalçasına saplanmıştır. Bu sırada İdris Özbilir, Nurettin Omay'ın elindeki tabancayı almak isterken tetik tekrar düşmüş ve üçüncü mermi de sağ elinin ayasını delip geçmiştir. Dördüncü mermi ise sağ kaşı ile kulağını sıyırıp geçmiştir. Ancak bu dördüncü mermiyi karşı taraftan tabancalarından çıkan mermiler takip etmiş ve yaralı olarak yerde yatmakta olan krupiyer Orhan Boy ile Muhlis Özbilir, silahlarını çekerek Nurettin Omay'ı delik deşik etmişlerdir. Hadisenin görgü şahitlerinden cezaevlerinde 31 yıl yatmış ve geçen yıl tahliye edilmiş olan 52 yaşındaki Kerem Yalnız şunları söylemiştir: 'Bir hafta önce Konya'dan İdris'e misafir gelmiştim. Hem İdris hem de Nurettin'le cezaevlerinde uzun yıllar arkadaşlığımız vardı. Dün gece sabaha karşı kulüpteki kumar bitmişti. İçeriye yanında üç arkadaşı olduğu halde Nurettin geldi. Adamakıllı içmişti, fakat 'Bize iki şişe viski,' diye kükredi. Ben, 'Ağam, paşam, ne istersen bulalım. Misafirimizsin fakat böyle çıkışma,' dediysem de dinlemedi. İdris'i, kardeşini ve meydancıyı yazıhaneye itekledi. Sonra da köşedeki koltuğa oturdu. İlk lafı, 'Burada kral benim. Başka kral yaşamaz. Hepiniz eğilip yerleri öpeceksiniz,' dedi. Bu emirden beni hariç tutmuştu. Kendisini teskine çalıştıysam da olmadı. Sonra silahlar konuştu."

64.

a) "1964, Yeşilçam sokağında jön saltanatını yıktı" başlıklı haber özetle şöyledir: 1964, bazı artistlere çok uğurlu gelmiştir. Bunlar sıkı ataklar yaparak öne fırlamışlar ve bu arada, şöhretli jönlerin işlerini kaybetmelerine sebep olmuşlardır. 1964'ün diğer bir özelliği de, jön saltanatının kat'i olarak yıkılması, tarihe karışmasıdır. Yılmaz Güney: Sinema kritiklerinin Türk Sineması'nın en iyi oyuncularından birisi olarak kabul ettikleri Yılmaz Güney, son bir yıl içinde çevirdiği filmlerle dikkati çekti. Yılmaz Güney güçlü oyuncu. İkisi de Cesurdu filmiyle atağa geçerek, Kamalı Zeybek, Koçero, Mor Defter gibi filmlerde oynadı ve 1964'ün en başarılı artistleri arasında yer almaya hak kazandı. 1965'in Yılmaz Güney için daha başarılı geçeceği rahatça söylenebilir. 1964'ün başarılı erkek ve kadın oyuncuları şöyledir: Erkek artistler: Sadri Alışık, Ediz Hun, İzzet Günay, Cüneyt Arkın. Kadın artistler: Hülya Koçyiğit, Semra Sar, Neriman Köksal, Sezer Sezin, Nebahat Çehre. (Demokrat İzmir, 29 Kasım 1964.)

b) "Çirkin Adamın Başarısı/Beyazperdede Bir Çirkin Adam Şöhretin Basamaklarını Çıkmaya Başladı" başlıklı yazıda Yılmaz Güney'le yapılan söyleşi özetle şöyledir: "Yılmaz Güney şunları söylemiştir: Küçük yaştan beri hep büyük artist olmak isterdim. Belli başlı filmlerdeki kahramanları en azından beş, altı defa seyreder ve gecede hep rolünü, o kahramanın hayatını düşünürdüm ve bir gün kalktım İstanbul'a hayallerimin şehrine geldim. İlk filmimi çevirirken duyduğum heyecanı ömrümce unutamam. Zamanla bu etkiden kurtuldum. Şimdi hiç zorluk çekmiyorum." Yılmaz Güney isim vermekte tereddüt etti ama çok ısrar edince de ne de olsa Anadolu'nun bu mert çocuğu kalbindekileri döküverdi. "Orhan Günşiray, Eşref Kolçak, Fikret Hakan ve Ayhan Işık'ı beğenirim. Kadınlardan da başta Türkan Şoray, Neriman Köksal beğendiklerimin başında geliyorlar. Allah için iyi oyuncudur bunlar." (Demokrat İzmir, 23 Mayıs 1965.)

c) Çirkin suratlı Yılmaz Güney bir çıkmıştı ortaya ama pir çıkmıştı. Her filminde harikulade oyun veriyor ve Avrupa çapında "karakter oyuncu" olduğunu her fırsatta gösterirken filmleri de kapalı gişe gidiyordu. Kral Ayhan Işık, Fikret Hakan, Öztürk Serengil, Tamer Yiğit, Orhan Günşiray, Muzaffer Tema ve Göksel Arsoy ile Ediz Hun'lu filmlerin oynadığı sinemalar ise yarı yarıya idi." (Demokrat İzmir, 5 Aralık 1965.)

ç) "Şöhreti Hızla Yükseliyor" başlıklı haber şöyledir: "Şöhreti ve fiyatı ummadığı bir şekilde ve çabuklukta yükselen Yılmaz Güney, artık kadın artist beğenmemeye başladı. Geçenlerde Hasan Kazankaya'ya, çok iyi oyun veren bir yıldızla oynamayacağını bildirdi. Ama Hasan Kazankaya, 'Kadroyu ben yaparım, sen değil,' deyince yelkenleri suya indirdi. Aynı kaprisi, iki gün önce, Ümit Utku'ya da yaptı... 'Ben, Burçak Tarlası'nda o kızla oynamam,' dedi... Ümit Utku, aynı cesareti gösteremedi. 'Peki,' dedi. Yılmaz Güney, nedense iyi oyuncudan korkuyordu." (Foto Magazin, 12 Ocak 1966, sayı: 42.)

d) "Bir Koltukta Kaç Karpuz" başlıklı haber şöyledir: "Yerli sinemanın 'Çirkin kralı'nın nazar değmesin, on parmağında maşallah on hüner var. Sinemaya oyuncu olarak başlayan ve bugüne kadar bir düzine senaryo da yazan Yılmaz Güney şimdi bütün bunlar yetmiyormuş gibi rejisörlüğe de başladı. Hasan Kazankaya'nın aynı günde başladığı altı filmden ikisinde başrolü oynayan Güney bu kordelalardan 'At Avrat Silah'da aynı zamanda rejisörlük de yapıyor... 'Geçen yıl rejisörlük yapmadım hata ettim...' diyen Güney rejisörlüğünü kendisi yaptığı bu kordela için, 'Vasatın çok üstünde olacak. Görürsünüz,' diyor." (Foto Magazin, 2 Şubat 1966, sayı: 45.)

e) "Kendi Gitti" başlıklı haber şöyledir: "Birkaç gün önce Yılmaz Güney İstiklal Caddesi'nde bir gözlükçü dükkânına girdi ve herhalde eski alışkanlıklarından olacak başladı kavga etmeye. Sonra sinirli bir şekilde dışarıya çıktı. Ama kavga sırasında dükkânın önüne biriken kalabalık Güney, dışarıya çıkar çıkmaz İstiklal Caddesi'nde arkasından bir sel gibi akmaya başladı. Fakat kalabalık nedense birkaç adım geriden izliyordu Yılmaz Güney'i. Bir ara kalabalıktan birisi yanındaki arkadaşına, döndü fısıldadı: 'Krallar önde gider.' Fakat gerçek olan kralların önde gitme saltanatının sadece bir süre için olduğuydu. Krallar ve krallıkların devamlı olacağına inanmak aşırı iyimserlik veya biraz hayalperestlikten başka bir şey değildir." (Foto Magazin, 9 Şubat 1966, sayı: 46.)

f) "Yılmaz Güney'in Türk Sineması'na getirdiği değişiklik yakışıklı jön egemenliğine son vermek olmuştur." (Demokrat İzmir, 24 Temmuz 1966.)

65.

"Bir Yılmaz Güney vardı. Son günlerde film piyasasında çok kişi ondan bahsediyor, geleceğine ait parlak laflar ediliyordu. Bir sabah Yılmaz Güney tekrar yerli sinema âleminde yaşayanların ortak konusu oldu. Üç kişiyi bıçakla yaraladığı için gazetelerin birinci sayfalarında arzı endam etmişti Yılmaz. Önce kimse gazetede okuduğu bu habere inanmak istemedi. İstikbal için bütün kozları eline geçirdiği sırada bir insanın böyle bir 'iş' karıştırması akıl alacak şey değildi. Aktörün eşi bile bu haberlere inanmamış olacak ki, telefon edip durumu soranları, 'Yılmaz çalışmaya gitti,' diyerek daha beter şaşkınlığa uğratıyordu. Aşağıdaki yazıda Yılmaz Güney'in bir öfke anında kararttığı istikbalini tek tek toplanan taşlarla inşa edilen bir yapı gibi nasıl uğraşarak, didinerek kurduğunu okuyacaksınız. Yılmaz Güney, Adanalı bir genç. 1937 yılında doğmuş, 27 yaşında. Mahrumiyet içinde geçen çocukluk yılları. Üniversiteye kadar uzanan bir tahsil. Duygulu bir gençtir Yılmaz. Düşünebiliyor, yazabiliyor. Sanat âlemiyle yakınlaşması da edebiyat yönünden olacaktı. Bazı sanat dergilerinde Y. Pütün takma adıyla hikâyeler yazmaya başlamıştı. Sonra bir tesadüf ve rejisör Atıf Yılmaz'ın aracılığıyla sinemaya geçti. 1959'da çevirdiği ve ilk filmi olan Alageyik'te Yılmaz Güney, geyik avlamak için dağlara çıkan bir Güney Anadolu delikanlısını oynadı. Ve bu ilk filmiyle dikkati çekti. Aynı yıl çevirdiği ikinci film ise, konusunu Kurtuluş Savaşı'ndan alan Bu Vatanın Çocukları oldu. Atıf Yılmaz'ın yönetiminde çekilen her iki film de 1959, 1. Türk Film Festivali'ne katıldı. Ölçülü bir oyunu vardı Yılmaz'ın. Oyunculuğunun yanı sıra da Atıf Yılmaz'a asistanlık yapıyor ve çekim senaryolarını birlikte hazırlıyorlardı. Bu çalışmalara karşılık, Yılmaz'ın asıl amacı, 'gerçek oyuncu' olmaktı. Ne var ki, bu ilk zorlamaları, direnmeleri hep boşa çıktı. O oyunculuk çizgisinin dışında kaldı. Bu başarısızlığın başlıca sebebi, o sıralarda Orhan Günşiray, Göksel Arsoy gibi yakışıklı jönlerin sinemada kurdukları hegemonya idi. Üstelik 'kenar mahalle delikanlısı' tipinin temsilciliğini yapan ve köşe başlarını tutmuş iki oyuncu daha vardı karşısında: Ayhan Işık'la Eşref Kolçak. Böyle bir dönemde aradan sıyrılmak gerçekten zordu. Öyle ki Göksel Arsoy bir kalabalık arasında hemen dikkati çekerken, Yılmaz Güney'e belki de dönüp kimse bakmayacaktı. Yılmaz Güney her gün yolda rastlanabilecek neviden bir halk tipiydi. Kenar mahallenin ezilmiş delikanlısıydı. 'Sokaktaki adam'dı. Bu 'sokaktaki adam'ın kavruk, kuru yüzüne, iri yassı burnuna, ince yapısına başta prodüktörler olmak üzere bütün bir sinema piyasası önce güldü. Neticede Yılmaz Güney'in en son Cavidan Dora ile Orhan Arıburnu'nun yönetiminde Tütün Zamanı'nı çevirdikten sonra afişlerden silindi. Bu arada bir dergide yayılanan yazısında suç unsuru görüldüğünden iki yıllık bir mahkûmiyetle cezaevine bile girecekti Yılmaz Güney. Üç mevsim sonra. Şöhretlerini sadece 'bebek yüzleriyle sürdürmeye çalışan 'jön'lerin sinemadaki yaşayışları kısa oluyordu. İşte Yılmaz Güney, üç mevsim sonra tekrar sinemaya döndüğünde, zaman aşımının getirdiği bu gerçekleri gördü. Ne Göksel Arsoy'un romantizmi, ne de Orhan Günşiray'ın rol icabı kahramanlıkları kalmıştı. Seyirci her iki tipi de itmişti. Eşref Kolçak'la güçlükle ayakta durabiliyordu. Daima yüksek ücretler peşinde koşan Ayhan Işık ise piyasadaki ekonomik çıkmazına kapılmıştı. Öztürk Serengil'in 'Tayfur', Sadri Alışık'ın 'Turist Ömer' tipleri de araya girmiş ve bir 'kör dövüşü' başlamıştı. Bu furyaiçinde 'kenar mahalle delikanlısı' tipinden açılan boşluğa Yılmaz

Güney daldı. Başlangıçta ezildi, tökezlendi. Gene de yılmadı. Sonuna kadar direndi. Ve İkisi de Cesurdu'yla ilk çıkışını yaptı. Bu filmde çizdiği 'kabadayı Ali Duran' tipi Türk Sineması'na Yılmaz Güney'i ikinci defa getirdi. Kısa bir süre içinde adı 'iyi oyuncu'ya çıktı Yılmaz'ın. Neden Çirkin Kral. Yılmaz Güney'in 'Çirkin Kral' sloganı da ortaya şöyle atıldı: Prodüktörler Cemiyeti'nin bir toplantısında konuşuluyordu. Söz Yılmaz Güney'egeldi: 'Yılmaz Güney'in bütün çirkinliğine karşılık filmleri Anadolu'da iş yapıyor. Çirkin bir adamın bu derece tutulması şaşılacak şey,' dediler. Gerçekten de 'çirkin' dedikleri bu genç oyuncunun filmleri para getirir olmuştu. Koçero, Kara Şahin ve özellikle On Korkusuz Adam bu filmlerden sadece birkaç tanesiydi. Yılmaz Güney'le gelen 'Jön'ler arasında 'iyi oyuncu' sloganının öncülüğünü yapan Fikret Hakan'a (sırasıyla), Turgut Özatay, Ahmet Mekin ve en sonra da Yılmaz Güney katılınca, Türk Sineması'nda yeni bir dönem başladı: 'Güzel adam' hegemonyasının çözülüşü ve 'Çirkin adam' döneminin başlayışı. Kavruk yüzlü, iri gölgeli, yassı burunlu Yılmaz Güney'in ağır bastığı bu yeni dönemde, Ayhan Işık'ın fiyatı inmiş, bazı jönler ucuza oynadıkları için fazla iş yapar olmuşlardı. Bu arada sarsıntı geçiren tiplerden biri de Öztürk Serengil'in 'Tayfur'u olmuştu. Sadri'nin 'Turist Ömer'ine de yol görünmek üzereydi. Aynı şekilde, geçen yıl, pırıl pırıl bir çıkış yapan Hülya Koçyiğit'in Türkan Şoray'ın yerini almasına ramak kalmıştı. Fakat Hülya yanlış bir sinema politikasının etkisi altında her filmde oynadı, her rolü kabul etti, bazı gün işleri çatıştırdı. Ve neticede, Türkan Şoray'ın ayağını kaydırmak için fırsatbekleyen prodüktörler tekrar ona sarıldılar. İşte Yılmaz Güney, en verimli günlerini yaşadığı anda filmlerinde canlandırdığı tipi gerçek hayatta oynatmak sevdasına düştü. Bir sabah, gazeteler onun sustalısıyla üç kişiyi yaraladığını yazdılar. Oysa Yılmaz'ın bıçak darbeleri en büyük yarayı kendi benliğinde açıyor ve belki de onun intiharı oluyordu. Türk Sineması bugünü kadar yapmadığını yapmış, Tanrı'nın pek meşgul bir zamanında yaratılmış bir kuluna olmadık şanslar vermişti. Hatta çeşitli çevrelerde en büyük mahzur sayılacak cezaevi macerasını bile görmemezlikten gelmişti. Fakat bu defa akıl almaz oyun herhalde herkesin tahmin edebileceği bir sonuca ulaşacaktı."

67.

Ayhan Işık ile Yılmaz Güney arasında, 1966 yılında, gazetelerde-dergilerde "Krallık" nedeniyle geçen tartışmalar bir filme de konu olmuştur.

1966 yılında prodüktörlüğünü Metin Işık Toraman'ın, senaryosunu Bülent Oran'ın yazdığı Silahların Kanunu filminde geçen konuşmalar ilginçtir. Sivil Polis Metin Demir rolüyle filmde rol alan Yılmaz Güney'in bağlı olduğu sivil polis şefiyle yaptığı konuşma özetle şöyledir:

"Sivil Polis Metin Demir. Nâmı diğer Yılmaz Ali ve şapkam emirlerinize amade şef."

"Bir sorun mu var acaba?"

"Bir değil sayısız."

"İşe nereden başlayacağımı bilsem koynuna gireceğim kadınları ona göre seçerim."

"İlkin Kasımpaşa'da oturan Karanlık Osman'ı (Danyal Topatan) bulacaksın."

"Öpmek için değil inşallah."

"Şeflerinle konuşmayı ne zaman öğreneceksin? Osman, Yılmaz Ali'nin en yakın arkadaşı. İşte bu," der ve içinde Karanlık Osman'ın (Danyal Topatan) fotoğrafı bulunan bir dosya verir. Fotoğrafa bakar, "Vah, vah, vah", der.

"Niye vah vah?"

"Çok karanlık. Ben hapı yuttum."

"Neden?"

"Çünkü benim krallık elden gidecek."

"Ne krallığıymış bu?"

"Evvel Allah bir adımızda tanıdıklar arasında Çirkin Kral. Ama bu kömürlük penceresi gibi herifin yanında ben Ayhan Işık sayılırım."

"Şimdi bırak zevzekliği de doğru Kasımpaşa'ya yollan bakalım."

Silahların Kanunu adlı filmin öyküsü için bkz.: Agâh Özgüç, Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Şubat 1990, s. 68, 69.

70.

Yılmaz Güney hakkında bu dönem yapılan diğer bazı değerlendirmeler şöyledir:

a) "Türk Sineması'nda Bu Yaz" başlıklı haberde Yılmaz Güney'le ilgili şunlar belirtilmektedir: "James Bondvari filimlerle, sinema piyasasında birdenbire öne geçen Yılmaz Güney, aynı tarz filmlerine devam edecek. Güney, çevireceği bu filmlerin senaryolarını da yazacak." (Siz, 23 Mayıs 1966, sayı: 16.)

b) "Yılmaz Güney: Filmlerinde hayatlarını temsil ettiği 'Davudo'lar, 'Koçero'lar. 'Tilki Selim'ler gibi yerli sinemanın 'tilki'si olan çok esmer ve çok zayıf bünyeli Yılmaz Güney (Pütün) 1966'da en büyük rollerini kamera karşısında değil, birbirine karıştırıp gayet kurnazca yararlandığı meslek ve özel hayatında, kamera dışında oynamıştır. Lütfi Akad'ın 'seçip' çevirttiğini söylediği Hudutların Kanunu'na fazla bel bağlamasına rağmen yaptığı alaturka James Bond kırmalarıyla sağlam bir eser ortaya koyamayacağını gösterdi. Sadece kendi şöhretini temin etmek gayesiyle ortak olduğu film şirketine kalitesiz filmler çevirtmesi 1965'teki başını döndüren yükselişi 'iniş'e çevirmiştir. Büyük film firmalarına karşı harp ilan etmesi, tıpkı Göksel Arsoy, Orhan Günşiray gibi, aleyhine sonuçlanacaktır. Şimdiki halde 1967, onun için iniş yılı olarak görünüyor. Nebahat Çehre'yle evlenme patırtısı da son reklam çabası olacak. Yılmaz Güney 'efsanesi'nin fazla şişirilmiş bir balon olduğu 1966'da yaptığı filmlerle görülmüştür. Böyle devam ederse 'son'unu çabuk getirecektir." (Ses, 7 Ocak 1967, sayı: 2.)

93.

"Şunu belirtmek gerekir ki, ilerici sinemanın önemli bir adımı Umut çalışmasıyla atılmıştır. Bu durum, İstanbul dukalığının sınırları dahilinde sinema üzerine düşünen bütün amatörler tarafından derinlemesine kavranmalıdır." Bu iddia, Türk Sinematek Derneği'nde, 22 Şubat 1971'de yapılan, "Sovyetler Birliği'nde Siyasal Sinemanın Doğuşu" adlı Feridun Aksın ve Onat Kutlar tarafından idare edilen açık oturumdan sonra İTÜ ve SBF Sinema Kulübü imzalı yazıdan alınmıştır. Yazının başlığı, "Türkiye Devrimci Sinema Hareketi Üzerine." Bugün, her ne kadar birçok yönleriyle önemi kalmayan bu iki iktibas cümlesinden sonra bildirinin daha önemli olan devamına da göz atmak faydalı olacaktır: "Doğal olarak proleter devrimci kültür çalışmalarının gelişmesini istemek hakkımızdır. Çin devrim hareketini dört ayrı dönemde inceleyen ve buna paralel oluşan Yeni Demokrasi Kültürü'nün cephelerini açıklayan Mao Tse Tung, bize bu konuda önemli bir kaynaktır." Yukarıdaki bildirinin bilhassa, "Mao bize bu konuda önemli bir kaynaktır" sözüne dikkat etmenizi ve yıllardır Türk Sineması'nı ellerinde bulunduranları ve bu kimselerin filmlerine çoğunlukla -bilgisi artsın diye- gönderdiğimiz masum çocuklarınızın hangi ideolojinin saçmalıklarıyla beyinlerinin yıkandığını bilmenizi isterim. Ayrıca, yazının son kısımlarına doğru, Hür Dünyada da Yeni Gerçekçilik, Genç Sinema gibi küçük burjuva başkaldırışları ve bilhassa bunların Marksist gerçekçiliği uygulayanların eserleri, yararlanılması gereken önemli pratikler olarak gösterilmekte, bu önemli pratikler arasında Umut da büyük bir kıvançla sokulmaktadır. Hani geçen yıl, hangi amaca hizmet ettikleri belli kimselerce Antalya Film Festivalinde birincilik kazanan Umut... Umut'un yönetmeni Yılmaz Güney için belirli bir değerlendirme yapabilmek, onun sinemaya hangi şartlarda başladığını ve yine hangi durumlar dahilinde yönetmenliğe atıldığını belirtmekte de mümkün olmasına rağmen, daha kesin bir sonuca varmak için yaptığı filmlerindeki müşahhas delillerden yararlanmak daha faydalı olacaktır. "Benim asıl amacım yönetmen olmaktır. Bugüne kadar kavgamı bunun için sürdürdüm. Aktörlüğüm bunun hazırlığından başka bir şey değildir," diyor Yılmaz Güney. Umut'un dört armağan kazandığı festivalden sonra. Gerçekten de o, uzun müddet vurdulu kırdılı filmleriyle "Çirkin Kral" diye de ün yaptıktan sonra ani ve sonraki her filminde sebep ve nitelikleri daha iyi bir şekilde belirlenecek biçimde bir geçişle yönetmenliğe başlamıştır. Yılmaz Güney, bu durumda da aktörlüğü bırakmamış ve asli çizgileriyle halkımızın birçok davranış ve inançlarına ters düşen konuların işlendiği filmlerinin halka kabul ettirilmesinde biraz da kendisinin seyircimiz üzerindeki hayranlığından faydalanmak düşüncesiyle aynı zamanda başrolü oynamıştır. Ama onun bu hesabı belirli bir çizgiden sonra açığa çıkmıştır. Nitekim bunu kendisi de 8 Şubat 1971 tarihinde Sinematek'te yapılan bir açık oturumda şu şekilde açıklamıştır: "Son çevirmiş olduğum Umut'a daha önceki filmlerdeki gibi bir Yılmaz Güney seyretmek için gelmiş olan seyircilerin çoğu, daha filmin yarısında çıkmışlardır." Umut, yalnız Yılmaz Güney'in değil Türk Sineması'nın en ileri, en cüretli devrimci, eylemci eseridir, sanki uzun yıllar sinemamızı böyle bir çizgiye ulaştırmak isteyenlerin bütün çabalarının toplanıp, en yoğun bir biçimde şekillendirdiği bir film gibidir. Ama yine de sansür ve halkımızın etkili ağırlığından çekinildiği için, asıl söylenmek istenenin -her ne kadar filmin tümünden çıkarılıyorsa da- belli bazı sembollerle

söylenmesi yolu tercih edilmiş; böylelikle sansürün yasaklaması gözönünde tutularak Danıştay'a itiraz yolunun açık tutulması fikri bir yana, asıl, Türk filmi seyircimizin film değerlendirmedeki basit anlayışının patlamalarına bir dereceye kadar engel olunabilmesi düşünülmüştür. Zaten kendisinin de -yukarıda belirttiğimiz açık oturumda- dinleyicilerden birinin Umut'ta belirlenen devrimci niteliklerin halkımızın anlayabileceği daha açık bir dille niye ele alınmadığı sorusuna Yılmaz Güney'in verdiği cevap az çok bu merkezdedir. Sonuç olarak Umut ve Yılmaz Güney ilişkilerinin kronolojik gelişimine göz atarsak şöyle bir durum ortaya çıkacaktır: Sinemadaki ilk gösterilişinden kısa bir süre sonra yasaklanan Umut, Yılmaz Güney'in Danıştay'a itirazıyla birkaç ay sonra gösterim izni aldı. Lakin bu yasak süresince Güney, gerek TÖS'e, gerekse Dev-Genç'e kendi salonlarında -bilhassa üniversitelilere- gösterilmesi için Umut'un kopyalarını verdiğinden Danıştay vasıtasıyla filmini kurtarmasına rağmen, bu sefer de sansür kararlarına uymamak sebebiyle mahkemeye verilmişti. Nihayet, daha sonra kendi hesabına Şerif Gören'le birlikte çevirdiği Vurguncular'da, -Umut'a rağmen- daha belirgin olmasına rağmen, bu defa da konuyla örtülmeye çalışılmış olan devrimci öğeleri dolayısıyla Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından yasaklanmış ve kendisi de Dev-Genç'e, yukardakilerin haricinde ayrıca maddi yardım yapışı dolayısıyla, yine kendi gibi birer yönetmen olan Metin Erksan ve Atıf Yılmaz'la birlikte tutuklanmıştır."

100.

"Ben Yeşilçam pisliğinden gelmiş bir adamdım ve yaptığım işten dolayı da bir yığın yozluğu, sahteliği, gösterişçiliği, bilgisizliği de beraberimde taşıyordum. Oyunculuktan gelen çeşitli ideolojik ve kültürel hastalıklarım vardı. Hayatın gerçekliğiyle oyunun sahteliğini iç içe yaşadım; çoğu kez de her şeyi birbirine karıştırdım. Bizim için her sahnenin, her hareketin bir sırası, bir numarası vardı. İnsanlar istediğimiz gibi yürür, konuşur, hareket ederlerdi. İstemediğimiz sözü, hareketi defalarca tekrarlar, beğenmezsek değiştirir, uygununu bulurduk. Beğenmediğimiz oyuncunun yerine bir başkası gelir, istediğimiz gibi ağlar, istediğimiz gibi gülerdi. Bir yılda en azından beş kez ölür, ağlarken güler, gülerken ağlardık. Her şey oyundu bizim için. Düşünmek, düşünmeyi oynamaktı... Üzülmek, üzülmeyi... sevinmek, sevinmeyi... ağlamak, ağlamayı oynamak demekti. Her şey önceden hazırlanır, en ince ilişkiler, en küçük hareketler hesaplanır ve her şey değiştirilme, yeniden düzenlenme olanağına sahipti. Oysa hayat bizim istediğimiz gibi gelişmiyordu. Acımasızdı, bağışlamasızdı ve numarası, bilinen bir sırası yoktu olayların. Zorluklar, gerçekten düşünmeden, kavga etmeden, acının gerçeğini yaşamadan aşılamıyordu... Hayatın gerçek toprağına nasıl basacak, nasıl gelişen bir ürünü olacaktım? Elektrik ütüsü, bir tıraş makinası nasıl çalışır? Elektrik akımıyla bağ kurarak... ben de hayatın gelişen devrimci akımıyla bağ kurmalıydım... İşte orda, Selimiye'nin pencerelerinde, koridorunda, ranzalarında, yürürken, koşarken, uyurken, otururken, yemek yerken, banyoda, tuvalette, her yerde her an bunları düşündüm... kendimi yeniden yaratmalıydım... bir inşaat ustası gibi; yıkarak ve yaparak... sürekli yıkarak ve yaparak..." (Yılmaz Güney, Hücrem, Güney Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Eylül 1975, s. 65, 66. Ayrıca, Yılmaz Güney, Selimiye Üçlüsü, Güney Yayınları, İstanbul, s. 58, 59.)

106.

"Uykusuz gecelerin getirdiği çocuklar/Her zaman mavi değil bu gökyüzü bu deniz/Buruşmuş çarşafların üzerinde bilmeden/Size acı bir dünya hazırlıyor anneniz/Kapanmış kapılardan geri dönüp çaresiz/Hayatın rüzgârında savrulup durursunuz/İnsanın kuruş kuruş satıldığı devirde/Doğmayın n'olursunuz." (Muammer Hacıoğlu, Susun Ağlayacağım, Bayraktar Yayınları, İstanbul, 1971, s. 31.)

Muammer Hacıoğlu, şiirinin filmde ve senaryonun yayınlandığı kitapta kullanılmasına rağmen hiçbir açıklama yapılmadığını, ayrıca bu nedenle kendisine hiç haber verilmediğini görünce, o sıra Ankara Cezaevi'nde tutuklu bulunan Yılmaz Güney'e bir mektup yazar. Şair Muammer Hacıoğlu mektubunda özetle, "Şiirimi hem filmde hem de senaryonun yayınlandığı kitapta kullandığınız halde benim olduğunu belirtmediğiniz gibi benden de izin almadınız. Siz istedinizde ben şiirimi vermedim mi?" diyerek tepkisini dile getirmiş, Susun Ağlayacağım adlı şiir kitabını da mektupla birlikte göndermiştir. Yılmaz Güney de, cezaevinden yazdığı mektubunda, "Yonca Yücel adlı oyuncu bu şiirin kendisine ait olduğunu söyledi. O nedenle böyle bir durum ortaya çıktı. Kusura bakma," der.

1945 yılında İstanbul'da doğmuş olan şair Muammer Hacıoğlu, 5 Nisan 1992'de vefat etmiştir.

Arkadaş filminin senaryosunda "6. Randevu Evi/İç-Gece" başlığıyla yayınlanan bölümde şiirli kısım özetle şöyledir:

"Özden yatağın başına dayanmış, bacakları yatağın üstünde şiir söyler.

ÖZDEN — Uykusuz gecelerin getirdiği çocuklar... Her zaman mavi değil bu gökyüzü bu deniz... Buruşmuş çarşafların üzerinde size acı bir dünya hazırlıyor anneniz... Kapanmış kapılardan geri dönüp çaresiz hayatın rüzgârında savrulur dursunuz insanlığın kuruş kuruş satıldığı bu devirde doğmayın ne olursunuz...

ÖZDEN — Nasıl, beğendin mi, benim şiirim bu... Adı doğmamış çocuklara türkü...

Azem şiir söyleyen kızı dinler.

Özden yatağın ayakucunda, sol koluna dayalı.

ÖZDEN — Çocukları çok seviyorum, ama onları bu dünyaya getirip acı çektirme hakkına sahip değiliz. Biz insanlar hayvanlardan beteriz. Kendi zevkimiz için onlara acı çektirmeye hakkımız yok. Bu şiirimi çok seviyorum. Üç, dört yıl önce yazdım onu. Hürriyet'in pazar ilavesinde çıktı, birinci oldu. Elli lira aldım... O elli lirayı hâlâ saklıyorum." (Yılmaz Güney, Arkadaş, Güney Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, Ağustos 1975, s. 67, 68.)

115.

Geceyarısı Ekspresi filmiyle ilgili olarak, gazeteci Sefa Kaplan'ın, 24 Eylül 2002 tarihli Hürriyet gazetesinde, "Geceyarısı Ekspresi'nin Yazarı CIA-MİT İşbirliğiyle Kaçırıldı" başlığıyla bir yazısı yayınlandı. Bu yazı şöyledir:

"Cumhuriyet gazetesi yazan Özgen Acar, 6 Ekim 1970'te Yeşilköy Havaalanı'nda iki kilo esrarla yakalanan Pilly Hayes'in, o dönemde basına yansıdığı gibi İmralı Cezaevi'nden kendi çabalarıyla kaçmadığını, CIA ile MİT arasında işbirliği sonucu kaçırıldığını iddia etti. NTV'de bu akşam yayınlanacak olan "Beşinci Kol" adlı belgeselde bu iddiasını dile getiren Acar, planın CIA'nin o dönemde Ankara ve İstanbul'da istasyon şefi olan ajanlar tarafından yapıldığını, Türk tarafının da hazırlanan plana uyduğunu savundu. Acar, Billy Hayes'in annesinin, oğlunu kurtarmak için Amerikan Kongresi başta olmak üzere, bütün kurumların üzerinde ağır bir kamuoyu baskısı oluşturduğunu belirterek, bunun üzerine CIA'nin devreye girip bir plan hazırladığını anlattı. Plana göre, cezasının belli bir süresini İstanbul'da geçiren Billy Hayes, dönemin Adalet Bakanı'na yapılan baskı üzerine Yarı Açık İmralı Cezaevi'ne nakledildi. Billy Hayes, İmralı Cezaevi'ndeyken ilginç olaylar birbirini kovalamaya başladı. Söz gelişi, Hayes, bir gün adanın etrafında tesadüfen boş bir sandal buldu. Sandala atladığı gibi küreklere asılmaya başladı. Marmara'yı avcunun içi gibi biliyormuşçasına ileride bekleyen sürat motoruna yaklaştı. Motorda, kolayca tahmin edilebileceği gibi CIA görevlileri vardı. Hayes, motorla Tekirdağ'a götürüldü ve oradan eline tutuşturulan pasaportla Yunanistan'a geçti. Özgen Acar'ın iddiasına göre, Billy Hayes'in kaçtı gibi gösterilerek serbest bırakılması karşılığında susması sağlanacaktı. Türk tarafı anlaşmaya uyduğu halde Billy Hayes uymayacak ve ABD'ye gider gitmez o ünlü Midnight Express (Geceyarısı Ekspresi) kitabını yazacaktı. Hayes kitabında, fırtınalı bir günde kendi başına kaçtığını yazıyordu, ama ünlü yönetmen Alan Parker, kitabı sinemaya aktarırken. Sağmalcılar Cezaevi'nde kendisine tecavüz etmek isteyen başgardiyanı öldürüp kaçmasını tercih edecekti. 1978 yapımı Geceyarısı Ekspresi iki Oscar almakla kalmamış, bütün dünyada gişe rekorları kırarak yıllarca afişlerde kalmıştı."

Not: ABD vatandaşı Billy Hayes, Türkiye ile ABD arasında, "Haşhaş ekiminin yasaklanıp yasaklanmaması" konusunda önemli sorunların yaşandığı bir dönemde, 6 Ekim 1970'de, iki kilo esrarla yakalanmıştı.

122.

Sinema aktörü Tarık Akan, "Birinci Kurtuluş savaşını kaybettik, ikincisini kazanacağız," demesi üzerine salonu dolduran işçiler tarafından yuhalandı. Bir seri konserler için Almanya'ya gelen sinema artisti Tarık Akan'ı Frankfurt'taki ilk konserinde, "Birinci Kurtuluş savaşını kaybettik. İkinci kurtuluş savaşını kazanana kadar mücadele edeceğiz," deyince, salonu dolduran binlerce gurbetçi, protesto ederek yuhaladı. Sol elini havaya kaldırarak konuşmaya devam etmek isteyen Tarık Akan, "Utanmaz adam. Seni buraya kim getirdi. Moskova'ya, in aşağıya," diye bağırılınca, sahneden inmek zorunda kaldı. Tarık Akan, salonu dolduran dört bini aşkın gurbetçinin protestosuna yol açan konuşmasında şöyle dedi: "Bize niçin Türkiye'deki sefalet manzaralarını gösteren filmler yapıyorsunuz, neden dışarıda sadece çirkin görüntüler sunuyorsunuz diye soruyorlar. Bunun sebebi, Türkiye'deki kültür emperyalizminin bir aleti olan sansür heyetidir. Sansür heyeti en büyük sinema sanatçımızın, o büyük adam, o büyük ozan Yılmaz Güney'in filmi Sürü'yü oynattır-

mamaktadır. Kültür emperyalizmi emekçi halkımızın meselelerini beyazperde de yansıtmamıza imkân vermiyor. Gerçekler çirkinse biz ne yapalım? Ama emekçi kardeşlerimizin desteğiyle kültür emperyalizminin belini kıracağız. Birtakım burjuvaların elinde oyuncak oluyor veya hapislerde çürüyoruz. Gerçekleri gösterdiğimiz için bize kızıyorlar. Birinci Kurtuluş savaşını kaybettik. İkinci kurtuluş savaşını kazanana kadar mücadele edelim." Ancak Tarık Akan'ın sokak gösterilerinde yolları, amaçları belli kişilerin slogan yaptıkları bu sözleri bardağı taşıran son damla oldu. Önce yuh sesleri, sonra, "İn aşağıya, utanmaz adam, kes sesini, seni kim getirdi, Moskova'ya," sözleri duyuldu. Dört bin gurbetçi galeyana gelmiş Akan'ı kovuyordu. O da fazla duramadı ve kulise sığındı. Konser salonunu üzüntü içinde terk eden gurbetçiler, "Bundan sonraki konserlere bu adamı herhalde çıkarmazlar. Belli amacı olan bu adam, büyük kitlelere sapık ideolojilerini yaymak için kimden emir almış, 70 Mark'ı bunun için mi ödedik?" diyerek üzüntülerini belirttiler.

124.

"1981'de Almanya'daki bir ödül töreninde yaptığım bir konuşma yüzünden TCK 140'tan yargılanırken yurt dışına kaçmayı düşündüm. O arada aklıma sörf geldi. Günlerce düşündükten sonra Akyarlar'dan 3 mil uzaklıktaki Kos Adası'na sörfle kaçmayı planladım.

Bunun için hemen sörfün inceliklerini öğrenmem gerekiyordu. İstanbul'dan bir sörf satın alarak Akyarlar'da kaldığım pansiyona gittim. Sörfün üzerinde durmasını bir türlü beceremiyordum. Üç hafta her gün düştüm kalktım yine de öğrenemedim. Orada kalan bir Alman turist halime acımış olacak ki bana işin sırrını öğreteceğini söyledi. Gerçekten de bir haftada tam bir usta olup çıktım. Güzel rüzgâr olduğu günlerde Yunan sularına kadar giriyordum. İyi bir rüzgârda 10 dakikada Kos'a ayak basacağım kesindi. Bir gün böyle bir turdan döndüğümde baktım ki Bodrum'dan iki cemse dolusu asker gelmiş. Meğer Yunanistan'a kaçacağım yolunda ihbar almışlar. Halbuki o gün avukatım rahmetli Orhan Apaydın davayı kazanacağımızı, kesinlikle yurt dışına kaçmamamı söylemişti. Askerlerin komutanı, 'Yunanistan'a kaçacakmışsın,' dedi. Ben de, 'Kaçsaydım şimdiye kadar kaçardım, bak arabam, eşyalarım burada, ben de buradayım,' diye cevap verdim. Davayı kazandım, beraat ettim ve hâlâ turist olarak bile karşımda duran Kos'a gidemedim, çok merak ediyorum." (Hürriyet, 27 Temmuz 2001.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM DİPNOTLARIN DEVAMI

148.

a) Gazeteci ve yazar Tahir Abacı, "Mademki Star, Sevilir" başlıklı yazısında, bu konuda şunları yazmıştır:

"Tatlıses'in Yılmaz Güney'i örnek aldığı çok söylendi. Orada da çok büyük bir haksızlık var. Güney, şartları yoktan var etmiş bir estetti, Tatlıses ise sadece sinemada değil, asıl alanı müzikte bile bir hovarda mirasyedi. Güney'in kendi özgün rengi vardı, Tatlıses ise fazlasıyla harcı âlem. Güney, doğru ya da yanlış, tüm sanat kariyerini ateşe atıp 'siyaset'i seçti, Tatlıses ise 'ticaret'i. O aslında bir yol tutturmuş gidiyor, gördüğü ilgiden de hoşnut, müşterisi de var. Bunlar var oldukça da keyfine bakacak, hani zorlarsanız belki 'prestiji' adına ufak tefek bir şeyler de yapabilir; ötesi ne? Fazlasını zaten aldı, daha fazlasını yakıştırmak bir entelektüel fantazyası olarak kalmaya mahkûm." (Radikal İki, 6 Şubat 2000.)

b) Gazeteci ve yazar Atilla Dorsay, Derya Tuna'nın silahla vurulması olayından sonra, "Akmerkezde Neler Oldu?" başlıklı yazısında Yılmaz Güney ile İbrahim Tatlıses'i karşılaştırarak özetle şunları vurgulamıştır: "Merceğimizi biraz daha özel biçimde Tatlıses olayına çevirirsek, olağanüstü sese sahip bu ilginç ve popüler sanatçımızda, naçizane teşhisimle, tipik bir Yılmaz Güney sendromu gördüğümü belirtmeden geçemeyeceğim. Aynı kökenlerden gelen, sanatlarını, en azından başlarda, sürekli olarak silah, gece kulübü, kadın ve kavga olaylarıyla besleyen ve bu yönleriyle gündemde olmaktan hiç gocunmamış iki kişilik...

"Elbete Yılmaz bu kabadayı ve lumpen yanını aştı. Kendisini sanatın ve de siyasetin çok daha soylu amaçlarına yöneltmeyi bildi. Ama hep ona özendiği söylenen bir Tatlıses, bunu henüz yapamamış gözüküyor." (Sabah, Günaydın İstanbul, 23 Ekim 2002.)

Not: Sinema yıldızlarının insanı nasıl etkilediğini gazeteci ve yazar Zeki Oğuz şöyle anlatmıştır:

"1960'lı yıllar. Sanat okuluna gidiyorum. Sabah erkenden kalkıyor çantamı hazırlıyor, anamın özenle kurduğu sofrada karnımı doyuruyorum, çayımı içtikten sonra Boyacı Tarlası'nın çamurunu tepe tepe ya da tozunu yuta yuta okulun yolunu tutuyorum. Memet ve Nezir de aynı saatlerde kapı önüne çıkmış oluyorlar. Memet tamirci çırağı. Sabah eli yüzü tertemiz gidiyor sanayiye, akşam yağ, kir pas içinde geri dönüyor. Nezir inşaat boyacılarının yanında boyacılığı öğreniyor. O, gece ortaokuluna gidiyor. Ayaküstü kısa bir söyleşiden sonra herkes kendi yoluna gidiyor. Ortak bir tutkumuz var. Sinema. Cumartesi akşamları Deli Hasan'ın bağındaki (o yıllar Nalçacı civarı bağ bahçeydi) kayısının altında oturur, o akşam pazar günü hangi sinemaya hangi filme gideceğimizi kararlaştırırdık. Sinema beyaz camın darbesini yememişti daha ve yazlık kışlık onlarca sinema salonu vardı. Sinemadan çıktıktan sonra, özellikle bahar ve yaz ayları geceleri Deli Hasan'ın bağında oturur, kuru omcaları yakar, ateşin başında bir yandan gecenin keyfini çıkarırken bir yandan gördüğümüz filmi birbirimize anlatır, anlatmaktan öte yeniden yaşardık olayları. İşte ilk gençliğin o coşkulu yıllarında keşfetmiştik Yılmaz Güney'i. Nazenin salon oğlanlarının filmlerini sevmezdik zaten. Yunan mitolojisinden esinlenmiş filmler, kovboy filmleri ilgimizi çekiyordu. O sıra Güney'in buram buram Anadolu kokan, Anadolu insanını, yani bizi anlatan filmleri karşımıza çıkıvermişti. Her filmini defalarca izliyor, yeni filmlerini sabırsızlıkla bekliyorduk. Artık her birimiz birer Seyit Han, arabacı Cabbar, İnce Cumali'ydik." (Zeki Oğuz, Dolav'lı Yılmaz Güney, Çalı Yayınları, Konya, s. 96.)

159.

Ümit Utku'nun Yılmaz Güney'in "oyun gücü" hakkında söylediğini doğrulayan birçok örnek vardır. Aşağıdaki alıntı, Koçero filmi hakkında yayınlanan ve Yılmaz Güney'in oyunculuğa bakışı hakkında bilgi veren haberlerden bir tanesidir:

"Koçero rolünü oynayan Yılmaz Güney, Siirt'te bir ay kalarak o havalede gayet iyi tanınan eşkıyanın yürüyüşü, konuşuşu, hali ve tavrı üzerinde incelemelerde bulunmuştur. Film, Kumburgaz mağaraları ile Koçero'nun dolaştığı yerlerde çevrilmiştir." (Cumhuriyet, 5 Eylül 1964.)

Bu arada, Türkiye ile Sovyet Rusya arasında 5 Kasım 1964 tarihinde imzalanmış "kültürel ve ilmi temaslar anlaşması" çerçevesinde Sovyet Rusya, Fikret Hakan'ın başrolünü oynadığı Beyaz Mendil isimli film ile Yılmaz Güney'in başrol oynadığı Koçero filmini satın almıştır. (Demokrat İzmir, 19 Aralık 1964.)

162.

"Hadise gündelik gazete sütunlarına geçti. Beyazperdenin en gözde yıldızlarından Yılmaz Güney'in Kulüp 12'de üç kişiyi nasıl bıçakladığını okudum. Merakla ve ibretle... Yalnız bu olayın gündelik gazete sütunlarına geçmeyen bir başka enteresan tarafını da biz yazalım. Yılmaz Güney 49 saat sonra film çalışmalarına başlamış ve bıçaklanan kişiler ise ilk ifadelerini değiştirip kendilerini kimin bıçakladığını görmediklerini söylemişlerdir. DP Türkiye'sinde de buna benzer birçok hadiseler olur, gece yakalanan esrar ertesi gün nişasta olarak ortaya çıkardı. O zamanda bu işleri bazı kadınlar idare ederdi. Şimdi de öyle... Yılmaz Güney meselesini bir film şirketi sahibesi idare etmiş, nasıl idare etmiş, bu işten Yılmaz'ı nasıl sıyırmış bilmiyoruz... Üstelik bilmek de istemiyoruz... Yalnız öğrenmek istiyoruz: Türk Sineması nereye gidiyor ve bu çirkin olaylar daha ne kadar devam edecek?" (Yelpaze, 21 Temmuz 1965, sayı: 684.)

171.

"SAHNE 77-GÜREŞ, DIŞ-GÜN: Hoca Hasan ve Cabbar oturmuş güreş seyrediyorlar... Hasan pijamayla. Ramazan pehlivan büyük tezahüratla çıkıyor. Bakışıyorlar. Güreş bitiyor. Ramazan pehlivanla Hasan bakışıyorlar.

CABBAR- Hasan gardaş, bu Ramazan pehlivan çok babayiğit ama sakın korkma ha... Bugüne bugün sen kocaman hamalsın. Öyle değil mi... Hoca ya...

HOCA- Evvelallah...

Çıkıyorlar meydana...

Dalıyor birden Ramazan pehlivan, Cabbar bağırıyor.

CABBAR- Hadi Hasan gardaş.

Arkasındaki adam sopayla kafasına vuruyor. Cabbar kafasını sallar tekrar güreşe döner. Hasan'ı yerden yere vurmaktadır. Cabbar bağırır, tekrar vurur adam.

ADAM- Bağırma yahu o da bizim pehlivan... Ne bağırıyon...

Cabbar tekrar bağırmak ister... Bağıramaz. Hasan haşat olmuştur." (Yılmaz Güney, Umut, Güney Yayınları, İstanbul, Temmuz 1975, s. 135, 136, 4. Baskı, s. 71, 72.)

Sanatçı Fikret Hakan, gazeteci ve yazar Yalçın Pekşen'le yaptığı bir söyleşide, Yeşilçam Sineması'nın "Jön Dayak Yemez" kuralıyla ilgili olarak şunu söylemiştir: "O zaman, Yeşilçam'ın kuralları vardı. 'Jön dayak yemez' falan. Ben bu olayı kaldırdım. İlk dayak yiyen, ilk hırpalanan jöndüm. 'Senin film hayatın bitti,' dediler bana. Ama o tezgâha da inanmadım." (Cumhuriyet, 1 Ekim 1983.)

172.

Bu olay, bir başka dergide, "Hasan Kazankaya Ekibi Dövüldü" başlığıyla şöyle anlatılmıştır: "Geçen gün Belgrad Ormanları'nda film çekmek için giden Kazankaya Film ekibi orada rastladıkları bir minibüs şoförüyle münakaşa etmişler ve adamı biraz da tartaklamışlar. Filmcilerden dayak yiyen şoför, Sarıyer'e giderek ne kadar şoför arkadaşı varsa toplayıp tekrar film çekilen yere gelmiş. Büyük bir meydan kavgasını andıran bu arbede sonunda filmcilerden birçoğu hastanelik olmuş. Kafası patlayan film operatörü Feridun Kete hastaneye kaldırılmış ve başına birkaç dikiş atılmıştır. Filmin başoyuncusu Yılmaz Güney ise kendisine çekilen bıçaklar arasından zorlukla kurtulmuş ve filmlerinde olduğu gibi birkaç şoförü yumruklarıyla yere sermiştir. Çalıştıkları semtin sakinleriyle büyük bir kavgaya sebep olan Kazankaya Film ekibinin durumu sinema çevresinde üzüntüyle karşılanmıştır." (Yelpaze, 7 Temmuz 1965, sayı: 682.)

176.

a) "Rapor İçin Hastaneye Yatan Yılmaz Güney Hadise de Çıkardı" başlığıyla yayınlanan haber şöyledir:

"Halen Muş'ta vatani görevini yapmakta olan sinemanın Çirkin Kralı Yılmaz Güney, ruhi bir depresyon geçirdiği için hastaneye yatırılmıştır. Geçenler de onbaşı da olan Yılmaz Güney'in askerliğinin bitimine on ay kalmıştır. Aktör, eylül ayında alacağı senelik iznini uzatmak ve böylece film çekimi yapmak istemektedir. Bu sebepten asabi bir hastalığa müptela olduğu gerekçesiyle Çirkin Kral kendisini Ankara Askeri Hastanesi'ne sevkettirmiştir. Dört gün tedavi altında bulundurulan Yılmaz Güney, üç aylık heyet raporu alarak arzusunu gerçekleştirmiştir. Geçtiğimiz hafta sonu hastahaneden taburcu edilen Yılmaz Güney, yakınlarıyla Gençlik Parkı'nda bir gazinoya giderek gönlünce eğlenmiştir. Aktörün gazinodaki muhtelif pozlarını objektifiyle tespit eden gazetemiz foto muhabiri, Yılmaz Güney'in yakınları tarafından tartaklanmıştır. Bununla da yetinmeyen aktör ve arkadaşları foto muhabirimizin makinesindeki filmleri de alarak imha etmişler ve gazinodan hemen uzaklaşmışlardır." (Hafta Sonu, 28 Temmuz 1969, sayı: 136.)

b) "Yılmaz Güney'e İzin Verenler Hakkında Tahkikat Açıldı" başlığıyla yayınlanan haber de şöyledir:

"Sinemanın Çirkin Kral Yılmaz Güney'e hasta raporu verenler hakkında tahkikat açılmıştır. Halen Muş'ta askerlik görevini yapan Yılmaz Güney'e birliği izin vermemiştir. Oysa Çirkin Kral film çevirmek için bir hastaneden üç aylık rapor almıştır. Yılmaz Güney'e bu rapor dinlenmek ve istirahat etmek için verilmiştir. Ne var ki Çirkin Kral raporu alır almaz İstanbul'a gelmiş ayağının tozuyla film çevirmeye başlamıştır. Yılmaz Güney çalışmalarını Beyoğlu'nda bir platoda sıkı kontrol altında yapmaktadır. Yılmaz'ın durumu ilgili askeri makamlara duyurulmuş ve hasta bir şahsın, film çekimi gibi ağır bir işte nasıl çalışabileceği hatırlatılmıştır. Askeri makamlar durumu dikkatle tahkik etmektedirler." (Hafta Sonu, 11 Eylül 1969, sayı: 138.)

c) "Belkemiği Yerinden Oynadığı İçin 10 Gün İstirahat ile İstanbul'a Gelen Onbaşı Yılmaz Güney Bir Günde Tam 5 Film Anlaşması Yaptı" başlığıyla yayınlanan haber ise özetle şöyledir:

"Türk Sineması'nın Çirkin Kralı Yılmaz Güney, kıt'asında talim yaparken bel kemiği yerinden oynamış ve acilen Ankara'ya sevkedilerek hastahaneye yatırılıp tedavi altına alınmıştır. Bel kemiğinde bir parmak boşluk bulunan Yılmaz Güney, hastanede alçıya alınarak gerekli tedavisi yapıldıktan sonra taburcu edilmiş, ancak on gün istirahat verilmiştir. Dinlenmek için İstanbul'a gelen Çirkin Kral'a yapımcılar film anlaşması yapmak için yarışa kalkmışlar, ancak, 'Askerim, çalışamam,' diyen Güney, anlaşmaları terhis tarihi olan yedi buçuk ay sonrası için yapacağını bildirmiştir. Bunun da kabul eden filmciler Güney'le 1970 senesi için 5 film anlaşması yapmışlardır." (Saklambaç, 10 Eylül 1969.)

Okuyucu için not: Yılmaz Güney'in bu izin almayla ilgili gazetelerde yayınlanan haberlerle il-

gili olarak gazeteci ve yazar Ahmet Kahraman'ın "Yılmaz Güney Efsanesi" adlı kitapta bazı bilgiler yer almaktadır. Abdurrahman Keskiner'in anlatımıyla bu bilgiler şöyledir:

"Yılmaz Güney Aç Kurtlar'dan sonra yeni bir filme başlama hazırlığına girişti. Senaryo hazırlandı. Ekip oluşturuldu. Antakya'ya gidip çekeceğiz. Yılmaz Güney'e izin almak için Genelkurmay Başkanlığı'na başvurduk. Gerekli izin çıktı. Yılmaz'ı almak üzere Muş'a gittim. Fakat orada, 'izni yok' diyerek bizi geri çevirdiler. Ankara'ya döndüm. Tanıdık bir general vardı. Ona gittim. Kayıtlara baktırdı. Yılmaz, Genelkurmay'daki kayıtlarda izinli görünüyordu. Ama kıtası 'izni yok' diyordu. Bir uğraş ve koşuşturma içine girdim. Bu arada verilmiş izni de erimeye başladı. Geriye 10 gün kaldı, Yılmaz Güney oyalamaya sinirlendi:

'Bunlar, benim yasal hakkımı bağışa, lûtfa çevirdiler. İzin kullanmayacağım,' dedi.

Muş'ta da askeri yöneticiler, 'İzinlisin,' diyor, bu kez Yılmaz Güney, 'İzne çıkmayacağım,' diye direniyordu. Adamlar, Ankara'dan sıkıştırıldıkları için 'yalvarma' noktasına geldiler. Fakat Yılmaz Güney yumuşamadı.

Bunun üzerine 'kendi rızasıyla izin hakkını kullanmadığı'na ilişkin yazı aldılar Yılmaz'dan.

Yılmaz izne çıkmadı ama 'Bunu yanlarına koymayacağım,' dedi.

Beni yeniden Muş'a çağırdı:

'Ankara'ya gideceksin. Bütün imkânlarımızı seferber edip bana, en az iki aylık bir hava değişimi raporu alacaksın.'

Ankara'ya gittim. Rapor için çalışmaya başladım. Yılmaz'ı Elazığ'daki askeri hastaneye sevketmeyi başardık. Orada, 'tedavi imkânı yok' gerekçesiyle Adana'ya sevkettiler. Adana'dan Konya'ya, derken Ankara Askeri Mevkii Hastanesi... Yılmaz Ankara'ya geldi ama rapor işi de öyle sanıldığı kadar kolay değil. Biz tüm gücümüz ve olanaklanmızla rapor için uğraşırken, Yılmaz geceleri Ankara'nın ünlü kabadayılarından Yusuf Koç ve Kürt Ahmet'le birlikte gazinolara gidip eğleniyordu. Bir gece, gece kulübünde, Hafta Sonu dergisinin Ankara muhabiri Alyat Burç bizi yakaladı. Alyat'a rica ettik: 'Yılmaz Güney'e rapor alacağız. Şimdi çektiğin fotoğrafları yayınlayıp yazı yazarsan işimiz bozulacak. Lüften bize yardımcı ol...' Ricalarımıza rağmen Alyat filmleri vermeyince, Yusuf Koç ile Kürt Ahmet'in adamları filmleri zorla aldılar.

Fakat birkaç gün sonra, Hafta Sonu dergisinin birinci sayfası olduğu gibi Yılmaz Güney'e ayrıldı:

'Yılmaz Güney hastahanede mi, gazinoda mı?'

Bu yayın işlerimizi zorlaştırdı ama sonunda iki aylık rapor almayı da başardık, bu iki ay içinde, Yılmaz Güney tam altı tane film çekti." (Ahmet Kahraman, Yılmaz Güney Efsanesi, V Yayınları, Ankara, 1. Baskı, Mayıs 1991, s. 136, 137.)

179.

"Ben yurt dışına kaçan mahkûm Yılmaz Güney'i yirmi yıla yakın bir süredir tanırım. Kardeşim Yahya'nın Beyoğlu Yeşilçam'da film şirketi vardır. Bu vesileyle tanışırız. Kendisiyle beraberliğimiz ve arkadaşlığımız olmuştur. Kendisi cömert, kabadayı ruhlu, arkadaş canlısı bir kimsedir. Eskiden iyi huyları vardı. Sonradan bu siyasi olaylara karışınca karakteri de değişti. İçki içtiği zaman sarhoşluğu kötü olur. Bir keresinde İstanbul'da Kulüp 12'nin önünde beraber iken silahını çekip havaya ateş açmıştır. Bundan dolayı yakalanıp dört, beş gün kadar tutuklu kalmıştır. Kendisi kumara da meraklıdır. Ekseriye Şöhretler (Parmakkapı'da) ve Galatasaray'daki Emek Kulüplerine gelirdi. 1970'li yıllarda Yumurtalık'ta savcıyı öldürmesi, düzeltirim hâkimi öldürmesi üzerine Malatyalı Hüseyin'le birlikte Adana/Yumurtalık'a gittik. Herhangi bir yardımda bulunamadık. Yılmaz Güney tevkif oldu, biz de İstanbul'a geri döndük. Benim gidiş sebebim, orada bulunan filmci yakınlarının olayı bildirip çağırmaları üzerine oldu. Fakat yapılacak herhangi bir şey yoktu. Cezaevinde yattığı zaman kendisiyle mektuplaşıyor, tanıdıklar vasıtasıyla haberleşiyorduk. İmroz'da iken dört ayda bir kendisine 72 saat izin veriyorlardı. Bu zamanlar İstanbul'a geldiğinde kendisiyle görüşüyorduk. Kendisinin film şirketi ve Beyoğlu'nda bir hanı olduğu için hali vakti yerinde idi. Bu bakımdan herhangi bir maddi yardımda bulunmuyorduk. Ancak zaman zaman hediye vs. veriyorduk. Kendisinin İdris Özbir'le (Kürt İdris) de arkadaşlığı vardı. Ben Yılmaz Güney'in ne zaman, nereden ve nasıl kaçtığını bilmiyorum. Ancak kaçışından evvel izinli çıktığında çevirdiği son filminde Güven isimli bir aktörle oynuyordu. Güven halen Perşembe Pazarı'nda demir ticaretiyle uğraşır. Perşembe Pazarı camisinin sırasında, Karaköy istikametinde beş, on bina

ileride bir hanın herhalde 3. katında işyeri vardır. Başka bir ortağı olup olmadığını bilmiyorum. Güven, Yılmaz Güney'in kaçışını bilebilir. Kendisinin halen de Yılmaz'la irtibatı olduğunu zannediyorum. Takriben bir, bir buçuk ay kadar önce Kurtuluş'taki yazıhaneme uğradı. Zaman zaman bana gelir gider. Daha önceki gelişlerinde Yılmaz'ın Fransa'da bulunduğunu söylemişti. Son gelişinde bu konuda konuştuğumuzu hatırlıyorum. Kendisi alındığı takdirde Yılmaz Güney'le ilgili bilgi verebileceğini tahmin ediyorum. Benim Yılmaz Güney'le bunun dışında direkt bir irtibatım yoktur. Kaçışıyla da ilgili herhangi bir bilgiye sahip değilim."

Okuyucu için bilgi: On yedi yaşında Çiçek Pasajı'nın karşısındaki "Doğu İşkembecisi'nde işe başlamış olan ve bugün elli yaşında olan Mustafa Alişir adlı şahıs, yaşadığı bir olayı şöyle anlatmıştır:

"Yılmaz Güney gece geç saatlerde Doğu İşkembecisi'ne geldi. Güney'e servis yaptıktan sonra arkadaşlarla bırakacağı bahşiş konusunda iddiaya girdik. Ben, aramızda 'mandagözü' diye tabir edilen ve günümüzün 20 milyon lirasına denk gelen 2 buçuk lira alacağımı iddia ettim. Ama Güney yemeğin ardından sadece 50 kuruş bıraktı. Duruma bozulduğumu ve olayın bir iddia nedeni olduğunu öğrenince de, 'Aslında olsa 2 buçuk lira bırakırdım ama üstümdeki bütün parayı kumarda kaybettim,' dedi." (Cumhuriyet, 19 Temmuz 2003.)

181.

a) Yayınlanan haberlerden birincisi şöyledir:

"Yılmaz Güney Feri Cansel'i Dövdü" başlıklı birinci haber şöyledir: "Çirkin Kral Yılmaz Güney, son sevgilisi Feri Cansel'i çıplak fotoğraf çektirdiği için dövmüştür. Kamera karşısına yardımcı kadın sanatçı olarak çıkan Feri Cansel'in bir mecmuada açık saçık fotoğrafları neşredilmiştir. Yılmaz Güney, kendisinden habersiz çıplak denecek derecede poz veren Feri Cansel'i dövmüştür." (Hafta Sonu, 16 Ekim 1969, sayı: 143.)

b) "Yılmaz Güney Muş'a Giden Cansel'i Dövdü" başlıklı ikinci haber de şöyledir:

"Çirkin Kral Yılmaz Güney, kendisine ihanet eden sevgilisi Feri Cansel'i Muş'ta iyice dövmüştür. Yılmaz Güney izinli olarak geldiği İstanbul'da Cansel'le tanışmıştır. Bu tanışma çok çabuk samimiyete dönmüş ve çiftler birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardır. Ne var ki Cansel, Yılmaz Güney'in kıtasına dönmesini fırsat bilerek kâh bir Amerikan Pazarı sahibi olan eski sevgilisiyle, kâh Diyarbakırlı talebe âşığıyla gezmelere başlamıştır. Çıkartılan bu söylentiler üzerine yanına çağırdığı Cansel'i Güney, 'Bana hiçbir kadın ihanet edemez. Bu cesareti nereden aldın,' diyerek iyice dövmüş ve Muş'tan kovmuştur." (Hafta Sonu, 1 Ocak 1970, sayı: 154.)

Feri Cansel, 45 yaşında iken, 1 Eylül 1983 Perşembe günü akşamı bir dönem birlikte olduğu Melik Uk adlı şahıs tarafından Taksim-Cihangir'deki evinde silahla vurularak öldürülmüştür.

Yılmaz Güney ile Yiğit Yaralı Olur ve Zeyno filmlerinde rol alan Hülya Koçyiğit, kendisiyle yapılan bir söyleşide, "Yılmaz'ın bir tek kadın dövmesini tasvip etmedim" başlığıyla yayınlanan açıklaması şöyledir: "Yılmaz Güney iş anlamında dört dörtlük bir sinema adamıydı. Hem yazan, hem oynayan, hem de yöneten. Hepimizin kalbinde taht kurmuştur. Türk Sineması'nda çok önemli bir kilometre taşıydı. İnsani açıdan ele aldığımızda ise mert, yürekli, babacan, fedakâr, haklıyı haksızı iyi ayıran adil bir insan olduğunun şahidiyim. Fakat aynı insanın kadın dövmek gibi zaafının olmasını hiç hoş görmedim. Bütün bu methiyelerden sonra samimiyetle söylüyorum ki, bu bütün harika ama o yönü ı-ıı. O tarafını da hiç tasvip edemem." (Kapris, 23 Kasım 2002, sayı: 25.)

184.

Gazeteci ve yazar Agâh Özgüç'ün kitabında bahsettiği ve "Yılmaz Güney Oya Peri'yi Otele Kaçırdı. Çirkin Kral Daha sonra Oteli Gizlice Terk Eden Oya Peri'yi Çıplak Ayakla Kovaladı" başlığıyla 15 Mayıs 1970 tarihli Pazar dergisinin 712. sayısında yayınlanan haber şudur:

"Oya Peri'yle Çirkin Kral Yılmaz Güney'in aşkları Kayseri öncesi başlamıştı. Güney, Kayseri'ye film çekmeye gitmeden önce, Oya Peri'yle ilişki kurmuş ve her gece yeni sevgilisinin Gümüşsuyu'ndaki evine taşınmıştı. Yılmaz Güney, Oya Peri'yi Kayseri'ye davet etmiş, hem filmde oynatmak hem de yanından ayırmamak istemişti. Güney'in bütün zorlamalarına karşılık Oya Peri bu teklife kesinlikle 'Hayır' demişti. Nedeni de, bir an önce Yılmaz Güney'le ilgisini ileride çeşitli olaylara yol açmamak için kesmek isteyişinden geliyordu. Çünkü Güney, olayların ve birtakım patlamaların adamıydı. Oya Peri ise bu tür sokak patlamalarının dışında yaşayan bir kadındı. Bundan böyle de genç kadın, iç dünyasına solak gelen yanlış ve tehlikeli ilişkiler kurduğunu anlamıştı. Ne

var ki Oya Peri'nin bu dönüşü, bu kaçması artık boşuna bir çaba olmaktan öteye geçemeyecekti. Güney, Kayseri'deki film çalışmalarından dönünce kancayı taktığı Oya Peri'nin kapısına dayanacaktı. Ve gerçekten de olaylar tamin edildiği gibi gelişmiş, Çirkin Kral bir gece yarısı Oya Peri'yi Gümüşsuyu'ndaki evinden, kaldığı King Oteli'ne kaçırmıştı. O gece Yılmaz Güney, Oya Peri'yi zor kullanıp Mecidiyeköy'deki otele arabasıyla kaçırırken, fazla sürat yüzünden, Altınbakkal'da Cafe Oriental'in önünde hususi bir otomobile çarpmıştı. Önce hasara uğrattığı otomobilin sahibi genç çocukla münakaşa etmiş, sonra da Çirkin Kral zararını ödeyeceğini söyleyip işi tatlıya bağlamışlardı.

Oya Peri kaçırıldığı King Oteli'nden iki defa kaçmaya teşebbüs etmiş, ne var ki ikisinde de Yılmaz Güney sokakta arabasıyla önünü kesmişti. Otelin odasında sürekli olarak tabancayla oynayan Yılmaz Güney birinci defasında çıplak ayakla, otelden kaçan Oya Peri'yi yakalamak için gece yarısı sokaklarda kovalamıştı. İkincisinde ise arabasını Oya Peri'nin üzerine sürmüştü. Bütün bu kovalamaca olayları caddeden geçenler hayretle seyretmişlerdi. Oya Peri olayları anlatmaktan kaçınmıştı. Yılmaz Güney de her zaman yaptığı gibi kaçınacak, gazetecilere yanlış bilgiler verecek, kendini temize çıkarmanın çarelerini arayacaktı."

Olayın tanıklarından olan Arif Keskiner bu konuda şunları anlatmıştır:

"Yılmaz'ın önemli bir yanı da iddialı oluşuydu. Her konuda iddialıydı. Örneğin, müthiş bir tavla merakı vardı. Sette, boş kaldığı zamanlarda, diğer oyuncularla iddialaşır, olmaz şeyler üzerine tavla oynardı. Hatta daha sonraları İrfan Atasoy'a bir film oyunculuğuna tavla oynadığı anlatılırdı. Duyduğum kadarıyla, Umut filminin Adana işletmesini İrfan Atasoy'a bir tavla oyununda kaybettiği söylenirdi. Tavla oyunu onu rahatlatırdı. Bazen, Anadolu Pasajı içindeki Mehdi Baba'nın kahvesinde tavla oynardık. Fikret Hakan, Demirtaş Ceyhun, Orhan Kemal de bu kahvenin müdavimlerindendi. Mehdi Baba, yetmiş yaşın üstünde, kısa boylu, sevecen bir adamdı. Büyük bir kahve değirmeni vardı. Kahveyi taze kavurur, o değirmende öğütür, öyle kahve yapardı. Mis gibi kahve kokardı pasaj.

Yılmaz'ın iddialı tutumu, onu kumarbaz olmaya doğru itmişti. Büyük kabadayılara özentisi ve giderek onlarla dostuluğu Yılmaz'ı, o babaların kulüplerinde kumar oynamaya kadar götürmüştü. Kulüplerde yapılan açılışların baş davetlisi haline gelmişti. Bu olay, giderek bizim aramızı açar olmuştu. Bazen ödeyeceğimiz bir taksidin biriktirilmiş parasını bankaya yatırıyor, tam günü geldiğinde bankadan paranın çekildiğini görüyor, zor durumlara düşüyordum. Bu da yeni problemlerin doğmasına neden oluyordu. Paranın bankadan, kumar için çekildiğini söylemekten utanıyordu. Zaten onu kabul etmiyordu. Bize böyle şeylerin yakışmadığını ikimiz de biliyorduk. Ama onun yaşama bakışı içinde, böyle şeyler olması gerektiğine inanıyordu. Bu onun, sanatçılığının dışındaki öteki dünyasıydı. Bir gün Nazmi Özer'in yazıhanesinde, akşamüstü viski içiliyordu. Bizimle birlikte Agâh Özgüç de vardı. Agâh o sıralar, tam bir paparazi gazeteciydi. Bugün pek hatırlamıyorum ama Yılmaz'la ilgili bir yazı yazmıştı. Yılmaz küplere biniyordu. Daha sinirlerinin yatışmadığı bir sırada Agâh'la karşılaşmak, cinlerinin tepesine toplanmasına yetmişti. Agâh yaptığı işin pisliğini biliyordu. Onun için Yılmaz'la aşağıdan alarak konuşmaya çalışıyordu. Ne oldu, nasıl oldu anımsamıyorum, 'Ulan eşşoğlueşşek,' deyip tokadı yapıştırmıştı Agâh'a. Bizler araya girip Agâh'ı elinden zor aldık." (Arif Keskiner, Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002, s. 192, 193.)

Okuyucu için not: Yılmaz Güney ile Oya Peri hakkında, 19 Ocak 1971 tarihli Zafer gazetesinde "Yılmaz Güney Kulüplerde Kavga Çıkarıyor" başlıklı bir haber yayınlanmıştır. Bu haber şöyledir:

Yılmaz Güney'in karısına bakanın hali harap. Kral evlendikten sonra karısını öylesine kıskanmaya başladı ki, yanından eksik etmediği gibi, ayrıca karısını alıcı gözüyle süzenlerin de enselerinde boza pişiriyor adeta. Bu arada Yılmaz Güney'in ikinci bir sinir tarafı da, gittiği gece kulüplerinde kendisine mikrofon uzatılınca sinir oluyor ve önüne gelenle kavga etmekle kalmıyor, ortalığı da allak bullak ediyor. Bu bir yerde değil her yerde aynı olunca kendisine mikrofon tutulmamaya başlandı ve hatta bazı yerlerde isminden bile bahsedilmiyor, kendisini orada bulunanlara da tanıtılmıyor, takdim edilmiyor. Geçenlerde Yılmaz Güney bir hayli kavga etti bir gece kulübünde ve etrafı da karıştırdı durdu. Olay şudur: Yılmaz Güney'in geçen hafta gittiği bir gece kulübünde sahneye çıkan Oya Peri adlı şarkıcı bir hanım, iltifat olsun diye Yılmaz Güney'den sitayişle bahsetmekle kalmamış ve mikrofonu kendisine uzatarak şöyle demiş: "Aramızda bulunan sinemanın 1 numaralı aktörü ve filmlerimizin ünlü Kralı Yılmaz Güney'le birlikte bu şarkıyı okuyacağız." Sahnede okumakta olduğu şarkıyı birlikte okumaları için mikrofonu Yılmaz Güney'e uzatmış.

İşte olanlar bundan sonra meydana gelmiş ve önüne uzatılan mikrofonu kaptığı gibi yere çarpan Çirkin Kral bununla da yetinmeyerek hemen ve hesabı da ödemeden masasından kalkıp gitmeye yeltenmiş ve kapıya kadar geldiği anda kendisinin yolunu kesen gece kulübü sahipleri, nazik bir ifadeyle şöyle demişler: 'Sizin bu olaya sinirlendiğinize üzgünüz ancak elimizde olmayan bu sebebi de öğrenmek isteriz.' Yılmaz Güney, bu suale karşı da ağzına geleni söylemiş ve bir ara karşısındakilere, 'Siz beni istismar ediyorsunuz ve bana emrivaki yaparak mikrofonu uzatıp şarkı okumamı istiyorsunuz. Hâlbuki ben eğer şarkı söylemek isteseydim, bana gecede teklif edilen 10 bin lirayı ve 300 bin lira avansı kabul ederdim,' demiş. Ve gece kulübünü terk eden Yılmaz Güney'in en sinirlendiği olaylar kendisine mikrofonların uzatılmasıdır. Böylelikle kendisini bedava dinlemek isteyenlere karşı bir nevi harp ilan eden Çirkin Kral, parasız konser vermemekle de bir özellik yaratmıştır.

192.

Kaçakçılıkla ilgili Tercüman gazetesinin 22 Nisan 1979 tarihli nüshasında Tokay Gözütok adlı gazetecinin yazdığı "Silah kaçakçıları yurt dışına kaçma çabasındalar" başlıklı haberde özetle şu iddialar dile getirilmiştir: "Sabıkalı kaçakçılardan Hacı Mirza, 1972 yılında Muhammet Akil Çubukçu'yla birlikte Türkiye'ye getirdiği silahlardan üç adedini, bir hâkimi öldürmekten hüküm giymiş olan film artisti Yılmaz Güney'e bizzat göndermişti."

Cumhuriyet gazetesinin 2 Temmuz 1974 tarihinde "Yılmaz Güney Büyük Silah Kaçakçılığı Davasında Tanıklık Yapacak" başlıklı haber ise şöyledir: "Büyük silah kaçakçılığı davasının dünkü duruşmasında soruşturmanın genişletilmesine ve ünlü sinema oyuncusu Yılmaz Güney'in de tanık olarak dinlenmesine karar verilmiştir. 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde Yargıç Deniz Binbaşı Hamdi Öncüoğlu'nun yönettiği dünkü duruşmaya bir sanık altı avukat katılmış, bu arada hazırlık soruşturması sırasında sanıklara ait ses bantlarının bir bilirkişi kurulunca incelenmesine karar verilmiştir. Mahkeme, bilirkişi olarak Edebiyat Fakültesi'nden Berke Vardar, İstanbul Radyosu'ndan Engin Mengüer ve Semih Zaimoğlu'nu atamıştır. Duruşma, 11 Temmuz Perşembe gününe ertelenmiştir."

195.

Yılmaz Güney'in çocukluk arkadaşı olduğu söyleyen Aytaç Pekkoçak adlı bir şahsın Hürriyet gazetesinin 15 Eylül 1974 tarihli nüshasında bir yazısı yayınlanır. Aytaç Pekkoçak'ın "Nasıl Oldu Bu İş, Keko?" başlıklı yazısı aynen şöyledir:

Yumurtalık ilçesi karakolu nezarethanesinin koridorlarını, Endişe filminin aktör ve aktrisleri doldurmuştu. Başlarında Yılmaz Güney'in eşi Fatoş olmak üzere, hepsi üzgün yüzlerle koridorda dolaşıyor, gönül verdikleri, umut bağladıkları arkadaşları Yılmaz Güney'in bulunduğu yerden ayrılmak istemiyorlardı. Yılların aktörü Yılmaz Güney, nezarethanede uyur uyanık bir haldeydi. Kapısına iki jandarma eri dikmişlerdi. Karakol ilgilileri ve savcı, Yılmaz Güney'in konuşmasını yasaklamışlardı. Bu yüzden, yıllar önce ayrıldığım çocukluk arkadaşımla fazla görüşemedim. Kapının aralığından başımı uzatıp sordum:

"Nasıl oldu bu iş, Keko?"

"Keko" derdik biz ona 15 yıl öncesi. Tam beş yıl aynı sınıfta, aynı sırada dirsek çürütmüştük. Küçümencik birer çocukken, öğretmenlerin karşısında onunla aynı heyecanı paylaşırdık.

"Sen mi yaptın, Keko?"

Donuk gözlerle bana baktı Yılmaz Güney. Tekrar seslendim:

"Keko Yılmaz, nasıl yaptın bu işi?"

"İnan bana," dedi fısıltı halinde, "İnan bana, bir şey hatırlamıyorum." Hafızamda bir anda, yıllar öncesine dönüş oldu. Geçmişte kalan o tatlı günler, bir film şeridi hızıyla ve de bütün canlılığıyla ortaya çıkıverdi. Adana İkinci Ortaokul'da, 1-C sınıfında sıra arkadaşım Yılmaz Pütün'dü. Ortaokulu birlikte bitirmiş, liseye birlikte devam etmiştik. Çok duygulu ve düşünceliydi Yılmaz o dönemlerde. Mirza Çelebi Mahallesi'nde bir gecekondu da anası, babası ve bacısıyla birlikte oturur, geleceğe güvenle bakardı. Nezarethanenin içinde bir flaş çaktı birden, yıldırım hızıyla yılları atlayarak kendime geldim. Evet, karşımdaki çocukluk arkadaşım Yılmaz Güney'di. Cezaevinden yeni çıkmış, Türk Sineması'nın ve halkın kendisinden çok şeyler beklediği bir sırada, tekrar nezarethaneye düşmüştü.

Nemli gözlerle yüzüme baktı. Sesi titriyordu:

"Ağa be," dedi. "Böyle mi karşılaşacaktık seninle?"

Nemlenen gözlerimi ona göstermemek için başımı öne eğdim. O sürdürdü konuşmasını:

"Beni rahat bırakmıyorlar, ağa. Fakirdim, rahatsızdım. Paraya kavuştum, yine rahatsızım, bitkinim."

Evet, onunla böyle mi karşılaşacaktık? Yıllar önce ayrılmış, canciğer iki çocukluk arkadaşı, bir nezarethanenin daracık dört duvarı arasında mı buluşacaktık?

Birden, onun sesiyle, hatıralar arasından sıyrıldım. Çocukluk arkadaşım Yılmaz Güney şöyle diyordu bana:

"Hadi lan, git görevine. Seni gördüm, daha çok yıkıldım, git."

197.

"Alaçam'da Tekel'in bayiliğini yapan Ali Aydın isimli bir arkadaşımız vardı. Sefa Mutlu'yu öldürdüğünü öğrenince Yılmaz Güney'e, 'Asmanı budatmadım, Bizim develer süt vermiyor, Sen dana kes' diye bir telgraf çekti. Ali Aydın, böyle yazarak, 'Sen bunu yapmayacak, işine devam edecektin. Bunu yapacak başka biri mutlaka olurdu ama bu sen olmamalıydın. Yanlış yaptın' demeye getirmişti."

Bir avukatın Nuran Mutlu için yardım kampanyası başlattığına dair haber ise şöyledir:

"Yılmaz Güney'in öldürdüğü hâkimin ailesi için yardım kampanyası açıldı."

"İzmir'li avukat Nuri Nencan, solcu sinema oyuncusu Yılmaz Güney tarafından öldürülen Yumurtalık hâkimi Sefa Mutlu'nun ailesi için yardım kampanyası açılmasını istemiş ve ilk anda kendisi 5 bin lira göndermiştir. İzmirli avukat, davaya ücret almaksızın müdahil avukat olarak girmek isteyen meslekdaşlarının arasına kendisinin de alınmasını isteyerek Barolar Birliği Başkanı Prof. Dr. Faruk Erem'e telgrafla başvurmuştur." (Orta Doğu, 17.9.1974)

203.

"Yılmaz, hiç olmayacak bir iş yaptı, başına geldi. Yumurtalık'ta içerlerken, ederlerken cinayet işledi. Yılmaz'ın bu sırada yanında birçok kişi vardı ki bunlar ona engel olabilirlerdi... Yılmaz'ın hayatını karartan arkadaşlarıdır... Orada bir silah çekmişse bir vurursun eline silah düşerdi elinden Yılmaz'ın... Yani alkollü olabilir, bilmem ne olabilir ama o silahı elinden almak Yılmaz'ın işten bile değildir... Orada bulunan arkadaşlarının hepsinin suçu var... Şimdi olmayacak bir şey. Yılmaz gibi bir adam cinayet işledi. O kadar insan seven, o kadar insan sevgisi olan bir adam hiç yüzünden katil oldu. Yani Yılmaz yatsın. Tamam. Hepimiz öyleyiz. Siyasi yatmaktan utanç duymayız. Bir övünçtür o. Hepimiz yattık. Gençler olmuştur, arkadaşlarımız olmuştur. Ömürleri bitenler olmuştur. Bu bir onurdur. Ama cinayet bizim defterimizde yoktur. Hiç kitabımızda cinayet lafı yazmazdı. Fakat Yılmaz'a cinayet işlettiler kardeşim. Olacak şey değil. Solcu bir adam, devrimci bir adam, halktan yana bir adam böyle bir tuzağa düşer mi kim yaparsa yapsın bu tuzağı... Yılmaz orada büyük bir açmaza düştü. Ya da açmaza düşürdüler. Ama buna Yılmaz gibi bilinçli, işi bilen biri nasıl düşer kardeşim... Tabancaya lüzum yok... Sandalyeyi tutar vurursun... Yakasını tutar vurursun... En basitinden bağırırsın çağırırsın, 'Daha sonra sana gösteririm' falan filan dersin. Bilmem ne dersin olur biterdi... Tabanca dediğin direkt öldürmedir. Tabancayı çekip öldürmek taammüden adam öldürmeye girer. Ne demek cinayet işlemek. Paris'te Yılmaz'la karşılaşmamız çok tatsız olmuştur. Olay şu: Fransa'nın Paris, Lyon gibi büyük kentlerinde 'Yılmaz Güney Filmleri Günleri' diye günler düzenlenmiş. Bugünlerin yapıldığı zamanlarda o bölgenin gazetecileri Yılmaz Güney'le yayınlar yapıyorlar. Bu kentlerden birinde çıkan bir gazete de çalışan bir gazeteci Yılmaz Güney hakkında yazı hazırlıyor. Yanılmıyorsam Jak Delon, bu gazeteciye, 'Yılmaz'ın çocukluk arkadaşı Paris'te. Onunla konuşma yapabilirsiniz,' demiş. Neyse. Paris'te adamlar beni buldular. Yanların da Türkçe bilen bir çocuk getirdiler. Gazeteci bana birçok soru sordu. Sorulardan bir tanesi de Yılmaz'ın öldürdüğü Yumurtalık Hâkimi Sefa Mutlu'yla ilgiliydi. Cinayetin siyasal olarak işlendiği Fransa'ya yansımış. 'Yılmaz, bir adam öldürmüş. Sizin de doğduğunuz yörede oluyor. Bunun siyasal niteliği nedir?' diye bir soru sordu. Ben de, 'Hayır bu siyasal nitelikli değildir. Bu bir adi cinayettir. Siyasal bir yönü yoktur,' dedim. Yapılan bu söyleşi Fransız gazetesinde, Yılmaz Güney'in arkadaşı, Yılmaz Güney'in işlemiş olduğu cinayetin siyasi bir cinayet değil, adi bir cinayet olduğunu söylüyor,' diye çıkıyor. Bunu okuyan Yılmaz, bana telefon açtı. 'Böyle bir demeç vermişsin,' dedi. Bende, 'Adam bana böyle sordu. Cinayet siyasi midir?' dedi. 'Hayır siyasi değildir,' dedim. Yılmaz, 'Ulan o kalan mermileri de senin kafana boşaltacağım,' dedi. Mermiler kalmışta o tabancasında bana boşalta-

cakmış. 'Yılmaz bırak bunları Allah aşkına. Neresi siyasi bunun. Nasıl siyasi derim kardeşim,' dedim. Yılmaz'la Paris'te aramızda böyle bir olay geçti. Böyle kapandı Yılmaz'la arkadaşlığımız. Türkiye'de siyasi cinayetler işlendi. Ama Yılmaz'ın bu yaptığı siyasi bir cinayet değil."

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM DİPNOTLARIN DEVAMI

216.

"Bu Tanju Cılızoğlu, çıkardığı 13 dergisi için Yılmaz Güney'den bir hikâye istemiş. Hikâyeyi de kendisi tashih etmiş. Bazı yerlerini değiştirmiş. Bundan haberimiz yok. İlgilenmiyoruz da. Ne var ki bir akşam üzeri Beyoğlu'nda, Çiçek Pasajı'nın önünden giderken üçümüz, bir genç geldi karşımıza. Durdu. 'Affedersiniz. Siz Orhan Kemal misiniz?' dedi. O da evet, dedi. 'Abi biraz konuşabilir miyiz? Ben Adana'dan buraya üniversiteye okumaya geldim. Birinci sınıftayım. Çevrem yok. Bir dergi çıkıyor, benden bir şiir, hikâye falan istediler, sahibi Tanju Cılızoğlu, ben de yazdım verdim. Sıkıyönetim var. Hakkımda dava açılmış, sahibi beraat, bana bir buçuk yıl hapis ve altı ay Konya'ya sürgün. Ben tam ketenpereye geldim. Komünizm propagandası. Ne yapayım ben şimdi. Bana bir akıl verebilir misin?' Orhan şaşırdı. 'Yiğenim, bu çok hassas bir konu. Ben anlamam. Sen iyisi bir avukat bul,' dedi. Ayrıldık. Aylar sonra Yılmaz Güney'i yine oralarda gördük, 'Ne oldu yiğenim?' dedik. 'Anamı s...ti puşt, cezakesinleşti,' dedi. Ve Yılmaz gitti. Ancak iki yıl sonra gördük. O devirde dergi sahibi de ağır cezada yargılanırdı. Tanju bir yolunu bulmuş, ifade falan sıyrılmış işin içinden. Yılmaz'a bu, belki de kahırdan lütuf oldu. Yeşilçam'a girmiş. Ve ilerlemeye başladı."

220.

Ayrıca bkz.:

a) Yılmaz Güney, İnsan/Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney, Güney Filmcilik Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 1999, s. 81, 96, 97.

b) Perde dergisinin 20 Mayıs 1968 tarihli, 21. sayısında, "Sosyalist Kapitalist Artistler" başlıklı bir haber yayınlanır. Belge niteliği taşıdığı için haberi olduğu yayınlıyorum:

"Hollywood, Amerika'yı ikiye bölen 'siyah-beyaz' kavgasına karışır, Frank Sinatra'lar, Dean Martin'ler 'beyaz tenlere' rağmen, 'siyah tenleri' savunur da Hollywood'un Türkiye Şubesi Yeşilçam durur mu? Amerika, 'siyah-beyaz' diye ikiye ayrılmışsa, Türkiye'de 'sağ-sol' diye ikiye bölünmüştür. Hollywood'da nasıl bembeyaz tenli insanlar siyahları savunuyorsa Yeşilçam'da da zengin aktörler aktrisler sosyalist olmuştur. Yeşilçam'daki 'sosyalist akımın' öncüleri Metin Erksan, Halit Refiğ, Atilla Tokatlı, Duygu Sağıroğlu, Haldun Dormen, Nusret İkbal, Vedat Türkali, Nurhan Nur gibi yönetici, prodüktör, senarist ve artistlerdir. Sonra da, bunlara Fikret Hakan, Yılmaz Güney, Pervin Par, Çolpan İlhan katılmıştır... Daha doğrusu, Yılmaz Güney ile Çolpan İlhan'ın sosyalistliği öncekilerden de eskidir. Güney, 'sosyalistliği yüzünden, sosyalistliğin adının bile yasak olduğu devirde hapse' girmiştir. Türkiye'nin sosyalistleri nasıl Nişantaşı, Şişli gibi çevrelerinden geliyorsa, Yeşilçam'ın sosyalistlerinin yüzde 90'ı da 'milyoner'dir veya 'milyoner gibi' yaşarlar. Apartmanlı, otomobilli, viskili 'refah içinde' sosyalizmin de tadına bir dünya nimeti gibi bakmak isteyenlerin başında Fikret Hakan gelir... Fikret Hakan evini 'Rus Çarları'nın sarayları gibi döşemişti... Ama düşünceleri, bir gecekondu da oturan kadar fakirdi. 'Çok kitap okuduğunu' göstermek için evinin bir odasını 'kitap'la doldurmuştu... Ancak, bu kitapları vakit bulup da nasıl okuyabildiği bir 'sır'dı... Evlenmekten, boşanmaktan, gece kulüplerinde gezip tozmaktan ve film çevirmekten baş alamayan bir insanın bu kitapları okuyabilmesi için, güne gün eklemek, 24 saati 48 saat yapmak gerekti... Fikret Hakan, Bumin Çıtarak adıyla hikâyelerde yazmıştı... Ve 'sosyalist'liğini bu hikâyelerle kuvvetlendirmek istiyordu... Fikret Hakan'ın 'Saray'ında bir oturuşu vardı ki, bu oturuş, sosyalistleri çileden çıkarmaya yeterdi. Ne var ki oturan sosyalist olduğunu söylüyordu. Halkın Verdikleri. Yılmaz Güney'in 'Araba Sevdası' değme 'komprador'ları kıskandıracak ölçüde idi... Bu otomobilleri halkın kendisine verdiğini söylüyordu. Halk onu sevmiş, beğenmiş, filmine gitmiş o da para kazanmıştı. Öyle ki, bir gün Bursa'da, halk, otomobillerine hücum etmiş, Yılmaz Güney aradan çıkmış, 'Kırın isterseniz, bu arabayı siz bana verdiniz?' demişti. Anlayacağınız, halk yaya yürümeyi göze almış, Yılmaz Güney'e 'otomobil' vermişti... Ama bir sosyalist düzende, bu otomobili geri alabilirdi. Hakçası, Yeşilçam'ın sosyalistleri iyi oyunculardı... Yılmaz Güney de, Fikret Hakan sinemanın en usta oyuncuları idi... Hatta Pervin Par da... Sosyalizmin, sömürülmeye, sömürmeye karşı olan bir ideoloji olduğu söylenirdi. Gel gör, bazı sosyalist aktörlerin, çocuklarının

annelerini ele güne muhtaç etmelerine ne buyrulurdu? Kendileri saraylarda yaşarken, o kadınların hali ne idi? Başkalarında çöp ararken, kendi gözlerindeki elifi, merteği görmemeleri nasıl yorumlanırdı? Viskili Sosyalizm. Sonra işin en garibi, sosyalist aktörlerden çoğunun 'viski' içmeleriydi... Pervin Par, 'sosyalist akım'ın kadın öncülerindendi... Evinde az kitabı, az plağı olan Pervin Par'ın fazla kültürlü olmadığı bir gerçekti. İyi niyetli bir kızdı. Çok sömürülmüştü. Böylesine sömürülen bir kadının, aktrist de olsa, seçeceği yol sosyalizmdi. Nitekim Pervin de sosyalizmi seçmişti. 'TİP'e rey vereceğim,' diyordu. Ancak, Pervin Par, ne kadar sömürülmüş olursa olsun, fakir halkın gözünde bir 'Saraylı' idi. Milyonları yoktu ama viskisini içiyor, taksiye biniyor, gece kulüplerinde gönül eğlendiriyordu. Terkos suyu içen, otobüse binebilen, geceleri evlerinde geçiren yerli film seyircileri mi sosyalizme yakındı, yoksa Pervin Par mı? Metin Erksan, TİP'ten adaylığını koyacak kadar aşırı sosyalistti... O, sininde düzeninin değişmesini istiyordu. Yeşilçam, Fethi Doğançay'ıyla, bakan bile olan Kâzım Yurdakul'uyla, Ümit Utku'suyla politikaya karışmıştı. Ancak, asıl önemlisi, 'Sosyalist Akım' idi... Yeşilçam, 'Saraylarda oturan, kuyruklu otomobillerde gezen, her ay bir sevgili değiştiren tuzu kuru sosyalistlerle doluyordu."

225.

"1971 yılı ilk aylarında Ankara'ya gelen Yılmaz Güney'le görüşmeyi gerekli gören Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kazım Özüdoğru bu teması sağlamasını sanık Mustafa Alabora'dan istemişlerdir. Mustafa Alabora bu istek üzerine Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kazım Özüdoğru'yu sanık Güven Şengil ile Ankara Birliği Sahnesi sahiplerinden Halil Ergün'ün evine götürerek Yılmaz Güney'le buluşmalarını sağlamıştır.

Mustafa Alabora ve Halil Ergün'ün hazır bulundukları bu toplantıda Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Sinan Kazım Özüdoğru yaptıkları konuşmada Yılmaz Güney'e, 'Devrim hareketine sadece bir sanatçı olarak değil, her alanda yardımcı olunması gerektiğini; özellikle para yardımı yapmasını; mümkünse yapılacak soygun eylemleri ve örgütsel diğer konularda haber sağlanmasını ve kendilerine bildirmesini' talep etmişlerdir. Yılmaz Güney de bu tekliflere olumlu cevap verdiğinden, Yusuf Küpeli kendisine İstanbul'a gittikten sonra Ali isimli bir şahıs gönderip temas sağlayacaklarını; ona para ve silah yardımında bulunmasını ve istihbarat sonuçlarını da bildirmesini, bu suretle eylemlere katkıda bulunmasını istemiştir.

Bundan sonra Yusuf Küpeli ve arkadaşları Yılmaz Güney, Mustafa Alabora, Halil Ergün ve Güven Şengil'le Marksist-Leninist teori ve Deniz Gezmişlerin yürüttükleri şehir gerilla eylemlerinden ve kendi politik-ideolojik örgütsel görüşlerinden bahsederek Yılmaz Güney'e Türkiye'de yürütecekleri silahlı şehir ve kır eylemleri esaslarını belirten "Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup' adlı broşürden de vermişlerdir."

15 Mart 1971 günü, İstanbul'da Erenköy Türk Ticaret Bankası soygunu olayından kısa bir süre sonra Yusuf Küpeli İstanbul'a gelir. "Ankara'da konuştukları konudaki imkânları sağlamasını görüşmek üzere Yusuf Küpeli yanına daha önce Ali diye bahsettiği Ulaş Bardakçı'yı da alarak Yılmaz Güney'in Levent'teki evlerine gitmişler; Yılmaz Güney'e Ulaş Bardakçı'yı tanıtan Yusuf Küpeli ondan Ankara'da vaat ettiği yardımları sağlamasını talep etmiştir. Yılmaz Güney de örgüte silah ve para yardımında bulunabileceğini, ancak meşguliyeti sebebiyle haber toplama işini yapamayacağını belirtmiştir."

7 Eylül 1971 günü, İstanbul'a gelen Yusuf Küpeli, Yılmaz Güney'le görüştü.

"Yusuf Küpeli İstanbul'a gelişini takip eden günlerde Selçuk Şahin Polat'ı Mustafa Alabora'ya göndererek Hisar'daki eve getirmesini talep etmiş, bilahare mezkur mahalleye gelen Mustafa Alabora'yla örgütsel meseleleri görüşüp, sanık Yılmaz Güney'in örgüte para ve silah yardımında bulunmasını isteyerek, ona, daha önce Gülten Çayan tarafından Fransa'dan gönderilen 7.65 mm çapında bir tabancayı da çocuğunun doğumu nedeniyle hediye olarak göndermiştir.

Sanık Yılmaz Güney, Yusuf Küpeli'nin Mustafa Alabora tarafından iletilen isteklerini olumlu karşılamış; Alabora'ya verdiği üç bin lira para ve 1 adet Smithwesson tabanca Selçuk Şahin Polat ve onun teslim ettiği Mustafa Baykara vasıtasıyla Yusuf Küpeli'ye ulaştırılmıştır."

23 Ocak 1972 günü, İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı'nca saat 06:00-18:00 saatleri arasında "Fırtına 1" adı altında İstanbul'un her yerinde arama yapıldı.

"Ocak 1972 ayı içerisinde bir gün Yusuf Küpeli, Mustafa Baykara'ya Yılmaz Güney'le görüşmek istediğini, bu sebeple gerekli temasın sağlanmasını istemiştir.

Bu istek üzerine Mustafa Baykara, Mustafa Alabora ve Güven Şengil'le ilişki kurmuş, Yılmaz

Güney'le görüşmenin Güven Şengil'in bir akrabasının evinde yapılması düşünülmüşse de, buluşma burada mümkün olmamıştır. Yusuf Küpeli, Mustafa Baykara, Mustafa Alabora ve Güven Şengil görüşmek için Yılmaz Güney'in evi yakınına gitmişlerse de, Güven Şengil'in durumu Yılmaz Güney'e bildirmesi üzerine Mustafa Alaboralarda görüşmenin daha emin olacağı düşünülmüş; biraz sonra bulundukları yere gelen Yılmaz Güney özel otosuna adı geçen sanıkları bindirerek Mustafa Alabora'nın evine götürmüştür.

Burada yapılan görüşmede Yusuf Küpeli, Yılmaz Güney'e Mahir Çayan ve arkadaşlarıyla aralarında doğan ideolojik-politik-örgütsel görüş ayrılığını anlatmış; kendilerinin örgütün yeni çizgisini belirleyecek olan bir çalışma içerisinde bulunduklarını, bundan böyle onlardan ayrı olarak örgütsel faaliyeti devam ettireceklerini, Çayan ve arkadaşlarının ise, eski stratejiye devamda kararlı olduklarını beyandan sonra, bu konuda ne düşündüğünü sormuş; Yılmaz Güney'de örgütün derlenip toparlanması gerektiğini belirtmiştir. Bilahare Yusuf Küpeli'nin isteği üzerine Güven Şengil vasıtasıyla sağlanan randevu icabı olarak Yılmaz Güney ve Mustafa Baykara, Sinematek civarında bir lokantada buluşmuşlar; Mustafa Baykara'nın silah ve paraya ihtiyaçları bulunduğunu beyan etmesi üzerine Yılmaz Güney, Güven Şengil'e 3 bin lira tevdi ederek Mustafa Baykara'ya vermesini söylemiş; bu para Erkan Akın'ın evinde Güven Şengil tarafından Mustafa Baykara'ya teslim edilmiştir."

23 Ocak 1972 günü İstanbul'da yapılan genel aramadan sonra, bu kez, Ulaş Bardakçı, Yılmaz Güney'e mektup göndererek bazı isteklerde bulunmuştur. "Ulaş Bardakçı, Mustafa Alabora'yla gönderdiği mektupta Yılmaz Güney'den 50.000 lira istemiş, Yılmaz Güney o günlerde mali durumunun iyi olmadığını beyanla 5.000 lira göndermiş; Ulaş Bardakçı bu parayı çok az bularak kabul etmek istememesine rağmen bilahare aynı para Mustafa Alabora tarafından kendisine tevdi edilmiştir.

Genel aramadan iki, üç gün kadar sonra Seyfi Akman'ın o akşam Mustafa Alabora'nın evine gideceklerini söylemesi üzerine Yılmaz Salih Veyisoğlu, Rıza Çolak'tan Skoda kamyoneti alarak Levent, Menekşe Sokak'taki eve getirmiş; kısa bir süre sonra da Ulaş Bardakçı ve Seyfi Akman'ı Skoda'yla Mustafa Alabora'nın evine götürmüştür.

Biraz sonra aynı eve Yılmaz Güney ve Güven Şengil de gelmişler; Ulaş Bardakçı, Küpeli grubuyla aralarında vuku bulan ayrılık sebeplerini anlattıktan ve bu konudaki fikirlerini sorduktan sonra Yılmaz Güney'den kendilerine 50 bin lira yardımda bulunmasını istemiş; Yılmaz Güney o gün için üzerinde bulunan 5 bin lirayı verdikten sonra ilerde yine yardıma devam edeceğini belirtmiştir.

Ulaş Bardakçı evden çıktıktan sonra Yılmaz Salih Veyisoğlu'na Seyfi Akman vasıtasıyla Mustafa Alabora'yla ilişkiyi devam ettirmesini, onların Yılmaz Güney'den para vs. imkân sağlayacaklarını söylemiş; o gece Yılmaz Salih Veyisoğlu, Ulaş Bardakçı'yı Metin Bozdağ'ın kiraladığı eve bırakmıştır. Birkaç gün sonra Seyfi Akman tarafından sanık Erkan Akın'ın evine götürülen Yılmaz Salih Veyisoğlu orada sanık Mustafa Alabora, Erkan Akın ve Güven Şengil'le buluşmuş; Güven Şengil, Yılmaz Güney'in göndermiş olduğu 10 bin lirayı Yılmaz Salih Veyisoğlu'na tevdi ederken ikinci sefer parayla birlikte silah da getireceğini beyanda bulunmuştur.

Bundan kısa bir süre sonra Güven Şengil, Erkan Akın'ın evine gelişinde Yılmaz Güney tarafından gönderilen Browning marka tabancayı Yılmaz Salih Veyisoğlu'na teslim etmiş; bunu takip eden günlerde aynı evde Yılmaz Güney'in gönderdiği 50 adet mermi Mustafa Alabora, bir adet peruk Güven Şengil tarafından Yılmaz Salih Veyisoğlu'na verilmiş olup, adı geçen alınan 10.000 lira para, mermi ve peruk Ziya Yılmaz'a tevdi olunmuştur. Sanık örgüt üyesi Erkan Akın'ın İstanbul Beyoğlu Taksim, Anadolu Sokak No: 5/7'deki evi özellikle örgüt irtibat işlerinin yürütülmesinde kullanılmış; bu ev örgüt üyesi Yılmaz takma adlı Hv. Ütğm. Yılmaz Salih Veyisoğlu, Murat takma adlı Hv. Ütğm. Faik Güleçyüz, Cemal takma adlı Seyfi Akman, Mustafa Alabora, Güven Şengil, gelerek örgütle ilgili meseleleri görüşmüşler; Yılmaz Güney tarafından gerek Yusuf Küpeli ve gerekse Mahir Çayan gruplarına gönderilen para, silah, mermi ve peruk bu evde irtibatçılar tarafından teslim alınmış; Mustafa Alabora tarafından örgüte yardım için alınan para hassaten Erkan Akın'ın bavulunda geçici bir süre için saklanmıştır. Ayrıca yine örgüt üyelerinden İzzet Sezer takma adlı Cengiz Özateş, Erkan Akın'ın evinde kalma ve örgüt üyeleriyle temas kurma imkânını bulmuştur."

THKP-C davasında yargılanan sanatçı Mustafa Alabora'nın bu ilişkiler içerisinde yaptığı diğer çalışmalar hakkında iddianamede başka bilgilerde yer almaktadır.

Mustafa Alabora'nın, "Çiftlik alımı hususunu Rumelihisar'daki evde gizlenen Yusuf Küpeli'yle de görüştüğü, böyle bir arsa alınmasının Küpeli tarafından da olumlu karşılanması üzerine Kartal-Büyükbakkal köyü civarında satın alınıp Güven Şengil adına tescil edilen arsanın alın-

masında sanığın da bir miktar maddi katkıda bulunduğu, keza bu arsanın alınması için Yılmaz Güney'den de bir miktar para sağladığı; Temmuz 1971 ayında Yılmaz Güney'den aldığı 2.000 TL'yi Ayşe Sicimoğlu vasıtasıyla Ankara'ya Ertuğrul Kürkçü'ye gönderdiği; Yılmaz Güney'den aldığı on bin lira para ile bir miktar mermiyi Ulaş Bardakçı'ya teslim edilmek üzere Lale Arıkdal'a verdiği" belirtilmektedir. (THKP-C Davası / İddianame, Verso Yayınları, Ankara, Mart 1988, s. 132, 133, 176, 226, 240, 241, 369.)

226.

İstanbul'da yapılan genel arama sonrasında gözaltına alınıp sorgulanan sanatçılar hakkında 28 Mayıs 1971 tarihli Milliyet gazetesinde yer alan "Kimler alındı kimler bırakıldı" başlıklı haber şöyledir:

"Siyasi polis, evlerinde yasak kitap bulundurdukları ya da açılmış soruşturmalarla ilgili olarak bazı yazar, sinema, tiyatro sanatçısı ve öğretim üyelerini gözaltına almaktadır. Bunlardan bir kısmı Emniyet Birinci Şube'de gözaltında tutulduktan sonra ikametgâha bağlanarak bırakılmakta, bazıları ise sorgularını beklemektedir. Gözaltında olanlarla, serbest bırakılanlardan tespit edebildiklerimiz şunlardır:

Gözaltında olanlar: Aziz Nesin (Yazar), Tahir Alangu (Yazar), Hasan İzzettin Dinamo (Yazar), Hayati Asilyazıcı (Yazar), Ruhi Su (Sanatçı), Metin Erksan (Sinema yönetmeni), Yılmaz Güney (Sinema oyuncusu), Fazıl Hüsnü Dağlarca (Şair).

Serbest bırakılanlar: Beklan Algan (Tiyatro sanatçısı), Hasan Ali Ediz (Yazar), Turhan Selçuk (Karikatürist), Leyla Soykut (Yazar), Ercüment Behzat Lav (Tiyatro sanatçısı), Orhan Murat Arıburnu (Şair-sinema yönetmeni), Ersan İlal (Asistan), Yücel Sayman (Asistan), Nevzat Üstün (Şair), Azra Erhat (Yazar).

237.

Örneğin, Hacı Özdemir, Derviş Eymacıoğlu, Yücel Bozkurt ile Ahmet Maden, 22 Ekim 1972 Pazar günü, Yeşilköy'den (Atatürk Havalimanı) Ankara'ya gitmekte olan THY'nın 707 Nolu Truva yolcu uçağını Sofya'ya kaçırmışlardır. Bulgaristan yetkililerinin açıkladığına göre, uçağı kaçıranlar, rehineler karşılığında Ziya Yılmaz, Ertuğrul Kürkçü, Yusuf Küpeli, Atilla Sarp, Doğu Perinçek, Gülay Özdeş, Cengiz Baltacı, Fevzi Bal, Mustafa Yalçıner, Metin Güngörmüş, Ahmet Erdoğan ve Hacı Tonak'ın serbest bırakılmasını istemişlerdir.

Bu olaydan yaklaşık üç ay sonra, 23 Ocak 1973 tarihli gazetelerde "Yılmaz Güney'in serbest bırakılması için subay çocuklarını taşıyan otobüsün kaçırılarak rehin alınacağı konusunda" haberler yayınlanmıştır.

"Subay Çocuklarını Kaçırmak İsteyen Üç Liseli İçin Beş Yıl Hapis İstendi" başlığıyla yayınlanan haber özetle şöyledir:

"Subay çocuklarını taşıyan askeri servis vasıtasını kaçırmak için çalışmalarda bulundukları ileri sürülen üç lise öğrencisi hakkında askeri savcı beş yıla kadar ağır hapis cezası talep etmiştir.

Topçu Albay Turgut Yönaç'ın başkanlığında, duruşma hâkimi Yarbay Sadettin Üçüncüoğlu ve üye hâkim Binbaşı Siret Kurtcebe'den kurulu Ankara 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'nde yargılanan öğrencilerden Haydar Sınaktaş, Abdülkadir Fırat ve Nedim Kılıcın hüviyet tespitleri tamamlandıktan sonra askeri savcı hâkim Yüzbaşı Muhteşem Savaşan iddianamesini okumuştur.

Askeri Savcı, sanıklardan Cumhuriyet Lisesi beşinci sınıf edebiyat bölümü öğrencilerinden Nedim Kılıç'ın cürüm ikaı için cemiyet teşkil ettiklerini ileri sürmüştür. Savcı, sanıklardan Abdülkadir Fırat'ın ayrıca, Kürtçülük propagandası yaptığını da belirterek, subay çocuklarını taşıyan askeri servis vasıtasını kaçırmak için çalıştıklarını, kaçırılacak çocukların karşılığında fidye talep edileceğini ve devrimciler ile film artisti Yılmaz Güney'in serbest bırakılmasının amaç edildiğini söylemiş, sanıklar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 311, 142/ 4, 173/ 3 ve 40. maddeleri ile 6136 sayılı Kanunun uygulanmasını istemiştir.

Daha sonra sorguları yapılan sanık lise öğrencileri, askeri servis otobüsünü kaçırmak üzere Bahçelievler'de bulunan bir kahvehane ile bir pastahanede sık sık toplandıkları ve müzakerelerde bulunduklarını söylemişlerdir. Ancak, aralarında tam bir anlaşma olmadığını da ifade eden sanıklar, son defa bir arkadaşlarının evinde toplandıklarını ve daha sonra da dağıldıklarını ifade etmişlerdir. Duruşma, tanıkların dinlenmesi için başka bir güne bırakılmıştır.

241.

"Yılmaz Güney'in daha dergi çıkmadan aylar önce dikkat çektiği, karşılaşmamız olası aksaklıklardı. Çünkü Yılmaz Güney, derginin adının 'Güney' olmamasını söylemişti. Gerekçesi de şuydu: 'Güney' adında dergiler var, gazeteler var. Biz de 'Güney' adında bir dergi çıkartırsak, bunlar, belli amaçlarla karşımıza hukuki zorluklar çıkartabilirler. Bu nedenle adının 'Güney' olmamasını, kendisiyle ilgiyi belirtecek bir ad bulanmasını önermişti. Hatta 'Güneyin arkadaşları' adının uygun olabileceğini söylemişti." Yeni Güney, Haziran 1978, sayı: 6, s. 4, 5.)

242.

Bu dönem Kocaeli (İzmit) Cezaevi'nde değişik siyasi hareketlere bağlı tutuklu ve hükümlülerde vardı. Bunlardan birisi "Acilciler" hareketinden Muharrem Kaya'dır. İdam cezasıyla yargılanan Muharrem Kaya, Yılmaz Güney'le aynı koğuştadır. İdam cezasıyla yargılandığı için Muharrem Kaya için cezaevinden kaçırma hazırlıkları yapılır. Yılmaz Güney de bu kaçırma girişimine yardımcıdır. "Silah getirelim mi?" diye içeriye haber gönderilir. İçerden, "Hayır silah getirmeyin. İçerde silah var," diye karşılık verilir. Gardiyanlar sabah saat 06:00'da çöp boşaltmaktadırlar. Bu sırada gardiyanlar eterle uyutularak Muharrem Kaya kaçırılacaktır. Avukat Cemil Orkunoğlu ile Avukat kimliği uydurulan Haydar Yılmaz, bir kolonya şişesi içerisinde cezaevine eter götürürler. Görüşme yerinde yapılan görüşme sırasında içinde eter olan kolonya şişesi verilmek istendiğinde Muharrem Kaya almak istemez. Kaçmaktan vazgeçmiştir. Yılmaz Güney, kaçma girişiminden vazgeçildiği için huzursuz olmuştur. Gardiyanlar durumdan şüphelenir ve "Ne var o şişede?" diye sorar. "Kolonya var," diye yanıt verilir. Sonuçta kaçırma girişimi olmaz. Haydar Yılmaz bu olaydan epey sonra tutuklanır. Tutuklu bulunduğu Çanakkale Cezaevi'nden firar eder. Şimdi yurt dışındadır. Muharrem Kaya, uzun bir tutukluluktan sonra 1991 yılında serbest bırakılır.

244.

Bülent Ecevit'in başbakan olmasından sonra cezaevlerinde eskisine oranla bir iyileşme sağlanmıştır. Bu iyileşmeden Yılmaz Güney de yararlanmıştır. 14 Nisan 1978 tarihli Cumhuriyet gazetesinde "Yılmaz Güney 'Otobüs'ü' Beğendi" başlıklı haber şöyledir: "İzmit Cezaevi'ne nakledilen Yılmaz Güney, cezaevinde geçtiğimiz hafta sağlanan film seyretme olanağı sayesinde diğer tutuklularla birlikte, son birkaç yılın Türk filmlerini izlemeye başladı. Güney'in bu arada Otobüs filmini izlediği ve bu konudaki olumsuz eleştirileri yanıltıcı bulurak filmi beğendiği bildiriliyor."

250.

"On altı yaşındaydım; İstanbul Sultanahmet Ticaret Lisesi öğrencisiydim. Materyalist dünya görüşünü daha o yıllarda benimsemiş biri olarak, tipik genç kız bunalımları yaşamak lüksüm ya da popüler sanatçılara yönelimim yoktu. Dolayısıyla, Yılmaz Güney'e ilgim, dünya görüşü ve sanat anlayışı nedeniyle on altı yaşımın izin verdiği oranda bilinçli bir seçimdi.

Okulda duvar gazetesinin başyazarı ve tiyatro kolunun yöneticisiydim. Yılmaz Güney'le görüşmek istiyordum. Aynı cezaevinde hükümlü bir yakını bulunan aile dostumuzla birlikte, İmralı Yarıaçık Cezaevi'nde kalan Yılmaz Güney'e gitmek üzere yola çıktık. Yol boyunca çok sevinçliydim. Biz adaya yaklaşırken, hükümlüler de gelen yakınlarını karşılamak üzere iskeleye doluşmuşlardı. Gözlerim, kalabalığın arasından Yılmaz Güney'i seçmeye çalışıyordu. Çok geçmeden onu gördüm. Heyecanlı ve kıpır kıpır insan seli içinde uzun boyu ve dimdik duruşuyla sivriliyor ve belki de benim gözümde onlardan farklı görünüyordu.

İskeleye yanaştığımızda, henüz ipler dubalarla kenetlenmeden atladım ve hemen Yılmaz Güney'e yöneldim. Kendimi tanıtarak uzattığım elimi sıkıca kavrayan Güney, dost bir sesle, 'Hoş geldin Mine,' dedi. Sonrası şimdi bile bir düş gibi. Yanımıza başka insanlar da geldiler. Ama İmralı Yarıaçık Cezaevi'ndeki görüşme bitinceye dek geçen dört, beş saatlik süreçte hiç onun yanından ayrılmadım. Bir ara bana oradaki hükümlülerin yaptığı ünlü marmelat ve reçellerden sundu. Aklımda kalan bir başka ayrıntı ise, birlikte kaldığı hükümlüler arasında da gözle görünür saygın bir yerinin olduğuydu. Ayrılma zamanı geldiğinde hem mutlu hem de hüzünlüydüm. Dönüş yolundan itibaren biliyordum ki artık Yılmaz Güney'e daha yakındım ve onu görmeden önce bende oluşan yerini silinmez bir izle perçinlemişti yüreğime. Sonraki süreç, 12 Eylül'ün acılarını ve sancılı dönemi bize getirdi. Onu bir daha yakından göremedim ama sanatsal üretimlerinin yakın izleyicisi oldum. Bugün de marmelatı çok sevmemin bu tanışıklıkla ilgisi olduğunu sanırım."

253.

Belli dönemlerde Türkiye aleyhine casusluk yaptıkları iddiasıyla bazı kişiler tutuklanmış ve yargılanmışlardır.

Örneğin, Rusya hesabına casusluk yaptığı iddiasıyla Rus İhtilali'nde annesiyle birlikte Türkiye'ye gelen ve filmcilik yapan Rus asıllı ermeni İstefan Nezaretyan Arman adlı bir kişi hakkında İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından dava açıldığı, 23 Mart 1974 tarihli Milliyet gazetesinde açıklanmıştır.

Türkiye aleyhine kimlerin casusluk yaptıkları ve bu iddiayla yargılananlar hakkında, ayrıca şu kitaplara bakılabilir:

a) Cüneyt Arcayürek, Darbeler ve Gizli Servisler, Bilgi Yayınları, Ankara, 3. Baskı, Ağustos 1989.

b) Mehmet Eymür, Analiz/Bir MİT Mensubunun Anıları, Milliyet Yayınları, İstanbul, Ağustos 1991.

c) 3. Adam Anlatıyor/MİT-CIA İlişkisi, Kaynak Yayınları, İstanbul.

d) Tuncay Özkan, Bir Gizli Servisin Tarihi/Milli İstihbarat Teşkilatı, Milliyet Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, Aralık 1996.

BEŞİNCİ BÖLÜM DİPNOTLARIN DEVAMI

256.

Yılmaz Güney, 1965 yılında, Ben Öldükçe Yaşarım adlı bir filmde rol almıştır. Duygu Sağıroğlu'nun senaryosunu ve yönetmenliğini yaptığı filmin konusu kısaca şöyledir: "Büyük şehrin bir pavyonunda bir dansöz ile bir bar fedaisinin aşk ve dans dolu hikâyesidir."

"Butik Mualla" olarak tanınan Mualla Özbek'in sahibi olduğu "Efes Film" tarafından çekilen filmin konusu için ayrıca bkz. Agâh Özgüç, Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney, Afa Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Şubat 1990, s. 56, 57.

258.

Perde dergisinde yayınlanan bu haberin ardından, yine Perde dergisinin 13 Aralık 1965 tarihli, 50. sayısında, "Bir Aşk Rekortmeninin Maceraları. Nebahat Çehre'yi Arayan Adam" başlığıyla şu haber yayınlanmıştır:

"Sinemanın Çirkin Kralı kabul edilen Yılmaz Güney, hafta içinde mecmuamızı ziyaret ederek Perde'nin tarafsız tutumunu, yerinde istihbaratını beğendiğini ve takdir ettiğini söyleyerek hakkında çıkartılan aşk söylentilerine temasla, 'Ben evli bir insanım. Sinemada hangi hanım artistle film çevirsem hemen onu bana yakıştırıyorlar. Hâlbuki ben karımın incinmesini istemiyorum,' dedikten sonra, mecmuamızda bu dedikodulardan bahsedilmemesini rica etmiş ve 'Sinemada herkes benim için sadece arkadaştır,' sözlerini eklemiştir. Hâlbuki işin gerçek tarafı öyle midir ya? Bugüne kadar Nurlan San, Devlet Devrim, Tülin Elgin ve Gülsün Kamu en son olarak ta Nebahat Çehre'yle büyük aşklar yaşayan Yılmaz Güney bu aşkları içinde, 'Bunları anmak istemiyorum, onlar benim hatalı günlerimdi,' diyor.

Bütün bunlara rağmen Nebahat Çehre'yle hâlâ büyük bir aşk yaşayan Yılmaz Güney ile Çehre arasında ilk aşk belirtileri, ilk defa geçen sene görülmüş, hatta bu sıralarda Bursa Çelik Palas'ta beraberce görülmüşler ve bu görülüşün uzun bir süre sinema piyasasında lafı edilmişti.

Nedense daha sonra bu dedikoduların arkası kesilmiş, Nebahat Çehre Ali Ramazanoğlu'na, Yılmaz Güney de Nurlan San, Devlet Devrim, Gülsüm Kamu ve Tülin Elgin arasında büyük bir ustalıkla mekik dokumuş durmuştu. İki ay evveline kadar başkalarıyla devam eden bu gönül oyunu Adana'da beraber çevirdikleri Dağların Oğlu filmine kadar devam etmiş ve bu filmle beraber eski aşk yeniden alevlenivermişti.

Nebahat Çehre için ne Tanju Gürsu, ne Fikret Hakan, ne Ekrem Bora ve ne de Ali Ramazanoğlu kalmıştı artık. Yılmaz Güney'i hem beğeniyor ve hem de çok takdir ettiğini sık sık tekrarlamaktan kaçınmıyordu. Defalarca Nebahat Çehre'nin, 'Yılmaz bir kadını tırnağından saçının teline kadar düşünen nadir erkeklerden biri,' diyerek onun hakkındaki fikirlerini söylüyordu. Artık, Yıl-

maz'dan izin almadan berbere dahi gitmeyen Çehre için çoğu arkadaşları, 'Nebahat nihayet gerçek kapana girdi,' diyorlar.

Bu sene bir hayli şanslı olan Yılmaz Güney de nihayet aşkını açığa vurmuş, yapılan film tekliflerine Nebahat Çehre'nin de oynamasını şart koşuyordu. İşte böyle bir şart koşuş neticesinde Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre iki film çevirmek üzere ikinci aşklarının başladığı Adana'ya tekrar uçmuşlardı."

259.

Gazeteci Tülay Şubatlı'nın Nebahat Çehre'yle yaptığı söyleşinin "Bana Mustang Hediye" başlığıyla yayınlanan Yılmaz Güney'le ilgili bölümü şöyledir:

"Yılmaz Güney'le evliliğiniz sizi değiştirdi mi?"

"Sinema hayatımda çok etkisi oldu. İyi bir yazar, yönetmen ve oyuncuydu. Oyunculuğun insanları gözlemleyerek gelişeceğine inanırdı. Benim için iyi bir okul olduğunu sanıyorum."

"Nasıl tanıştınız?"

"Kamalı Zeybek filminde tanıştık. İlk görüşte âşık oldum. O da etkilendiğini bakışlarıyla fark ettirdi. Ben Amerika'ya gidip döndükten sonra ailesiyle tanıştırdı. Sonra evlendik. Beş buçuk yıl sürdü."

"Neden ayrıldınız?"

"Birbirimize zarar vermeye başladık."

"Sizi dövdüğü doğru mu?"

"Evet tokat attı ama her zaman olan bir şey değildi. Bazen elini şöyle kaldırıp vururdu. Koç burçlarının parlamaları. Ancak şiddet yüzünden ayrılmadık. Sürprizi severdi. Yolda gördüğüm Mustang otomobillere gözüm takılırdı. Bir gün, 'Hadi gel Boğaz'da yemek yiyelim,' dedi. Aşağı indim. Karşıma lacivert bir Mustang çıktı. Yılmaz, 'Al sana hediyem,' dedi." (Vatan, 8 Şubat 2003.)

Okuyucu için bilgi: Nebahat Çehre ile Yılmaz Güney'in son karşılaşmaları bir gazinoda olmuştur. Bu konuda özetle şunlar anlatılmıştır:

"Son kez çıktığı Bebek Gazinosu'nda kendisini dinleyenler arasında eski eşi Yılmaz Güney de vardır. Hapisten ayda birkaç kez izinli olarak dışarı çıkabilen Güney, o gece Paris'e kaçmadan önce Çehre'yi dinlemek istemiştir son bir kez. Nebahat Hanım, eski eşinin firar edeceğini bilmemektedir." (Sabah, 1 Mart 2003.)

260.

Bu dönem Yılmaz Güney hakkında ilginç bir haber yayınlanmıştır. "Asparagas" olarak nitelendirilebilecek olan, "Çirkin Kral Söz Verdi: Adım Artık Kötü İşe Karışmayacak" başlıklı haber özetle şöyledir: "Yılmaz Güney o gün Urfa'ya hareket etmeden önce Eyüp Sultan'ı ziyarete gitti ve üç kurban kestirip bunları muhtaç kişilere verilmek üzere Fıkaraperver Cemiyeti'ne hediye etti. Abdest aldı ve Cuma Namazı'nı da edâ ederken dua etti. Sonra da caminin önünde ve civarında birikmiş olan fakirlere, dilencilere 5-10'ar lira arasında sadaka dağıttı. Beyazperdede göz açıp kapayıncaya kadar 18 film çeviren ve kısa bir zamanda büyük şöhrete erişip sinemacılarca 'Çirkin Kral' olarak adlandırılan Yılmaz Güney, beyazperdedeki bu şöhrete tahammül edememiş, kendisine yüz binlerce kişinin hayranlık duymasını hazmedememiş olacak ki, hemen şımarıverdi ve ismi polis bültenlerinden çıkmaz oldu.

Yılmaz Güney'in karıştığı bazı olaylar aktarıldıktan sonra yazı şöyle devam etmektedir:

"İşte Çirkin Kral bu yaptıklarını unutturmak ve bir daha içki içmemek için o gün Eyüp Sultan'ı ziyaret etmiş 'tövbekâr' olmuştur. Ertesi sabah yola çıkarken Yılmaz Güney her şeyden uzak kalmanın huzuru içinde bulunuyordu ama bu bakalım ne kadar devam edecekti. Belki de Urfa'da muhakeme edilmenin korkusuyla böyle hareket ediyordu." (Demokrat İzmir, 12 Haziran 1966.)

261.

Yılmaz Güney ile Birsen (Can) Ünal arasındaki ilişki resmi anlamda "evli" olarak bilinmekte ve gazeteler de bu ilişkiyi buna göre tanımlamaktadır. Bu konuda çıkan haberlerden bazıları şöyledir:

a) "Çocuk Bekliyor" başlıklı haber: Yılmaz Güney'in hamile olan eşi bugünlerde çocuk bekliyor. Beyazperdenin vurucu yıldızı da o kadar heyecanlı ki, kendini içkiye verdi ve arkadaşlarına haber saldı: "Ben çalışırken, çocuğumun olduğunu haber verene bir kuponluk elbise." Şimdi arkadaşları Yılmaz'ın evi etrafından ayrılmıyorlar. (Demokrat İzmir, 24 Ekim 1965.)

b) "Doğum Hediyesi" başlıklı haber: Yılmaz Güney, Maçka ve Şişli semtlerinde harıl harıl bir

apartman katı arıyor. 120 binden aşağı ve 160 binden fazla olmamasını istediği bu apartman katını 28 Şubat'ta 25 yaşına basacak olan karısı Can Güney'e hediye edecek fakat bunu sır olarak saklıyor Güney. (Demokrat İzmir, 19 Aralık 1965.)

c) "Kısa Ömürlü Aşka Paydos-Çirkin Kral'ın Aşkı Başka" başlıklı haber: Yılmaz Güney, yerli sinemada "Çirkin Kral" olarak birdenbire isim yapıp zirveye çıkınca, aktör, Yeşilçam sosyetesinin en "hızlı" jönlerinden biri haline gelmişti. Maceralara Devlet Devrim'le başlayan Güney, daha sonra Tülin Elgin ve son olarak da Nebahat Çehre'yle "sıkı" bir aşka girişmişti. Evli olmasına rağmen aşk konusunda gerçekten şanslı olan Yılmaz Güney'in Nebahat Çehre'yle olan macerası hepsinden uzun sürmüş ve çeşitli dedikoduların çıkmasına yol açmıştı. Başrollerde de Yılmaz Güney'le oynamaya başlayan Nebahat Çehre, bu aşkı sayesinde bir bakıma çok şey kazanmış ve eski meraklarının çoğundan vazgeçmiştir." (Hürriyet, 30 Nisan 1966.)

d) "Yeni Babalar" başlıklı haber: "Bundan bir süre önce çocuğunu düşüren Yılmaz Güney'in eşi Can Güney de pek yakın bir gelecekte anne olmaya hazırlanıyor. Birinci çocuğunu kaybeden Can Güney şu günlerde herhangi bir kazaya uğramamak için son derece dikkatli davranıyor. Can Güney de doğum yaptıktan sonra Yeşilçam'ın babaları arasına Yılmaz Güney de katılmış olacak." (Yelpaze, 22 Haziran 1966, sayı: 732.)

276.

"Yılmaz, Çirkin Kral'dı ama yakışıklı adamdı. İnanılmaz bir gülüşe ve olağanüstü gözlere sahipti. Ondan etkilenmeyen bir kadın görmedim. Çok sürprizleri olan bir erkekti. Ben duygularını çok dışarı vuran bir insan değilim. Benim hangi olay üzerine nasıl bir reaksiyon göstereceğimi kestiremezdi ve merak ederdi. Bir gün beni çok şaşırtan ve utandıran bir şey yaptı. Bana gönderdiği özel mektuplar çalınmıştı. Annemin eşi gazeteciydi Ses mecmuasında... Ses'de 'Yılmaz Güney'den Nebahat Çehre'ye Mektuplar' diye yayınlandı bunlar. Bu kadar özel bir şeyi kim, nasıl verebilir diye tartıştık aramızda. Çok üzülmüştüm. Sonra odama girdiğimde bir mektup buldum. Yılmaz, bir veda mektubu yazmış mektupların yayınlanmasından ötürü... Ağlamaya başladım. Yılmaz yatağın altından çıktı. 'İşte görmek istediğim buydu dedi...' Ben duygularımı yeteri kadar göstermediğim için ne hissettiğimi merak etmiş ve bana böyle bir tuzak hazırlamış." (Vatan, 9 Şubat 2003.)

279.

Gazeteci Nazan Özcan, Nebahat Çehre'yle yaptığı söyleşide, "Nebahat Çehre denilince hemen arkasından bir Yılmaz Güney adı geçer. Sizi rahatsız ediyor mu?" sorusunu sormuş, Nebahat Çehre'den şu yanıtı almıştır:

"Pazara gidiyorum, diyorlar ki 'Abla bir resmini versene, Yılmaz Ağabey'in resminin yanına koyacağız.' Sitenin bekçileri Yılmaz Güney'in karısı diyor. Bundan kopamadılar. Bu benim çok isteğim değil doğrusu. Bir televizyona çıktım, daha ilk soru Yılmaz Güney. O zaman biraz da bana haksızlık yapılmış gibi hissediyorum. Bu kadar da film yaptım. Ben yalnızca Nebahat Çehre olmalıyım. Üstelik onun üzerine ikimiz de birer kez daha evlendik." (Radikal İki, 9 Şubat 2003.)

287.

Ses dergisi, yine sanatçılarla yaptığı bir başka araştırmada, "Formunuzu nasıl koruyorsunuz?" sorusuna Yılmaz Güney'in dergiye verdiği yanıt ve yayınlanan haber şöyledir:

"Yılmaz Güney ise gülmüyor, düpedüz kahkaha atıyor: 'Sinema insanı anlatır ağam' diyor... 'Dünyayı anlatır, bu dünyada yaşayan insanları, o insanların öykülerini, ilişkilerini anlatır... Peki hiç bu dünyada göbekli adam, şişman kadın yok mu? O adamlar ne olacak, onların hikâyeleri ne olacak? Benim, yok, kilo almayayım, yok şişmanlamayayım diye bir derdim yok. Güreşçi miyim ki aman şu kiloda kalayım,' diyeyim." (Ses, 26 Şubat 1972, sayı: 9.)

290.

"Yılmaz Güney'i Sağmalcılar'da ziyaret ettiğimde sindirim sisteminden rahatsız olduğunu, sürekli mide bulantısı olduğunu söyledi. Hapishane doktoruyla konuşup bir rapor yazdım ve hemen Cerrahpaşa'ya sevkini çıkardım. Biraz da nefes almasını istedim doğrusu, temiz bir yatak, hoş bir ortamda bakılarak. Tek kişilik bir oda hazırlattım, personel telaş içinde koşuşturuyor. Odamda çalışırken geldiğini haber verdiler, aşağıda karşılayıp odasına çıkardım. Kapıya jandarma erleri dikildi, başlarındaki astsubay ise bizimle odaya girdi. Ben astsubaya bir doktorun hastasıyla baş başa konuşması gerektiğini hatırlatıp dışarı çıkmasını istedim. Çıkmamakta diretince Yılmaz, 'Ben kaçacak olsam bin kere kaçarım. Yakın bir dostum beni alıp buraya getirmiş, en azından onu mahcup düşürmem, müsterih ol,' dedi. Astsubay, 'Yılmaz Ağabeyciğim bizim size hürmetimiz vardır, ama emir böyle,' deyip çıktı. Yılmaz'la baş başa kaldığımızda sadece sağlık sorunlarını konuştuk, bana

hiç gelecekteki yurt dışına kaçma projesinden söz etmedi. Bir süre sonra beni sıkıyönetimden bir general telefonla arayıp, 'Hocam böyle iş olmaz, onu koruyamazsınız,' dedi. Ben de kendisine Yılmaz'ın gerçekten ciddi hasta olduğunu, midesinin detaylı filmlerini çektireceğimi söyledim. Keşke baktırabilme imkânım olsaydı, çünkü bir süre sonra mide kanserinden vefat etti. Rahmetli Fikret Biyal hocam hiç tepki göstermedi ama Prof. Dr. Nazif Bağrıaçık kıyametleri kopardı. 'Böyle azılı bir komünisti kliniğimize nasıl alırsın, burasını karmakarışık edecek,' dedi. Ben de eğer bir zarar gelirse bunun sorumlusunun ben olduğumu söylüyordum. O zamanki dekanımız Cem'i Demiroğlu, 'Beni sıkıştırıyorlar, hastana bak ama uzatmadan kısa yoldan hallet,' dedi. Sıkıyönetim öğleden sonra dekanlığa baskılarını iyice arttırdı ve Yılmaz o gece hapishaneye geri götürüldü. Bu, benim içimde bir ukdedir. O gün mide filmlerini çekebilmiş olsaydık, belki bugün hayatta olabilirdi." (Hürriyet, 1 Mayıs 2001.)

Prof. Dr. Üstün Korugan'ın söyleşisinde ismi geçen Prof. Dr. Nazif Bağrıaçık, yaptığı açıklamada şunları belirtmiştir:

"Yılını tam olarak hatırlamıyorum. 1982'den önce olması gerekir. Sağmalcılar Cezaevi'nde yatan Güney'i Dr. Korugan sempatizanı olarak sık sık ziyaret eder, bize de gelir anlatırdı. Bir gün aniden Yılmaz Güney'in bizim servise geleceği söylendi ve bir, iki saat sonra bir manga jandarmayla geldi. Dr. Korugan'ın ifadesi gibi tek kişilik odayı kendisinin hazırlatması diye bir şey yok, zira Yılmaz Güney'in yatırıldığı oda benim sorumluluğumda olan servis odasıydı. Güney aniden getirilince oraya yatırılmasına ben izin verdim. Diyabet ve metabolizmayla ilgili bir hastalığı olmadığı halde yatırdık ve gerekli tetkiklere başladık. Fakat jandarma ve sıkıyönetim ile savcılık kaldığı odanın mahkûmun güvenliği bakımından ve yirmi beş kişilik diyabet servisinin iç içe olan odalardaki hastaların durumu bakımından yeterli olmadığını ve tehlikeli olduğunu söylediler. Aynı serviste olan hastalar arasında da bir telaş başladı. Bunu Dekan Prof. Cem'i Demiroğlu'na bildirip fakültemizde güvenliği olan başka bir yere naklinin uygun olacağını bildirdim. Sn. Korugan'ın ifadesindeki kelime ve cümleleri hiç kullanmadım. Bunlar beni hedef göstermek için kasten sarf edilen sözlerdir. Servisimizde yattığı sürede Yılmaz Güney'i iki defa odasına giderek istekleri olup olmadığını sordum. Fakat savcılık emniyet gerekçesiyle aynı gün akşamı Yılmaz Güney'i servisimizden ve hastanemizden aldılar..." (Hürriyet, 4 Mayıs 2001.)

296.

a) Jale Fatma (Süleymangil) Pütün, kendisine yöneltilen "Sürekli Yılmaz Güney'le yaşamaktan sıkılıyorum, onun ağırlığı omuzlarımdan hiç gitmiyor diyorsunuz?" sorusuna şu yanıtı vermiştir:

"Şimdi masalcı nine gibi oturup hatıraları anlatmaktan hoşlanmıyorum. Birçok kişi bunu yaptı zaten bugüne kadar. Herkesin kendine göre bir Yılmaz Güney'i var. Şöyle ki: Ben Yılmaz Güney'i anlatmaya kalkarsam sübjektif olabilirim. Objektif olmayabilirim. Kocam, çocuğumun babası, birlikte mücadele ettiğim insan. Benim de birçok Yılmaz Güneylerim var. Belki bir hata yaparım ona karşı. Gerektiği gibi anlatamayabilirim, eksik anlatabilirim, yanlış anlatabilirim. Bu nedenle bir, ikincisi dediğim gibi masalcı nine olmaktan nefret ediyorum. Daha ninelik yaşta da değilim. Bir de Yılmaz Güney gibi insanlar eserleriyle ortadalar." (Cumhuriyet Dergi, 29 Mayıs 1984, sayı: 427.)

b) THKP-C Davası'ndan birlikte yargılandıkları Yılmaz Güney hakkında gazeteci ve yazar Murat Belge, özetle şöyle bir değerlendirme yapmıştır: "Özellikle son döneminde, birçok siyaset, aralarında Yılmaz'ı görmek istemiş, onu da buna ikna etmeye çalışmıştır. Ama kimse onu, bilinen tarz yönetim kadrolarının bir parçası olarak düşünmek istememişti. Yılmaz Güney de öyle bir ilişki içinde var olamazdı... Yılmaz Güney'in ilk söylenecek özelliği, sınırsız yalnızlığıydı. Bunu kendisi de isteyerek, istemeyerek geliştirmişti, insanlarla ilişkilerinde yakın ve sıcaktı, ama aslında hep yalnızdı: 'Yılmaz Güney'di.' Sosyalizm gibi 'ortaklaşalık' temelinde yükselen bir anlayışa içtenlikle bağlı kalmasına rağmen, bireyselliği hep el değmemiş bir şekilde ayakta kalmıştır." (Murat Belge, Edebiyat Üstüne Yazılar, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Aralık 1994, s. 269.)

EKLER

EK: 1

Portreler / Yılmaz GÜNEY

Hayri Caner

Sinemacı ve gazeteci Hayri Caner, Yılmaz Güney'le ilk söyleşi yapan kişidir. On beş sorudan oluşan ve 15 Mart 1960 tarihinde yayınlanan bu anket söyleşi şudur:

Soru 1: Sinemada ilk oyununuz?

Cevap 1: *Bu Vatanın Çocukları.*

Soru 2: Filmleriniz?

Cevap 2: *Bu Vatanın Çocukları, Alageyik, Tütün Zamanı.*

Soru 3: En beğendiğiniz oyun?

Cevap 3: *Alageyik*'teki Halil oyunu.

Soru 4: Beğendiğiniz oyuncular?

Cevap 4: Jean Gabin, Deborah Kerr.

Soru 5: Boş zamanlarınızda ne yapıyorsunuz?

Cevap 5: Boş zamanlarımı kitap okumak ve hikâye yazmakla geçiririm.

Soru 6: Koleksiyonlarınız var mı?

Cevap 6: Gazetelerdeki önemli haberlerin hepsini keserim. Ayrıca *Akşam* gazetesini alır, günü gününe biriktiririm.

Soru 7: Sevdiğiniz yemekler?

Cevap 7: Aç olunca her yemeği severim.

Soru 8: Doğum gününüz ve burcunuz?

Cevap 8: 1 Nisan. Koç burcu.

Soru 9: Nelerden nefret edersiniz?

Cevap 9: İkiyüzlülükten.

Soru 10: Sevdiğiniz sporlar.

Cevap 10: Atçılık ve atıcılık.

Soru 11: Hangi konularda konuşmayı seversiniz?

Cevap 11: İnsan ve çevresi.

Soru 12: Hiç âşık oldunuz mu?

Cevap 12: Ortaokulda iken biyoloji öğretmenime âşık olmuştum. O kadar.

Soru 13: Aşk, ün, para hangisini seçersiniz?

Cevap 13: Hiçbiri ayrı ayrı bir anlam taşımıyor.

Soru 14: Son filminiz?

Cevap 14: *Hazreti Ömer'in Adaleti.*

Soru 15: Türk Sineması için dilekleriniz?

Cevap 15: Çağdaş seviyeye ulaşması.

Türk Sineması'nın son yıllardaki önemli yapıtlarında oyuncu, reji

asistanlığı, senaryocu olarak yaptığı çalışmalarla kısa bir süre içinde değerini ortaya koyan Yılmaz Güney, sinemamızın geleceği içinde bize büyük ümit veren kişilerden biridir.

EK: 2
"Türk Sineması'nda Şoray ve Güney Problemi..."
Hayri Caner

Hayri Caner'in yazdığı yazının Yılmaz Güney'le ilgili bölümü şöyledir:

"Yılmaz Güney önce *Tütün Zamanı*, *Bu Vatanın Çocukları* ve *Alageyik*'lerle geçer Türk Sineması'nın tarihine. Gelin görün ki, bu tarih yazboz tahtasıdır sanki. Güney'in bu tarihte almadığı yer, sallamadığı kol kalmamıştır. Senaryoculuktan, yardımcı yönetmenlikten, misafir oyunculuktan, komple oyuncu-senarist-yapımcı-yönetmen karma düzenine kadar. *Seyyit Han*'da dört kişi olup çıkmış, sinema tarihine yeni bir olay daha katmıştır Yılmaz Güney. Bir çoğu, yüzlercesi gibi.

Ama askerlik dönüşü Yılmaz'ı olayların en büyüğü beklemektedir. Askerlik öncesi çalışmalarını aynen sürdürdüğü anda -ki sürdüreceği bellidir, çünkü izinli gelip yaptığı çalışmalarda yine kan kokan filmlerde oynamıştır- kendine de, dostlarına da, Türk Sineması'na da en büyük kötülüğü yapacaktır. Güney de filmlerinde yeni bir kişi olmaktan çıkmıştır artık. Bütün filmlerinde tıpkısı 'Yılmaz Güney'dir Yılmaz Güney. Bu alışılmış tip Güney'in tüm filmlerinde hikâye şöyledir:

1. Yılmaz Güney'in film başlayıp 150-200 metresi geçene dek adı önce gelmektedir. Bu ya büyük bir haydut ya da büyük bir kabadayıdır.

2. Dünyanın hiçbir yerinde görülmez ama Yılmaz filmlerinde iyi yürekli, karıncayı incitmeyen -ki filmlerde işi sadizme vardıran derecede adam döver- bir yığın adam dövüp bir o kadar da öldürdükten sonra 'Dünyanın en iyi insanı' sayılan doğaüstü bir kişidir.

3. Bütün filmlerinde iyi döver, iyi silah kullanır, iyi güler.

4. Oynadığı filmde sivrilen başka bir oyuncu yoktur. Çünkü oyuncuları kendi seçer, yönetmeni kendi seçer, dahası senaryoyu da kendi yazmamışsa bile kendi tashih eder.

5. Kavgasız filmi yoktur. Örneğin, *Seyyit Han* en sakin filmlerinden biridir ama girişiyle bitişindeki olaylar bütün öteki filmlerinde olduğu gibidir.

6. Şimdiye kadar hiçbir filminde Türk olmamıştır. Türk insanını İtalyan, Amerikan 'western'lerindeki tiplerle bir tutmak arzusu bu istenmeyen durumu doğurmuştur. Bu gidişle önlenmesi güç gibidir.

1970 yılının eşiğindeki Türk Sineması'nda Yılmaz Güney de, tıpkı Türkan Şoray gibi 'tek tip'in oyuncusudur. Üstelik Şoray'ın senaryo yazma, tip yaratma yeteneği olmamasına rağmen Yılmaz Güney böyle

bir şansa da sahiptir. Üstelik sinemayı, sinemanın gerekçelerini çok iyi bilir Güney. Yıllarını vermiştir Türk Sineması'na. Ve garip bir hırs, garip bir tutku içindedir. Filmlerinde de, özel hayatında da paralel giden aynı tür davranışlardır. Kavga etmek, dövmek, silah çekmek... Türk sinema seyircisi son yıllarda ikiye ayrılmıştır. 1) Türkân Şoray filmlerinin seyircisi. 2) Yılmaz Güney filmlerinin seyircisi. Birinci tür seyirci daha çok kadınlar, genç kızlardır, ikinci türe girenler ise, ateşli gençlerdir. Güney filmlerinden iyi bir ücret almakta, yapımcıların karnını da doyurmakta -Güney'in filmleri Şoray'ın filmleri yanında çabuk bitmekte ve çok ucuza imal edilmektedir- ve ekonomik kuralların en iyi biçimde işlemesini sağlamaktadır. Tabii ateşli gençlerin gelişmekte olan beyinlerinde ne denli 'tahribat'lar yaptığının farkında olarak. Güney ne yaptığını, neden yaptığını bilen bir kişidir. Vurdulu kırdılı filmlerinin ateşli gençleri 'sadizm' konularına soktuğunu bilmektedir. Şimdi bu furyadan yararlanıp maddi olanaklarını en iyi duruma getirmekten ayrı bir şey düşünmemektedir. Ancak Güney'in hesaplarında yer almayan veya almak üzere olan bir büyük problem vardır ki, bu problem kısa zamanda çözümlenemezse hem yapımcıları, hem Yılmaz Güney'i hem de Türk Sineması'nı güç günler bekliyor demektir. Bu problemi detaylı bir biçimde incelersek şu ana hatlar ortaya çıkar:

a) Yılmaz Güney hep aynı hikâyelerin adamı olarak ateşli seyircisinin karşısına çıkarsa bu gençler birgün işin farkına varabilirler. Bu da 'Yılmaz Güney' filmlerinin tarihe geçmesi demektir.

b) Aynı tür filmleri son yıllarda İtalyanlar tam bizim ateşli seyircinin hoşlanacağı biçimde yapmaktadırlar. Bu filmlere iyi dublaj yapılması, filmlerin hem renkli ve hem sinemaskop olması Türk Sineması'nda avantür pazarını kapatmak üzeredir.

c) Daha önce Eşref Kolçak, Orhan Günşiray ve hatta Ayhan Işık bu türü denemişlerdi. Bilindiği gibi bu tür onlara da büyük avantajlar sağlamadı. Tabii büyük yönetmenlerin, iyi hazırlanmış senaryolarla yaptıkları filmleri istisna saymak gerekir.

Şu durumda Yılmaz Güney'in askerlik dönüşü ele alması gereken büyük sorunlar vardır. Öyle ki, bunları düşünmeden tekrar aynı furyaya dalarsa, eski günlerdeki sıkıntılarla karşılaşması mümkündür. Güney şu sırada seyircinin görmek istediği bir oyuncudur. Fiziği iyidir. Oyun gücünü gerekirse ne denli yükseltebileceğini ispatlamıştır. Sinemayı bilir. Öyleyse?

Yıllar yılı sinemanın çilesini çekmiş bir insana öğreteceğimiz pek fazla bir şey yoktur. Yönetmenlikten vazgeçsin. Çünkü salt özentiden ayrı bir çalışma yapamamaktadır. Türk Sineması'nda kolay yapılacak iş değildir oyunculukla yönetmenliği bir arada götürmek. Senaryoculuğu bir kenara itsin. Sevdiği, kendi için yararlı gördüğü hikâyeyi

alsın, üç, dört kişilik bir senaryo kuruluna versin. Gerekirse bu çalışmalara katılsın arada bir. Bir de artık Yılmaz Güney şunu yapsın: Türk Sineması iyiye, doğruya ve yararlıya gitmek zorunda. Güney gibi bir kişi bu denli bir gidişe kendi de katkıda bulunmalı. İyi hikâyelerde, iyi kişileri, bizden tipleri oynayarak, Türkiye gerçeklerini zorlayarak. Dostuz, severiz, acı söyleriz..." (*As*-Akademik Sinema Dergisi, Ekim 1969, sayı: 4.)

EK: 3

Hüseyin Hacıbaşoğlu, Onat Kutlar ve Atilla Dorsay'ın Yılmaz Güney'le Yaptıkları Söyleşi

Sinematek kurucularından Hüseyin Hacıbaşoğlu (Baş), Sinematek kurucularından Onat Kutlar ve gazeteci Atilla Dorsay, Yılmaz Güney'le bir söyleşi yapmış, Ara Güler de fotoğraflamıştı.

1 Kasım 1970 tarihli *Cumhuriyet* gazetesiyle birlikte ücretsiz verilen, "*Cumhuriyet Edebiyat Sanat* Eki"nde yayınlanan söyleşi şöyledir:

"Türk Sineması'nın en özgün ve en güçlü yapıtlarından biri olduğundan şüphe edilmeyen *Umut*'un sansür tarafından yasaklanmasının ülke ölçüsünde protestolara yol açtığı şu günlerde arkadaşlarımız Hüseyin Baş, Atilla Dorsay ve Onat kutlar, Yılmaz Güney'le birlikte olaya eğiliyorlar.

Onat Kutlar: Adınız?

Yılmaz Güney: Yılmaz Pütün.

Onat Kutlar: Sinemadaki adınız?

Yılmaz Güney: Yılmaz Güney.

Onat Kutlar: Nerede, ne zaman doğdunuz?

Yılmaz Güney: 1937'de Adana'nın Yenice köyünde. Önce ahır olan bir evde. Sonra okul oldu. Daha sonra yeniden ahır. Şimdi ev.

Onat Kutlar: Adana'ya yakın mı köyünüz?

Yılmaz Güney: 27 kilometre.

Onat Kutlar: Kaç yaşına kadar köyünde kaldınız?

Yılmaz Güney: 11 yaşına kadar. Üç sınıflı bir okulu tamamladıktan sonra Adana'ya geldim. Orada ilkokulu, orta'yı ve liseyi bitirdim. Daha sonra İstanbul'da İktisat Fakültesi'ne girdim.

Hüseyin Baş: Çocukluğundan söz eder misin?

Yılmaz Güney: Irgatlık yapıyoruz köyde, bağ bekçiliği yapıyoruz, pamuk topluyoruz vb.

Onat Kutlar: Sanatla ilişkin nasıl başladı?

Yılmaz Güney: Köyde bir Yakup vardı. Şiir yazar, şiir okurdu. Beni etkilemişti. Hayranlık duyuyordum ona. Çok da hızlı koşuyordu. Oysa ben ne hep onun kadar hızlı koşabiliyordum, ne de onun gibi şiir

yazabiliyordum. Sinemayla ilk kez kente gelince karşılaştım. Kovboy filmleri, seriyal filmler.

Atilla Dorsay: Yani çocukluğunda sinemaya gitmedin?

Yılmaz Güney: Yok. Sinemayla karşılaşmam on üç yaşlarında oldu. Kavgalı dövüşlü filmlerin gösterildiği fukara sinemalarına gidiyorduk. Kendimizi daha rahat hissediyorduk bu sinemalarda. Mesela bir Galatasaray Sineması vardı, çok güzeldi. Önünden geçer bakardık. Ama çok lükstü, gitmeye korkardık. İstesek parasını verip gidebilirdik. Ama ne kıyafetimizi, ne de yapımızı uygun görmezdik o sinemaya.

Onat Kutlar: Peki Yılmaz, edebiyatla daha somut ilişkilerin ne zaman başladı?

Yılmaz Güney: Lisenin ikinci sınıfındayken, okul duvar gazetesine hikâyeler yazma merakı. Belki bir kişilik ispatından gelen bir şey. İlk hikâyemi okulda gazeteye basmadılar. Hasta olan karısını şehre getiren, parası pulu olmayan, bu yüzden doktora tavuk vermek isteyen bir köylünün öyküsüydü bu. Ben o zaman sosyalistlik nedir, sol cephe nedir, solculuk nedir bilmiyordum.

Atilla Dorsay: Ama Türkiye'nin gerçeğinin sınıfsal çelişkiyle ilgisini hissetmişsin. Önemli olan bu.

Yılmaz Güney: İçinde yaşamışım ben bunun. Adana'da iken hikâyeler yazmaya başladım. Aramızda toplanarak *Varlık* dergisini, *Yeni Ufuklar*'ı, *Pazar Postası*'nı izlemeye başladık. Daha önce boş bir adam sayıyordum kendimi. Oysa artık koltuğunun altında *Yeni Ufuklar*'ı taşıyan ve bundan gurur duyan bir adamdım. Sonra hikâyelerim yayınlandı. İlk kez kendime güven duydum. Hikâyeci Yılmaz'dım.

Onat Kutlar: Filmlerinde hangi insanı canlandırdın?

Yılmaz Güney: İlk yaptığım filmlerde yarattığım tip, aşağı yukarı ezilmiş bir adamdır. Durmadan kaçar. Ekmeğinin peşindedir. Kendi işindedir. Birtakım olaylar oluyor, o karışmak istemez... Fakat hep mecbur edilir. Bu kaçan, kovalanan adam bir yerde isyan eder, patlar, ortaya atılır, vurur, kırar. Fakat sonunda hep yeniktir. Hep halkımın karakterini taşıyan insanları oynadım. Yabanın kadınına bakmayan, dürüst bir kişiliği canlandırdım. Bunu düpedüz yaşamımın getirdiği deneylerden çıkardım. Gerçektende halkımın temel niteliklerinden biridir bu. Özel yaşamımda da, şimdiye kadar bir arkadaşımın sevgilisine bakmamışımdır. Türk halkının geleneğinde de bu vardır. Bugün Anadolu'da birtakım yalanlar söylenebiliyor ve halkın görenekleri yozlaştırılıyorsa, bunun nedenleri ekonomik yapıda aranmalıdır. Yaşamanın gittikçe zorlaşmasında aranmalıdır.

Atilla Dorsay: Sinemanın halkların uyandırılmasında, eğitilmesinde etkin bir rol oynadığı kabul edilmiş bir gerçek. Devrim yapan ülkelerde devrime uygun bir sinemada meydana geliyor. Türkiye'de

bugünkü durumuyla Türk Sineması'nın böyle bir rol oynadığını söyleyemezsin sanırım. Senin filmlerin belli bir kaliteyi tutturan filmler. Bu konuda filmlerinin devrim bilincinin aşılanması konusunda bir etkileri oldu mu sence?

Yılmaz Güney: Filmlerimin devrimciliğinden söz edilemez pek. İlk filmlerimle olsa olsa seyircime belli bir direnme bilincini aşıladığım söylenebilir. Boyun eğmemesi, mücadele etmesi gerektiğini getirdim. Fakat bu, devrimci film için yeterli değildir.

Hüseyin Baş: Şimdi filmler yaparak halkına borç ödeme bilincine vardığını söylüyorsun. Bu nasıl oluştu?

Yılmaz Güney: Evet, belli bir döneme geldikten sonra bugünün ticari şartları içinde kullanılan bir oyuncu durumuna düştüm. Para getirmesi gereken bir oyuncu. Ticari kaynak olarak görülen bir oyuncu. Ticari kaynaklara dönen şartlanmış seyircinin isteklerine göre kullanılan bir sanatçı durumu benim için ve halkım için zorunlu bir durumdu. Bugünkü ticaret adamlarının bir aleti durumunda halkıma kötü şeyler veriyordum. Hep aynı şeyleri yapan bir alet durumunda kendimi tüketmekte olduğumu hissettim. Başka bir yere bakmak, başka kaynaklara yönelmek gerekliydi.

Onat Kutlar: Türk Sineması'nın bugünkü durumuyla belli bir ticari sömürünün organı olduğu söylenebilir mi genel anlamda?

Yılmaz Güney: Türkiye'nin belli bir ekonomik yapısı vardır. Türk Sineması da elbette bu ekonomik yapının bir yansıması olarak alınabilir.

Hüseyin Baş: Arada bir sana bazı skandallar yakıştırılıyor; sansasyonel haberler çıkıyor basında senin hakkında. Doğru ya da yanlış. Bunlar Yılmaz Güney mitosunu besleyen şeyler mi? Yoksa abartılıyor mu?

Yılmaz Güney: Gerçekte benim kavgam başka yerde. Sinemada ve daha genel anlamda. Fakat bunun genellikle kimse farkında değil gibi görünüyor. Şimdi şimdi fark ediliyor. Bir yerde haksızlıklara karşı karşıya geldiğim zaman kavga ediyorum. Bakıyorum üç, beş kişi bir arkadaşı dövmeye kalkıyor, ben o zaman kavga ediyorum. Yoksa durup dururken kavga çıkarmam. Silah taşıma meselesi de öyle. Bugüne kadar çeşitli düşmanlıkları kazanmış bir adamım. Her gün devamlı olaylar olur.

Onat Kutlar: *Umut*'a gelelim isterseniz. Demin sen, sinemada kavga veren arkadaşlar zincirinin son halkası olduğunu söyledin. Peki, *Umut*'un Türkiye'de bugüne kadar yapılmış filmlerden bir ayrılığı var mı? Bana esaslı bir ayrılığı var gibi geliyor. Özellikle belgesel yapısıyla.

Yılmaz Güney: Öyle dememek gerek kanımca. İnsana ve çevreye bakış açısında yeni bir şey getiriyor denebilir belki. Zaten sanatçıları

birbirinden ayıran şey, dünyaya bakışları ve bakış biçimlerindeki ayrılıktır. Seçiş şekilleridir. Benim seçişim, benim bakışım belki hayata çok daha yakın. Bu da belki filmi çekerken sinemaya yapacağımı düşünmemiş olmamdan geliyor.

Hüseyin Baş: Filmi yaparken bir gerçekliğe ulaşma kaygısı duydun mu?

Yılmaz Güney: *Umut*'ta altı çizilebilecek, üzerinde durulabilecek şeyler vardı. Bunlardan özellikle kaçtım. Hayatın kendisi olsun istedim. Çoğu zaman bazı sokaklardan hızla geçeriz ve farkına varmayız çevremizdeki şeylerin. Ben durup baktım çevreme ve onları anlattım.

Hüseyin Baş: *Umut*'ta öyle bir hayat çiziyorsun ki, tahammül edilir gibi değil. Sonra bu acı yaşamı bir yanılgı, bir umutsuzlukla bitiriyorsun. Peki filmin adı niye Umut?

Yılmaz Güney: Halk, gelecek şeyin ne olduğunu, hatta umudun ne olduğunu da bilmiyor. Bizim halkımız devamlı bir bekleme içindedir. Benim anlattığım umut, aslında bu bekleyişin hikâyesidir. Aldatıcı bir umudu anlatmak istedim. Umut, bizim hayatımızın bir parçasıdır. Ayağı yere basan bir insan boş şeyleri hayal edip umutlanmaz. Toplum belli bir düzeye ulaştığı zaman insanlarda hayale dayanan umutlar kalkar. Umut, düzen bozukluğunun bir simgesidir.

Onat Kutlar: 1960 sonrası genel panoraması içinde nispeten gerçekçi filmler çevrildi. 60'tan sonra bir süre devam eden bu eğilim Akad gibi yönetmenlerin dışında başka bir arama şeklini aldı. Şimdi bu panaroma içinde sen filmini nereye yerleştiriyorsun?

Yılmaz Güney: Ben sokağa bakıyorum ve görmek istediklerimi görüyorum. Mesela kimi görürüm? Kapıyı, şoförü, köfteciyi, bir an gelip geçen cicili bicili bir adam benim için sadece bir renktir.

Onat Kutlar: Peki şöyle denebilir mi: Sen bugün Türkiye'de günlük hayatın cicili bicili insanlarını arayan yönetmenlerinin dışında, Türk halkının günlük yaşamını anlatarak sinemamız için olumlu bir yere varılacağına mı inanıyorsun?

Yılmaz Güney: Yaptığımız şey o.

Onat Kutlar: *Umut* böyle bir film. Fakat *Umut*'la yetineceğim bir kesit verdim. Yeter mi diyorsun, yoksa bu sende genel bir eğilim midir?

Yılmaz Güney: Genel bir eğilimdir. Genel sinema eğilimimdir. Mesala bazı sahnelerini çektiğim *Benim Adım Keriz* filmine bakıyorum, benim çektiklerim ayrı bölümler gibi duruyor. Mesela evsizleri, Çingeneleri çekmişim. Adamların evleri barkları yok. Hiçbir şeyleri yok, arabalarda yaşıyorlar. Ben onları çekmişim.

Atilla Dorsay: Peki Yılmaz, daha önceki iki filminde destansı bir anlatım vardı. *Seyyit Han*'da olsun, *Bir Çirkin Adam*'da olsun. *Umut*'ta bu yok?

Yılmaz Güney: *Umut*'ta da var. Buradaki destan gerçeğin destanıdır. Benim çevirdiğim diğer filmlerde bu anlatım değişiktir ve bu sanatçının tekrara düşmemek için yaptığı bir aramadır. Ve yapılan hiçbir film bitmiş bir film değildir. İşte yapmak istediğim film budur. Bunu da yaptım demiyorum hiçbir zaman.

Hüseyin Baş: Filmi seyreden bazı arkadaşlarımız filmin saptayıcı bir rolü olduğunu teslim ettiler. Fakat filmin bir çıkış, bir mesaj getirmediği için herhangi bir devrimci çizgiye oturmayacağını söylediler. Bu konuda ne düşünüyorsun?

Yılmaz Güney: Bu film eğer bir çıkış getirmiş olsaydı film olmaktan çıkardı. Yol gösteren bir duruma gelirdi. Ayrıca devrimci sinemayı da böyle almıyorum. Devrimci sinema yol gösteren değil, onları düşünmeye sevk eden filmlerdir. İleride kuşkusuz baştan sona kadar birtakım şeylerin söylendiği filmler de yapılacaktır. Bu, dediğim gibi, devrimci sinemanın ilk noktalarından biridir. Düşünmeden bir insanın herhangi bir şey yapabilmesine imkân yoktur. Ben sadece düşündürmek istiyorum.

Atilla Dorsay: *Umut*'un ticari şansı ne olacak sence?

Yılmaz Güney: İstanbul'daki durumu her taraftaki şansını belirleyecektir.

Onat Kutlar: Demin sanat ve devrim ilişkisinden söz ediyorduk. Gerek yazdıklarından, gerekse yaptığın film ve konuşmalardan politik yapın konusunda aşağı yukarı bir fikir edinmek mümkün. Bir sanatçı olarak politik düşüncelerini, sorumlu bir sanatçı olarak anlatır mısın?

Yılmaz Güney: En kötü sanatçı bile bugün bu düzenin karşısındadır. Kıyaslama yapılırsa, ben solda kalan sanatçıların içindeyim. Devrimci bir sanatçıyım.

Hüseyin Baş: Peki Yılmaz Güney. Sen sinemanın dışında, memleketin ekonomik, siyasal durumuyla, belirli birtakım politik hareketlerle ilgileniyor musun?

Yılmaz Güney: Gerçek devrimci bir sanatçı memleketinin politik ve ekonomik durumuyla yakından ilgilidir. Kendisini bunun dışında gördüğü an, sanatçı niteliğini yitirir.

Hüseyin Baş: Peki sence bir sanatçı bunları sadece bilmekle yetinebilir mi, yoksa eylemin içinde bizzat yer almalı mıdır?

Yılmaz Güney: Eylemin dışında olduğu zaman bir sanatçı, eski devirlerin sanatçıları olur, otururlar, yazarlar, atarlar. O kadar.

Hüseyin Baş: Sen bunların birbirine bağlı bir bütün olduğunu söylüyorsun.

Yılmaz Güney: Tabii. Bunlar birbirinden ayrılmaz bir bütündür.

Onat Kutlar: Gençliğin devrimci eylemi konusunda ne düşünüyorsun?

Yılmaz Güney: Gençlik bugün en doğru eylemi yapıyor. Birtakım gruplaşmalar var, belli bir cephenin bölünmesi bence yanlış. Taktik ve stratejide birtakım ayrılıklar oluyor, bunların henüz zamanı olmadığı fikrindeyim. Filiz halindeki devrimci hareket kendi kendi tarafımızdan baltalanmamak. Bunlar karşı taraf için bir silah oluyor. Şimdiden birbirine düşen adam halkın da gözünden düşüyor. Bunun hesabını yapmak zorundayız.

Hüseyin Baş: Aslında özlediğin, imkân olsa yönetmenlik değil mi?

Yılmaz Güney: Biz bir hesap yaptık hanımla, kaç sene sonra sinemayı bırakabilirim? Bir maddi birikim yapmak zorundayım ve ben bu birikimle ne kadar idare edebilirim, bir yönetmen olarak? Benim bundan sonraki yapacağım filmlere bir prodüktör para yatıracak mıdır? İmkânı yok yatırmayacaktır. Oyuncu olarak kabul ediyorum. Ama yönetmen olarak taviz vermek istemiyorum.

Hüseyin Baş: Sana engel olan nedir?

Yılmaz Güney: Halka faydalı film yapayım diyorum. Ben de kendi çapında bir sınıf kavgası sürdüren adamım. Nasıl sürdürebilirim bu kavgayı? Bir sinemacı olarak sinema yapmakla ya da oturup roman veya hikâye yazmakla. Sinema, bütün bu şeyler içinde halka giden en etkin yol. Bunun için ben, geldiğim sınıfın adamı olarak sınıfımın içinde bulunduğu çıkmazlara ve bunun nasıl, kimler tarafından kullanıldığına ışık tutmak istiyorum. Yönetmen olarak benim getireceğim şeyler bunlar. Belki bir süre sonra benim sinema oyuncusu olarak çalışmam engellenebilir. Filmlerim yasaklanabilir, bunların benim için hiçbir önemi yok. Ben belki o zaman kendimi daha rahat hissedeceğim."

EK: 4

Tarık Dursun Kakınç Söyleşisi: Sinemanın Çirkin Kral'ı Yılmaz Güney

Gazeteci ve yazar sinemacı Tarık Dursun Kakınç, Yılmaz Güney'le söyleşi yapmış, *Yaralı Kartal* filminde de yönetmenliğini üstlenmiştir.

Film yönetmen asistanlığı, yönetmenlik, montajcılık, senaryo yazarlığı yapmış olan Tarık Dursun Kakınç, Yılmaz Güney'le söyleşi yapan gazetecilerden birisidir.

Tarık Dursun Kakınç'ın bu konuyla ilgili olarak biri gazetede, diğeri kitabından olmak üzere iki yazısı bulunmaktadır. Bunları olduğu gibi sunuyorum.

Tarık Dursun Kakınç'ın 11 Mart 1965 tarihli *Milliyet Magazin*'de yayınlanan, "Sinemanın Çirkin Kralı: Yılmaz Güney" başlıklı yazısı şöyledir:

Kopkoyu, esmer mi esmer bir genç adam. Kara, kalın kaşlı. Bir

baktınız mı, yüzündeki tek aklığı pırıl pırıl ve iki sıra dişlerinde görüyorsunuz. Adı Yılmaz Güney. Geride bıraktığımız sinema mevsimi içinde on iki filmde başrolü oynadı. Ayhan Işık'lara, İzzet Günay'lara, Eşref Kolçak'lara, Ediz Hun'lara ve Tamer Yiğit'lere karşılık, iki olumsuzluğa sahip: Ucuz ve çirkin. Türk Sineması'nda ilk olarak çizgi dışı, güzel olmayan bir adam "Krallığını ilan ediyor. Hollywood'lu Humphrey Bogart, İtalyan Enrico Mana Salerno ve Fransız Jean-Paul Belmondo gibi. Yılmaz Güney'in bu sayılanlara benzeyen en büyük özelliği, çirkinliğinin yanı sıra, yokluktan ve yoksulluktan da gelmesi. Ve onlar gibi de sinemada hızla ilerliyor.

"Çirkin Kral"ın Serüvenleri

Yılmaz Güney otuz iki yaşında. Sinemaya film taşıyıcısıyla girmiş, sonra senaryo yazan, sonra rejisör asistanı, sonra da beklenmedik bir anda *Alageyik* filminde "Kahraman" rolüne çıkmış.

O günlerde Atıf Yılmaza asistanlık yapıyordum. Yaşar Kemal'in *Alageyik*'ini filme alacaktık. Jön bulamadık. Yılmaz, kim geldi ise beğenmedi. Aradık taradık kimseyi bulamadık. Bir ara, "Yahu Yılmaz Güney, gel sen oyna şu rolü," dediler, oynadım. Böylece sinemaya girmiş oldum.

Güney, daha sonra, yine Atıf Yılmaz'la *Bu Vatanın Çocukları*'nı yaptı, onda da başrolü oynadı. O yıllar, Türk Sineması, klişecilik üzerine yatıranlara girişmişti. Seyirciye sürekli olarak "güzel adam"ların aşk serüvenlerini pişirip pişirip sunuyorlardı. Kahramanların her şeyleri "anormal"di. Kesme şeker gibi muntazam, iri sağlam yapılı ve sağlık fışkıran kişilerdi hepsi de.

Seyirciyle Çelişme

Oysa durum seyirciyle çelişiyordu. Yerli film seyircisi ile filmlerinin kahramanları birbirlerinin zıddıydılar. Şehirlerdeki halkın yüzde ellisi gecekondularda ve en kötü yaşama şartları içindeydiler. Yerli film seyircisi bu yığınlardı. Gerçi, aynı seyirci uzun bir süre, erişilmesi gerekenlerin yerine kendini koyup avunmuştu ama iki yıldır güzel adamları artık tutmuyordu, kendine benzeyen, ezik, kavruk, tükenik insanı arıyordu. Yılmaz Güney, bu aranış döneminde ortaya çıktı: *Koçero*'ydu, *Prangasız Mahkûm*'du, *Mağrur ve Sefil*'di, *Yaralı Kartal*'dı, *Kasımpaşalı Recep*'ti ve seyircisine *Her Gün Ölmektense* diyordu:

"Her gün ölmektense, bir gün yaşamak daha iyidir. Seyirciye bu kişilikte çıkıyorum. Bana bu tür rolleri veriyorlar. Yükün altında ezilmiş, boğulmuş bir insanı canlandırıyorum. Yani tam seyircimi... Seyirci, beni seyrederken kendini rahatlıkla ve kolaycacık benim yerime geçirebiliyor."

"Çirkin Kral," bu yeni mevsimde yerini daha da sağlamlaştıracak. Tip'ini değiştirmek niyetinde de değil. Bogart gibi, Salerno gibi, Belmondo gibi bir tipi alacak ve sinemada hep onu götürecek. Seyircisinin istediği de bu zaten. 1965 yılının yeni Kral'ı Yılmaz Güney'dir. Değişik, yeni ve Çirkin bir Kral.

EK: 5

Tarık Dursun Kakınç, *Ben Unutmadan*

Tarık Dursun Kakınç'ın *Ben Unutmadan* adlı kitabında yayınlanan "Yılmaz Güney/Ağa'cım" başlıklı yazısı da şöyledir:

Buca'daki o ev üç katlı mıydı, yoksa iki katlı mı? Olabilir. Hangisi, iki katlısı mı, üç katlısı mı?

Buca bu, Hasan Göksu'nun Buca'sı. "Hasangiller"in ve televizyondaki "Kopuk Dünyalar"ın da. (Hasan hapisten çıkmış, Buca'ya gelmiş. Şeklen Mehmet Aslantuğ. Hasan olmuş; biraz boyluca, biraz incece, ama bakıyor ki; Hasan, yani Sinço. Yürüyor, kolları iki yana açık, elleri sarkık iki pençe: Bizim Hasan Göksu işte, o. Amerikalı sağ. Ölmüşmüş, film icabı sağ yine, Hasan'ı hapisten almış, bir taksiye binmişler ve Buca'ya gelmişler. Hasan, annesinin öldüğünü bilmiyor, söylediler. Cenaze evde, kaldırılmak için onu bekliyor. Çarşıdan bir geçişleri vardı, bütün Buca esnafı kapılardaydı. Sevdiği o zengin kızı bile. Gördü. Hasan da gördü, onca yılın Sinço'suydu, başını eğdi ve gözlerini kaçırdı; evlerine giderken köşe başındaki Tanko'lara ait fırının önünde, duvardan arsızca bitivermiş sokak incirine baktı. Bakışları, Mehmet Aslantuğ'un bakışlarıydı, ben onu Sinço diye gördüm.)

Evi tepeden tırnağa sarmaşıklarla yabani eğreltiotları sarmıştı, kurumuş havuzun soluna düşen büyük manolya ağacının ucu bucağı bu yüzden görünmüyordu. Orhan Kapkı dedi ki: "Yılmaz biraz beriden gelsin kadra, ışıkları öyle bir yapayım ki, manolya da resmin bir kıyısından girsin, yaprakları parlayıp ayrı bir etki yapsın. Pervin pencerede görününce..."

Adı *Yaralı Kartal*. Film. Çekim yeri, Buca bizim. Bir eşkıya filmi. İlhan Engin yazmış, yapımcımız Nejat Duru. Başrolünde Yılmaz Güney. (Gazetenin erken bir saatiydi, yazıişleri sakindi, birinci sayfa çatılmış, içini bekliyordu henüz. Yılmaz geldi, sana çıkıyor... dediler. Kapıya durdum: Bu. Sonradan da hiç değişmeyecek bir Yılmaz'dı: Temiz dişli, gözleriyle gülen, ipince, yadırgatıcı bıyıklı, başı yarı asker tıraşlı, yürüyüşü yaylı ve topuktandı. "Ağa'cım," dedi, el sıkıp sarıldı. Geçiyormuş, uğramışmış, öyle mi? Hayır, dobra konuştu, "Sana geldim," dedi. "Benimle bir röportaj yap, ağa'cım!.."

Milliyet'in "hamle" sıralarıydı, sekiz büyük, sekiz küçük sayfa çıkıyorduk. Abdi İpekçi magazini büyük gazeteden ayırmış, 'tabloid'e

bindirmişti. Neden olmasındı? Daha Yılmaz Güney değildi, olsun, o da sinemacıydı, durmadan film çeviriyordu, ardı sıra uzun seyirci kuyrukları oluşmaya başlamıştı. Son çevirdiği filmi söyledi. Yine öyle vurdulu kırdılı, yine öyle dar bütçeli, bir çırpıda çevrilen türden: Klasik. Bu, bir kızı seviyordu, tartışmasız. Kız da onu. Lakin o fakirin tekiydi, kızın babası onu dengi görmüyordu, o yüzden birbirlerinden ayırmak için etmediğini komuyordu bunlara. Nereye kadar? Filmin dokuzuncu kısmına kadar. Yılmaz, gaddar ağanın adamlarınca izleniyor, kovalanıyor, pusulara düşürülüyor, dövülüp sövülüyordu: "Ağa'cım, bana mısın demiyorum tabii, dayakları yiyorum, hakaretleri sineye çekiyorum ve patlamak için dokuzuncu kısmın sonunu bekliyorum. Onunca kısmın ilk karelerinde beni göreceksin." O anlattığı filmi gördüm mü ben? Belki gördüm. Görmemiş bile olsam ne fark eder ki... Yılmaz, her filminde değişmeyen, seyircinin değişmesini istemediği bir Yılmaz'dan başka Yılmaz değildi ki...

Uzun konuştuk. Uzun konuştuk; çünkü magazin "yedekli" götürülüyordu, zamanımız vardı. Rüçhan Ünver geldi makinesiyle, siyah-beyaz resimler çekildi. Bir yandan da konuşuyorduk, not tutuyordum. Geçmiş. *13* dergisi. Tanju Cılızoğlu. El kadar bir dergi. Amatör keyfine. Yılmaz Orada Yılmaz Pütün diye hikâyeler yazıyordu, "sol"un başlarındaydı ve Yılmaz Güney'liliğinin de arifesi. Bir hikâyesinde Yılmaz Pütün'lükten sıyrılıp Yılmaz Güney'leşerek ağanın birine bir gelecekte nelere uğrayacağını söylüyordu: Şöyle şöyle ve şöyle olacaktı. Kötü ve güdümlü çok belli bir hikâye. Yılmaz'ı şu kadar süre "içeri" alan bir hikâye. Onu sonradan Adanalardan kaldırıp İstanbullara getiren, sırtında ağır film kutuları taşıtan, "set"lerde dolaştıran; Atıf Yılmaz'a önce senaryo yazımında yardımcılık, sonra eli sıkı *Bu Vatanın Çocukları*'nda üzerine bina edilmemiş bir senaryo dengesizliğinde silik bir "esas oğlan" rolüyle oyunculuğa getiren, sonra Hürrem Erman'la yine Atıf Yılmaz'ın nasıl ve ne biçimde oluşuverdiklerine her zaman şaştıkları *Karacaoğlan*'da sahiden "Karacaoğlan"laşan, sonra uzayan, inceden sakızlaşan bir hikâye işte.

"Tamam," dedi Rüçhan Ünver toplanıp gittikten sonra ikinci kahvesini içerken. "Çok güzel yaz beni, olur mu?"

Ankara'daydık, Sıhhiye üzerinde bir küçük parkta. Geceydi. Bekârdım. Herkes sağdı o günler: Tevfik Akdağ, Zihni Hazinedaroğlu, Avni Dökmeci, İlhamı Soysal... Can Yücel İstanbul'a göçmemişti; "Piknik" ve "Özen" yerli yerindeydiler. Bekârlar, ikindi bitip de akşam yemek saati geldiğinde pastane "Özen"den ikincisine geçiyorlardı: "Oğlum, bana tavuk suyuna bir çorba! Oğlum bana üstü barbunyalı bir pilav, bir de Kemalpaşa tatlısı!"

Güneş bulvardaki atkestanesi ağaçlarının yapraklarında solarken

Nurullah Ataç -bey- günlük Fransızca gazeteleriyle dergilerini -hayır, onların aralarında *L'humanite* de yoktu, *Litteraire Française* de. Onu herkes solcu diye bilirdi, oysa Nurullah Ataç -bey- onları okumazdı hiç. Toplar, koltuğunun altında dertop eder, ağır hareketlerle garsona hesabı verir, zaten kısa olan boynunu omuzları arasına çekerek büsbütün kısaltıp yan ara sokaktan İzmir Caddesi'ne geçer, solgun gölgesi arkasından onu izlerdi.

Hatırlat ey bellek! O gece Tevfik Akdağ var mıydı bizimle, öteki Yılmaz (Gruda), Teoman Civelek, Bekir Çitçi, Ahmet Oktay, Ahmet Tevfik Küflü?

Park mıydı o? Belki bir tarh, çiçekli ve iki yanı, biri Kızılay'a çıkan, öbürü ta Çankayalardan gelip Uluslara inen iki asfalt yol. Az araçlı. Biz yarı karanlıktaydık ve hepimizi; kim varsa hepimizi, gelen ve giden araçların farları aydınlatıyordu. O geceden aklımda kalan Yılmaz'ın gözleridir. Garip ışıltılı, tutkunç fakat her bir daim gülen gözleri.

İstanbul'u istiyordu. Sinemayı. İster önünde olsun, ister kameranın gerisinde, mutlaka sinema yapacaktı. "Ağa'cım" diye başlıyor, sözün ucunu getirmiyordu.

"Hatırladın mı o Ankara gecesini?" diye sordu bana. "Evet," dedim. "Hatırladım." İşte, o gece neler konuşmuşsa, neler düşlemişse, şimdi o sözlerin ucunu getiriyordu.

"Hadi ağa'cım," dedi tuttuğum "Bafra" paketinden bir cıgara alırken. "Öyle bir yazı yaz ki... Ben 'kral' olayım."

Yüzüne bakmışım şaşkınlıkla. Benim şaşmama şaşırdı o da. "Ama" dedim, "Yeşilçam'da zaten bir 'kral' var."

"Ayhan Işık mı?" dedi.

"Ayhan Işık."

"E, o 'kral'sa ben de 'kral'ım, olamaz mıyım?"

Sıkıldım. Dedim ki: Bak, Ayhan'ın çok uzun bir geçmişi var. "Benim de olur," dedi. Ayhan'ın filmleri senin filmler gibi kıyı köşe sinemalarda değil, Beyoğlu'nda vizyon görüyor. "Olsun," dedi; "yakındır, benim filmlerim de Beyoğlu'nda vizyon görecek."

Çaycı Felek çaylarımızı getirdi, susuştuk. O gitti, bana bakıp bekledi. Dedim ki: Bak, Ayhan bütün kadınların kızların sevgilisi, en çok kadın seyirciyi o çekiyor. Eşref Kolçak ya da Fikret Hakan değil. Muzaffer Tema'yı da geçti.

Gözleriyle gülüyordu; muzip, afacan ve kendini aşağılamadan. Sonra, dedim: Ayhan, güzel bir adam. Durdu, gözlerini değiştirmeden, "Yani ben çirkin miyim?" dedi. Başımı sallayıp evetleyecek kadar birbirimizi nazlayabiliyorduk. "O zaman," dedi. "O güzel, ben çirkinsem..."

O "Çirkin Kral" adını oracıkta ve o buldu. Üç gün sonra röportajı yayımlandı *Milliyet*'te. "Çirkin Kral"dı.

Yaralı Kartal'a Kıbrıs'tan geldi. İstanbul'dayken konuşmuştuk. "Tamam ağa'cım," demişti. "Sana bir 'kral'lık borcum var, filminde oynayacağım. Sen iş programını yap, sana tarih vereyim, Kıbrıs'da Tunç Başaran'la işimi bitirip hemen Buca'ya gelirim."

Yavaş yavaş Yılmaz Güneyleşmekteydi. Yapımcımız, o Kıbrıs'dan İzmir'e gelene kadar dokuz doğurdu: Ya gelmezse... Ya sözünde durmazsa... Bölgelerden de dünya kadar bono toplanmış, tefeci Ferdinand'a kırdırılmıştı. Ekipte yalnızca iki kişi, benle Pervin Par "gelecek" diyorduk; "O Yılmaz, söz verdi, gelecek!"

ve geldi. Kızılçullu'daki eski su kemerlerinin kıyısında Muhterem Nur'lu planları çekiyorduk ki, ardında bir çocuk sürüsü, bu göründü. "Ağa'cım, senaryoyu ver, siz onları çekedurun, ben bir ağaç altı bulup bir güzel okuyayım rolümü."

Gün battı, toplandık, Hasan Göksu'nun kahvesindeki serinlikte oturduk. Çevresinde benimle Orhan Kapkı dışımızda babası Reha Yurdakul, anası Muhterem Nur, sevgilisi Pervin Par, zaptiye subayı Kenan Artun ve sözde kardeşleri Hüseyin Peyda'yla Meral Sayın toplanmıştık. İki "kötü adam" Hüseyin Baradan'la (onun rolü yoktu) Hayati Hamzaoğlu tam karşımızdaydılar.

O kaç katlı olduğu tartışmalı ev sahnesini de senaryodaki gündüz tarlanın birinde geçen sahneden eve ve zamanı da geceye taşımamızı o istemişti. "Ağa'cım, düşün, tıpkı Romeo Jülyet gibi. Ben silahı alıp dağlara vurmuşum ya aşkına dayanamayıp bir gece kardeşlerime sezdirmeden atıma atladığım gibi Pervin'in evine geliyorum..."

Sütbeyazı bir at üstünde kadra giriyordu. Orhan Kapkı'nın Rıdvan'la üç saatte yaptıkları o güzelim ışıklarda bir geçmiş tarih şövalyesi gibiydi. Işıklar altında gerçek bir "kahraman"dı: O her zamanki yoksullar yandaşı, ağalar düşmanı, istibdat, boyunduruk, sömürenlerin ve ezenlerin, sevmeyip sevenlerin arasında karaçalı olanların aman vermezi olarak geliyor, atından inmeden inanılmaz bir zarafetle yerden aldığı küçük bir taşı Pervinlerin yarı karanlık penceresine atarak camı tıklatıyor, kısa bir beklemeden sonra alaca bir hayal benzeri; saçları omuzlarında, gözleri her zaman mahmur bir Pervin Par amors olarak kadrajda görünüyordu.

"Ağa'cım," demişti beni bir kenara çekerken. "Gel, biz Pervin'le bu sekansta hiç konuşmayalım. İlhan, abuk sabuk şeyler yazmış, onları boş verelim."

Dediğini yaptım. Çünkü aklımı hınzırca çelmişti. Asistan, senaryodaki "kız"la "oğlan"ın diyaloglarını çarpıladı. Mizanseni değiştirdim. Yılmaz, Pervin'i pencerede gördü. İki günde kendine alıştırdığı

atının karnını hafifçe topukladı; at onu anladı, üç adım attı; ne bir fazla ne bir eksik, tam üç adım ve durdu. Yılmaz, Ariflex'in çalışan tıkırtısına aldırmadan duran atın üstünde doğruldu, ayaklarını üzengilerden kurtardı, bir uzanışta manolyanın en yakın dalına tutundu, biz soluklarımızı kestik. Dal, onu taşıdı, bir yaylanışta Pervin'in penceresi altındaki katın sundurmasına sıçradı.

Orhan Kapkı yumuşak bir "pan"la onu izledi ve Yılmaz'la Pervin'i karşı karşıya getirdi. Yılmaz, giderek ve ebediyen onu Yılmazlaştıran gülüşüyle kıza baktı, ellerini uzattı ona. Pervin de karşılık verdi, ele ele tutuştular, bir "kıl" birbirlerine yaklaştılar.

"Kes Orhan!" dedim kısık bir sesle.

Her ikisinin ayrı ayrı "yakın"larına geçtik.

Sonra o büyüdü gerçekten. Ayhan Işık varken Ayhan Işık'ı, Fikret Hakan varken Fikret Hakan'ı, Ahmet Mekin'i, Eşref Kolçak'ı, Sadri Alışık'ı ve Muzaffer Tema'yı gerilerinde bıraktı. Büyüdükçe yeni çevrelerin insanı da oldu. Çok para kazandı, evet çok para kazananın, çok ünlü olunan çevresine dadananların arasına düştü. Neydi o, çok büyük rakamlara "kılıç" açması? Neydi o filmlerdeki Yılmaz'a gerçek Yılmaz'ı değişmesi? Aşkları? İçkisi? Belinde sahici tabanca taşıması; hırçınlıktan, kırıcılıkları, aynadaki eski Yılmaz Pütün'e kızarak onu kasıtla kurşunlamaları?

Ama sinemacıydı artık. Onca onmazlıkların arasında hep sinema düşlüyor, hep sinema düşünüyordu: Fazıl Hüsnü Dağlarca nasıl hep şiir düşlüyor, hep şiir düşünüyorsa, öyle.

Adana'daydık. Beni buldu. "Gel ağa'cım," dedi. "Bir şeyler içelim." Lobi'de oturduk. Eski günlerdeki gibi miydik? Sözgelişi, bir Ankara gecesinde ve Sıhhıye'deki yol üstü bir parkçıkta mı?

Votkaya nane likörü mü katmıştı, nane likörüne votka mı? Dudaklarını usulca değdirerek içmezmişçesine içiyordu. Festivalde üç filmi vardı: *Ağıt*, *Acı*, bir de yine Fatma Girik'li bir "gang" filmi.

Ah, evet, bu yazıyı yazarken durup yeni bir cıgara yaktığımda hatırladım *Acı*'yı. Farklı bir Yılmaz Güney değildi oradaki rolüyle, değildi de yine de "farklı"lığına oynuyordu: Rejisiyle, senaryosuyla, başrolüyle.

Fotoğraf direktörü Gani Turanlı'ydı; mekânı Göreme'ye mi, Ürgüp taraflarına mı taşımışlardı. Hayır, unutmadım, unutmuyorum o sekansı.

Yılmaz, hikâye gereği kördü, Hayati Hamzaoğlu (ya da Erol Taş ya da Bilal İnci) hapis dönüşü öç tutkusuyla onu baskınlamışlar ve döve döve kör etmişlerdi. (Hikâyeye göre, Yılmaz, başlarda, Fatma Girik'in kocasını vurup elini kana buluyor, hapislere düşüyor, çıktıktan sonra da "nedamet"le gelip öldürdüğü evin insanlarına kol kanat germek

için bir çeşit sığınıyordu. Borç ödemek ve "nedamet." Ama kötüler gerçek yaşamda ve sinemada kimseye rahat yüzü vermiyorlardı.)

Kör bir delikanlı... Kocasız bir kadın ve yaşlı, eli ayağı zor tutan bir babacık. (Sanırım, sonradan onun da başına bir haller gelecek, geride kala kala bir Fatma, bir Yılmaz kalacaktı.)

Gani Turanlı olağanüstüydü o sekansın resimlerinde. Obje önlerini çok iyi değerlendiriyordu. Derinlik sanki sınırsızlıktaydı. Geri planda insanlarla çatışan bir yoz alacalık... Sağda solda resmin derinliğini çoğaltan peri bacalarının siluet görüntüleri... Gökte de birkaç Gabriel Figuera bulutu...

Fatma dar akışlı bir derede çamaşır yıkamaya durmuştu. Gani Turanlı aynı plan içinde bize günün aşırı sıcaklığını da veriyordu. Yılmaz, dere yakınında bir yerde; az biraz yüksekçe bir yerde oturmuş, bir çoban sopasına iki eliyle sımsıkı sarılmıştı; hiçbir şeyi görmüyordu, karanlık, resimsiz bir dünyadaydı. Biz, bunları hep görüyorduk: Fatma'yı, dereyi, yaşananlara karşı hınçla yıkanan çamaşırları, gökyüzünde bağırarak hızla gelip geçen bir atmaca yavrusunu, obje önünde hafifçe salınan kırmızıları, ağarık gelincikleri ve sıcağın kasıtla vurgulandığı terlemiş, dolgun ve çok beyaz Fatma'nın göğüslerini...

Fatma kalktı; yıkadığı çamaşırları elinde, salınarak gitti, yabani böğürtlen çalılarına sermeye koyuldu. Bir, iki, üç, dört ve... Ardında bir ses duydu, irkilip döndü, baktı: Yılmaz.

Fatma kımıldamadan bekledi. Yılmaz görmeyen gözlerle ve körleşmesine ona yürüdü, ikisi arasında bir karış kalınca durdu.

İkisinin "yakın"larını gördük; bir onunkini, bir onunkini. İşte o zaman, sinemada hiç görmediğim bir cinsellik şölenine girdik hepimiz. Hiç konuşmuyorlardı, yalnızca; o da sessiz, soluyorlardı, ama birbirlerinin soluklarını duyduklarını sanmıyorum ben; biri bakan, öbürü görmeyen gözlerle durmuşlardı karşılıklı.

Fatma'nın "yakın"ında cinsellik buğulanıyordu: Yüzü terliydi ve şakaklarından yanaklarına inmekteydi, göğüsleri sutyensizlikten ince entarisine yapışmıştı.

Yılmaz son derece hesaplanmış bir oyun düzeninin içinde ve göğüs planda ellerini milimetrelere dayandırdığı bir kaldırışla Fatma'ya uzattı. Önce boynunu tuttu, kızın teri parmaklarına bulaştı ve aşağıya inerken deride serin parmak izleri bıraktılar.

Fatma kıpırdamadı. Gözlerinde bir şeyler (biz anlıyorduk, ama anlamazlığa getiriyorduk) yanıp yanıp sönüyordu ve hiç kıpırdamıyordu. İçlerinde teslimiyet yok muydu? İçlerinde geç kalmışlığın tortusu yok muydu, içlerinde iki tane "ben de..." yok muydu?

Yılmaz'ı gördük: Yüzü kaskatıydı, en küçük bir "işaret" vermiyordu bize, yüzsüz gibiydi sanki. Tamam, gözleri yoktu, şimdi yüzü de yok

olmuştu; ne Fatma'ya, ne bize hiçbir şey söylemiyordu.

Elleri kızın boynundan indi: yavaşlığını eksiltmeden, yavaşlığını yitirmeden.

Sonra aynı eller, aynı yüzsüz yüzle birlikte göğüslere geldi, tam ikisinin üzerinde durdu.

Fatma'yı gördük.

Yılmaz'ı gördük.

Sekans değişiverdi.

Taksim'den Harbiye'deki evimize gidiyorduk karımla. Geziyi bitiriyorken caddeden bir "hususi" araba kaldırıma çıktı, lastiklerini gıcırtadarak geldi ve tam bizi ezme raddesindeyken durdu. Bu, direksiyon başından çıktı. "Ağa'cım," dedi. "Yenge'cim!"

Bitimine ramak kaldığı günlerdeydik. Diretti, bir yerlere gitmeliydik, oturmalıydık, eskinin votka nanesinden ya da nane votkasından içmeliydik. Onu izliyor muydum? *Arkadaş*'ı, *Umut*'u görmüş müydüm? Hiç yazı falan yazmamıştım ya onlarla ilgili? Duymuştu, yine Babıâli'ye dönmüştüm. Senaryo yazıyor muydum?

Ah, evet, "ağa'cım," ben de hatırlıyorum o Ankara gecesini. Ama zaman geçiyor, öyle değil mi? Biz artık büyüdük "ağa'cım," Ankara geceleri Ankara'da kaldı ve yıllanıp unutulmaya terk ettik hepsini. Sen bana küs müsün? Küssün. Ne arıyorsun, ne soruyorsun çünkü. Ama ben seni okuyorum, gazetelerde ve kitaplarda. Bir gün bir romanını, mesala *Denizin Kanı*'nı hem çekmek, hem oradaki Kara'yı oynamak isterim. Seninle anlaşırız, biz eski arkadaşız, edebiyattan hem de değil mi? Yenge, biliyor musun, bu "ağa'cım" *Milliyet* gazetesinde çalışıyordu, bir gün kalktım, ziyaretine gittim, ona dedim ki, "ağa'cım..."

(Tarık Dursun Kakınç, *Geçti Akşam Suları/Ben Unutmadan 2*, Bilgi Yayınları, Ankara, Eylül 1997, s. 235-246.)

EK:6

Halit Refiğ, "Yılmaz Güney'le Konuştuklarım"

Yönetmen Halif Refiğ'in Kocaeli Cezaevi'nde Yılmaz Güney'le yaptığı görüşmeden sonra 23 Haziran 1978 tarihli *Milliyet* gazetesinde yayınlanan, "Yılmaz Güney'le Konuştuklarım" başlıklı yazısı:

Kültür Bakanlığınca hazırlanan bir sinema kanunu tasarısı üzerinde tartışmaların sürdüğü şu günlerde, bu konuda en önemli görüşlerin sinemada en büyük değerleri yaratanlardan, yani Türk Sineması'nın en güzel filmlerini ortaya çıkaranlardan geleceği inancındayım. Sinemada emek en somut biçimde filmlerle belirlenir. Sinemanın gerçek emekçileri en güzel filmleri yapabilmek için en uzun, en sabırlı ve en yaratıcı mücadeleyi verenlerdir. Bazılarına bakarsanız altı üstü birbirini tutmaz laflarla ortalığı patırdıya boğan, ideolojik kabadayılıklara

girişen, nereden geldikleri, kime hizmet ettikleri bilinmeyen, uzun vadede denenmemiş birtakım kimseleri sinemanın gerçek sahipleri saymamız, onların peşinden gitmemiz gerekmekte. Bence emeğe en büyük saygısızlık olur bu. Sinemaya 30 yılını veren, *Kanun Namına*, *Hudutların Kanunu*, *Gelin* ve Ömer Seyfettin Hikâyeleri'nin yaratıcısı Lütfi Akad'ı, sinemeya 26 yılını veren, *Yılanların Öcü*, *Susuz Yaz*, *Sevmek Zamanı* ve *Sazlık*'ın yaratıcısı Metin Erksan'ı, sinemeya 20 yılını veren *Umut*, *Ağıt* ve *Arkadaş*'ın yaratıcısı Yılmaz Güney'i, Türk Sineması'nın vardığı bu en ileri, en çok emek verilmiş aşamaların yaratıcılarını, Türk Sineması'nın bu en önemli ve en değerli eserlerinin sahiplerini bir kenara koyacaksın ve sinemanın gerçek sahipleri diye karanlıkta duyduğun seslere koşacaksın. Olmaz böyle şey tabii.

Lütfi Akad ve Metin Erksan'la Sinema ve TV Enstitüsü'ndeki öğretim görevimiz dolayısıyla çok sık bir araya geldiğimiz için onların mesleğimizin temel meseleleri üzerindeki görüşlerini yakından biliyorum. Yılmaz Güney'le aramızdaki diyalog 1970 yılından beri kopmuş durumdaydı. Sinemada aynı yıllar içinde yetişmiş, bazı filmlerde birlikte çalışmıştık. Daha sonra onun başarı kazanmak için başvurduğu yolları şiddetle eleştirdim, herkesin Yılmaz Güneyci olduğu sıralarda ben onun karşısında bir tavır takındım. Ama başına gelen talihsiz olaydan sonra onun hakkında başka bir şey konuşmadım.

Sinema çevresinde bir kanun tasarısıyla ilgili hareretli ve hareketli günler yaşanmaktayken TFİS (Türkiye Film İşçileri Sendikası) yöneticileri Yılmaz Güney'le görüşmemi gerekli bulduklarını belirttiler. Bunun üzerine meslektaşım Duygu Sağıroğlu ve bu sendika yöneticilerinden bir grupla birlikte Yılmaz Güney'i ziyaret için Kocaeli Cezaevi'ne gittik. Sekiz yıldır karşılaşmadığım Yılmaz'da fizik olarak gördüğüm tek değişiklik saçlarının kırlaşmış olmasıydı. Düşünce olarak ise... "Çok değiştim," dedi Yılmaz. "Hepimiz çok değiştik," dedim. Sinemamızın sorunlarını görüşmeye geçmeden önce, kendi aramızdaki geçmişin kısa bir değerlendirmesini yapmak gereğini duyduk. Ona karşı takındığım tavır için, "Bana haksızlık ettiğini bir gün anlayacağına inandığım için sana karşılık vermek istemedim," dedi. Sonra esas konulara daldık.

Her gerçek sinema yaratıcı gibi Yılmaz da meslekten uzunca bir süredir ayrı olmasına rağmen bu alanın meselelerini doğru değerlendirebiliyordu. Siyasi görüşleri eskisine göre çok daha açık seçik bir hal almıştı. Bu berraklık ona durumları değerlendirmede bir rahatlık sağlıyor, inanç bakımından farklı siyasi topluluklarla uzlaşmada gerçekçi bir tavır kazandırıyordu. Sinema kanunu tasarısı ona ulaştırılmıştı. "Pratik değeri olmayan maddeler," dedi. Bunların uygulanmasına imkân olmadığında hem fikirdik. Sinemadaki örgütlenmelerde yurt-

sever demokrat bir çizgide gördüğü TFİS'i desteklemekteydi. Sinema alanında çalışanların, sansür ve sosyal güvenlik gibi temel meselelerin çözümlenmesi için birbirlerine omuz verecekleri yerde "sen ve ben" kavgasına girmelerini endişe verici buluyor, bu konuda DİSK yöneticilerinden uzlaştırıcı bir tavır bekliyordu.

Sinema çevresinde hareket halinde görünen kişiler üzerinde konuştuk. Yılmaz bu konuda buruktu. Heyheyli günlerinde etrafında toplananların, alandan çekilmek zorunda kaldığında onu adeta unutur hale gelmelerinden yakınıyordu. Ama kimseye karşı kırgın olmamaya çalışıyordu. İnsanların tek tek ve toplu olarak gerçeklerle karşılaştıkları zaman doğru yolu bulabileceklerine inanıyordu. Mahmut Tali Öngören'e ayrı bir sevgi ve sempatisi olduğunu bu arada belirtti.

Sinemayla ilgili genel konuların ötesinde bir miktarda mahpusluk şartlarını konuştuk. Gerçi hem öbür hükümlüler, hem de yöneticiler arasında kişiliğine saygı uyandırdığı muhakkaktı. Ama Yılmaz gibi enerji ve ihtirasla dolu bir insanın, belli etmek istememesine rağmen, kapatılmış olmanın nasıl acısını çektiğini görmemek mümkün değil. Kendisine cezaevinde film yapma imkânlarının araştırılmasını önerdim. Cezaevlerinde bulunan çeşitli üretim üniteleri düşünüldüğünde buna hukuken bir engel olmaması gerekirdi. Zaten kitaplar yazıyor ve bunları yayınlayabiliyordu. Bu bakımdan Yılmaz Güney cezaevi şartları içinde film yapabilirdi. Yılmaz'a ikinci önerim mutlaka hatıralarını yazması gerektiği idi. Yılmaz Güney gerçekten ibret verici çok şeyler yaşamış, ömrüne çok şeyler doldurmuş bir insandı. Türkiye'nin sanat alanında, onun kadar geniş bir kitleyi peşine takıp götürmüş başka kimse yoktu. Yılmaz bütün hataları ve sevaplarıyla gerçek yaşantısını yazması kendisini sevenlere, ardından gidenlere ödenecek en büyük doğruluk borcu olacaktı.

Yılmaz Güney bütün başarısının halkıyla sağlayabildiği özdeşliğe dayandığının bilincinde hiç şüphesiz. Halkıyla bu bağının kesintiye uğraması tutukluluktan da beter bir acı onun için. Televizyonda Yılmaz Güney filmlerinin gösterilme yasağının onu çok üzdüğünü müşahade ettim. Kendisine TRT'deki MC artıklarının etkisiz hale gelmekte olduklarını, yeni yönetim kurulunun, yeni genel müdür ve yetkililerin demokratik bir tavır takınmak gayretinde olduklarını, bu bakımdan mesela *Ağıt* gibi Türk Sineması'nın en güzel filmlerinden birinin demokratik bir TRT yönetiminde televizyondan halka ulaşabileceğine inandığımı belirttim.

Kocaeli Cezaevi'nden dönerken yolda Duygu Sağıroğlu da, ben de aynı şeyi düşünüyorduk. Aradaki kişisel mizaç farkları, inanç farkları, değişik ifade ve davranışlara rağmen, bir alana gerçekten emek verenlerin, o alanın gerçek meselelerinde uzlaşıp anlaşmamalarına imkân

yoktur. Yılmaz Güney ve ben sekiz yıl süren bir çatışmadan sonra mesleğimizin temel sorunlarının çözümlenmesinde kendi kişiliklerimizden ödün vermeden birleşebiliyorduk. Bu ülkemizde her çalışma alanının gerçek sahipleri için örnek alınması gereken bir tavırdır.

EK: 7

Yılmaz Güney'le İlgili Yazılanlar

Ünlü olarak adlandırılan kişilerin her yönü toplumca merak konusu edilir, bu konuda değişik gazette ve dergilerde bu konularda haberler yayınlanır.

Bunlardan bazıları şöyledir:

Yılmaz Güney'in çok güzel bir gülüşü olduğu söylenir. "En çok neye gülerler" konusunda sanatçılara yöneltilmiş sorular sonucunda Yılmaz Güney, için hazırlanmış haber şöyledir:

"Beyazperdenin skandallar kralı Yılmaz Güney'i sette yakaladık. Sorumuzu ciddiyetle dinledi. Esmer yüzüyle son derece tezat olan beyaz dişlerini göstererek tebessüm etti.

'Benim gülmem bu kadardır,' dedi. 'Çok kere tebessümle yetinirim. Kahkahalarla güldüğüm pek azdır. Ama yok değildir. Mesala insanların komik yanları beni çok güldürür. Karşımdakinin yalan söylediğini fark etmek benim için en eğlenceli şeydir. Bazı halleri vardır insanların. Değişik davranmaya zorlarlar kendilerini. Fark ettim mi bunu, kahkahayı koyuveririm.'

Bir an düşündü ve bütün seti çınlatan bir kahkaha attı Yılmaz Güney, sonra şöyle devam etti:

'Bir de neye güldüm biliyor musun?' dedi. 'Prenses Fazıla evlendiği gün bir dergiye ilan vermişti (Evlendik, mesuduz) diye. Bayıldım, pek komik geldi bana bu.'

Parmakları yanaklarında dolaşıyor, alnını sıkıyordu Yılmaz Güney'in.

'Hiç unutmam,' diye devam etti. 'Orhan Arıburnu'yla *Tütün Zamanı*'nı çekiyorduk. Güneş hiç güler yüz göstermiyordu bize. Arıburnu birden tabancasını çekti. Evet, güneşe tabanca çekti, 'Aç ulan güneş!' diye bağırdı, 'Aç yoksa vururum seni...'

Bir sigara yakarken şöyle devam etti Güney:

'Ortaokula gidiyordum. Bir sabah uyandığımda ayakkabımın tekini bulamadım. Sanki yer yarılmış da içine girmişti. Nereye baksam, nerede arasam bulamadım. Başka da ayakkabım yoktu. Okula nasıl gidecektim? Ne ise babam imdadıma yetişti. 'Benim ayakkabımı giy oğlum,' dedi. Çocuk ayağıma pek büyük gelmişti babamın ayakkabıları. Çok üzülmüştüm ama giyip okulun yolunu tutmuştum. Okulda herkes alay etti tabii benimle. Kahroldum, yıkıldım, öylesine utanıp

üzülmüştüm ki... Şimdi bu olayı hatırladıkça uzun uzun gülerim. Bence her acı şey komik artık... Daha doğrusu komik yanını bulmak mümkün."

***

Kitle iletişim araçları ünlülerin sedace merak edilen yanlarını değil, ünlülerin özelliklerini yansıtan olaylar hakkında fikir beyanında bulunur, değerlendirmeler yapar, hatta sayfa ayırarak, dönemin magazin dergisi olan *Perde* dergisinin yaptığı gibi, uydurulmuş fıkralar yayınlar.

Sahibi ve neşriyat müdürünün Lütfi Gökmen olduğu *Perde* dergisinin "Artistler ve fıkralar" köşesinde yayınlanan ve Yılmaz Güney hakkında uydurulmuş fıkralardan bazıları şunlardır:

"Evli bir kadın, Yılmaz Güney'in karısı Can'la konuşuyordu:

'Demek kocanız artık geceleri geç gelmiyor? Nasıl vazgeçirdiniz onu bu huyundan?'

'Gayet kolay. Geç kaldığı akşamlar ben yataktan, (Kemal, sevgilim sen misin?) diye sesleniyordum.'

'Bunun tesirini anlayamadım...'

'Anlaşılmayacak bir şey yok ki şekerim! Kocamın adı Yılmaz'dır."

(*Perde*, 16 Ocak 1967, sayı: 3.)

***

"Yılmaz Güney, lüks bir lokantadan içeri girip masalardan birine oturdu ve boynuna peçeteyi bağladı.

Garsonlardan birini çağıran şef garson, 'Mümkün olduğu kadar nazik bir dille bozuntuya vermeden şu karşıdaki adama lokantamızda böyle peçete kullanılamayacağını söyle,' dedi. Garson, Yılmaz Güney'in yanına yaklaştı ve nazik bir şekilde, 'Affederseniz efendim,' dedi, 'saç mı sakal mı tıraşı olacaksınız?"

(*Perde*, 20 Şubat 1967, sayı: 7.)

"Yılbaşı gecesini içkiyle kutlayan Fikret Hakan, Yılmaz Güney ve Erol Taş, oldukça sarhoş bir vaziyette yeni bir kulübe girdiler. Her üçü de ayakta zorlukla durmaya çalışa çalışa bara doğru ilerlerken Yılmaz kapaklandı ve düştüğü yerde yığılıp kaldı. Erol ve Fikret buna aldırmayıp bara yaklaştılar ve 'Bize iki viski,' dediler barmene. Barmen şaşırmış vaziyette, 'Neden iki viski?' diye sordu. 'O yerde yatan arkadaşınıza ısmarlamayacak mısınız?' Fikret Hakan, o kendine has gülüşüyle, cevap verdi: 'Yok, Yılmaz sakın içmesin. Arabayı o kullanacak dönüşte!'"

(*Perde*, 1 Ocak 1968, sayı: l.)

"Yılmaz Güney yolda otomobilini büyük bir hızla sürüyordu. Bi-

raz sonra peşine takılan motosikletli trafik polisi kısa bir kovalamacadan sonra otomobili durdurmaya muvaffak oldu. Başını otomobilinin penceresinden dışarı çıkaran Yılmaz, yanına yaklaşan trafik polisine sordu: 'Hayrola, bir kabahatim mi oldu acaba?' Trafik polisinin öfkeli sesi duyuldu: 'Tabii ya! Saatte yüz elli kilometrenin üstünde gidiyordunuz!'

'Nasıl olur? Ben daha evden çıkalı yirmi dakika oldu.'

Trafik polisi bir ara düşündükten sonra, tekrar konuştu: 'Bu işte bir bit yeniği var ya anlayamadım. Neyse, siz şimdilik gidin haydi öyleyse."

(*Perde*, 8 Ocak 1968, sayı: 2.)

"Yılmaz Güney, üç film çevirmek için Adana'ya gitmişti. Bir öğle vakti, kebapçıya girdi, boş bulduğu masalardan birine oturarak garsona istediği yemekleri bildirmeye başladı: 'Bana evvela bir ezogelin çorbasıyla yarım ekmek, sonra altı tane acılı lahmacun, arkasından iki porsiyon Adana kebabıyla çiğ köfte getir... Turp, soğan ve cacığı da unutma sakın... Ben onları bitirince kadayıf ve baklavamı da getirmeyi ihmal etme. Ayran da maşrapa da olsun, tamam mı?' Garson, 'Boğazınıza çok düşkün olduğunuz belli,' delince, Yılmaz, adamın sözünü kesti: 'Hayır ağa, bu yemekleri sevmiyorum ki! Benim asıl sevdiğim karbonattır!"

(*Perde*, 15 Ocak 1968, sayı: 3.)

"Nebahat Çehre, eşi Yılmaz Güney'e, 'Şu son günlerde iyice içkiye verdin kendini,' diye söyleniyordu: 'Gece gündüz içer oldun. Sen de en az benim gibi bilirsin ki içki insanı yavaş yavaş zehirler!' Yılmaz güldü: 'Sağ ol anam, bana gösterdiğin ilgiye teşekkürler. Yalnız şunu unutma ki benim hiç acelem yok!"

(*Perde*, 22 Ocak 1968, sayı: 4.)

***

"Yılmaz Güney, ertesi sabah Nebahat Çehre'yle beraber Adana'ya, film çevirmeye gideceğinden, o akşam eve erken gelecekti. Gelmeyince, Nebahat merak içinde, Yılmaz'ın en samimi beş arkadaşı olan Duygu Sağıroğlu, Fikret Hakan, Tuncel Kurtiz, Lütfi Akad ve Nihat Ziyalan'a ayrı ayrı telefon edip, 'Acaba Yılmaz bu gece sizinle beraber mi?' diye sordu. Aldığı cevaplar aynıydı: 'Evet yenge, merak etme; Yılmaz bu gece bizimle bareber!"

(*Perde*, 12 Şubat 1968, sayı: 7.

"Nebahat Çehre, elinde kocasının resmi olduğu halde karakola girdi: 'Kocam Yılmaz'ı bulmanızı istiyorum,' diye konuştu. 'Çirkin Kral'

olarak şöhret yapan, aslı olmadığı halde 'Çirkin' olarak tanınan Yılmaz Güney'in resmini uzun uzun inceleyen komiser, sonunda yüzünü buruşturarak Nebahat Çehre'ye döndü: 'Niçin?"

(*Perde*, 26 Şubat 1968, sayı: 9.)

"Yılmaz Güney, o akşam biraz sarhoş bir vaziyette eve gelirken, yoldaki apartman kapılarının birinde şöyle bir yazı dikkatini çekti: 'Kapıcı için lüften kapıyı çalınız.' Yılmaz kapıyı bir, iki tıkırdattı; baktı ki olmuyor, yumruklamaya başladı. Birkaç dakika sonra, kapıda beliren pijamalı kapıcı, Yılmaz'a ne istediğini sorunca, Yılmaz öfkeyle konuştu: 'Behey adam! Niye kendi kapını kendin çalmazsın da, gecenin bu saatinde başkalarına, mesela bana çaldırıp kapının önünde bekletirsin?"

(*Perde*, 6 Mayıs 1968, sayı: 19.)

EK: 8

Yılmaz Güney'in Hikâyesi

Hürses gazetesinin 5-6-7-9-10 Haziran 1970 tarihli nüshalarında, "Yılmaz Güney'in Hikâyesi" başlıklı bir yazı dizisi yayınlanmıştır. Yazı dizisi şöyledir:

"Yazan: Yılmaz GÜNEY, 'Kimse Benimle Konuşmadı. Zira Param ve Şöhretim Yoktu.'

Yoksulluk içinde şu yalancı dünyaya gelmiştim. Daha çocukluğumda yoksulluk beynime vurmuştu. Babam küçücük bir dükkânda ayakkabıcılık yapar ve bende tahsil hayatıma ilkokuldan itibaren devam etmek istiyordum.

Adana'nın o sıcak günlerinde, yaz tatillerini değerlendirmek ve kışın okuyacağım kitapların parasını çıkarmak için muhtelif yerlerde çalışıyordum.

Dükkân önlerinden geçerken vitrinlere acınır acınır bakar dururdum. Mahalle arkadaşlarım benimle konuşmazdı. Çünkü çirkin ve son derece gururlu bir çocuktum. Hatta bir gün Kuruköprü civarında top oynuyordu mahalleli arkadaşlarım. Yaklaştım onlara doğru ve ben de oynamak istedim. Ama onlara bir türlü söyleyemedim ve onlarda beni oyuna almak istemediler. Nedense benimle kimse konuşmuyordu. Ancak bazı arkadaşlarım bana şu lafları sarf ederek teselliye çalışıyordu:

'Sen gerçekten çok temiz kalpli bir arkadaşsın. Seninle iftihar ediyoruz. Sen mahallemizin en sessiz çocuğusun, sen onlara uyma ve onlarla konuşma bile.'

Adana'nın o sıcak günlerinde işten dönmüş eve gidiyordum. Artistler geldi dediler ve halk artistlerin olduğu mıntıkaya akın ediyordu.

Ancak ben gerçi sinema hastasıydım ama nedense gitmedim. Sonra bulunduğumuz mahallede film çalışmaları yaptılar. Bende çalışmalarını yakından takip ettim. Çocuktum ve aklımı fikrimi sinemaya vermiştim o günden sonra. Kendi kendime çeşitli konuları ele alıyor ve canlandırmaya çalışıyordum. Bir gün yine pazar sabahı Adana'nın Kuruköprü mevkiinde bulunan Ünal Sineması'na gitmek istedim. Çok güzel film oynuyordu. Ama cebimde sinemaya gidecek param yoktu.

Evet param yoktu fakat namusumla çalışıp birkaç lokma ekmeğimi kazanıyor sonra tahsil hayatıma devam ediyordum. Babam alınteriyle kazanıyor ve bizleri çiçek gibi yetiştirmek için elinden gelenleri esirgemiyordu.

Küçücük bir evimiz ve içinde annem, babam ve kardeşlerim vardı. Kirada oturuyorduk. Kira parasını vermek için çektiğimiz güçlüklere kimse yardımcı olmuyordu. Ve kazandığımız para da gerek yemek parası ve gerekse kira parasına yetmiyordu. Bir de giyecek parası ekleninince kişi mutlaka sapıtıp kalıyordu.

O yıl ilkokulun temsili vardı ve beni bir piyeste oynattılar. Bu arada Mersin'e Perşembe İlkokulu salonunda piyesi oynamak için gittik. Piyes son derece başarılı oldu. Ben, *Mete Han* adlı piyeste Mete Han'ı canlandırıyordum ve gerçekten de başarılı bir oyun çıkardım. İşte ne olduysa ondan sonra oldu ve bende gerek tiyatroya ve gerekse sinemaya karşı olan sevgim daha da arttı.

Mahallede kendi aramızda kovboyculuk oynardık. Hep ben vurur kırar karşı tarafı mağlup ederdim. Hatta bir gün mahallede kovboy oyunu oynarken kazayla komşunun çocuğunun kolunu kırdım. Küçüktüm ama atiktim. Bütün emelim büyüdüğüm zaman macera adamı olmaktı. Aile fertleri beni askeri okula göndermek istedilerse de ben okuyamayacağımı ve macera adamı olacağımı söylüyordum küçükken. Derken o yılda okulu başarıyla bitirdim ve yaz gelip çatmıştı. Şimdi ne yapacaktım, nerede çalışacaktım?

O yaz dikenli incir sattım ve kitap paramı çıkarttım. Sonra yine tahsil hayatıma devam ettim. Gün geçtikçe benim masraflarım daha da artıyordu. Ne yapabilirdim? Bu hayatta?

Aile içinde bazı huzursuzluklarda baş göstermişti. Ve karar vermem gerekiyordu. Nihayet aradan geçen zamanlara aldırış etmeden kararımı verdim ve İstanbul'a iş aramaya gittim. Anam, babam ve tüm tanıdıklarımı geride bırakarak. İstanbul'un taşı toprağı altındır diyorlardı ama nasıl olurdu bu durum. İstanbul'da ne iş yapabilirdim? Kime güvenebilirdim? Nihayet orada bulunan arkadaşlarıma gittim ve uzun uzuna dolaştıktan sonra Acar Film platosunda çalışmak için iş buldum kendime.

Devamlı çalışıyor ve geçimimi sağlıyordum. Ama kıskanıyordum

o aktörleri, hatta kendi kendime film dahi çeviriyordum. Ben istiyordum ki onlar gibi şöhrete sahip olayım. Gün oldu aç karnımı nasıl doyuracağımı uzun uzun düşündüm. İstanbul'du oranın adı kimseyi tanımaz, kimseye itimat etmezdi. Bir gün bana cazip bir teklifte bulundular.

Bir film şirketi bana film çevirmemi söyledi. Nasıl olurdu? Ben orada çalışan set işçisiydim. Ben ekmek parasını güçlükle çıkartan bir kişiydim. Ve film çalışmalarına başladım. Önce Antalya'da *On Korkusuz Adam* filminde bana verdikleri küçük bir rol ve *Konyakçı*. İşte ne olduysa o filmden sonra oldu. Konyakçı rolüm çok beğenilmiş ve film teklifi üstüne teklif geldi bana. Konyakçı serisini bir müddet devam ettirdim. Sonra bir yeni film serisine başladım. Bu arada vakitlerimi boşa geçirmiyor ve elimden geldiği kadar senaryo yazmaya başladım. Kendi ismimle yazdığım senaryolar çok hoşuma gidiyordu. Ve seyircinin de hoşuna gidiyordu. Aradan seneler geçti. Eski o küçücük hırçın Yılmaz yine eski Yılmaz'dı. Beni katiyen şımartmamıştı o zenginlik ve şöhret. Herkesi kendi çapımda bir insan olarak kabul ediyorum. Katiyen kendimi büyük görmüyorum ve görememde. Çünkü ben bir halk çocuğuyum, bir salon oğlanı değil.

Aradan geçen zamanlarda adımız birçok dedikodulara mazhar oldu ve nihayet evlenmeye karar verdim.

Ve birbirini çevirdiğim filmler takip etti. Çok ama haddinden çok film teklifi alıyordum. Gece gündüz demiyor ve devamlı çalışıyordum. Paraya ihtiyacım kalmamıştı ama tek emelim vardı. Bunun sebebini ben de bilmiyorum. Çalışmak, çalışmak geliyordu içimden ve yine de çalışıyordum.

Çeşitli maceralardan sonra bekârlığın tadı olmadığını anladım ve evlenmeye karar verdim. Derken evlilik hayatımız pek uzun sürmedi. Bu arada ben de vatani görevimi ifa etmek için birliğime gittim. Nihayet aradan geçen uzun yıllar zarfında henüz Türk Sineması'nda hıncını alamayan tek adam olarak beni gösterirler. Doğrudur. Ben hıncımı ancak daha üç sene sonra alabilirim. Hızlıyım ve çok mertim. Bunu bana arkadaşlarım söyler ama tek inandığım şey varsa o da inatçı oluşumdur. Çok inatçıyım ve inat ettiğim şeyi mutlaka yaparım. Sonra yaptığım filmlerle halkın gerçek yaşantısını dile getirmek istiyorum. Kafamda tasarladığım konuları aylarca saklar ve daha sonra senaryosuz çekime başlarım.

Sonra bir Altın Portakal ve bir Antalya. İşte emelime ulaşmam için çaba sarf edilen bir kent. Daha emelime ulaşmadım ve ben ödül meraklısı bir insanda değilim. Bana ancak ödülü değerli seyircilerim, halk çocukları, Anadolu evlatları ve fakirlerim verir."

EK: 9
YILMAZ GÜNEY

1
Eskiden. Ama çok eskiden bilirsin,
Dostluklar vardı güzel arkadaşlıklar
Şimdi büyülü bir ağaç gibi durur uzakta
Kurumuş. Ve seslerimiz kalmış yalnız orada

2
Gençlik. O güzel günler geldi aklıma
Bak ne diyeceğim sana dinle beni
Yiğidin sevdiği esmer olursa
Adana'da Ferda'yı gördüm yalan mı

3
Yenice toprağından kırmızı gülü
Ve söğüt yaprağının ince acısı
Oturdu yanına büyük çınarın
Yüzünde eski günlerin öyküsü vardı.

4
İstanbul. Yine geldi güzelim bahar
Bir çiçek demeti gönderiyorum sana
Papatyalar gelincikler zakkumlar
Ve Paris o kadar uzak ki bana

Nurer Uğurlu

EK:10
Sevgili

Sevgili,
yetmiyor 'sevgili' sözü
tek başına.Karşılamıyor
içimi dolduran duyguyu.
Oysa ben 'sevgili'
derken neler
düşünüyorum bilsen.
Sonsuz,bir güneş,
bir yudum rakı,
çiçeğe durmuş ince bir
bahar dalı,
oğlumun sıcak yanağı,
anamın acılı gözleri,

babamın tütün kokan eli,
evimizde ki kuş,
yarının güzel günleri,
anlatılması güç binlerce
duygu ve SEN...
işte sen
beni hayata baglayan
en güzel köprüsün;
köprülerin en güzelisin.
sevgilim...güzelim...
insanı yaşatan
içimizdeki hayat böceğidir.
o ölürse
hayatımızında tadı biter.
o sakın ölmesin,
yaşat onu.
selimiye cezaevi

3.8.1972
Yılmaz Güney

DERGİLER

Ada, Akademya, Akis, Aksiyon, Aktüel, Alternatif Süreç, Altınoluk, Anadolu Gençlik, Artist, As/ Akademik Sinema, Aydınlık, Baran, Başkent Ankara, Bilim ve Sanat, Birgün, Çalı, Çark Başak, Dost, Dünyada Türk Haber, Düşün, Ekspres, Erkekçe, Eski, Foto Magazin, Genç Sinema, Gerçek Sinema Dergisi, Güney, Hafta Sonu, Halkın Dostları, Hayat, Hey, İkibine Doğru, İks, İleri, İstanbul, Kapris, Kıyı, Kim, Klaket, Marie Claire, Meşale, Milli Mücadele, Milliyet Sanat, Mücadele, Nasır, Nokta, Öküz, Özgürlük, Özgür Gelecek, Pazar, Pazar Postası, Partizan, Perde, Popüler Tarih, Postexpress, Renk, Salkım, Sanat Emeği, Sanat ve Hayat, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, Ses, Sinema, Sinema 65, Sinema Ekspres, Sinema Postası, Sosyalist, Sosyalist Yarın, Sosyalist Yol, Söz, Sur, Şahit, Tavır, Tempo, Tohum, Tombak, Uyanış, Videosinema, Virgül, V Özgürlük, Yaba, Yankı, Yazın, 7 Gün, Yeditepe, Yelpaze, Yeni Aydınlık, Yeni Gündem, Yeni Sinema, Yenilik, Yörünge, Yürüyüş.

GAZETELER

Akit, Akşam, Aydınlık, Bayram Gazetesi, Bizim Anadolu, Bizim Gazete, Cumhuriyet, Damga, Demokrat İzmir, Devrimci Demokrasi, Evrensel, Günaydın, Güneş, Hafta Sonu, Hürriyet, İstanbul, İşçi-Köylü, Liberal Bakış, Medeniyet, Milliyet, Özgür Gündem, Politika, Radikal, Sabah, Saklambaç, Spor, Star, Siyah Beyaz, Son, Son Havadis, Tanin, Tercüman, Türkiye, Ulus, Vakit, Vatan, Yeni Asır, Yeni Gün, Yeni Sabah, Yeni Şafak, Yeni Tanin, Yeni Ülke, Zafer, Zaman.

KATALOG

Türdav/ Kitap-Kaset-Kırtasiye Kataloğu

VCD'LER

Ona Çirkin Kral Derlerdi, Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1984.
Duvarın Etrafında, Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1983.
Adana-Paris, Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1994.
Duvar, Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul, 1983.
Sürü, Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul.
Yol, Yılmaz Güney Kültür Sanat Vakfı, İstanbul.
Umut, Yılmaz Güney Kültür Sanat Vakfı, İstanbul.
Aç Kurtlar, Yılmaz Güney Kültür Sanat Vakfı, İstanbul.
Piyade Osman, Burç Film, 1970.
Yedi Belalılar, Burç Film, 1970.
Son Kızgın Adam, Zafer Film, 1970.
Kanımın Son Damlasına Kadar, Burç Film, 1970.
Kan Su Gibi Akacak, Burç Film, 1969.
Çifte Tabancalı Kabadayı, Burç Film, 1969.
Çirkin Kral, Burç Film, 1966.
İkiside Cesurdu, Ece Film, İstanbul, 1963
Silahların Kanunu, Burç Film, 1966.
Kahreden Kurşun, Burç Film, 1965.
Yaralı Kartal, Fanatik Görüntü Sistemleri, İstanbul, 1965.
Mor Defter, Gala Film ve Sanat Ürünleri
Bin Defa Ölürüm, Gala Film ve Sanat Ürünleri

KİTAPLAR

AKAN, Tarık: *Anne Kafamda Bit Var*, Can Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2002.

AKTOLGA, Münir Ramazan: *Bir Adım İleri/Diyalektik Materyalizmin Esaslarına Giriş*, TİSA Matbaacılık, Ankara, 1978.

ALPASLAN, Mümtaz: Üç Uzun Öykü/*Rastlantılar ve Yılmaz Güney*, Yankı Yayınları, İstanbul, 1993.

AREN, Sadun: *TİP Olayı (1961/1971)*, Cem Yayınları, İstanbul, Kasım 1993.

ARKIN, Güneyt: *Adını Unutan Adam*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Haziran 2001.

ATMACA, İdris: *Odasız Ayna*, Dönence Yayınları, İstanbul, Eylül 2002.

AY, Behzat: *Dor Ali*, Broy Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Eylül 1995.

AY, Taner: *Yeşilçam Sokağı Fotoğrafları*, Çalıntı Yayınları, İstanbul, Ocak 1999.

AYBAR, Mehmet Ali: *TİP Tarihi*, 3 cilt, BDS Yayınları, İstanbul, 1988.

AYDEMİR, Talat: *Talat Aydemir'in Hatıraları*, Akşam Kitapçılık Kulübü Yayınları, İstanbul, Şubat 1968.

AYTEKİN, Halil: *Doğu'da Kıtlık Vardı*, Toplum Yayınları, Ankara, 1965.

BARDAKÇI, Ayhan: *Yılmaz Güney Olayı*, Özgün Yayınları, İstanbul, Kasım 1974.

Basında Yılmaz Güney, 1. cilt, Dönüşüm Yayınları, İstanbul, Ağustos 1994.

BAŞTUNÇ, Yüksel: *Babıâli'nin Saklı Dünyası*, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, Mayıs 2001.

BEHRAM, Nihat: *Yılmaz Güney'le Yasaklı Yıllar*, Everest Yayınları, 6. Baskı, İstanbul, Temmuz 2001.

BEHRAMOĞLU, Namık Kemal: *Bir Savcının Anıları*, Yalçın Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Haziran 1998.

BELGE, Murat: *Edebiyat Üstüne Yazılar*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, Aralık 1994.

BOGA, Ahmet: *Yılmaz Güney'in Fotoğraf Albümü* 1, Everest Yayınları, İstanbul, Eylül 2001.

BORAN, Behice: *Türkiye ve Sosyalizm Sorunları*, Sarmal Yayınları, İstanbul, Ekim 1992.

CEYHUN, Demirtaş: *Yağma Edilen Türkiye*, Habora Yayınları, İstanbul, 1968.

ÇAPIN, Halit: *Dündar Kılıç/Bir Kabadayının Anatomisi*, Parantez Yayınları, İstanbul, Mart 1995.

ÇETİN, Mahmut: *X İlişkiler/Fuhuş-İletişim-İktidar*, Edille Yayınları, İstanbul, Nisan 2002.

DEMİRKAN, Enver: Virgülce, Bizim Kitaplar Yayınları, İstanbul, 2011.

DERMAN, Deniz: *Türk Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler*, Bağlam Yayınları, İstanbul, Kasım 2001.

DİL, Şahinkaya: *Mısra Mısra*, Ürün Yayınları, Mersin, 1950.

DİL, Şahinkaya: *Ebemkuşağı*, Kaynak Yayınları, Ankara, 1953.

DİL, Şahinkaya: *Ağaran Dünya*, Başkent Ankara Yayınları, Ankara, 1958.

DİL, Şahinkaya: *Resimli Türk Kadın Şairleri Antolojisi*, Nur Yayınları, Ankara, 1959.

DOĞAN, Aydın: *Afişte Ölen Adam*, Yaba Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Nisan 2000.

DOĞAN, Erdal: *Edebiyatımızda Dergiler*, Bağlam Yayınları, İstanbul, Ekim 1997.

DOĞU, Fuat: *Portekiz/Kırmızı Karanfiller İhtilali (25 Nisan 1974)*, Güryay Matbaası, İstanbul, 1982.

DORSAY, Atilla: *Yılmaz Güney Kitabı*, Varlık Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1988.

DORSAY, Atilla: *100 Yılın 150 Oyuncusu*, Remzi Yayınları, İstanbul, 1999.

DORSAY, Atilla: *Yılmaz Güney Kitabı*, Güney Yayınları, İstanbul, Ekim 2000.

ERGÜN, Mehmet: *Bir Sinemacı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney*, Doğrultu Yayınları, İstanbul, Ocak 1978.

ESENGİN, Kenan: *27 Mayıs ve Ordudaki Kıyımlar*, Su Yayınları, İstanbul, 1979.

EYMÜR, Mehmet: *Analiz/Bir MİT Mensubunun Anıları*, Milliyet Yayınları, İstanbul, Ağustos 1991.

FEYİZOĞLU, Turhan: *Bir İsyancının İzleri/Deniz*, Alfa Yayınları, İstanbul, Mayıs 2011.

FEYİZOĞLU, Turhan: Denizler ve Filistin, Alfa Yayınları, İstanbul, 2011
FEYİZOĞLU, Turhan: *Mahir/On'ların Öyküsü*, Alfa Yayınları, İstanbul, Haziran 2011.
FEYİZOĞLU, Turhan: *Sinan/Nurhak Dağları'ndan Sonsuzluğa*, Alfa Yayınları, İstanbul, Mart 2011.
FEYİZOĞLU, Turhan: Türkiye Gençlik Hareketleri Tarihi 1944-1974, beş cilt, Sevinç Grup Kitap Dağıtım Hizmetleri, Samsun, Mart 2013.
FORBES, Malcolm: İyi Ünlüler/*Kötü Ünlüler ve En Büyükler Nasıl Öldüler?*, Aksoy Yayınları, İstanbul, Mart 2000.
GAULİS, G. Berthe: Çankaya Akşamları, Bayrak Yayıncılık, İstanbul, 1983.
GEVGİLİLİ, Ali: Çağını Sorgulayan Sinema, Bağlam Yayınları, İstanbul, Mayıs 1989.
GÖKMEN, Mustafa: *Yıldız Tiyatrosunda Sinema*, İstanbul, 1997.
GÖKMEN, Mustafa: *Başlangıç'tan 1950'ye Kadar Türk Sinema Tarihi ve Eski Türk Sinemaları*, Denetim Ajans Basımevi, İstanbul, 1989.
GÜMÜŞTAŞ, Hakkı: Yılmaz Güney'li Günler/*Beni Olduğum Gibi Anlatın*, Kültürkent Kuledibi Yayınları, İstanbul, Eylül 2013.
GÜNEY, Fatoş: *Dağlar Kendini Seveni Sever*, Güney Yayınları, İstanbul, Ekim 2001.
GÜNEY, Yılmaz: *Boynu Bükükler*, İstanbul Garanti Matbaası, 1966.
GÜNEY, Yılmaz: *Boynu Bükük Öldüler*, Dost Yayınları, Ankara, 1971.
GÜNEY, Yılmaz: *Boynu Bükük Öldüler*, Güney Filmcilik Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Kasım 1975.
GÜNEY, Yılmaz: *Boynu Bükük Öldüler*, Güney Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, Mart 2000.
GÜNEY, Yılmaz: *Endişe*, Güney Yayınları, İstanbul, Şubat 1976.
GÜNEY, Yılmaz: *Seyyit Han*, Güney Yayınları, İstanbul, Şubat 1976.
GÜNEY, Yılmaz: *Aç Kurtlar*, Güney Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 1998.
GÜNEY, Yılmaz: Ağıt, Güney Yayınları, İstanbul, Mart 1976.
GÜNEY, Yılmaz: *Arkadaş*, Güney Filmcilik Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Ekim 1975.
GÜNEY, Yılmaz: *Salpa*, Güney Yayınları, İstanbul, Mart 1975.
GÜNEY, Yılmaz: *Sanık*, Güney Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Haziran 1975.
GÜNEY, Yılmaz: *Umut*, Güney Yayınları, İstanbul, Temmuz 1975.
GÜNEY, Yılmaz: *Umut*, Güney Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, Mart 2000.
GÜNEY, Yılmaz: *Hücrem*, Güney Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Eylül 1975.
GÜNEY, Yılmaz: *Kızılırmak Karakoyun*, Güney Yayınları, İstanbul, Mart 1977.
GÜNEY, Yılmaz: *Bir Gün Mutlaka*, Güney Yayınları, İstanbul, 1977.
GÜNEY, Yılmaz: Ölüm Beni Çağırıyor/*Gençlik Öyküleri* (Hazırlayan: Aydın Doğan), Yaba Yayınları, 5. Baskı, Ankara, Ocak 1994.
GÜNEY, Yılmaz: Ölüm Beni Çağırıyor/*Gençlik Öyküleri*, Güney Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1998.
GÜNEY, Yılmaz: *Selimiye Mektupları*, Güney Yayınları, İstanbul, (tarih belirtilmemiş).
GÜNEY, Yılmaz: *Savunma*, Güney Yayınları, İstanbul; Maya Matbaası, Ankara, 1977.
GÜNEY, Yılmaz: *Soba Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz*, Güney Filmcilik Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 1980.
GÜNEY, Yılmaz: *Soba Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz*, Güney Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1999.
GÜNEY, Yılmaz: *Siyasal Yazılar*, Güney Yayınları, Kasım 2000.
GÜRSES, Feriha Karasu: *Film Başka Yaşam Başka/Kemal Sunal*, Sel Yayınları, İstanbul, 2002.
GÜRSES, Fulya: *Duvar*, Sosyalist Yayınlar, İstanbul, Mayıs 1997.
GÜVEMLİ, Zahir: *Başlangıcından Bugüne Türk ve Dünya Sineması*, Varlık Yayınları, İstanbul, 1960.
GÜZEL, M. Şehmus: İnsan Yılmaz Güney, Kaynak Yayınları, İstanbul, Nisan 1994.

HACIOĞLU, Muammer: *Susun Ağlayacağım*, Bayraktar Yayınları, İstanbul, 1971.
HÜSEYNOV, Abdul Anbiyeviç: *Yılmaz Güney/Yaşamı-Sanatı*, Gölge Yayınları, İstanbul, 1990.
İLERİ, Rasuh Nuri: *Mihri Belli Olayı*, 3 cilt, Anadolu Yayınları, İstanbul, Kasım 1976.
İLERİ, Rasih Nuri: *TİP'te Oportünist Merkeziyetçilik*, Yalçın Yayınları, İstanbul, Ocak 1987.
İnsan/*Militan ve Sanatçı Yılmaz Güney*, Güney Yayınları, 4. Baskı, 1999.
İSMEN, Fatma Hikmet: *Parlamento'da 9 Yıl-TİP Senatörü Olarak 1966-1975 Dönemi Parlamento Çalışmaları*, Çark Matbaası, Ankara, Mayıs 1976.
KAHRAMAN, Ahmet: İşte Biz, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Ekim 1984.
KAHRAMAN, Ahmet: İnsanlar ve İnsancıklar, Boyut Yayınları, Ankara, Nisan 1990.
KAHRAMAN, Ahmet: *Yılmaz Güney Efsanesi*, V Yayınları, Ankara, Mayıs 1991.
KAKINÇ, Tarık Dursun: *Bir Damla Kan Bir Damla Petrol*, Kurul Yayınları, İstanbul, 1965.
KAKINÇ, Tarık Dursun: *Aşkın Dünü Bugünü Yarını*, Habora Yayınları, İstanbul 1966.
KAKINÇ, Tarık Dursun: *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Western Filmleri*,
Bilgi Yayınları, Ankara, Şubat 1993.
KAKINÇ, Tarık Dursun: *Ben Unutmadan 2*, Bilgi Yayınları, Ankara, Eylül 1997.
KARACA, Emin: *12 Eylül'ün Arka Bahçesinde/Avrupa'daki Mültecilerle Konuşmalar*, Gendaş Yayınları, İstanbul, 2001.
KAYNAK, Mahir: *Olaylar ve Çözümlemeler*, Çukurova Yayıncılık, Mersin, Haziran 1995.
KESKİN, Yıldırım, *Avrupa Yollarında Türkiye*, Bilgi Yayınları, Ankara, 2000.
KESKİNER, Arif: Çiçek Gibi, Doğan Yayınları, İstanbul, Şubat 2002.
KIYAFET, Hasan: *Mahpus Yılmaz Güney*, Dönüşüm Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Ekim 1998.
KUTLAR, Onat: İshak, A Dergisi Yayınları, İstanbul, 1959.
KUTLAR, Onat: *Sinema Bir Şenliktir* (Sinema Yazıları), De Yayınları, İstanbul, Nisan 1985.
KÜÇÜK, Yalçın: İtirafçıların İtirafları/*TKP Pişmanları*, Tekin Yayınları, İstanbul, 1988.
KÜÇÜK, Yalçın/ÖCALAN, Abdullah: *Dirilişin Öyküsü*, Zagros Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Ağustos 1993.
MERCOURI, Melina: *Cuntayla Savaşım*, Alan Yayıncılık, İstanbul, Eylül 1988.
MISIRLIOĞLU, Kadir: *Osmanoğulları'nın Dramı: Elli Gurbet Yılı (1924-1974)*, Sebil Yayınevi, İstanbul, 1974.
MOLNAR, Ferenc: *Pal Sokağı Çocukları*, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, Temmuz 1984.
MUMCU, Uğur: *Silah Kaçakçılığı ve Terör*, Tekin Yayınları, 18. Baskı, İstanbul, 1994.
MUMCU, Uğur: *Kürt Dosyası*, Tekin Yayınları, 13. Baskı, İstanbul, 1995.
NEBİLER, Halil: *Mafyanın Ekonomi Politiği*, Sarmal Yayınları, İstanbul, Mart 1995.
NİDA, Ömer: İskeledeki Işık, İpek Basım, Adana, 1958.
NİDA, Ömer: *Bir Sürgün Mavi*, Kimsecik Yayınları, İstanbul, 1960.
NİDA, Ömer: İşçi Tiyatrosuna Doğru, Habora Yayınları, İstanbul, 1970.
OĞUZ, Zeki: Ürkek Bir Keklik, Yaba Yayınları, İstanbul, Kasım 1996.
OĞUZ, Zeki: *Dolavlı Yılmaz Güney*, Çalı Kültür Sanat Dergisi ve Kitabevi Yayınları, Konya, 2002.
ONARAN, Oğuz: *Türkçe Sinema Yazıları Kaynakçası (1960-1984)*, Maya Yayıncılık, Ankara, 1986.
OYMAK, Osman: Bilinmeyen Yönleriye Yılmaz Güney ve Koçali, Karşı Kıyı Yayınları, İstanbul. (Basım tarihi belirtilmemiş).
ÖZGENTÜRK, Nebil: *Bir Yudum İnsan*, Çınar Yayınları, İstanbul, 1995.
ÖZGÜÇ, Agâh: *Bütün Filmleriyle Yılmaz Güney*, Afa Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Şubat 1990.
ÖZGÜÇ, Agâh: *Arkadaşım Yılmaz Güney*, Broy Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Mayıs 1988.

ÖZGÜÇ, Agâh: *Türk Sineması'nda İntiharlar ve Cinayetler Dosyası*, Vizyon Yayınları, İstanbul, Haziran 1995.
ÖZGÜÇ, Agâh: *Türkan Şoray*, Açıkşehir Yayınları, İstanbul, Ekim 2001.
ÖZKAN, Tuncay: *Duydunuz mu? 50 Trilyonunuz Çalındı*/ Kıyamet Mahkemesi,
Ümit Yayınları, 2. Baskı, Ankara, Kasım 1993.
ÖZKOL, Sedat: *Geri Bıraktırılmış Türkiye: Emperyalizmin Sömürdüğü Ülkelerde Kalkınma Sorunu*, Ant Yayınları, İstanbul, 1969.
ÖZTÜRK, Metin: *Yılmaz Güney Gerçeği*, Su Yayınları, İstanbul, Şubat 1977.
SAĞLAMER, Kayhan: *Türk Mafiası*, Tekin Yayınları, İstanbul, 1977.
SARGIN, Nihat: TİP'li Yıllar (1961-1971)/Anılar-Belgeler, 2 cilt, Felis Yayınları, İstanbul, Nisan 2001.
SATILMIŞ, Alişan/TURHAN, Metin: *Derin Devletin Solcuları*, Altınküre Yayınları, Ankara, Şubat 2003.
SEVÜK, İsmail Habip: *Edebi Yeniliğimiz*, Lise Kitapları III. Sınıf, İkinci Kısım, Devlet Matbaası, İstanbul, 1932.
SİMAVİ, Sedat: *Sesli/Sessiz ve Renkli Sinema*, Kanaat Yayınları, İstanbul, 1931.
Sinema Filmlerinin Sansürü Kollegyumu, İstanbul, 1979.
SONER, Ahmet: *Yılmaz Güney/Herkes Ondan Söz Ediyor*, Güney Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Ekim 2000.
SUVER, Akkan: *Hain Nâzım Hikmet*, Su Yayınları, İstanbul, 1979.
SÜSOY, Yener: *Virgülüne Dokunmadan Yener Süsoy Röportajları*, Kelebek Yayınları, İstanbul, Aralık 2002.
ŞAHHÜSEYİNOĞLU, Hasan Nedim: *Yakın Tarihimizde Kitlesel Katliamlar*, İtalik Yayınları, Ankara, Nisan 1999.
ŞASA, Ayşe: *Yeşilçam Günlüğü*, Dergâh Yayınları, İstanbul, Kasım 1993.
ŞEN, Abdurrahman: *Renk Renk Sinema*, Yavuz Ofset, İstanbul, Ocak 1996.
ŞENER, Erman: *Kurtuluş Savaşı ve Sinemamız*, Kamera Yayınları, İstanbul, 1970.
ŞENER, Erman: *Yeşilçam ve Türk Sineması*, Kamera Yayınları, İstanbul, 1970.
ŞENER, Erman: *Festivaller*, Anlam Yayınları, İstanbul, 1972.
ŞENER, Erman: *Sinema Seyircisinin El Kitabı*, Koza Yayınları, İstanbul, 1976.
ŞENGİL, Salim: *Anılarda Kalan Portreler*, Cem Yayınları, Istanbul, 1991.
TAMER, Ülkü: *Yaşamak Hatırlamaktır*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005.
TAYDAŞ, Nihat: *Yılmaz Güney'in Sinemasına Bakış*, Yayınlanmamış Bir Çalışma (*Cumhuriyet* Gazetesi Arşivi'nden).
TANSU, İsmail: *Aslında Hiç Kimse Uyumuyordu*, Minpa Matbaacılık, 2. Baskı, Ankara, Aralık 2001.
TOSUN, Necip: *Mesut Uçakan'la Sinema Söyleşileri*, Nehir Yayınları, İstanbul, 1992.
TUŞALP, Erbil: *Eylül İmparatorluğu*, Bilgi Yayınlan, Ankara, Nisan 1988.
TÜRK, İbrahim: *Halit Refiğ/Düşlerden Düşüncelere Söyleşiler*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, Kasım 2001.
TÜRKALİ, Vedat: *Eski Filmler*, Cem Yayınları, İstanbul, 1984.
TÜRKALİ, Vedat: *Tüm Yazıları/Konuşmaları*, Gendaş Yayınları, İstanbul, Aralık 2001.
THKP-C Davası/İddianame, V Yayınları, Ankara, Mart 1988.
UÇAKAN, Mesut: *Türk Sineması'nda İdeoloji*, Düşünce Yayınları, Istanbul, 1977.
UÇAR, Ahmet: *Milli Mücadele'den 12 Mart'a Konya'da Siyasi Sürgünler*, Tez Yayınları, Şubat 2001.
ULAGAY, Osman: *Amerikan Basınında Türk Kurtuluş Savaşı*, Yelken Matbaası, İstanbul, Mart 1974.

WELLES, Orson (Çeviren: Nijat Özön), *Yurttaş Kane*, Bilgi Yayınları, Ankara, Kasım 1965.
YALÇIN, Altan: *Yılmaz Güney Dosyası*, Yöntem Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, Temmuz 1974.
YARAMAN, Ayşegül: *Biyografya I (1961-1971)*, Bağlam Yayınları, İstanbul, Kasım 2001.
YAVUZ, Ülkü: *Seksorama/50 Ülkede Aşk ve Seks Hayatı*, İstanbul, 1972.
YEŞİL, Hıdır: *Halkın Sanatçısı Halkın Savaşçısı Yılmaz Güney*, Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, Eylül 2000.
YILMAZ, Atıf: *Söylemek Güzeldir*, Afa Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, Mayıs 1995.
YILMAZ, Kadir: *Ben O Değilim*, Hasat Yayıncılık, İstanbul, 1998.
Yılmaz Güney Albümü, Göl Yayınları, İstanbul, 1976.
Yılmaz Güney/Yücel Çakmaklı/Ömer Kavur ve Süreyya Duru'yla Konuşmalar, Eskişehir İTİA Yayınları, Eskişehir, Şubat 1975.
YURDAKUL, Doğan: *Dündar Kılıç ve Kabadayılık Efsanesi*, 1. cilt, Ümit Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, Temmuz 2001.
YURDAKUL, Doğan: *Dündar Kılıç ve Kabadayılık Efsanesi*, 2. cilt, Ümit Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, Haziran 2002.
Zeki Müren'in Fırtınalı Hayatı, Mart 1959.
ZİYALAN, Nihat: *Asık Yüzlü Biri*, Sürek Yayınları, İstanbul, 1963.
ZİYALAN, Nihat: *Güvercin Uçuşu*, Cem Yayınları, İstanbul, 1980.
ZİYALAN, Nihat: *Avustralya'dan Şiirler*, Yazko Yayınları, İstanbul, 1985.

YILLIKLAR

Adana İl Yıllığı, Erzurum İl Yıllığı, Rize İl Yıllığı

AÇIKLAMA, BİLGİ, HABER, MAKALE, DİZİ YAZI

"Abdullah Öcalan'ın Yılmaz Güney'le İlgili Görüşleri: Mert ve Cesur bir İnsandı", *Yeni Ülke*, 17-23 Ocak 1993.
"Abdurrahman Keskiner'in Kültür Hizmeti", *Sabah*, 26 Temmuz 1998.
ACAR, Özgen: "Yılmaz Güney Atina'ya Geldi", *Milliyet*, 22 Mayıs 1982.
ACAR, Özgen: "Yunanistan'da Bir Kültür Kongresine Katılan Yılmaz Güney Bugün Bilinmeyen Bir Ülkeye Gidiyor", *Milliyet*, 24 Mayıs 1982.
"Adalet Bakanı Mehmet Çan'ı Kadirli'de Yuhalayan 107 Kişi Gözaltına Alındı", *Tercüman*, 8 Mart 1979.
"Adana'da Bir Haftada Tevkif Edilen 60 Öğrenciye İsnad Olunan Suçların Başında Irza Geçmek/Irza Tecavüz/Hırsızlık ve Gasp Fiilleri Gelmektedir", *Cumhuriyet*, 18 Mart 1959.
"Adana Belediye Başkanı Selahattin Çolak'a Silahlı Saldırı Düzenledikleri İddia Edilen 9 Kişi Gözaltına Alındı", *Milliyet*, 1 Nisan 1979.
"Adana Bölgesinde Bir Taburu Donatacak Silah Ele Geçirildi", *Tercüman*, 21 Mart 1979.
"Adana'da Mahkûmlar Açlık Grevine Başladı", *Vatan*, 10 Mart 1978.
"Adana Kapalı Cezaevinde Sol Eğilimli Tutuklular Osman Ayaz Adındaki Arkadaşlarını Mahkeme Kurup Kabloyla Boğarak Öldürmüşlerdir", *Tercüman*, 13 Aralık 1979.
"Adana Kapalı Cezaevinden 22 Mahkûmun Kaçtığı İki Ay Sonra Anlaşıldı", *Günaydın*, 6 Ağustos 1980.
"Adana'da Karakolda Bir Polisi Öldürüp 4 Görevliyi Yaralayan Komünistler Yaralı Arkadaşlarını da Yolda Öldürdüler", *Tercüman*, 20 Nisan 1979.
"Adana Ülkü Ocaklarına Kayıtlı Olan Ferdi Tayfur İstanbul'a Geldiği Günden Beri Ülkücülerle

Teması Kesmişti. İşi Alevlendiren Onun Yeni İlişkileri Oldu. Ülkücüler Hesap Soruyor. Yılmaz Güney'e Yaklaşmakla Ferdi Tayfur 'Davaya' İhanet mi Etti?", *Hafta Sonu*, 12 Eylül 1980, sayı: 38.
"Adanalılar Altın Koza Film Festivali Tertip Ediyorlar", *Saklambaç*, 2 Ocak 1969.
"Adana Altın Koza Film Festivali Komitesi Başkanlığına Ahmet Sapmaz'ın Kızı Şenol Türker Seçildi", *Saklambaç*, 7 Şubat 1969.
"Adana'nın En Zengin Sabancı ile Sapmaz Ailesi Film Festivali Yüzünden Çatıştı", *Hafta Sonu*, 1 Mayıs 1969, sayı: 119.
"Adnan Şenses ile Suzan Yakar Dün Boşandılar", *Akşam*, 4 Mart 1964.
"Afişten Sahneye Düşmeyen Yıldız Kalmıyor", *Tercüman İnci*, 7 Ağustos 1970.
"Afrika Memleketleri Türk Filmi İstiyor", *Milliyet*, 1 Temmuz 1964.
"Ahmet Turgut'un Çocuklarına Sünnet Düğününde Altın Yağdı. Sünnet Düğününde Mehmet Nabi İnciler ile Yusuf Koç da Bulunuyordu", *Cumhuriyet*, 12 Ağustos 1984.
"Ahmet Turgut 'Artist'lik Geçmişini Nasıl Sildi?", *Sabah Pazar*, 24 Mart 2002.
"Ahu Tuğba'nın Dişlerini Eski Eşi Nafiz Kavi Kırdı", *Hürriyet*, 3 Ocak 1982.
"Ahu Tuğba ve Oya Aydoğan 'Beyaz Zehir' Olayına Adları Karıştığı İçin Gözaltına Alındı", *Hürriyet*, 19 Haziran 1984.
"Ajanlıkla Kimler Suçlandı, Kimler Suçlanıyor", *Nokta*, 26 Temmuz 1997-2 Ağustos 1997, sayı: 31.
"Ajda Pekkan, Genç Yaşıma Rağmen Çok Erkek Tanıdım", *Perde*, 31 Ağustos 1964, sayı: 48.
"Ajda Pekkan Âşığı İşadamı Orhan Aker Tarafından Ankara'da Dövülmüştür", *Hafta Sonu*, 22 Şubat 1968, sayı: 57.
"Ajda Pekkan Henry Ford Onuruna Hilton'da Vehbi Koç Tarafından Verilen Yemek Davetinde Şarkı Söylemesi İçin Paris'den Getirtildi", *Milliyet*, 11 Ocak 1978.
"Ajda Pekkan Mali Polis'te İfade Verdi", *Günaydın*, 20 Eylül 1984.
AKAN, Tarık: "Milyon Verseler Bundan Sonra Salon Filmlerinde Oynamayacağım", *Hafta Sonu*, 13 Ocak 1978, sayı: 3
AKAN, Tarık: "Kartpostal Çocuğu Günlerimdeki Filmlerimle Utanç Duyuyorum", *Tercüman*, 1 Mayıs 1979.
AKAN, Tarık: "İşkence Yaratıcılığımı Arttırdı", *Hürriyet Keyif*, 16 Haziran 2002.
AKAN, Tarık: "Asıl Hedefim Para Değil Kaliteyi Yakalamak/Dağı Delmeye Çalışıyorum", *Sabah Pazar*, 17 Kasım 2002.
AKBAŞ, Arzu: "'Deli Yürek-Bumerang Cehennemi' Adlı Filmin Özel Galası Diyarbakır Dilan Sineması'nda Yapıldı. Diyarbakırlılar, Kenan İmirzalıoğlu'na, 'Sen Bizim Yılmaz Güney'imizsin' Diyerek Tezahürat Yaptılar", *Hürriyet*, 3 Aralık 2001.
AKBAY, Ertuğrul: "Fransızlar Yılmaz Güney'in Filmini Birinci Yaptılar", *Günaydın*, 27 Mayıs 1982.
AKBAY, Ertuğrul: "Yılmaz Güney Cannes'daki Lüks Bir Villada Oturuyor", *Günaydın*, 28 Mayıs 1982.
"Akhisar Cezaevi'nde Mahkûmlar 28.04.1963'te Cezaevi Müdürünü Öldürdü."
AKPINAR, Osman: "Yılmaz Güney'in Senaryosunu Yazdığı *Bir Gün Mutlaka* Filminin Arhavi'de Gösterilmesini Polis Engelledi", *Vatan*, 26 Mayıs 1977.
AKNAR, Zafer: "İbrahim Tatlıses Turizm Tesislerini Babalarla Açtı", *Cumhuriyet*, 9 Kasım 1993.
AKSOY, Tunca: "Sinema Yıldızlarının Çoğunun Adı Takma", *Milliyet*, 13 Haziran 1964.
AKSOY, Tunca: "Türk Sineması Birçok Tanınmayan Kahramana Sahip", *Milliyet*, 4 Ağustos 1964.
AKYILDIZ, Erhan: "Bakan Koltuğundan Cezaevine/Tuncay Mataracı", *Milliyet*, 20 Mart 1982(1)
AKYOL, Tuba: "Zeki Müren'in Hayatı", *Milliyet Pazar*, 23 Eylül 2001.
"*Alageyik*'in Resimli Romanı. Yazan: Yusuf Karataylı. Çizen: Sezgin Burak", *Cumhuriyet*, 17 Tem-

muz 1958-2 Eylül 1958.
"Alain Delon'un Muhafızı Stefan Markoviç'in Öldürülmesi Olayına Fransa Devlet Başkanı De Gaulle El Koydu. Alain Delon'un İlk Muhafızı Milos Miloseviç de 1 Şubat 1966'da Öldürülmüştü", *Son*, 7 Aralık 1968.
"Alain Delon'un Koruması ve Dublörü Stephan Markoviç'in Ölümü Nedeniyle Katil Zanlıyla Sorguya Çekildi", *Saklambaç*, 10 Şubat 1969.
"Alain Delon'un Oğlu Anthony Delon 8 Ay Hapse Mahkûm Oldu", *Günaydın*, 22 Eylül 1983.
"Alfred Hitchcook, 'Bana Göre Büyük Artistlerin Bir Çoğu Tam Bir Budaladır,'" *Akşam*, 16 Ağustos 1963.
"Ali Özgentürk Gözaltına Alındı", *Günaydın*, 5 Aralık 1981.
"Ali Poyrazoğlu Aydın'da Bir Grup Tarafından Dövüldü", *Milliyet*, 31 Mayıs 1979.
"Ali Ramazanoğlu Nebahat Çehre'ye Evlenme Teklifinde Bulunmuş", *Perde*, 22 Şubat 1965, sayı: 8.
"Alparslan Türkeş Ankara Askeri Tutukevi'nde Rahatsızlandı ve Hastanede Tedavi Edildi", *Günaydın*, 27 Ağustos 1981.
"Alpay, Amerikan Koleji'nde Rusça Şarkılar Söyledi", *Hafta Sonu*, 13 Ekim 1967, sayı: 38.
ALTAN, Çetin: "Bir Sanatçının İntihara Benzer Ölümü/Romy Schneider", *Milliyet*, 31 Mayıs 1982.
ALTAN, Çetin: "TÜSİAD 'Komünist' Suçlamasıyla Toz Edilebilirdi", *Sabah*, 27 Ocak 2002.
"Altan Erbulak ile Füsun Erbulak Dün Bir Celsede Boşandı", *Günaydın*, 18 Eylül 1984.
ALTAN, Selçuk: "Antalya Film Festivali'nin Ardından", *Dünya*, 29 Haziran 1969-4 Temmuz 1969.
Altan Yalçın 5 Nisan 1978'de Öldü.
"Altı Cezaevinde 21 Günde Çıkan Olaylarda 5 Kişi Şişlenerek Öldürüldü", *Milliyet*, 14 Ağustos 1978.
"Altın Palmiye'nin Yarısını Yılmaz Güney'e, Yarısını Yunanlıya Verdiler", *Tercüman*, 27 Mayıs 1982.
ALTUNTAŞ, Birsen: "Yılmaz Erdoğan Yılmaz Güney Olur mu?", *Milliyet*, 5 Mayıs 2001.
"Amerika'daki Türk Artistleri", *Perde*, 25 Ocak 1965, sayı: 4.
"Amerikan Uyruklu Mr. Mayk Adlı Bir Şahsın İncelemeler İçin Gittiği Her Yerde (Sinop, Amasya vb.) Siyasi Cinayetlerin İşlendiği İddia Edildi", *Milliyet*, 15 Şubat 1979.
"Amerika'nın Çirkin Yüzü", *Cuma*, 19/25 Nisan 2002, sayı: 2002/15
ANAR, Armağan: "İzmit Cezaevi'nde Yılmaz Güney'le Söyleşi Yapıyor", *Aydınlık*, 14 Haziran 1978.
"Anarşi Dün 21 Can Aldı", *Hürriyet*, 2 Ağustos 1980.
"Anarşi İntikam İçin Ev ve Dükkân Kundaklıyor. Kanlı Eylem Bilançosu 17 Ölü", *Hürriyet*, 2 Eylül 1980.
ANDAK, Selmi: "Yeni Bir Türk Yazarı Aydın Engin'in İlk Piyesi 'Aykırı'", *Cumhuriyet*, 20 Ekim 1967.
"Ankara Cezaevi'ndeki Ülkücüler Ölüm Orucuna Başladılar", *Milliyet*, 22. Temmuz 1978.
"Ankara'ya Getirilen Yılmaz Güney Dün İlk Defa Hâkim Huzuruna Çıktı. Geride Gözü Yaşlı İki Eşle İki Yavru Kaldı", *Günaydın*, 10 Ekim 1974.
"Antalya Film Festivali'nin Altın Portakal Ödülünü 11 Yıldan Beri Yapan Bedii Cemal Aktulga: 'Antalya Film Festivali'nde 1975 Yılında Verilecek Altın Portakal Ödülünün Üzerindeki Türk Kelimesi Çıkartıldı'", *Tercüman İnci*, 19 Ağustos 1975.
"Antalya Belediye Başkanı Selahattin Tonguç, 'Ödüllerden Türk Sözcüğünü Çıkarttığımız İddiası Zırvadan İbarettir,'" *Tercüman İnci*, 19 Ağustos 1975.
"Antalya Festivali'ne Bu Yıl Politika Karıştı", *Tercüman İnci*, 2 Eylül 1975.
"Antalya Altın Portakal Film Yarışması'nın Sonuçlarının İptali İstendi", *Tercüman İnci*, 27 Eylül 1975.

"Antalya Festivali Üzerine CHP'li Belediye Başkanı Selahattin Tonguç'la Söyleşi", *Milliyet Sanat*, 10 Eylül 1979, sayı: 334.
"Antalya Festivali'nin 15.'si Açıldı. Cüneyt Arkın ile Tarık Akan'ın Başrolünü Oynadığı *Maden* Filminin Bazı Bölümleri Sansür Edildi", *Milliyet*, 2 Temmuz 1978.
APAYDIN, Orhan: "İnfaz Yasası Hükümlüye Neler Getiriyor", *Cumhuriyet*, 1-6 Haziran 1978.
"Apo'nun İddiası: Yılmaz Güney Karısı Aldatınca Kahrından Öldü", *Hürriyet*, 8 Ocak 1993.
"'Arap Nasri' Olarak Tanınan Nasri Örücü ile Turgut Işık Çatıştı. Bir Kişinin Yaralandığı Olayda 'Arap Nasri'nin Üzerinde Smith Wesson Marka Tabanca Çıktı", *Son Havadis*, 3 Mart 1961.
"Arap Nasri'nin Adamı Olduğu Söylenen Celal Memiş 7 Kurşunla 'Arnavut Cafer' Lakaplı Cafer Şenay'ı Öldürdü", *Son Havadis*, 6 Mart 1961.
"'Arnavut Cafer' Lakaplı Cafer Kolonyar Adlı Sabıkalı Sürgün Edildiği Yozgat'tan Kaçarak Geldiği İstanbul'da Yakalandı", *Akşam*, 26 Ağustos 1963.
ARAR, Faruk: "Yılmaz Güney Olayı Anlattı", *Günaydın*, 22 Eylül 1974.
ARDIÇ, Engin: "Allah Söyletiyor Tuncer Bey!", *Star*, 2 Mart 2000.
AREN, Sadun: "Kalkınma Stratejisi", *Ulus*, 9 Mayıs 1961.
AREN, Sadun: "Kalkınma ve Yatırımların Öncelik Sırası", *Ulus*, 13 Mayıs 1961.
AREN, Sadun: "Ana Hedef İktisadi Bağımsızlık Olmalıdır", *Milliyet*, 5 Temmuz 1966.
AREN, Sadun: "TİP ve Sosyalizm", *Milliyet*, 26 Aralık 1968.
"Arif Keskiner Evlendiği Karısı Sema Küçüksöz'le Yılmaz Güney'i Ziyaret Etti", *Saklambaç*, 28 Mayıs 1974.
ARKIN, Cüneyt: "Sevgisiz", *Tercüman İnci*, 18 Eylül 1972.
ARKIN, Cüneyt: "Yeşilçam'ın Dünyadan Habersiz Cahilleri Beni Çileden Çıkartıyor", *Tercüman*, 7 Haziran 1979.
ARMAN, Ayşe: "Ölüm En Güzel Nasihattir", *Hürriyet Cumartesi*, 24 Kasım 2001.
ARMAN, Ülkü: "Komşu Ülkelerde Örgütlenen Birçok Kuruluş Sık Sık 'Yeni Harita' Toplantısı Yapıyor", *Hürriyet*, 4 Ağustos 1980.
ARMUTÇU, Emel: "Beş Kıtada Her Dilden Oynayan Karizmatik Aktör Tuncer Kurtiz", *Hürriyet Pazar*, 2 Aralık 2001.
"Artistlik Sevdasına Tutulan 20 Yaşındaki Güzel Sanatlar Akademisi Dekoratör Bölümü 1. Sınıf Öğrencisi S.E.'ye Rejisör İhsan Noyan ile Aktör Faik Coşkun Tarafından Etiler'de Bir Evde Tecavüz Edildiği İddia Edildi", *Cumhuriyet*, 25 Ağustos 1959.
"Artistlerin Vergi İhtilafını Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel Halletti", *Milliyet*, 10 Mart 1964.
"Artist Olmak İsterken Randevu Evine Düştüler", *Akşam*, 17 Nisan 1964.
"Artistlerin Prodüktörlerle Arasındaki Anlaşmazlık Sonucu Artistlerin Yaptığı 1 Ay 1 Günlük Grev Dün Gece Hollywood'da Sona Ermiştir", *Dünya*, 10 Nisan 1960.
"Artistlere Yılbaşı Hediyelerimiz", *Perde*, 20 Aralık 1965, sayı: 51.
"Artistlere Biçilen Kıymetler", *Perde*, 9 Ocak 1967, sayı: 2.
"Artistlerimiz ve Özellikleri", *Perde*, 16 Ocak 1967, sayı: 3.
"Artist Olmadan Ne Yaparlardı?", *Perde*, 13 Şubat 1967, sayı: 7.
"Artist Yapacağız Diye Küçük Kızları Fuhuşa Sürükleyen Figüran Büroları", *Saklambaç*, 15 Haziran 1969.
"Artist Yapacağız Diye Kandırılan S.F. Adlı 2 Aylık Evli Kadın Ankara'da Pazarlanırken Yakalandı", *Saklambaç*, 6 Ocak 1970.
"Artistliğe Hevesli Bir Kız Güpegündüz Ankara'da Kaçırılıp Dağa Kaldırıldı", *Saklambaç*, 6 Şubat 1970.

"Artistlerin Esas Adları", *Tercüman İnci*, 21-22 Ağustos 1970.
"AS Kulüp (Erdem Buri)", *Akis*, 19 Mart 1966, sayı: 613.
"Asala Üyesi 19 Ermeni Eroin Kaçakçılığından İsveç'te Yakalandı", *Hürriyet*, 29. Ekim 1981.
"'Asfalt Rıza' Olarak Anılan ve Barcı Halil'i Vurdurtan Adanalı Rıza Tekin Prodan 45 Gündür Yakalanamadı", *Milliyet*, 11 Nisan 1964.
"Asker Kaçaklarıyla Mücadeleyi Şiddetlendirdiler", *Dünya*, 7 Nisan 1960.
"Asker Kaçağı Ünlüler Bir Bir Yakalanıyor. Metin Akpınar ve Zeki Alasya'dan Sonra Kadir İnanır da Askerlik Şubesinin Yolunu Tuttu. Tarık Akan İse Aranıyor", *Hürriyet*, 12 Şubat 1979.
"AST Oyuncularını Tanıyalım", *Ses*, 18 Mayıs 1968, sayı: 21.
"Ataol Behramoğlu Barış Derneği Yöneticisi Olduğu İçin Tutuklandı", *Milliyet*, 9 Mart 1982.
ATEŞ, Nihat: "Yılmaz Güney'in Öykücülüğü", *Yaba*, Eylül-Ekim 2001, sayı: 12.
ATEŞ, Toktamış: "Yılmaz Güney'in Düşündürdükleri", *Düşün*, 1 Şubat 1987, sa-yı: 8.
"Atıf Yılmaz ile Ayşe Şasa Evlendi", *Perde*, 20 Haziran 1966, sayı: 25.
"Atıf Yılmaz/Münir Özkül ve Yıldırım Gürses Vatani Görevden Kaçmanın Yolunu Bulurken Tamer Yiğit/Timur Selçuk/Rucaim Tamer ve Nevzat Ekmekçi 'Asker Kaçağı' Olarak Aranıyor", *Saklambaç*, 8 Temmuz 1968.
"Atıf Yılmaz 48 Yaşında Askere Çağrıldı", *Sabah*, 23 Aralık 2001.
"Atilla Atasoy Bursa'da Askerlik Görevini Yapıyor", *Saklambaç*, 1 Temmuz 1980.
ATİLLA, Taner: *At/Avrat ve Silah Türklerin Vazgeçemedikleri Üç Şeydir*, Dünya, 3 Ağustos 1978.
"Atina'da Dikilen Ermeni Anıtını Ankara Kınadı", *Milliyet*, 19 Nisan 1979.
"Atatürk İlk Rakısını Kimle İçti", *Cumhuriyet*, 15 Ocak 1968.
AY, Savaş: "İran'da Devrim Sırasında Ele Geçirilen Savak Binalarının Duvarlarında Şimdi Humeyni'nin ve Yılmaz Güney'in Posterleri Görülüyor", *Milliyet*, 15 Nisan 1979.
AY, Savaş: "İngiltere Yılmaz Güney'i Ülkeye Sokmayacak", *Tercüman*, 29 Mayıs 1982.
AY, Taner: *Yılmaz Güney, Yeşilçam Sokağı Fotoğrafları*, Çalıntı Yayınları, İstanbul, Ocak 1999, s. 56-58.
AYAKTA, Adem: "Ve Sinema Tiplerini Yarattı", *Cumhuriyet Dergi*, 26 Mart 2000, sayı: 731.
"Aydemir Akbaş ile Beyhan Benek Evleniyor", *Hafta Sonu*, 28 Mart 1968, sayı: 62.
AYDIN, Bekir: "Özel Otolu Özel Kasalı Bedelli Askerler", *Tercüman*, 24-26 Ocak 1981.
"Aydın Cezaevinde Mahkûmlar Çatıştı, 1 Tutuklu Öldü", *Milliyet*, 10 Haziran 1979.
"Aydın Engin'in Yazdığı 'Devri Süleyman' İsimli Müzikli Güldürüyü Gen-Ar Tiyatrosu Hazırlıyor", *Hafta Sonu*, 25 Ocak 1968, sayı: 53.
"Ayhan Işık Almanya'da", *Hürriyet*, 23 Mayıs 1964.
"Ayhan Işık. Krallık Ama Ne Pahasına", *Ses*, 5 Mart 1966, sayı: 10.
"Ayhan Işık, 'Türk Filmciliği Diye bir Şey Yok'", *Saklambaç*, 20 Mayıs 1968.
"Ayhan Işık 13 Yıl Aradan Sonra Amerika'ya Gitti", *Saklambaç*, 20 Haziran 1968.
"Ayhan Işık Amerika'da İlk Filmini Çevirmeye Başladı", *Saklambaç*, 11 Temmuz 1968.
"Ayhan Işık, 'Avrupa ve Amerika'da 79 Günüm'", *Saklambaç*, 20-29 Eylül 1968.
"Ayhan Işık Krallığa Hâlâ Devam Ediyor", *Pazar*, 13 Kasım 1970, sayı: 738.
Ayhan Işık: "Kral Geldim Kral Giderim", *Zafer*, 18 Mart 1971.
"Ayhan Işık'a İngiliz Firması Universal Pictures Yetkilileri Ortak Film Yapımı İçin Teklifte Bulundu", *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1975.
"Ayhan Işık 16 Haziran 1979 Cumartesi Günü Saat 24:00'te 50 Yaşında Vefat Etmiştir."
"Ayla Algan Ödülünü Almadı", *Milliyet*, 19 Ocak 1964.

"Aysel Tanju'nun İtirafları", *Perde*, 8 Ekim 1963, sayı: 1.
AYTUL, Turhan: "Belgrad'daki 'Kürdistan'ı Kurtarma Derneği'nin 12. Genel Kurul Toplantısına Türk Pasaportlu Kâmuran Bedirhani Katılmış", *Milliyet*, 23 Ocak 1968.
"Baha'lar Davası Başladı. Silah Kaçakçılığıyla Suçlanıyorlar", *Hürriyet*, 16 Mart 1982.
BAĞRIÇAÇIK, Nazif: "Yılmaz Güney'i Savcılık Aldı", *Hürriyet*, 4 Mayıs 2001.
"Bakire mi Değil mi? Nebahat Çehre 'Ben Bakireyim' Derken, Sevim Çağlayan 'Muayeneye Sevkedilsin' Dedi", *Perde*, 28 Mart 1966, sayı: 13.
"Barış Manço 1969 Türkiye Güzellik Kraliçesi Azra Balkan'la Nişanlanıyor", *Milliyet*, 6 Eylül 1970.
"Barış Manço ile Lale Çağlar 18 Temmuz 1978 Salı Günü Evlendi. Barış Manço İskenderun'da Zehirlenme Tehlikesi Geçirdi", *Milliyet*, 18 Mayıs 1979.
"Barış Manço'nun 9 Parçası Birden TRT Denetimine Takıldı", *Günaydın*, 7 Kasım 1981.
BAŞLAMIŞ, Cenk: "Türk Lobisinin Ermeni Soykırımını Konu Edinen *Ararat* Filminin Gösterimini Durdurmaya Dönük Çabaları Yoğunlaşınca Ermeniler Karşı Atak Başlattı. Ermeni Asıllı Yönetmen Atom Egoyan Filmi *Ararat*'ı (Ağrı) Mayıs'taki Cannes Film Festivali'ne Yetiştirmek İstiyor", *Milliyet*, 27 Şubat 2002.
"Batı Basını *Yol*'la Alay Ediyor", *Tercüman*, 29 Mayıs 1982.
BATUR, Nur: "Bir Yunan Gazetesi Gizli Bir Rapora Dayanarak Eski Başbakan Andreas Papendreu'nun İki Türk Diplomatını Şehit Eden 17 Kasım Terör Örgütüyle İlişkisi Olduğunu Yazdı", *Hürriyet*, 15 Ocak 2002.
"Baykam'ın Oğluna 25 Sanatçıdan Daha Fazla Tahsis Yapıldı", *Son Havadis*, 17 Nisan 1966.
BAYKARA, Tuna: "Osmanlı Padişahı Sultan Reşat'ın Torunu Prens Reşat Kemal Amerika'da Tiyatrocu Oldu", *Tercüman İnci*, 13 Nisan 1971.
"Bayrampaşa Cezaevi'ndeki Ayaklanmada 5 Gardiyanla 1 Mahkûm Yaralandı", *Milliyet*, 9 Nisan 1979.
"Bayrampaşa Cezaevi'nde İsyan Çıktı", *Hürriyet*, 1 Ağustos 1980.
BAZER, Erdoğan: "Aşk/Erkek ve Ben Nebaht Çehre", *Perde*, 23 Kasım 1964, sayı: 60.
BAZER, Erdoğan: "Birbirlerine Filmlerindeki Gibi Âşıklar. Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin Beraberlikleri", *Perde*, 10 Ekim 1966, sayı: 41.
"Behice Boran ve 14 Arkadaşı Niğde Cezaevi'ne Gönderildi", *Yeni İstanbul*, 22 Ekim 1972.
"Behice Boran 12 Temmuz 1974 Cuma Günü Gece Yarısı saat 00:30'da Sakarya Cezaevi'nden Tahliye Edilmiştir."
"Behice Boran ve 330 TİP'li Tutuklandı", *Milliyet*, 7 Mayıs 1979.
"Behice Boran ve 500 TİP'li 5 Saat Gözaltında Tutuldu", *Günaydın*, 6 Temmuz 1980.
"Behice Boran 8 Yıl 9 Ay Hapis Cezasına Çarptırıldı", *Tercüman*, 17 Şubat 1981.
"Behice Boran (TİP Genel Başkanı) ve Gültekin Gazioğlu (Töb-Der Genel Başkanı) Vatandaşlıktan Çıkartıldı, Mallarına Hazinece El Kondu", *Tercüman*, 6 Haziran 1981.
"Behlül Dal Yurt içi ve Yurt dışında Birçok Ödül Aldı", *Tercüman*, 15 Mayıs 1979.
BEHRAM, Nihat: "Yılmaz Güney de Eleştirilir", *Negatif*, Temmuz 98, sayı: 43.
BEHRAMOĞLU, Ataol: "Vedat Türkali'yle (Abdülkadir Demirkan-Pirhasan) Söyleşi", *Sanat Emeği*, Nisan 1978, sayı: 2.
BEHRAMOĞLU, Ataol: "*Sürü* Filmi Üzerine Notlar", *Sanat Emeği*, Mart 1980, sayı: 25.
"Bakire Kız Öğrenciler İzmir Randevuevinde Tutulmuş", *Cumhuriyet*, 29 Mart 1960.
"Bekâret Şart mı Değil mi?", *Pazar*, 9 Şubat 1964, sayı: 385.
"*Ben Öldükçe Yaşarım* Filminin Galası. Onlar Öpüşürken Halk Yuhaladı", *Perde*, 9 Mayıs 1966, sayı: 19.

"Berkant Bir Aşk Uğruna İntihara Teşebbüs Etti", *Hafta Sonu*, 30 Kasım 1967, sayı: 45.
"*5 Kişilik Ordu* Filminin Yasaklanması Üzerine/Ankara'da da Hâkimler Var", *Cumhuriyet*, 3 Mart 1971.
"Beşiktaş'taki Barbaros Kafeterya'da Bomba Patladı, 5 Kişi Öldü", *Tercüman*, 16 Aralık 1979.
"Beyazperdenin Cazibesine Kapılan Kızlar Tuzağa Düşürülüyor", *Sinema Postası*, 10 Ağustos 1964, sayı: 117.
"Beyazperdenin Ünlü Kişileri Bir Ara Meşhur Sporcu İdiler", *Demokrat İzmir*, 21 Kasım 1965.
"Beyazperde ve Ses Sanatçıları Vergi Kaçakçılığı Yapıyor", *Saklambaç*, 20 Temmuz 1968.
"Beyazperdenin Takma Adlı Şöhretleri", *Ses*, 31 Ekim 1970, sayı: 44.
"Beyaz Zehrin Esiri Olan Sanatçılar", *Saklambaç*, 12/16 Ocak 1969.
BİÇER, Yılmaz: "Cezaevleri İçin Çözüm Ararken", *Milliyet*, 22 Temmuz 1978.
BİL, Hikmet: "Bilinmeyen Taraflarıyla Fatih Sultan Mehmet", *Hürriyet*, 29 Mayıs 1964 (1).
BİLALLAR, Erdal: "Zampara Nâzım Hikmet", *Sabah*, 26 Ocak 2002.
"Bilge Olgaç, Deniz Gezmiş ve Olaylarını Filme Alacağını Açıklamıştır", *Adalet*, 27 Mart 1971.
"1963 Türkiye Güzeli Sevim Emre", *Ses*, 5 Ağustos 1967, sayı: 32.
BİNGÖL, Halil: "Kitabın Üç Düşmanı var: Kadın/Rutubet ve Kitap Kurdu", *Gerçek Hayat*, 11 Ocak 2002, sayı: 2002-02(64).
"Bir Emniyet Amiri 13 Kilo Eroinle Yakalandı", *Tercüman*, 20 Aralık 1979.
"Bir Kurşun İki İnsanın Yaşamını Değiştirdi. Sefa Mutlu Öldü, Yılmaz Güney Tutuklu", *Ses*, 28 Eylül 1974, sayı: 40.
"Bir Sanat Emekçisi Yılmaz Güney", *Ada*, Eylül/Ekim 1993, sayı: 5.
BİRAND, Mehmet Ali: "Yol Olayı", *Milliyet*, 28 Mayıs 1982.
"Birsen Menekşeli'nin İzmir'in Karşıyaka Semtinde Büyük Miktarda Menkul ve Gayrimenkulleri Var", *Bizim Anadolu*, 30 Mayıs 1971.
"Bolvadin'de Lise ve Ortaokul Öğrencilerine Gece Sinemaya Gitmeleri Daha İyi Ders Çalışmaları İçin Yasak Edildi", *Son Havadis*, 29 Mart 1961.
BORAK, Sadi: "Türkiye'de Siyasi Suikastler", *Milliyet*, 12 Şubat 1979-3 Mart 1979.
BOYNER, Cem: "Vatan Sadece Harita Değildir", *Hürriyet*, 8 Kasım 2001.
"Brigitte Bardot'yu Sophia Loren Dövdü", *Cumhuriyet*, 20 Nisan 1959.
"Brigitte Bardot Brezilya'da İhtilal Yaptı", *Milliyet*, 22 Nisan 1964.
"Brigitte Bardot 'Seks' Ticareti Yapıyor", *Günaydın*, 19 Aralık 1968.
"Brigitte Bardot Erkekten Değil Kadından Hoşlanır", *Saklambaç*, 23 Nisan 1969.
"*Bu Vatanın Çocukları* Filminin Reklamı", *Milliyet*, 15 Mart 1959.
BULUT, Süleyman: "Yılmaz Güney Olgusu Nedir?", *Vatan*, 15 Şubat 1978.
BULUT, Turgut (Komün Yayınları Sahibi ve MİT Ajanı): "Gaziantep'te Öldürülen İki Devrimciyi Ben İhbar Etmiştim", *Aydınlık*, 15 Temmuz 1978.
BURAK, Necdet: "Sinema Bileti Karaborsacılığı", *Son Havadis*, 15-23 Mayıs 1966.
BURİ, Erdem: "Hepimiz Katiliz", *Dünya*, 30 Ocak 1959.
BURİ, Erdem: "Duraklama", *Yeditepe*, 1-15 Şubat 1960, sayı: 18.
"Burt Lancester Yasak Aşkı ile İstanbul'da", *Tercüman*, 1 Mayıs 1968.
"Buca Bölge Cezaevi'nde 1501 Tutuklu 'Geniş Kapsamlı İnfaz Yasası ve Genel Af Çıkartılmalıdır' Amacıyla 3 Günlük Açlık Grevine Başladı", *Vatan*, 8 Mart 1978.
"Bursa Kapalı Cezaevi'nde Bulunan Yaklaşık 660 Tutuklu ve Hükümlü Özgürlük-Barış ve Kardeşlik İçin İmza Kampanyası Açtı", *Vatan*, 1 Şubat 1978.

"Bursa Kapalı Cezaevi'nde 980 Tutuklu Açlık Grevine Başladı", *Vatan*, 13 Mart 1978.
"Bursa Kapalı Cezaevi'nde 2 Gardiyanı Bağlayan 4 Hükümlü ve Sanık Kaçtı", *Milliyet*, 26 Nisan 1979.
"Bursa'da Beş Saat İçinde Beş Kişi Öldürüldü", *Günaydın*, 1 Ağustos 1980.
"Bülent Ecevit Cezaevi'nde", *Hürriyet*, 4 Aralık 1981.
"Bülent Ecevit Halen Ankara Kapalı Cezaevi'nde Mahkûm İken Bu Kez de Hükümete Hakaretten Yargılandı", *Günaydın*, 19 Aralık 1981.
"Bülent Ecevit Gözaltına Alındı", *Hürriyet*, 11 Nisan 1982.
"Bülent Ecevit'in 5 Yıldan Az Olmamak Kaydı ile Hapsi İstendi", *Hürriyet*, 4 Mayıs 1982.
"Bülent Ecevit 54 Günlük Hapislikten Sonra Dün Serbest Bırakıldı", *Günaydın*, 4 Haziran 1982.
"Bülent Ersoy'un Yerine Şoförü Haluk Sert'i Vurdular", *Hafta Sonu*, 21 Mart 1980, sayı: 13.
"Bülent Ersoy'un Cezaevi Anıları", *Hafta Sonu*, 17 Ekim 1980, sayı: 43.
"Bülent Ersoy Bugün Ameliyatla Kadın Oluyor", *Tercüman*, 14 Nisan 1981.
"Bülent Ersoy Bu Defa da Sahte Pasaport Taşıdığı İddiasıyla Yargılandı", *Günaydın*, 16 Aralık 1981.
"Bülent Ersoy'un 72 Milyon Vergi Borcu Çıktı", *Hürriyet*, 16 Aralık 1981.
"Bülent Oran / Bin Senaryo Yazan Adam", *Hürriyet Pazar*, 17 Şubat 2002.
"Bütün Günah ve Sevapları ile Erkek Artistler", *Perde*, 7 Haziran 1967, sayı: 19.
"Cağaloğlu'nda Otel Olarak İmar Alınan Yere Otopark Yaptırdıkları Gerekçesi ile Eminönü Belediyesine Şikâyet Dilekçesi Veren Melih Atay'ın Ölümüne Azmettirdiği İddiasıyla İsmail ve Cemal Kölük Kardeşler Tutuklandı", *Hürriyet* ve *Sabah*, 27 Ocak 2002.
"Cahide Sonku ile Nişanlısı Film İşletmecisi Reşat Yılmaz 450 Bin Lira Para ile Bir de Köşke Haksız Olarak El Koydukları İddiasıyla Mahkemeye Verilmişlerdir", *Milliyet*, 18 Eylül 1957.
"Cahide Sonku ile Sevgilisi Çetin Kayhan Tiyatroda Dövüştü", *Hafta Sonu*, 11 Nisan 1968, sayı: 64.
"Cahide Sonku 'Aşkları ve İçkisi ile' Semtin Huzurunu Bozdu", *Tercüman İnci*, 17 Eylül 1972.
"Cahit Tanör (Emekli Albay) Foça'da Toprağa Verildi", *Cumhuriyet*, 16 Ocak 2002.
CAN, Mehmet (Adalet Bakanı): "Yeni İnfaz Yasası Kısmi Af Niteliğinde", *Milliyet*, 24 Mart 1978.
CAN, Mehmet (Adalet Bakanı): "Cezaevlerinde 25 Bin Anarşist Var", *Tercüman*, 22 Şubat 1979.
CAN, Mehmet (Adalet Bakanı): "Yeni İnfaz Yasasına Göre 1 Yılda 52 Bin 269 Tutuklu Tahliye Edildi", *Milliyet*, 30 Haziran 1979.
CAN, Mehmet (Adalet Bakanı): "Yeni İnfaz Yasasının Yürürlüğe Girdiği Tarihten Bu Yana Geçen 20 Gün İçinde 3 Bin 532 Hükümlü Tahliye Edildi", *Milliyet*, 3 Temmuz 1978.
"Can Ünal Çocuğunun Babası Yılmaz Güney'i Mahkemeye Verdi", *Perde*, 27 Şubat 1967, sayı: 8.
"Can Ünal - Güney, 'O Çirkin Kral ise Ben de Çirkin Kraliçe Olacağım' Dedi ve *Kara Bahtım* İsimli Filmde Rol Aldı", *Saklambaç*, 3 Ekim 1968.
"Can Ünal - Güney: Hep İkinci Keman Hep", *Erkekçe*, Mayıs 1983, sayı: 5.
CANER, Hayri: "Türk Sineması'nın Düşündürdükleri", *Spor*, 15 Mart 1960.
Canan Yaka (Nazlı Canan) Ünlü Terzi Mualla Özbek'in Kızıdır", *Hürriyet*, 19 Ağustos 1998.
"Cannes Film Festivali Jürisine Sinema Yazarlarından ve Türk Haberler Ajansı Yazı İşleri Müdürü Semih Tuğrul Türkiye'yi Temsil Etmek İçin Seçilmiştir", *Akşam*, 1 Mayıs 1963.
"Cannes Film Festivali'ne 10.000 Güzel Kız Katıldı", *Hürriyet*, 9 Mayıs 1964.
"Cannes Film Festivali Seks Pazarı Oldu", *Foto Magazin*, 25 Mayıs 1966, sayı: 60.
"Cannes Film Festivali İflas Etti", *Saklambaç*, 3 Mayıs 1971.
"Cannes'da Bir Türk Filmi de Yarışacak. Bu Film Ali Özgentürk'ün *At* İsimli Filmidir", *Güneş*, 14 Mayıs 1982.

"Cannes'da Ali Habip Özgentürk'ün *At* Filmi Bugün Gösteriliyor", *Hürriyet*, 25 Mayıs 1982.
"Cannes'da Altın Palmiye'yi Güney ile Gavras'ın Filmleri Bölüştü", *Güneş*, 27 Mayıs 1982.
CANSEL, Feri: "Yılmaz Güney'i Niçin Sevdim?", *Ses*, 27 Aralık 1969, sayı: 21.
CANUYSAL, Erden: "Bitmeyen Bir Aşkın İçyüzü. Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin Aşkları", *Perde*, 9 Ocak 1967, sayı: 2.
"Cem Karaca Tutuklandı", *Perde*, 22 Mart 1965, sayı: 13.
"Cem Karaca ve Apaşlar Konser Vermek İçin Gittikleri Urfa'da Soyuldu", *Hafta Sonu*, 1 Ocak 1970, sayı: 154.
"Cem Karaca Almanya'da 4 Plak Yapıp TV'ye Çıktı", *Hafta Sonu*, 4 Haziran 1970, sayı: 176.
"Cem Karaca Barış Manço'nun Eski Nişanlısı Türkiye Güzellerinden Azra Balkan'ın Kız Kardeşi Feride Balkan'la Evlendi", *Tercüman İnci*, 25 Ağustos 1972.
"Cem Karaca Trafik Kazasında Ağır Yaralandı", *Günaydın*, 1 Eylül 1974.
"Cem Karaca'nın Uluslararası İzmir Fuarı'nda Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) Pavyonunda Film Oynatmasına Polis İzin Vermedi", *Vatan*, 28 Eylül 1977.
"Cem Karaca Münih'de Kitabevi Açtı", *Cumhuriyet*, 22 Haziran 1980.
"Cem Karaca/Melike Demirağ/Şanar Yurdatapan ve Sema Poyraz Hakkında Gıyabi Tutuklama Kararı Verildi", *Tercüman*, 12 Ocak 1981.
"Cem Karaca, '12 Eylül'den Sonra Herhangi Bir Toplantı ve Yürüyüşe Katılmadım'", *Cumhuriyet*, 15 Şubat 1981.
"Cem Karaca 30 Haziran 1987'de Türkiye'ye Döndü."
"Cem Karaca'dan MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'ye Mektup", *Hürriyet*, 7 Mart 2002.
CEMAL, Hasan: "Savaşın Değil Sanatın Çağrısı", *Milliyet*, 23 Eylül 2001.
CEYHUN, Demirtaş: "Oktay Akbal ve Mutluluk", *Yeditepe*, 15 Haziran 1957, sayı: 133.
CEYHUN, Demirtaş: "Kâmil Bey'in Serüveni", *Yeditepe*, 1 Haziran 1958, sayı: 156.
CEYHUN, Demirtaş: "Mimar ve Mühendis Sendikası", *Milliyet*, 15 Ocak 1966.
CEYHUN, Demirtaş (Türkiye Mimarlar Fikir Kulübü Sekreteri): "İstanbul Teleferiği", *Milliyet*, 10 Temmuz 1966.
CEYHUN, Demirtaş: "Tabulu Aydınlar", *Vatan*, 13 Haziran 1977.
CEYHUN, Demirtaş: "Vedat Dalokay Olayı", *Vatan*, 17 Ağustos 1977.
"Cezaevlerinde Anarşi: 173 Firari 9 Ölü Var", *Hürriyet*, 8 Ağustos 1978.
"Christine Keeler'in İfşaatı", *Akşam*, 30 Haziran 1963-8 Temmuz 1963.
"CIA'nin Haritasında Türkiye Paramparça", *Yeni Aydınlık*, 26 Ağustos 2001, sayı: 37/736.
CIVAOĞLU, Güneri: "İnce Zevk ve İşkence", *Milliyet*, 12 Aralık 2001.
COŞKUN, Zeki: "Atatürk Kadınları Sever miydi?", *Radikal*, 13 Aralık 2002.
COŞKUNER, Kemal Fedai: "Yahudi/Ermeni ve Rum İttifakı Karşısında Türkiye", *Bizim Anadolu*, 3 Mayıs 1974.
CÜCELOGLU, Doğan: "Türk Aydınları Bencil/Vicdansız ve Sömürücü", *Hürriyet* İnsan Kaynakları Eki, 3 Şubat 2002.
"Cüneyt Arkın, 'Sinema Bizim Yaratıp Sığındığımız Bir Özlemler Dünyasıdır'", *Sinema Ekspres*, 18 Mart 1964, sayı: 2.
"Cüneyt Arkın Kitap Yazacak", *Perde*, 18 Ocak 1965, sayı: 3.
"Cüneyt Arkın Burnundan Ameliyat Oldu", *Perde*, 8 Şubat 1965, sayı: 6.
"Cüneyt Arkın, Türk Sineması'nda Oyun ve Oyunculuk", *Sinema 65*, Ağustos 1965, sayı: 8.
"Cüneyt Arkın Doktor Olan Karısı Güler Cüreklibatır'ı Tabanca ile Tehdit Etmekten ve Dövmek-

ten 2-8 Yıl Hapsi İstendi", *Milliyet* ve *Tercüman*, 16 Şubat 1968.
"Cüneyt Arkın Lübnanlılarla Film Çeviriyor", *Hafta Sonu*, 11 Nisan 1968, sayı: 64.
"Cüneyt Arkın 2 Bin Lira Nafaka Ödeyecek", *Tercüman*, 14 Mayıs 1968.
"Cüneyt Arkın'ın Gizli Aşkı Nebahat Çehre", *Hafta Sonu*, 8 Ağustos 1968, sayı: 81.
"Cüneyt Arkın İntihara Teşebbüs Etti", *Saklambaç*, 27 Ağustos 1968.
"Cüneyt Arkın'ın Saçları Uzun Diye Sansür Heyeti *'Ayşecik Yüzbaşının Kızı'* Adlı Filme İzin Vermedi", *Saklambaç*, 24 Eylül 1968.
"Cüneyt Arkın Tahran'da Geçirdiği Trafik Kazasında Yaralandı", *Saklambaç*, 6 Kasım 1968.
"Cüneyt Arkın'ın *Yusuf ile Züleyha* Adlı Filmi İran'da Tutuldu", *Hafta Sonu*, 23 Ocak 1969, sayı: 105.
"Cüneyt Arkın İntihara Kalkıştı", *Hafta Sonu*, 30 Ekim 1969, sayı: 145.
"Cüneyt Arkın'ın Gizli Nikâhı", *Ses*, 4 Temmuz 1970, sayı: 27.
"Cüneyt Arkın-Betül Işıl", *Ses*, 8 Ağustos 1970, sayı: 32.
"Cüneyt Arkın Kendini Anlattı", *Yeni Asır-Sarmaşık* Eki, 13 Nisan 1971.
"Cüneyt Arkın İçin Film Haftası Düzenlendi", *Saklambaç*, 24 Ağustos 1971.
"Cüneyt Arkın'ın Babası Yakup Cüreklibatır", *Tercüman İnci*, 25 Ağustos 1970.
"Cüneyt Arkın Kalp Krizi Geçirdi", *Tercüman*, 1 Temmuz 1972.
"Cüneyt Arkın Komşusu ile Yumruk Yumruğa Kavga Etti", *Tercüman*, 9 Ağustos 1972.
"Cüneyt Arkın Hayatını Anlatıyor", *Saklambaç*, 22/30 Eylül 1974.
"Cüneyt Arkın Boşandığı Eşi Betül'le Yeniden Evlendi", *Günaydın*, 17 Ekim 1974.
"Cüneyt Arkın'ın Karısının Yeğenini Kaçıranlar 13'er Yıl Hapis Yatacak", *Tercüman*, 6 Aralık 1979.
"Cüneyt Arkın Rol Aldığı *Yıkılmayan Adam* Filminde 'Komünizm Propagandası' Yapıldığı İddiası ile İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde İfade Verdi", *Hürriyet*, 12 Haziran 1984.
ÇAKMAK, Yaşar: "Mehmet Ali Erbil ile Sedef Altıntaş'ın Düğün Masrafı 135 Milyar Lira", *Milliyet*, 23 Eylül 2001.
ÇALIKOGLU, Kubilay: "CHP Gecesine Dönen TRT'ciler Gecesinde Bol Bol Demirel ve Erbakan Taklidi Yapıldı", *Tercüman*, 12 Mart 1979.
ÇALIŞKAN, Mehmet: "Nebahat Çehre ile Söyleşi", *Sabah*, 1 Mart 2003.
ÇALIŞLAR, Oral/KIZILDEMİR, Güldal: "Ölümünün 10. Yıldönümünde Yılmaz Güney", *Cumhuriyet Dergi*, 29 Mayıs 1994, sayı: 427.
"Çandarlı Halil Paşa İdam Edilen İlk Sadrazam", *Hürriyet*, 10 Temmuz 1953.
ÇAPAN, Sungu: "*Sürü* ve *Kanal* İki Genç Yönetmenin Türkiye Gerçeklerinden Kaynaklanan Başarılı Filmleri", *Milliyet Sanat*, 12 Mart 1979, sayı: 314.
ÇAPAN, Sungu: "*Umut* Nihayet Yasak Duvarını Deldi", *Tempo*, 11/17 Şubat 1990, sayı: 7.
ÇAPIN, Halit: "Koçero Öldü Yaşasın Hakimo. İşte Hakimo", *Milliyet*, 3 Kasım 1964.
ÇELİK, Sadık: "Devrim İçin Sinema Yılmaz Güney ve *Yol*", *Tavır*, Eylül/Ekim/Kasım 1993, sayı: 29.
ÇELİKER, Ümit: "Cüneyt Arkın Hem Sağcı Hem Solcu", *Hafta Sonu*, 12 Mayıs 1978, sayı: 20.
ÇEHRE, Nebahat: "Şişmanladım Ama Gene de Sevdadan İyiyim", *Ses*, 23 Mayıs 1964, sayı: 22.
ÇEHRE, Nebahat: "Aşk Değil İş Peşindeyim", *Perde*, 21 Eylül 1964, sayı: 51.
ÇEHRE, Nebahat: "Artık Yılmaz'ı Sevmiyorum", *Pazar*, 12 Nisan 1968, sayı: 603.
ÇEHRE, Nebahat: "Yılmaz'ı Bir de Benden Dinleyin", *Ses*, 10 Ağustos 1968, sayı: 33.
ÇEHRE, Nebahat: "Fatoş Güney'i Affetmem", *Sabah*, 1 Mart 2003.
ÇERÇİ, Mahir: "Yılmaz Güney'le Cezaevinde Konuştuk", *Hürriyet*, 9 Mart 1974.
ÇETİN, Celalettin: "Kumarbazlar Arasında", 30 Haziran 1978-10 Temmuz 1978.

"Çetin Öner 23 Şubat 2000 Günü Mülkiyeliler Birliği'nde Yaptığı Söyleşide Yılmaz Güney'i Anlattı", *Mülkiyeliler Birliği Bülteni*, Nisan 2001, sayı: 24.
ÇETİNER, Yılmaz: "Kaçak Silah Tüccarları. Türkiye'de Yeraltının İçyüzü", *Hürriyet*, 26 Ocak 1975 (1).
ÇETİNKAYA. Hikmet: "Görgü Tanıkları Yılmaz Güney Olayı Anlattılar", *Cumhuriyet*, 18 Eylül 1974.
ÇETİNKAYA, Hikmet: "Tanıklar Öldürülen Yargıç ile Yılmaz Güney'in Arasındaki Tartışmayı Anlattı", *Cumhuriyet*, 19 Eylül 1974.
ÇETİNKAYA, Yavuzer: "30. Berlin Film Festivali. Festivalde *Düşman*", *Milliyet Sanat*, Nisan 1980, sayı: 3.
ÇEVİKER, Turgut: "'Bir Sinemacı ve Anlatıcı Olarak Yılmaz Güney' Üstüne Mehmet Ergün'le Bir Konuşma", *Vatan*, 5 Mart 1978.
"Çirkin Amerikalı Filme Alınıyor", *Dünya*, 17 Nisan 1960.
"Çirkin Amerikalı", *Dünya*, 4 Nisan 1960.
"Çirkin Amerikalı Filmi", *Milliyet*, 15 Nisan 1960.
"Çirkin ve Şişman Oldu Şeklindeki İddialar Brigitte Bardot'u Telaşa Düşürdü", *Milliyet*, 20 Mart 1964.
"Çirkin Kral İntikam Alıyor", *Pazar*, 15 Ocak 1966, sayı: 486.
"Çirkin Kral Dertli. Bu İşin Sonu Ne Olacak?", *Pazar*, 18 Haziran 1966, sayı: 508.
"Çirkin Kral Kızadursun, Nebahat Çehre Katerina'da Soyunacak", *Pazar*, 18 Ekim 1968, sayı: 630.
"Çirkin Kral Yılmaz Güney Sinemayı Bırakıyor", *Saklambaç*, 25 Temmuz 1969.
"Çirkin Kral, Kadın Yıldızları Boykot Etti", *Yeni İstanbul*, 13 Eylül 1969.
"Çirkin Kral İçin Kadın Oyuncu Hiç Önemli Değil", *Pazar*, 24 Nisan 1970, sayı: 709.
"Çirkin Kral ve Eşi Soyadını Değiştirdi", *Tercüman İnci*, 6 Temmuz 1970.
"Çirkin Kral Yılmaz Güney Taşkent ve Lokarno'ya Resmi Ziyaret Yapacak", *Tercüman İnci*, 2 Eylül 1970.
"Çirkin Kral Bir Figüranı (İhsan Gedik) Kurşunladı", *Hürriyet*, 10 Ocak 1971.
"Çirkin Kral 1972'de Gene İddialı", *Yeni Asır-Sarmaşık* Eki, 7 Mart 1971.
"Çirkin Kral/İdam Edilen", *Saklambaç*, 21 Haziran 1974.
"Çirkin Kral Depremi", *Yeni Şafak*, 25 Ocak 2002.
ÇONGUR, H. Rıdvan: "TRT Meselesi", *Tercüman*, 1 Haziran 1979.
ÇOLAK, Mehmet: "'Atatürk Çapkındı' Diyen Attila İlhan'a Tarihçilerin Yanıtı Sert Oldu", *Vatan*, 13 Aralık 2002.
ÇOLAKOĞLU, Nuri/ATABERK, Mehmet: "Çin Gezisinde Yapılan Söyleşiler", *Aydınlık*, 12 Ekim 1978 (1).
ÇOLAKOĞLU, Nuri: "İngiliz İçişleri Bakanı Yılmaz Güney'e Giriş İzni Vermedi", *Milliyet*, 29 Mayıs 1982.
"Çorum ve Erzurum Cezaevlerinden 14 Mahkûm Kaçtı", *Milliyet*, 4 Nisan 1979.
ÇÖLAŞAN, Emin: "Bir Ajanın Portresi (Yaşar Kaya)/Karen Fogg Olayı", *Hürriyet*, 14 Şubat 2002.
ÇÖLAŞAN, Emin: "İki Almanya Örneği", *Hürriyet*, 13 Aralık 2002.
"Dadaş Sinemacılık ve Ticaret Limited Şirketi 1967-1968 Altın Film Listesini Sunar", *Akşam*, 3 Eylül 1967.
DAL, Behlül: "Fransa'nın Verdiği Liyakat Nişanını İade Edeceğim", *Milliyet*, 28 Mayıs 1982.
DALU, Erol: "Güney Olayı", *Milliyet*, 24 Mayıs 1982.
DAVRAN, Melda: "Yılmaz Güney'in Bir Baba Olarak Portresi (Elif Pütün ile Söyleşi)", *Gazete Pazar*, 14 Şubat 1999.

"'Davudo'Askerliğini Yaparken Firar Etti", *Akşam*, 4 Mart 1964.
"Dean Martin'in Oğlu Dino Martin Silah Kaçakçılığından Suçlu Bulundu", *Hürriyet*, 13 Haziran 1974.
DEDEMAN, Nazire: "Bireysel Silahlanmaya Hayır", *Bizim Gazete*, 22 Eylül 2001.
"Değişmeyen Adam", *Artist*, 1 Eylül 1964, sayı: 36.
"Demir Karahan Fransa'da Film Çeviriyor", *Ses*, 19 Ocak 1974, sayı: 4.
DEMİRER, Temel: "Anısı Yaşayan Anısı Savaşan Bir Halk Kahramanı Yılmaz Güney", *Yeni Demokrasi*, Eylül 1989, sayı: 25.
DEMİRKOL, Altan: "Yılmaz Güney'in Eski Karısı Can Ünal'ın Eşyaları Haczedildi", *Milliyet*, 15 Mart 1968.
DEMİRKOL, Altan: "Eşimin Aracılığı ile Görüştüğümüz Yılmaz Güney: Yeşilçam'ı Yeniden İnşa Edeceğim", *Milliyet Sanat*, 8 Mart 1974.
DEMİRKOL, Altan: "Yılmaz Güney Sekiz Yıl Aradan Sonra Yeniden Ekranlara Geliyor", *Milliyet*, 9 Ağustos 1978.
"Demirtaş Ceyhun'un 'Apartman' Öyküsü Bulgarcaya Çevrildi", *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1979.
DEVECİOĞLU, Veli (Eski Cezaevleri Genel Müdürü): "Militan Atatürkçülük", *Cumhuriyet*, 5 Şubat 2002.
"Devlet Devrim 'Büyükada Güzeli' Seçilmiş", *Akşam*, 18 Ağustos 1963.
"Devlet Devrim: Artist Olmak Zor", *Perde*, 10 Ağustos 1964, sayı: 45.
"Devlet Devrim'e Mısır'da Bulunan Babasından Büyük Bir Miras Kaldı", *Hafta Sonu*, 23 Mayıs 1968, sayı: 70.
DİL, Şahinkaya: "Gümüş Kordela", *Başkent Ankara*, Mayıs 1957, sayı: 12.
"Dilenciler Kralı Yusuf Durmaz Yakalandı", *Vatan*, 4 Nisan 1958.
"Diyarbakır Kaçak Elektrik Kullanımında En Önde Gelen İllerden Biridir. Her On Evin 7'si Kaçak Elektrik Kullanıyor", *Sabah*, 9 Aralık 2001.
"Diyarbakır'da Bar Sahibi Olan Pakize Gülercan Adlı Kadın, Kaçakçılık/Kadınlara Fuhuş Yaptırma ve Beyaz Kadın Ticareti Yapıyor İddiasıyla Yargılandı", *Dünya*, 13 Kasım 1957.
"Duygu Sağıroğlu Rejisör Olarak İş Bulamayınca Mecburen Asistan Oldu", *Saklambaç*, 11 Kasım 1968.
DOĞAN, Aydın: "Bir Kitap ve İnce'den İnce Şeyler", *Yaba*, Kasım-Aralık 1999, sayı: 1.
DOĞAN, Aydın: "Yılmaz Güney ve Diğerleri", *Yaba*, Mart-Nisan 2000, sayı: 3.
DOĞAN, Yalçın: "Yılmaz'la Söyleşi", *Cumhuriyet*, 22 Mayıs 1974.
DOKSAT, Recep: "Soyunan Artistler ve Çıplaklığın Tarihi", *Cumhuriyet*, 23 Nisan 1960.
DOKSAT, Recep: "Komünist Olan Himaye Görüyor", *Bizim Anadolu*, 3 Mayıs 1970.
DONAT, Yavuz: "İsrail Hayfa'da Bir Sinemada Hülya Koçyiğit'in Filmi, Öbüründe ise *Geceyarısı Ekspresi* Oynuyordu", *Tercüman*, 28 Mart 1979.
DORSAY, Atilla: "Vurguncular", *Cumhuriyet*, 21 Nisan 1971.
DORSAY, Atilla: "Dünyada Sinema Şenlikleri. Elliye Aşkın Festival Özgün Nitelikleriyle Ayakta Durmaya Çabalıyor", *Milliyet Sanat*, 11 Haziran 1979, sayı: 327.
DORSAY Atilla: "31. Berlin Film Festivali'nde Verilen Ödüller Politik Gerekçelere Dayanıyor", *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1981.
DORSAY, Atilla: "Güney Film'in Büyük Projesi *Bayram*'ın Çekimi Yeni Bir Kadroyla Sürüyor", *Cumhuriyet*, 13 Mart 1981.
DORSAY, Atilla: "Yol", *Milliyet Sanat*, 15 Kasım 1982, sayı: 60.

"Dündar Ali Kılıç Gözaltına Alındı", *Hürriyet*, 1 Ocak 1982.
DÜNDAR, Can: "Koruma Altında Bir Katil", *Milliyet*, 12 Ocak 2002.
"Dündar Ali Kılıç'in Karısı Ayşe Afrika'ya Gitti", *Günaydın*, 2 Ekim 1969.
"Dündar Ali Kılıç, Yaraladığı Mehmet Kapanoğlu'nu Silah Ticareti Yapmakla Suçladı", *Cumhuriyet*, 19 Kasım 1974.
"Dündar Ali Kılıç'ın Kızı Uğur Kılıç ile Damadı Uğur Özbirerdinç Evlendi. Düğüne İbrahim Tatlıses/ Selçuk Ural/Serpil Örümcer/Kibariye ve Sezen Aksu Gibi Sanatçılar da Katıldı", *Cumhuriyet*, 21 Mart 1981.
"Dündar Ali Kılıç'ın Kızı Uğur Kılıç Silahlı Saldırı Sonucu Öldürüldü", *Cumhuriyet*, 21 Ocak 1995.
"Dündar Ali Kılıç Suçluyor", *Nokta*, 9 Ekim 1988, sayı: 40.
"*Düşman* Filminin Çekimi Bitti", *Sanat Emeği*, Ocak 1980, sayı: 23.
"*Düşman* Filmi Sansür Kurulunca Yasaklandı", *Milliyet Sanat*, Nisan 1989, sayı: 3.
ECEVİT, Bülent: "Türkiye'de Sağ Kafatasçılar Vardır, Sol Kafatasçılar Vardır", *Milliyet*, 5 Mayıs 1979.
"Ediz Hun Taksim'de Mahmut Bulut Adında Bir Fotoğrafçıyı Dövdü", *Son Havadis*, 8 Nisan 1966.
EKİNCİ, Oktay: "İstanbul'da Yapıların Yüzde 65'i Kaçak", *Milliyet*, 25 Aralık 1994.
EKMEKÇİ, Mustafa: " Ankara Notlar / Yılmaz Güney Hakkında", *Yeni Ortam*, 30 Eylül 1974.
"Ekrem Bora Adanalı Zenginlerden Pamukçuların Kızı Gül Pamukçu'yla Evlendi", *Medeniyet*, 9 Ocak 1967.
"Ekrem Bora da Şarkıcı Oluyor", *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1971.
"Ekrem Şerif Egeli 9 Ağustos 1930 Günü Vefat Etti."
EKŞİ, Oktay: "Mehmet Can Olayı", *Hürriyet*, 24 Ocak 1979.
"Elazığ Çocuk Ceza ve Islah Evinde Çocuk Mahkûmlar Ayaklandı", *Hürriyet*, 3 Eylül 1978.
"Elazığ'da Sağ ve Sol Görüşlüler Ölülerini Bile Ayrı Mezarlığa Gömüyorlar", *Hürriyet*, 15 Eylül 1978.
"Elia Kazan'ın *Amerika Amerika* Filminin Senaryosunun Türkiye Aleyhinde Olduğu İddia Edildi", *Milliyet*, 23 Ocak 1963.
"Elia Kazan'ın *Amerika Amerika* Filmine Türkiye Aleyhtarı Sahneler Olduğu İçin Yunanlılar Dört Elle Sarıldılar", *Milliyet*, 19 Mart 1964.
Elia Kazan Dün Anıtkabir'i Ziyaret Etti ve Bütün Bölümlerini Resimledi, *Tercüman*, 1 Kasım 1978.
"Elia Kazan, 'Önce Türk Sonra Ermeniyim'", *Tercüman*, 3 Kasım 1978.
"Elia Kazan ve Sekreteri Canan Gerede", *Hafta Sonu*, 17 Kasım 1978, sayı: 47.
"Elia Kazan'nın Türkiye'de On Üç Günü, *Milliyet Sanat*, 20 Kasım 1978, sayı: 298.
"Elia Kazan Yılmaz Güney'le Yaptığı Söyleşiyi Anlatıyor", *New York Times*, 4 Şubat 1979 / *Hürriyet*, 6 Şubat 1979.
"Elia Kazan Hakkında Belgeler/Bilgiler", *Sanat Emeği*, Şubat 1980, sayı: 24.
"52 İdamlı DİSK Davası 24 Aralık 1981 Perşembe Günü Başladı. 50.300 Adet Kaçak Mermi Ele Geçti", *Milliyet*, 6 Şubat 1964.
"Elveda *Endişe*", *Ses*, 5 Ekim 1974, sayı: 41.
ELVEREN, Muammer: "Belçika TV'si Atatürk İçin Özel Program Yaptı", *Günaydın*, 19 Ağustos 1981.
ELVEREN, Muammer: "Yılmaz Güney Rus Milli Marşı'yla Toprağa Verildi", *Günaydın*, 14 Eylül 1984.
"Emel Sayın ile Fatma Girik Sovyetler Birliği'ni Fethettiler", *Ses*, 15 Haziran 1974, sayı: 25.
"Emel Sayın'a Maliyeciler 15 Milyon Lira Vergi Borcu Tahakkuk Ettirdiler ve Tüm Mallarına İhtiyati Haciz Koydular", *Hürriyet*, 16 Şubat 1979.
"Emel Sayın ve İsmet Kasapoğlu Tek Celsede Boşandılar", *Tercüman*, 23 Mart 1979.
"En Çok Neye Gülerler?", *Perde*, 28 Şubat 1966, sayı: 9.

ER, Alev/GÖNCÜ, Gürsel: "KGB Eski Ajanı Kerim Puldi 12 Yıl Sonra Açıkladı: Yılmaz Güney'i Ben Kaçırdım", *Aktüel*, 28 Ocak 1993-3 Şubat 1993, sayı: 82 ve *Aktüel*, 4-10 Şubat 1993, sayı: 83.
ERANDAÇ, Bülent: "Sağcılara da Solculara da Aynı Çetelerin Silah Temin Ettiği Tespit Edildi", *Hürriyet*, 27 Şubat 1978.
ERBAKAN, Necmettin: "Anarşi Yüzünden Ölen Vatan Evlatlarıyla 13 Kıbrıs'ı Yeniden Fethedebilirdik", *Hürriyet*, 5 Şubat 1979.
ERCAN, Özcan: "İstanbul'un Gece Kulübü Kralı Hasan Kazankaya", *Milliyet*, 4 Ağustos 1991.
Erdem Buri: "Brigitte Bardot'u Soyalım Diye", *Dünya*, 15 Nisan 1960.
Erdem Buri-Tülay German, *Bir Aşk Dedikodusu ve İçyüzü*, Perde, 17 Ağustos 1964, sayı: 46.
"Erden Kıral *Bereketli Topraklar Üzerinde* Filmiyle Avrupa Film Festivali'nde Büyük Ödülü Kazandı", *Hürriyet*, 12 Ekim 1981.
"Erden Kıral Son Filmi *Ayna*'nın Çekimini Avrupa'da Tamamladı", *Cumhuriyet*, 18 Mart 1984.
EREL, Teoman: "Övünülecek Şey Kalmadı mı?" (Yılmaz Güney ve *Yol* Filmi Hakkında), *Milliyet*, 29 Mayıs 1982.
ERİNÇ, Orhan: "Muhterem Muhbir Vatandaş" (*Yorgun Savaşçı* Filmi Hakkında), *Cumhuriyet*, 4 Şubat 2002.
"Erkan Yücel (Tiyatro ve sinema sanatçısı) Bir Film Çekimi İçin İzmir'den Kuşadası'na Giderken Geçirdiği Trafik Kazasında 8 Eylül 1985 Günü Ölmüştür."
ERKSAN, Metin: "*Yılanların Öcü* ile Köye Girdim Bununla Yerleşeceğim", *Milliyet*, 5 Eylül 1963.
ERKSAN, Metin: "Türkiye Sendromu", *Cumhuriyet*, 25 Eylül 2001.
ERKSAN, Metin: "Girit ve Agâh Efendi/Kıbrıs ve Sedat Simavi (2)", *Cumhuriyet*, 4 Aralık 2001.
ERKSAN, Metin: "Bir Kadın Yüzünün Düşündürdükleri" (Karen Fogg hakkında), *Cumhuriyet*, 5 Şubat 2002.
"Erman Şener 29 Mart 2002 Cuma Günü 'Karaciğer Yetmezliği' Nedeniyle Öldü."
"Ermeni ve Yahudi Tacirlerden Bazıları Türkiye'ye Kaçak Cıvata Sokmaktan Yakalandı", *Bizim Anadolu*, 19 Mayıs 1972.
"Ermenilere Bir Kurban Daha: Taha Carım", *7 Gün*, 15 Haziran 1977, sayı: 249.
"Ermeni Cinayet Şebekelerinin Sayısı 8'i Buldu", *Hürriyet*, 20 Aralık 1981.
"Ermeniler Uluslarası Terörde İlk Sırayı Alıyor", *Milliyet*, 8 Mayıs 1982.
"Ermeni Teröristler Lizbon Türk Büyükelçiliği'nde İdari Ateşe Olan Erkut Akbay'ı Öldürdüler", *Hürriyet*, 8 Haziran 1982.
EROĞLU, Arslan: "Yılmaz Güney'den Başlanabilirdi", *Postexpress*, 17 Kasım-17 Aralık 2001, sayı: 2001/ 07.
EROĞLU, Hayri: "Türk Sineması'nın Sorunları ve Bugünkü Sinema Piyasası", *Akşam*, 8 Eylül 1967.
EROĞLU, Hayri: "34 Günde Çekimi Yapılan İlk Türk Filmi", *Akşam*, 15 Eylül 1967.
"Eroin Fabrikası Olarak İşletilen Emirgan'daki Yer Polis Tarafından Basıldı ve Topaç Osman/Parlak Sefer ile Diyarbakırlı Sıtkı Pamukçu Yakalandı", *Dünya*, 8 Aralık 1957.
"Eroin İmalatçısı Olan Bahri Kalkavan Adındaki Tıp Fakültesi Öğrencisi", *Cumhuriyet*, 17 Mart 1960.
"Ertem Eğilmez 21 Eylül 1989'da Öldü."
"Erzincan Cezaevi'nde Çıkan İsyanda 3 Mahkûm Yaralandı", *Tercüman*, 21 Aralık 1978.
"Eski MİT'çi Mahir Kaynak 1970'li Yıllarda Ünlü Bir Sinema Oyuncusunun MİT'e ve Karşı İstihbarat Örgütlerine Çalıştığını Öne Sürdü", *Hürriyet*, 24 Ocak 2001.
"Eskişehir Cezaevi'nde Savcı ile 10 Gardiyan 16 Saat Rehin Tutuldu", *Milliyet*, 24 Şubat 1979.

"Eskişehir Cezaevi'nde Çıkan İsyanda 5 Kişi Yaralandı", *Tercüman*, 1 Mart 1979.
ETİNGÜ, Turgut: "Sinema 75 Yaşında", *Cumhuriyet*, 19-21 Nisan 1972.
EVREN, Burçak: "Yılmaz Güney 'Baba' ve Çocuk", *Yeni Ortam*, 24 Mayıs 1974.
EVREN, Burçak: "*Ağıt* ve *Acı*", *Yeni Ortam*, 31 Mayıs 1974.
EVREN, Burçak: "Güney'in Arkadaşı", *Yeni Ortam*, 15 Kasım 1974.
EVREN, Burçak: "*Endişe*", *Yeni Ortam*, 24 Ocak 1975.
EVREN, Burçak: "Türk Sineması 67 Yaşında", *Günaydın*, 14-15 Kasım 1981.
EVREN, Burçak: "*Yol* Filminin Hikâyesi", *Günaydın*, 27 Mayıs 1982.
EVREN, Kenan: "Sendika Ağalığına Son Verilecek", *Tercüman*, 17 Ocak 1981.
EYMÜR, Mehmet: "Yılmaz Güney MİT'çi Necati'ye Daire Almıştı", *Hürriyet*, 28 Ocak 2001.
EYMÜR, Mehmet: "Gürbüz Çapan MİT'le Ortak Kooperatif Kurdu", *Arnavutköy'ün Sesi*, Aralık 2001, sayı: 30.
"Fakülteye Gidecek Yerde Otel Arayan Öğrenciler", *Dünya*, 4 Kasım 1957.
"Fatma Girik, Fatoş'la Başbaşa", *Yeni Asır*, 11 Nisan 1964.
"Fatma Girik ile Gani Turanlı Adliyeye Düştüler", *Saklambaç*, 4 Haziran 1968.
"Fatma Girik'in Annesi Münevver Sönmez, Kocası Hasan Sönmez'den Boşandı", *Günaydın*, 27 Ocak 1971.
"Fatma Girik Taşkent Film Festivali'nde 'En İyi Kadın Sanatçı' Seçildi", *Hürriyet*, 2 Haziran 1974.
"Fatma Girik Kan Götürdüğü Hastaneden Kovulduğunu Öne Sürdü", *Milliyet*, 4 Mayıs 1979.
"Fatma Girik 26 Mart 1989'da Yapılan Yerel Seçimlerde Adayı Olduğu Sosyaldemokrat Halkçı Partisi'den (SHP) Şişli Belediye Başkanı Oldu."
"Fatoş Güney Her Gün İki Kez Cezaevine Gidiyor", *Hürriyet*, 22 Eylül 1974.
"Fatoş Güney, Elif Güney'e Cevap Veriyor", *Yeni Gündem*, 18-24 Ocak 1987, sayı: 46.
"Fatoş Güney'in Haklarında Dava Açtığı Gazetecilerden Fatih Altaylı/Engin Ardıç ve Serdar Turgut, Yılmaz Güney Hakkında Yazdıkları Bazı Yazılar Nedeniyle 1'er Milyar Lira Tazminat Ödemeye Mahkûm Oldu", *Cumhuriyet*, 25 Ekim 2001.
FERDAĞ, Sevda: "Güzellik Kim Nebahat Kim?", *Ses*, 6 Haziran 1964, sayı: 24.
"Ferdi Tayfur'un Ayrı Yaşadığı Eşi ve Kızı Trafik Kazası Geçirdi", *Milliyet*, 1 Mart 1982.
"Feri Cansel'in İşi Gücü Soyunmak", *Pazar*, 14 Mart 1969, sayı: 651.
"Feri Cansel Yılmaz Güney'in Aşkı Uğruna Stript-Tease'i Bıraktı", *Günaydın Ekstra*, 12 Ekim 1969, sayı: 45.
"Feri Cansel, Yılmaz Güney'i Terk Etti", *Günaydın Ekstra*, 9 Kasım 1969, sayı: 49.
"Feri Cansel Kıbrıs'ta Bir Ev Satın Aldı", *Hafta Sonu*, 6 Aralık 1970, sayı: 202.
"Feri Cansel 2 Eylül 1983'de Öldürüldü."
"Ferit Ceylan 1973'te öldü."
FEYİZOĞLU, Turhan: "Sendika Yetkilileri Sorunumuzla İlgilenmeli", *Cumhuriyet*, 28 Ocak 1979.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1960-1970 Gençlik Liderleri Tartışıyor (I)", *Yarın*, Haziran 1985, sayı: 46.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1960-1970 Gençlik Liderleri Tartışıyor (2)", *Yarın*, Temmuz 1985, sayı: 47.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Öğrenci Hareketi Tarihinden", Özgür Üniversiteli, Mart 1993, sayı: I.
FEYİZOĞLU, Turhan: "68 Hareketinin Sanat ve Toplumdaki Yeri", Çağdaş Marmara, 23 Mart 1993.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Terörizm/Türkiye ve Siyasi Cinayetler", *Genç Sosyal Demokrat*, Şubat 1993, sayı: 9.
FEYİZOĞLU, Turhan: "14 Şubat Sevgililer Günü", *Genç Sosyal Demokrat*, Mart 1993, sayı: 9.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Demokratik Üniversite Temelini Gençlik Attı", *Devrimci Gençlik*, Ocak 1995, sayı: 1.

FEYİZOĞLU, Turhan: "Sağ-Sol Çatışması Yok, Siyasi İktidarların Desteğinde Örgütlenmiş Faşist Saldırılar Var", *Devrimci Gençlik*, Mart 1995, sayı: 2.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Öğrenci Cemiyetleri Demokrasi Okuludur", *Devrimci Gençlik*, Mart 1995, sayı: 2.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Ölümünün 23. Yılında THKP-C Önderlerinden Ulaş Bardakçı'yı Saygıyla Anıyoruz", *Devrimci Gençlik*, Mart 1995, sayı: 2.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Deniz-Mahir-İbrahim", *Yazın*, Haziran 1995, sayı: 66.
FEYİZOĞLU, Turhan: "12 Eylül Kitapları", *Yazın*, Eylül 1995, sayı: 67.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Kitaplardaki İşçi Sınıfının Somutlaştığı Gün 15-16 Haziran", Özgürlük, Ağustos 1995, sayı: 1.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bir İşçi Önderi Necmettin Giritlioğlu", Özgürlük, Eylül 1995, sayı: 2.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1965'te Komünistler Moskova'ya, 1995'te Ya Sev Ya Terk Et, Özgürlük, Ekim 1995, sayı: 3.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Öğrenci Derneklerinin Sosyal İşlevleri", Özgürlük, Kasım 1995, sayı: 4.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Mahir" (Yazı Dizisi), *Cumhuriyet*, 13-24 Nisan 1996.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Hikâyeci Yılmaz Güney", *Yazın*, Eylül 1996, sayı: 72.
FEYİZOĞLU, Turhan: "İlk Öğrenci Cemiyetinden Günümüze Bazı Hatırlatmalar", *M.K. Dergisi*, Eylül 1997, sayı: 11.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Türkçe Konuş Kampanyası", *M.K. Dergisi*, Ekim 1987, sayı: 12.
FEYİZOĞLU, Turhan: "İstanbul Üniversitesi Öğrencileri 12 Nisan 1918'de Lenin'i Nobel'e Aday Gösterdiler", *M.K. Dergisi*, Mart 1998, sayı: 14.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Çekiç Güç ve Türk-ABD İlişkilerine Bir Bakış", *68'liler Birliği Vakfı Bülteni*, Temmuz 1996, sayı: 14.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1961-71 Döneminde ABD, NATO ve 6. Filo'ya Karşı Yapılan Eylemler Dizini", *68'liler Birliği Vakfı Bülteni*, Temmuz 1996, sayı: 14.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Yayıncılıkta Korsanlık Yapanlar", *TÜRDAV Kitap-Kaset-Kırtasiye Kataloğu*, Ağustos 1996, sayı: 84.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Biyografik Bir Kitap Üzerine Bazı Notlar", *Yazın*, Haziran 1995, sayı: 66.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Üç Gencin Ortak Yaşam Çizgisi", *Tohum*, Mayıs 1997, sayı: 16.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Yerli Malı Kullanma Haftası", *M.K. Dergisi*, Nisan 1998, sayı: 15.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bağımsızlık Haftası", *M.K. Dergisi*, Mayıs 1998, sayı: 16.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bir Uzun Yürüyüş", *Yazın*, Mayıs 1998, sayı: 81.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Nurhak'ta Bir Şafak Vakti", *Cumhuriyet*, 25 Mayıs 1998-7 Haziran 1998.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1961-71 Döneminde Kemalizm ve Gençlik", *Yazın*, Kasım 1998, sayı: 83.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Abdülaziz'i Tahttan Eden Hükümet Darbesi", *Berfin*-Bahar, Ocak 2000, sayı: 23.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Gençliğin Anayasal Hareketlere Katılımı", *Berfin*-Bahar, Şubat 2000, sayı: 24.
FEYİZOĞLU, Turhan: "İlk Gençlik Cemiyeti ve Kuruluş Nedeni", *Berfin*-Bahar, Mart 2000, sayı: 25.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Neden İbo?", *Devrimci Demokrasi*, 16-31 Mart 2000, sayı: 4.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Öykücü Yılmaz Güney ve Bir Öyküsü", *Berfin*-Bahar, Nisan 2000, sayı: 26.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Lenin'e Nobel Barış Ödülü Verilmesini İsteyen Öğrenciler", *Berfin*-Bahar, Nisan 2000, sayı: 26.
FEYİZOĞLU, Turhan: "İhtilalci Türkler Paris Komününde", *Berfin*-Bahar, Mayıs 2000, sayı: 27.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Deniz Gezmiş'in Öyküsü", *Cumhuriyet*, 7 Mayıs 2000 (1).
FEYİZOĞLU, Turhan: "1959 Devriminden 41 Yıl Sonra Küba", *Berfin*-Bahar, Haziran 2000, sayı:

28.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Sinan Cemgil'in Hayat Hikâyesi", *Yeni Gündem*, 31 Mayıs 2000-2 Haziran 2000.
FEYİZOĞLU, Turhan: "İYTGD'nin Nâzım Hikmet'in Affedilmesi İçin Yaptığı Çalışmalar", *Berfin*-Bahar, Temmuz 2000, sayı: 29.
FEYİZOĞLU, Turhan: "İzmir'in İşgali ve İstanbul Mitingi", *Berfin*-Bahar, Ağustos 2000, sayı: 30.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Mustafa Kemal'in Bursa Konuşması ve Gençlik", *Berfin*-Bahar, Eylül 2000, sayı: 31.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Aşk ve Cinsellik Üzerine Çeşitlemeler/Sanatçılar-Yazarlar ve Cinsel Yaşamları, *Berfin*-Bahar, Ekim 2000, sayı: 32.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1922 Boykotu", *Berfin*-Bahar, Kasım 2000, sayı: 33.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bayram mı, Tatil mi?", *Bizim Gazete*, 28 Aralık 2000.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bebekleri Kaynatmışlar, Kuzu Eti Ye Diyorlar", *Berfin*-Bahar, Aralık 2000, sayı: 34.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Açıklama", *Berfin*-Bahar, Şubat 2001, sayı: 36.
"Feyizoğlu Yargılandı/Biyografi Kitabına Bölücülük Davası", *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 2000.
FEYİZOĞLU, Turhan: "1946 Yılında Yapılan Bir Açlık Grevi", *Bizim Gazete*, 31 Temmuz 2001.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bir Kişiyi Anlatacak En İyi Şey O Kişinin Eserleridir", *Güney*, Ekim / Kasım / Aralık 2001, sayı: 18.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bir Sosyalist Öğrenci Örgütlenmesi/FKF", *Eski*, Mayıs 2002, sayı: 7.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bilimle Uğraşmak da Bir Yerde İnsanlığa Hizmettir", *Berfin*-Bahar, Mayıs 2002, sayı: 51.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Toplumsal Tarih Yadsınıyor", *Alternatif Süreç*, 18 Haziran 2002, sayı: 39.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Ülkücülerde Entelektüel Donanım Az", *Dünyada Türk Haber*, 5 Ağustos 2002, sayı: 17.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Bütün Kitaplarımda Belgelere Ağırlık Verdim", *Cumhuriyet Kitap*, 12 Eylül 2002, sayı: 656.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Yılmaz Güney'in İlk Çocuğu Güney (Elif) Pütün'le Söyleşi", *Cumhuriyet Dergi*, 13 Ekim 2002, sayı: 864.
FEYİZOĞLU, Turhan: "24.09.2001 Tarihli Gerekçeli Beraat Kararı Önemli Bir Belgedir", *Devrimci Demokrasi*, 1-16 Ocak 2003, sayı: 8.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Yazar ve Yayıncılık Dünyası", *Türdav Kitap-Kaset-Kırtasiye Kataloğu*, Ocak-Şubat 2003, sayı: 125.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Türk Petrolünü Koruma Derneği, İks, Ocak-Şubat 2003, sayı: 2.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Sol Muhalefet Değil İktidar Görevi Yapabilir", İleri, Kasım-Aralık / Ocak-Şubat 2003, sayı: 13/14.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Che Guevara'nın 'Motosiklet Günlükleri'. Bir Devrimcinin Latin Amerika'yı Keşfi", *Cumhuriyet Kitap*, 13 Mart 2003, sayı: 682.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Memlekete Liberalizm Lazımsa Biz Getiririz", İks, Mayıs 2003, sayı: 2003/2.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Sosyalistler Toplumu 30 Yıl Geriden İzliyor", *Zaman*, 10 Haziran 2003.
FEYİZOĞLU, Turhan: "Türkiye'nin Türkü Notaları", *Cumhuriyet Kitap*, 28 Ağustos 2003, sayı: 706.
FIRAT, Ferman: "TRT Çiftliği," *Anadolu Gençlik*, Şubat 2002, sayı: 25.
"Fidel Castro'nun Kız Kardeşi Amerikalılara Ajanlık Yapmış", *Milliyet*, 6 Temmuz 1964.
"Fidel Castro'nun Kız Kardeşi 4 Yıl Amerika'ya Casusluk Yaptı", *Akşam*, 8 Temmuz 1964.

"Fidel Castro 37 Yıl Önce ABD Başkanı'ndan 10 Dolar İstemişti. Ancak Alamamıştı", *Milliyet Magazin*, 15 Ocak 1978.
"Fidel Castro Hollywood'da Bir Figürandı", *Milliyet Magazin*, 19 Mart 1978.
"Figen Say Hapishanedeki Sevgilisi Yıldırım Gençer'i Terk Etti, *Dünya*, 28 Ağustos 1969.
"Figen Say Hapishanede Yıldırım Gençer'den Dayak Yedi", *Hafta Sonu*, 8 Ocak 1970, sayı: 155.
"Fikret Kızılok'un *Bu Toprağın Oyunu* Adlı Filmini 4 Avrupa Ülke TV'si Yayınladı", *Hafta Sonu*, 11 Ekim 1970, sayı: 194.
"Filiz Akın, Filiz'in Köşesi", *Demokrat İzmir*, 19 Ocak 1964.
"Filiz Akın Hayat Hikâyesini Anlattı: Babam Hâkimdi. Annem Atatürk'ün Şifre Müdürü'nün Kızıydı", *Demokrat İzmir*, 14 Mart 1964.
"Filiz Akın, Antalya Film Festivali'ni Ağlayarak Terk Etti, *Tercüman*, 5 Eylül 1975.
"Filiz Akın, Yaşar Kemal'e 'Evet' Dedi", *Hafta Sonu*, 5 Mayıs 1978, sayı: 19.
"Film Bürolarının İçyüzü. İsmet Koçoğlu Gözaltında. Mevlüt Ekinci Her şeyi Anlattı", *Demokrat İzmir*, 24 Aralık 1964.
"Film Çeviriyoruz Diye 13 Yaşındaki Kızı İğfal Etti", *Akşam*, 1 Kasım 1964.
"Film Artistlerinden ve Eski Güzellik Kraliçelerinden Biri Hakkında 6-7 Kızı Fuhuşa Sürüklediği İddia Edildiği İçin Tahkikat Açıldı", *Milliyet*, 25 Eylül 1957.
"Film/Tiyatro ve Ses Sanatçıları Sigorta Kapsamına Alındı", *Cumhuriyet*, 23 Haziran 1978.
"Film İşçileri Sendikası DİSK'e Katılma Kararı Aldı", *Milliyet*, 15 Temmuz 1978.
"Frank Sinatra Bir Haydutu Saklamış", *Akşam*, 13 Eylül 1963.
"Fransız Sanat ve Deneme Sinemaları Birliği Başkanı Jean Lescure Türk Sinematek Derneği'nin Konuğu Olarak Türkiye'ye Gelmiş", *Cumhuriyet*, 7 Nisan 1971.
"Fransa Paris'te Türk Konsolosluğu'nu Basan Ermeni Teröristler Cemal Özeni Öldürdüler, Dört Yaşında Bir Kızı Çocuğu ile Konsolos Kaya İnal'ı Yaraladılar, 30 Türk'ü Rehin Aldılar", *Günaydın*, 25 Eylül 1981.
"Fransa, Ermeni Terörüne Nasıl Kucak Açtı?", *Günaydın*, 28 Eylül 1981.
"Fransa'nın Nice Kentinde Alaattin Çakıcı ile Birlikte Yakalanan Canan Yaka ve Selçuk Ural'ın Kızı Aslı Ural Dün Serbest Bırakıldı", *Hürriyet*, 20 Ağustos 1998.
"Fransızlar Yılmaz Güney'in Filmini Birinci Yaptılar", *Günaydın*, 27 Mayıs 1982.
"Fransız Komünist Partisi Lideri George Marchais Nazi İşbirlikçisi miydi?", *Aktüel*, 19/25 Eylül 1991, sayı: 11.
FIRAT, Gülay: "Yazdığı Kitap İçin CIA Bağlantılı Bir Vakıftan 59 Bin Dolar Aldığı Bildirilen Nadire Mater 'Vakfın Katkısı Olmasaydı Kitabı Zamanında Bitiremezdim' Dedi", *Milliyet*, 25 Temmuz 2001.
"*Fırat'ın Cinleri* Filmi San Remo'da Finalde", *Cumhuriyet*, 16 Mart 1978.
"Fikret Hakan/Fatma Girik/Tanju Gürsu/Öztürk Serengil/İbrahim Tatlıses/Enis Fosforoğlu/Işıl Özgentürk/Füsun Erbulak/Ruhi Su/Emil Galip Sandalcı/Adnan Özyalçıner ve Murat Belge'nin Dün 'Aydınlar Dilekçesi'yle İlgili Olarak Sıkıyönetim Savcısı Tarafından İfadesi Alındı, *Cumhuriyet*, 26 Mayıs 1984.
"Filmciler Baskılara Karşı Örgüt Kuracaklar. Saray Sineması'nda Yapılan ve Türkan Şoray, Filiz Akın'ın da Katıldığı Toplantıyı Kadir İnanır Yönetti", *Milliyet*, 10 Nisan 1976.
Fransız Ozan Vicky Messica 17 Mart 1978 Cumartesi Günü Harbiye Şehir Tiyatrosu'nda Şiir Resitali Verdi."
"Gaziantep Cezaevi'ne Baskın Düzenleyen Teröristler 1 Jandarma Eri ile 2 Gardiyanı Öldürüp 4

Hükümlüyü Kaçırdılar", *Hürriyet*, 12 Eylül 1978.
"Gaziantep'te Bir Bodrumda 872 Tabanca Ele Geçirildi", 26 Mayıs 1979.
GEVGİLİLİ, Ali: "Çoban Kızı Kim Tanır", *Vatan*, 25 Ocak 1959.
GEVGİLİLİ, Ali: "Akad'ın Catastrophe'u *Hudutların Kanunu*", *Yeni Sinema*, Nisan-Mayıs 1967, sayı: 6.
GEVGİLİLİ, Ali: "Özgürlüğü Sinemada İsterken", *Milliyet*, 9 Kasım 1977.
GEZEN, Müjdat: "Halka Layık Olmayan Bir Şeyi Yapmamak Yapmaktan Daha İyidir", *Cumhuriyet*, 6 Şubat 1981.
"*Godzilla: Tokyo'yu Mahveden Canavar* Adlı Filmin Reklamı", *Cumhuriyet*, 5 Mart 1958.
GÖKBÖRÜ, Atilla: "Türk Sineması'nın Bugünkü Çıkmazı", *Ant*, 30 Nisan 1968, sayı: 70.
GÖKBÜRÜ, Atilla: "Ulusal Türk Sineması ve Çıkış Yolları", *Ant*, 9 Temmuz 1968, sayı: 80.
GÖKMEN, Yavuz: "TV'nin Üvey Çocukları-Timur Selçuk, *Hürriyet İstanbul*, 6 Mart 1979.
"Göksel Arsoy Bayılmadığını İspat İçin Jet Uçağıyla Eskişehir'de Uçuş Yaptı", *Akşam*, 27 Mayıs 1963.
"Göksel Arsoy, 'Suphi Kaner Boykot Değil, Tedavi Beklemekteydi'", *Akşam*, 29 Ağustos 1963.
"Göksel Arsoy'a Öğretmenlik Yaptığı Konya'nın Celep Köylüleri Bir Koç Hediye Etti", *Akşam*, 25 Eylül 1963.
"Göksel Arsoy 'Toprak Reformu' İçin Film Çeviriyor, *Akşam*, 2 Mart 1964.
Göksel Arsoy'un Bütün Eşyaları Haczedildi", *Tercüman*, 31 Mayıs 1968.
"Göksel Arsoy'un Maliye'ye ve Bankalara 1 Milyon Lira Borcu Var", *Tercüman İnci*, 25 Eylül 1972.
"Göksel Arsoy, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Herkes İçin Spor (HİS) Başkanlığı'na Getirildi", *Hürriyet*, 7 Şubat 2002.
GÖKTÜRK, Gülay: "Yılmaz Güney/Nâzım Hikmet Ya da Tabular", *Sabah*, 13 Şubat 2000."
GÖKTÜRK, Gülay: Devlet Bize 'Yazma' Diyor", *Sabah*, 27 Ocak 2002.
GÖKTÜRK, Yücel/EROL, Merve: "Arslan Eroğlu'yla Söyleşi", *Postexpress*, 17 Kasım/17 Aralık 2001, Sayı: 2001/07.
GÖNENÇ, Erol: "İstanbul Meyve-Sebze Halini Elinde Tutan Çetelerin Savaş Hikâyesi. İki Yıldır Süregelen Kin Yüzünden Hüsso (Hüseyin Heybetli) ile Çilli Burhan'ın (Burhanettin Çil) Adamları Cinayet Üstüne Cinayet İşliyorlar", *Hürriyet*, 25-26 Eylül 1974.
"Gönül Yazar'ın Posteri", *Perde*, 20 Ocak 1964, sayı: 16.
"Gönül Yazar'ın Satılık Çamaşırları", *Perde*, 30 Kasım 1964, sayı: 61.
"Gönül Yazar'ın Bir Zamanlar Nişanlısı Burhan Apaydın İdi", *Foto Magazin*, 20 Ekim 1965, sayı: 30.
"Gönül Yazar Hayatını Anlatıyor", *Foto Magazin*, 24 Kasım 1965, sayı: 35.
"Gönül Yazar Aşklarını ve Erkekleri Anlatıyor", *Perde*, 18 Nisan 1966, sayı: 16.
"Gönül Yazar Dolandırıcılıkla İtham Ediliyor", *Hafta Sonu*, 20 Ekim 1967, sayı: 39.
"Gönül Yazar'ın Bankadaki Parası ile Otosuna El Kondu. Haciz Memurlan Kapısına Dayandı", *Hafta Sonu*, 3 Kasım 1967, sayı: 41.
"Gönül Yazar'ın 'Arap Ali' Lakaplı Ahsen Özyeğiner Adlı Kardeşi 2 İtalyan Kadınına Saldırdı", *Saklambaç*, 12 Mayıs 1968.
Gönül Yazar'a Soyadını Veren Bir Aile: Yazarlar ve İsmet Yazar", *Tercüman İnci*, 11 Şubat 1972.
"Gönül Yazar, Vural Öger'le Nişanlandı", *Güneş*, 18 Mayıs 1982.
GÖREN, Şerif: "Yılmaz (Güney) Ateş Ediyordu, Tabancayı Elinden Almak İsterken Beni Vurdu, Dedi", *Hürriyet*, 13 Ekim 1974.
GÖREN, Şerif: "*Yol* Benimdir", *Hürriyet*, 3 Şubat 1999.
GÖZE, Ergun: "Mart 1942 Ekmek Fişi Fotokopisi", *Tercüman*, 4 Nisan 1979.

GÖZE, Ergun: "İşkence Dosyası", *Tercüman*, 11 Nisan 1979.
GÖZÜTOK, Tokay: "Yılmaz Güney'e Film Çekim İznini İnfaz Genel Müdürü Vermiş", *Tercüman*, 13 Aralık 1978.
GÜLEK, Tayyibe: "İnsan Haklarında Avrupa Önyargılı", *Nokta*, 31 Haziran 2001 / 13 Eylül 2001, sayı: 1016.
"Güllüşah Sırlıoğlu, 'Kocam Âşık İhsani Sırlıoğlu'nun Gerçek Yüzü'", *Saklambaç*, 2-8 Ocak 1969.
"Gülgün Erdem *Vurma Zalim* Filminde Tanıştığı Ankaralı Aktör Yusuf Koç'a Kaçtı", *Tercüman İnci*, 11 Eylül 1970.
"Gülsün Kamu'nun Eşyalarını Alacaklısı Haczettirdi", *Hafta Sonu*, 1 Temmuz 1967, sayı: 23.
"Gümrük ve Tekel Eski Bakanı Tuncay Mataracı 36 Yıl Hapis Yatacak", *Hürriyet*, 17 Mart 1982.
GÜNAY, Sami: "Aytaç Arman (Veysel İnce) Etiğmesut Zırhlı Birliklerinde Askerlik Yapıyor", *Hafta Sonu*, 24 Şubat 1978, sayı: 9.
"*Güneşli Bataklık* Filminin Sansürden Geçmemesini Onat Kutlar/Hakan Balamir/Semra Özdamar/Cüneyt Arkın/Vedat Türkali/Aziz Nesin ve Raif Ertem Düzenledikleri Basın Toplantısında Eleştirdiler", *Milliyet*, 5 Şubat 1978.
"*Güneşli Bataklık* Filmi Çekoslavakya'da Ödül Kazandı", *Milliyet*, 16 Temmuz 1978.
GÜNEY, Fatoş: "Hâkimi Kocam Öldürmedi", *Günaydın*, 30 Kasım 1974.
GÜNEY, Fatoş: "Yılmaz'ın Naklini Oğlum İçin İstemiştim", *Hürriyet*, 3 Şubat 1978.
GÜNEY, Fatoş: "Ömür Biter Bu Mahkûmiyetler Bitmez", *Hafta Sonu*, 18 Temmuz 1980, sayı: 30.
GÜNEY Fatoş: "Yılmaz'ın Özeleştirisini Yayınlayacağım", *Aktüel*, 1-7 Ağustos 1991, sayı: 4.
GÜNEY, Fatoş: "Yılmaz Kürt Milliyetçisi Değildi", *Milliyet*, 19 Ekim 1991.
GÜNEY Fatoş: "Güney Yaşasaydı Yine Kürt Mücadelesinin İçinde Olurdu", Özgür Gündem, 5 Ekim 1992.
GÜNEY, Fatoş: "Paris'teki Evimde Ne Çok Değerli Dostum Paris Kürt Enstitüsü Başkanı Kendal Nezan Ne de Bir Başkasıyla Değil, Oğlum Yılmaz'la Birlikte Oturuyorum", *Hürriyet*, 22 Ocak 1993.
GÜNEY, Fatoş: "Oğlumun İsmi İçin Pişmanım", *Hürriyet Pazar*, 13 Eylül 1998.
GÜNEY, Fatoş: "*Yol*'un Başarısı Bir Tepkinin İfadesidir", *Güney*, Nisan-Mayıs-Haziran 1999, sayı: 8.
GÜNEY, Fatoş: "O MİT Ajanı Aile Dostumuzdu", *Hürriyet*, 25 Ocak 2001.
GÜNEY, Fatoş: "Ben Züppeydim, O Filozoftu", *Sabah*, 18 Kasım 2001.
GÜNEY, Fatoş: "Savcı Kaza Sonucu Öldü", *Sabah*, 19 Kasım 2001.
GÜNEY, Fatoş: "Onlar İmza Toplarken Yılmaz, Mahir'i Evinde Saklıyordu", *Hürriyet*, 6 Nisan 2003.
"*Güney* Sanat Dergisi Çıktı", *Vatan*, 22 Ocak 1978.
GÜNEY, Yılmaz: "Oyunculuk Üzerine Bir Deneme", *Sinema 65*, Ocak 1965, sayı: 1.
GÜNEY, Yılmaz: "Nebahat Çehre İstediği Kadar Aşk Yaşayabilir", *Günaydın Ekstra*, 27 Temmuz 1969, sayı: 34.
GÜNEY, Yılmaz: "Fiyatım 80 Bin Lira", *Ses*, 28 Şubat 1970, sayı: 9.
GÜNEY, Yılmaz: "Ne İşkencesi, İyi Muamele Görüyorum", *Bizim Anadolu*, 21 Nisan 1972.
GÜNEY, Yılmaz: "Açık ya da Gizli Bir Örgüte Üye Olmadım", *Cumhuriyet*, 5 Temmuz 1973.
GÜNEY, Yılmaz: "Hayatım ve Suçum", *Yankı*, 9-15 Temmuz 1973, sayı: 121.
GÜNEY, Yılmaz: "Çıkınca Yılmaz Güney Efsanesini Yıkacağım", *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1974.
GÜNEY, Yılmaz: "Bana İşkence Yapılmadı", *Son Havadis*, 22 Mayıs 1974.
GÜNEY Yılmaz: "Halkımıza Yeni Yılmaz'ı Anlatmak İstiyorum", *Hürriyet*, 1 Temmuz 1974.
GÜNEY, Yılmaz: "Hücrem", *Hürriyet*, 7-14 Temmuz 1974.
GÜNEY, Yılmaz: "Salpa", *Hürriyet*, 15 Temmuz 1974-17 Ağustos 1974.

GÜNEY Yılmaz: "Filmlerimi Yerli Festivalleri Sokmayacağım", *Ses*, 24 Ağustos 1974, sayı: 35.
GÜNEY, Yılmaz: "Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz", *Vatan*, 8 Ağustos 1977-22 Eylül 1977.
GÜNEY, Yılmaz (Kocaeli Cezaevi Tutuklu ve Hükümlüleri Adına Mahkümlar Temsilcisi): "Kocaeli Cezaevi'nde Başlayan Açlık Grevi ile İlgili Basın Açıklaması", *Aydınlık*, 10 Haziran 1978.
GÜNEY, Yılmaz: "Adalet Bakanı Haksızlıkların Düzeltilmesi İçin Açıklama Yapmalı", *Aydınlık*, 14 Haziran 1978.
GÜNEY Yılmaz: "İnfaz Yasası Bir Sorunu Çözümlerken Yeni Sorunlar Getirdi", *Aydınlık*, 25 Haziran 1978.
GÜNEY, Yılmaz: "Binlerce Hükümlüyü Mağdur Eden Yanlış Uygulamalara Son Verilmelidir", *Aydınlık*, 26 Haziran 1978.
GÜNEY, Yılmaz: "Ölüm Cezası Kaldırılmalıdır", *Aydınlık*, 27 Haziran 1978.
GÜNEY, Yılmaz: "Kaçışımın Sırrı Benimle Birlikte Mezara Gidecek", *Günaydın*, 22 Mayıs 1982.
GÜNEY, Yılmaz: "Komünistlerin/Kürtlerin ve Yunanlıların Aleti Değilim ve Olmayacağım", *Günaydın*, 24 Mayıs 1982.
GÜNEY, Yılmaz: "Beni Kimse Kullanamaz", *Tercüman*, 25 Mayıs 1982.
GÜNEY, Yılmaz: "Altın Palmiye Ödülü Verilen *Yol* Filmini Satın Almak İçin On Bir Ülke Başvurdu. Birincilik Ödülü Bana Bir Milyar Kazandıracak", *Günaydın*, 28 Mayıs 1982.
GÜNEY, Yılmaz: "Türkiye'de Adi Suçtan Değil, Siyasi Suçtan Mahkümdum", *Güneş*, 28 Mayıs 1982.
GÜNEY, Yılmaz: "Olduğum Gibi Anlatın Beni", İkibine Doğru, 4 Eylül 1998.
GÜNEY, Yılmaz: "Fransız Şair Andre Velter İstanbul'a Geldiğinde Abidin Dino'nun Mezarını da Ziyaret Etti", *Cumhuriyet*, 16 Kasım 2001.
GÜNGÖR, Yaşar: "Made in Mercouri", *Tercüman*, 15 Mayıs 1979.
GÜNŞİRAY, Orhan: "Babam Ben Çocukken Siyasi Bir Polisti", *Perde*, 2 Mart 1964, sayı: 22.
GÜNYOL, Vedat: "Yılmaz Güney'in Vedat Günyol'a Mektupları/Benim Yılmaz Güney'im", *Milliyet Sanat*, 1 Eylül 1987, sayı: 175.
GÜNYOL, Vedat: "İnsan Gibi Yaşamanın Yollarını Arıyorum Hep", *Güney*, Temmuz/Ağustos/ Eylül 1999, sayı: 9.
GÜREL, Şükrü Sina: "Güney Kıbrıs Suç Odağı Oldu", *Cumhuriyet*, 6 Ekim 2001.
GÜRKAN, Turhan: "Kemal Tahir'le Konuşma", *Cumhuriyet*, 19 Haziran 1969.
GÜRKAN, Turhan: "Yabancı Gözüyle Türk Filmciliği", *Cumhuriyet*, 8 Aralık 1970.
GÜRKAN, Turhan: "'Türk Film Arşivi' 2500 Türk Filminin 1000 Kadarını Topladı", *Cumhuriyet*, 24 Mayıs 1971.
GÜRKAN, Turhan: "Yılmaz Güney Yine İddialı", *Cumhuriyet*, 28 Temmuz 1971
GÜRKAN, Turhan: "Hayati Hamzaoğlu: Yeşilçam'da Bir Yaşam Daha Söndü", *Bizim Gazete*, 25 Nisan 2000.
GÜRSES, Emin: "Yunanistan ve Uluslararası Terör", *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1999.
GÜRSES, Emin: "Avrupa'da İstihbarat Birimleri ve PKK", *Cumhuriyet*, 8 Mart 1999.
GÜRSES, Emin: "İnsan Hakları Diplomasisi Emperyalizmin İdeolojisi mi?", *Cumhuriyet*, 13 Mart 1999.
GÜRSOY, Şeref: "Tiyatro Yazarlarından Portreler/Çetin Altan", *Akşam*, 19 Temmuz 1963.
"*Hafta Sonu* Film Yıldızlarının Aldığı Ücretleri Açıklıyor. Türkân Şoray: 75.000 / Yılmaz Güney: 70.000/Ayhan Işık: 60.000/Cüneyt Arkın: 50.000", *Hafta Sonu*, 13 Eylül 1970, sayı: 190.
"Halit Refiğ'yle Söyleşi", *Kim*, 29 Ağustos 1958, sayı: 14.
"Halit Refiğ Filmleri Toplu Gösterisi MTTB'de Yapıldı", *Bizim Anadolu*, 24 Nisan 1974.

"Hasan Heybetli Sarıkamış'ta 2 Kişiyi Öldürüp Kaçtı", *Milliyet*, 16 Mart 1979.
"Hasan Heybetli'nin 2'si Subay 5 Arkadaşı Tutuklandı", *Milliyet*, 18 Mart 1979.
"Hasan Heybetli Hollanda'da Yakalandı", *Hürriyet*, 7 Mayıs 1979.
"Hasan Heybetli Diplomatik Pasaport ve Asker Kıyafetiyle Yurt dışına Kaçmış", *Hürriyet*, 9 Mayıs 1979.
"Hasan Heybetli'nin Akşehir Cezaevi'nde Kurduğu Futbol Takımı", *Hafta Sonu*, 23 Mayıs 1980, sayı: 22.
"Hüseyin Heybetli Adlı Taksi Şoförü Beyoğlu'ndaki Yeni Saz İsimli Gazinonun Sahibi İsmail Çakırı Bıçaklayarak Öldürdü", *Milliyet*, 22 Temmuz 1957.
"Hasan Kazankaya: 'Türk Sineması'nın Rejisörleri Bilgisiz'", *Akşam* İlavesi, 26 Eylül 1964.
"Hasan Kazankaya Para Cezasını Ödemediği İçin 45 Gün Hapse Mahkûm Oldu", *Milliyet*, 30 Eylül 1966.
"Hasan Kazankaya ile İlgili Tahkikat Dosyaları 70 Kilo Ağırlığında ve 2 Metre Boyunda. Maliye'ye Üç Buçuk Milyon Lira Vergi Borcu Olan Fakat Bir Kuruş Dahi Ödemeyen Adam Hasan Kazankaya", *Hafta Sonu*, 5 Mart 1967, sayı: 6.
"Hasan Kazankaya Bir Eğlence Sitesi Kuruyor", *Saklambaç*, 7 Mayıs 1968.
"Hasan Kazankaya 15 Bin Liralık Borcunu Ödemediği İçin Kulüp Lokali'ndeki Eşyaları İcra Memurları Götürdüler", *Saklambaç*, 22 Mayıs 1969.
HAŞİMOĞLU, Sümer: "Doğu Anadolu'da Hayvancılık ve Kaçakçılık", *Milliyet*, 7 Mayıs 1979.
"Hayati Hamzaoğlu (Şen) 15 Nisan 2000'de Vefat Etti."
"*Hazal* Filmi Dün Gece BBC-2 Kanalında İngiliz Seyirciye Sunulmuştur", *Milliyet*, 1 Mart 1981.
HEKİMOĞLU, Müşerref: "İnce Memed ve Ötesi", *Cumhuriyet*, 18 Mayıs 1984.
"*Hergün* Gazetesi Yazarı Doç. Dr. Necmettin Nacieminoğlu ve Gazete Yazı İşleri Müdürü Veyis Sözüer 11 Ocak 1979 Tarihinde Yayınlanan 'Eşgüdüm Komutanları' Başlıklı Yazıdan Ötürü 41 Gündür Tutukluluktan Sonra 26 Şubat 1979 Pazartesi Günü Duruşmalarından Sonra Tahliye Edildiler."
HIZLAN, Doğan: "Romantik Komünist Nâzım Hikmet'in Kadın İdare Etme Sanatı", *Hürriyet Cumartesi*, 27 Ekim 2001.
"Hikmet Çetinkaya Gözaltına Alındı", *Tercüman*, 24 Haziran 1981.
"Hilal Esen 13 Yaşında Çektirdiği Çıplak Resimleri Yüzünden Okuldan Kovulmuştu. Annesi kızını 'Lolita' Yapmak İçin 'Hilal Film' Adında Bir Film Şirketi Kurmuş, Başrole Çıkarmıştı", *Tercüman İnci*, 26 Eylül 1970.
"Hollywood Filmcileri Gezdikleri Antalya'yı Beğendiler", *Cumhuriyet*, 6 Mart 1960.
"Hülya Koçyiğit'i Filmciler Paylaşamıyor", *Milliyet*, 29 Eylül 1964.
"Hülya Koçyiğit 60 Bin Liraya Mahkûm Oldu", *Hafta Sonu*, 23 Mayıs 1968, sayı: 70.
"Hülya Koçyiğit'in Filmleri Yunanistan'da Rekor Kırıyor", *Pazar*, 30 Ocak 1970, sayı: 697.
"Hülya Koçyiğit ile Kocası Selim Soydan Milano'da Soyuldu", *Hürriyet*, 14 Mart 1982.
"Hümeyra'nın 'İç Çamaşırı' Masrafına Maliye El Koydu", *Tercüman İnci*, 13 Eylül 1972.
"Hüseyin Baradan Bugüne Kadar 278 Filmde Oynadı", *Tercüman İnci*, 22 Temmuz 1970.
"Hüseyin Heybetli Almanya'da Yakalanarak İstanbul'a Getirildi", *Hürriyet*, 17 Mayıs 1974.
"Hüseyin Heybetli'nin Burhanettin Atay ile Bekir Acembaba'yı Öldürmesinden Sonra Dün de Mehmet Ali Dağ Öldü Ramazan Heybetli Ağır Yaralandı", *Günaydın*, 17 Ağustos 1974.
"İbrahim Tatlıses Perihan Savaş'ı 7 Saat Dövdüğü İddiasıyla Gözaltına Alındı", *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1984.

"İbrahim Tatlıses 'İnci Baba' Olarak Anılan Mehmet Nabi İnciler'e Karşı", *Aktüel*, 5-11 Eylül 1991, sayı: 9.
"İbrahim Tatlıses Şanlıurfa'da Halıcı Ahmet Toptan'ı Öldürttüğü İddiasıyla Ortaya Çıkan Tepkiler Nedeniyle Şanlıurfa'dan Kaçtı", *Milliyet*, 12 Haziran 1996.
"İbrahim Tatlıses: 'Vurun Dedim, Öldürün Demedim'", *Tempo*, 24 Temmuz 1996.
"İbrahim Tatlıses: 'Beni Yılmaz Güney Olayına Benzetmek İstiyorlar'", *Milliyet*, 25 Temmuz 1996.
"İbrahim Tatlıses Yılmaz Güney'in Yolunu İzliyor", *Liberal Bakış*, 28-29 Haziran 1997.
"İbrahim Tatlıses (Dansöz Asena'yı Dövdüğü Haberleri Üzerine): 'Benim Dövdüğüm İnsanlar Basının Önüne Bu Kadar Sağlam Çıkamaz. Bir Yerlerine Bir Şey Olur. Dövdüğüm Belli Olur. Beş-Altı Yıldır Kadın Dövmedim'", *Hürriyet*, 14 Aralık 2001.
"İbrahim Tatlıses: 'Ben Paris'te İki Ciğerimi Yitirdim. Birisi Yılmaz Güney Diğeri Ahmet Kaya. Onlar Burada Yatıyor'", *Hürriyet*, 7 Şubat 2002.
"İbrahim Tatlıses Hakkında Terör Örgütü PKK'ya Yardım ve Yataklık Ettiği İddiasıyla Bir Kısım Şehit ve Gazi Ailesi Ankara DGM'ye Suç Duyurusunda Bulundu", *Hürriyet*, 19 Mart 2002.
"İdris Özbir Kaçakçılık İddiasıyla İstanbul'da İşyerinde Yakalandı", *Milliyet*, 26 Şubat 1981.
"İdris Özbir'in Oğullarının Sünnet Düğünü Kana Bulandı", *Hürriyet*, 14 Şubat 1982.
"İdris Özbir ve Fevzi Öz, Uyuşturucu Madde Kaçakçılığından Yargılandı", *Hürriyet*, 24 Mayıs 1984.
"İdris Özbir: 'Çok Adam Öldürdüm Ama Sabıkam Yok'", *Milliyet*, 27 Ocak 1985.
"İkisi *de Cesurdu*", *Artist*, 17 Mart 1964, sayı: 12.
"İlhan İrem Konseri Esnasında Asker kaçağı Olarak Bursa'da Yakalandı", *Tercüman*, 22 Aralık 1978.
"İlhan İrem İstanbul'da Bir Gün Önce 'Tecil' Almış Olduğu İçin Serbest Bırakıldı", *Tercüman*, 23 Aralık 1978.
"İlhan İrem 23 Ocak 1979'da Başladığı Askerliğini 23 Eylül 1980'de Bitiriyor", *Hürriyet*, 12 Eylül 1980.
İLEM, Murat: "AİHM'de Yunanistan'a PKK'ya Destek Cezası", *Cumhuriyet*, 16 Ocak 2002.
İLERİ, Selim: "*Arkadaş* Filminde Gerçeklik Duygusu", *Cumhuriyet Sinema* Eki, 6 Ekim 1974.
"İmralı Yarı Açık Cezaevi'nden Firar Eden Alaattin Şirin Adlı 34 Yaşındaki Mahkûm Manisa'da Yakalandı", Şahit, 9 Haziran 1971, sayı: 10.
"İmralı Yarı Açık Cezaevinden Kotrayla Yaver Şen ve Kaşif Öztürk Adlı 2 Mahkûm Kaçırıldı", *Günaydın* ve *Hürriyet*, 8 Ağustos 1980.
İNCE, Özdemir: Nihat Ziyalan/Yılmaz Güney ve Ben, Hürriyet, 29 Mart 2009
"İnce Cumali'nin Hayatını 7 Yıllık Sevgilisi Anlatıyor", *Saklambaç*, 8-14 Temmuz 1968.
"İnce Cumali'nin Yeğeni Amcasının İntikamını Aldı", Şahit, 5 Mayıs 1971, sayı: 5.
"İnce Memet Romanı Nobel'e Aday mı Olacak?", *Cumhuriyet*, 28 Mart 1969.
"İnce Memet Romanı Filme Alınıyor", *Milliyet*, 15 Ağustos 1964.
"İnce Memet Filminin Londra Galası 14 Mayıs'ta", *Cumhuriyet*, 2 Nisan 1984.
"İnce Memed Filmini Londra'da Seyreden Marlon Brando: 'İnce Memed'deki Abdi Ağa Rolünü Oynamak İsterdim' Dedi", *Günaydın*, 17 Eylül 1984.
İNCE, Özdemir: "Avrupa Komisyonu'nun 'Üç Kağıtçı' Tavırlı Yanıtını Alınca Milletvekili Ozan Ceyhun Çok Şaşırmış", *Hürriyet Pazar*, 2 Aralık 2001.
İNCE, Özdemir: "Daniel Con-Bendit Tam Bir Mahalle Kabadayısı Ağzıyla Konuşuyor. Avrupa Birliği Türkiye'nin Üzerine Fena Geliyor. Köşeye Sıkıştırmak ve Bütün İsteklerini Kabul Ettirmek İstiyor. AB'nin İstekleri Yunan ve Rum İsteklerinden Hiç de Farklı Değil", *Hürriyet Pazar*, 23 Aralık 2001.

İNCE, Özdemir: "Türkiye'yi Noam Chomsky'nin İpiyle Asmak", *Hürriyet Pazar*, 10 Şubat 2002.
"'İnci Baba' Lakabıyla da Anılan Mehmet Nabi İnciler İmar ve İskan Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğünü 7 Ekim 1977'de Basmak ve Mesken Genel Müdürünü Dövmek Suçundan Yakalandı", *Vatan*, 7 Şubat 1978.
İNCİLER, Mehmet Nabi: "Ben Bu İşe İnsanlık İçin Girdim", *Hürriyet*, 7 Aralık 1982.
"'İnci Baba' Lakabıyla Anılan Mehmet Nabi İnciler Öldürüldü", *Hürriyet*, 5 Aralık 1993.
"'İnci Baba' Lakaplı Mehmet Nabi İnciler'in Hayatı", *Aktüel*, 9-15 Aralık 1993, sayı: 127.
"İnterpol, İstanbul Polisini Suç Örgütleriyle İç İçe Olmakla Suçluyor", *Aktüel*, 5-11 Aralık 1991, sayı: 22.
İPEKÇİ, Abdi: "Tunç Okan'la Söyleşi", *Milliyet*, 2 Ocak 1978.
İPEKÇİ, Abdi: "Abidin Dino'yla Söyleşi", *Milliyet*, 27 Şubat 1978.
"İrfan Atasoy On Aylık Karısı Hamiyet Yankı'dan Boşanıyor", *Tercüman İnci*, 18 Ağustos 1972.
İRİDAĞ, Osman: "Hasan Hüseyin Şener'le Söyleşi. 'Tarık Akan İşkenceden Sonra Bana Masaj Yaptı'", *Aksiyon*, 13 Nisan 2002, sayı: 384.
"İskenderun Altın Palmiye Festivali", *Milliyet*, 1 Kasım 1965.
"İspir İlçesi Yağlı Köyü'nde Çekimine Başlanan *Kızılırmak-Karakoyun* Filminin Senaryosunu Tuncer Cücenoğlu Yazdı", *Milliyet*, 21 Haziran 1993.
"İstanbul'da Hollywood'dan Daha Fazla Sayıda Film Şirketi Var. Ticaret Odasına Kayıtlı 150 Film Şirketine Karşılık Tam Teşkilatlı Bir Tane Bile Film Stüdyosu Yok", *Tercüman*, 7 Nisan 1958.
"İstanbul'da 70 Bin Kişi Ruhsatsız Silah Taşıyor", *Dünya*, 26 Eylül 1969.
"İtalya'dan Dönen Peri Han İlk Filmini Yılmaz Güney'le Çeviriyor", *Günaydın*, 9 Mart 1972.
"İtalyalı Sinema Yapımcısı Carlo Ponti Döviz Kaçakçılığı Suçundan Dört Yıl Hapse ve 24 Milyon Dolar Para Cezasına Çarptırıldı", *Hürriyet*, 24 Ocak 1979.
İZBUL, Alper: "Eğlencenin İstanbul'daki Adresi", *Cumhuriyet*, 19 Temmuz 2003.
"İzmir Fuarı Birinci Film Festivali", Yeditepe, Eylül 1965, sayı: 113 (309).
"Jane Fonda: 'Geceleri Çırılçıplak Yatıyorum'", *Hürriyet*, 3 Mayıs 1964.
"John Wayne Kanserden Ameliyat Oldu", *Akşam*, 31 Aralık 1964.
John Wayne Son Filminde Tek Gözlü Bir Kabadayıyı Canlandırıyor", *Ses*, 21 Aralık 1968, sayı: 52.
"John Wayne Tabancasız Gezmiyor", *Saklambaç*, 1 Haziran 1974.
"John Wayne 71 Yaşında Kanser Ameliyatı Geçirerek Midesi Alındı. Wayne'nin Yıllar Öncede Akciğeri Alınmıştı", *Hürriyet*, 21 Ocak 1979.
"John Wayne Öldü. Büyük Kovboy Olarak Anılan John Wayne Mezar Taşına 'Çirkin-Güçlü ve Onurlu' İbaresinin Yazılmasını İstedi", *Tercüman*, 13 Haziran 1979.
"*Kabadayılar Kralı* Filminin Fotoromanı", *Son Havadis*, 6 Ocak 1961-3 Şubat 1961.
KABAKLI, Ahmet: "Doğmamış Bebeğin Borcu (3. Balkan Film Festivali Hakkında)", *Tercüman*, 13 Mayıs 1979.
"Kabadayıların Taçsız Kralı Süleyman Sırrı Prodan Dün Teslim Oldu", *Yeni İstanbul*, 28 Ağustos 1969.
"Kabadayılığa Karşı Emniyet Genel Müdürlüğü Mücadele Açıyor", *Milliyet*, 16 Mart 1964.
"Kabadayı 'Çil Burhan'ın Öldürülmesi Olayına Adı Karışan Hüseyin Heybetli'yi Adliyeden Özel Otoyla Kaçırdılar", *Hürriyet*, 11 Haziran 1974.
Kaçak Sanatçı Adını Değiştirdi. Melike Demirağ Nina Harvalia Oldu", *Hürriyet*, 30 Mart 1982.
"Kaçakçılıktan Aranan Büyük Damat Bekir Çelenk Aileyi Mahvetti. Koçyiğitler Perişan", *Hafta Sonu*, 21 Kasım 1980, sayı: 48.

"Kadir İnanır 1916 Kişi Arasında İttifakla Birinci Oldu", *Saklambaç*, 22 Haziran 1968.
"Kadir İnanır: 'İnce Memed Rolünü Oynamak İstiyorum, Hemde İlk Fırsatta'", *Tercüman İnci*, 23 Eylül 1975.
"Kadir İnanır: 'Yılmaz Güney'e, Türkan Şoray'a Laf Söyleyenin Dilini Keserler'", Sabah'la Günaydın,18 Mart 1982.
"Kahramanmaraş'ta İç Savaş. Bitsin Artık Bu Kardeş Kavgası", *Tercüman*, 24 Aralık 1978.
"Kahramanmaraş Olayları Nedir, Ne Değildir?", *Tercüman*, 30 Aralık 1978 (1).
KAKINÇ, Halit: "Yılmaz Güney Yılmaz Güney'e Benziyordu", *Star*, 1 Ocak 2000.
KAKINÇ, Halit: "Savalan Dağı ve Cahandar Bayoğlu (Azerbaycan)", *Star*, 9 Eylül 2001.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "Haritada Beş Nokta", *Dünya*, 24 Nisan 1960-29 Mayıs 1960.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "Soyguncular", *Demokrat İzmir*, 26 Ocak 1964-11 Mayıs 1964.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "96+96 Nebahat Çehre Bize Buz Gibi Bir Fıkra Anlattı", *Milliyet Magazin* Eki, 11 Nisan 1965.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "Türk Sineması İçin Tehlikeli Dönemeç", *Milliyet Hafta Sonu*, 18 Nisan 1965.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "Yayınlar/Çeşitleme", *Milliyet*, 5 Nisan 1966.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "Berlin Film Festivali'nde 'Genç Uluslar Sineması Gösterileri' Bölümünde Gösterilmeye Değer Kaydıyla Oynatılan Türk Filmi *Ben Öldükçe Yaşarım*'ın Sırrı Çözüldü", *Milliyet*, 8 Temmuz 1968.
KAKINÇ, Tarık Dursun: "Nasıl Bir Tarihçi?", *Bizim Gazete*, 16 Ocak 2003.
KAPLAN, Sefa: "Ünlü Şair Hilmi Yavuz Sömürge Tipi Aydın Olmakla Suçladığı Orhan Pamuk'un Kitaplarının Alınmamasını İstedi", *Hürriyet*, 30 Ekim 2001.
KAPLAN, Sefa: "*Yorgun Savaşçı* Filmini İlhan Selçuk İhbar Etti", *Hürriyet*, 31 Ocak 2002.
KARACA, Muammer: "Ben Sosyalistim", *Milliyet*, 19 Nisan 1965.
"*Karanlıkta Uyananlar* Filminde Sendikacılar Figüranlık Yaptı", *Milliyet*, 8 Mart 1965.
KARAMAN, Şafak: "Sezen Aksu Bir Tabu mu?", *Sabah*, 16 Haziran 2002.
"Kartal Maltepe'deki 2. Zırhlı Tugay İçinde Bulunan Askeri Cezaevinden Mehmet Ali Ağca Kaçtı. Aynı Cezaevinden 1971 Yılında da Mahir Çayan/Cihan Alptekin ve Arkadaşları da Kaçmıştı", *Hürriyet*, 26 Kasım 1979.
"Kartal Tibet'in Kapısı 69 Bin Liralık Haciz İçin Çalındı", *Tercüman İnci*, 26 Temmuz 1972.
KAYA, Salman: "Dündar Kılıç'ı Yaşar Kemal/İlhan Selçuk Hastanede Ziyaret Etti. Ben de Ettim", *Aktüel*, 3-9 Ekim 1991, sayı: 13.
KAYMAKÇALAN, Şükrü (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi): "Esrar Serbest Bırakılırsa Ne Olur?", *Milliyet*, 30 Mart 1979.
KAYNAK, Mahir: "Ben Bir Ajandım", *Yeni Şafak*, 17-31 Ocak 2001.
KAYNAK, Mahir: "MİT'çiydim, Pişmanım", *Sabah Pazar*, 28 Ocak 2001.
KAYNAK, Mahir: "Bir Ülke Nasıl Yönlendirilir? Bir Örgüt Neden Terör Yapar?", Yeni Şafak, 1 Ekim 2001 (1).
KEÇECİLER, Mehmet: "İstanbul Mafyanın Elinde", *Milliyet*, 26 Mayıs 1996.
"Kemal Has Öldürüldü", *Tercüman*, 6 Mart 1975.
"Kemal Tahir'in *Yorgun Savaşçı* Adlı Eseri Halit Refiğ Tarafından Televizyona Aktarılıyor", *Hürriyet*, 20 Kasım 1979.
KEMAL, Yaşar: Yılmaz Güney Kara Kuru Bir Çocuktu, Cumhuriyet Dergi, 26 Şubat 1995, sayı: 466.
"Kenan Pars 1964 Yılına Kadar 300 Filmde Oynamış", *Hürriyet*, 2 Haziran 1964.
"KGB Ajanı Kerim Manukyan (Puldi) 12 Yıl Takip Edildikten Sonra Yakalandı", *Cumhuriyet*, 27 Ocak

1968.
"Kerim Manukyan Adlı Casus Nasıl Çalıştığını Anlattı", *Tercüman*, 8 Şubat 1968.
"Kerim Puilli Manukyan: 'Beni Türk-Rus Harbi İçin Hazırlıyorlardı'", *Tercüman*, 24 Mayıs 1968.
"Kerim Manukyan'ın (Keğam Tulli) İdamı İstendi", *Milliyet*, 11 Haziran 1968.
"KGB Eski Ajanı Kerim Puldi (Manukyan), Tartışma Konusu Olan Yılmaz Güney Hakkında İnanılmaz İddialar Ortaya Attı", *Takvim*, 12 Şubat 2000.
"Kendi Kalemi ile Cüneyt Arkın", *Perde*, 4 Ekim 1965, sayı: 40.
"Kıbrıs Rumları Türklerin Mahsulünü Yakıyor", *Bizim Anadolu*, 21 Ağustos 1970.
KILIÇ, Dündar: "Komplocuları Yakınlarım Affetmez", *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1985.
KILIÇ, Dündar: "Silahı Bilinçli Kullanırım", *Erkekçe*, Şubat 1989, sayı: 2.
KILIÇ, Talat: "Orhan Kemal ile 1955 Yılı Haziran'ında Tesadüfen Tanıştık", Aydınlık, 2 Haziran 1978.
KIRAÇ, Rıza: "Tuncan Okan Abi'yi Kaybettik", *Klaket*, Yaz/1999, sayı: 12.
KIŞLALI, Ahmet Taner: "Sansür En Geç 2 Ay İçinde Kaldırılacak", *Milliyet*, 28 Ocak 1978.
"Kim Kime Kaç Defa Âşık Oldu" (Türkan Şoray'ın jartiyerli fotoğrafı var), *Perde*, 26 Kasım 1963, sayı:8.
"Kim Kimi Konuşuyor", *Pazar*, 14 Mayıs 1966, sayı: 503.
KİRACIOĞLU, Mehmet: "Çocuklara Solcuların İsimleri Veriliyor", *Tercüman*, 25 Şubat 1979.
"Kireçburnu Ömür Tepesindeki Hazine Arazilerinin İşgali Sırasında İdris Özbir Yanındaki Adamları Kemal Salık, Mehmet Ergin ve Ayrıca Dört Arkadaşı ile Saadettin Akan Ailesi Arasında Çıkan Silahlı Çatışmada 5 Kişi Yaralandı", *Cumhuriyet*, 6 Kasım 1970.
KOÇ, Yaşar Taşkın: "Yılmaz Güney Üzerinden Türkiye'yi Tartışmak", *Yörünge*, 14-20 Şubat 2000, sayı: 465.
"Koçero'nun Genç ve Güzel Karısı Perihan Kilit Kaçırıldı", *Medeniyet*, 21 Şubat 1964.
"*Koçero* Piyesi, *Sinema Postası*, 25 Mayıs 1964, sayı: 108.
"Koçero Yılmaz", *Perde*, 10 Ağustos 1964, sayı: 45.
"*Koçero* Filminin Reklamı", *Sinema Postası*, 7 Aralık 1964, sayı: 134.
"Koçero'nun Öldüğüne Kimse İnanmıyor", *Milliyet*, 25 Aralık 1964.
KOHEN, Sami: "25 Bin Türk Kıbrıs'ta Göçmen Kamplarında Yaşıyor", *Milliyet*, 3 Ocak 1966.
KOLOĞLU, Sina: "İbo'nun Ciğerinin İki Yanı Yanmış. Ahmet Kaya ve Yılmaz Güney. Bence Hiç O Konulara Girmese İyi Yapar", *Milliyet*, 7 Şubat 2002.
KOLOĞLU, Sina: "Armağan Bey, Bayhan ile Yılmaz Güney'i Karşılaştırıyor", Milliyet, 16 Aralık 2003.
"Komünizm Propagandası İddiasıyla Dava Açılan *Yıkılmayan Adam* Filminin Yargılanması Sürüyor", *Cumhuriyet*, 8 Mayıs 1984.
"Konya Kapalı Cezaevini Basan Teröristler 7 Mahkûmu Kaçırdı", *Hürriyet*, 5 Eylül 1980.
"Konya'da Bar Kadınları Yürüyüş Yaptı", *Yeni Sabah*, 17 Mayıs 1963.
KORAP, Elif: "Bankamatik Sanatçılar. İstanbul Devlet Tiyatroları İş Yapmadan Maaş Alan Sanatçı Dolu", *Milliyet*, 11 Ocak 2002.
KOREL, Tanju: "Elimde Viski Bardağı ile Siyaset Yapıp Devrimci Nutuklar Atamam", Tercüman, 27 Nisan 1979.
KORKMAZ, Perihan: "Yılmaz Güney Şarkısı Moda Oldu", *Hürriyet*, 29 Eylül 1996.
KORUGAN, Üstün: "Yılmaz Güney Ölmeyebilirdi", *Hürriyet*, 1 Mayıs 2001.
"Kovboyculuk Oynayan Dokuz Çocuk Şarkışla'da Okulu Soydu", *Milliyet*, 16 Kasım 1964.
KOZAKÇIOĞLU, Hayri (Emniyet Müdürü): "İstanbul'da 2 Bin Terörist Var", *Tercüman*, 6 Aralık 1979.
"Kozan Cezaevi Müdürü Hakkı Çağın Kurşuna Dizilerek Öldürüldü", *Hürriyet*, 4 Ağustos 1980.

"Köylünün İlacı Bal ve Tuz. Doktoru da Allah", *Milliyet Hafta Sonu*, 20 Eylül 1964.
KRAL, Erden: "Devrimci Sinema Grupları", *Vatan*, 8-10 Ocak 1977.
"Kral Ayhan Işık", *Milliyet*, 23 Şubat 1965.
"Krallık Yolunda Fikret Hakan", *Yeni Asır*, 5 Kasım 1971.
"Krallar da Dert Yüküdür. Ayhan Işık", *Hürriyet Pazar*, 26 Mart 1978.
"Kral Ayhan Işık'ın Arkasından Arkadaşları Ne Dediler", *Tercüman*, 19 Haziran 1979.
"Kral Son Yolculuğunda Krallar Gibiydi. Ayhan Işık Toprağa Verildi", *Tercüman*, 20 Haziran 1979.
"Kral'ın Adı Ödüllerde Yaşayacak. Türkan Şoray ile Hülya Koçyiğit 'Ayhan Işık Vakfı' Kurmak İstiyor", *Tercüman*, 25 Haziran 1979.
"Kumarbaz Artistlerimiz", *Perde*, 28 Eylül 1964, sayı: 52.
KURAN, Alp: "Basın Hürriyeti", *Vatan*, 29 Ocak 1959.
KURAN, Alp: "Anayasa ve Gençlik", *Milliyet*, 12 Temmuz 1965.
KURAN, Alp: "Özgürlük Yılı", *Vatan*, 3 Ocak 1977.
KURAN, Alp: "MHP'nin Yanıtı", *Vatan*, 31 Ocak 1978.
KURTBAY, Zeynep: "Silaha Hayır", *Sabah Bayan*, 7-12 Haziran 1999.
KUTLAR, Onat: "Volan Kayışı", *Seçilmiş Hikâyeler*, Ocak 1955, sayı: 36.
KUTLAR, Onat: "Hadi", *Yeditepe*, 15 Haziran 1957, sayı: 133.
KUTLAR, Onat: "Acının Gözleri ve Müsbet Tip Sorunu", *Yenilik*, Kasım-Aralık 1957, sayı: 61-62.
KUTLAR, Onat: "Horozlar", *Yeditepe*, 1 Ocak 1958, sayı: 146.
KUTLAR, Onat: "Dördüncü", *Yeditepe*, 15 Mart 1958, sayı: 151.
KUTLAR, Onat: "*Seyyit Han* Üzerine", *Yeni Sinema*, Kasım 1968, sayı: 24.
KUTLAR, Onat: "Şarlo'nun Yaşamı", *Milliyet*, 31 Aralık 1977-6 Ocak 1978.
KUTLAR, Onat: "Bir Aktörün Yüzü İçin Önsöz/Yılmaz Güney", *Videosinema*, Ekim 1984, sayı: 4.
KUTLAR, Onat: "Belirlenmiş Bir Kişiliğim Varsa Eğer Kapıları Pencereleri Sürekli Açık Tutmaktır", *Cumhuriyet Kitap*, 2 Şubat 1995, sayı: 259.
"Kuyucak Cezaevi'nde Esrar İmal Eden Şebeke", *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1960.
"Kuzey Vargın Parçalanan Otoda Ölümden Kurtuldu", *Hafta Sonu*, 2 Nisan 1970, sayı: 167.
"Kuzey Vargın Papirüs Kulüp'te Salih Güney'i Bıçakla Ağır Yaraladı", *Milliyet*, 17 Ekim 1972.
"Kuzey Vargın 25 Yıl Hapse Mahkûm Oldu Ama Aftan Yararlandı", *Hürriyet*, 13 Temmuz 1974.
KÜÇÜK, Yalçın: "Yılmaz Güney: Tehlikeli Bir Oyun", *Yürüyüş*, 4 Mayıs 1976.
"Kürtler Türkleri Sömürüyor", *Aktüel*, 11-17 Temmuz 1991, sayı: I.
"Laila'da Hakan Şükür'ün Kızı Sude'ye İzin Yok. Hülya Avşar-Çilingiroğlu ile Kaya Çilingiroğlu'nun Kızı Zehra'ya İzin Var", *Hürriyet*, 11 Eylül 2001.
"Lale Oraloğlu Hapis Yattıktan Sonra Cezası Affedildi", *Milliyet*, 24 Şubat 1978.
"Lenin'in Metresi Madan Elizabeth Anlatıyor", *Bizim Anadolu*, 10 Nisan 1973.
"Leyla Sayar-Muhterem Nur Mücadelesi", *Perde*, 16 Kasım 1964, sayı: 59.
"*Maden* Filminin Yönetmeni Yavuz Özkan 'Filmin Cannes Film Festivali'ne Gönderileceğini' Açıkladı", *Hürriyet İstanbul*, 5 Mart 1978.
"Mafya'nın Ortadoğu Temsilcisi, Mali Polis Müdürü Naci Tolon'u Telefonla Arayarak 'Beni Aramayın' Dedi", *Tercüman*, 23 Şubat 1968.
"Mahir Çayan'ı Evinde Saklayan Yılmaz Güney Tevkif Edildi", *Günaydın*, 28 Mart 1972.
"Mamak Askeri Cezaevi'nden İdamlık İki Mahkûm Kaçtı", *Hürriyet*, 28 Temmuz 1980.
Mandi Rice Davies: 'Benim İçin En Önemli Şey Aşk'", *Akşam*, 3 Mart 1964.
"Mao'cularla İGD'liler Çatıştı, 15 Kişi Yaralandı", *Tercüman*, 6 Kasım 1978.

"Maocular Ankara'da Ercan Turgut Adlı İGD'liyi Öldürdü", *Tercüman*, 24 Kasım 1978.
"Mapushane Kralı Yılmaz Güney ve Özel Fotoğraflar", *Sabah Star*, 28 Şubat 1993.
"Margaret Lee Sevgilisini Öldürmek Suçundan Yattığı Cezaevinden Serbest Bırakıldıktan Sonra Film Setine Gitti", *Güneş İki*, 4 Haziran 1982.
"Marilyn Monroe'nun *Prens ve Dansöz* Filminin Afişi Fazla Çıplak Olduğu İçin Almanya'da Yasak Edildi", 7 Şubat 1958.
"Marilyn Monroe'nun Ölüsü Bile Para Ediyor", *Günaydın*. 16 Ağustos 1981.
"Marlon Brando Irk Ayrımını Kınıyor", *Milliyet*, 22 Şubat 1964.
"Marlon Brando Oscar'ı Kazandı ve Reddetti", *Yeni Ortam*, 29 Mart 1973.
"Marlon Brando Kızılderilileri Ziyaret Edecek", *Hürriyet*, 30 Mart 1979.
"Mehmet Ali Birand'ın TRT'yi Karıştıran 32. Gün Faturaları. Birand'ın Programıyla İlgili Yolsuzluk İddiaları", *Tempo*, 6-12 Ocak 1991, sayı: 2.
"Melih Ük Tarafından Öldürülen Feri Cansel'in Kızı Zümrüt Tatari Cinayeti Anlattı", *Günaydın*, 9 Eylül 1983.
"Meliha Şoray: 'Kızlarımın İçyüzü'", *Saklambaç*, 6-20 Ağustos 1969.
"Meliha Şoray 26 Ocak 1984 Günü Toprağa Verildi".
"Melike Demirağ/Şanar Yurdatapan/Sema Poyraz/Cem Karaca ve Selda Bağcan 15 Mart 1981'e Kadar Türkiye'ye Dönmezlerse Vatandaşlıktan Çıkartılacak", *Tercüman*, 11 Şubat 1981.
"Melike Demirağ Türkiye Aleyhinde İddialarda Bulundu", *Milliyet*, 26 Şubat 1981.
"Melike Demirağ ile Şanar Yurdatapan'ın da Aralarında Bulunduğu Bir Topluluk Dün Franfurk'ta Yaptığı Yürüyüşte Türkiye'ye Yardımın Kesilmesini İstedi", *Milliyet*, 15 Mart 1981.
"Melike Demirağ ile Şanar Yurdatapan'ın Köln Radyosu ile Olan Sözleşmesi Feshedildi", *Tercüman*, 7 Nisan 1981.
"Melike Demirağ Altı Yıl Sonra Turist Olarak Türkiye'de", *Aktüel*, 2-8 Ocak 1992, sayı: 26.
"Melina Mercouri ile Jeanne Morceau, Cannes Film Festivali'nde En İyi Kadın Oyuncu Seçildiler", *Dünya*, 25 Mayıs 1960.
"Melina Mercouri 8 Ağustos 1963'te İstanbul'a Geldi."
"Melina Mercouri: 'Tam 12 Okuldan Kovulmuştum'", *Akşam*, 3 Eylül 1963.
"Melina Mercouri Paris'i Terk Ederek Türkiye'ye Yerleşeceğini Açıkladı", *Milliyet*, 1 Eylül 1972.
"Melina Mercouri 7 Yıl Aradan Sonra Paris'ten Yunanistan'a Dönüyor", *Hürriyet*, 25 Temmuz 1974.
"Melina Mercouri Yunanistan'da Kültür Bakanı Oldu", *Hürriyet*, 22 Ekim 1981.
"Melina Mercouri Tarafından Kurulan 'Anavatanları Kurtarma Komitesi' Bastırdığı Haritada Türkiye Toprakları Beş Devlet Arasında Paylaştırılmış", *Star*, 6 Nisan 2002.
"Memduh Ün ile Zeynep Değirmencioğlu Duruşmasına Başlandı", *Milliyet*, 17 Ocak 1964.
"Memduh Ün Fatma Girik'i Dövdü", *Hafta Sonu*, 8 Ocak 1970, sayı: 155.
"Memduh Ün'ün Kızı Sevda Ün Eroin Alırken Yakalandı", *Tercüman*, 10 Şubat 1981.
"Memduh Ünlütürk (Emekli Tümgeneral) Demir Çelik'teki Görevinden Alındı", *Hürriyet*, 7 Kasım 1978.
"Memurlar Yılda 152 Gün Çalışmıyor ve Bir Memur Ortalama 77 Yıl Devletten Maaş Alıyor", *Hürriyet*, 29 Ekim 2001.
MENGİ, Güngör: "Silah Çılgınlığı", *Sabah*, 18 Kasım 2001.
MENGİ, Ruhat: "2 Katrilyonluk Kaçak Elektriğin %48,6'sı Güneydoğu Anadolu'da Kullanılmaktadır", *Sabah*, 22 Ekim 2001.
"Meral Orhonsay: 'Ben Bir Ensest Kurbanıyım'", *Aktüel*, 7-13 Kasım 1991, sayı: 18.

"MESÇİ, Ayşe Emel: "Yılmaz Güney Sinemasının Düğüm Noktası Kullandığı Kurgu Tekniği ve Malzemesidir", *Cumhuriyet*, 6 Kasım 2000.
"Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat Suikast Sonucu 6 Ekim 1981 Salı Günü Öldürüldü."
"MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in Hilton Oteli'nde Verdiği İftar Yemeğine Dündar Kılıç ile 'Oflu İsmail' Olarak Tanınan İsmail Hacısüleymanoğlu da Katıldı", *Cumhuriyet*, 29 Ağustos 1978.
"MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in Avukatı Şevket Bülent Yahnici'nin Kardeşi Ercüment Yahnici Dün Evinden Çıkarken Silahlı Saldırı Sonucu Öldürüldü", *Tercüman*, 28 Aralık 1979.
"MİT Tarafından Yapılan Araştırma Sonunda Devrimci Öğrencilerle Birlikte Çeşitli Eylemlere Karışmış 800 Kadar Ordu Mensubu Tespit Edilmiş Bulunmaktadır", *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1971.
"MİT Müsteşarı Bahattin Özülker Önceki Gün Samsun'da Vefat Etmiştir", *Hürriyet*, 28 Eylül 1974.
"MİT: Aşırı Sol ve Aşırı Sağ Dini Çatışma Yaratıyor", *Hürriyet*, 17 Eylül 1978.
"MİT Albayı Olarak Kendini Tanıtan Fikret Koçan Adlı Dolandırıcı Yakalandı", *Hürriyet*, 27 Temmuz 1980.
"MİT Başkan Yardımcısı Süleyman Yenilmez Kızıldere Operasyonu'na Katıldı", *Aydınlık*, 26 Ağustos 1978.
"MTTB Sinema Kulübü Ana Nizamnamesi", *Bizim Anadolu*, 23 Ekim 1972.
"Moğollar Topluluğundan Engin Yörükoğlu ile Taner Öngör Askerlik Yapmamak İçin Yurt dışına Kaçmışlar", *Hafta Sonu*, 8 Kasım 1970, sayı: 198.
"Muazzez Abacı: 'Hasan Heybetli Bana Ateş Etti' Deyip Polise Başvurdu", *Hürriyet*, 13 Temmuz 1978.
"Muazzez Abacı Güvenlik Kuvvetlerine Karşı Gelmekten Gözaltına Alındı", *Tercüman*, 22 Nisan 1979.
"Muhterem Nur Artık Evliliğe Tövbe Etmiş", *Akşam*, 11 Ağustos 1963.
"Muhterem Nur Bir Fotoğrafçıyı Dövdü", *Milliyet*, 14 Eylül 1963.
"Muhterem Nur Siirt'te Dağa Kaldırıldı" (*Koçero* Filmi), *Ses*, 12 Eylül 1964, sayı: 38.
"Muhterem Nur'un Asıl Adı Aysel Kısa'dır", *Ses*, 4 Şubat 1967, sayı: 6.
"Muhterem Nur Cezaevinden Ağlayarak Çıktı", *Pazar*, 25 Şubat 1967, sayı: 544.
" Muhterem Nur'un İç Çamaşırları Haraç-Mezat Satışa Çıkartıldı", *Tercüman*, 30 Ocak 1968.
"Muhterem Nur Ömrümce Ağladım Fotoromanında Hayatını Oynadı", *Saklambaç*, 1 Şubat 1968-31 Mart 1968.
"Muhterem Nur ile Hülya Koçyiğit *Yılın Kadını Değil* Filminin Bir Sahnesinde Leğende Çırılçıplak Yıkandılar, *Dünya*, 18 Temmuz 1968.
MUMCU, Uğur: "Kiminle Arkadaş?" (*Arkadaş* Film Üzerine), *Yeni Ortam*, 31 Aralık 1974.
MUMCU, Uğur: "Ermeni Mafyası", *Cumhuriyet*. 4 Şubat 1984.
MUNGAN, Murathan: "Bir Gün Mutlaka", *7 Gün*, 13 Nisan 1967, sayı: 240.
"Murat Köseoğlu (Türk Prodüktörler Cemiyeti Başkanı), Türk ve Amerikan Filmciliği", *Perde*, 21 Eylül 1964, sayı: 51.
"Muzaffer Tema'nın ABD Anıları Kırdı Geçirdi", *Sabah Pazar*, 27 Ocak 2002.
"Müjdat Gezen Kendisini Dövdüğünü İleri Sürdüğü Polislerden Davacı Olduğunu Sıkıyönetime Bildirdi", *Milliyet*, 15 Şubat 1979.
"Müjdat Gezen'in Yurt dışına Çıkışı Engellendi", *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1979.
"Müjdat Gezen 1-3 Yıl Arası Hapis İstemiyle Yargılandı", *Milliyet*, 19 Haziran 1979.
"Müjde Ar, İbrahim Tatlıses'i Kapı Dışarı Etti", *Hafta Sonu*, 13 Haziran 1980, sayı: 25.
MÜREN, Zeki: "Kendi Kalemimle İşte Size Hayatım", *Hafta Sonu*, 22 Temmuz 1967, sayı: 26.

NACİ, Fethi: "Türk Sineması'nın Gelişme Şartları Nelerdir", *Ant*, 27 Haziran 1967, sayı: 26.
NACİ, Fethi: "Türk Sineması Bugün Bir Dönüm Noktasındadır", *Ant*, 4 Temmuz 1967, sayı: 27.
NACİ, Fethi: "Rejisör-Yazar Çatışması", *Ant*, 11 Temmuz 1967, sayı: 28.
"Narenciye Kralı Mahir Turan", *Politika*, 28 Kasım 1966, sayı: 21.
"Nazan Şoray Babası Halit Şoray'la Buluştu", *Pazar*, 4 Ekim 1968, sayı: 628.
"Nazan Şoray Eski Aşkı Demir Karahan'a Döndü", *Günaydın Ekstra*, 16 Kasım 1969, sayı: 50.
"Nâzım Hikmet'in Sinema Çalışmaları, *Yeni Ortam*, 3 Haziran 1974.
"Nâzım Hikmet'in 39 Yıl Gizli Kalan Sevgilisi Adile Hüseyinova Ortaya Çıktı", *Hürriyet*, 13 Ocak 2002.
"Nebahat Çehre Radyo Taksidini Ödememekten Sanık", *Milliyet*, 11 Şubat 1964.
"Nebahat Çehre ile Metin Erksan", *Akşam*, 10 Nisan 1964.
"Nebahat Çehre, Hakkındaki Dedikoduları Yalanladı", *Medeniyet*, 30 Nisan 1964.
"Nebahat Çehre: Mevsim Aşklarına Karnım Tok", *Perde*, 21 Eylül 1964, sayı: 51.
"Nebahat Çehre ile Ahmet Mekin Aşkı", *Perde*, 28 Eylül 1964, sayı: 52.
"Nebahat Çehre Balerin mi Oldu?", *Ses*, 21 Kasım 1964, sayı: 48.
"Nebahat Çehre Hoşuna Giden Erkek Tipini Açıklıyor. İlk Önce Yeşil Gözlü Olacak, *Perde*, 26 Nisan 1965, sayı: 17.
"Nebahat Çehre Aşk/Müzik/İçki/Öpüş Dolu Bir Gece Geçirdi", *Foto Magazin*, 2 Haziran 1965, sayı: 10.
"Nebahat Çehre'nin Seks Fotoğrafları", *Perde*, 21 Haziran 1965, sayı: 25.
"Nebahat Çehre Plaj Güzeli Yarışması Jürisi", *Foto Magazin*, 11 Ağustos 1965, sayı: 20.
"Nebahat Çehre-Yılmaz Güney Evleniyorlar", *Perde*, 17 Ocak 1966, sayı: 3.
"Nebahat Çehre'nin Hediyesi", *Perde*, 21 Mart 1966, sayı: 12.
"Nebahat Çehre'nin Bakireliği Münakaşa Konusu Oldu", *Son Havadis*, 24 Mart 1966.
"Nebahat Çehre, 'Bakireyim' Dedi", *Milliyet*, 24 Mart 1966.
"Nebahat Çehre, Can Güney'e Haber Gönderdi: Yılmaz Güney'le İlişiğim Bitti", *Demokrat İzmir*, 15 Mayıs 1966.
"Nebahat Çehre. Kayıp Aranıyor", *Pazar*, 18 Mart 1967, sayı: 547.
"Nebahat Çehre Okuyucularla Konuşuyor", *Ses*, 2 Kasım 1968, sayı: 45.
"Nebahat Çehre Yılmaz Güney'den Boşanıyor", *Saklambaç*, 24 Nisan 1968.
"Nebahat Çehre ve Yılmaz Güney Son Söylentileri Yalanlayıp 'Kesin Kararımızı Çoktan Verdik' Dediler", *Pazar*, 17 Mayıs 1968, sayı: 608.
"Nebahat Çehre Üvey Babası Cahit Poyraz'ı Yılmaz Güney'in Mektuplarını Yatak Odasından Çaldığı İçin Mahkemeye Vereceğini Açıkladı", *Saklambaç*, 16 Eylül 1968.
"Nebahat Çehre Beş Bin Liraya Rağmen Striptiz Yapmıyor", *Hafta Sonu*, 28 Kasım 1968, sayı: 97.
"Nebahat Çehre'nin Hayat Hikâyesi", *Perde*, 23 Aralık 1968, sayı: 52.
"Nebahat Çehre ile Can Ünal. Nişan Onları Şaşırtmadı", *Ses*, 1 Şubat 1969, sayı: 6.
"Nebahat Çehre Filmlerde Sere Serpe Soyunuyor", *Dünya*, 10 Temmuz 1969.
"Nebahat Çehre Dinlenmek İçin Londra'ya Gitti", *Hafta Sonu*, 14 Ağustos 1969, sayı: 134.
"Nebahat Çehre, 'Ben Yılmaz Güney'in Eşiyim' Diyerek Filmde Tüfekle Bir Minibüsün Camını Kırdı", *Saklambaç*, 15 Eylül 1969.
"Nebahat Çehre'yi Taksim'de Dört Kişi Dövdü", *Hafta Sonu*, 19 Şubat 1970, sayı: 161.
"Nebahat Çehre ile Demir Karahan", *Ses*, 7 Mart 1970, sayı: 10.
"Nebahat Çehre Sahneye İlk Adımını Ankara'da Attı", *Ses*, 8 Ağustos 1970, sayı: 32.

"Nebahat Çehre Tanju Okan'a Aşık Oldu", *Hafta Sonu*, 30 Ağustos 1970, sayı: 188.
"Nebahat Çehre Ehliyetsiz Otomobil Kullandığı İçin Savcılığa Verildi", *Hafta Sonu*, 1 Kasım 1970, sayı: 197.
"Nebahat Çehre ile Behiye Aksoy Kavga Ettiler", *Hafta Sonu*, 6 Aralık 1970, sayı: 202.
"Nebahat Çehre'nin Albümü", Pazar, 2 Nisan 1971, sayı: 758.
"Nebahat Çehre Ehliyetsiz Araba Kullanmaktan Polis Tarafından Yakalanmış ve Mahkemeye Sevkedilmiştir", *Günaydın*, 5 Mayıs 1971.
"Nebahat Çehre Vergi Borcunu Ödemeyince Avrupa'ya Gidemedi", *Yeni Asır*, 1 Kasım 1971.
"Nebahat Çehre "Ününü Unutan Kadın", *Aktüel*, 15-21 Ekim 1992, sayı: 67.
"Nebahat Çehre Değil, Poposu Başroldeydi", *Milliyet*, 27 Haziran 2001.
"Necati Aygın (*Erzurum Devrim* Gazetesi Muhabiri) 13 Mart 1977 Pazar Günü 5 Komandonun Bıçaklı Saldırısına Uğrayarak Ağır Yaralandı. Necdet Tosun Erzurum'da Kan Verip Hayat Kurtardı", *Hafta Sonu*, 21 Mayıs 1970, sayı: 174.
"Necla Ateş Amerika'da 6 Film Çevirmiş", *Dünya*, 27 Ekim 1957.
"Necmi Demir/Kâmil Dede/Mustafa Yalçıner/Hasan Ataol/Muzaffer Oruçoğlu/Arslan Kılıç ve Niğde Cezaevi'nde Tutuklu 40 Hükümlü: 'Şartlı Salıverilmenin 36 Yıl Üzerinden Hesaplanmasına Yasal Engel Yok', *Aydınlık*, 16 Haziran 1978.
"Nejat Söyler Türk Mafyasını Ele Verdi", *Hürriyet*, 12 Mayıs 1982.
"Neriman Köksal Yine İntihara Teşebbüs Etti", *Hafta Sonu*, 28 Mart 1968, sayı: 62.
"Neşe Karaböcek 12 Yıllık Kocası Atilla Sarpkaya ile 21 Yaşındaki Kız Kardeşi Gülden Karaböcek'i Zina Yaptıkları İddiasıyla Aynı Evde Yakalattı", *Hürriyet*, 6 Temmuz 1974.
"Niğde Cezaevi'ndeki İsyanı 2 Komando Birliği Bastırdı", *Milliyet*, 15 Mart 1978.
"Niğde Cezaevi'nde Tutuklu İlkay Demir ve 22 Kadın Tutuklu: 'Kölece Çalışma Koşullarında Hükümlü Neden Çalışsın?'", *Aydınlık*, 17 Haziran 1978.
Niğde Cezaevi'nde Çıkan İsyanda Müdür ve 23 Görevli Rehine Alındı", *Milliyet*, 6 Ağustos 1978.
"Niğde Cezaevi'nden 4 Siyasi Tutuklu Kaçtı", *Milliyet*, 3 Nisan 1979.
"Nilüfer Koçyiğit Adliyenin Gediklisi Oldu", *Hafta Sonu*, 15 Kasım 1970, sayı: 199.
"Nilüfer Koçyiğit Vergi Kaçakçısı İlan Edildi", *Tercüman İnci*, 11 Eylül 1972.
"Nilüfer Koçyiğit'in Nişanlısı Bekir Çelenk Dolandırıcılık İddiasıyla Aranıyor", *Hürriyet*, 13 Ocak 1978.
"'Nişanlım Tabanca ile Bana Ateş Etti' Diyen Muazzez Abacı Mahkemede İfadesini Geri Aldı. Hasan Heybetli'nin Tahliye İsteği Reddedildi", *Milliyet*, 11 Ağustos 1978.
"Nükhet Duru Washington'da Konser Verdi", *Hürriyet*, 27 Ekim 1981.
NUR, Muhterem: "Hayatım Boyunca Ağladım", *Pazar*, 11 Haziran 1971, sayı: 768.
"Nuran Mutlu'nun Avukatı Kemal Çetinsoy Nuran Mutlu'nun Avukatlığından İstifa Ettiğini Bildirdi", *Politika*, 10 Nisan 1976.
"Nuri Demirağ 13 Kasım 1957 Çarşamba Günü Öldü."
"Nuri Sesigüzel Memleketi Birecik Kazasında Lise Binasının Yapılması İçin Büyük Yardım Yaptı", *Saklambaç*, 22 Kasım 1968.
"O da Artistliğe Özenmişti", *Akşam*, 31 Ağustos 1967.
ODABAŞ, Nedim: "Sadist mi? Sinemacı mı?", *Milli Gazete*, 4 Ocak 2001.
"Oflu Avni Gözaltında", *Milliyet*, 2 Mart 1964.
"'Oflu Hasan' Lakabıyla Anılan Hasan Cevahir'in Üzerinden Smit Wesson Marka Tabanca Bulunduğu İçin Gözaltına Alındı", *Son Havadis*, 28 Mart 1961.

"Of'li Hasan", *Bizim Anadolu*, 13 Ağustos 1972.
"'Oflu İsmail' Olarak Tanınan İsmail Hacısüleymanoğlu Şişli'de Semiramis Gazinosu Sahibi 'Malatyalı Bulut' Diye Tanınan Akbulut Karaoğlu'nu Öldürdükten Sonra Kaçmıştır", *Milliyet*, 1 Nisan 1979.
"'Oflu İsmail'in Masasında Oturduğu İleri Sürülen 2 Polis Gözaltına Alındı", *Milliyet*, 2 Nisan 1979.
"'Oflu İsmail' Olarak Anılan İsmail Hacısüleymanoğlu *Tercüman* Gazetesine Telefon Açarak 'Gazino Sahibi ile Barmeni Ben Öldürmedim' Dedi", *Tercüman*, 3 Nisan 1979.
"'Oflu İsmail'in Yeğeni Yusuf Hacısüleymanoğlu ile Dündar Kılıç'ın Ortağı Agâh Bayansal Gözaltına Alınmıştır", *Tercüman*, 10 Nisan 1979.
OĞUZ, Atilla: "İşte Türkan Şoray'ın Ta Kendisi" (Jartiyerli fotoğrafı var), *Perde*, 8 Ekim 1963, sayı: I.
OĞUZ, Zeki: "Dolavlı Yılmaz Güney", Çalı, Haziran 1998, sayı: 17.
OKAN, Tunç: "*Otobüs* Filmini Üstlenenlere Filmin Tüm Emekçileri Adına Cevap", *Milliyet*, 20 Şubat 1978.
OKAN, Tuncan: "Alageyik", *Milliyet*, 13 Şubat 1959.
OKAN, Tuncan: "Sinemaya Hürriyet", *Milliyet*, 11 Haziran 1960.
OKAN, Tuncan: "Berlin Film Festivali'nin Tarihçesi", *Milliyet*, 1-2 Temmuz 1960.
OKANAR, Can: "Fransızlar Yılmaz Güney'i İade Etmemekte Direniyor", *Tercüman*, 28 Mayıs 1982.
OKUMAMIŞ, İbrahim: "Adanalılar Afrikalılarla Elbistan Pencap'la Akraba", *Hürriyet*, 11 Eylül 2001.
OLCAYTO, Enis Rıza: "Krallık Ama Ne Pahasına", *Ses*, 5 Mart 1966, sayı: 10.
OLCAYTO, Enis Rıza: "Türk Sineması'nın Clay'i Yılmaz Güney", *Ses*, 1 Temmuz 1967, sayı: 27.
OLCAYTO, Enis Rıza: "Bir Şansın Olmadığı Kalmıştı", *Ses*, 23 Eylül 1967, sayı: 39.
OLCAYTO, Enis Rıza: "Çirkin Kral Hürriyeti Seçti", *Ses*, 4 Mayıs 1968, sayı: 19.
OLCAYTO, Turgay: "Kitaplar Arasında/İbo-İbrahim Kaypakkaya Kitabı Yayına Çıktıktan Beş Saat Sonra Toplatıldı", *Bizim Gazete*, 25 Nisan 2000.
OLCAYTO, Turgay: "Kitaplar Arasında/Titiz ve Üretken Araştırmacı Turhan Feyizoğlu'nun Fırtınalı Yıllarda Ülkü Hareket Çalışması da Çok Ses Getirecek", *Bizim Gazete*, 16 Ocak 2001.
OLCAYTO, Turgay: "Bir Dosta/Emeğine, Yüreğine, Aklına Sağlık Turhan Feyizoğlu. Yineliyorum Bir Kez Daha; Belleğini Yitirmeye Başlamış Bir Topluma Belleğini Kazandırma Uğraşı Verdiğin İçin", *Bizim Gazete*, 1 Ekim 2002.
"15 Ayda 32 Polis 12 Bekçi Öldürüldü", *Tercüman*, 11 Nisan 1979.
"Onat Kutlar Bombalı Suikast Sonucu 11 Ocak 1995'te Öldü."
"Onat Kutlar'ın Katil Zanlısı PKK'lılar Müebbet Hapis Cezasına Çarptırıldı", *Zaman*, 27 Şubat 2003.
"12 Mart Hükümlüsü Yusuf Küpeli/Münir Ramazan Aktolga/Ertuğrul Kürkçü/Orhan Savaşçı ve Oktay Etiman Mamak Askeri Cezaevi'nden Niğde Cezaevi'ne Gönderildi", *Vatan*, 31 Ocak 1978.
"12 Yaşında İken Batakhaneye Düşen L.K. Adlı Kadın, 'Hergün 4-5 Kız Beyoğlu'nda Batakhanelere Sevkediliyor' Dedi", *Tercüman*, 26 Ocak 1968.
"13 Ülkücü Sağmalcılar Cezaevi'nden Kaçtı", *Hürriyet*, 3 Kasım 1978.
"17 Sabıkası Olan Dündar Kılıç Polisi Görünce Ağlamaya Başladı", *Dünya*, 28 Ağustos 1969.
ORAL, Zeynep: "John Wayne. Artık (Western) Kahramanı Bir Kovboy Olarak Yaşıyor", *Milliyet Sanat*, 18 Haziran 1979, sayı: 328.
"Orhan Gencebay'ın Yazıhanesini Basan Silahlı 2 Kız Yakalandı", *Tercüman*, 19 Aralık 1979.
Orhan Kemal (Raşit Öğütçü), "*Evlerden Biri*", *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1960-27 Nisan 1960.
Orhan Kemal, "Saka", *Son Havadis*, 1 Ocak 1961.

Orhan Kemal, "Yılbaşı 1960-1961", *Son Havadis*, 3 Ocak 1961.
Orhan Kemal, "Yobaz", *Son Havadis*, 4 Ocak 1961.
Orhan Kemal, "İşportacı", *Son Havadis*, 5 Ocak 1961-27 Şubat 1961.
ORHAN, Sinami: "Türkiye Sosyalist Hareketleri Tarihi Üzerine Bir Deneme. Mustafa Suphi", *Akademya*, Ocak, 1999/1.
ORKUNT, Sezai: "Milletlerarası Terörizm ve Ermeni Meselesi", *Tercüman*, 12 Mayıs 1982 (1).
ORTAYLI, İlber: "İsveç... 40'a Yakın Irkçı Cinayet Kurbanı Türk Var; Ortada Dolaşan Failleri Polis Hâlâ Bulamıyor. Bazı Durumları 'Çifte Standart' Gibi Kavramlarla Açıklamak İskandinavlara Fazla Paye Vermek Olur", *Milliyet Pazar*, 10 Şubat 2002.
"Oscar'da Bu Yıl Türk Aleyhtarı *Gece Yarısı Ekspresi* Filminin İki Ödül Alması Irkçılığa Karşı Gelen Çevreler Tarafından Kınandı", *Tercüman*, 11 Nisan 1979.
"Osman F. Seden, Samsun Bölge İşletmecileri Tarafından Kara Listeye Alındı", *Bizim Anadolu*, 30 Haziran 1973.
"Osmaniye Cezaevi'nde İsyan Çıktı, *Tercüman*, 4 Ocak 1968.
OSMANOĞLU, Murat: "Yılmaz Güney Yaşasaydı Kemalist Olur muydu?", *Selam*, 10-16 Ocak 1999.
"*Otobüs* Filmi Emekçilerinin Açıklaması. Gundrun Zachrisson/Arslan Mengüç/Tuncel Kurtiz/Nadir Sütemen/Ünal Nurkan/Sümer İşgör/Nurettin Sezer/Yüksel Topçugürler/Arans Ören/Oğuz Boylas", *Milliyet*, 15 Şubat 1978.
"Öğrencilerin Yurt Sıkıntısı", *Dünya*, 27 Ekim 1957.
"Ömrü Kısalan bir 'Kral' Ayhan Işık", *Milliyet*, 7 Haziran 1965.
"Önder Somer'in Boşandığı Eşi Vefa Bozacısı'nın Kızı Olan Saime Tendü Döşer'i Öldüren Coşkuner İmrahor Teslim Oldu", *Milliyet*, 10 Mayıs 1979.
ÖNER, Çetin: "Arkadaşım'dı", *Bilim ve Sanat*, Ekim 1984, sayı: 46.
ÖNGÖREN, Mahmut Tali: "Güney'e Bir Karanfil", *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1998.
ÖZCAN, Nazan: "15 Yıl Sonra. Yıllardır Film Yapmayan Nebahat Çehre *Gülüm*'le Beyazperdeye Döndü", *Radikal İki*, 9 Şubat 2003.
ÖZDEMİR, Mehmet Niyazi: "Birinci Dünya Savaşı'na İki Milyon Sekiz Yüz Bin Fidan Gibi Delikanlıyla Katıldık, İki Milyon Elli Üç Bini Şehit Oldu", *Altınoluk*, Mart 2002, sayı: 193.
ÖZDEN, Dursun: "Akıllı Anka ve Barış Kuşları, *Bizim Gazete*, 16 Ocak 2003.
ÖZAL, Turgut: "Nefes Alışları Bile İzleriz Çağındayız", *Hürriyet*, 7 Mayıs 1982.
ÖZCAN, Halil İbrahim: "Güne Pratik Gir. Cevap Hakkı Doğmadan Cümle Kur", PEN Yazarlar Derneği, 4 Temmuz 2003.
ÖZCAN, Nazan: "Gözükara Zilha", *Radikal İki*, 3 Ağustos 2003.
"Özcan Tekgül Adlı Dansöz 'Çırılçıplak Dans Etmek İstiyorum' Diye İstanbul Valiliğine İzin Verilmesi İçin Müracaat Etti", *Cumhuriyet*, 17 Nisan 1960.
ÖZDEMİR, İsmail: "İzmit Cezaevi'nden Adalet Bakanı'na Açık Mektup", *Aydınlık*, 6 Temmuz 1978.
"Özden Çelik ile Gönül Yazar Yeniden Evlenecekler", *Pazar*, 8 Mart 1964, sayı: 384.
ÖZGENTÜRK, Işıl: "Mapustakiler", 1-9 Haziran 1978.
ÖZGENTÜRK, Nebil: "Dünya Starları 'Yerli' Fotoromanda Başroldeydi", *Sabah*, 16 Haziran 1999.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Böyle Yazılmamalıydı Bu Şiir", *Nasır*, Mart-Nisan 1957, sayı: 14/15.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Süslü Saksı Sokağı'nda Cinayet", *Nasır*, Haziran-Temmuz 1957, sayı: 17/18.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Gençleşen Türk Sineması", *Ses*, 18 Nisan 1964, sayı: 17.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Artist Olmadan Önce Ne İş Yaparlardı", *Ses*, 9 Mayıs 1964, sayı: 20.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Yılmaz Güney Önce Karısı ile Kucaklaştı, Sonra Gidip Teslim Oldu", *Ses*, 10 Tem-

muz 1965, sayı: 28.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Sokaktaki Adam ya da Yılmaz Güney", *Sinema 65*, Temmuz 1965, sayı: 7.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Türkan Şoray ve Tatlı Su Kahramanları", *Sinema 65*, Kasım-Aralık 1965, sayı: 11/12.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Urfa Olaylarının İçyüzü", *Akşam*, 30 Nisan 1966.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Peşin Yargılar-Kara Listeler ve Antalya Festivali", *Akşam*, 11 Haziran 1966.
ÖZGÜÇ, Agâh: "Şöhretlerin Mezarkentinde Bir Türk Yılmaz Güney Yok mu?", Öküz, Ekim 2000, sayı: 2000/10.
ÖZKAN, Hüseyin: "İşkence", *Vatan*, 12-19 Mart 1977.
ÖZKAN, Hüseyin: "MC Döneminde İşlenen Siyasal Cinayetlerin Dosyası" (522 Ölü), *Vatan*, 31 Ocak 1978 (1).
ÖZKESİCİ, Oktay/ÖZGÖNÜL, Emin: "Ankara Mafiası", *Hürriyet Pazar*,10 Aralık 1978 (1).
ÖZKOÇAK, Vasfiye: "İnfaz Yasası ile İlgili Cezaevlerindeki Hazırlıklar Tamamlandı", *Milliyet*, 9 Haziran 1978.
ÖZKOÇAK, Vasfiye: "İzmit'te 560 Mahkûmun Açlık Grevi Yeni İnfaz Yasası Üzerine Sona Erdi", *Milliyet*, 13 Haziran 1978.
ÖZKORAY, Erol: "İşte Türk Düşmanı Fransız Beşizler: Louis Mermaz/Charles Hernu/Jean Papperen/Gaston Deferre/Joseph Franceschi, *Hürriyet*, 14 Ekim 1981.
ÖZSOY, Bahri: "Dolandırıcılar İyi Bir Artisttir", *Ulus*, 10 Ağustos 1964.
ÖZTÜRK, Saygı: "Mahkûmlar Allah'a Emanet", *Hürriyet*, 7 Mart 1978.
"Öztürk Serengil, Stocholm'de Döner ve Kebapçı Dükkânı Açacak", *Hürriyet*, 24 Mart 1966.
ÖZYALÇINER, Adnan: "Selimiye Mektuplarında *Umut* ve *Duvar*", *Sanat ve Hayat*, Haziran-Temmuz 2002, sayı: 1.
ÖZYALÇINER, Adnan: Türkan Şoray'ın Gölge Yazarıydım, Hürriyet, 7 Mayıs 2004.
"Pakistan Eski devlet Başkanı Zülfikâr Ali Butto Asıldı", *Tercüman*, 5 Nisan 1979.
"Pakize Suda Tangayı Türkiye'de İlk Giyen Oldu", *Saklambaç*, 3 Mayıs 1974.
"Paris Prade Film Festivali'nde Ali Habip Özgentürk'ün Yönettiği *Hazal* En İyi Film Seçildi", *Hürriyet*, 5 Ağustos 1980.
"Paris'te Ermeni Anıtı Dikiliyor", *Hürriyet*, 26 Nisan 1982.
"Paşakapısı Cezaevi'nde 360 Hükümlü 3 Mart 1964'te Ayaklandı."
PEKŞEN, Yalçın: "Bir Film Çevriliyor/Remzi Cöntürk", *Cumhuriyet*, 10 Aralık 1985.
"Peri Han On Bir Film Çevirdiği İtalya'dan Dün Döndü", *Hürriyet*, 20 Mayıs 1964.
"Perihan Savaş ile Aytaç Arman'ın Başrolünü Oynadıkları *Bedrana* Filmi Çekoslavakya'nın Karlovy Vary Uluslararası Sinema Festivali'nde 'Cidale' Ödülünü Kazandı", *Yeni Ortam*, 28 Temmuz 1974.
"Peter Ustinov Adlı Aktör ve Tiyatro Yazarı 8 Ağustos 1963'de Kotrası ile İstanbul'a Geldi. Politikacı Artist ve Prodüktörlerimiz İşçi Partisine Üye Oldular", *Perde*, 8 Mart 1965, sayı: 10.
POYRAZ, Cahit: "Kralla Kraliçe Komşu Oldular", *Ses*, 30 Mayıs 1970, sayı: 22.
POYRAZ, Cahit: "Nebahat Çehre'nin Kocası Yavuz Demir, Sevim Tuna'ya Damat Oldu", *Hafta Sonu*, 18 Ağustos 1978, sayı: 34.
POYRAZ, Cahit: "Vera Tulyakova/Sabahat Duru ve Rüçhan Adlı Moskova'da Nâzım Hikmet'in Mezarı Başında", *Hafta Sonu*, 15 Eylül 1978, sayı: 38.
"Prodüktörler Cemiyeti 'Meşhur Olmanın Yolu Prodüktörün veya Rejisörün Yatak Odasından Geçer' Dedikleri İddia Olunan Türkan Şoray/Leyla Sayar ve Nuray Uslu'ya Tepki Gösterdi", *Milliyet*, 27 Ocak 1964.

"Prodüktör İhsan Noyan Muhterem Nur'u Dövdü", *Perde*, 28 Eylül 1964, sayı: 46.
Putları Kıralım: "Yılmaz Güney/Nâzım Hikmet/Necip Fazıl/Zeki Müren ve Diğerleri", *Nokta*, 22 Kasım 1987, sayı: 46.
PÜTÜN, Yılmaz: "Bekleyiş", *Nasır*, Haziran-Temmuz 1957, sayı: 17/18.
REFİĞ, Halit: "Türk Sineması Nedir?", *Sinema 65*, Ocak 1965, sayı: 1.
REFİĞ, Halit: "Yılmaz Güney ile Konuştuklarım", *Milliyet*, 23 Haziran 1978.
REFİĞ, Halit: "Sinemamızın Dışarı Açılışı , *Milliyet*, 21 Temmuz 1978.
REFİĞ, Halit: "Sansür Tüzüğü Halen Yürürlükte, *Milliyet*, 28 Temmuz 1978.
REFİĞ, Halit: Sinemamızın Kültür Kaynakları", *Milliyet*, 12 Mayıs 1979.
"Remzi Cöntürk 31 Ağustos 1987 Pazartesi günü Trafik Kazasında Öldü."
"Romy Scheider Kalp Krizinden 43 Yaşında Öldü", *Güneş*, 30 Mayıs 1982.
"Rusya'ya Casusluk Yapan İki Kişi Suçüstü Yakalandı", *Milliyet*, 14 Eylül 1957.
"Rüçhan Adlı'yı Çileden Çıkartan Fotoğraflar" (Türkan Şoray'ın Fotoğrafları), *Ses*, 25 Şubat 1967, sayı: 9.
"Rüçhan Çamay, Şantöz Osman Diper Adlı Bir Üniversiteliye Âşık", *Saklambaç*, 20 Mayıs 1968.
"Rüçhan Çamay ile Leyla Sayar Bir Süre Önce Kaçırılıp Polonezköy'de Bir Evde Alıkonulmalarıyla İlgili İfade Verdiler ve Kendilerini Kaçıranlardan Şikâyetçi Olmadıklarını Söylediler", *Hürriyet*, 21 Mayıs 1980.
"Rüçhan Çamay 35. Sanat Yılını Kutlayacak", *Günaydın*, 9 Ağustos 1981.
SABİT, Selim: "Paris'teki Sovyet Bankasının İçyüzü", *Tercüman*, 9-22 Nisan 1979.
"Sadri Alışık 18 Yıl Aradan Sonra Şöhrete Ulaştı", *Akşam*, 30 Aralık 1964.
"Sadri Alışık İcrada", *Tercüman*, 1 Mart 1968.
"Sadri Alışık Trafik Kazası Geçirdi ve Ölümden Döndü", *Tercüman*, 15 Mayıs 1979.
"Safiye Ayla 6 Milyon Tutan Servetini Eğitim Vakfı'na Bağışladı", *Tercüman*, 26 Nisan 1968.
"'Sahte Solcu' Olduğu İddiasıyla Altın Portakal Ödülü'nden Mahrum Edilen Cüneyt Arkın'dan Sonra Şimdide 'Sağcı' Diye Nitelenen Salih Kırmızı'ya Rol Verilmiyor", *Hafta Sonu*, 28 Temmuz 1978, sayı: 31.
"Sağ ve Sol Örgütlere Silah Sağladığı Öne Sürülen Hilmi Keçe Adındaki Polis Yakalandı", *Milliyet*, 9 Mart 1979.
"Sağcılar Mahalleye Alt, Solcular Üst Yoldan Giriyor", *Milliyet*, 24 Temmuz 1978.
SAĞIR, Necati: "Yılmaz Güney'e Açık Mektup/Aydınlık ve TİKP Düşmanlığının Hiçbir Geleceği Yoktur (I)", *Aydınlık*, 24 Ekim 1973.
SAĞIR, Necati: "Yılmaz Güney'e Açık Mektup/Hangi Dünya (2)", *Aydınlık*, 25 Ekim 1978.
"Sağmalcılar Cezaevi'nde İsyan ve Yangın", *Hürriyet*, 6 Ocak 1978.
"Sağmalcılar Cezaevi'nden 2'si Siyasi 5 Tutuklu Kaçtı", *Tercüman*, 27 Aralık 1970.
"Sağmalcılar Cezaevi'nde Dün Çıkan İsyan Dört Saat Sonra Bastırıldı", *Hürriyet*, 23 Ocak 1979.
"Sağmalcılar Cezaevi'nde Dün Sabaha Karşı İsyan Çıktı. 5 Gardiyan ile 1 Mahkûm Yaralandı", *Hürriyet*, 9 Nisan 1979.
"Salih Dikişçi'den Yılmaz Güney İçin", *Aydınlık*, 10 Eylül 1993.
"Salih Güney ile Sema Tamer Yeşilçam'ın Prens ve Prensesi Olup Çıktı", *Yeni Asır*, 12 Kasım 1971.
"Salih Güney Asker Kaçağı Olarak Aranıyor", *Tercüman İnci*, 15 Eylül 1972.
"Salih Güney'i Bıçaklayarak Yaralayan Kuzey Vargın Tahliye Edildi", *Bizim Anadolu*, 5 Mayıs 1973.
"Salihli Cezaevi'nde İsyan Çıktı. Cezaevi Müdürü Erdoğan Günay Öldürüldü", Milliyet, 25 Temmuz 1978.

"Samsun CHP Eski Milletvekili ve Köy-Koop Eski Başkanı Ahmet Altun Fransa'ya İltica Etti, *Günaydın*, 2 Eylül 1983.
Sanatçılar Ansiklopedisi, *Ses*, 3 Ocak 1970, sayı: 1.
Sanatçılar Türk Askerinin Kıbrıs'a Müdahalesini Yerinde Buluyorlar", *Yeni Ortam*, 23 Temmuz 1974.
"Sanatçılara Vergi Cezası Yağdı", *Hürriyet*, 2 Ocak 1999.
"Sanatçılar Boy Hedefi Oldu/10 Yıl İçerisinde Silahlı ve Bıçaklı Saldırıya Uğrayan Ünlülerden 8'i Öldü 13'ü Yaralandı", *Yeni Şafak*, 1 Ekim 2001.
SANDALCI, Emil Galip: "Budandıkça" (Yılmaz Güney hakkında), *Vatan*, 5 Ocak 1977.
"Sansür Heyeti: *Köprüden Geçti Gelin*-Tanju Korel/*Devlerin Öcü*-Murat Soydan/*Alageyik*-Cüneyt Arkın/*Bir Çirkin Adam*-Yılmaz Güney/*Güney Ölüm Saçıyor*-Yılmaz Güney/*Dağa Çıkan Kız*-Tugay Toksöz ile *Kendi Düşen Ağlamaz*-Nuri Sesigüzel Adlı 7 Filmi Yasaklamış ve Durum İçişleri Bakanlığınca Bir Genelge İle Valiliklere de Tebliğ Edilmiştir", *Hafta Sonu*, 26 Şubat 1970, sayı: 162.
"Sansürün Kaldırılması-İşçi Bayramı ve Lozan Günü Kutlandı", 25 Temmuz 1978.
SARAÇ, Osman (Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Görevlisi): "Sinemaya Gitmek Dinen Yasak Değildir", *Akşam*, 25 Ocak 1964.
SAV, Atila: "Sinema Sansürü Özgürlükleri Çiğniyor", *Milliyet*, 7 Kasım 1977.
SELÇUK, İlhan: "*Karanlıkta Uyananlar*", *Cumhuriyet*, 22 Mayıs 1965.
SELÇUK, İlhan: "Devrim/Devrim/Devrim", *Cumhuriyet*, 8 Eylül 1967.
SELÇUK, İlhan: "Ordumuza Güveniyoruz", *Cumhuriyet*, 23 Kasım 1967.
SELÇUK, İlhan: Çirkin Kral, *Cumhuriyet*, 4 Aralık 1973.
SELÇUK, İlhan: "Sinema Emekçileri Yürüyor", *Cumhuriyet*, 4 Kasım 1977.
"Selçuk Ural'ı Eski Sevgilisi Asker Kaçağı Diye İhbar Etti", *Hafta Sonu*, 9 Kasım 1967, sayı: 42.
"Selda Alkor ve Sosyalizm", *Milliyet Hafta Sonu*, 13 Haziran 1965.
"Selda Alkor Aşık Olduğu Demir Karahan ile Avrupa'ya Kaçtı", *Hafta Sonu*, 4 Ocak 1968, sayı: 50.
"Selda Alkor'un Dedesi Komiser Muharrem Alkor 13 Polisin Katili Hrisantos'u Öldürmüştü", *Sabah*, 5 Eylül 1999.
"Selda Bağcan İstanbul Sıkıyönetim 1 Numaralı Askeri Mahkemesi Tarafından Serbest Bırakıldı", *Tercüman*, 3 Temmuz 1981.
"Semra Ertan Adlı 25 Yaşındaki Türk Kızı 'Almanların Yabancı Düşmanlığını Kınamak' Amacıyla Hamburg'da Üzerine Benzin Dökerek Kendini Yaktı ve İntihar Etti", *Milliyet*, 30 Mayıs 1982.
"Semra Özdamar ile Aytaç Arman'ın Başrolünü Paylaştıkları *Güneşli Bataklık* Filmi Çekoslovakya'nın Karlovy Vary (Sendikalar Birliği) Büyük Ödülü'nü 1978 Yılında Aldı", *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1979.
SERİM, Tuna: "Türk Sineması 'Kral'sız Kaldı. Ayhan Işık Sinemanın Pırıl Pırıl İsmiydi", *Tercüman*, 18 Haziran 1979.
SERİM, Tuna: "Yoksul Ressamlıktan Ünlü Aktörlüğe. Ayhan Işık", *Tercüman*, 20-22 Haziran 1979.
"*Ses* Dergisi Yılmaz Güney'in Dev Posterini Veriyor", *Cumhuriyet*, 28 Kasım 1975.
SEVGİN, Erdoğan: "'Yeni Hayat' Kafa Kaldırdı, *Sabah Pazar* Eki, 18 Kasım 2001.
"Sevim Çağlayan Galatasaray-Fenerbahçe Maçının Galibine Kupa Verecek", *Dünya*, 6 Nisan 1960.
"Sevim Çağlayan ile Leyla Sayar Saç Saça Kavga Etti", *Akşam*, 1 Aralık 1964.
"Sevim Çağlayan, Yılmaz Gündüz'ü Nebahat Çehre ile Bir Filmde Samimi Görünce Kıskançlık Hissi Her şeyi Bir Tarafa Bırakmıştı", *Demokrat İzmir*, 5 Aralık 1965.
"Sevim Çağlayan ve Yılmaz Gündüz Çifti", *Ses*, 22 Haziran 1968, sayı: 26.

"Sevim Çağlayan Sahnede Şarkı Söylerken 2 Aylık Çocuğunu Düşürdü", *Hafta Sonu*, 7 Mayıs 1970, sayı: 172.
"Sevim Çağlayan'ın Anıları", *Pazar*, Ekim 1974.
"Sevim Emre Posteri", *Perde*, 10 Şubat 1964, sayı: 19.
"Sevim Emre ve Zayıflık", *Pazar*, 30 Nisan 1966, sayı: 501.
"Sevim Emre Hatalara Paydos Diyor", *Pazar*, 6 Mayıs 1967, sayı: 554.
"Sevim Emre/Gülbin Eray/Devlet Devrim/Sevinç Pekin/Zennube/Sedef Türkay/Sevda Nur/Aysel Tanju/Aysel Gilda/Mine Soley/Serap Tuna/Nur Peri/Mine May ve Kardeşi Sahra May Müstehcen Resim Çektikdikleri İddiasıyla Savcılık Mahkemeye Verdi", *Hafta Sonu*, 2 Nisan 1967, sayı: 10.
SEVİNÇ, Necdet: "Lenin Diye Bir Hırsız", *Bizim Anadolu*, 29 Nisan 1973.
"Sezen Aksu-Üstün Doruk. Kim Kimi Aldatıyor?", *Hafta Sonu*, 23 Haziran 1978, sayı: 26.
"Sezer Güvenirgil: Hayat Pahalılığını/Yokları/Zamları Kınamak İçin Saçlarını Ustura ile Kazıttı", *Tercüman*, 21 Mart 1979.
"Skandal Kahramanı Yıldızlar", *Milliyet*, 14 Ağustos 1965.
"Sıkıyönetim Tarafından Arananların Filmleri Sinemalarda Halka Gösterilecek", *Cumhuriyet*, 27 Mayıs 1971.
"Sibel Barış 'Ben Dans Ederken Asena Konsomatrislik Yapıyordu' Diye Konuşunca Karşısında İbrahim Tatlıses'i Buldu ve Sahneye Çıkacağı Kıbrıs Salamis Otel'deki İşine Son Verildi", *Hürriyet*, 10 Şubat 2002.
"Sigara Kaçakçısı Atilla Gürün Mahkûm Oldu", *Hürriyet*, 11 Eylül 1974.
"Sigara Kaçakçısı Atilla Gürün'ün Bir Hafta İçinde Cezaevine Konulması Gerekiyor", *Cumhuriyet*, 25 Kasım 1975.
"Silah Kaçakçılığı Bir Türlü Önlenemiyor Altı Ayda 40 bin Silah 5 Milyon Mermi Ele Geçti", *Hürriyet*, 10 Temmuz 1978.
"Silah Kaçakçılığı İddiası ile 19 İşadamı Gözaltına Alındı", *Tercüman*, 20 Nisan 1979.
"Silah Kaçakçıları Yurt dışına Kaçma Çabasındalar", *Tercüman*, 22 Nisan 1979.
"Silah Kaçakçılığı İddiasıyla Gözaltına Alınan İşadamlarından 8'i serbest Bırakıldı", *Tercüman*, 2 Mayıs 1979.
"Silah Kaçakçılığını Suriye Doğumlu 'Vezir Kardeşler' Yönetiyor", *Tercüman*, 19 Aralık 1979.
"Silah Kaçakçısı Bekir Çelenk 'Beni Koruyun Ermeni Terör Örgütü Liderlerini Açıklayayım'", *Hürriyet*, 5 Nisan 1982.
"Silah Kaçakçılığının Altından Asala Terör Örgütü Çıktı", *Hürriyet*, 5 Mayıs 1982.
SİNANOĞLU, Oktay: "Türkiye Hızla Sömürgeleşiyor", *Milliyet*, 8 Nisan 2002.
"Sinema Bileti Karaborsalıcığı Önlenecek", *Milliyet*, 30 Eylül 1957.
"Sinema ve Maç Bileti Karaborsacılığı Yapan 44 Kişi Yakalandı", *Cumhuriyet*, 7 Ocak 1958.
"Sinema Arzusu. Seyyar Sinema Arabası", *Cumhuriyet*, 11 Şubat 1958.
"Sinemada Esrar İçerken Tutuklanan Kadın ve Erkekler", *Cumhuriyet*, 5 Mart 1960.
"Sinema Bileti Karaborsacıları ile Mücadeleye Başlandı", *Son Havadis*, 8 Ocak 1961.
"Sinema Bileti Karaborsacılığı Yapan 45 Kişi Gözaltına Alındı", *Son Havadis*, 10 Ocak 1961.
"Sinema Hakkında da Yazılar Yazan Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Sadi Konuralp (39) Beyoğlu Mahyedi Sokak'taki Bir Apartmanın Çatısından Kopan Taş Parçasının Kafasına İsabet Etmesi Sonucu Yaşamını Yitirdi", *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 2003 ve *Milliyet*, 11 Temmuz 2003.
"Sinema Parası Temin İçin İskenderun'da 12-15 Yaşlarındaki 4 Çocuk Soygun Çetesi Kurmuş", *Akşam*, 31 Temmuz 1963.

"Sinema Profesörü Alim Şerif Onaran 9 Ağustos 2000 Çarşamba Günü Vefat Etti. Sinemayı Köylünün % 80'i Hiç Bilmiyor", *Milliyet*, 29 Şubat 1964.
"Sinema ve Ses Sanatçıları Hangi Kulübü Tutuyorlar", *Bayram*, 26 Nisan 1964.
"Sinema Yıldızlarından Ayhan Işık/Cüneyt Arkın/Kadir İnanır/Tarık Akan/Serdar Gökhan/Perihan Savaş/Ediz Hun Kıbrıs'ta Savaşmak Arzusuyla Yanıp Tutuşuyorlar", *Saklambaç*, 18 Ağustos 1974.
"Sinema Emekçilerinin Savaşımı Sürüyor", *Sanat Emeği*, Haziran 1978, sayı: 4.
"Sinemacılar Başbakan Turgut Özal'dan Yardım İstedi", *Hürriyet*, 22 Mayıs 1984.
"Sinema ve Sanat Dünyasında Tarihteki Büyük Rezaletler", *Cumhuriyet*, 6 Ekim 2001.
"Sinemacılar Kıbrıs'a Gitmek İstiyor", *Yeni Ortam*, 24 Temmuz 2001.
"Sivas Cezaevi'nden 3 Hükümlü Gardiyan Giysileriyle Kaçtı", *Milliyet*, 2 Mart 1978.
"Sivas Cezaevi'nden 2'si Siyasi Tutuklu 5 Mahkûm Kaçtı. Niğde Cezaevi'nden Firar Girişimi Son Anda Önlendi", *Hürriyet*, 29 Temmuz 1980.
"Sivas'ın Ünlü Kabadayısı Selahattin Ballıca 16 Yaşındaki Rahmi Çöpük Tarafından Öldürüldü", 2 Eylül 1974.
"Siverek'te 5 Yıldır Uygulanan Aile Planlaması Çalışmalarına Rağmen 2001'in İlk 10 Ayında Nüfus Müdürlüğü'ne Sıfır Yaş Grubu Yaklaşık 10 Bin Çocuğun Kaydının Yaptırıldığı Belirtildi", *Milliyet*, 12 Kasım 2001.
"Sizi İlk Defa Kim Öptü?", *Artist*, 31 Mart 1964, sayı: 14.
"Skandal. Yargıç Öldürmekten Mahkûm Yılmaz Güney Cezaevinde TV İçin Film Çevirdi", *Tercüman*, 12 Aralık 1978.
"Sophia Loren: 'Kocamı Hiçbir Zaman Aldatmayacağım', *Dünya*, 24 Mayıs 1960.
"Sophia Loren: Hayatım, *Milliyet*, 1-12 Temmuz 1963.
"Sophia Loren Hapse Girerek Şöhretine Şöhret Kattı", *Hürriyet*, 22 Mayıs 1982.
"Sol'un Yeni Hedefi Cüneyt Arkın", *Hafta Sonu*, 21 Temmuz 1978, sayı: 30.
SOMMER, Elke: "Kocalar İhanet Edebilirler", *Dünya*, 9 Temmuz 1969.
SONER, Ahmet: "Yılmaz Güney Öldü mü?", Özgür Gündem, 2 Temmuz 1993.
SONER, Ahmet: "Senaryoculuğun Senaryosu", *Argos*, Ekim 1989, sayı: 14.
"Sophia Loren Eksik Vergi Ödemek Suçundan Tutuklanıp Cezaevine Kondu", *Milliyet*, 20 Mayıs 1982.
"Sosyal Dernek Adı Altında Açılan Yerlerde Bir Yılda 3700 Kumarbaz Yakalandı", *Milliyet*, 13 Haziran 1964.
"Sosyalist Kapitalist Artistler", *Perde*, 20 Mayıs 1968, sayı: 21.
SOYKAN, Timur: "Yeşilçam'da Bir Gönüllü Tarihçi Diş Hekimi Yahya Karataş", *Radikal*, 31 Ekim 2002.
"Sulhi Aksüt Lale Manço'nun Kendisine 480 Bin Dolar Borçlu Olduğunu Söyleyerek Bu Borcu Ödemediği Gerekçesiyle Dava Açtı", *Hürriyet*, 19 Mart 2002.
"*Susuz Yaz* Berlin Film Festivali'nde Birinci Seçildi", *Milliyet*, 8 Temmuz 1964.
"*Susuz Yaz*'ı Yeniden Alkışlarken", *Milliyet*, 10 Temmuz 1964.
"*Susuz Yaz*'ı Yaratanlar Sevinçten Uçuyorlar", *Milliyet*, 12 Temmuz 1964.
"*Susuz Yaz* Filmi Bonn'da Gösterildi", *Milliyet*, 27 Temmuz 1964.
"*Susuz Yaz* Sanatçıları Turizm ve Tanıtma Bakanı Ali İhsan Göğüş'ten Ödüllerini Aldılar", *Milliyet*, 29 Temmuz 1954.
"*Susuz Yaz* Venedik Film Festivali'nde", *Milliyet*, 5 Eylül 1964.
"*Susuz Yaz* Londra'da Seks Filmi Haline Getirildi", *Cumhuriyet*, 12 Mayıs 1971.

"Süha Özgermi ile Manolya'nın Düğününde Nükhet Duru Konser Verdi", *Milliyet Magazin*, 3 Nisan 1982.
"Süleyman Turan İyi Bir Sinema Artisti Oldu", *Ses*, 7 Mart 1964, sayı: 11.
"*Sürü* Filmi Üzerine: Vedat Türkali (Abdülkadir Demirkan-Pirhasan), Erhan Sökmen, Yaşar Miraç ve Ataol Behramoğlu", *Sanat Emeği*, Nisan 1979, sayı: 14.
"*Sürü* Danıştay Kararıyla Gösterime Girecek", *Milliyet Sanat*, Temmuz 1980, sayı: 6.
SÜSOY, Yener: "Yılmaz Güney'in Oğlu Yılmaz Güney İlk Kez *Hürriyet*'e Konuştu", *Hürriyet*, 30 Ekim 2000.
SÜSOY, Yener: "Prof. Dr. Üstün Korugan ile Söyleşi", *Hürriyet*, 1 Mayıs 2001.
SÜSOY, Yener: "Türkiye'nin İsviçre Büyükelçisi Kaya Toperi PKK'nın 1993'teki Bern Büyükelçiliği Baskınında Yaşananları Anlattı", *Hürriyet*, 29 Ekim 2001.
SÜYEV, Özlem: "Tarık Akan ile Söyleşi", *Güneş* Gençlik Eki, 20 Nisan 1990, sayı: 104.
"Şafak Bekçileri İsimli Film İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı Tarafından Yasak Edildi, *Akşam*, 31 Ağustos 1963.
"Şahin Kaya Dil Diyor ki, Başkent Ankara", Mayıs 1957, sayı: 10.
"Şanlıurfa'da Kaçak Elektrik Kullanım Oranı %74. Ahırlarını Elektrikle Isıtan Köylüler Var", *Milliyet*, 3 Eylül 2001.
"Şarkıcı Esengül (Esengül Ağan) Trafik Kazasında Öldü", *Tercüman*, 19 Nisan 1979.
"Şarkıcı Neco/Doğan Kardeş Grevinde Gözcülük Yaptı", *Milliyet*, 6 Temmuz 1978.
ŞASA, Ayşe: "Niye Şizofren Oldum?", *Hürriyet Pazar*, 29 Aralık 2002.
"Şeker Kralı Hayri İpar Almanya'da Öldü", *Milliyet*, 14 Haziran 1966.
ŞEKEROĞLU, Sami: "Türk Filmlerinin Dünya Pazarlarındaki Durumu", *Cumhuriyet*, 4 Nisan 1979.
ŞENER, Erman: "Yılmaz Güney Nişanlandım Diyor Ama", *Ses*, 25 Ocak 1969, sayı: 5.
ŞENER, Erman: "Yılmaz Onbaşı'nın Son Macerası", *Ses*, 4 Ekim 1969, sayı: 41.
ŞENER, Erman: "Kral Ülkesine Döndü Fakat Tahtına Oturabilecek mi?", *Ses*, 11 Nisan 1970, sayı: 15.
ŞENER, Erman: "Çirkin Kral Baba Evinde", *Ses*, 10 Ekim 1970, sayı: 41.
ŞENER, Erman: "*Ses* Kralla Kraliçeyi Tanıştırdı", *Ses*, 22 Mayıs 1971, sayı: 21.
ŞENER, Erman: "Yılmaz Güney Nihayet Kayınpeder Evinde", *Ses*, 14 Ağustos 1971, sayı: 33.
ŞENER, Erman: "Sinemamızın Sorunları", *Milliyet Magazin*, 6 Kasım 1977.
ŞENER, Erman: "Sinema Yasası Hakkında", *Milliyet Magazin*, 5 Şubat 1978.
ŞENER, Erman: "Enver Paşa ile Recep Peker'in Torunları, *Milliyet Magazin*, 12 Mart 1978.
ŞENER, Erman: "Sokak İsimlerini Kaldırın Kurtulalım", *Bizim Gazete*, 14 Eylül 2001.
ŞENER, Erman: "Kültür %40", *Bizim Gazete*, 26 Ekim 2001.
ŞENER, Erman: "Atıf Yılmaz ve Türkan Şoray", *Bizim Gazete*, 16 Kasım 2001.
ŞENER, Erman: "Ünlü Olmak Çok Kolay Zor Olan Ünlü Kalmak", *Bizim Gazete*, 25 Ocak 2002.
ŞENGÜL, Yüksel: "Haftanın Konuğu Fatoş Güney: Barzani ve Talabani'yle Görüştüm", *Hafta Sonu*, 1 Mayıs 1992, sayı: 18.
"Şeref Gürsoy, 'Kocaoğlan Rolünü Çok Benimsedim'", *Akşam* ilavesi, 12 Eylül 1964.
ŞERMAN, Kansu: "İngiliz ve Amerikan Arşivlerinde Yunan Zulmü. Yüzlerce Köy Yaktılar", *Popüler Tarih*, Mart 2001, sayı: 10.
"Şile'de 287 Bin Mermi ile 726 Kaçak Tabanca Ele Geçirildi", *Dünya*, 28 Ağustos 1969.
"Şöhretin Yolu Yatak Odasından Geçer", *Medeniyet*, 8 Nisan 1964-16 Mayıs 1964.
ŞUBATLI, Tülay: "Nebahat Çehre. Yıllara Meydan Okuyor", Vatan, 8-9 Şubat 2003.
TAHİR, Adnan: "Ben Çirkinim", *Milliyet* Bayram İlavesi, 15 Şubat 1964.

TAMER, Şafak: "Selimiye Mektuplarında Bir Devrimcinin Aşkı", *Sanat ve Hayat*, Haziran-Temmuz 2002, sayı: 1.
"Tamer Yiğit Fabrikatör Murat Bayrak'ın Kızı Rukiye Bayrak'ı Kaçırdı", *Tercüman*, 5 Nisan 1973.
TAMER, Ülkü: "İhanet Yılları / Elia Kazan Komünist Partisi'ndeki Arkadaşlarını İhbar Ediyor", *Cumhuriyet*, 17 Kasım 1975 (1).
TAMER, Ülkü: "Usta Bir Yönetmenin Anıları", *Hürriyet Pazar*, 10 Şubat 2002.
"Tanju Gürsu'yu Karakol Karakol Dolaştırdılar", *Milliyet*, 7 Mart 1964.
"Tanju Korel En Çok Şu Üç Şeye Önem Veriyor: Silah, Silah, Yine Silah, *Ses*, 19 Ekim 1968, sayı: 43.
"Tanju Okan Otomobiliyle Öldürdüğü Atı Fayton Sahibinden Satın Aldı", *Günaydın*, 3 Eylül 1974.
TANJU, Sadun: "Festival Sinemanın Siyasal Oluşuma Yönelişini Belirledi / 12. Antalya Film Festivali'nin Sonuçlarına İlişkin Tartışmalar Giderek Yoğunlaşıyor", *Cumhuriyet*, 12 Eylül 1975.
"Tarık Akan (Tahsin Tarık Üregül) Yüksekokul İmtihanında Kopya Çekerken Yakalandı", *Tercüman İnci*, 4 Ağustos 1972.
"Tarık Akan Şarkıcılık Tekliflerine Hayır Dedi", *Tercüman İnci*, 7 Temmuz 1972.
"Tarık Akan Ankara'da Bir Gazinoda Kavga Çıkarttı", *Günaydın*, 1 Kasım 1973.
"Tarık Akan ile Söyleşi", *Tercüman İnci*, 17 Ağustos 1975.
"Tarık Akan'ın Esrarengiz Hastalığı", *Hafta Sonu*, 3 Mart 1978, sayı: 10.
"Tarık Akan Kürt Elinde", *Hafta Sonu*, 25 Ağustos 1978.
"Tarık Akan Tutuksuz Yargılanacak", *Tercüman*, 14 Temmuz 1981.
"Tarık Akan'ın 6 Yıl Hapsi İsteniyor", *Günaydın*, 7 Kasım 1981.
"Tarık Akan 6 Yıl Hapsi İstenerek Yargılanıyor", *Hürriyet*, 10 Aralık 1981.
"Tarık Akan Yabancı Bir Ülkede Yaptığı Konuşmada Türk Devletinin Saygınlığını Küçük Düşürdüğü İddiasıyla Hakkında Açılan Davada Beraat Etti", *Milliyet*, 1 Nisan 1982.
"Tarık Akan'ın Sörfle Kos'a Kaçma Planı", *Hürriyet*, 27 Temmuz 2001.
"Tarık Akan, Fatoş Güney ile Fotoğrafının Çekildiğini Farkedince Hemen Eşini (Acun) Yanına Çağırdı", *Sabah'la Günaydın*, 5 Nisan 2002.
"Tarık Akan İşkenceden Sonra Bana Masaj Yaptı", *Aksiyon*, 13 Nisan 2002, sayı: 384.
"Tarık Dursun Kakınç ile Konuşma", *Milliyet*, 14 Mayıs 1967.
"Tarık Dursun Kakınç Moskova'ya Gitti", *Yeni Ortam*, 18 Mayıs 1974.
TAŞ, Umut Oruçcan: "Yeni Yılmaz Güney'ler", *Yaba*, Mayıs-Haziran 2001, sayı: 10.
TAŞER, Cengiz: "*Ağıt* Filmini TV'de Yayından Ben Kaldırdım", *Milliyet*, 12 Nisan 1979.
"Taşkent Film Festivali'ne 5 Türk Filmi Katılıyor", *Hürriyet*, 27 Mayıs 1982.
TAŞKIN, Yasemin: "Çok Gizli Apo Dosyası", *Sabah*, 31 Ocak 2002 (1).
TAYMAN, M. Enis: "Turhan Feyizoğlu Solculardan Sonra Bu Kez Sağcıları Yazdı", *Yeni Binyıl* Kitap Eki, 1 Aralık 2000, sayı: 49.
TEDESCU, Paola: "Çıplaklık Şöhrete Giden En Kısa Yoldur", *Hürriyet*, 2 Şubat 1978.
TEMA, Muzaffer: "Okyanusta Bir Damla Gibiydim", *Günaydın*, 21 Eylül 1983.
TEMİZTAŞ Mustafa: "Toplumsal Bir Olay Olarak Yılmaz Güney", *Görüntü* (Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü Dergisi), Mart 1994, sayı: 2.
TERZİOĞLU, A. Sait: "Silah Sevdası", *Cumhuriyet*, 20-31 Ekim 1967.
TEZKAN, Mehmet: "Sendikacılar Dikkat, Popülizm Sizi de Batırır", *Sabah*, 11 Kasım 2001.
TOKAR, Feyyaz: "Almanya'da Yabancı Düşmanlığı Türk Düşmanlığına Dönüşüyor", *Milliyet*, 1 Mart 1982.
"Tokat Cezaevi'nde Tutukluların Rehine Aldığı 5 Gardiyan Serbest Bırakıldı", *Milliyet*, 29 Nisan

1979.
"Toplu Silah ve Mermi Kaçakçılığında 14 Sanık Hakkında İstanbul (2) No.lu Sıkıyönetim Mahkemesince 113 Yıl Ağır Hapis Cezası Verilmiştir", İstanbul, 13 Aralık 1974.
"Toptaşı Cezaevi'nde Ayaklanma Oldu", *Milliyet*, 1 Mart 1964.
"Toptaşı Cezaevi'nde 4 Tutuklu Ölüm Orucu Tutuyor", *Milliyet*, 1 Ağustos 1978.
TOROS, Taha: "Doğumunun 100. Yılında Gurbette Ölen Fikir Adamımız Prens Sabahattin", *Milliyet*, 16-22 Şubat 1978.
"Trabzon Cezaevi'nde Tutuklular 3 Günlük Açlık Grevine Başladı", *Milliyet*, 19 Mart 1978.
"Trabzon Cezaevi'nde Ayaklandı, Ülkücü KTÜ Öğrencisi İhsan Karadağ Öldürüldü", *Milliyet*, 20 Haziran 1979.
"*Traven* Adlı Roman Yazarının Gerçek İsmi Maurice Rathenau'dur ve AEG Fabrikalarının Kurucusu Emil Rathenau'nun Gayrimeşru Oğludur", *Tempo*, 6-12 Ocak 1991, sayı: 2.
"Tugay Toksöz Asker Kaçağı Olarak Film Setinde Yakalandı ve Askere Gönderildi", *Bizim Anadolu*, 10 Mayıs 1971.
TUNA, Derya: "İbo Benden Korksun", *Sabah*'ın Magazin Dergisi Şamdan, 25 Kasım 2001.
TUNA, Turgut: "Türk Sinema Tarihinin Temel Taşlarından Lokantacı Ali Efendi (Öztuna) ve Kardeşi Osman Bey'in Oğulları Kemal ile Sahir Seden Kardeşler, *Tombak*, Ekim 2000, sayı: 34.
"Tuncel Kurtiz Sarhoşluk Yüzünden Taksim Meydanı'nda Bir Dolmuş Kâhyasından Dayak Yemiştir", *Hafta Sonu*, 1 Eylül 1967, sayı: 32.
"Tuncel Kurtiz Arkadaşı Yüksel Topçugürler ile Trafik Kazası Geçirdi", *Hafta Sonu*, 15 Şubat 1968, sayı: 56.
"Tuncel Kurtiz Muş'ta Askerliğini Yaparken Rahatsızlanmış ve Ankara Mevki Hastanesinden Rapor Almış, Daha Sonra Arkadaşlarına Ziyafet Çekmiş", *Hafta Sonu*, 15 Ocak 1970, sayı: 156.
"Tuncel Kurtiz İsveç Televizyonu İçin E-5 Karayolunun Öyküsünü Anlatan Dökümanter Film Hazırlıyor", *Milliyet*, 2 Ağustos 1978.
TUĞRUL, Yavuz: "Nebahat Çehre Mahkemelik Oldu", *Ses*, 5 Ocak 1974, sayı: 2.
TULGAR, Ahmet: "Hülya Koçyiğit ile Yapılan Söyleşi", *Milliyet*, 17 Aralık 2001.
"Turan Seyfioğlu Hakkında", *Demokrat İzmir*, 14 Ağustos 1966.
"Turgut Demirağ ile Rüçhan Çamay 4 Aralık 1963'te İkinci Kez Evlendiler."
"Turgut Demirağ Türkan Şoray'a Amerika'ya Kaçmayı Teklif Etti", 10 Mayıs 1968.
"Turgut Demirağ eşi Afet ve Baldızı Ahu Tuğbay'la Aile Filmi Yapıyor", *Saklambaç*, 7 Ekim 1971.
"Turgut Demirağ Sovyetlerle İlk Ortak Yapım Filmi Çevirecek", *Cumhuriyet*, 14 Nisan 1972.
"Turgut Demirağ Hakkında Döviz Kaçakçılığı Yaptığı İddiasıyla 5 Yıla Kadar Hapsi İstendi", *Milliyet*, 27 Şubat 1981.
"Turgut Demirağ 14 Ocak 1987'de Los Angeles'ta Öldü."
"Turgut Özatay'ın Hayatı, *Pazar*, 27 Mart 1960, sayı: 183.
TURGUT, Serdar: "İlericiler Çetesi", *Hürriyet*, 31 Ocak 2000.
TURGUT, Serdar: "Olur mu Be Arkadaş", *Hürriyet*, 1 Şubat 2000.
TURGUT, Serdar: "Kendimle Polemik", *Hürriyet Pazar*, 6 Şubat 2000.
TURGUT, Serdar: "Tartışma Güzelleşti", *Hürriyet*, 7 Şubat 2000.
TURGUT, Serdar: "Çılgın Yıllar", *Hürriyet*, 8 Şubat 2000.
TURGUT, Serdar: "Taşranın İktidar Yürüyüşü Durdurulmalı", *Hürriyet*, 2 Ağustos 2001.
TURGUT, Serdar: "Nâzım Baydı Artık", *Hürriyet*, 15 Ocak 2002.
TURHAN, Ender: "İstanbul'un Bazı Semtlerinde Can Güvenliği Olmadığını Mahkeme ve Yargıtay

da Kabul Etti", *Tercüman*, 18 Aralık 1978.
"Turhan Selçuk Polisteki 3 Gününü Anlattı", *Akşam*, 8 Haziran 1971.
TURHAN, Talat: "İşkence/Siyasi Cinayetler ve Güvenlik Örgütleri, *7 Gün*, 11 Mayıs 1977, sayı: 244.
TURHAN, Talat: İşkence/Siyasi Cinayetler ve Güvenlik Örgütleri, *7 Gün*, 18 Mayıs 1977, sayı: 245.
TURHAN, Talat: "İşkence-Terörizm-Siyasi Cinayetler ve Güvenlik Örgütleri Araştırmamızın Yankıları", *7 Gün*, 6 Temmuz 1977, sayı: 252.
"Turhan Temuçin'in Öyküsü/Küçük Gözaltı, *7 Gün*, 26 Ocak 1977, sayı: 229.
"Tülay German Paris'te Çok Büyük Sıkıntı İçinde", *Hafta Sonu*, 27 Ekim 1967, sayı: 40.
"Tülay German'a 'Büyük Ödül' Fransa'da Verildi", *Milliyet*, 14 Mart 1981.
"Türk Film Sanayi İşverenler Sendikası (Kadri Kesemen-Işık Toraman)", Vatan, 1 Ocak 1977.
"Türk Filmleri Teker Teker Alman Televizyonlarında Gösteriliyor. *Bedrana* Filminden Sonra Hülya Koçyiğit'in *Gelin* Filmi de Almanlar tarafından Beğenildi, *Saklambaç*, 4 Aralık 1979.
"Türk Filmi Kâzım Öz'ün *Fotoğraf*'ına İtalya'da Ödül", *Sabah*, 25 Ocak 2002.
"Türk Oskar'ı Sayılan Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin Otuz Sekizincisi Yapılıyor, *Akşam*, 1 Ekim 2001.
"Türk Oyuncuları ABD/İngiltere ve Kanada'da *Nalınlar*'ı İngilizce Oynayacak, *Milliyet*, 25 Şubat 1978.
"Türk Perdesinde Dünden Bugüne Seks", *Medeniyet*, 22 Nisan 1967.
"Türk Sinema Prodüktörleri Cemiyeti: 'Türk Sinemacılığı Bir Krizin Eşiğinde', *Akşam*, 24 Ağustos 1963.
"Türk Sineması İnkılâp Hizmetinde", *Cumhuriyet*, 20 Haziran 1960.
"Türk Sineması'nda İlk Grev", *Perde*, 5 Ekim 1964, sayı: 53.
"Türk Sineması'nda Seks", *Pazar*, 1 Kasım 1968, sayı: 632 (I).
"Türk Sineması'nda Kara Listeler", *Ses*, 3 Haziran 1972, sayı: 23.
"Türk Sineması'nın Kıbrıs Çıkartması", 3 Ağustos 1974, sayı: 32.
"Türk Sineması'nda Seks Kraliçeleri", *Hürriyet Pazar*, 5-12 Mart 1978.
"Türk Sineması'nın Sorunları Birinci Devlet Sinema Kurultayında Tartışıldı", *Milliyet*, 15 Mayıs 1978.
"Türk Sinema Kongresi Kültür Bakanlığı Tarafından 11-12 Mayıs 1978 Günleri Düzenlenmiştir", *Milliyet*, 19 Mayıs 1978.
"Türk Sineması'nda Şiddet", *Milliyet* Kültür Sanat Eki, 18 Nisan 2002.
"Türkler 50 Yıl Sonra Azınlık Olacak", *Aktüel*, 16-22 Ocak 1992, sayı: 28.
"Türkçeyi Bozan Şarkıcılara Radyo Boykot İlan Etti. Ajda/Berkant/Juanitove Adamo Kara Listede", *Hafta Sonu*, 20 Ekim 1967, sayı: 39"
"Türkiye'nin Irkçılığa Karşı Mücadelesi Övüldü", *Milliyet*, 6 Mart 1982.
TÜRKALİ, Vedat: "Sansür Tüzüğü", *Cumhuriyet*, 4 Şubat 1984.
"Türkan Şoray'ın Ta Kendisi", *Perde*, 8 Ekim 1963, sayı: I.
"Türkan Şoray'a İhtar Ediyoruz. Arzu Film Kolektif Şirketi", *Foto Magazin*, 17 Kasım 1965, sayı: 34.
"Türkan Şoray'ın Annesi Meliha Şoray Kocasından Dayak Yedi", *Tercüman*, 30 Ocak 1968.
"Türkan Şoray/Başlangıcından Bugüne Kadar", *Pazar*, 5 Nisan 1968, sayı: 602.
"Türkan Şoray Yüzünden Rüçhan Adlı Turgut Demirağ'ı Ölümle Tehdit Etti", *Hafta Sonu*, 25 Nisan 1968, sayı: 66.
"Türkan Şoray Hayatını Anlatıyor", *Son*, 8 Mayıs 1968-4 Haziran 1968.
"Türkan Şoray, Buruk Acı", *Dünya*, 1 Ekim 1968.
"Türkan Şoray 7 Sene Sonra Nihayet *Aşk Eski Bir Yalan* Filminde Ekrem Bora ile Öpüştü", *Saklam-*

baç, 23 Ocak 1969.
"Türkan Şoray Kendi Yaptırdığı 'Şoray İlkokulu'nu Bitirenlere Diplomalarını Verdi", *Hürriyet*, 1 Temmuz 1974.
"Türkan Şoray 3. Tahran Film Festivali İçin İran'a Gitti", *Günaydın*, 1 Aralık 1974.
"Türkan Şoray Moskova'da Kaza Geçirdi", *Hürriyet*, 24 Ekim 1978.
"Türkan Şoray ve Cüneyt Arkın TV'den Dertli", *Tercüman*, 5 Aralık 1979.
"Türkan Şoray'ın 1 Trilyon 85 Milyar Liraya Aldığı Villaya Vergi Kıskacı", *Sabah*, 7 Nisan 2002.
TÜRKKAN, Reha Oğuz: "2000 Yılına Doğru", *Tercüman*, 5-20 Haziran 1979.
"Türkiye Güzellik Yarışması 18 Nisan 1959 Cumartesi Günü Spor ve Sergi Sarayı'nda Yapıldı. 19 Yaşındaki Figen Özgür Türkiye Güzeli Seçildi", *Milliyet*, 19 Nisan 1959.
"Türkiye'de Afyon Kaçakçılığını Otel ve Gemi Sahipleri Yapıyor", *Tercüman*, 30 Temmuz 1970.
"Türkiye'nin Hollywood'u Yeşilçam", *Medeniyet*, 19 Mart 1964 (1).
"TRT Denetim Kurulu Arabesk Söylüyor Diye Orhan Gencebay'a Ekranı Yasakladı", *Hürriyet*, 24 Ekim 1978.
"TRT, Ruhi Su ile Zülfü Livaneli'nin Parçalarının TRT'de Çalınmasını Yasakladı", *Milliyet Sanat*, Mart 1980, sayı: 2.
"TRT'yi Kınamak İçin Tahir Cinel Adlı Vatandaş Televizyonunu Kırdı", *Günaydın*, 4 Ağustos 1980.
"Türklük Aleyhtarı *Celui Qui Doit Mourir* Adlı Film Edinburg'da Gösterildi. Filmde Yunanlı Kadın Artistlerden Mercouri'de Oynuyor", *Dünya*, 2 Eylül 1957.
"Türkiye Aleyhtarı Olduğu İddia Edilen 'Michel Stragof' Filminin Yasaklanması İçin Üniversiteli Gençlik Dün 350 İmza Topladı", *Cumhuriyet*, 6 Nisan 1960.
"Türkiye'nin İlk Kovboy Filmi İntikam Hırsı, *Akşam*, 14 Kasım 1964.
"Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz 16 Ekim 1980'de Ayrıldığı Türkiye'ye 17 Eylül 1990'da Döndü."
"Türkiye'nin En Eski Filmcisi Halil Kamil Öldürüldü", *Cumhuriyet*, 18 Nisan 1968.
"TRT Denetim Kurulu 19 Şarkıdan Sadece 4'üne 'Yeşil Işık' Yaktı, *Tercüman*, 20 Mayıs 1979.
"TRT-Der Genel Başkanı ve Spiker Erkan Oyal, 'Cengiz Taşer'e TRT'deki Faşistleri Temizlemesini Söyledim. Kabul Etmesine Rağmen Gerçekleştiremedi'", *Tercüman*, 28 Mayıs 1979.
"TRT TV'de Devam Eden Program Kargaşası Yöneticiler Arasındaki Anlaşmazlığa Bağlanıyor", *Tercüman*, 12 Nisan 1979.
"Türkiye, Ermeni Lobisinin Hollywood'a Yaptırdığı *Ararat* Filmine Önlem Almaya Çalışırken, *Salkım Hanım'ın Taneleri* Filmi, Sözde Soykırım Tartışmasını İçimize Taşıdı. Çünkü Filmin Ermeni Asıllı Senaristi Etyen Mahçupyan'ın Romandaki Yahudi Karakterleri, Filmde Ermeni Olarak Değiştirdiği Ortaya Çıktı", *Star*, 2 Aralık 2001.
"TRT'de THKP Örgütü Militanları Vazife Görüyor", *Son Havadis*, 4 Mart 1975.
"Türkiye Film Sanayi ve Sinema İşçileri Sendikası Tarafından Yapılan İhbar Üzerine Sahte Film Şirketi Kurup Genç Kızları Dolandıranlar Yakalandı", *Milliyet*, 25 Aralık 1964.
"Türk(iye) Sineması ve Yılmaz Güney", *Güney*, Ekim/Kasım/Aralık 2001, sayı: 18.
"Türkiye'de İlk Sesli Sinema ve Televizyon Tesislerinin Kurucusu Sofo Çan'ın 40. Meslek Yılı İçin Bir Tören Düzenlenmiştir", *Cumhuriyet*, 4 Ekim 1970.
"Türkiye'de 1996-1999 yılları arasında 490 bin 985 Kişide Taşıma ve Bir Milyon 646 Bin 644 Kişide de Bulundurma Ruhsatı Olduğu Belirtiliyor", *Bizim Gazete*, 22 Eylül 2001.
UCUZAL, Ömer (Adalet Bakan): "Her Ay 100 Mahkûm Cezaevlerinden Kaçıyor", *Günaydın*, 31 Temmuz 1980.

ULUENGİN, Hadi: "Yılmaz Güney'e Dair (1)", *Hürriyet*, 2 Şubat 2000.
"Uluslararası Festivallerde Türk Filmleri", *Milliyet Sanat*, Ocak 1980, sayı: I.
"Uluslararası Uyuşturucu Kaçakçısı Hurşit Han'ın Bütün İlişkileri", *Aksiyon*, 3 Kasım 2001, sayı: 361.
UMAR, Leyla: "Paris'te Bir Yalnız Kadın Fatoş Güney", *Sabah*, 16-17-18 Temmuz 1990.
"Uğur Güçlü Bilge Olgaç'ı Dövmüştür", *Hafta Sonu*, 8 Kasım 1970, sayı: 198.
"Uğur Güçlü (Sinema Oyuncusu) 27 Ocak 1978 Cuma Günü Açılan Ateş Sonucu Öldürülmüştür."
"Uğur Mumcu Toplu Silah ve Mermi Kaçakçılığından Sanık 'Babalar'ın Davasında Tanıklık Yapacak", *Milliyet*, 21 Mayıs 1982.
"Urfa'nın 3 Köyünde 23 Ton Çekirge Öldürüldü", *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1958.
"Urfa Cezaevinde İsyan/Ordu Cezaevinde Çatışma Çıktı, 4 Yaralı Var", *Tercüman*, 27 Kasım 1978.
USKAN, Arda: "Türk Sineması'nda Altın Portakallı Bir Güzel Adam", *Milliyet*, 8 Haziran 1970.
USKAN, Arda: *Nokta*'dan, 7 Eylül 1986, sayı: 35.
USKAN, Arda: "Sevda/Şerif/Sinan ve Diğerleri, *Vatan Ajanda Cumartesi*, 18 Ocak 2003.
"Uyuşturucu Madde Kaçakçılığını Ermeni Babalar Yönetiyor", *Tercüman*, 22 Ocak 1981.
"3065 Kaçak Mercedes İçin 53 Kişiye Dava Açıldı", *Sabah*, 31 Ocak 2002.
"Üçüncü Ecevit Hükümeti 5 Ocak 1978 Perşembe Günü Kuruldu."
"Ülkesinden Kaçan Soluğu Fransa'da Alıyor", *Günaydın*, 12 Ağustos 1981.
"Ülkü Ocakları Mahkeme Kararı ile Kapatıldı", *Tercüman*, 23 Kasım 1978.
"Ülkücüler Faşizme Karşı", *Milliyet*, 13 Ocak 2002.
"Ülkücülerin Favorisi: Tarkan ve Yılmaz Güney", *Siyah Beyaz*, 16 Mart 1996.
ÜLSEVER, Cüneyt: "Yılmaz Güney ve Kutsallaştırma Geleneği", *Hürriyet*, 27 Ocak 2000.
ÜLSEVER, Cüneyt: "Gerçek Ayrıntıda Gizlidir", *Hürriyet*, 8 Kasım 2001.
"Ümit Utku: 'Türk Sineması'nda İhtilal Yapılacak', *Saklambaç*, 26 Mayıs 1968.
"Ümit Utku Seçim Konuşmalarına Oğlu Menderes Utku'yu da Götürüyor", *Tercüman*, 1 Haziran 1968.
"Ümit Utku Türk Sineması'nı Meclis'te Savunacak," *Dünya*, 21 Ağustos 1969.
"Ümit Utku'yu Karısı Boşuyor", *Tempo*, 21-27 Ocak 1999, sayı: 3/580.
"Ümit Yaşar Oğuzcan. Aşkları/Hicivleri ve İntiharları ile Meşhur", *Ses*, 1 Ocak 1967, sayı: I.
ÜNAL, Can: "Artık Her şey Bitti Lütfen Yazın", *Perde*, 20 Haziran 1966, sayı: 25.
ÜNSAL, Engin: "İşçi Sendikalarında Oligarşi", *Cumhuriyet*, 31 Ocak 2002.
ÜSTÜN, Saim: "Okur Farklı Düşüncelerin Olduğunu Görmeli", *Güney*, Ekim/Kasım/Aralık 2001, sayı: 18.
ÜSTÜNDAĞ, Metin: "Yılmaz Güney'in *Duvar* Filminin Belgeseli ya da Sanatçı'nın Doğulu, Doğu Ruhlu Olarak Portresi", *Söz*, 1 Nisan 1995, sayı: 7.
ÜSTÜNDAĞ, Metin: "Kendi Halinde Bir Yakın Dönem Tarihçisi Turhan Feyizoğlu, Öküz, Şubat 2001, sayı: 2001/02.
"Van Gölü'nde İki Metre Boyunda Canavar Görüldü", *Milliyet*, 1 Eylül 1965.
"Vedat Türkali: Türk Sineması'nda *Umut*", *Sosyalist*, 12 Ocak 1971, sayı: 6.
"Vergi Borcundan Dolayı 37 Artistin Oto ve Eşyasına El Kondu", *Hafta Sonu*, 26 Şubat 1967, sayı: 5.
"Venezuela Asıllı Uluslararası Terörist Çakal Carlos Lakaplı Ilich Ramirez Sanchez ile Nişanlanan ve Aynı Zamanda Avukatı Olan İsabelle Coutant Peyre Aşkını Anlattı", *Hürriyet*, 13 Ocak 2002.
"Yahya Demirel ile Mıgırdıç Şellefyan'a 'Teslim Ol' Çağrısı Yapıldı", *Cumhuriyet*, 25 Şubat 1981.
YALÇIN, Altan: "Devrim Estetiği", *Genç Sinema*, Aralık 1968, sayı: 3.
YALÇIN, Altan: "Sinemanın Gerillaları", *Genç Sinema*, Mart 1969, sayı: 6.

YANARDAĞ, Ulvi: "Büyük Firarlar", *Hürriyet*, 29 Kasım 1979-3 Aralık 1979.
"Yahya Kemal Nobel Armağanı'nı Neden Alamadı?", *Virgül*, Mart 2002, sayı: 49.
"Yaşar Kemal, Karacaoğlan'ın Resimli Romanı", Resimleyen: Münif Fehim, *Cumhuriyet*, 29 Nisan 1956-9 Ağustos 1956.
"Yaşar Kemal, Periler Diyarında Bir Hafta", *Cumhuriyet*, 5-15 Ağustos 1956.
"Yaşar Kemal, Yunus Nadi Armağanı İkincisi Yusuf Atılgan ile Görüşme", *Cumhuriyet*, 3 Temmuz 1958.
"Yaşar Kemal, Halide Edip Adıvar *Sevda Sokağı Komedyesi* İçin Neler Söylüyor?", *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1959.
"Yaşar Kemal, İsrael'de 10 Gün", *Cumhuriyet*, 28 Ocak 1958-4 Nisan 1958.
"Yaşar Kemal, Sabahçı Kahvesinde 40 Yıl Sabahlayan Adam", *Cumhuriyet*, 12 Nisan 1958.
"Yaşar Kemal, Memleket İntibaları", *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1959.
"Yaşar Kemal, Orta Direk", *Cumhuriyet*, 26 Temmuz 1959-10 Kasım 1959.
"Yaşar Kemal 7 Nobel Adayı mı Olacak?", *Cumhuriyet*, 28 Mart 1960.
"Yaşar Kemal, Akçasazın Ağaları", *Milliyet*, 5 Nisan 1964-5 Ekim 1964.
"Yaşar Kemal, Çakırcalı'yı Biz Öldürdük", Anlatan: Albay Rüştü Kobaş, *Cumhuriyet*, 19 Şubat 1956-11 Nisan 1956.
"Yaşar Kemal, Köyden Şehre Akın. Neden Geliyorlar?", *Cumhuriyet*, 14-23 Şubat 1960.
"Yaşar Kemal, Sait Faik Hakkında", *Cumhuriyet*, 16 Mayıs 1960.
"Yaşar Kemal İnce Memed Romanının Filme Alınmasına Mani Olan Sansür Heyetini Kınamış ve İzin Almak İçin Danıştay'a Başvuracağını Açıklamıştır", *Dünya*, 7 Temmuz 1969.
"Yaşar Kemal ABD İzlenimlerini *Cumhuriyet*'e Anlattı", *Cumhuriyet*, 2 Haziran 1976.
"Yaşar Kemal'e Fransa'da 'En İyi Yabancı Kitap Ödülü'", *Milliyet Sanat*, 5 Şubat 1979, sayı: 309.
"Yaşar Kemal'i Mitterand Başkanlığı Devralma Törenine Davet Etti", *Hürriyet*, 18 Mayıs 1981.
"Yaşar Kemal Fransız Dergisine Mehmet Ali Ağca'yı Anlattı", *Günaydın*, 19 Ağustos 1981.
"Yaşar Kemal 1 Ağustos 2002 Günü Ayşe Semiha Baban ile Evlendi", *Hürriyet*, 11 Ağustos 2002.
"Yaşar Miraç'ın 3 Şiir Kitabının Güney İllerine Girmesi Sıkıyönetim Komutanlığı Tarafından Yasaklandı", *Cumhuriyet*, 25 Şubat 1981.
"Yavuz Özkan *Maden* Filminin Senaryosunu Sansür'e Kabul Ettirmek İçin Akla Karayı Seçmiş", *Milliyet*, 13 Temmuz 1978.
YENER, Fehim: "Hayallerin Vamp Kadını Feri Cansel'e Beş Kurşun. Geceyarısı Cinayeti", *Akşam* Yaşam Eki, 15 Aralık 2002.
YENER, Tevfik: "Yılmaz Güney'in Aşk Mektupları", *Sabah*, 28 Şubat 1998-1 Mart 1998.
YENER, Tevfik: "Yılmaz Güney Askere Neden Geç Gitti?", *Damga*, 27 Eylül 2002.
"Yeni Yıllarını Nerede Geçirecekler?", *Perde*, 27 Aralık 1965, sayı: 52.
"Yerli Lolita Hilal Esen Okulundan Oldu", *Perde*, 17 Mayıs 1965, sayı: 20.
"Yeşilçam'da 1969'un İlk Bombası Patladı. Maliyeciler Artistlerin Peşinde", *Yeni İstanbul*, 25 Şubat 1969.
"Yeşilçam, Şarkıcı ve Türkücülerle Ayakta Duruyor", *Tercüman*, 4 Haziran 1979.
YEŞİM, Nazan: "Zeki Müren'i Tanıyor musunuz?", *Milliyet*, 25 Ekim 1964 (1).
"77 Suçtan Sanık Remzi Çetin İlk Defa Davacı Olarak Mahkemeye Çıktı", *Tercüman*, 17 Ocak 1968.
YIKILMAZ, Sönmez: "Aktör Ajlan Aktuğ ile Danyal Topatan'ın Ölümleri Hakkında", *Yaba*, Ocak-Şubat 2001, sayı: 8.
YIKILMAZ, Sönmez: "Yılmaz Abi", *Yaba*, Eylül-Ekim 2001, sayı: 12.

YILDIRIM, Cengiz: "İnsan Pazarında Yılmaz Güney Tartışması", *Yaba*, Mart-Nisan 2000, sayı: 3.
"Yıldırım Gencer'i Cezaevinde Aynur Akarsu Teselli Ediyordu", *Pazar*, 13 Mart 1970, sayı: 703.
"Yıldız Asena İğfal Edildiğini Anlattı", *Akşam*, 25 Eylül 1963.
"Yıldız Tezcan'ı Kocası Prodüktör Faruk Gerçek Otelde Dövdü", *Hafta Sonu*, 12 Şubat 1970, sayı: 160.
"Yıldız Tezcan 3. Defa Evlendi", *Tercüman*, 3 Haziran 1979.
"Yıldız Tezcan'ın Ailesi Hırsızlıktan Gözaltında", *Hürriyet*, 15 Nisan 1982.
YILDIZ, Tayyar: "Demir Parmaklıklar Ardında 660 Günün Hikâyesi. Yılmaz Güney'in Ranzalı Dünyası. İzmit Kapalı Cezaevi'nin 74 Mahkûmundan Biri", *Hafta Sonu*, 19 Mayıs 1978, sayı: 21.
"Yıldızların 24 Saati", *Akşam*, 25 Ağustos 1963-1 Eylül 1963.
YILMAZ, Atıf: "Anılar/Yakın Plan Yeşilçam", *Milliyet*, 10-19 Mayıs 1995.
YILMAZ, Atıf: "Görsel Anılar", *Sabah*, 23 Aralık 2001(1).
"Yılmaz Duru ile Muhterem Nur Evlenecek mi?", *Artist*, 13 Ocak 1964, sayı: 3.
"Yılmaz Duru Artist Olmak İçin 17 Yaşında Adana'dan İstanbul'a Kaçmıştı. 1957 Yılında da Amerika'ya Gitmiş. New York'un Gece Kulüplerinde Çalışmıştı", *Yeni Asır*, 23 Mayıs 1964.
"Yılmaz Duru, Ben Kadın Parası Yiyecek Kadar Alçalmadım", *Perde*, 1 Şubat 1965, sayı: 5.
Yılmaz Duru 1 Mart 2010 Pazartesi günü vefat etti.
"Yılmaz Gündüz/Her Telden Çalmış Mülkiyeli Serüvenci", *Erkekçe*, Haziran 1988, sayı: 6.
"Yılmaz Güney Yeni Koçero", *Akşam* İlavesi, 21 Temmuz 1964, sayı: 201.
"Yılmaz Güney ile Devlet Devrim Aşkı", *Perde*, 22 Mart 1965, sayı: 12.
"Yılmaz Güney ve Tülin Elgin de Dayak Yiyenler Arasında Vardı", *Perde*, 28 Haziran 1965, sayı: 26.
"Yılmaz Güney Nebahat Çehre'ye 55 Bin Liralık Bir Araba Aldı/En Pahalı Tokat", *Perde*, 20 Aralık 1965, sayı: 51.
"Yılmaz Güney'in Başını Döndüren Yükselişi", *Ses*, 15 Ocak 1966, sayı: 3.
"Yılmaz Güney Skandallar Kralı da Oldu", *Milliyet*, 16 Ocak 1966.
"Yılmaz Güney-Nebahat Çehre Nişanlandılar", *Ses*, 14 Mayıs 1966, sayı: 20.
"Yılmaz Güney. Şöhret Başını Döndürünce", *Ses*, 7 Mayıs 1966, sayı: 19.
"Yılmaz Güney 50.000 Lira Götürdü. Kabadayılığın Bedeli", *Perde*, 23 Mayıs 1966, sayı: 21.
"Yılmaz Güney, Hülya Koçyiğit ile Yakalandı", *Perde*, 1 Ağustos 1966, sayı: 31.
"Yılmaz Güney ile Gönül Yazar Hadisesi", *Perde*, 19 Aralık 1966, sayı: 51.
"Yılmaz Güney Kızınca Afiş Değişti", *Perde*, 26 Aralık 1966, sayı: 52.
"Yılmaz Güney. Her şeyin Bir Sırrı Vardır", *Perde*, 30 Ocak 1967, sayı: 5.
"Yılmaz Güney Uçurumdan Uçtu", *Perde*, 13 Mart 1967, sayı: 11.
"Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre'nin Arasından Kara Kedi Geçti", *Hafta Sonu*, 3 Haziran 1967, sayı: 19.
"Yılmaz Güney'in Eşi ve Yakınları Oto Kullanmasını Yasakladı", *Akşam*, 3 Ağustos 1967.
"Yılmaz Güney Dövdüğü Eşiyle İkinci Balayına Çıktı", *Akşam*, 20 Ağustos 1967.
"Yılmaz Güney Fiyatını 75 Bin Liraya Yükseltti", *Hafta Sonu*, 29 Eylül 1967, sayı: 36.
"Yılmaz Güney ile Nebahat Çehre Boşanıyorlar", *Hafta Sonu*, 21 Mart 1968, sayı: 61.
"Yılmaz Güney Eşi Nebahat Çehre'yi Otomobiliyle Ezip Kemiğini Kırdı", *Tercüman*, 24 Nisan 1968.
"Yılmaz Güney Eşi Nebahat Çehre'yi Otomobiliyle Ezdi", *Son*, 24 Nisan 1968.
"Yılmaz Güney Nebahat Çehre'yi Çiğneyip Öldürmek mi İstedi?", *Perde*, 29 Nisan 1968, sayı: 18.
"Yılmaz Güney Asker Kaçağı Olarak Tutuldu", *Milliyet*, 21 Mayıs 1968.

"Yılmaz Güney Askerden Bir Dostuna Yolladığı Mektupta, 'Bir Kuruşum Kalmadı, Acele Bana Para Yollayın' Demiştir", *Saklambaç*, 27 Mayıs 1968.
"Yılmaz Güney Askere Gidince Tahtı Tamer Yiğit'e Kaldı", *Hafta Sonu*, 30 Mayıs 1968, sayı: 71.
"'Yılmaz Güney Benim Yanımda Taş Bebek Gibi Kalır' Diyen 'Maymun Ali' Lakaplı Adana Demirspor Kulübü'nün Malzemecisi Ali Nalçakan Tekliflere Evet Deyip Aktör Oldu", *Saklambaç*, 20 Haziran 1968.
"Yılmaz Güney Sivas'ta Askerde", *Ses*, 29 Haziran 1968, sayı: 27.
"Yılmaz Güney'in Ağzından 'İnce Cumali'", *Saklambaç*, 11-12 Temmuz 1968.
"Yılmaz Güney'in 32 Bin Liralık Vergi Borcunu Ödemediğinden İcra Memurları Otomobilini Haciz İçin Sivas'a Gitti", *Saklambaç*, 13 Temmuz 1968.
"Yılmaz Güney 10 Gün Hapse Mahkûm Oldu", *Saklambaç*, 20 Temmuz 1968.
"Yılmaz Güney İsminden Faydalanmak İçin Bir Gence Yılmaz Kuzey Adı Verilip Film Çevirtiliyor", *Saklambaç*, 18 Ağustos 1968.
"Yılmaz Güney Sivas'taki Askerlik Eğitim Devresi Sona Erdi ve Ankara'ya Tayin Edildi", *Saklambaç*, 21 Ağustos 1968.
"Yılmaz Güney Şimdi Kars'a Sürgün Edildi", *Saklambaç*, 6 Eylül 1968.
"Yılmaz Güney'in Askerden Nebahat Çehre'ye Mektupları", *Ses*, 14 Eylül 1968, sayı: 38.
"Yılmaz Güney Ankara Kars Derken Elazığ'a Tayin Oldu", *Saklambaç*, 17 Eylül 1968.
"Yılmaz Güney'in İlk Eşi Can Güney Kızını Vermek İçin 100 Bin Lira Talep Etti", *Hafta Sonu*, 19 Eylül 1968, sayı: 87.
"Yılmaz Güney/Çirkin Krala İzinde Bile Rahat Yok", *Ses*, 1 Ocak 1969, sayı: 1.
"Yılmaz Güney İki Gazeteciyi Tabancayla Kovaladı", *Hafta Sonu*, 1 Ocak 1969, sayı: 102.
"Yılmaz Güney *Ses*'e İçini Döktü", *Ses*, 4 Ocak 1969, sayı: 2.
"Yılmaz Güney Film İçinde Film Yapmak İsteyen Prodüktör İrfan Atasoy'la Ağız Dalaşı Yaptı", *Saklambaç*, 10 Ocak 1969.
"Yılmaz Güney'e Kız Arıyorlar", *Ses*, 11 Ocak 1969, sayı: 3.
"Yılmaz Güney Askerden İzin Aldı ve İstanbul'a Geldi. 25 Günde 3 Film Çevirecek, *Yeni İstanbul*, 24 Ocak 1969.
"Yılmaz Güney'in Liseli Nişanlısını Babası Avrupa'ya Kaçırıyor. Güney'in Sevgilisi 16 Yaşındaki Milyoner Kızı Fatoş", *Hafta Sonu*, 6 Şubat 1969, sayı: 107.
"Yılmaz Güney'in 1968 Yılındaki Kazancı Maliye Yetkililerine Göre 360.000 Lira Cüneyt Arkın'ın da 960.000 Liradır, *Hafta Sonu*, 22 Mayıs 1969, sayı: 122.
"Yılmaz Güney İstanbul'a Gelmeyince Filmciler Yılmaz Güney'in Ayağına Gitti", *Ses*, 29 Mart 1969, sayı: 14.
"Yılmaz Güney'e Bir Ay Şarkı Söylemesi İçin 300 Bin Lira Teklif Edildi. *Saklambaç*, 23 Temmuz 1969.
Yılmaz Güney Nebahat Çehre ile Aynı Filmde Oynamayı Kabul Etti. *Günaydın Ekstra*, 21 Eylül 1969, sayı: 42.
"Yılmaz Güney Bütün Kazancını Kumar Masalarında Yemiş", *Hafta Sonu*, 13 Kasım 1969, sayı: 147.
"Yılmaz Güney: 'Artık Para İçin Çalışacağım, 1970'in Sonunda Milyoner Olacağım'", *Saklambaç*, 21 Kasım 1969.
"Yılmaz Güney'in 'Ben Erkek Seyircilerim İçin Film Yapıyorum' Demesi Üzerine Kadınlar Çirkin Kral'a Ateş Püskürdü", *Saklambaç*, 4 Aralık 1969.
"Yılmaz Güney Prodüktör Nami Dilbaz'la Oynadığı Tavlada 80 Bin Lira Kaybetti", *Hafta Sonu*, 30

Nisan 1970, sayı: 171.
"Yılmaz Güney Oya Peri'yi Otele Kaçırdı. Çirkin Kral Daha Sonra Oteli Gizlice Terk Eden Oya Peri'yi Çıplak Ayakla Kovaladı", *Pazar*, 15 Mayıs 1970, sayı: 712.
"Yılmaz Güney Adana'da 'Altın Koza' İçin Film Çeviriyor", *Tercüman İnci*, 1 Ağustos 1970.
"Yılmaz Güney Fatoş'una Şalvar Giydirdi", *Pazar*, 14 Ağustos 1970, sayı: 725.
"Yılmaz Güney de Vefa Kulübü İçin Bedava Film Çevirecek", *Tercüman İnci*, 19 Ağustos 1970.
"Yılmaz Güney Rusya'daki Film Festivaline Gidemiyor", *Tercüman İnci*, 20 Eylül 1970.
"Yılmaz Güney *Umut*" (Bir Film Hikâyesi), *Tercüman İnci*, 21 Eylül 1970.
"Yılmaz Güney Köyde Tezek Yığını Önünde", *Akşam*, 7 Ekim 1970.
"Yılmaz Güney Almanya'daki İşçilerin Dertlerini Sinemaya Aktarıyor", *Hafta Sonu*, 27 Aralık 1970, sayı: 205.
"Yılmaz Güney Bir Figüranı Kurşun Yağmuruna Tuttu", *Hürriyet* Hafta Sonu Eki, 10 Ocak 1971.
"Yılmaz Güney Kulüplerde Kavga Çıkanyor", *Zafer*, 19 Ocak 1971.
"Yılmaz Güney TİP Toplantısında Alkışlandı", *Hürriyet*, 16 Şubat 1971.
"Yılmaz Güney ile Türkan Şoray Aynı Filmde Oynamıyor", *Yeni Asır Sarmaşık* Eki, 10 Mart 1971.
"Yılmaz Güney ile Fikret Hakan'ın Arası Açıldı", *Zafer*, 11 Mart 1971.
"Yılmaz Güney Yüksek Tahsil Yapmak İçin Fransa'ya Gidiyor", *Saklambaç*, 6 Mayıs 1971.
"Yılmaz Güney'in *Umut* Filmi Cannes'da", *Cumhuriyet*, 13 Mayıs 1971.
"Yılmaz Güney/Şair Fazıl Hüsnü Dağlarca ve Kaplangı Gözaltına Alındı", *Yeni İstanbul*, 27 Mayıs 1971.
"Yılmaz Güney'in Askerlik Arkadaşı Milasgücü Takımının Kalecisi Dursun Özmen de Artist Oldu", *Saklambaç*, 3 Haziran 1971.
"Yılmaz Güney ve Süleyman Turan Bir Film Şirketiyle 10 Filmlik Ringo Serileri İçin Mukavele İmzalamışlardır", *Akşam*, 11 Haziran 1971.
"Yılmaz Güney Bu Defa Erkek Babası Olmak İstiyor", *Saklambaç*, 17 Mayıs 1971.
"Yılmaz Güney: 'Eşim Erkek Doğursun Diye Dua Ediyorum'", *Saklambaç*, 27 Temmuz 1971.
"Yılmaz Güney Altın Koza'nın Yarısına El Koydu", *Saklambaç*, 16 Eylül 1971.
"Yılmaz Güney Abdurrahman Palay'ın Sesini Aldı. Perdede Başka Aktörleri Seslendirmesi Yasaklandı", *Saklambaç*, 19 Eylül 1971.
"Yılmaz Güney ve Adamları Bir Oteli Bastılar", *Tercüman*, 8 Ekim 1971.
"Yılmaz Güney'e Ortak Çalışma İçin 3. Altın Koza Film Festivali'ni İzleyen Amerikalı Rejisör Wanderbeek Teklif Yapmıştır", *Saklambaç*, 12 Ekim 1971.
"Yılmaz Güney'in Filmini Halk Oynattırmıyor", *Türkiye*, 1 Nisan 1972.
"Yılmaz Güney Şahitlik Yaptı. 'İntihar Etti' Dedikodusu Çıkartılan Aktör Yaşıyor", *Akşam*, 18 Nisan 1972.
"Yılmaz Güney İşkence İddialarını Yalanladı", *Cumhuriyet* ve *Barış* gazeteleri, 21 Nisan 1972.
"Yılmaz Güney'in Kanunlarımıza Göre Yargılanacağı Richard Burton ile Liz Taylor'a Bildirildi", *Akşam*, 11 Mayıs 1972.
"Yılmaz Güney Kaçırdığı Film İçin Yargılandı," *Milliyet*, 15 Haziran 1972.
"Yılmaz Güney '*Umut*' Davasında Beraat Etti", *Milliyet*, 3 Mart 1973.
"Yılmaz Güney: 'Hayatım ve Suçum'", *Yankı*, 9-15 Temmuz 1973, sayı: 121.
"Yılmaz Güney'in Suçu da Af Kapsamına Giriyor", *Hürriyet*, 19 Mart 1974.
"Yılmaz Güney'le Konuştuk" (Sahir Özbek ve Ahmet Ayyıldız), *Saklambaç*, 15-16-17 Mayıs 1974.
"Yılmaz Güney ve 23 THKP Sanığı ile 16 Dev-Genç'li Tahliye Edildi", *Yeni Ortam*, 21 Mayıs 1974.

"Yılmaz Güney Tahliye Edildi", *Milliyet*, 21 Mayıs 1974.
"Yılmaz Güney Artık Özgür", *Hürriyet*, 21 Mayıs 1974.
"Yılmaz Güney Dahil 39 Anarşist Salıverildi", *Son Havadis*, 21 Mayıs 1974.
"Yılmaz Güney Dün Mahkemeye Tutuksuz Geldi", *Hürriyet*, 5 Haziran 1974.
"Yılmaz Güney Pazar Günü *Hürriyet*'te", *Hürriyet*, 1 Temmuz 1974.
"Yılmaz Güney Büyük Silah Kaçakçılığı Davasında Tanıklık Yapacak", *Cumhuriyet*, 2 Temmuz 1974.
"Yılmaz Güney ile Fatma Süleymangil'in Evlilik Öyküsü", *Saklambaç*, 1 Ağustos 1974.
"Yılmaz Güney Antalya Festivali'ne Davet Edildi", *Yeni Ortam*, 4 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney *Endişe* Filmine Başladı", *Saklambaç*, 8 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney Adana'da Bir Yargıcı Öldürdü", *Milliyet*, 14 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney Cinayet İşlediği İddiasıyla Gözaltına Alındı", *Günaydın*, 15 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney ve Yeğeni Dün Tutuklandı", *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney Rum Esirlerle Aynı Binada Kalıyor", *Hürriyet*, 18 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney'i Tutuklular Yargıladı", *Hürriyet*, 20 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney Tutuklandı", *Ses*, 21 Eylül 1974, sayı: 39.
"Yılmaz Güney Koğuş Arkadaşlarıyla Şakalaşıyor", *Hürriyet*, 24 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney'in Hayatını Adanalı Benzeri *Kelebek* Gazetesinin Fotoroman Karakter Kralı Seçilen Menderes Samancılar Canlandıracak", *Hürriyet*, 26 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney Ankara'da Yargılanacak", *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1974.
"Yılmaz Güney Dosyası Büyüyor. Hâkim Sefa Mutlu'nun Öldürüldüğü Gün Reji Asistanı Şerif Gören de Vuruldu", *Hürriyet*, 13 Ekim 1974.
"Yılmaz Güney 'Ben Öldürmedim' Derken Hâkimin Karısı 'Katil Yılmaz' Dedi", *Günaydın*, 26 Ekim 1974.
"Yılmaz Güney'in Duruşmasında Eşi Fatoş Güney Tanıklık Yaptı", *Cumhuriyet*, 30 Kasım 1974.
"Yılmaz Güney'in Yarıda Bıraktığı Filmleri Başka Yönetmenler Bitiriyor", *Cumhuriyet*, 20 Aralık 1974.
"Yılmaz Güney Öldürülen Savcının Eşine Selam Verince Olay Çıktı", *Hürriyet*, 16 Ocak 1975.
"Yılmaz Güney Başını Sallayarak Selam Verince Avukatlar 'Bizi Tehdit Ediyor' Diyerek Hâkime Şikâyet Ettiler", *Günaydın*, 16 Ocak 1975.
"Yılmaz Güney Davasında Kullanılan Tabancalar Adli Tıp'ta İncelenecek", *Tercüman*, 6 Mart 1975.
"Yılmaz Güney'in Avukatları Mahkemeye Maket Getirdi", *Son Havadis*, 6 Mart 1975.
"Yılmaz Güney Sosyalist Parti'nin Kuruluşunu Kutladı", *Sosyalist Yol*, Temmuz 1975, sayı: 1.
"Yılmaz Güney'i Ankara Cezaevi'nde Ziyaret Eden CHP'li Baş Milletvekili Kendisine Çiçek Verdiler", *Cumhuriyet*, 30 Kasım 1975.
"Yılmaz Güney Yargıç Sefa Mutlu'yu Öldürdüğü Gerekçesiyle 19 Yıla Mahkûm Edildi", *Hürriyet*, 14 Temmuz 1976.
"Yılmaz Güney Kayseri Cezaevi'nde Temizlik İşçilerinin Romanını Yazıyor", *Vatan*, 5 Ocak 1977.
"Yılmaz Güney de Özgürlük Kampanyamız İçin İmza Topluyor", *Vatan*, 21 Şubat 1977.
"Yılmaz Güney ve Nâzım Hikmet'in Posterleri Kapışılıyor", *Vatan*, 16 Mayıs 1977.
"Yılmaz Güney'e *Afrique-Asie* Dergisi Bir Sayfa Yer Verdi", *Vatan*, 5 Haziran 1977.
"Yılmaz Güney'in *Bir Gün Mutlaka* Adlı Filmi Danıştay Kararıyla Gaziantep'te Oynuyor", *Vatan*, 5 Temmuz 1977.
"Yılmaz Güney ve Uluslararası 27. Berlin Film Festivali", *Vatan*, 24 Temmuz 1977.
"Yılmaz Güney Komünizm Prooagandası Yaptığı İddiasıyla Yargılandı", *Milliyet*, 4 Kasım 1977.
"Yılmaz Güney'in Son Romanı *Soba, Pencere Camı ve İki Ekmek İstiyoruz* Yayınlandı", *Vatan*, 17

Ocak 1978.
"Yılmaz Güney Kayseri Cezaevi'nden İzmit Cezaevi'ne Nakledildiyor", *Vatan*, 1 Şubat 1978.
"Yılmaz Güney İzmit Cezaevi'ne Nakledilecek", *Hürriyet*, 2 Şubat 1978.
"Yılmaz Güney İçin Özel Af", *Hafta Sonu*, 3 Şubat 1978.
"Yılmaz Güney Mide Kanaması Geçirdi. Hafta İçinde İki Kriz", *Hafta Sonu*, 2 Haziran 1978.
"Yılmaz Güney Tarık Akan'ı Neden Destekliyor?", *Hafta Sonu*, 11 Ağustos 1978, sayı: 33.
"Yılmaz Güney Hapishaneden Film Yönetiyor. Tarık Akan *Sürü* Filmi İçin Siirt'in Pervari İlçesi Meydane Süleyman Bölgesi Çemikari Yaylasında", *Hafta Sonu*, 25 Ağustos 1978, sayı: 35.
"Yılmaz Güney Hasta mı, Değil mi?", *Hafta Sonu*, 29 Eylül 1978.
"Yılmaz Güney *Geceyarısı Ekspresi* Filmine Karşı Cezaevinde Film Çevirecek", *Hürriyet*, 2 Aralık 1978.
"Yılmaz Güney'in Filmini Çeken İsveçli Kadın Gazeteci Ulla Lundstrom Daha Önce Sınırdışı Edilmiş", *Tercüman*, 14 Aralık 1978.
"Yılmaz Güney Ekranda", *Hürriyet İstanbul*, 10 Nisan 1979.
"Yılmaz Güney'in *Ağıt* Filmi TV'de Gösterilmedi", *Milliyet*, 11 Nisan 1979.
"Yılmaz Güney'in Filmi *Ağıt*", *Hürriyet*, 13 Nisan 1979.
"Yılmaz Güney Gemlik'te İçki İçerken Yakalandı", Milliyet, 23 Aralık 1979
"Yılmaz Güney Yine Topun Ağzında. Odun Keserek Formunu Koruyordu", *Hafta Sonu*, 7 Mart 1980, sayı: 11.
"Yılmaz Güney'den *Sürü* Filminin Yöre Halkına Gösterilmesini İstiyorlar", *Saklambaç*, 21 Ağustos 1980.
"Yılmaz Güney ile İmralı Yarı Açık Cezaevi'nde Yapılan Röportaj Alman ZDF Televizyonu'nda 8 Temmuz 1980 Saat 22:00'de Yayınlanacak", *Günaydın*, 8 Temmuz 1980.
"Yılmaz Güney Aranıyor", *Günaydın*, 17 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney Cezaevine Dönmeyince Yakalama Emri Çıkartıldı", *Hürriyet*, 17 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney'in Yurt dışına Kaçtığı Sanılıyor", *Günaydın*, 18 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney Bulunamıyor. Cezaevine Dönmeyen Aktörü İnterpol de Yurtdışında Arıyor", *Hürriyet*, 18 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney'in Yurt dışına Kaçtığı İhtimali Kuvvetlendi", *Günaydın*, 19 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney'in İsviçre'de Olduğu Belirtildi", *Günaydın*, 20 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney'in Yurtdışında Olduğu Kesin", *Hürriyet*, 21 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney: Allah'a Şükür Cezam Bitti. Yakında Film Çalışmalarına Başlıyacağım", *Hürriyet*, 22 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney İsviçre'ye İltica Ediyor", *Hürriyet*, 24 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney'in Firar Planı Film Festivalinde Yapılmış. Döviz Kaçakçısı Ruben Asa da Ayvalık'tan Motorla Midilli Adasına, Daha Sonra Atina Yoluyla İsviçre'ye Gitmiş", *Hürriyet*, 25 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney İltica İçin 6 Ay Önce İsviçre'ye Başvurmuş", *Hürriyet*, 28 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney Avrupa'nın En Küçük Ülkesi Lihtenştayn'da", *Hürriyet*, 31 Ekim 1981.
"Yılmaz Güney'in Paris Film Festival'ine Katılacağı Öne Sürüldü", *Hürriyet*, 1 Kasım 1981.
"Yılmaz Güney Kaçış Hikâyesini 26 Milyona Satıyor", *Hürriyet*, 23 Aralık 1981.
"Yılmaz Güney Yasadışı TKP'ye Başkan Olarak Öneriliyor", *Hürriyet*, 28 Aralık 1981.
"Yılmaz Güney Komünizm Propagandası Yapmak Suçundan 7 Yıl 6 Ay Hapse Mahkûm Edildi", *Hürriyet*, 9 Ocak 1982.
"Yılmaz Güney'in *Yol* Filmi Son Anda Cannes Festivali'ne Alındı", *Milliyet*, 17 Mayıs 1982.

"Yılmaz Güney'le Birlikte Cannes Festivali'ne Anarşi de Girdi", *Tercüman*, 17 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Cannes'da İddialı", *Güneş*, 17 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney'in Fransa'dan İadesi İstendi", *Milliyet*, 18 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Fransa'yla Antlaşma Olmadığı İçin Geri Verilmeyebilir", *Milliyet*, 19 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Kültür Bakanının Resmi Davetlisi Olarak Yunanistan'a Geldi", *Tercüman*, 22 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Atina'ya Geldi", *Milliyet*, 22 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Papandreu'yla Öpüştü", *Tercüman*, 24 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Törenle Geldiği Atina'dan Gizlice Ayrıldı", *Milliyet*, 25 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney'in *Yol* Filmi Cannes'da Birincilik Kazandı", *Milliyet*, 27 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney Masum Bir Hâkimi Hunharca Öldürmüştü", *Tercüman*, 28 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney'e İngiliz İçişleri Bakanı Giriş İzni Vermedi", *Milliyet*, 29 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney'e Kucak Açanlar Utanmalıdır", *Tercüman*, 31 Mayıs 1982.
"Yılmaz Güney *Yol* Filminin Galası İçin Atina'da", *Güneş*, 16 Ocak 1983.
"Yılmaz Güney Konusunda Yunanistan İkinci Kez Protesto Edildi", *Cumhuriyet*, 19 Ocak 1983.
"Yılmaz Güney'in Hayatı ve Mücadelesi", *Mücadele* (Almanya Türkiyeli İşçiler Federasyonu Yayın Organı), Ekim 1984, sayı: 93.
"Yılmaz Güney Filmografisi", *Videosinema*, Ekim 1984, sayı: 4.
"Yılmaz Güney'in Gölgedeki Kızı Elif Güney Anlatıyor", *Yeni Gündem*, 14-20 Aralık 1986, sayı: 41.
"Yılmaz Güney'i İstiyoruz İmza Kampanyası Başladı", İkibine Doğru, 27 Mart 1988-2 Nisan 1988, sayı: 14.
"Yılmaz Güney. O Bir Mucizeydi", İkibine Doğru, 12-18 Haziran 1988.
"Yılmaz Güney'e Özgürlük", *Yeni Demokrasi*, Eylül 1988, sayı: 14.
"Yılmaz Güney'in Bir Filmini Gelişim Yayınları Ankara İdare Müdürü Mehmet Karabat Yurt dışına Nasıl Kaçırdı?", *Tempo*, 16-22 Haziran 1991, sayı: 25.
"Yılmaz Güney Ticareti", *Aktüel*, 1-7 Ağustos 1991, sayı: 4.
"Yılmaz Güney/Barzani/Talabani/Kendal Nezan. Fatoş Güney'le Siyasi ve Duygusal Yaşamı Üzerine", *Aktüel*, 29 Ağustos 1991-4 Eylül 1991.
"Yılmaz Güney'in 11 Yaşındaki Yeğeni Yılmaz Pütün, *Gelincik Tarlası* Adlı Bir Televizyon Filmiyle Yakında Ekranda", *Aktüel*, 8-14 Ekim 1993, sayı: 119.
"Yılmaz Güney'in Yargıç Sefa Mutlu'yu Öldürdüğü Anı Tam 20 Yıl Sonra Yeniden Yaşadılar", *Milliyet*, 5 Eylül 1994.
"Yılmaz Güney Yaşıyor. Ölümünü İlan Ettikten 9 Yıl Sonra Gizlice Türkiye'ye Girdi. Ayrıntısı 'Yeni Haberci'nin İkinci Sayısında", *Aktüel*, 11-17 Kasım 1994, sayı: 176.
"Yılmaz Güney Resmen Yaşıyor", *Siyah Beyaz*, 26 Ekim 1996.
"Yılmaz Güney'in Yolunu İzleyen İbrahim Tatlıses", *Liberal Bakış*, 28-29 Haziran 1997.
"Yılmaz Güney Resmen Öldü", *Milliyet*, 16 Ağustos 1997
"Yılmaz Güney'le Yapılan Son Röportajı Ele Geçirdik", *Tempo*, 13-19 Ocak 2000, sayı: 2/631.
"Yılmaz Güney'den Mektup Var", *Yaba*, Eylül-Ekim 2001, sayı: 12.
"Yılmaz Güney, İntikam İçin Vahi Öz'ün Eşiyle Yattı mı?", *Hürriyet*, 7 Ocak 2002.
"Yılmaz Güney'in Oğlu Remzi Yılmaz Pütün Evlendi", *Hürriyet*, 6 Temmuz 2002.
"Yılmaz Güney, Deniz Gezmiş'in İdamına Karşı Çıkan Dilekçeyi İmzalamadı", *Hürriyet*, 4 Nisan 2003.
"Yılmaz Güney ile Necati Cumalı İdamın Durdurulması İçin Açılan Kampanyaya Katılmadı", *Ak-*

şam, 5 Nisan 2003.
YILMAZ, İhsan: "Yılmaz Güney'li Filmlerin Tanıdık Yüzü Şair ve Yazar Nihat Ziyalan, *Hürriyet Cumartesi*, 27 Ekim 2001.
YILMAZ, Mesut: "Rüşvet Çarkını Kırdık Artık Gelin", *Hürriyet*, 18 Kasım 2001.
YILMAZ, Önder: "MHP'de İlhan Selçuk Zirvesi", *Milliyet*, 27 Şubat 2002.
"Yunanistan'da Mağarada Yaşamaya Zorunlu Bırakılan Türkler'in Hayatı, *Hürriyet*, 6-8 Mayıs 1964.
"Yunan Mezalimi", *Hürriyet*, 23 Temmuz 1974.
"Yunan Basını Ermeni Tahrikine Devam Ediyor", *Hürriyet*, 10 Ağustos 1980.
"Yunan Canavarlığının 51. Yıldönümü", *Bizim Anadolu*, 15 Mayıs 1970.
"Yunanlar Tarafından Kıbrıs'ta Silahla Taranan Gazeteci Adem Yavuz Öldü", *Günaydın*, 27 Ağustos 1974.
"Yunanlar Türk Aleyhtarı Filmlere Para Dağıtıyor", *Hürriyet*, 10 Ekim 1978.
"Yunanlar 1963'te Türkleri Yok Etmek İçin Silahlı Örgüt Kurmuş", *Sabah*, 10 Mart 2002.
"Yunanistan'a Yasadışı Olarak 500 Milyon Kaçırdığı İçin Apikoğlu Kardeşler Tevkif Edildi", *Günaydın*, 5 Aralık 1974.
"Yunanistan'da Her Türk Köyüne Bir Kilise Yapılıyor", *Akşam*, 13 Eylül 1966.
"Yunanistan'a 5 Türk Meriç Nehrini Yüzerek Kaçtı", *Günaydın*, 14 Ağustos 1981.
"Yunanistan'a 9 Anarşist Daha Kaçtı", *Günaydın*, 26 Ağustos 1981.
"Yunanistan Eski Dışişleri Bakanı Evangelos Averof: 'Papazlar Cübbeleri İçinde Kıbrıs'a Bomba Taşıdılar'", *Hürriyet*, 1 Aralık 1981.
"Yunanistan'da Bazı Mülteci Türklere İşkence Edilmiş", *Cumhuriyet*, 6 Ekim 2001.
"Yunus Koçak (TİP Eski Konya Milletvekili) Varşova'da Geçirdiği Beyin Kanaması Sonucu Ölmüştür", *Milliyet*, 14 Kasım 1977.
"Yurdaer Doğulu Dayak Yedi", *Hafta Sonu*, 30 Ekim 1969, sayı: 145.
"Yurdaer Doğulu 21 Şubat 1987'de Kanserden Öldü."
"Yurtdışında Türkleri Kötüleyen Elia Kazan Türkiye'de Kendini Savundu", *Hürriyet*, 31 Ekim 1978.
YURTÇU, Işık: "Yılmaz Güney ve Yeğeni Dün Tutuklandı", *Cumhuriyet*, 16 Eylül 1974.
YÜCEL, Can: "Kelebek'ten Yılmaz Ağabey'e Selam", *Vatan*, 24 Ağustos 1977.
"Yücel Hekimoğlu Avşa'dan Dönerken Ağustos Ayında Uludağ Vapurundan Denize Düştükten Sonra Ölen Handan Aksay'la İlgili Açıklama Yaptı", *Hürriyet*, 3 Ocak 1978.
"Yüksel Uzel Beyin Ameliyatı Geçirdi", *Hürriyet*, 1 Kasım 1981.
"146 İdam İstenen Dev-Sol Davası Başladı", *Milliyet*, 16 Mart 1982.
"Zeki Müren Mahkemeye Verildi", *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1956.
"Zeki Müren *Tercüman* Gazetesinin Sorularını Yanıtlıyor", *Tercüman*, 20 Mayıs 1958.
"Zeki Müren: 'Hayatımın Hikâyesi'", *Renk*, 6 Eylül 1958-11 Ekim 1958.
"Zeki Müren Ne Düşünüyor", *Renk*, 21 Kasım 1958, sayı: 22.
"Zeki Müren ile Göksel Arsoy'u Görmek İçin 2 Genç Kız Evden Kaçmış", *Akşam*, 29 Nisan 1963.
"Zeki Müren: 'Tek Tesellim Şiir Olmuştur'", *Akşam*, 4 Temmuz 1964.
"Zeki Müren Şiir Kitabı/Kumaş Deseni Sergisi/Şarkı/Film Derken Tiyatro Oyuncusu da Oldu", *Foto Magazin*, 1 Nisan 1965, sayı: 1.
"Zeki Müren'in Yazı Yazdığı Köşe", *Hafta Sonu*, 20 Mayıs 1967, sayı: 17.
"Zeki Müren, *Aşk Kanunsuz Bir Ülke*, *Saklambaç*, 23 Kasım 1968.
"Zeki Müren Yeni Bir Yavuz Gemisi Kampanyasına 105 Bin Lira Verdi", *Hürriyet*, 5 Ağustos 1974.

"Zeki Müren'e Tehdit Mektubu Yazan Selçuk Çakmak Adlı 22 Yaşındaki Genç Yakalandı", *Günaydın*, 1 Aralık 1974.
"Zeki Müren Konserler Vermek Üzere Almanya'ya Gitti", *Tercüman*, 24 Mart 1979.
"Zeki Müren 'Her Türlü İyiliği Yaptığı' Eski Şoförü Kâmil Doğruyol'dan Davacı", *Tercüman*, 10 Mayıs 1979.
"Zerrin Özer ile Asım Ekren Evlilik Hazırlığı Yapıyor", *Güneş İki*, 3 Mayıs 1982.
ZİNCİRKIRAN, Necati: "Yılmaz Güney Olayı", *Günaydın*, 17 Eylül 1974.
ZİNCİRKIRAN, Necati: "Bir Olay Üzerine", *Günaydın*, 28 Eylül 1974.
ZİNCİRKIRAN, Necati: "Er Kişinin Yeri Vatanıdır", *Günaydın*, 22 Mayıs 1982.
"Ziya Gökalp Malta'da Sürgüne Gönderildi", *Milliyet Cumartesi*, 26 Ocak 2002.
ZİYALAN, Nihat: "Tarzangiller", *Yeditepe*, 1-15 Şubat 1960, sayı: 18.
ZİYALAN, Nihat: "Düz Dümdüz", *Yeditepe*, 1-15 Mart 1960, sayı: 20.
ZİYALAN, Nihat: "Tek Rakibim Yılmaz Güney'dir", *Ses*, 28 Eylül 1968, sayı: 40.
ZİYALAN, Nihat: "Yılmaz Güney'in Tokadı Beni Avusturalya'ya Getirdi", *Cumhuriyet*, 4 Temmuz 1993.
"Zekeriya Sertel 11 Mart 1980'de Paris'te Öldü."
"Zeki Müren'e 30 Sual 30 Cevap", *Perde*, 28 Haziran 1965, sayı: 26.
Zülfü Livaneli Ankara'da 5 Saat Gözaltına Alındı", *Milliyet*, 18 Mayıs 1979.
"Zülfü Livaneli Son Çalışmalarını Paris'de Yayınlıyor", *Güneş İki*, 18 Mayıs 1982.
"Zülfü Livaneli Paris'i İkinci Şehir Seçti", *Cumhuriyet*, 11 Haziran 1982.

Not: Bazı haberlerin başlığı içeriğine göre okuyucunun konuları daha iyi anlayabilmesi için yeniden düzenlenmiştir.

FOTOĞRAFLAR

1957. Yılmaz Güney, Adana Erkek Lisesi'nde arkadaşlarıyla birlikte.

Vedat Günyol'a gönderdiği "15 Ocak 1957, Adana" yazılı fotoğraf.

Yılmaz Güney, 1963'te Konya'da sürgündeyken tanıştığı kişilerle. (Mustafa Saldı (Miço) arşivi. Yazar Zeki Oğuz'dan alınmıştır).

1963. İkisi de Cesurdu filminden bir sahne. Ellerinde silah olanlar Samim Meriç, Yılmaz Güney.

Sayılı Kabadayılar filminden bir sahne (1965). Soldan sağa: Mehmet Bahadır, Atilla Ergün, Necdet Çağlar, Yılmaz Güney, Mehmet Ali Akpınar, Hüseyin Güler. (Açıkşehir Yayınları, Arslan Eroğlu arşivinden.)

Haziran 1967, Antalya Film Festivali. Yılmaz Güney, Nebahat Çehre'yle.

Haziran 1968. Sivas'da askerdeyken.

1968. Sinemanın Taçsız Kralı Ayhan Işık ile Çirkin Kralı Yılmaz Güney.

1968 yılında iç içe çekilen Beyoğlu Canavarı ile Can Pazarı filmlerinin teknik kadrosu, prodüktörü ve oyuncuları. Sağdan itibaren ayaktakiler: Samim Utku, Funda Postacı, Yılmaz Güney, Berker İnanoğlu, Ertem Göreç. (Ertem Göreç'in arşivinden.)

Yılmaz Pütün (Güney) babası Hamit Pütün'ün elini öperken.

Ekim 1970. Çirkin Kral güzellik yarışması jürisinde. Sağdan sola: Yılmaz Güney, Bedri Koraman, Güler Erenyol, Dr. Orhan İskeçeli, Kim Erkan, Muhittin Sadak, Simla Kantarcıoğlu.

1971, Adana. Yılmaz Güney babası Hamit Pütün ve kız kardeşi Leyla Pütün'le beraber.

Eylül 1974, Ceyhan Adliyesi. Dündar Ali Kılıç ve Yılmaz Güney.

sarmaşık

Yılmaz Güney, "Altın Koza,,sını Hava Kuvvetleri Vakfına bağışladı...

Altın Koza Film yarışmasının birincilik ödülünü kazanan Yılmaz Güney'i ilk tebrik eden aktör, arkadaşı Yılmaz Duru oldu...

ADANA — 3 üncü Adana Altın Koza film şenliği ödülleri dün gece Seyhan Baraj Gölü kıyısında düzenlenen baloda kazanan sanatçılara verilmiştir.

Yılmaz Güney, birinci seçilen "Ağıt" filminden kazandığı 25 bin liralık para ödülünü Türk Hava Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfına vermiştir. Yılmaz Güney, çekimi Adana Valisi Osman Meriç'e teslim etmiştir. Yılmaz Güneye bağışından sonra İncirlik Hava Üssü Komutanı Albay Sinan Volkan tarafından Hava Kuvvetlerinin teşekkürü ve başarı dilekleri iletilmiştir.

Yılmaz Güney yönetment olduğu ve festivalde üçüncülük kazanan "Umutsuzlar" filminin 10 bin liralık para ödülünü de Adanaspor'a bağışlamıştır. İkincilik ödülü kazanan "Acı" filminin produktörü Üveyz Molu da, davetlilerin Adanaspora bağışla diye tezahürat yapmasına rağmen 15 bin liralık para ödülünü memleketinin takımı olan Kayserispor'a bağışladığını ve Orduspor maçına futbolculara galibiyet primi olarak verilmesini isteyeceğini söylemiştir.

Sarmaşık gazetesinin 7 Eylül 1971 tarihli haberi.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
ve
B.M. Teşkilatına sunulmak üzere
ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜNE

Tarihin acı öğretilerle ortaya koyduğu gerçekler karşısında,

İnsanların düşünce ve inançlarından ötürü cezalandırılmasının çağ ve insanlık dışı bir durum olduğu inancı ile,

Biz aşağıda imzaları bulunanlar,

Tüm dünyada,

Düşünce ve inançlarından ötürü tutuklu ve hükümlü bulunanların özgürlüklerine kavuşturulmasını,

Bunun için, Bütün ülkelerde düşünce suçunu kaldıracak yasal değişikliklerin yapılmasını,

Türkiye'de Ceza Yasasında 141. 142. ve 163'üncü maddelerini de kapsayacak gerekli düzeltimlerin gerçekleştirilmesini,

Bu arada mevcut tutuklu ve hükümlüler için af yasası çıkarılmasını,

Diğer suçların da, özellikle geri bıraktırılmış ülkelerde, bozuk düzenlerin ürünü olduğu ve bunları işleyenlerin kişisel kötü yapılarının sonucu olmadığı bilimsel gerçeği karşısında, onlar için de zaman zaman af yasaları çıkarılmasını, DİLİYOR,

İnsanlık onuru taşıyan ve insan varlığına ve gelişmesine saygı besleyen tüm kuruluşları, siyasal partileri, politikacıları, demokratik örgütleri, hükümetleri ve kişileri bu konuda gerekli girişimleri yapmaya, ÇAĞIRIYORUZ.

İmza yayını devam ediyor

2. Sayfada

Adı Soyadı: . . . . . .
. . . . . .
Bulunduğu yer: . . . .
. . . . . .

VATAN gazetesinin açtığı "Özgürlük" kampanyasına katılıyor yayınlanan bildiriye imzamı koyuyorum.

İMZA
.....

"Yılmaz Güney'e Özgürlük" kampanyasına katılıyor ve destekliyorum.

İMZA
.....

30 Ocak 1977 tarihli Vatan gazetesinde "Yılmaz Güney'e Özgürlük" Kampanyası'na katılma dilekçesi.

1961 Yılı Taksim Gezi Parkı. Yılmaz Güney, Güngör Özsoy ve Oya Tarı. (Güngör Özsoy arşivi).

Açıklama

Tutukluluğu sona ermiş olan Yılmaz Güney' in tüm anıları, yazacağı roman, fotoroman ve hikayeleri ile yayınlanmış olan eski roman, fotoroman ve film hikayelerinin yeniden basılması ve Türkiye' deki gazetelerde basın ve yayın hakları **HÜRRİYET** Gazetesi tarafından alınmıştır. Bu anlaşma gereğince **HÜRRİYET** Gazetesi' nin rızası olmadan Yılmaz Güney' in eserleriyle ilgili hiç bir yayın yapılamaz. Üçüncü şahıslara duyurulur.

Hürriyet

Hürriyet gazetesinin ilanı. 1974

Yılmaz Güney eşi Fatoş Güney ile birlikte.

Yılmaz Güney-Hülya Koçyiğit bir film sahnesi...

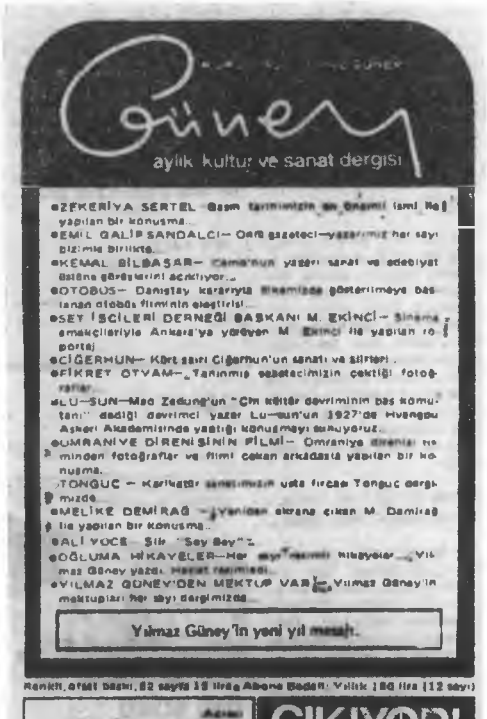
Yılmaz Güney kitap okurken

Yılmaz Güney-Nebahat Çehre

Cumhuriyet, 1.1.1978, Pazar

Güney Dergisi ilanı-1978

Yılmaz Güney-Çirkin Kral filminin afişi

Yılmaz Güney-Çirkin Adam filminin afişi

Elinizdeki kitap bugüne kadar Yılmaz Güney hakkında yayımlanmış en kapsamlı kitaptır. "Çirkin Kral"ı yalnız sanatçı kimliğiyle değil, devrimci, yurtsever, entelektüel ve mücadeleci yanıyla da görürüz. Yaşadığı dönemde, kendi direnme yöntemlerini geliştirip bu uğurda yasaklara ve baskıcı zihniyete karşı mücadele etmiş, bunun bedelini de yüreklice ödemiştir.

"Hey gidi günler hey! Hepinize selam. Hiçbirinizi unutmadım. Ölünceye kadar da unutmayacağım." sözleriyle selamlıyor bizleri.
Bizde seni unutmayacak, unutturmayacağız.

Editör

"Turhan Feyizoğlu adını hızla geçmemek gerek. Bir kasırga gibi yoğun geçmiş bir dönemi, bu kadar çok yönlü ve kapsamlı bir üstbilinç ve çalışkanlıkla, bu kadar genç bir adamın kalıcı bir araştırmalar dizisine dönüştürmüş olması, dünyada bile ender rastlanan bir olaydır."

Bedri BAYKAM,
68'li Yıllar/Eylemciler, İmge Yayınları, Ankara, 1998, sayfa:18

"Ayda bir iki kez Bizim Gazete'ye uğrar, iki lafın belini kırdıktan sonra gazeteleri şöyle bir tarar, arının çiçeğin özünü bulması gibi kendisini ilgilendiren haber ve köşe yazılarını bulur ve keserek çantasına yerleştirdikten sonra ortalıktan kaybolur. O Turhan Feyizoğlu'dur."

İskender ÖZSOY,
Bizim Gazete, 25 Mart 2005

"Bir Çirkin Kral -Yılmaz Güney.
Bugüne değin onlarca Yılmaz Güney kitabı okumuştum. Okumuştum mesleki kaygılarla, sinema, edebiyat sevgisiyle, hayranlığımdan ötürü... Turhan Feyizoğlu'nun çalışması, görünen o ki, içlerinde en kapsamlı olanı... Yalnızca kaynakçanın 67 sayfa tuttuğunu söylemem delili sayılır, sanırım, abartıya kaçmadığımın. Feyizoğlu, daha önceki kitaplarında yaptığı gibi, kaynak metinlerden bol bol alıntılar yaparak ilerlemiş, böyle kotarmış kitabı, neredeyse... Pek az yerde söz alma gereği duymuş. Pek az yerde, genel kabul görmüş görüşlerin dışına çıkma/ taşma çabasına girmiş. Bilinçli bir geri çekilme, sanki... Bir alçakgönüllülük..."

Murat BATMANKAYA,
Radikal Kitap Eki, 17 Ekim 2003, sayı:130

ISBN: 978-9944-61-066-7
9 789944 610667
THG 0056316 BRS
facebook.com/tekinyayinevi
twitter.com/tekinyayinevi
www.tekinyayinevi.com
₺32